

Arja Kirvesmäki · Hannes Viimaranta · Julia Ekman

VENÄJÄN KIELIOPPI



Arja Kirvesmäki · Hannes Viimaranta · Julia Ekman

VENÄJÄN KIELIOPPI

HELSINKI 2021

© Arja Kirvesmäki, Hannes Viimaranta, Julia Ekman

Graafinen suunnittelu, kuvat ja taitto: Tanja Varonen, DA Graphics Oy

ISBN (pdf) 978-951-51-5044-8

DOI 10.31885/9789515150448

2021



SISÄLLYSLUETTELO

	TEKIJÄT	8
	ALKUSANAT	9
1.	SANALUOKAT (ЧАСТИ РЕЧИ)	10
2.	LAUSEENJÄSENET (ЧЛÉНЫ ПРЕДЛОЖÉНИЯ)	11
3.	JOITAKIN VENÄJÄN KIELEN OMINAISPIIRTEITÄ (НЕКОТОРЫЕ ХАРАКТÉРНЫЕ ОСÓБЕННОСТИ РУССКОГО ЯЗЫКА)	15
	3.1. Sanapaino	15
	3.2. Väistyvät vokaalit ja välivokaalit	15
	3.3. Liudentuneet ja liudentumattomat konsonantit	16
	3.4. Konsonantteihin liittyviä kirjoitussäätöjä	16
4.	SUBSTANTIIVIT (ИМЕНА СУЩЕСТВІТЕЛЬНЫЕ)	17
	4.1. Substantiivien luku	17
	4.2. Substantiivien suku	19
	4.3. Sijamuodot	25
	4.4. Substantiivien taivutusluokat (deklinaatiot)	26
	4.5. Elollisten ja elottomien substantiivien taipuminen akkusatiivissa	39
	4.6. Deminutiiviset substantiivit	40
	4.7. Substantiivien painot	41
5.	ADJEKTIIVIT (ИМЕНА ПРИЛАГÁТЕЛЬНЫЕ)	49
	5.1. Adjektiivien pitkät muodot	49
	5.2. Adjektiivien lyhyet muodot	53
	5.3. Lyhyiden ja pitkien muotojen käytön vertailua	54
	5.4. Adjektiivien vertailuasteet	58
	5.5. Possessiiviset adjektiivit	65
	5.6. Substantivoituneet adjektiivit	67
6.	ERISNIMIEN TAIVUTUS (СКЛОНÉНИЕ ИМЁН СОБСТВЕННЫХ)	70
	6.1. Venäjänkieliset henkilönnimet	70
	6.2. Vierasperäiset henkilönnimet	72
	6.3. Paikannimet	73
7.	LUKUSANAT (ИМЕНА ЧИСЛІТЕЛЬНЫЕ)	76
	7.1. Perusluvut	76
	7.2. Kollektiivi- eli ryhmäluvut	81
	7.3. Järjestysluvut	83
	7.4. Murtoluvut	85
	7.5. Sekaluvut ja desimaaliluvut	86
	7.6. Murtoluku/sekaluku/desimaaliluku + substantiivi	86
	7.7. Lukumäärää ilmaisevat substantiivit половина, треть ja четвёрть	87
	7.8. Пол-alkuiset yhdyssanat ja lukusana полтора/полторы	88
	7.9. Likimääräinen luku	88
	7.10. Distributiivinen ilmaisutapa: по-prepositio + perusluku + substantiivi	89
	7.11. Predikaatin kongruenssi, kun subjektina on määrän ilmaus	89

8.	AJAN ILMAISEMINEN (ВЫРАЖЕНИЕ ВРЕМЕНИ)	93
	8.1. Vuorokaudenajat ja vuodenajat	93
	8.2. Päivät	93
	8.3. Kuukaudet	94
	8.4. Vuosiluvut	95
	8.5. Päivämäärät	96
	8.6. Vuosisadat	97
	8.7. Vuosikymmenet	97
	8.8. Elämänvaiheet ja ajanjaksot	98
	8.9. Kellonajat	99
	8.10. Muita tapauksia	100
9.	PRONOMINIT (МЕСТОИМЕНИЯ)	102
	9.1. Persoonapronominit	102
	9.2. Possessiivipronominit	103
	9.3. Refleksiivipronomini	105
	9.4. Resiprookkipronomini	105
	9.5. Demonstratiivipronominit	106
	9.6. Definiittiset pronominit	110
	9.7. Interrogatiiviset pronominit	113
	9.8. Kielteiset pronominit	115
	9.9. Indefiniittiset pronominit	116
	9.10. Relatiivipronominit	118
	9.11. Lukumäärää osoittavat pronominit	120
10.	SIJAMUOTOJEN KÄYTTÖ (УПОТРЕБЛЕНИЕ ПАДЕЖЕЙ)	122
	10.1. Nominatiivi	122
	10.2. Genetiivi	122
	10.3. Datiivi	125
	10.4. Akkusatiivi	128
	10.5. Instrumentaali	128
	10.6. Prepositionaali	130
	10.7. Prepositiollisten sijamuotojen käytöstä verbin rektionmukaisena määreenä	130
11.	PREPOSITIOT (ПРЕДЛОГИ)	134
	11.1. Genetiivillä järjestyvät prepositiot	134
	11.2. Datiivilla järjestyvät prepositiot	135
	11.3. Akkusatiivilla järjestyvät prepositiot	136
	11.4. Instrumentaalilla järjestyvät prepositiot	137
	11.5. Prepositionaalilla järjestyvät prepositiot	137
12.	JOHDANTOA VERBIOPPIIN (ОБЩИЕ СВЕДЕНИЯ О ГЛАГОЛЕ)	139
13.	ASPEKTI (ВИД ГЛАГОЛА)	141
	13.1. Aspekti ja aikamuoto	142
	13.2. Aspektien muodostus	143
	13.2.1. Aspektipareissa ilmeneviä eroja	143
	13.2.2. Verbien etuliitteet	145

	13.2.3. Sekundaariset imperfektiivisen aspektin verbit	148
	13.3. Aspektiparittomat verbit	148
	13.4. Aspekti ja teonlaadut	150
14.	VERBINVARTALOT (ОСНОВЫ ГЛАГОЛА)	153
15.	VERBIEN PERSOONAMUODOT JA TAIVUTUSLUOKAT (ЛИЧНЫЕ ФОРМЫ ГЛАГОЛА И ТИПЫ СПРЯЖЕНИЯ)	155
	15.1. Paino verbien persoonamuodoissa	157
	15.2. Tarkennuksia verbien taivutukseen	157
16.	TAPALUOKAT (НАКЛОНЕНИЯ)	164
	16.1. Indikatiivi	164
	16.1.1. Preesens	164
	16.1.2. Preteriti	166
	16.1.3. Futuuri	172
	16.1.4. Imperfektiivisen ja perfektiivisen aspektin käytön vertailua	174
	16.2. Imperatiivi	180
	16.3. Konditionaali	187
17.	INFINITIIVI (ИНФИНИТИВ / НЕОПРЕДЕЛЁННАЯ ФОРМА ГЛАГОЛА)	191
	17.1. Infinitiivin käyttö toisen sanan tai ilmauksen määreenä	192
	17.1.1. Infinitiivin aspekti määrättyy pääsanan mukaan	192
	17.1.2. Infinitiivin aspekti ei määräydy pääsanan mukaan	193
	17.1.3. Infinitiivi ja kieltomuodot	196
	17.2. Infinitiivilauseet	197
18.	TRANSITIIVISUUS (ПЕРЕХОДНОСТЬ)	200
	18.1. Transitiiviset verbit	200
	18.2. Epäsuorasti transitiiviset verbit	203
	18.3. Intransitiiviset verbit	203
19.	СЯ-VERBIT / REFLEKSIIVIVERBIT (ВОЗВРАТНЫЕ ГЛАГОЛЫ)	205
20.	RÄÄLUOKKA (ЗАЛОГ)	212
	20.1. Passiivin muodostaminen ja käyttö	213
	20.2. Indefiniittis-persoonainen lause	216
	20.3. Geneeris-persoonainen lause	218
21.	PARTISIIPIT (ПРИЧАСТΙΑ)	220
	21.1. Partisiippien muodostus	221
	21.1.1. Aktiivin partisiipin preesens	221
	21.1.2. Aktiivin partisiipin preteriti	222
	21.1.3. Passiivin partisiipin preesens	223
	21.1.4. Passiivin partisiipin preteriti	224
	21.2. Partisiippien käyttö	227
	21.3. Passiivin partisiippien lyhyet muodot	229
22.	GERUNDIT (ДЕЕПРИЧАСТΙΑ)	231
	22.1. Gerundien muodostus	232
	22.1.1. Imperfektiivisen aspektin gerundi	232
	22.1.2. Perfektiivisen aspektin gerundi	233

	22.2. Gerundien käyttö	234
23.	LIIKEVERBIT (ГЛАГОЛЫ ДВИЖЕНИЯ)	240
	23.1. Etuliitteettömät liikeverbit	240
	23.2. Etuliitteiset liikeverbit	247
	23.2.1. Aspektiparilliset etuliitteiset liikeverbit	247
	23.2.2. Aspektiparittomat etuliitteiset liikeverbit	254
24.	БЫТЬ-VERBI (ГЛАГОЛ БЫТЬ)	257
	24.1. Быть-verbin taivutus	257
	24.2. Быть-verbin käyttö	258
	24.2.1. Быть-verbi itsenäisenä predikaattiverbinä	259
	24.2.2. Быть-verbi kopulaverbinä	264
25.	PERSOONATTOMAT LAUSEET (БЕЗЛІЧНЫЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ)	267
	25.1. Persoonattomat lauseet, joissa predikaattina on verbi	267
	25.2. Persoonattomat lauseet, joissa predikaattina on predikaatiivinen adverbi	271
	25.3. Muita persoonattomia ilmaisuja	272
26.	KYSYMYSLAUSEET (ВОПРОСИТЕЛЬНЫЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ)	275
27.	KIELLON ILMAISEMINEN (ВЫРАЖЕНИЕ ОТРИЦАНИЯ)	277
	27.1. Kiellon ilmaiseminen kieltosanan не avulla	277
	27.2. Kiellon ilmaiseminen kieltosanan нет avulla	279
	27.3. Kiellon ilmaiseminen predikaatiivisen adverbien нельзя avulla	280
	27.4. Kieltoa vahvistava ни-partikkeli	281
	27.5. Kielteisten ни-alkuisten pronomien ja adverbien käyttö	282
	27.6. Kielteisten не-alkuisten pronomien ja adverbien käyttö	283
28.	ADVERBIT (НАРЭЧИЯ)	284
	28.1. Adverbien käyttö	285
	28.2. Adverbien muodostustapoja	286
	28.3. Adverbien vertailuasteet	289
	28.4. Pronominiadverbit	291
29.	KONJUNKTIOT (СОЮЗЫ)	293
	29.1. Rinnastuskonjunktio	293
	29.2. Alistuskonjunktio	298
30.	SUORA JA EPÄSUORA KERRONTA (ПРЯМАЯ И КОСВЕННАЯ РЕЧЬ)	307
	30.1. Suora kerronta	307
	30.2. Epäsuora kerronta	309
	LIITE 1: YHTEENVETO AJANILMAUKSISTA	312
	LIITE 2: PAKKAA OSOITTAVIA PREPOSITIOITA	315
	LIITE 3: KIELIOPILLISET TERMIT	318



TEKIJÄT

Kieliopin tekijäryhmä koostuu kokeneista venäjän opettajista.

- Arja Kirvesmäki on venäjän kielen yliopisto-opettaja Helsingin yliopistossa. Väitöskirjassaan hän on tutkinut geneeris-persoonaisen merkityksen ilmaisemista venäjän kielessä.
- Hannes Viimaranta on Elias-koulun perusasteen ja lukion venäjän opettaja ja entinen yliopisto-opettaja.
- Julia Ekman on venäjän kääntämisen yliopisto-opettaja Helsingin yliopistossa ja syntyperäinen venäjän puhuja.



ALKUSANAT

Tämä kielioppi on suunnattu venäjän kielen yliopisto-opiskelijoille ja muille edistyneille aikuisopiskelijoille. Lisäksi se soveltuu apuvälineeksi opettajille, kääntäjille ja muille venäjän kielen käyttäjille. Vaikka kielioppi on laadittu yliopisto-opiskelijoiden tarpeita ajatellen, siitä on hyötyä myös niille, jotka vasta opettelevat venäjän alkeita. Kielioppi soveltuu paitsi lähiopetukseen myös etä- ja itseopiskeluun.

Mukana on runsaasti sääntöjä havainnollistavia esimerkkilauseita, joissa käytetään venäjän nykysanastoa ja jotka pyrkivät edustamaan tavallista käyttökieltä. Esimerkit on suomennettu ja niihin on merkitty sanapainot. Jokaisen luvun loppuun on koottu joukko kertauskysymyksiä opiskelun tueksi: ne eivät kata luvussa esitettyjä asioita systemaattisesti tai tyhjentävästi, mutta niiden avulla opiskelija voi testata osaamistaan pistokokeen tavoin. Jotta myöhempi perehtyminen venäjänkielisiin kielioppeihin ja kielitieteelliseen tutkimukseen helpottuisi, kaikki keskeiset termit on annettu suomen lisäksi myös venäjäksi.

Kieliopin ilmiöitä kuvataan pääasiassa venäjän kielestä lähtien, mutta paikka paikoin mukana on kontrastiivinen eli venäjän ja suomen rakenteita vertaileva näkökulma. Olemme kiinnittäneet erityistä huomiota niihin venäjän kielen ilmiöihin, jotka ovat käytännön opetustyössä osoittautuneet vaikeiksi suomalaisille opiskelijoille. Vaikka käsiteltäviin aiheisiin paneudutaan koulukielioppeja perusteellisemmin, läheskään kaikkia venäjän kieliopin erikoistapauksia ja hienouksia ei ole voitu ottaa mukaan. Keskitymme sellaisiin muotoihin ja rakenteisiin, jotka on hyvä hallita tavallisissa kielenkäyttötilanteissa, niin puheessa kuin kirjallisessa ilmaisussa. Mukaan on otettu myös kirjallisempaa tyyliä edustavat partisiipit ja gerundit, joiden tunteminen on tärkeää mm. lehtiartikkeleita ja tieteellisiä tekstejä luettaessa sekä opinnäytteitä kirjoitettaessa.

Kieliopin luvut eivät muodosta tyhjentävää kokonaisuutena venäjän kielen rakenteista ja niiden käytöstä. Tarkastelun painopisteenä ovat nominien ja verbien taivutusmuodot ja niiden käyttö. Lauseopin ilmiöistä tuodaan esiin joitakin poimintoja ja esimerkiksi sananmuodostus jää deminutiivisia substantiiveja lukuun ottamatta tarkastelun ulkopuolelle, vaikka sanojen johtaminen onkin keskeinen osa kielioppia. Myöskään oikeinkirjoitusta ei erikseen käsitellä. Rajauksia tehtäessä lähtökohtana on ollut Helsingin yliopiston venäjän perusopin kielioppikurssi, jonka tarpeista tämä oppimateriaali on saanut alkunsa.

Kieliopissa kuvataan pääasiassa yleiskielen normien mukaista kielenkäyttöä; annamme ohjeita siitä, miten venäjän opiskelija voi tuottaa kieliopillisesti virheetöntä kieltä. Joissakin kohdissa olemme kuitenkin katsoneet tarkoituksenmukaiseksi täydentää normatiivista kielenkuvausta deskriptiivisillä huomioilla siitä, miten todellinen kielenkäyttö poikkeaa normista. Tyyliin tai tekstilajiin liittyviä huomautuksia on annettu, kun se on ollut kieliopin tekijöiden mielestä tarpeellista.

Kieliopin laatiminen on ollut pitkä ja monivaiheinen projekti, jota on viety eteenpäin kolmihenken työryhmän voimin. Arja Kirvesmäki on kantanut päävastuun kieliopin kirjoittamisesta. Hannes Viimaranta ja Julia Ekman ovat työstäneet kielioppia ja sen yksittäisiä lukuja useaan kertaan yhdessä kirjoittajan kanssa. Käsikirjoituksen viimeistelyvaiheessa työryhmämme on saanut hyödyllisiä kommentteja, täsmennyksiä ja käytännön neuvoja kokeneilta ja asiantuntevilta kollegoilta, etenkin Arto Mustajoelta ja Ahti Nikunlassilta.

Kielioppihankkeen toteutus ei olisi ollut mahdollista ilman Valtioapäivätoiminnan 150. merkkipäivän juhlarahaston tukea. Kieliopin taittovaiheessa saimme avustusta Lukion kieltenopetuksen valtakunnalliselta Lukki-kehittämishankkeelta. Kiitämme lämpimästi kaikista matkan varrella saamastamme avusta, tuesta ja kannustuksesta.

Antoisia hetkiä venäjän kieliopin parissa!

Arja Kirvesmäki
Hannes Viimaranta
Julia Ekman



1. SANALUOKAT (ЧАСТИ РЕЧИ)

Venäjän kielessä sanaluokat (части речи) ryhmitellään itsenäisiin sanaluokkiin ja apusanaluokkiin (самостоятельные и служебные части речи). Itsenäisiä sanaluokkia ovat:

- substantiivit (существительные): музей, окно, тетрадь, Ив́ан, Финля́ндия
- adjektiivit (прилагательные): краси́вый, бе́лый, моско́вский, осе́нный, ма́мин
- lukusanat (числительные): оди́н, сто, пе́рвый, со́тый, дво́е
- pronominit (местоимения): я, твой, э́тот, ка́ждый, кто, ниче́го
- verbit (глаголы): сиде́ть, чита́ть/прочита́ть, улыба́ться/улыбну́ться
- adverbit (наречия): ле́том, до́ма, хорошо́, по-челове́чески, невозмо́жно

Itsenäiseen sanaluokkaan kuuluva sana voi yksinään edustaa tiettyä lauseenjäsentä (член предложения), esimerkiksi substantiivi voi toimia lauseen subjektina tai objektina. Apusanaluokkaan kuuluvat sanat eli apusanat (служебные слова) eivät kykene toimimaan lauseenjäseninä. Apusanaluokkia ovat:

- partikkelit (частицы): не, бы, неуже́ли
- prepositiot (предлоги): у, к, пе́ред, до
- konjunktiot (союзы): и, а, но, что, пото́му что, так как
- interjektiot eli huudahdussanat (междометия): ой, ах
- onomatopoeettiset eli ääntä jäljittelevät sanat (звукоподражательные слова): тук-ту́к, ква-ква́

Substantiiveista, adjektiiveista, lukusanoista ja pronomineista käytetään yhteisnimitystä *nomininit* (и́мя/име́на)¹. *Nomininit* taivuvat sijamuodoissa (паде́ж/падежи́), joita venäjän kielessä on kuusi: *nominatiivi* (име́нительный), *genetiivi* (роди́тельный), *datiivi* (да́тельный), *akkusatiivi* (вини́тельный), *instrumentaali* (твори́тельный) ja *prepositionaali* (предло́жный). Sijamuodon lisäksi *nominien* taivutuspäätteet (оконча́ние/оконча́ния) voivat ilmaista lukua (число́/чи́сла) eli yksikköä (еди́нственное число́) ja monikkoa (мно́жественное число́). Esimerkiksi: *финскому студéнту* (*yksikön datiivi*) – *финским студéнтам* (*monikon datiivi*); *об интере́сной кни́ге* (*yksikön prepositionaali*) – *об интере́сных кни́гах* (*monikon prepositionaali*).

Kertauskysymyksiä luvusta 1:

- ✓ Miten itsenäiset sanaluokat eroavat apusanaluokista?
- ✓ Millä nimellä pronomineja kutsutaan venäjäksi?
- ✓ Mitä ovat interjektiot?
- ✓ Mitkä sanaluokat kuuluvat nomineihin? Mikä niitä yhdistää?

¹ Termien *существительное* (substantiivi), *прилагательное* (adjektiivi) ja *числительное* (lukusana) rinnalla käytetään myös termejä *и́мя существительное/прилагательное/числительное*.



2. LAUSEENJÄSENET (ЧЛÉНЫ ПРЕДЛОЖÉНИЯ)

Lauseen rakenneosat, toisin sanoen yksittäiset sananmuodot ja lausekkeet, luokitellaan lauseenjäseneiksi (член предложения) sen mukaan, mikä tehtävä niillä on lauseessa. Lauseenjäseneitä ovat subjekti (подлежащее), predikaatti (сказуемое), objekti (дополнение), attribuutti (определение) ja adverbiaali (обстоятельство). Subjekti ja predikaatti muodostavat lauseen rakenteellisen ytimen, ja siksi niitä kutsutaan lauseen pääjäseneiksi (главные члены предложения). Prototyypinen subjekti ilmaisee tekijän, toimijan, aiheuttajan tai kokijan. Predikaatti ilmaisee tekemistä tai tapahtumista. Esimerkiksi:

1.	Дéвочка (subj.) читáет (pred.).	Tyttö lukee.
2.	Сóлнце (subj.) светíло (pred.).	Aurinko paistoi.

Kieliopillisen subjektin sija on venäjässä nominatiivi siitä riippumatta, onko sanajärjestys suora (3) vai epäsuora (4). Sen sijaan suomen kielessä paikan adverbiaalinen siirtäminen lauseen alkuun voi muuttaa subjektin sijan nominatiivista partitiiviin, kuten esimerkin (4) suomennos osoittaa.

3.	Студéнты сидéли в аудиторíи.	Opiskelijat olivat luentosalissa.
4.	В аудиторíи сидéли студéнты .	Luentosalissa oli opiskelijoita.

Predikaatti voi koostua useammasta kuin yhdestä sanasta. Esimerkissä (5) on verbiliittopredikaatti, joka koostuu apuverbistä ja siihen liittyvästä infinitiivistä. Esimerkeissä (6) ja (7) predikaattina on nominiliittopredikaatti (составное именное сказуемое). Se koostuu kopulasta (связка), joista tavallisin on быть (olla), ja siihen liittyvästä nominiosasta (именная часть сказуемого). Nominiosa kuvaa tai luonnehtii lauseen subjektia (mikä/ millainen subjekti on). Suomenkielisen kielioppiterminologian mukaan puhutaan predikatiivista (nimitystä käytetään jatkossa myös tässä kieliopissa).

5.	Алексéй начал рабóтать .	Aleksei alkoi työskennellä.
6.	Дéвушка была гру́стная .	Tyttö oli surullinen.
7.	А́нна бúдет преподавателем .	Annasta tulee opettaja.

Kieliopillisesti täydellisessä lauseessa on aina predikaatti. Sen sijaan subjektittomat lauseet ovat venäjässä mahdollisia, kuten suomessakin. Ns. persoonattomissa lauseissa, kuten esimerkeissä (8) ja (9), ei ole nominatiivimuotoista kieliopillista subjektia. Niissä on vain yksi pääjäsen, toisin sanoen predikaatti. Esimerkissä (8) predikaatti on ilmaistu nominiliittopredikaatin avulla, esimerkissä (9) predikaattina on persoonaton verbi.

8.	На у́лице ста́ло теплéе .	Ulkona on lämmennyt.
9.	Мне не спíтся .	Minua ei nukuta.

Vaikka persoonattomissa lauseissa ei ole nominatiivimuotoista kieliopillista subjektia, niissä voi kuitenkin olla henkilöön viittaava tekijän tai kokijan ilmaiseva sana. Sitä kutsutaan semanttiseksi subjektiksi (семантический субъект) erotukseksi perinteisen lauseenjäsennyksen mukaisesta kieliopillisesta subjektista. Venäjässä eronteko näkyy myös itse termissä: kieliopillinen subjekti on подлежащее, kun taas semanttisesta subjektista puhuttaessa käytetään lainasanaa субъект. Useimmiten semanttinen subjekti on datiivissa, kuten esimerkissä (9).

Pääjäsenten lisäksi lauseessa voi olla arujäseneitä (второстепенные члены предложения), joita ovat objekti, adverbiaali ja attribuutti. Ne ovat määreitä, jotka liittyvät subjektiiin tai predikaattiin tai johonkin toiseen arujäseneeseen. Objekti ilmaisee kohteen, johon predikaatin kuvaama toiminta suuntautuu:

10.	Дéвочка читáет кни́гу (что?).	Tyttö lukee kirjaa.
-----	--------------------------------------	---------------------

Kaikki verbit eivät voi saada suoraan objektia (прямое дополнение), joka ilmaistaan pääsääntöisesti akkusatiivilla. Niitä verbejä, joihin suora objekti voi liittyä, sanotaan transitiivisiksi (переходные глаголы). Esimerkiksi:

одевать дочку (кого?)	pukea tytär(tä)
любить брата (кого?)	pitää veljestä
построить школу (что?)	rakentaa koulu
посмотреть фильм (что?)	katsoa elokuva

Epäsuorasti transitiivisten verbien (косвенно-переходные глаголы) objekti ilmaistaan jollakin muulla muodolla kuin akkusatiivilla (tai akkusatiivia vastaavalla genetiivillä, ks. 18.1.). Tällöin puhutaan epäsuorasta objektista (косвенное дополнение). Siinä missä suora objekti ilmaistaan aina ilman prepositiota, epäsuora objekti voidaan ilmaista myös ns. prepositiolisella sijamuodolla. Esimerkiksi:

бояться темноты (чего?)	pelätä pimeää
помогать друзьям (кому?)	auttaa ystäviä
рассказывать о поездке (о чём?)	kertoa matkasta
отказаться от предложения (от чего?)	kieltäytyä ehdotuksesta

Intransitiiviverbit (непереходные глаголы) eivät voi saada objektia lainkaan, mutta niihin voi liittyä muita määreitä (adverbiaaleja). Esimerkiksi:

умываться быстро (как?)	peseytyä nopeasti
жить в России (где?)	asua Venäjällä
прийти домой (куда?)	saapua kotiin

Adverbiaalina toimii tavallisimmin adverbi. Adverbiaalit ilmaisevat mm. aikaa, paikkaa, tapaa, syytä, keinoa, määrää tai astetta, joten ne vastaavat varsin moniin kysymyksiin, kuten когда, где, куда, как. Esimerkiksi:

11.	Вчера было холодно.	Eilen oli kylmää.
12.	В комнате душно.	Huoneessa on tunkkaista.
13.	Он ходил в магазин .	Hän kävi kaupassa.
14.	Лиза красиво поёт.	Liisa laulaa kauniisti.
15.	Я очень люблю читать.	Pidän lukemisesta todella paljon.

Attribuutit ovat substantiivien määreitä, jotka ilmaisevat yleensä ominaisuutta. Attribuuteista tavallisin on adjektiiviattribuutti, joka on useimmiten pääsanansa edellä ja taipuu samassa luvussa, suvussa ja sijamuodossa pääsanansa kanssa (16). Adjektiivien lisäksi attribuutteina voivat toimia substantiivit (17), pronominit (18) sekä verbien partisiippi- ja infinitiivimuodot (19–20).

16.	финский студент	suomalainen opiskelija
17.	книга Ирины	Irinan kirja
18.	в этой школе	tässä koulussa
19.	о прочитанных романах	luetuista romaaneista
20.	желание встретиться (с кем-то)	halu tavata (jonkun kanssa)

Pääsanasta (главное слово) ja sille alisteisista määreistä (зависимые слова) koostuvia syntaktisia rakenteita kutsutaan lausekkeeksi (словосочетание).

Kongruenssi ja rektio

Kongruenssilla (согласование) tarkoitetaan tietyn lauseenjäsenen mukautumista toiseen lauseenjäsenen yhteen tai useamman kieliopillisen kategorian suhteen. Mukautuminen voi koskea sukua, lukua, sijamuotoa, persoonaa tai elollisuutta. Esimerkiksi sanaliitossa финский студент substantiivin määreenä toimiva adjektiiviattribuutti kongruoi pääsanansa kanssa suvussa, luvussa ja sijamuodossa. Pääsanana muodon muuttuessa myös määreen muoto muuttuu, esim. финскому студенту (yks. dat.), о финском студенте (yks. preposit.), финские студенты (mon. nom.), финскими студентами (mon. instr.). Myös subjektin ja predikaatin välillä vallitsee kongruenssi. Esimerkiksi lauseessa Девочка читает (Tyttö lukee) predikaatti mukautuu subjektiin luvun ja persoonan suhteen (yksikön 3. persoona). Lauseessa Девочка читала (Tyttö luki) predikaatti noudattaa subjektin lukua (yksikkö) ja sukua (feminiini).

Kielioppitermi rektio (управление) tarkoittaa sitä, että jokin sana määrää seurassaan esiintyvän ilmauksen tiettyyn sijamuotoon. Esimerkiksi интересоваться-verbi edellyttää, että sen yhteydessä ilmaistu toiminnan kohde (epäsuora objekti) on instrumentaalissa: интересоваться музыкой (olla kiinnostunut musiikista). Rektiosta puhuttaessa sijamuodoiksi katsotaan myös ns. prepositiolliset sijamuodot, kuten lausekkeissa участвовать в разговоре (osallistua keskusteluun) ja пойти в библиотеку (lähteä kirjastoon). Verbien lisäksi rektionmukaisia määreitä voivat saada muidenkin sanaluokkien sanat, kuten substantiivit, adjektiivit ja adverbit: интерес к русскому языку (kiinnostus venäjän kieltä kohtaan), доволен жизнью (tyytyväinen elämään), недалеко от города (kaupungin lähellä).

Huomaa seuraava ero rektion ja kongruenssin välillä: rektionmukaisen määreen sijamuoto säilyy samana siitä riippumatta, missä taivutusmuodossa pääsana on, esim. Я помогаю **друзьям** (Minä autan ystäviä); Я помогала **друзьям** (Minä autoin ystäviä); Я люблю помогать **друзьям** (Pidän ystävien auttamisesta) jne. Kuten edellä on todettu, sijakongruenssissa määreen sijamuoto on aina riippuvainen pääsanana sijamuodosta, esim. **финский** студент, **финскому** студенту.

Esimerkki lauseenjäsenyyksestä

1	2	3	4
Вчера	брат	купил	новый словарь.
adverbiaali обстоятельство	subjekti подлежащее	predikaatti сказуемое	objekti дополнение

1. Adverbi вчера ilmaisee aikaa ja toimii adverbiaalina: когда брат купил словарь?
2. Substantiivi брат ilmaisee tekijän eli subjektin: кто купил словарь?
3. Preteritissä oleva preikaattiverbi купил ilmaisee, mitä veli teki: что сделал брат? Subjekti брат ja predikaatti купил kongruoivat suvussa (mask.) ja luvussa (yks.).
4. Adjektiivi новый ja substantiivi словарь muodostavat yhdessä lausekkeen (словосочетание), joka toimii suorana akkusatiiviobjektina eli ilmaisee toiminnan kohteen: что брат купил? Substantiivi словарь on lausekkeen pääsana (главное слово) ja voisi toimia objektina yksinään. Adjektiivi новый on pääsanalle alisteinen määre (зависимое слово). Lauseenjäsenetäältä se on attribuutti ja kongruoi pääsanansa kanssa suvussa (mask.), luvussa (yks.) ja sijamuodossa (akk.).

Kertauskysymyksiä luvusta 2:

- ✓ Mitkä ovat lauseen pääjäsenet?
- ✓ Mikä on kieliopillisen subjektin sija venäjässä?
- ✓ Mistä kahdesta osasta nominiliittopredikaatti koostuu?
- ✓ Ovatko subjektittomat lauseet mahdollisia venäjän kielessä?
- ✓ Mikä apujäseniä yhdistää?
- ✓ Millä nimellä objektia kutsutaan venäjäksi?
- ✓ Voiko verbi помогать (auttaa) saada suoran akkusatiiviobjektin?
- ✓ Mikä on lauseke (словосочетание)?
- ✓ Mitä tarkoittaa, että adjektiiviattribuutti kongruoi pääsanansa kanssa? Mikä on kongruenssi-termin venäjänkielinen vastine?
- ✓ Verbi заниматься edellyttää, että sen yhteydessä ilmaistu toiminnan kohde on instrumentaalissa, esim. заниматься спортом (harrastaa urheilua). Millä kielioppitermillä tätä ilmiötä kutsutaan? Anna termi sekä suomeksi että venäjäksi.



3. JOITAKIN VENÄJÄN KIELEN OMINAISPIIRTEITÄ (НЕКОТОРЫЕ ХАРАКТЕРНЫЕ ОСОБЕННОСТИ РУССКОГО ЯЗЫКА)

3.1. Sanapaino

Venäjän sanapaino (словесное ударение) ei ole automaattisesti sidottu mihinkään tiettyyn tavuun, kuten esimerkiksi suomessa, jossa sanan paino on aina ensimmäisellä tavulla. Lisäksi painon paikka voi vaihdella sanan eri taivutusmuodoissa:

- город (yksikön nominatiivi) – городá (monikon nominatiivi)
- голова (yksikön nominatiivi) – голову (yksikön akkusatiivi)
- я хожу́ (yksikön 1. persoona) – ты ходишь (yksikön 2. persoona)

Joissakin tapauksissa paino voi osoittaa sanan merkityksen, vrt.

- замо́к (linna) – замо́к (lukko)
- мука́ (jauhot) – му́ка (kärsimys)
- города́ (kaupungin) – городá (kaupungit)
- уже́ (jo) – уже́ (kareampi)

Joissakin tapauksissa painon paikka heijastuu myös sanan taivutuspäätteissä. Konsonanttien ж, ш, щ, ц, ч jälkeen vokaali o esiintyy vain painollisena, painoton o muuttuu e:ksi, vrt. отцо́м – му́жем. Ц-loppeisten maskuliinien monikon genetiivi on painollisena -ов ja painottomana -ев: отцо́в; ме́сяцев. (Ks. 3.4., sääntö 3.)

3.2. Väistyvät vokaalit ja välivokaalit

Konsonanttiin päättyviä substantiiveja taivutettaessa voi viimeisen konsonantin edessä oleva o, e tai ä kadota. Tällaisesta vokaalista käytetään nimitystä väistyvä vokaali (беглый гласный). Väistyvät vokaalit katoavat kaikissa muissa sijoissa paitsi yksikön nominatiivissa ja nominatiivin kaltaisessa akkusatiivissa².

де́нь	päivä	→ дня́	(yks. gen.)
ро́т	suu	→ рта́м	(mon. dat.)
ребёно́к	lapsi	→ ребёнку́	(yks. dat.)
подáро́к	lahja	→ о подáрках	(mon. preposit.)
це́рковь	kirkko	→ в це́ркви	(yks. preposit.)
оте́ц	isä	→ с отца́ми	(mon. instr.)

Vokaalin väistyminen on laaja-alainen ilmiö, mutta on myös sanoja, joilla vokaali ei väisty, esim. оле́нь (hirvi) → оле́ня (yks. gen.), уро́к (oppitunti) → уро́ки (mon. nom.), се́вер (pohjoinen) → на се́вере (yks. preposit.).

Jos vartalo päättyy kahteen konsonanttiin, feminiini- ja neutrisukuisten substantiivien monikon genetiivin päätteettömissä muodoissa sekä lyhyiden adjektiivien maskuliinimuodoissa voi esiintyä välivokaali³ o, e tai ä. Jos toinen konsonanteista on к, г, х ja toinen jokin muu konsonantti kuin ж, ш, щ, ч tai й, välivokaali on o. Muissa tapauksissa tulee e (/ë).

² Poikkeuksena ovat pehmeään merkkiin päättyvät feminiinit kuten це́рковь (kirkko) ja любóвь (rakkaus), joilla o-vokaali säilyy myös yksikön instrumentaalisissa: це́рковью, любóвью.

³ Venäjäksi käytetään termiä беглый гласный sekä väistyvistä vokaaleista että välivokaaleista.

тарелка	lautanen	→ тарел <u>о</u> к	
окно	ikkuna	→ о <u>к</u> н	
песня	laulu	→ п <u>е</u> с <u>н</u>	
копейка	kopeekka	→ коп <u>е</u> к	
сестра	sisko	→ сест <u>е</u> р	
лёгкий	kevyt	→ лё <u>г</u> к	(mutta: лег <u>к</u> а, лег <u>к</u> о, лег <u>к</u> и)
свободный	varaа	→ своб <u>о</u> д <u>н</u>	(mutta: своб <u>о</u> д <u>н</u> а, своб <u>о</u> д <u>н</u> о, своб <u>о</u> д <u>н</u> ы)

Tämäkään ilmiö ei ole automaattinen. Esimerkiksi seuraaviin sanoihin ei tule välivokaalia: игла (neula, piikki) → игл, лампа (lamppu) → ламп, быстрый (nopea) → быстр.

3.3. Liudentuneet ja liudentumattomat konsonantit

Venäjän konsonantit (согласный/согласные) voivat olla liudentuneita eli pehmeitä (мягкий согласный) tai liudentumattomia eli kovia (твёрдый согласный). Konsonantti on liudentunut ja ääntyy pehmeänä, kun sen jäljessä seuraa ь, е, ё, и, ю tai я, esim. мать, люди, Федор. Poikkeuksen muodostavat ч, щ, jotka ovat aina liudentuneita, ja ж, ш, ц, jotka ovat aina liudentumattomia.

3.4. Konsonantteihin liittyviä kirjoitussääntöjä

1. Konsonanttien к, г, х, ж, ш, щ, ч jälkeen kirjoitetaan aina и eikä ы, esim. книги (yks. gen. ja mon. nom.), врачи (mon. nom.). Kirjainten ж ja ш jälkeinen и lausutaan kuitenkin [ы]-äänteenä.
2. Konsonanttien к, г, х, ж, ш, щ, ц, ч jälkeen kirjoitetaan aina а ja у eikä я ja ю, esim. площадь (yks. nom.), врачу (yks. dat.).
3. Konsonanttien ж, ш, щ, ц, ч jälkeen o esiintyy vain painollisena, kun taas painoton o muuttuu e:ksi, esim. большое, большого; хорошее, хорошего. Substantiivien yksikön instrumentaalien päätte on näihin konsonantteihin päättyvillä maskuliineilla ja neutreilla painollisena -ом ja painottomana -ой: отцом, карандашом; мужем, училищем. Vastaavasti yksikön feminiinin instrumentaalien päätte on painollisena -ой ja painottomana -ей: свечой; учительнищей. Ц-lopusten maskuliinien monikon genetiivi on painollisena -ов ja painottomana -ев: отцов; месящев.

Kertauskysymyksiä luvusta 3:

- ✓ Mitä erityisyyksiä venäjän sanapainoon liittyy?
- ✓ Mitä sanalle подарок (lahja) tapahtuu, kun sitä taivutetaan muissa sijamuodoissa kuin yksikön nominatiivissa?
- ✓ Missä substantiivin taivutusmuodossa voi esiintyä välivokaali?
- ✓ Mistä tietää, että konsonantti on liudentunut?
- ✓ Miksi substantiivit муж (aviomies) ja нож (veitsi) saavat instrumentaalissa eri päätteet (мужем; ножом)?



4. SUBSTANTIIVIT (ИМЕНА СУЩЕСТВИТЕЛЬНЫЕ)

Kaikki substantiivit voidaan jakaa kahteen alaluokkaan:

1.	yleisnimet (именá нарицáтельные)	студéнт (opiskelija), музей (museo), окнó (ikkuna), бáбушка (isoäiti), гость (vieras), тетрáдь (vihko) jne.
2.	erisnimet (именá сóбственные)	Їра (Ira), Петрóв (Petrov), Тверь (Tver), Красная плóщадь (Punainen tori) jne.

Substantiivien taivutusmuodot ilmaisevat venäjässä lukua (числó) ja sijaa (падéж). Yksikössä on kolme sukua (род/рóды): maskuliini, feminiini ja neutri (мужскóй, жéнский и срéдний род).

4.1. Substantiivien luku

Useimmilla venäjän kielen substantiiveilla on sekä yksikkö (едíнственное числó) että monikko (мнóжественное числó):

Дéвочкá пишeт письмó. Tyttö kirjoittaa kirjettä.	Дéвочки пишут письмá. Tytöt kirjoittavat kirjeitä.
---	---

Yksikölliset (singularia tantum) ja monikolliset (pluralia tantum) substantiivit

Substantiiveja, joita käytetään vain yksikössä tai monikossa, kutsutaan singularia tantum ja pluralia tantum -substantiiveiksi⁴.

Singularia tantum -substantiiveja ovat:

1. kollektiivisanat			
бельё мéбель (f.) óбувь (f.) одéжда	liinavaatteet, pyykki huonekalut jalkineet vaatteet	посúда беднотá молодéжь (f.) человéчество	astiat köyhälistö nuoriso ihmiskunta
2. ainesanat			
водá молокó мáсло мýсо	vesi maito voi, öljy liha	мукá рожь (f.) зóлото кислорóд	jauhot ruis kulta happi
3. abstraktisanat			
бéдность (f.) власть (f.) внимáние красотá	köyhyys valta huomio kauneus	мóлодость (f.) рáзница темнотá чтéние	nuoruus ero pimeys lukeminen
4. kuukaudet ja ilmansuunnat			
январь (m.) июнь (m.) áвгуст ноябрь (m.)	tammikuu kesäkuu elokuu marraskuu	сéвер востóк юг зáпад	pohjoinen itä etelä länsi

⁴ Myös venäjänkielisessä kirjallisuudessa on tapana käyttää samoja termejä latinalaisin kirjaimin kirjoitettuna (существительные singularia ja pluralia tantum).

Huom!

1. Muutamista aine- ja abstraktisanoista voidaan muodostaa erityistapauksissa käytettävä monikko, esim. минеральные воды (kivennäisvedet), растительные масла (kasvirasvat/-öljyt), местные власти (paikalliset viranomaiset), природные красоты Финляндии (Suomen luonnonkauniit paikat).
2. Marjoja, monia vihanneksia ja eräitä hedelmiä tarkoittavilla substantiiveilla on venäjässä vain yksikkö, esim. черника (mustikka/mustikat), брусника (puolukka/puolukat), картофель (peruna/perunat, m.), лук (sipuli/sipulit), виноград (viinirypäle/viinirypäleet). Yksikkömuodolla voidaan viitata kyseiseen ruoka-aineeseen ylipäätään tai tiettyyn määrään, joka käsitetään yhtenäisenä kokonaisuutena: много черники (paljon mustikoita), любить виноград (pitää viinirypäleistä), есть картофель (syödä perunoita), собирать бруснику (kerätä puolukoita). Kun puhutaan yksittäisistä, laskettavissa olevista marjoista, hedelmistä tai vihanneksista, edellä mainittujen substantiivien asemesta käytetään muita sanoja: большие ягоды клубники (suuria mansikoita), три чернички (kolme mustikkaa), одна крупная виноградина (yksi isokokoinen viinirypäle), пять картошек/картофелин (viisi perunaa), две луковицы (kaksi sipulia).

Pluralia tantum -substantiiveja ovat mm.:

monikon nominatiivi	monikon genetiivi	
аплодисменты	аплодисментов	suosionosoitukset
брюки	брюк	(pitkät) housut
будни	будней	arki
весы	весов	vaaka
ворота	ворот	portti
выборы ⁵	выборов	vaalit
грабли	граблей/грабель	harava
деньги	денег	raha
джинсы	джинсов	farkut
джунгли	джунглей	viidakko
дрова	дров	polttopuu
дрожжи	дрожжей	hiiva
духи	духов	hajuvesi
заморозки	заморозков	halla
каникулы	каникул	(oppilaitosten) loma
качели	качелей	keinu
колготки	колготок	sukkahousut
консервы	консервов	säilykkeet
мемуары	мемуаров	muistelmat
ножницы	ножниц	sakset
носилки	носилок	paarit
обои	обоев	tapetti
очки	очков	silmälasit
переговоры	переговоров	neuvottelut
перила	перил	kaide
плавки	плавков	uimahousut
похороны	похорон	hautajaiset

⁵ Sana выборы on monikollinen merkityksessä 'vaalit', esim. президентские выборы (presidentinvaalit). Yksikkömuodolla выборы on merkitykset 'valinta, valitseminen; valikoima', esim. выбор слов (sanavalinta), широкий выбор книг (laaja kirjavalikoima).

рóды	рóдов	synnytys
сáни	санéй	reki
сáнки	сáнок	kelkka
слíвки	слíвок	kerma
сúмерки	сúмерек	hämärän hetki
сúтки	сúток	vuorokausi
трóпики	трóпиков	tropiikki
трусý	трусóв	(lyhyet) alushousut
финáнсы	финáнсов	rahavarat
хлóпья	хлóпьев	hiutaleet
часý	часóв	kello
чернíла	чернíл	muste
шáхматы	шáхмат	shakki
шóрты	шóрт/шóртов	shortsit
штáны	штáнов	housut
щи	щей	kaalikeitto
щипцý	щипцóв	pihdit

- Monikollisiin sanoihin kuuluu myös joitakin maantieteellisiä erisnimiä, kuten Афины (Ateena), Филиппины (Filippiinit), Альпы (Alpit).

Suomi ja venäjä eroavat sen suhteen, mitkä sanat ovat vain yksiköllisiä tai monikollisia. Joillakin venäjän yksikkösanoilla, kuten мукá, учёба, одéжда ja мéбель, on suomessa monikollinen vastine: jauhot, opinnot, vaatteet, huonekalut. Vastaavasti suomen monikkosanojen joukossa on sellaisia, jotka eivät venäjässä lukeudu pluralia tantum -sanojen joukkoon, esimerkiksi *háät* – свáдьба, *treenit* – тренирóвка tai *aivot* – мозг. Suomen yksikkösanoja *kaalikeitto*, *kello*, *vuorokausi* ja *vaaka* vastaavat venäjässä monikkosanat *щи*, *часý*, *сúтки* ja *весý*. Kun monikkosanan tarkoite on laskettavissa, kuten sanoilla *часý*, *сúтки* tai *весý*, konteksti tavallisesti paljastaa, onko kyseessä yksikkö- vai monikkomerkitys, esim. Я купíл нóвые весý (Ostin uuden vaa'an) – Завóд выпускаét совремéнные весý (Tehdas valmistaa nykyaikaisia vaakoja).

4.2. Substantiivien suku

Venäjän kielen substantiiveilla on kolme sukua (род/рóды): maskuliini, feminiini ja neutri (мужскóй, жéнский и срéдний род). Suku määräytyy joko yksikön nominatiivin päätteiden tai substantiivin tarkoitteen luonnollisen suvun perusteella. Osa pehmeään merkkiin päättyivistä substantiiveista on maskuliineja ja osa feminiinejä. Näiden sanojen suku on opeteltava erikseen.

Maskuliineja ovat:

1.	konsonanttiin päättyvät sanat	áдрес (osoite), мáльчик (poika), музéй (museo), отéц (isä), студéнт (opiskelija), телевизóр (televisio)
2.	osa pehmeään merkkiin päättyivistä sanoista	апрéль (huhtikuu), день (päivä), дóждь (sade), рубль (rupla), учíтель (opettaja)
3.	kaikki miestä tarkoittavat sanat, myös a- ja я-päätteiset	дéдушка (isoisä), мужчíна (mies), юноша (nuorukainen), Вáня (Vanja), Никíта (Nikita)

Feminiinejä ovat:

1.	muut kuin miestä tarkoittavat a- ja я-päätteiset sanat	де́вочка (tyttö), красота́ (kauneus), маши́на (auto), неде́ля (viikko), те́тя (täti)
2.	osa pehmeään merkkiin päättyvistä sanoista	дверь (ovi), ло́шадь (hevonen), ночь (yö), па́мять (muisti, muisto), роль (rooli)

Neutreja ovat:

1.	o-, e- ja ë-päätteiset sanat	мо́ре (meri), окно́ (ikkuna), письмо́ (kirje), пла́тье (mekko), ружьё (pyssy, kivääri)
2.	мя-loppuiset sanat	вре́мя (aika), зна́мя (lippu), и́мя (nimi)

Tavallisimpia pehmeään merkkiin päättyviä substantiiveja

Maskuliineja

автомобиль	auto	монастырь	luostari
бинокль	kiikarit	ноль/нуль	nolla
гвоздь	naula	огонь	tuli
госпиталь	(sota)sairaala	полдень	keskipäivä
гость	vieras	портфель	salkku
день	päivä	путь	matka, tie, reitti
дождь	sade	ремень	remmi, hihna, vyö
камень	kivi	рояль	flyygeli
картофель	peruna(t)	руль	ratti
кашель	yskä	словарь	sanakirja
кисель	kiisseli	спектакль	esitys, näytäntö
контроль	tarkastus, valvonta	стиль	tyyli
конь	ratsuhevonen	тоннель/туннель	tunneli
корабль	laiva, alus	уголь	hiili
корень	juuri	уровень	taso
Кремль	Kreml	фонарь	lyhty
лагерь	leiri	якорь	ankkuri
локоть	kyynärpää		

Lisäksi maskuliineja ovat:

- kuukausien nimet: январь, февраль, апрель, июнь, июль, сентябрь, октябрь, ноябрь, декабрь.
- тель-suffiksin avulla verbivartalosta muodostetut substantiivit, jotka voivat tarkoittaa elollista toiminnan suorittajaa tai erilaisia laitteita, välineitä tms., esim. водитель (kuljettaja), писатель (kirjailija), покупатель (ostaja), учитель (opettaja), читатель (lukija); выключатель (katkaisin), двигатель (moottori), металлоискатель (metallinpaljastin). Tähän ryhmään kuuluvat myös sanat зритель (katselija, katsoja) ja деятель (toimija, vaikuttaja, vaikutusvaltainen henkilö), jotka on johdettu nykykielestä kadonneista verbeistä. Sana добродетель (hyve, f.) ei lukeudu tähän ryhmään, koska sitä ei ole johdettu verbistä.

Feminiinejä

болéзнь	sairaus
боль	kipu
вещь	esine, asia
грудь	rinta
грусть	suru
грязь	lika
дверь	ovi
ель	kuusi
жизнь	elämä
зависть	kateus
зáпись	muistiinpano, merkintä, tallenne
кровáть	sänky
кровь	veri
лень	laiskuus
лéтопись	kronikka
лóшадь	hevonen
любóвь	rakkaus
мéбель	huonekalut
медáль	mitali
метéль	lumipyry
моркóвь	porkkana
мысль	ajatus
мышь	hiiri
нефть	(maa)öljy
ночь	yö
óбувь	jalkineet
óсень	syksy
óчередь	jono, vuoro

пáмять	muisti, muisto
печáть	leima, leimasin, sanomalehdistö
печь	uuni
плóщадь	aukio/tori, pinta-ala
пóвeсть	kertomus, pienoisromaani
пóдпись	allekirjoitus
пóлночь	keskiyö
пóмощь	apu
vuode	postélt
пыль	pöly
речь	puhe
рожь	ruis
роль	osa, rooli
рúкопись	käsikirjoitus
связь	yhteys
скáтерть	pöytäliina
смерть	kuolema
сóвeсть	omatunto
соль	suola
степь	aro
тень	varjo
тетрáдь	vihko
ткань	kangas
цель	päämäärä
цёрковь	kirkko
часть	osa
честь	kunnia

- Lisäksi feminiinejä ovat kaikki *ость*-suffiksin avulla muodostetut substantiivit, esim. мóлодость (nuoruus), нóвoсть (uutinen), рáдость (ilo), скóрoсть (nopeus). Sana гoсть (vieras, m.) ei lukeudu tähän ryhmään, koska siinä ei ole suffiksia *-ость*.

Elollisten substantiivien suku

Substantiivi voi olla elollinen tai eloton (одушевлéнное/неодушевлéнное существительное). Elollisia ovat ihmisiä ja eläimiä tarkoittavat substantiivit, kuten врач (lääkäri), кóшка (kissa), петúх (kukko), сестрá (sisko). Elottomia ovat esineitä, asioita ja ilmiöitä kuvaavat substantiivit, kuten врéмя (aika), дверь (ovi), ночь (yö), красотá (kauneus), óблако (pilvi). Venäjän kielen elollisuuskategoria ei kuitenkaan kaikilta osin noudata luonnollista jakoa elollisiin ja elottomiin olioihin: on substantiiveja, jotka ovat todellisuudessa elottomia, mutta kieliopillisesti elollisia ja päinvastoin. Esimerkiksi покойник (vainaja) on kieliopillisesti elollinen. Kieliopillisesti elollisia ovat useimmiten myös esimerkiksi кúкла (nukke) ja рóбот (robotti). Elollisuuskategoria tulee venäjän kielessä näkyviin akkusatiivia muodostettaessa. Elollisten ja elottomien substantiivien taipumista akkusatiivissa käsitellään luvussa 4.5.

Elolliset substantiivit ovat yleensä suvultaan maskuliineja tai feminiinejä, mutta joukossa on myös joitakin neutrisukuisia sanoja, kuten живóтное (eläin), насекомое (hyönteinen) ja существó (olio, olento) sekä лицó merkityksessä 'henkilö'.

Kansallisuutta tarkoittavat substantiivit

Kansallisuutta tarkoittavilla substantiiveilla on eri muodot naista ja miestä varten:

maskuliini	feminiini	
америка́нец	америка́нка	amerikkalainen
англича́нин	англича́нка	englantilainen
италья́нец	италья́нка	italialainen
не́мец	не́мка	saksalainen
финн	фи́нка	suomalainen
францу́з	францу́женка	ranskalainen
швед	шве́дка	ruotsalainen
япо́нец	япо́нка	japanilainen

Ammattia tarkoittavat substantiivit

Monilla ammattia tarkoittavilla substantiiveilla on eri muodot naista ja miestä varten:

maskuliini	feminiini	
актёр	акт́риса	näyttelijä
певе́ц	певи́ца	laulaja
писа́тель	писа́тельница	kirjailija
преподава́тель	преподава́тельница	opettaja
продаве́ц	продавщи́ца	myyjä
студе́нт	студе́нтка	opiskelija

Toisinaan naisesta käytetään kuitenkin virallisissa yhteyksissä maskuliinimuotoa, kun taas feminiinimuoto on yleinen puhutussa kielessä. Vrt.

1.	И. С. Сидорова является преподавателем кафедры русского языка в Педагогическом институте.	I. S. Sidorova toimii opettajana venäjän kielen laitoksella Pedagogisessa instituutissa.
2.	Моя сестра – преподавательница филфака.	Siskoni on opettajana filologisessa tiedekunnassa.

Joillakin ammattinimikkeillä ei ole erillistä feminiinimuotoa. Tällöin maskuliinimuotoa käytetään myös naisista. Jos ammattia merkitsevällä substantiivilla on kongruoivia adjektiivi- tai partisiippimääreitä (3), ne tulevat maskuliiniin, mutta verbin preteritimuoto (4–5) ja predikaatin nominiosa eli predikatiivi (5) ovat yleensä feminiinissä, kun viittauksen kohteena on nainen:

3.	А́нна Петро́вна опы́тный врач.	Anna Petrovna on kokenut lääkäri.
4.	Инжене́р Петро́ва рабо́тала хорошо́.	Insinööri Petrova työskenteli hyvin.
5.	Дире́ктор была́ стро́гая.	Johtaja/Rehtori [nainen] oli ankara.

Asiatyylissä turvaudutaan toisinaan yhdyssanoihin tyyppiä же́нщина-архите́ктор, же́нщина-хиру́рг, же́нщина-космона́вт (6). Puhekielessä niitä käytetään harvoin.

6.	Вале́нтина Влади́мировна Терешко́ва – пе́рвая в ми́ре же́нщина-космона́вт.	Valentina Vladimirovna Tereškova on maailman ensimmäinen naiskosmonautti.
----	--	---

Joistakin ammattinimikkeistä tai arvonimistä muodostetulla feminiinimuodolla on eri merkitys tai tyyllisävy kuin maskuliinimuodolla. Esimerkiksi sanasta врач (lääkäri) muodostettu feminiinimuoto врачиха esiintyy naislääkärin merkityksessä vain kansanomaisessa puhekielessä ja voi olla sävyltään halventava. Sama pätee naista tarkoittaviin substantiiveihin докторша (tohtori, lääkäri) ja профессорша (professori). Lisäksi докторша ja профессорша voivat viitata tohtorin tai professorin vaimoon. Vertaa myös:

7.	Адвока́т Зы́кина является за́щитником подсуди́мого.	Zykina on syytetyn puolustusasianajaja.
	На́ша Лёночка за́щитница сла́бых и ма́леньких.	Meidän Lenotška on heikkojen ja pienten puolustaja.
8.	О́льга – ма́стер спо́рта.	Olga on urheilumestari [arvonimi].
	О́льга – масте́рица печь.	Olga on mestarileipuri (/ taitava leipomaan).

Ambivalentit substantiivit

Eräät ihmisiin viittaavat а/я-päätteiset substantiivit voivat olla joko maskuliineja tai feminiinejä sen mukaan, viittaavatko ne naiseen vai mieheen. Tällaisia sanoja nimitetään ambivalenteiksi substantiiveiksi (существи́тельные о́бщего ро́да), esim.

грязну́ля	sottapyytty	правша́	oikeakätinen
колле́га	kollega	пья́ница	juoppo
левша́	vasenkätinen	сирота́	orpo
обжо́ра	ahmatti	тихо́ня	hissukka
пла́кса	itkupilli	у́мница	viisas/fiksu ihminen

Suurin osa ambivalenteista substantiiveista viittaa ihmisen ominaisuuteen. Ambivalenttien substantiivien kanssa kongruoivat sanat tulevat viittauksen kohteena olevan henkilön sukupuolen mukaisesti joko maskuliiniin tai feminiiniin:

Ива́н – кру́глый сирота́. Ivan on täysorpo.	Еле́на – кру́глая сирота́. Jelena on täysorpo.
---	--

Huom! Aikaisemmin substantiivit глава́ (pää, päämies, johtaja), ста́роста (ryhmän tms. vastuuhenkilö) ja судья́ (tuomari) määriteltiin luonnollisen suvun perusteella maskuliineiksi, koska ne ovat perinteisesti viittaneet miehiin. Nykyisin niitä käytetään useimmiten ambivalenttien substantiivien tavoin, esim. справедли́вый судья́ Петро́в – справедли́вая судья́ Петро́ва (oikeudenmukainen tuomari Petrov/Petrova).

Eläimiä tarkoittavat substantiivit

Eläimiä tarkoittavien substantiivien suku määritellään usein vain kieliopillisesti. Maskuliineja ovat esimerkiksi ёж (siili), ко́нь (ratsuhevonen), морж (mursu), пёс (koira, uroskoira) ja feminiinejä esimerkiksi мышь (hiiri), ло́шадь (hevonen), соба́ка (koira). Joillakin eläimiä tarkoittavilla substantiiveilla on erilliset maskuliini- ja feminiinimuodot:

maskuliini	feminiini	
ба́ран	овца́	pässi/lammas
бык	коро́ва	sonni/lehmä
волк	волчи́ца	susi
кот	ко́шка	kissa
лев	льви́ца	leijona
медве́дь	медве́дица	karhu
пету́х	ку́рица	kukko/kana

Taipumattomien sanojen suku

Monet lainasanat ovat venäjän kielessä taipumattomia. Taipumattomien sanojen (несклоняемое слово) suku määräytyy seuraavasti:

1. Vierasperäiset miestä tarkoittavat sanat ja perinteisesti miehiin viitanneet ammattinimikkeet jms. ovat maskuliineja.

атташе	avustaja
буржуа	porvari
маэстро	maestro/mestari
мафиόзи	mafioso
портъё	ovimies

2. Vierasperäiset naista tarkoittavat sanat ovat feminiinejä.

лэди	leidi
мадám	rouva
мисс	neiti

3. Vierasperäiset eläimiä tarkoittavat sanat ovat yleensä maskuliineja.

кенгурý	kenguru
пóни	poni
какадý	kakadu
фламíngo	flamingo
шимпанзé	simpanssi

Huom!

- Kongruoivat sanat tulevat feminiiniin, kun on olennaista, että kyse on naaraasta: Кенгурý неслá в сýмке мáленького кенгурёнка (Kenguru kanto pussissaan pientä kengurunpoikasta).
- Sana цецé (tsetsekärpänen) on yläkäsitten мýха (kärpänen) suvun mukaan feminiini: Цецé укусилá туриста (Tsetsekärpänen puri turistia).

4. Vierasperäiset esinettä, asiaa yms. tarkoittavat sanat ovat neutreja.

интервьó	haastattelu
какáо	kaakao
кафé	kahvila
купé	vaunuosasto
пальтó	takki
радио	radio
таксí	taksi
шоссé	maantie

Huom!

- Myös merkitykseltään kollektiivinen substantiivi жюри (tuomaristo) on neutri.
- Sana ёвро (euro) on maskuliini.
- Sana кóфе (kahvi) on perinteisesti ollut maskuliini, mutta nykyisin myös neutri on normin mukainen. Kirjoitetussa kielessä ja etenkin virallisissa yhteyksissä кóфе-sanaa kohdellaan edelleenkin useimmiten maskuliinina.

5. Eräiden vierasperäisten sanojen suku määräytyy yläkäsitteen suvun mukaan.

трудный хинди	(язык 'kieli')	vaikea hindin kieli
английская «Таймс»	(газета 'sanomalehti')	Englannin Times-lehti
вкусная брокколи	(капуста 'kaali')	herkullinen parsakaali
итальянская салями	(колбаса 'makkara')	italialainen salami

Huom! Sanan пенальти (rangaistuspotku) suku määräytyy yläkäsitteen удар (potku) mukaan, mutta myös neutrimuoto on normin mukainen: спорный (/спорное) пенальти (kiistanalainen rangaistuspotku).

6. Vierasperäisten maantieteellisten nimien suku määräytyy yleisnimen suvun mukaan.

прекрасный Капри	(остров 'saari')	ihastuttava Capri
широкая Миссисипи	(река 'joki')	leveä Mississippi
олимпийский Сочи	(город 'kaupunki')	olympiakaupunki Sotši
независимое Мали	(государство 'valtio')	itsenäinen Mali
знойная Мали	(страна 'maa')	helteinen Mali

7. Muut taipumattomat sanat kuin substantiivit ovat yleensä suvultaan neutreja. Toisinaan suku voi määräytyä myös yläkäsitteen suvun mukaan.

громкое «ура»		kovaääninen hurraa-huuto
глухое [п] / глухой [п]	(звук 'ääne')	soinniton [p]
строчное «л» / строчная «л»	(буква 'kirjain')	pieni l-kirjain

8. Kirjainlyhenteiden suku määräytyy lyhenteen pääsanon suvun mukaan.

ЕС	(Европейский союз)	Euroopan unioni (EU)
ООН	(Организация Объединённых Наций)	Yhdistyneet kansakunnat (YK)
АЭС	(атомная электростанция)	ydinvoimala
ДТП	(дорожно-транспортное происшествие)	liikenneonnettomuus

Huom! Konsonanttiin päättyvät lyhennesanat, jotka äännetään kokonaisena sanana eikä kirjain kirjaimelta, ovat pääsanon suvusta riippumatta maskuliineja, esim. вуз (высшее учебное заведение 'korkeakoulu'), загс (отдел записи актов гражданского состояния 'siviilirekisteritoimisto'), МИД (Министерство иностранных дел 'ulkoministeriö'). Useimmat näistä sanoista myös taipuvat normaalin maskuliinisubstantiivin tavoin: в новом вузе (uudessa korkeakoulussa), работник загса (siviilirekisteritoimiston työntekijä). МИД on normin mukaan taipumaton, mutta puhekielessä sitä käytetään myös taivutettuna: представитель российского МИД/МИДа (Venäjän ulkoministeriön edustaja).

4.3. Sijamuodot

Substantiivit taipuvat sijamuodoissa (падеж/падежи), joita on venäjän kielessä kuusi:

nominatiivi	именительный	кто? что?
genetiivi	родительный	кого? чего?
datiivi	дательный	кому? чему?
akkusatiivi	винительный	кого? что?
instrumentaali	творительный	кем? чем?
prepositionaali	предложный	о ком / о чём?

Sijamuotojen ja prepositioiden käyttöä tarkastellaan luvuissa 10 ja 11.

4.4. Substantiivien taivutusluokat (dekliinaatiot)

Substantiivit jakautuvat venäjän kielessä kolmeen dekliinaatioon eli taivutusluokkaan (тип склонения). Substantiivien taivutuspäätteisiin vaikuttaa se, onko substantiivin vartalo kova vai pehmeä (твёрдая/мягкая основа). Kovavartaloiset substantiivit (существительные с твёрдой основой) päättyvät perusmuodossaan liudentumattomaan eli kovaan konsonanttiin tai vokaaleihin а tai о. Pehmeävartaloiset substantiivit (существительные с мягкой основой) päättyvät liudentuneeseen eli pehmeään konsonanttiin tai vokaaleihin я, е tai ё. Alla oleva taulukko havainnollistaa taivutusluokkajakoa:

	I dekliinaatio (I склонение)	II dekliinaatio (II склонение)	III dekliinaatio (III склонение)
kovavartaloiset	kovaan konsonanttiin päättyvät maskuliinit (студент, учебник)	a-päätteiset feminiinit ja maskuliinit (машинa; папа)	—
pehmeävartaloiset	ь- ja й-loppuiset maskuliinit (гость, музей)	я-päätteiset feminiinit ja maskuliinit (неделя; дядя)	ь-loppuiset feminiinit (роль)
kovavartaloiset	о-päätteiset neutrit (письмо)	—	—
pehmeävartaloiset	е-päätteiset neutrit (море)	—	—

I dekliinaatio

Kovavartaloiset maskuliinit tyyppiä СТУДЕНТ (opiskelija) ja СТОЛ (pöytä)

	yksikkö		monikko	
	elollinen	eloton	elollinen	eloton
N	студент	стол	студенты	сто́лы
G	студента	стола́	студентов	сто́лов
D	студенту	сто́лу	студентам	сто́лам
A	студента	стол	студентов	сто́лы
I	студентом	сто́лом	студентами	сто́лами
P	о студенте	о сто́ле	о студентах	о сто́лах

Huom! Maskuliineilla за́яц (jänis), бо́ец (soturi, taistelija, sotamies), заём (laina) kirjainten я, е ja ё tilalle tulee taivutettaessa й:

	yksikkö		monikko	
	elollinen	eloton	elollinen	eloton
N	за́яц	заём	за́йцы	за́ймы
G	за́йца	за́йма	за́йцев	за́ймов
D	за́йцу	за́йму	за́йцам	за́ймам
A	за́йца	заём	за́йцев	за́ймы
I	за́йцем	за́ймом	за́йцами	за́ймами
P	о за́йце	о за́йме	о за́йцах	о за́ймах

b-loppuiset maskuliinit tyyppiä ГОСТЬ (vieras) ja РУБЛЬ (rupla)

	yksikkö		monikko	
	elollinen	eloton	elollinen	eloton
N	гость	рубль	гости	рублѝ
G	гостя	рубля	гостѣй	рублѣй
D	гостю	рублю	гостѣм	рублѣм
A	гостя	рубль	гостѣй	рублѝ
I	гостем	рублѣм	гостѣми	рублѣми
P	о госте	о рублѣ	о гостѣх	о рублѣх

Huom! Sanan путь (matka, tie, m.) taivutus on enimmäkseen III deklinaation mukainen, ks. s. 39.

й-loppuiset maskuliinit tyyppiä ГЕРОЙ (sankari) ja МУЗЕЙ (museo)

	yksikkö		monikko	
	elollinen	eloton	elollinen	eloton
N	герой	музей	герои	музеи
G	героя	музея	героев	музеев
D	герою	музею	героям	музеям
A	героя	музей	героев	музеи
I	героем	музеем	героями	музеями
P	о герое	о музее	о героях	о музеях

Huom! Joidenkin й-loppuisten maskuliinien taivutuksessa yksikön nominatiivin viimeisen tavun e on väistyvä vokaali ja kaikkien muiden taivutusmuotojen kirjoitusasuun tulee pehmeä merkki. Tällaisia sanoja ovat esim. воробѣй (varpunen), соловѣй (satakieli), муравѣй (muurahainen), ручѣй (puro) ja улей (mehiläispesä). Esimerkiksi sanassa музей ei kuitenkaan ole väistyvää vokaalia.

	yksikkö		monikko	
	elollinen	eloton	elollinen	eloton
N	воробѣй	ручѣй	воробѣй	ручѣй
G	воробѣя	ручѣя	воробѣев	ручѣев
D	воробѣю	ручѣю	воробѣям	ручѣям
A	воробѣя	ручѣй	воробѣев	ручѣй
I	воробѣем	ручѣем	воробѣями	ручѣями
P	о воробѣе	о ручѣе	о воробѣях	о ручѣях

ИЙ-loppuiset maskuliinit tyyppiä ГЕНИЙ (nero) ja САНАТОРИЙ (sanatorio)

	yksikkö		monikko	
	elollinen	eloton	elollinen	eloton
N	гѣний	санаториѝ	гѣнии	санатории
G	гѣניה	санатория	гѣниев	санаториев
D	гѣнию	санаторию	гѣниям	санаториям
A	гѣניה	санаториѝ	гѣниев	санатории
I	гѣнием	санаторием	гѣниями	санаториями
P	о гѣнии	о санатории	о гѣниях	о санаториях

Huomioita I deklinaation maskuliinien taivutuksesta

1. Maskuliinisukuisten substantiivien taivutuksessa voi esiintyä ns. väistynyt vokaali (ks. 3.2.). Tällöin viimeisen konsonantin edessä oleva o, e tai ä katoaa kaikissa muissa sijamuodoissa paitsi yksikön nominatiivissa ja nominatiivin kaltaisessa akkusatiivissa, esim. **сон** (uni) → **сна** (yks. gen.), **спісок** (luettelo) → **в спіске** (yks. preposit.), **иностранец** (ulkomaalainen) → **иностранцам** (mon. dat.), **ковёр** (matto) → **ковры** (mon. nom.).
2. Pehmeävartaloisilla sekä konsonantteihin к, г, х, ж, ш, щ, ч loppuvilla maskuliineilla monikon nominatiivin päätte on и eikä ы, esim. **день** (päivä) → **дни**, **пирог** (piirakka) → **пирогі**, **врач** (lääkäri) → **врачі**.
3. Konsonantteihin ж, ш, щ, ц, ч loppuvilla maskuliineilla yksikön instrumentaalin päätte on painollisena -ом ja painottomana -ем: **отец** (isä) → **отцóm**, **карандэш** (lyijykynä) → **карандашóm**; **муж** (aviomies) → **мўжем**, **сторож** (vartija) → **сторóжем**.
4. Maskuliineilla, jotka päättyvät ь-merkkiin tai konsonantteihin ж, ш, щ ja ч, monikon genetiivin päätte on -ей, esim. **рубль** (rupla) → **рублэй**, **нож** (veitsi) → **ножэй**. Pehmeävartaloisilla й-loppuisilla maskuliineilla monikon genetiivin päätte on -ев, esim. **герóй** (sankari) → **герóев**. Ц-loppuisten maskuliinien monikon genetiivi on painollisena -ов ja painottomana -ев, vrt. **отец** (isä) → **отцóв**, **мэсяц** (kuukausi) → **мэсяцев**.
5. Ий-loppuisilla maskuliineilla on yksikön prepositionaalissa päätte -и, esim. **планетáрий** (planetaario) → (в) **планетáрии**.
6. Muutamilla maskuliinisukuisilla sanoilla on normaalin а/я-päätteisen yksikön genetiivimuodon lisäksi у/ю-päätteinen genetiivi. У/ю-päätettä käytetään etenkin puhekielessä, mutta silloinkin se voidaan yleensä korvata а/я-päätteellä. У/ю-päätte esiintyy:
 - a) mittaa ja määrää ilmaisevien sanojen jäljessä.

мнóго нарóду/нарóда	paljon väkeä
кусóк сáхара/сáхару	pala sokeria
чáшка чáя/чáю	kuppi teetä

- b) objektin sijamuotona ilmaistaessa epämääräistä määrää (ns. partitiivinen genetiivi, ks. 18.1.).

Я вóпила чáя/чáю. (vrt. Я вóпила чáй.)	Join teetä. (Join teen.)
Я купíл сýра/сýру. (vrt. Я купíл сыр.)	Ostin juustoa. (Ostin juuston.)

Sanaliitossa мнóго нарóду/нарóда у-päätteinen muoto on а-päätteistä tavallisempi. Deminutiivisilla substantiiveilla (ks. 4.6.), kuten чаёк ja кофеёк, у/ю-päätteinen muoto on ainoa käytössä oleva: попить чайкú/кофейкú (juoda teetä/kahvia). Kaikissa muissa tapauksissa kannattaa suosia а/я-päätettä, koska у/ю-päätte esiintyy vain joillakin I deklinaation maskuliineilla. Esimerkiksi хлеб-sanalla ei ole rinnakkaista genetiivimuotoa: кусóк хлéба (pala leipää). У/ю-päätteistä muotoa ei ole suositeltavaa käyttää, jos substantiivilla on taipuva määre: чáшка крéпкого чáя (kuppi vahvaa teetä).

7. Eräiden maskuliinien yksikön prepositionaalinen pääte on в- ja на-prepositioiden jälkeen -y/-ю silloin, kun prepositiot osoittavat paikkaa eli vastaavat kysymykseen где (missä). Pääte on aina painollinen.

nominatiivi	в/на + prepositionaali	
бéрег	на берéгý	ranta
бой	в бою́	taistelu
бок	в/на боку́	kylki
глаз	в глазу́	silmä
год	в году́	vuosi
жар	в жару́	kuume
край	1. в краю́ 2. на краю́	1. seutu 2. reuna
Крым	в Крымú	Krim
лёд	во/на льду́	jää
лес	в лесу́	metsä
лоб	во/на лбу́	otsa
луг	на лугу́	niitty
мёд	в меду́	hunaja
мех	в/на меху́	turkis
мозг	в мозгу́	aivot
мох	во/на мху; в/на мохе́	sammal
мост	на мосту́	silta
нос	в/на носу́	nenä
плен	в плену́	vankeus
пол	в/на полу́	lattia
полк	в полку́	rykmentti
порт	в порту́	satama
пруд	в/на пруду́	lampi
рот	во рту́	suu
ряд	в ряду́	rivi
сад	в саду́	puutarha
снег	в/на снегу́	lumi
угол	1. в углу́ 2. на углу́	1. nurkka 2. kadunkulma
шкаф	в/на шкафу́	kaappi

Huom!

- Muiden prepositioiden kuin в ja на kanssa näillä substantiiveilla on normaali prepositionaalinen pääte -e, vrt. Мы гуля́ли в лесу́ (Kävelimme metsässä), mutta: Онí говорíли о лёсе (He puhuivat metsästä).
- Normaalina prepositionaalinen päätettä käytetään myös silloin, kun в- ja на-prepositioilla ei osoiteta paikkaa, vrt. в «Вишнёвом са́де» Чéхова (Tšehovin Kirsikkapuistossa – kyse on näytelmästä), mutta: в вишнёвом саду́ (kirsikkatarhassa – kyse on paikasta).
- Seuraavissa tapauksissa pääteiden -e ja -y/-ю välinen valinta liittyy substantiivin merkitykseen:

на Полярном крúге (Nарарии́рillä)	в семе́йном крúгу́ (perhepiirissä)
в Дальневосто́чном кра́е (Kaukoidän alueella)	в родно́м краю́ (kotiseudulla)
в XX ве́ке (1900-luvulla)	Она́ ви́дела мно́гое на своём веку́ . (elinaikanaan)
в ря́де слúчаев (eräissä/monissa tapauksissa)	сиде́ть в первом ряду́ (ensimmäisessä rivissä)

8. Eräiden maskuliinien monikon nominatiivin päätte on -a/-я. Päätte on aina painollinen.

Elolliset

yksikön nominatiivi	monikon nominatiivi	
дирéктор	директорá	johtaja
дóктор	докторá	tohtori
мáстер	мастерá	mestari
профéссор	профессорá	professori
стóрож	сторожá	vartija
учíтель	учителá	opettaja

Elottomat

yksikön nominatiivi	monikon nominatiivi	
áдрес	адресá	osoite
бéрег	берегá	ranta
бок	бокá	kylki
вéчер	вечерá	ilta
глаз	глазá	silmä
гóлос	голосá	ääni
гóрод	городá	kaupunki
дом	домá	talo
лес	лесá	metsä
луг	лугá	niitty
нóмер	номерá	numero
óстров	островá	saari
пáспорт	паспортá	passi
пóезд	поездá	juna
рукáв	рукавá	hiha
цвет	цветá	väri

Huom!

- Substantiivin цветóк (kukka) monikon nominatiivimuoto on цветы́. Monikon genetiivissä, datiivissa, instrumentaalissa ja prepositionaalissa taivutus lankeaa yhteen sanan цвет (väri) taivutusmuotojen kanssa: цветóв (mon. gen.), цветáм (mon. dat.), цветáми (mon. instr.), (о) цветáх (mon. preposit.).
- Substantiivilla год (vuosi) on kaksi monikon nominatiivimuotoa: гóды ja годá. Näistä ensimmäinen on käytöltään laaja-alaisempi, esim. за послéдние гóды (viime vuosina), гóды мóлодости (nuoruusvuodet). (Год-sanan taivutus lukusanojen yhteydessä on kuvattu sivulla 81)
- Osalla op/ep-loppuisista elollisiin tarkoitteisiin viittaavista tekijänimistä on säännöllinen monikkomuoto, esim. áвтор (kirjoittaja, tekijä) → áвторы, архитéктор (arkkitehti) → архитéкторы, лéктор (lehtori) → лéкторы, рéктор (rehtori) → рéкторы. Sama koskee myös monia elottomiin tarkoitteisiin viittaavia sanoja, kuten проéктор (projektori) → проéкторы. Joidenkin op/ep-loppuisten sanojen monikon päätteissä esiintyy variaatiota, esim. тра́ктор (traktori) → тракторá tai тра́кторы.
- Seuraavien substantiivien monikon nominatiivimuodot eroavat merkitykseltään:

yksikön nominatiivi	monikon nominatiivi	
мех	мехá мехí	turkikset palkeet

образ	образá образы	ikonit muodot, hahmot
про́пуск	(электрoнные) про́пусká про́пуски (лeкций)	(sähköiset) kulkuluvat poissaolot (luennoilta)
счeт	счeтá счeты	laskut helmitaulu
лист	лiсьтя лiсты́	kasvin lehdet kirjan tms. lehdet

9. Eräiden maskuliinien monikon genetiivi on poikkeuksellisesti päätteetön eli yksikön nominatiivin kaltainen (huomaa kuitenkin painoero ensimmäisessä tapauksessa: во́лос – мно́го во́лoс):

yksikön nominatiivi	monikon genetiivi	
во́лос	(мно́го) во́лoс	hius
глаз	(не ви́дно) глаз	silmä
раз	(мно́го) раз	kerta
боти́нок	(па́ра) боти́нок	kenkä
ва́ленок	(па́ра) ва́ленок	huopatossu
сапо́г	(па́ра) сапо́г	saapas
чуло́к	(па́ра) чуло́к	(polvi)sukka
солда́т	(мно́го) солда́т	sotilas
челове́к	(пять) челове́к; (мно́го/ма́ло) люде́й	ihminen
ампе́р	(ско́лько) ампе́р	ampeeri
ватт	(ско́лько) ватт	watti

Huom!

- Substantiivilla челове́к on kaksi monikon genetiivimuotoa: челове́к ja люде́й (ks. tarkemmin kohta 11 alla).
- Substantiiveilla грамм (gramma) ja килогра́мм (kilogramma) on sekä ов-пäätteinen että yksikön nominatiivin kaltainen genetiivimuoto: двeсти гра́ммoв/грамм; пять килогра́ммoв/килогра́мм. Lukusanan yhteydessä ов-пäätteiset muodot ovat suositellumpia, etenkin kirjoitetussa kielessä. Jos substantiivi ei liity lukusanaan, käytetään aina ов-пäätettyä, esim. избе́жаться от лишних килогра́ммoв (päästä eroon liikakiloista).
- Substantiivin носoк (nilkkasukka) monikon genetiivi on ов-пäätteinen (па́ра носко́в), mutta etenkin puhekielessä esiintyy myös päätteetön muoto (па́ра носoк). Ов-пäätteinen muoto on kuitenkin edelleen suositellumpi.
- Vaikka substantiivista гекта́р (hehtaari) näkee käytettävän monikon genetiivin päätteetöntä muotoa, vain ов-пäätteinen muoto on normin mukainen (esim. сто гекта́рoв).

10. Eräillä maskuliineilla on kaikissa monikon sijamuodoissa eri vartalo kuin yksikössä:

yks. nom.	mon. nom.	mon. gen	mon. dat.	
брат	бра́тья	бра́тьев	бра́тьям	veli
друг	дру́зья	друзе́й	дру́зьям	ystävä
князь	князья́	князе́й	князья́м	ruhtinas
муж	мужья́	муже́й	мужья́м	aviomies
сын	сыно́вья	сынове́й	сыно́вьям	poika
стул	сту́лья	сту́льев	сту́льям	tuoli
лист	лiсьтя	лiсьтьев	лiсьтьям	kasvin lehti

11. Kovavartaloisten substantiivien ребёнок (lapsi) ja человек (ihminen) monikon nominatiivimuodot ovat діти ja люди. Nominatiivia lukuun ottamatta substantiivilla человек on myös yksikön vartalosta johdetut monikkomuodot.

	yksikkö		monikko		
N	человек	ребёнок	люди	—	дети
G	человека	ребёнка	людéй	человек	детéй
D	человеку	ребёнку	людéям	человекам	дétям
A	человека	ребёнка	людéй	человек	детéй
I	человеком	ребёнком	людéми	человеками	детéми
P	о человеке	о ребёнке	о людéях	о человеках	о дétях

Человек-vartalosta muodostettuja monikkumuotoja käytetään lukusanojen jälkeen. Käytäntö on useissa tapauksissa horjuvaa, eikä täsmällisiä ohjeita voida antaa. Человек-vartalo esiintyy ennen kaikkea silloin, kun lukusana on nominatiivissa, akkusatiivissa tai genetiivissä, esim. На лекцию пришлi пять человек (Luennolle tuli viisi ihmistä). Muissa sijoissa käytetään myös люд-vartalosta johdettuja taivutusmuotoja, esim. Я éхала в однóм купé с трéмя людéми/человеками (Matkustin samassa vaunuosastossa kolmen ihmisen kanssa). Люд-vartalo on kaikissa sijamuodoissa yleinen silloin, kun lukusanan ja substantiivin monikkumuodon välissä on määre, esim. Я встрéтил дéсять **незнакóмых** людéй (Tapasin kymmenen tuntematonta ihmistä).

Lukusanojen lisäksi человек-vartalo esiintyy lukusanapronominin нéсколько jälkeen, kun pronomini on nominatiivissa tai nominatiivin kaltaisessa akkusatiivissa: В кóмнате сидéло нéсколько человек (Huoneessa istui muutama ihminen). Muissa sijoissa käytetään usein люд-vartalosta johdettuja taivutusmuotoja: Речь идёт о нéскольких людéях (/человеках) 'Kyse on muutamista ihmisistä'. Lukusanapronominin скóлько kanssa человек-vartaloa käytetään kysyttäessä lukumäärää: Скóлько человек? 'Kuinka monta ihmistä?' (vrt. Скóлько людéй? 'Kuinka paljon väkeä?'). Sanojen мнóго ja мáло kanssa käytetään люд-vartalosta johdettuja taivutusmuotoja: мнóго/мáло людéй (paljon/vähän ihmisiä). Sama pätee epämääräistä lukumäärää ilmaiseviin substantiiveihin, kuten большинствó (enemmistö), мнóжество (suuri määrä/joukko), сóтни (sadat, satoja), ты́сячи (tuhannet, tuhansia).

12. Kovavartaloisten substantiivien сосéд (naapuri) ja чéрт (piru) monikko on poikkeuksellisesti pehmeä-vartaloinen (сосéди; чéрты). Tämä koskee kaikkia monikon sijamuotoja (esim. datiivi: сосéдям; чéртáм).
13. Анин/янин-loppuiset sanat taipuvat yksikössä säännöllisesti, mutta monikossa suffiksi -ин katoaa ja monikon nominatiivin päätte on -e. Genetiivi on päätteetön.

yks. nom.	mon. nom.	mon. gen.	
англичáнин	англичáне	англичáн	englantilainen
россия́нин	россия́не	россия́н	venäläinen
граждани́н	граждане	граждан	kansalainen
дворяни́н	дворя́не	дворя́н	aatelinen
крестья́нин	крестья́не	крестья́н	talonpoika
христиани́н	христиáне	христиáн	kristitty

Нюм! Myös substantiivilla цыгáн (romani) monikon nominatiivi on e-päätteinen (цыгáне) ja monikon genetiivi on päätteetön (цыгáн).

Eräiden substantiivien yksikön vartalossa oleva ин-suffiksi putoaa pois monikon taivutusmuodoissa tai korvautuu toisella suffiksilla:

yks. nom.	mon. nom.	mon. gen.	
болгáрин	болгáры	болгáр	bulgarialainen
татáрин	татáры	татáр	tataari
господíн	господá	госпóд	herra
хозя́ин	хозя́ева	хозя́ев	isäntä

Huom! Substantiivilla грузíн (georgialainen) suffiksi -ин säilyy kaikissa taivutusmuodoissa, esim. грузíны (mon. nom.), грузíнам (mon. dat.). Monikon genetiivi on päätteetön (грузíн).

14. Eläimen poikasta merkitsevä ёнок/онок-suffiksi korvautuu monikossa ят/ат-suffiksilla. Monikon nominatiivin päätte on -а ja monikon genetiivi on päätteetön:

yks. nom.	mon. nom.	mon. gen.	
жеребёнок	жеребáта	жеребáт	varsa
котёнок	котя́та	котя́т	kissanpentu
медвежо́нок	медвежа́та	медвежа́т	karhunpentu
поросёнок	порося́та	порося́т	porsas
телёнок	теля́та	теля́т	vasikka
цыплёнок	цыпля́та	цыпля́т	kananpoika

Huom!

- Substantiivilla щенóк (koiranpentu) on monikossa kaikissa sijamuodoissa kaksi rinnakkaismuotoa: säännöllinen taivutusmuoto (щенкí, щенкóв, щенкáм jne.) ja ят-suffiksilla muodostettu taivutusmuoto (щеня́та, щеня́т, щеня́там jne.).
- Substantiivin ребёнок (lapsi) monikkomuoto on дéти (ks. taivutus s. 32). Ребáта-sanalla voidaan viitata epävirallisessa kielenkäytössä erilaisiin lapsi- ja nuorisoryhmiin, esim. Кружо́к предназна́чен для ребя́т дошко́льного во́зраста (Kerho on tarkoitettu alle kouluikäisille lapsille); В ко́нкурсе мо́гут уча́ствовать ребя́та от 14 до 18 лет (Kilpailuun voivat osallistua 14–18-vuotiaat nuoret). Arkipuheessa ребя́та-sanaa käytetään yleisesti myös puhuttelusanana (aikuistenkin kesken), esim. Ребáта, пошлí! (Hei kaverit, lähdetään!).

O-päätteiset neutrit tyyppiä СУЩЕСТВÓ (olento) ja ОКНО́ (ikkuna)

	yksikkö		monikko	
	elollinen	eloton	elollinen	eloton
N	существó	окно́	существá	о́кна
G	существá	окна́	сущэ́ств	о́кон
D	существú	окну́	существáм	о́кнам
A	существó	окно́	сущэ́ств	о́кна
I	существóм	окно́м	существáми	о́кнами
P	о существé	об окне́	о существáх	об о́кнах

E-päätteiset neutrit tyyppiä МОРЕ (meri) ja ЗДАНИЕ (rakennus)

	yksikkö		monikko	
N	мóре	здáние	моря́	здáния
G	моря́	здáния	морей	здáний
D	морю́	здáнию	морья́м	здáниям
A	мóре	здáние	моря́	здáния
I	морем	здáнием	морья́ми	здáниями
P	о мóре	о здáнии	о моря́х	о здáниях

Huom! Yksikön nominatiivia ja akkusatiivia lukuun ottamatta мя-loppuisten neutrien (esim. время = aika, имя = nimi, пламя = liekki) taivutuksessa käytetään ен/ён-loppuista vartaloa. Huomaa myös eräät epäsäännölliset sijapäätteet:

	yksikkö		monikko	
N	время́	имя́	времена́	имена́
G	времени́	имени́	временён	имён
D	времени́	имени́	времена́м	имена́м
A	время́	имя́	времена́	имена́
I	временем	именем	времена́ми	имена́ми
P	о времени́	об имени́	о времена́х	об имена́х

Huomioita I deklinaation neutrien taivutuksesta

- Neutrien monikon genetiivi on päätteetön, esim. место (paikka) → мест, слово (sana) → слов, училище (opisto) → училищ. Jos vartalo päättyy kahteen konsonanttiin, niiden väliin voi tulla välivokaali o tai e, esim. кресло (nojatuoli) → кресел, окно (ikkuna) → окон, письмо (kirje) → писем (ks. 3.2.). Joskus välivokaalia ei lisätä, esim. лекарство (lääke) → лекарств, место (paikka) → мест.
- Sanoilla море (meri) ja поле (pelto) on poikkeuksellinen monikon genetiivi: морей, полей.
- Jos sanan perusmuoto päättyy -ие, yksikön prepositionaali päättyy -ии, esim. здание (rakennus) → в здании, изучение (opiskelu, tutkiminen) → об изучении. Monikon genetiivissä nämä substantiivit päättyvät -ий, esim. много зданий.
- Eräiden neutrien monikko on poikkeava
 - Monikon nominatiivin päätte on -и (eräät parillisia ruumiinosia tarkoittavat sanat).

yks. nom.	mon. nom.	mon. gen.	mon. dat.	
вéко	вéки	век	вéкам	silmäluomi
колéно	колéни	колéн(ей)	колéням	polvi
плечó	плéчи	плеч	плечáм	olkapäähän
у́хо	у́ши	ушэй	ушáм	korva

b) Monikon nominatiivi ja/tai genetiivi ovat poikkeavia.

yks. nom.	mon. nom.	mon. gen.	mon. dat.	
облако	облака́	облако́в	облака́м	pilvi
яблоко	яблоки	ябло́к	ябло́кам	omena
платье	платья́	платье́в	платья́м	puku, mekko
несча́стье	несча́стья	несча́стий	несча́стьям	epäonni, onnettomuus
ружьё	ру́жья	ру́жей	ру́жьям	pyssy, kivääri
копьё	ко́пья	ко́пий ⁶	ко́пьям	keihäs
небо́	небеса́	небе́с	небеса́м	taivas
су́дно	суда́	судо́в	суда́м	laiva, alus
чу́до	чудеса́	чуде́с	чудеса́м	ihme

c) Monikossa on (kaikissa sijamuodoissa) eri vartalo kuin yksikössä.

yks. nom.	mon. nom.	mon. gen.	mon. dat.	
де́рево	деревья́	деревье́в	деревья́м	puu
крыло́	крылья́	крылье́в	крылья́м	siipi
перо́	пе́рья	пе́рьев	пе́рьям	sulka
поле́но	поле́нья	поле́ньев	поле́ньям	halko

II deklinaatio

A-loppuiset feminiinit tyyppiä СЕСТРА́ (sisko) ja КНИ́ГА (kirja) sekä a-loppuiset maskuliinit tyyppiä ПА́ПА (isä)

	yksikkö			monikko		
	elollinen		eloton	elollinen		eloton
N	сестра́	па́па	кни́га	се́стры	па́пы	кни́ги
G	сестры́	па́пы	кни́ги	сесте́р	пап	книг
D	сестре́	па́пе	кни́ге	се́страм	па́пам	кни́гам
A	сестру́	па́пу	кни́гу	сесте́р	пап	кни́ги
I	сестро́й	па́пой	кни́гой	се́страми	па́пами	кни́гами
P	о сестре́	о па́пе	о кни́ге	о се́страх	о па́пах	о кни́гах

Я-loppuiset feminiinit tyyppiä ня́ня (lastenhoitaja) ja неде́ля (viikko) sekä я-loppuiset maskuliinit tyyppiä дядя́ (eno; setä)

	yksikkö			monikko		
	elollinen		eloton	elollinen		eloton
N	ня́ня	дядя́	неде́ля	ня́ни	дяди́	неде́ли
G	ня́ни	дяди́	неде́ли	ня́нь	дяде́й	неде́ль
D	ня́не	дяде́	неде́ле	ня́ням	дядя́м	неде́лям
A	ня́ню	дядю́	неде́лю	ня́нь	дяде́й	неде́ли
I	ня́ней	дяде́й	неде́лей	ня́нями	дядя́ми	неде́лями
P	о ня́не	о дяде́	о неде́ле	о ня́нях	о дядя́х	о неде́лях

⁶ Tämä muoto lankeaa yhteen sanan ко́пия (kopio, jäljennös) monikon genetiivimuodon kanssa.

Я-loppuiset feminiinit tyyppiä ЛЕКЦИЯ (luento) ja ПРОФЕССИЯ (ammatti)

	yksikkö		monikko	
N	лэкция	профэссия	лэкции	профэссии
G	лэкции	профэссии	лэкцияй	профэссий
D	лэкции	профэссии	лэкциям	профэссиям
A	лэкцию	профэссию	лэкции	профэссии
I	лэкцией	профэссией	лэкциями	профэссиями
P	о лэкции	о профэссии	о лэциях	о профэссиях

Huomioita II deklinaation substantiivien taivutuksesta

- Luonnolliselta suvultaan maskuliiniset a-/я-päätteiset substantiivit tyyppiä дедушка (isoisä), папа (isä), дядя (setä), Кóля (Kolja) taipuvat II deklinaation feminiinien tavoin, esim. к дедушке, с папой. Huom! näiden substantiivien kanssa kongruoivat määreet tulevat maskuliiniin: наш любимый дедушка (rakas isoisämme), с моим дядей Кóлей (Kolja-setäni kanssa).
- Pehmeävartalosisilla substantiiveilla ja substantiiveilla, joiden vartalo päättyy konsonantteihin к, г, х, ж, ш, щ, ч, monikon nominatiivin päätte on и eikä ы, esim. неделя (viikko) → недели, рука (käsi) → руки, груша (päärynä) → груши, свеча (kynttilä) → свечи. Sama koskee yksikön genetiiviä.
- Konsonanttien ж, ш, щ, ц, ч jälkeen yksikön instrumentaalin päätte on painollisena -ой ja painottomana -ей: свеча (kynttilä) → свечой; каша (puuro) → кашей.
- A- ja я-päätteisten substantiivien monikon genetiivi on päätteetön, esim. газета (sanomalehti) → газет, женщина (nainen) → женщин, мужчина (mies) → мужчин, неделя (viikko) → недель, няня (lastenhoitaja) → нянь. Jos vartalo päättyy kahteen konsonanttiin, niiden väliin voi tulla välivokaali o, e tai ä, esim. вилка (haarukka) → вилок, чашка (kuppi) → чашек, песня (laulu) → песен, сестра (sisko) → сестёр (ks. 3.2.). Välivokaali ei tule aina, esim. буква (kirjain) → букв, волна (aalto) → волн, игла (neula, piikki) → игл, игра (peli, leikki, kisa) → игр, звезда (tähti) → звёзд, зебра (seepra) → зебр, карта (kartta; peli/maksukortti) → карт, тайна (salaisuus) → тайн. Sanan ласка monikon genetiivimuotoon tulee välivokaali (ласок), kun merkitys on 'lumikko'; merkityksessä 'hyväily' välivokaalia ei tule (ласк).
- Jos sanan perusmuoto päättyy -ия, yksikön prepositionaali päättyy -ии, esim. армия (armeija) → об армии, Финляндия (Suomi) → в Финляндии. Monikon genetiivissä nämä substantiivit päättyvät -ий, esim. лекция (luento) → нет лекций, аудитория (auditorio) → много аудиторий.
- Eräiden a-/я-päätteisten substantiivien monikon genetiivin päätte on poikkeuksellisesti -ей.

yks. nom.	mon. nom.	mon. gen.	
дядя	дяди	дядей	setä, eno
тётя	тёти	тётей/тётъ	täti
юноша	юноши	юношей	nuorukainen
ноздря	ноздри	ноздрей	sierain
свеча	свечи	свечей	kynttilä

Myös ья-loppuisilla substantiiveilla, kuten свинья (sika), семья (perhe), статья (artikkeli), судья (tuomari), on monikon genetiivissä ей-loppuinen muoto, josta pehmeä merkki jää pois. Tarkkaan ottaen kyseessä on päätteetön muoto, jonka lopussa on sanan vartaloon kuuluva j ja sen edelle lisätty välivokaali e. Jos ья-loppuisen sanan paino on perusmuodossa vartalolla eikä päätteellä, monikon genetiivi on samankaltainen kuin substantiiveilla tyyppiä лекция, esim. оладья (pannukakku, paksu lettu) – много оладий.

	yksikkö		monikko	
	elollinen	eloton	elollinen	eloton
N	свинья́	статья́	сви́ньи	статья́и
G	свиньи́	статья́и	свинё <u>й</u>	статё <u>й</u>
D	свиньё́	статья́ё	сви́ньям	статья́м
A	свинью́	статья́ю	свинё <u>й</u>	статья́и
I	свиньё <u>й</u>	статья́ <u>й</u>	сви́ньями	статья́ми
P	о свиньё́	о статья́ё	о сви́ньях	о статья́ях

7. Konsonantti + ня-loppuisten feminiinien monikon genetiivi on päätteetön ja kova:

uks. nom.	mon. nom.	mon. gen.	
ба́шня	ба́шни	ба́шен	torni
пе́сня	пе́сни	пе́сен	laulu
спа́льня	спа́льни	спа́лен	makuuhuone
спле́тня	спле́тни	спле́тен	juoru
тамо́жня	тамо́жни	тамо́жен	tulli

Seuraavilla substantiiveilla päätte on kuitenkin pehmeä:

uks. nom.	mon. nom.	mon. gen.	
дерёвня	дерёвни	дереве́нь	kylä
ку́хня	ку́хни	ку́хонь	keittiö
ба́рышня	ба́рышни	ба́рышень	neiti (<i>ark.</i>)

Vokaali + ня-loppuisten feminiinien monikon genetiivi on päätteetön ja pehmeä:

uks. nom.	mon. nom.	mon. gen.	
ба́ня	ба́ни	бань	sauna
я́блоня	я́блони	я́блонь	omenariiu

- Substantiivien балала́йка (balalaikka), копéйка (kopeekka), ма́йка (hihaton alus- tai urheilupaita), скаме́йка (penkki), хозяйка (emäntä), ча́йка (lokki) monikon genetiivimuodot ovat päätteettömiä: балала́ек, копе́ек, ма́ек, скаме́ек, хозяй́ек, ча́ек.
- Sanasta ку́рица (kana) käytetään monikossa muotoja ку́ры ja ку́рицы. Näistä ensimmäinen on tyyliältään neutraali, jälkimmäinen esiintyy ennen kaikkea puhekielessä.
- Sanalla мечта́ (haave, unelma) ei ole monikon genetiivimuotoa. Kaikki muut monikon sijamuodot ovat käytössä: мечты́ (N), мечта́м (D), мечта́и (A), мечта́ми (I), о мечта́х (P).

III deklinaatio

b-loppuiset feminiinit tyyppiä ЛОШАДЬ (hevonen) ja РОЛЬ (rooli)

	yksikkö		monikko	
	elollinen	eloton	elollinen	eloton
N	лошадь	роль	лошади	роли
G	лошади	роли	лошадей	ролей
D	лошади	роли	лошадям	ролям
A	лошадь	роль	лошадей	роли
I	лошадью	ролью	лошадьми/ лошадями	ролями
P	о лошади	о роли	о лошадях	о ролях

Huomioita III deklinaation substantiivien taivutuksesta

- Joillakin pehmeään merkkiin päättyvillä feminiineillä on viimeisen konsonantin edessä väistytävä o-vokaali (ks. 3.2.). Se katoaa kaikissa muissa taivutusmuodoissa paitsi yksikön nominatiivissa ja nominatiivin kaltaisessa akkusatiivissa sekä yksikön instrumentaalissa, esim. любовь (rakkaus) → без любви (yks. gen.), рожь (ruis) → о ржи (yks. preposit.), церковь (kirkko) → церкви (mon. nom./akk.), mutta säilyy yksikön instrumentaalissa: с любовью, с рожью, с церковью.
- b-merkki katoaa kaikissa sijamuodoissa paitsi yksikön instrumentaalissa, esim. дверь (ovi) → дверью.
- Sanoilla дверь (ovi), дочь (tytär) ja лошадь (hevonen) on monikon instrumentaalissa rinnakkaiset muodot: дверьми/дверями; дочьми/дочерями; лошадьми/лошадями. (Huomaa, että sanojen дети 'lapset' ja люди 'ihmiset' monikon instrumentaalimuodot ovat детьми ja людьми, ks. s. 32.)
- Eräillä pehmeään merkkiin päättyvillä feminiineillä, kuten sanoilla дверь (ovi), кровь (veri), печь (uuni) ja тень (varjo), yksikön prepositionaalinen päätte on в- ja на-prepositioiden jälkeen poikkeuksellisesti painollinen silloin, kun prepositiot osoittavat paikkaa eli vastaavat kysymykseen где (missä), esim. Раньше блины пекли в печи (Ennen blinit paistettiin uunissa). Jos kyse ei ole sijainnista, paino ei lankea päätteelle, esim. Тётя Аня мечтает о кафельной печи (Anja-täti haaveilee kaakeliuunista).
- Substantiivien дочь (tytär) ja мать (äiti) taivutusvartalo on poikkeuksellinen.

	yksikkö		monikko	
	elollinen	eloton	elollinen	eloton
N	дочь	мать	дочери	матери
G	дочери	матери	дочерей	матерей
D	дочери	матери	дочерям	матерям
A	дочь	мать	дочерей	матерей
I	дочерью	матерью	дочерьми/ дочерями	матерями
P	о дочери	о матери	о дочерях	о матерях

6. Substantiivin путь (matka, tie, *m.*) taivutus on poikkeuksellinen. Vaikka sana on suvultaan maskuliini, se taipuu kuten pehmeään merkkiin päättyvät feminiinit tyyppiä роль lukuun ottamatta yksikön instrumentaalia (путём):

	yksikkö	monikko
N	путь	пути́
G	пути́	путе́й
D	пути́	путя́м
A	путь	пути́
I	путём	путя́ми
P	о пути́	о путя́х

4.5. Elollisten ja elottomien substantiivien taipuminen akkusatiivissa

Elollisuuskategoria (ks. s. 21) tulee venäjässä näkyviin akkusatiivia muodostettaessa. Monikossa elollisten ja elottomien substantiivien ero on systemaattinen: kaikkien elottomien substantiivien akkusatiivi on nominatiivin kaltainen, elollisten taas genetiivin kaltainen. Sama koskee yksikön maskuliinia. Feminiineillä ja neutreilla ei ole yksikössä eroa elottomien ja elollisten substantiivien välillä. Elollisuudesta riippumatta *a/-я*-päätteisillä feminiineillä on erillinen akkusatiivipäätte *-y/-ю*. Pehmeään merkkiin päättyvillä feminiineillä ja kaikilla neutreilla yksikön akkusatiivi on aina nominatiivin kaltainen.

yksikkö			
M	eloton elollinen	А́нна купи́ла компью́тер. Ко́стя ви́дел Ива́на.	Anna osti tietokoneen. Kostja näki Ivanin.
F (-а/-я)	eloton elollinen	А́нна купи́ла ю́бку. Ко́стя ви́дел Ка́тю.	Anna osti hameen. Kostja näki Katjan.
F (-ь)	eloton elollinen	А́нна купи́ла тетра́дь. Ко́стя ви́дел дочь.	Anna osti vihkon. Kostja näki tyttärensä.
N	eloton elollinen	А́нна купи́ла кольцо́. Ко́стя ви́дел насеко́мое.	Anna osti sormuksen. Kostja näki hyönteisen.

monikko			
M F N	eloton	А́нна купи́ла сапоги́. А́нна купи́ла тетра́ди. А́нна купи́ла яи́ца.	Anna osti saappaat. Anna osti vihkoja. Anna osti munia.
M F N	elollinen	Ко́стя ви́дел ма́льчиков. Ко́стя ви́дел де́вушек/дочере́й. Ко́стя ви́дел насеко́мых.	Kostja näki pojat. Kostja näki tytöt/tyttäret. Kostja näki hyönteisiä.

Huom!

- Kuten edellä on todettu (ks. s. 21), venäjän kielen elollisuuskategoria ei aina noudata luonnollista jakoa elollisiin ja elottomiin olioihin. Esimerkiksi покойник (vainaja) ja мертвец (kuollut ihminen) ovat kieliopillisesti elollisia eli niiden akkusatiivi on genetiivin kaltainen. Elotonta ruumista tarkoittava труп sen sijaan on eloton myös kieliopillisesti. Normin mukaan kieliopillisesti elollisia ovat myös esimerkiksi кукла (nukke), робот (robotti) ja снеговик (lumiukko). Elollisiin viittaavat kollektiiviset substantiivit, kuten народ (kanssa), семья (perhe), толпа (väkijoukko), ovat puolestaan kieliopillisesti elottomia. Elollisuuskategoriassa on myös joitakin rajatapoja, kuten linnut, kalat ja muut eläimet silloin, kun kyseessä on ruokalaji: есть ома́ры/ома́ров (syödä hummereita).

2. Ihmisiin ja eläimiin viittaavat teosten nimet taipuvat kuten elolliset, esim. Ты читала «Евгения Онёгина» (Oletko lukenut Jevgeni Oneginin)?
3. Sanat, joilla on useampi kuin yksi merkitys, voivat viitata sekä elottomiin että elollisiin tarkoitteisiin. Esimerkiksi sana спутник voi tarkoittaa satelliittia (eloton) tai matkakumppania/seuralaista (elollinen), mikä ilmenee akkusatiivimuotojen erona.

4.6. Deminutiiviset substantiivit

Venäläiset suosivat puheessaan niin sanottuja deminutiivisia substantiiveja (дими́ну́тив / умень́шительная форма), joita muodostetaan tiettyjen suffiksien (су́ффикс) avulla. Samalla voi tapahtua konsonanttivaihteluita. Suffiksi antaa substantiiville lisämerkityksen 'pieni', esim. дом + ик-suffiksi → до́мик; ног-á + к-suffiksi → но́жка. Venäläiset kuitenkin käyttävät deminutiivisubstantiiveja, vaikka viittauksen kohde ei olisikaan erityisen pieni.

Deminutiivisten substantiivien muodostuksessa käytettäviä suffikseja

maskuliinit			
-ок- / -ек- / -ёк-	го́род друг ручѐй	горо́док дружо́к ручеёк	pieni kaupunki ystäväiseni, ystävä hyvä pikku puro
-ец-	брат	бра́тец	veliseni, velikulta
-ик- / -чик-	брат дом шкаф	бра́тик до́мик шка́фчик	pikkuveli, veliseni pieni talo pikku kaappi

feminiinit			
-к- / -очк- / -ичк- / -ёнк-	кни́га ла́мпа сестра́ сестра́	кни́жка ла́мпочка сестри́чка сестре́нка	kirjanen pieni lamppu siskoseni, siskokulta pikkusisko, siskokulta
-ц- / -иц-	сестра́ дверь	сестри́ца дверца́	siskoseni, siskokulta pieni ovi, luukku

neutrit			
-к- / -ечк- / -ик-	я́блоко ме́сто лицо́	я́блочко месте́чко ли́чико	pieni omena pieni paikka pienet kasvot
-шк- / -ышк-	окно́ со́лнце	око́шко со́лнышко	pieni ikkuna aurinko(iseni)
-ц-	де́рево мы́ло	де́ревце/дере́вцо мы́льце	pieni puu pieni saippua

Deminutiiveista voidaan toisinaan muodostaa uusia deminutiiveja, esim. сын (poika) → сыно́к → сыно́чек; рука́ (käsi) → ручка́ → ручо́нка. Muutamalla deminutiivilla on kantasanaan nähden eriytynyt merkitys tai eriytyneitä merkityksiä, esim.

водá рукá пóрох	vesi käsi ruuti	во́дка ру́чка порошо́к	vodka kahva; täytekynä; pieni käsi pulveri
-----------------------	-----------------------	------------------------------	--

Huom! Sanat водичка ja вóдочка on tärkeä erottaa toisistaan: водичка on deminutiivimuoto sanasta вода (vesi), kun taas вóдочка on muodostettu sanasta вóдка (vodka).

Deminutiivien ohella myös seuraavien suffiksien avulla muodostetut hellittelynimet ja -sanat (уменьшительно-ласкательное имя/слово) ovat yleisiä:

-ушк- / -юшк-	дед дядя	дэдушка дядюшка	isoisä setä, eno
-еньк-	Кáтя пáпа мáма	Кáтенька пáпенька мáменька	Katja-kulta isäkulta äitikulta
-очк-	Вóва Нíна мáма	Вóвочка Нíночка мáмочка	Vova-kulta Nina-kulta äitikulta

4.7. Substantiivien painot

Substantiiveilla paino (ударение) on joko kiinteä (неподвижное ударение) tai liikkuva (подвижное ударение). Kiinteäpainoisilla substantiiveilla paino on kaikissa sijamuodoissa sekä yksikössä että monikossa samalla tavulla. Suurin osa venäjän substantiiveista on kiinteäpainoisia. Liikkuvapainoisilla substantiiveilla painon paikka vaihtelee sanaa taivutettaessa. Vaikka liikkuvapainoisia substantiiveja on kiinteäpainoisia vähemmän, monet keskeiseen sanastoon kuuluvista sanoista ovat liikkuvapainoisia. Painon paikka on tärkeä painaa mieleen samalla, kun opettelee itse sanan ja sen taivutuksen.

Liikkuvapainoisilla substantiiveilla paino ei vaihtele sanan taivutusmuodoissa miten sattuu. Painon siirtyminen noudattaa tiettyjä sääntöjä, joiden mukaan liikkuvapainoiset sanat voidaan ryhmitellä suvuittain eri painotyyppihin. Liikkuvapainoisten sanojen painotyypit eroavat toisistaan sen suhteen, missä sijamuodoissa paino on päätteellä ja missä taas vartalolla. Painon siirtymisen kannalta yksikkö ja monikko muodostavat usein selkeän taitekohdan. Toinen merkittävä taitekohta on nominatiivin (ja nominatiivin kaltaisen akkusatiivin) ja muiden sijamuotojen välillä.

Seuraavat taulukot havainnollistavat eri painotyyppisiä ja osoittavat samalla painon vaihtelun säännönmukaisuuden. Mainitut painotyypit kattavat merkittävän osan venäjän substantiiveista. Taulukoissa olevat neliöt merkitsevät sanavartaloa ja ympyrät päätettä. Musta neliö tai ympyrä kuvaa painon sijaintia. Nollapäätteissä muodoissa paino sijoittuu automaattisesti vartalolle. Nollapäätte on merkitty esimerkkisanoihin symbolilla ∅.

I deklinaation maskuliinit

		1.		2.		3.		4.	
yksikkö	N	■	турист-∅	■	врач-∅	■	сад-∅	■	гость-∅
	G	■○	туриста	□●	врача́	■○	са́да	■○	го́стя
	D	■○	туристу	□●	врачу́	■○	са́ду	■○	го́стю
	A	■○	туриста	□●	врача́	■	сад-∅	■○	го́стя
	I	■○	туристом	□●	врачо́м	■○	са́дом	■○	го́стем
	P	■○	о туристе	□●	о враче́	■○	о са́де	■○	о го́сте

monikko	N	■○	туристы	□●	врачи	□●	сады	■○	гости
	G	■○	туристов	□●	врачей	□●	садов	□●	гостей
	D	■○	туристам	□●	врачам	□●	садам	□●	гостям
	A	■○	туристов	□●	врачей	□●	сады	□●	гостей
	I	■○	туристами	□●	врачами	□●	садами	□●	гостями
	P	■○	о туристах	□●	о врачах	□●	о садах	□●	о гостях

- Kiinteäpainoisilla sanoilla tyyppiä турист (turisti) paino on kaikissa taivutusmuodoissa vartalolla. Tähän ryhmään kuuluvat esimerkiksi:
 - билёт (lippu), билéта; билéты, билéтов, билéтам⁷
 - музей (museo), музéя; музéи, музéев, музéям
 - преподавáтель (opettaja), преподавáтеля; преподавáтели, преподавáтелей, преподавáтелям
 - Liikkuvapainoisilla sanoilla tyyppiä врач (lääkäri) paino on yksikön nominatiivissa ja nominatiivin kaltaisessa akkusatiivissa (elottomat substantiivit) vartalolla ja muutoin päätteellä. Käytännössä tämän ryhmän sanoilla paino on kaikissa muodoissa viimeisellä tavulla paitsi -áми/-я́ми-päätteisessä monikon instrumentaalissa. Tähän ryhmään kuuluvat esimerkiksi:
 - гриб (sieni), гриба́; гриба́ы, грибо́в, гриба́м; samoin esim. двор (piha), слон (norsu), стол (pöytä)
 - пирог (piirakka), пирога́; пирога́и, пирого́в, пирога́м; samoin esim. учени́к (oppilas), язы́к (kieli)
 - календа́рь (kalenteri), календа́ря; календа́ри, календа́рей, календа́рям; samoin esim. дождь (sade), рубль (rupla), слова́рь (sanakirja)
 - каранда́ш (lyijykynä), карандаша́; карандаша́и, карандаша́ей, карандаша́м; samoin esim. ключ (avain), нож (veitsi), эта́ж (kerros), плащ (viitta; sadetakki)
 - конéц (lorpu), конца́; конца́ы, концо́в, конца́м; samoin esim. оте́ц (isä), певéц (laulaja), дворе́ц (palatsi)
 - Liikkuvapainoisilla sanoilla tyyppiä сад (puutarha) paino on yksikössä vartalolla ja monikossa päätteellä. Tähän ryhmään kuuluvat esimerkiksi seuraavat yksitavuiset sanat: нос (nenä), пол (lattia), суп (keitto), шкаф (kaappi), сыр (juusto), ряд (rivi), след (jälki) ja гол (maali, urh.). Oman ryhmänsä tämän painotyyppin sisällä muodostavat sanat, joilla monikon nominatiivin päätte on poikkeuksellisesti -á tai -я́ (ks. s. 30):
 - го́род (kaupunki), го́рода; городá, городо́в, городáм; samoin esim. бе́рег (ranta), го́лос (ääni), дом (talo), профе́ссор (professori)
 - учи́тель (opettaja), учи́теля; учителя́, учителéй, учителя́м
- Huom!** Sanoilla друг (ystävä), князь (ruhtinas) ja сын (poika) on kaikissa monikon sijamuodoissa eri vartalo kuin yksikössä: друзья́, друзéй, друзья́м; князя́, князéй, князя́м; сыновья́, сыновéй, сыновья́м.
- Huom!** Eräiden maskuliinien yksikön prepositionaalien päätte on в- ja на-prepositioiden jälkeen -ý/-ю silloin, kun prepositiot osoittavat paikkaa eli vastaavat kysymykseen где (ks. s. 29), esim. сад → в саду́.
- Liikkuvapainoisilla sanoilla tyyppiä гость (vieras) paino on yksikössä vartalolla ja monikossa päätteellä lukuun ottamatta monikon nominatiivia ja nominatiivin kaltaista akkusatiivia (elottomat substantiivit). Tähän ryhmään kuuluvat esimerkiksi:
 - зуб (hammas), зу́ба; зу́бы, зубо́в, зубáм; samoin esim. волк (susi), вор (varas)
 - ка́мень (kivi), ка́мня; ка́мни, ка́мней, ка́мням; samoin esim. ло́коть (kuynärpää), па́рень (poika)
 - лебе́дь (joutsen), лебе́дя; лебе́ди, лебеде́й, лебе́дям
 - че́рт (piru), че́рта; че́рти, черте́й, черта́м (ks. s. 32, kohta 12)

⁷ Tässä aluvussa esimerkksanoista on pääsääntöisesti annettu seuraavat taivutusmuodot: yksikön nominatiivi ja genetiivi sekä monikon nominatiivi, genetiivi ja datiivi.

Edellä mainittujen painotyyppien lisäksi voidaan erottaa viideskin painotyyppi, joka on suhteellisen harvinainen:

		5.	
yksikkö	N	■	конь-∅
	G	□●	коня́
	D	□●	коню́
	A	□●	коня́
	I	□●	конѐм
	P	□●	о конѐ

monikko	N	■○	ко́ни
	G	□●	конѐй
	D	□●	коня́м
	A	□●	конѐй
	I	□●	коня́ми
	P	□●	о коня́х

5. Liikkuvapainoisilla sanoilla tyyppiä конь (ratsuhevonen) paino on yksikössä ja monikossa päätteellä lukuun ottamatta yksikön ja monikon nominatiivia sekä nominatiivin kaltaista akkusatiivia (elottomat substantiivit).

I deklination neutrit

		1.		2.		3.	
yksikkö	N	■○	здáние	■○	сло́во	□●	окно́
	G	■○	здáния	■○	сло́ва	□●	окна́
	D	■○	здáнию	■○	сло́ву	□●	окну́
	A	■○	здáние	■○	сло́во	□●	окно́
	I	■○	здáнием	■○	сло́вом	□●	окно́м
	P	■○	о здáнии	■○	о сло́ве	□●	об окне́

monikko	N	■○	здáния	□●	слова́	■○	о́кна
	G	■○	здáний	□	слов-∅	■	о́кон-∅
	D	■○	здáниям	□●	слова́м	■○	о́кнам
	A	■○	здáния	□●	слова́	■○	о́кна
	I	■○	здáниями	□●	слова́ми	■○	о́кнами
	P	■○	о здáниях	□●	о слова́х	■○	об о́кнах

1. Kiinteäpainoisilla sanoilla tyyppiä здáние (rakennus) paino on kaikissa taivutusmuodoissa vartalolla. Tähän ryhmään kuuluvat esimerkiksi:

- госудáрство (valtio), госудáрства; госудáрства, госудáрств, госудáрствам
- крѐсло (nojatuoli), крѐсла; крѐсла, крѐсел, крѐслам
- предприя́тие (yritys) предприя́тия; предприя́тия, предприя́тий, предприя́тиям

Huom! Eräissä tapauksissa paino lankeaa vartalolle kaikissa taivutusmuodoissa, mutta on yksikössä ja monikossa eri tavuilla. Monikossa paino on päätettä edeltävällä tavulla, esim. *дерево* (puu) → *деревья, деревьев, деревьям*; *озеро* (järvi) → *озера, озёр, озерам*⁸.

Huom! Muutamilla harvalukuisilla neutreilla, kuten sanalla *существо* (olio, olento), paino on kiinteästi päätteellä.

2. Liikkuvapainoisilla sanoilla tyyppiä *слово* (sana) paino on yksikössä vartalolla ja monikossa päätteellä lukuun ottamatta päätteetöntä monikon genetiiviä. Tähän ryhmään kuuluvat esimerkiksi:

- *дело* (asia), *дела*; *дела́, дел, делам*; samoin esim. *тело* (vartalo), *место* (paikka), *право* (oikeus), *зёркало* (peili)
- *сёрдце* (sydän), *сёрдца*; *сёрдца́, сёрдце́, сёрдца́м*

Huom! Sanoilla *море* (meri) ja *поле* (pelto) on poikkeuksellinen monikon genetiivi: *морей, полей*. Sama koskee sanaa *облако* (pilvi), jonka monikon genetiivi on *облаков*.

3. Liikkuvapainoisilla sanoilla tyyppiä *окно* (ikkuna) paino on yksikössä päätteellä ja monikossa vartalolla. Tähän ryhmään kuuluvat esimerkiksi:

- *лицо* (kasvot), *лица́; лица, лиц, лицам*; samoin esim. *вино* (viini), *письмо* (kirje), *число* (luku, määrä)
- *яйцо* (kananmuna), *яйца́; яйца, яиц, яйцам*
- *колесо* (pyörä), *колеса́; колёса, колёс, колёсам*
- *стекло* (lasi), *стекла́; стёкла, стёкол, стёклам*
- *меньшинство* (vähemmistö), *меньшинства́; меньшинства, меньшинств, меньшинствам*

II deklinaation a- ja я-päätteiset feminiinit ja maskuliinit

		1.	2.	3.	4.
yksikkö	N	■○ кошка	□● страна́	□● вода́	□● рука́
	G	■○ кошки	□● страны́	□● воды́	□● руки́
	D	■○ кошке	□● странé	□● водé	□● руке́
	A	■○ кошку	□● странú	■○ воду	■○ ру́ку
	I	■○ кошкой	□● странóй	□● водо́й	□● руко́й
	P	■○ о кошке	□● о странé	□● о водé	□● о руке́

monikko	N	■○ кошки	■○ страны́	■○ воды́	■○ ру́ки
	G	■ кошек-∅	■ стран-∅	■ вод-∅	□ рук-∅
	D	■○ кошкам	■○ страна́м	■○ вода́м	□● рука́м
	A	■○ кошек	■○ страны́	■○ воды́	■○ ру́ки
	I	■○ кошками	■○ страна́ми	■○ вода́ми	□● рука́ми
	P	■○ о кошках	■○ о страна́х	■○ о вода́х	□● о рука́х

1. Kiinteäpainoisilla sanoilla tyyppiä *кошка* (kissa) paino on kaikissa taivutusmuodoissa vartalolla. Tähän ryhmään kuuluvat esimerkiksi:

- *газета* (sanomalehti), *газеты́; газéты, газéт, газéтам*
- *ложка* (lusikka), *ложки́; лóжки, лóжек, лóжкам*
- *история* (historia; tarina), *истóрии; истóрии, истóрий, истóриям*
- *неделя* (viikko), *недéли; недéли, недéль, недéлям*

⁸ Painollisessa asemassa e muuttuu usein è:ksi.

2. Liikkuvapainoisilla sanoilla tyyppiä странá (maa) paino on yksikössä päätteellä ja monikossa vartalolla. Tähän ryhmään kuuluvat esimerkiksi:
- игра (peli, leikki, kisa), игры; и́гры, игр, игра́м; samoin esim. коза́ (vuohi), сова́ (pöllö), игла́ (neula, piikki)
 - сосна́ (mänty), сосны́; со́сны, со́сен, со́снам
 - жена́ (vaimo), жены́; жёны, жён, жёнам; samoin esim. звезда́ (tähti), пчела́ (mehiläinen)
3. Liikkuvapainoisilla sanoilla tyyppiä вода́ (vesi) paino on yksikössä päätteellä paitsi akkusatiivissa vartalolla. Monikossa paino on vartalolla. Tähän ryhmään kuuluvat esimerkiksi зима́ (talvi), река́ (joki), спина́ (selkä), стена́⁹ (seinä), цена́ (hinta). Sanalla река́ (joki) on yksikön akkusatiivissa painovariantit реку́ ja реку́.
4. Liikkuvapainoisilla sanoilla tyyppiä рука́ (käsi) paino on yksikössä päätteellä paitsi akkusatiivissa vartalolla. Monikossa paino on nominatiivissa, genetiivissä ja akkusatiivissa vartalolla ja muissa sijamuodoissa päätteellä. Tähän ryhmään kuuluvat esimerkiksi:
- гора́ (vuori), горы́ (akk. го́ру); го́ры, гор, гора́м; samoin esim. нога́ (jalka), стена́ (seinä)
 - щека́ (poski), щеки́ (akk. щёку); щёки, щёк, щекáм
 - голова́ (pää), головы́ (akk. го́лову); го́ловы, голóв, головáм

Edellä mainittujen painotyyppien lisäksi voidaan erottaa viideskin painotyyppi, joka on suhteellisen harvinainen:

		5.			
yksikkö	N	□●	слезá	□●	свечá
	G	□●	слезы́	□●	свечí
	D	□●	слезé	□●	свечé
	A	□●	слезу́	□●	свечу́
	I	□●	слезо́й	□●	свечо́й
	P	□●	о слезé	□●	о свечé

monikko	N	■○	слёзы	■○	свёчи
	G	□	слёз-Ø	□●	свечéй
	D	□●	слезáм	□●	свечáм
	A	■○	слёзы	■○	свёчи
	I	□●	слезáми	□●	свечáми
	P	□●	о слезáх	□●	о свечáх

5. Liikkuvapainoisilla sanoilla tyyppiä слезá (kyynel) ja свечá (kynttilä) paino on yksikössä aina päätteellä. Monikossa paino on päätteellä paitsi nominatiivissa, nollopäätteisessä genetiivimuodossa ja akkusatiivissa (слезá-tyyppi). Jos monikon genetiivi on ей-⁹päätteinen, myös genetiivin päätte on painollinen (свечá-tyyppi).

Huom! Yllä olevien pääryhmien ulkopuolelle jää joitakin harvalukuisia feminiinejä, joiden joukossa on myös käytöltään yleisiä sanoja. Esimerkkeinä voidaan mainita статья́ (artikkeli), деревня́ (kylä) ja доля́ (osa, osuus; kohtalo), joiden paino ja taivutus on kuvattu seuraavalla sivulla.

⁹ Стена́-sanalla on monikon datiivissa, instrumentaalissa ja prepositionaalissa rinnakkaiset painovariantit: стéнам/стенáм, стéнами/стенáми, о стéнах/стенáх. Näin ollen se edustaa tässä luokittelussa sekä painotyyppiä 3 että 4.

yksikkö	N	<input type="checkbox"/> ●	статья́	■○	деревня́	■○	до́ля
	G	<input type="checkbox"/> ●	статья́	■○	деревни́	■○	до́ли
	D	<input type="checkbox"/> ●	статья́е	■○	деревне́	■○	до́ле
	A	<input type="checkbox"/> ●	статья́ю	■○	деревню́	■○	до́лю
	I	<input type="checkbox"/> ●	статья́ей	■○	деревней	■○	до́лей
	P	<input type="checkbox"/> ●	о статья́е	■○	о деревне́	■○	о до́ли

monikko	N	<input type="checkbox"/> ●	статья́	■○	деревни́	■○	до́ли
	G	<input type="checkbox"/> ●	статья́й-∅	<input type="checkbox"/> ●	дереве́нь-∅	<input type="checkbox"/> ●	доле́й
	D	<input type="checkbox"/> ●	статья́м	<input type="checkbox"/> ●	деревня́м	<input type="checkbox"/> ●	доля́м
	A	<input type="checkbox"/> ●	статья́	■○	деревни́	■○	до́ле
	I	<input type="checkbox"/> ●	статья́ми	<input type="checkbox"/> ●	деревня́ми	<input type="checkbox"/> ●	доля́ми
	P	<input type="checkbox"/> ●	о статья́х	<input type="checkbox"/> ●	о деревня́х	<input type="checkbox"/> ●	о доля́х

Huom! Sanojen сестра́ (sisko), семья́ (perhe), свинья́ (sika) ja судья́ (tuomari) painoon ja taiputukseen kannattaa kiinnittää erityistä huomiota. Näillä sanoilla paino on yksikössä systemaattisesti päätteellä. Monikossa genetiiviä ja genetiivin kaltaista akkusatiivia painotetaan eri tavalla kuin muita taiputusmuotoja, joissa paino on ensimmäisellä tavulla.

yksikkö	N	<input type="checkbox"/> ●	сестра́	<input type="checkbox"/> ●	семья́	<input type="checkbox"/> ●	свинья́	<input type="checkbox"/> ●	судья́
	G	<input type="checkbox"/> ●	сестры́	<input type="checkbox"/> ●	семьи́	<input type="checkbox"/> ●	свиньи́	<input type="checkbox"/> ●	судьи́
	D	<input type="checkbox"/> ●	сестре́	<input type="checkbox"/> ●	семье́	<input type="checkbox"/> ●	свинье́	<input type="checkbox"/> ●	судье́
	A	<input type="checkbox"/> ●	сестру́	<input type="checkbox"/> ●	семью́	<input type="checkbox"/> ●	свинью́	<input type="checkbox"/> ●	судью́
	I	<input type="checkbox"/> ●	сестро́й	<input type="checkbox"/> ●	семье́й	<input type="checkbox"/> ●	свинье́й	<input type="checkbox"/> ●	судье́й
	P	<input type="checkbox"/> ●	о сестре́	<input type="checkbox"/> ●	о семье́	<input type="checkbox"/> ●	о свинье́	<input type="checkbox"/> ●	о судье́

monikko	N	■○	се́стры	■○	се́мьи	■○	свиньи́	■○	су́дьяи
	G	<input type="checkbox"/> ●	сесте́р-∅	<input type="checkbox"/> ●	се́мей-∅	<input type="checkbox"/> ●	свине́й-∅	<input type="checkbox"/> ●	суде́й-∅
	D	■○	се́страм	■○	се́мьям	■○	сви́ньям	■○	су́дьям
	A	<input type="checkbox"/> ●	сесте́р-∅	■○	се́мьи	<input type="checkbox"/> ●	свине́й-∅	<input type="checkbox"/> ●	суде́й-∅
	I	■○	се́страми	■○	се́мьями	■○	сви́ньями	■○	су́дьями
	P	■○	о се́страх	■○	се́мьях	■○	о сви́ньях	■○	о су́дьях

III deklinaation ь-loppuiset feminiinit

yksikkö			1.		2.
	N	<input type="checkbox"/>	крово́ть-∅	<input type="checkbox"/>	но́чь-∅
	G	■○	крово́ти	■○	но́чи
	D	■○	крово́ти	■○	но́чи
	A	■○	крово́ть	■○	но́чь
	I	■○	крово́тью	■○	но́чью
P	■○	о крово́ти	■○	о но́чи	

моникко	N	■○	кроватьи	■○	ночи
	G	■○	кроватьей	□●	ночэй
	D	■○	кроватьям	□●	ночám
	A	■○	кроватьи	■○	ночи
	I	■○	кроватьями	□●	ночáми
	P	■○	о кроватьях	□●	о ночáх

1. Kiinteäpainoisilla sanoilla tyyppiä кровать (sänky) paino on kaikissa taivutusmuodoissa vartalolla. Tähän ryhmään kuuluvat esimerkiksi:
 - жизнь (elämä), жизни; жизни, жизнью, жизням; samoin esim. мысль (ajatus), ткань (kangas)
 - болéзнь (sairaus), болéзни; болéзни, болéзней, болéзням; samoin esim. пóдпись (allekirjoitus), тетрáдь (vihko)
 - глúпость (tyhmyys), глúпости; глúпости, глúпостей, глúпостям; samoin esim. рáдость (ilo), трúдность (vaikeus)
2. Liikkuvapainoisilla sanoilla tyyppiä ночь (yö) paino on yksikössä vartalolla. Monikossa paino on nominatiivissa ja nominatiivin kaltaisessa akkusatiivissa vartalolla ja muissa sijamuodoissa päätteellä. Tähän ryhmään kuuluvat esimerkiksi:
 - роль (rooli), рóли; рóли, ролéй, роля́м; samoin esim. часть (osa), смерть (kuolema), дверь (ovi)
 - мышь (hiiri), мýши; мýши, мышéй, мышáм; samoin esim. вещь (esine, asia), речь (puhe)
 - нóвость (uutinen), нóвости; нóвости, новостéй, новостя́м; samoin esim. óчередь (jono, vuoro), плóщадь (aukio/tori, pinta-ala)

Huom! Substantiivien дочь (tytär) ja мать (äiti) taivutusvartalo on poikkeuksellinen (ks. s. 38).

Huom! Eräillä pehmeään merkkiin päättyvillä feminiineillä yksikön prepositionaalinen päätte on в- ja на-prepositioiden jälkeen poikkeuksellisesti painollinen silloin, kun prepositiot osoittavat paikkaa eli vastaavat kysymykseen где (ks. s. 38), esim. дверь (ovi) → на дверí.



Painotyyppien tarkastelun päätteeksi on syytä huomauttaa, että joillakin sanoilla on käytössä rinnakkaisia painovariantteja. Esimerkiksi sana волна́ (aalto) edustaa samaa painotyyppiä kuin странá, mutta sanasta käytetään monikon datiivissa, instrumentaalissa ja prepositionaalissa kahta rinnakkaismuotoa: волна́м/во́лнам, волна́ми/во́лнами, о волна́х/во́лнах.

Kertauskysymyksiä luvusta 4:

- ✓ Mihin kahteen alaluokkaan venäjän kielen substantiivit voidaan jakaa?
- ✓ Mikä on pehmeään merkkiin päättyvien sanojen tyyppiä старость (vanhuus), новость (uutinen), благодарность (kiitollisuus) suku?
- ✓ Mitä ovat ambivalentit substantiivit? Millä nimellä niitä kutsutaan venäjäksi?
- ✓ Mikä on eläimiä tarkoittavien taipumattomien lainasanojen (esim. фламинго, пони) suku? Entä miten taipumattomien maantieteellisten lainasanojen, kuten Сочи (Sotši) tai Капри (Capri), suku määräytyy?
- ✓ Kuinka monta taivutusluokkaa eli deklinaatiota venäjän kielen substantiiveilla on?
- ✓ Eräillä maskuliineilla, kuten sanoilla лес (metsä), мост (silta) ja ряд (rivi), esiintyy yksikön prepositionaalissa päätte -ý. Milloin sitä käytetään?
- ✓ Miten sanat учитель (opettaja) ja город (kaupunki) taipuvat monikon nominatiivissa? Entä брат (veli) ja сын (poika)?
- ✓ Miten sanat россиянин (venäläinen) ja англичанин (englantilainen) taipuvat monikon genetiivissä?
- ✓ Mikä on monikon datiivi sanasta ухо (korva)? Entä monikon nominatiivi sanasta чудо (ihme)?
- ✓ Sanojen юноша (nuorukainen) ja дядя (setä) monikon genetiivi on poikkeuksellinen. Millä tavalla?
- ✓ Sanan песня (laulu) monikon genetiivi on päätteetön ja kova (песен), sanan баня (sauna) puolestaan päätteetön ja pehmeä (бань). Mikä sääntö tähän liittyy?
- ✓ Mitä erityistä sanan путь (matka, tie, m.) taivutukseen liittyy?
- ✓ Millä tavalla elollisuuskategoria tulee esiin yksikön ja monikon akkusatiivimuodoissa?
- ✓ Onko sana народ (kansaa) kieliopillisesti elollinen vai eloton?
- ✓ Mitä tarkoitetaan käsitteellä deminutiivinen substantiivi?
- ✓ Taivuta seuraavia liikkuvapainoisia substantiiveja kaikissa yksikön ja monikon sijamuodoissa ja varmista, että osaat painottaa ne oikein: гость (vieras), письмо (kirje), сестра (sisko), врач (lääkäri), ночь (yö), сад (puutarha), голова (pää), жизнь (elämä), место (paikka), жена (vaimo).



5.

ADJEKTIIVIT (ИМЕНА ПРИЛАГАТЕЛЬНЫЕ)

Venäjän kielessä on kolmenlaisia adjektiiveja:

1.	kvalitatiiviset eli laatuadjektiivit (качественные прилагательные)	красивый маленький синий	kaunis pieni sininen
2.	relatiiviset eli substantiiveista johdetut adjektiivit (относительные прилагательные)	весенний (весна) московский (Москва) каменный (камень, m.)	keväinen moskovalainen kivinen
3.	possessiiviset eli omistamista tai jollekin kuulumista ilmaisevat adjektiivit (притяжательные прилагательные)	Катин (Катя) отцов (отец) лисий (лиса)	Katjan isän ketun

Kvalitatiiviset adjektiivit voivat olla pitkiä tai lyhyitä (полное/краткое прилагательное), esim. красивый – красив, интересный – интересен. Relatiivisilla ja possessiivisilla adjektiiveilla on ainoastaan pitkä muoto (полная форма). Vertailua ilmaisevat komparatiivi- ja superlatiivimuodot voidaan muodostaa vain kvalitatiivisista adjektiiveista, esim. более красивый цветок (kauniimpi kukka), самый красивый цветок (kaunein kukka).

5.1. Adjektiivien pitkät muodot

Pitkät adjektiivimuodot (полные формы) taipuvat yksikössä pääsanansa mukaan suvussa, luvussa ja sijamuodossa. Monikossa adjektiiveilla ei ole sukupäätteitä, vaan ainoastaan luku- ja sijapäätteet. Adjektiivit voivat olla kova- tai pehmeävartaloisia. Pehmeävartaloisia adjektiiveja on vähemmän. Pitkillä adjektiiveilla on aina kiinteä paino, joka lankeaa joko vartalolle tai päätteelle. Kaikilla pehmeävartaloisilla adjektiiveilla ja suurimmalla osalla kovavartaloisista adjektiiveista paino on vartalolla.

Kovavartaloiset adjektiivit

a) paino vartalolla

	maskuliini	feminiini	neutri	monikko	
	но́вый	-ая	-ое	-ые	uusi
к, г, х jälkeen	ру́сский	-ая	-ое	-ие	venäläinen
ж, ш, щ, ч jälkeen	хоро́ший	-ая	-ее	-ие	hyvä

b) paino päätteellä

	maskuliini	feminiini	neutri	monikko	
	молодо́й	-ая	-ое	-ые	nuori
к, г, х jälkeen	плохо́й	-ая	-ое	-ие	huono
ж, ш, щ, ч jälkeen	большо́й	-ая	-ое	-ие	iso

Tavallisimpia päätepainollisia adjektiiveja

береговóй	ranta-
больно́й	sairas
большо́й	suuri, iso
бытово́й	arkielämän
глухо́й	kuuro
годово́й	vuosi-
головно́й	pää-, pään-
голубо́й	vaaleansininen
городско́й	kaupunki-
густо́й	tiheä, sankka, tuuhea
делово́й	asia-
дневно́й	päivä-
дорого́й	rakas, kallis
друго́й	toinen, muu
живо́й	elävä; eläväinen, vilkas
земно́й	maa-
злой	vihainen, ilkeä
золото́й	kultainen
зубно́й	hammas-
круто́й	jyrkkä
лесно́й	metsä-
мирово́й	maailman
молодо́й	nuori
морско́й	meri-
мужско́й	mies-, miehen

мясно́й	liha-
немо́й	mykkä
ночно́й	yöllinen
овощно́й	vihannes-
основно́й	perus-, pää-, tärkein
остально́й	jäljellä oleva, muu
очередно́й	vuorossa oleva
плохо́й	huono
просто́й	yksinkertainen
пусто́й	tyhjä
ржано́й	ruis-
речно́й	joki-
родно́й	syntymä-, koti-, oma
ручно́й	käsi-
седо́й	harmaa (hiuksista)
супо́й	saita
смешно́й	huvittava
сухо́й	kuiva
сыро́й	kostea; raaka
трудо́й	työ-
тупо́й	tylsä; tyhmä
цветно́й	väri-, värillinen
чужо́й	vieras
шерстяно́й	villainen, villa-

Huom! Päätepainollisen adjektiivin чудно́й merkitys on 'kummallinen'. Adjektiivin чудно́й paino on vartalolla ja sen merkitys on 'ihana'.

Pehmeävartaloiset adjektiivit

maskuliini	feminiini	neutri	monikko	
лётный	-яя	-ee	-ие	kesäinen
сiний	-яя	-ee	-ие	sininen

Tavallisimpia pehmeävartaloisia adjektiiveja

весённый	keväinen, kevät-
лётный	kesäinen, kesä-
осённый	syksyinen, syksy-
зiмный	talvinen, talvi-
сего́дняшний	tämänpäiväinen
вчере́шний	eilinen
завтра́шний	huominen
вёрхний	ylä-, ylin

домо́шний	koti-
сосе́дный	naapuri-
вну́тренний	sisäinen, sisä-
внёшний	ulkonainen, ulko-
послед́ний	viimeinen
дрёвний	muinainen
ны́нешний	nykyinen
прошлого́дный	viimevuotinen

ни́жний	ala-, alin
перéдний	etu-
срédний	keski-
зáдний	taka-
дáльный	kaukainen
бли́жний	lähi-
ýтренний	aamuinen, aamu-
вечéрний	iltainen, ilta-
рáнный	varhainen
пóздний	myöhäinen

прéжний	entinen
пятилéтный	viisivuotinen
здéшний	täkäläinen
посторóнный	ulkopuolinen, vieras
многосторóнный	monipuolinen
разносторóнный	monipuolinen
односторóнный	yksipuolinen/-suuntainen
ли́шний	ylimääräinen
искрénный	vilpitön
сíний	sininen

Pitkien adjektiivimuotojen taivutus sijamuodoissa

Maskuliinit

		kova	kova (к, г, х)	kova (ж, ш, щ, ч)	kova päätelainoll.	pehmeä
N	како́й	но́вый	ру́сский	хоро́ший	большо́й	лётный
G	како́го	но́вого	ру́сского	хоро́шего	большо́го	лётного
D	како́му	но́вому	ру́сскому	хоро́шему	большо́му	лётному
A	како́й	но́вый	ру́сский	хоро́ший	большо́й	лётный
	како́го	но́вого	ру́сского	хоро́шего	большо́го	лётного
I	каки́м	но́вым	ру́сским	хоро́шим	больши́м	лётным
P	о како́м	о но́вом	о ру́сском	о хоро́шем	о большо́м	о лётном

Huom! Päätelainollisten adjektiivien yksikön maskuliinin päätte on nominatiivissa ja nominatiivin kaltaisessa akkusatiivissa -óй, esim. друго́й (toinen), основно́й (pääasiallinen), чужо́й (vieras).

Femiiniit

		kova	kova (к, г, х)	kova (ж, ш, щ, ч)	kova päätelainoll.	pehmeä
N	како́я	но́вая	ру́сская	хоро́шая	больша́я	лётная
G	како́й	но́вой	ру́сской	хоро́шей	большо́й	лётней
D	како́й	но́вой	ру́сской	хоро́шей	большо́й	лётней
A	како́ю	но́вую	ру́сскую	хоро́шую	большу́ю	лётную
I	како́й	но́вой	ру́сской	хоро́шей	большо́й	лётней
P	о како́й	о но́вой	о ру́сской	о хоро́шей	о большо́й	о лётней

Neutrit

		kova	kova (к, г, х)	kova (ж, ш, щ, ч)	kova päätelainoll.	pehmeä
N	како́е	но́вое	ру́сское	хоро́шее	большо́е	лётнее
G	како́го	но́вого	ру́сского	хоро́шего	большо́го	лётного
D	како́му	но́вому	ру́сскому	хоро́шему	большо́му	лётному
A	како́е	но́вое	ру́сское	хоро́шее	большо́е	лётнее
I	каки́м	но́вым	ру́сским	хоро́шим	больши́м	лётным
P	о како́м	о но́вом	о ру́сском	о хоро́шем	о большо́м	о лётном

Monikko

		kova	kova (к, г, х)	kova (ж, ш, щ, ч)	kova päätepainoll.	pehmeä
N	какие	но́вые	ру́сские	хоро́шие	больши́е	ле́тние
G	каких	но́вых	ру́сских	хоро́ших	больши́х	ле́тних
D	каким	но́вым	ру́сским	хоро́шим	больши́м	ле́тним
A	какие каких	но́вые но́вых	ру́сские ру́сских	хоро́шие хоро́ших	больши́е больши́х	ле́тние ле́тних
I	какими	но́выми	ру́сскими	хоро́шими	больши́ми	ле́тними
P	о каких	о но́вых	о ру́сских	о хоро́ших	о больши́х	о ле́тних

Huom!

- Monikossa ja maskuliinien yksikössä akkusatiivimuodon valinta riippuu elollisuuskategoriasta. Jos pääsanana toimiva substantiivi on eloton, akkusatiivi on nominatiivin kaltainen, esim. Я купила но́вый утю́г / но́вые ту́фли (Ostin uuden silitysraudan / uudet kengät). Jos pääsanana toimiva substantiivi on elollinen, akkusatiivi on genetiivin kaltainen, esim. Мы встре́тили ру́сского тури́ста / ру́сских ба́бушек (Tapasimme venäläisen turistin / venäläisiä mummoja).
- Kaikissa oro/ero-pääteisissä muodoissa (eli maskuliinin ja neutrin yksikön genetiivissä ja genetiivin kaltaisessa akkusatiivissa) г ääntyy kuten в, esim. но́во[в]о, хоро́ше[в]о.¹⁰

Muista kirjoitussäännöt (ks. 3.4.):

- Konsonanttien к, г, х, ж, ш, щ, ч jälkeen on ы:n sijasta и, esim. ру́сский, хоро́ший.
- Konsonanttien ж, ш, щ, ч jälkeen o esiintyy vain painollisessa päätteessä, painottomassa päätteessä sen tilalla on е, vrt. большо́е, большо́го – хоро́шее, хоро́шего.

Pitkien adjektiivimuotojen käyttö

Adjektiivien pitkiä muotoja käytetään:

- Attribuuttina eli substantiivin määreenä (определе́ние), jolloin adjektiivi kongruoi pääsanansa kanssa suvussa, luvussa ja sijamuodossa:

краси́вая де́вушка у большо́го окна́ ма́леньким ма́льчиком о популярны́х фильмах	kaunis tyttö ison ikkunan luona pienille pojille suosituista elokuvista
---	--

- Predikatiivina eli predikaatin nominiosana (именна́я часть сказа́емого) luonnehtimassa lauseen subjektia (millainen subjekti on). Tällöin adjektiivi noudattaa subjektin sukua ja lukua. Predikatiivin sija on nominatiivi tai instrumentaali:

- Быть-verbin presensissä käytettävän nollamuodon yhteydessä adjektiivi on aina nominatiivissa.

Эта кни́га интере́сная. Бана́ны вку́сные.	Tämä kirja on mielenkiintoinen. Banaanit ovat maukkaita.
--	---

¹⁰ Adjektiivien lisäksi sama koskee muitakin oro/ero-pääteisiä sanoja, esim. пято[в]о, ко[в]о́, ниче[в]о́, е[в]о́, чита́вше[в]о.
Huomaa kuitenkin, että мно́го-sanassa ja sen johdannaisissa (немно́го, мно́го) г ääntyy normaaliin tapaan. Sama pätee o-pääteisiin adverbeihin ja lyhyiden adjektiivien neutrimuotoihin, joiden lopussa on sattumalta oro (до́рого, стрóго).

- Быть-verbin preteriti- ja futuurimuotojen yhteydessä adjektiivi voi olla nominatiivissa tai instrumentaalissa.

Он был богатым/богатый.	Hän oli rikas.
-------------------------	----------------

- Kun быть-verbi on infinitiivissä, imperatiivissa, konditionaalissa tai gerundissa adjektiivi on useimmiten instrumentaalissa, mutta nominatiivikin on mahdollinen.

Я стараюсь быть справедливой.	Yritän olla oikeudenmukainen.
-------------------------------	-------------------------------

- Eräät predikatiivirakenteissa käytettävät kopulaverbit (глагол-связка) vaativat instrumentaalia.

Советы оказались полезными. Он стáнет богатым. Её гóлос сдéлался лáсковым. Такой мéтод обучéния явлéется óчень эффéктивным.	Neuvot osoittautuivat hyödyllisiksi. Hänestä tulee rikas. Hänen äänensä muuttui lempeäksi. Tällainen opetusmetodi on erittäin tehokas.
--	---

Huom! Pitkän adjektiivin instrumentaalimuoto voidaan usein korvata lyhyellä adjektiivilla, esim. Он стал богатым/богат (Hänestä tuli rikas). Lyhyen muodon käyttö on näissä tapauksissa harvinaisempaa kuin pitkän adjektiivin instrumentaalina.

5.2. Adjektiivien lyhyet muodot

Useimmilla kvalitatiivisilla eli laatuadjektiiveilla on pitkän muodon (пóльная фóрма) lisäksi myös lyhyt muoto (краткáя фóрма). Lyhyt muoto muodostetaan liittämällä pitkän muodon vartaloon lyhyet suku- ja lukupäätteet (maskuliinilla nollapäätte). Lyhyet adjektiivit eivät taivu sijamuodoissa.

	maskuliini	feminiini	neutri	monikko
краси́вый kaunis	краси́в	краси́ва	краси́во	краси́вы
молодо́й nuori	моло́д	моло́да	моло́до	моло́ды

Seuraavissa tapauksissa lyhyt muoto muodostetaan eri sanasta:

	maskuliini	feminiini	neutri	monikko
большо́й iso	вели́к	велика́	велико́	велики́
ма́ленький pieni	мал	мала́	мало́	малы́

Huom! Jos adjektiivivartalo päättyy kahteen konsonanttiin, niiden väliin tulee maskuliinimuodossa usein välivokaali o, e tai ë (ks. 3.2.). Feminiinissä, neutriissa ja monikossa välivokaali ei esiinny.

	maskuliini	feminiini	neutri	monikko
лёгкий kevyt	лёгок	легка́	легко́	легки́
ни́зкий matala	ни́зок	низка́	ни́зко	низки́/ни́зки
свободный vapaa	свободен	свободна	свободно́	свободны́
трудо́ный vaikea	трудо́н	трудна́	трудо́но	трудо́ны/трудо́ны
те́плый lämmin	те́пел	тепла́	тепло́	теплы́/те́плы
си́льный voimakas	силён	сильна́	си́льно	сильны́/си́льны

Huom!

1. Lyhyen adjektiivin maskuliinimuotoon ei aina tule välivokaalia, vaikka adjektiivin vartalo päättyy kahteen konsonanttiin, esim. пустой (tyhjä, autio) → пуст, пустá, пýсто, пусты́/пýсты.
2. Kuten edellä annetut esimerkit osoittavat, lyhyissä adjektiivimuodoissa paino on usein liikkuva ja toisinaan samalla muodolla on kaksi tai useampi painovaihtoehto. Rinnakkaisia painovaihtoehtoja esiintyy etenkin monikossa.

Lyhyiden adjektiivimuotojen käyttö

Lyhyitä muotoja käytetään vain predikatiivina, jolloin adjektiivi noudattaa subjektin sukua ja lukua:

Кни́га была́ интересна́. Э́тот разгово́р мне неприятен.	Kirja oli mielenkiintoinen. Tämä keskustelu on minulle epämieluisa.
--	--

Kuten edellä on mainittu, myös adjektiivien pitkiä muotoja käytetään predikatiivina. Lyhyen ja pitkän muodon käyttöä vertaillaan seuraavassa luvussa.

5.3. Lyhyiden ja pitkien muotojen käytön vertailua

Attribuuttina eli substantiivin määreenä käytetään vain pitkää muotoa:

Я чита́ла интере́сную статью́.	Luin mielenkiintoisen artikkelin.
--------------------------------	-----------------------------------

Predikatiivina eli predikaatin nominiosana käytetään sekä lyhyttä että pitkää muotoa:

Статья́ интере́сна/интере́сная. Его́ сове́ты поле́зны/поле́зные. Замеча́ние справедливо́/справедли́вое.	Artikkeli on mielenkiintoinen. Hänen neuvonsa ovat hyödyllisiä. Huomautus on oikeutettu.
---	--

Lyhyen ja pitkän muodon merkitys on usein sama, mutta ne eroavat tyyliiltään: lyhyt muoto on kirjakielisempi, kun taas pitkä muoto on tyyllisävyltään neutraali. Kun aikamuotona on preteriti tai futuuri, adjektiivi on быть-verbien yhteydessä usein pitkän muodon instrumentaalissa, mutta myös pitkän muodon nominatiivia ja lyhyttä muotoa käytetään:

Вы́ставка бу́дет о́чень интере́сной (/интере́сная/ интере́сна). Её́ отве́ты бы́ли я́сными и че́ткими (/ я́сные и че́ткие / я́сны и че́тки).	Näyttelystä tulee erittäin mielenkiintoinen. Hänen vastauksensa olivat selkeitä ja täsmällisiä.
--	--

Toisinaan pitkä ja lyhyt muoto eroavat merkitykseltään tai voidaan käyttää vain toista. Näitä tapauksia tarkastellaan alla.

1. Lyhyttä muotoa käytetään, kun adjektiiviin liittyy jokin määre.

Он спосо́бен к му́зыке . А́ня похо́жа на ма́му . Росси́я бога́та приро́дными ресу́рсами . Наш преподава́тель требова́телен к студе́нтам . Арте́м равноду́шен к спо́рту .	Hän on musiikillisesti lahjakas. Anja muistuttaa äitiään. Venäjällä on runsaat luonnonvarat. Opettajamme on vaativa opiskelijoita kohtaan. Artjom ei välitä urheilusta.
---	---

Määreen kanssa esiintyessään lyhyt muoto osoittaa usein ominaisuutta, joka ilmenee tietyissä olosuhteissa tai suhteessa tiettyyn henkilöön, esineeseen tai asiaan. Etenkin puhekielessä määre voi joskus jäädä ilmaisematta, jos sen merkitys käy ilmi asiayhteydestä, esim.

А́нна о́чень лю́бит спорт, а Артём совсём равноду́шен.	Anna rakastaa urheilua, kun taas Artjom ei välitä siitä lainkaan.
--	---

Vaikka lyhyeen adjektiiviin ei liity määrettä, vastaava merkitys (равноду́шен **к спорту**) käy ilmi edeltävästä lauseesta ja vain lyhyt muoto on mahdollinen.

Huom! Attribuuttina voidaan käyttää vain pitkää muotoa, vaikka adjektiiviin liittyisi määre, esim. способный к музыке ребёнок (musiikillisesti lahjakas lapsi). Huomaa lisäksi, että määreen kanssa esiintyvä adjektiiviattribuutti voi sijoittua myös pääsanansa jälkeen, jolloin se erotetaan muusta lauseesta pilkuin, esim. В рестора́не «Да́ча», популярно́м среди тури́стов, вку́сная еда́ и хоро́шее обслуж́ивание (Turistien suosimassa ravintola Datsšassa on maukas ruoka ja hyvä palvelu).

- Lyhyttä muotoa käytetään, kun on kyse ominaisuuden liian suuresta asteesta suhteessa tiettyyn henkilöön, esineeseen, asiaan tai olosuhteisiin. Pitkä muoto osoittaa usein ominaisuutta ylipäättään suhteuttamatta sitä mihinkään.

Ю́бка тебе́ коротка́. Ю́бка коротка́я.	Hame on sinulle [liian] lyhyt. Hame on lyhyt [malliltaan].
Аудито́рия малá для э́той гру́ппы . Аудито́рия ма́ленькая.	Sali on [liian] pieni tälle ryhmälle. Sali on pieni.

Huom! Adverbin сли́шком (liian) yhteydessä adjektiivi voi olla myös pitkässä muodossa:

Зада́ча сли́шком трудна́/трудо́ная. (vrt. Зада́ча трудна́ для начина́ющего перево́дчика .)	Tehtävä on liian vaikea. (vrt. Tehtävä on [liian] vaikea aloittelevälle kääntäjälle.)
--	--

- Lyhyttä muotoa käytetään, kun adjektiivin leksikaaliseen merkitykseen sisältyy ajatus vertailusta tai rinnastamisesta. Tällaiset adjektiivit kuvaavat tietyn henkilön, esineen tai asian ominaisuutta suhteuttaen sen johonkin toiseen henkilöön, esineeseen tai asiaan.

На́ши взгля́ды противополо́жны. Э́ти фигу́ры симметри́чны. Ма́ша и Са́ша неразлу́чны.	Mielipiteemme ovat vastakkaiset. Nämä kuvat ovat symmetrisiä. Maša ja Saša ovat erottamattomat.
---	---

- Modaalisia merkityksiä, kuten mahdollisuutta, tarpeellisuutta, velvollisuutta tai välttämättömyyttä, ilmaisevat adjektiivit ovat lyhyessä muodossa.

О́ба вариан́та возмо́жны. Мне ну́жен о́тдых. Вы обяза́ны помо́чь нам. Он вы́нужден уе́хать. Он до́лжен гото́виться к экза́мену. Она́ дол́жна́ мне сто́ евро.	Molemmat vaihtoehdot ovat mahdollisia. Olen loman tarpeessa. Olette velvollisia auttamaan meitä. Hän on pakotettu lähtemään. Hänen täytyy valmistautua tenttiin. Hän on minulle velkaa sata euroa.
---	---

5. Eräät adjektiivit ovat aina lyhyessä muodossa predikatiivina presensissä (ja usein muissakin aikamuodoissa, kuitenkin: База осталась целой/целá 'Maljakko säilyi ehjänä'). Vastaavaa pitkää muotoa käytetään attribuuttina. Lyhyt ja pitkä muoto voivat erota merkitykseltään.

predikatiivi	attribuutti
Ужин готов. Illallinen on valmis.	готовое платье valmisvaate
Здание видно издалека. Rakennus näkyy kauas.	видный общественный деятель huomattava yhteiskunnallinen toimija
Пальто мне велико. Takki on minulle liian suuri.	Пётр Великий Pietari Suuri
Кто виноват? Kuka on syyllinen?	виноватый взгляд syyllinen katse
Стакан полон воды. Lasi on täynnä vettä.	полный стакан täysi(näinen) lasi
Он доволен жизнью. Hän on tyytyväinen elämäänsä.	довольный тон tyytyväinen äänensävy
Дети сыты. Lapset ovat kylläisiä.	сытая кошка kylläinen kissa
База целá. Maljakko on ehjä.	целый день koko(nainen) päivä
Я уверена, что он придёт. Olen varma, että hän tulee.	уверенная рука vakaа käsi
Я очень благодарен вам за помощь. Olen hyvin kiitollinen avustanne.	благодарный труд kiitollinen työ
Ты свободна завтра вечером? Oletko varaa huomenna illalla?	свободное время varaa-aika
Завтра я буду занята. Huomenna olen varattu.	занятый человек kiireinen ihminen
Коля женат? Onko Kolja naimisissa?	женатые люди naimisissa olevat ihmiset
Я согласен с вами. Olen samaa mieltä kanssanne.	согласный на всё человек kaikkeen suostuva ihminen

6. Adjektiiveista правый, хороший ja живой käytetään predikatiivina sekä lyhyttä että pitkää muotoa, mutta niiden merkitys on eri.

Вы правы. Он правый?	Olette oikeassa. Onko hän oikeistolainen?
Эта девушка очень хороша (собой). Фильм хороший.	Tuo tyttö on todella sievä. Elokuva on hyvä.
Твой дедушка ещё жив? Девочка очень живая.	Onko isoisäsi vielä elossa? Tyttö on todella vilkasluonteinen.

7. Adjektiivilla рад (iloinen) ei ole pitkää muotoa.

Мама рада подарку.	Äiti on iloinen lahjasta.
--------------------	---------------------------

8. Sanojen так ja как kanssa käytetään lyhyttä muotoa, sanojen такой ja какой kanssa pitkää muotoa.

Как она красива! Какая она красивая!	Kuinka kaunis hän onkaan!
Ты так добр! Ты такой добрый!	Sinä olet niin kiltti!

9. Koska lyhyt muoto on tyyliä välttämättä kirjallisempi, sitä käytetään usein erilaisissa yleistyksissä ja aforismeissa.

Пчёлы трудолюбивы. (vrt. Дети у нас трудолюбивые.) Жизнь трудна. (vrt. Жизнь у меня трудная.) Все великие истины просты. Любовь слепа.	Mehiläiset ovat ahkeria. (Meidän lapset ovat ahkeria.) Elämä on vaikeaa. (Elämäni on vaikeaa.) Kaikki suuret totuudet ovat yksinkertaisia. Rakkaus on sokea.
---	---

10. Kun subjektina on sana это tai всё, käytetään lyhyen adjektiivin neutrimuotoa.

Это интересно. Всё понятно.	Tämä on mielenkiintoista. Kaikki on selvää.
--------------------------------	--

11. Kun subjektina on infinitiivi, käytetään lyhyen adjektiivin neutrimuotoa. Sama pätee tapauksiin, joissa subjektina toimii infinitiivin kanssa synonyyminen deverbaalisubstantiivi.

Курить/Курение вредно.	Tupakointi on vaarallista.
------------------------	----------------------------

12. Lyhyttä muotoa käytetään, kun predikatiivina toimiva adjektiivi on preesensissä subjektin edellä.

Бедная природа Севера. Тяжелая ли работа таксиста? vrt. Тяжёлая (attr.) ли у таксиста работа?	Pohjoisen luonto on karu. Onko taksinkuljettajan työ raskasta? vrt. Onko taksinkuljettajalla raskas työ?
---	--

13. Eräissä tapauksissa lyhyt muoto korostaa väliaikaista ominaisuutta ja pitkä pysyvää.

Мать больна. Мать больная.	Äiti on sairaana [tällä hetkellä]. Äiti on sairas [pysyvästi].
Дети здоровы. Дети здоровые.	Lapset ovat terveitä/terveinä. Lapset ovat terveitä [pysyvästi].

Huom! Tämä ero koskee varsin rajallista joukkoa adjektiiveja, ja myös pitkää muotoa käytetään osoittamaan väliaikaista ominaisuutta, etenkin puhutussa kielessä. Tällöin ajatus väliaikaisuudesta käy tavallisesti ilmi asiayhteydestä:

Внимание! Пол мокрый и скользкий. Николай сегодня сердитый/сердит. (vrt. Николай сердит на меня .)	Huomio! Lattia on märkä ja liukas. Nikolai on tänään vihainen. (vrt. Nikolai on vihainen minulle.)
---	--

Myös säästä puhuttaessa on tavallista käyttää pitkää muotoa siitä huolimatta, että säätilat saattavat vaihdella hyvinkin nopeasti, esim. Погода тёплая (Sää on lämmin).

Lyhyen ja pitkän muodon käyttö puhuttelun yhteydessä

Kun вы-pronominia käytetään teititeltäessä puhekumppania, predikaatiivina toimiva adjektiivi voi olla pitkässä tai lyhyessä muodossa. Pitkä adjektiivi on tällöin yksikössä ja lyhyt monikossa.

Ирина, Вы очень красивая и талантливая!	Irina, olette todella kaunis ja lahjakas!
Ирина, Вы очень красивы и талантливы!	

Vakiintuneissa kohteliaisuusfraaseissa käytetään adjektiivin lyhyttä muotoa sekä teititeltäessä että sinuteltaessa:

Пётр Иванович, будьте любезны, помогите мне. Будь добр, налей мне молока в кофе.	Pjotr Ivanovitš, voisitteko ystävällisesti auttaa minua? Voisitko kaataa kahviini maitoa?
---	--

5.4. Adjektiivien vertailuasteet

Adjektiiveilla on kolme vertailuastetta (степень/степени сравнения):

1. positiivi eli perusaste (положительная степень)
2. komparatiivi (сравнительная степень)
3. superlatiivi (превосходная степень)

Sekä komparatiivilla että superlatiivilla on venäjässä kaksi ilmaisutapaa:

- yksinkertainen ja yhdistetty komparatiivi (простая/сложная сравнительная степень)
- yksinkertainen ja yhdistetty superlatiivi (простая/сложная превосходная степень)

Huom! Edellä mainittujen ilmaisutapojen lisäksi joillakin adjektiiveilla on suffiksin -ш- avulla muodostettu taipuva vertailumuoto, jota käytetään sekä komparatiivin että superlatiivin tehtävässä, esim. старшая сестра (vanhempi/vanhin sisko). Näitä muotoja tarkastellaan sivuilla 63–64.

1. Yksinkertainen komparatiivi (простая сравнительная степень)

Yksinkertainen komparatiivi muodostetaan päätteiden -ee ja -e avulla.

positiivi		yksinkertainen komparatiivi	
интересный	mielenkiintoinen	интереснее	-ee
красивый	kaunis	красивее	
дорогой	kallis	дороже	-e
большой	suuri	больше	

Yksinkertainen komparatiivi muodostetaan päätteen -e avulla, kun sanan vartalossa tapahtuu konsonanttivaihteluita tai muodostus on muuten poikkeuksellinen:

positiivi		yksinkertainen komparatiivi	
близкий	läheinen	ближе	
низкий	matala	ниже	
узкий	kapea	уже	
громкий	äänekäs	громче	
яркий	kirkas	ярче	

жё́сткий	kova, karhea	жё́стче [äännetään: жо́ще]
корóткий	lyhyt	корóче
лёгкий	kevyt, helppo	лёгче [äännetään: лёхче]
мя́гкий	pehmeä	мя́гче [äännetään: мя́хче]
дорого́й	kallis, rakas	доро́же
ти́хий	hiljainen	ти́ше
бога́тый	rikas	бога́че
просто́й	yksinkertainen	про́ще
то́лстый	lihava	то́лще
высо́кий	korkea, pitkä (ihmisestä)	вы́ше
глубо́кий	syvä	глуб́же
широ́кий	leveä	ши́ре
далёкий	kaukainen	да́льше
то́нкий	ohut	то́ньше
ре́дкий	harva	ре́же
сла́дкий	makea	сла́ще
ста́рый	vanha	ста́рше
большо́й	suuri	бо́льше
густо́й	sakea, tiheä	гу́ще
до́лгий	pitkäaikainen	до́льше
дешёвый	halpa	дешёвле
поздний	myöhäinen	пóзже, позднее

Seuraavien adjektiivien yksinkertainen komparatiivi muodostetaan eri vartalosta:

ма́ленький	pieni	ме́ньше
хоро́ший	hyvä	лу́чше
плохо́й	huono	ху́же

Huom!

1. Puhekielessä yksinkertaisen komparatiivin tunnuksena voi esiintyä ee-päätteen sijaan ей-пääte, esim. интересный (mielenkiintoinen) → интересней.
2. Joihinkin yksinkertaisen komparatiivin muotoihin voi liittyä etuliite по. Se voi tuoda ilmaukseen lisämerkityksen 'hieman, jonkin verran', mutta varsinkin puhutussa kielessä etuliite esiintyy usein ilman selkeää lisämerkitystä: подоро́же '(hieman) kalliimpi', постáрше '(vähän) vanhempi'.
3. Adjektiivin молодóй (nuori) yksinkertainen komparatiivimuoto on молóже (nuorempi). Samassa merkityksessä käytetään myös muotoa млáдше. Muotojen välinen valinta riippuu siitä, keiden ikäsuhteista on puhe. Vaikka tarkkoja sääntöjä ei ole, joitain ohjeita voidaan antaa:

perheen ikäsuhteet: молóже ja млáдше	Брат молóже меня́. Брат млáдше меня́.	Veli on minua nuorempi.
pienten lasten ikäsuhteet: млáдше	Моя́ до́чка млáдше ва́шей.	Tyttäreni on nuorempi kuin teidän tyttärenne.
muut tapaukset: kannattaa suosia muotoa молóже	Этот студéнт молóже. Он вы́глядит молóже сво́их лет.	Tämä opiskelija on nuorempi. Hän näyttää ikäistään nuoremalta.

Yksinkertaisen komparatiivin paino

e-päätteiset	Paino on vartalolla: богаче (rikkaampi); глубже (syvempi)
ee-päätteiset	Perussäännön mukaan paino on samalla tavulla kuin lyhyen adjektiivin feminiinissä: <ol style="list-style-type: none">jos lyhyen adjektiivin feminiinissä on paino päätteellä, se on päätteellä myös yksinkertaisessa komparatiivissa. Tähän ryhmään kuuluvat lähes kaikki kaksitavuiset adjektiivit ja muutamat kolmitavuiset adjektiivit: (умный) – умна – умнее (viisaampi); (холодный) – холодна – холоднее (kylmempi).jos lyhyen adjektiivin feminiinissä on paino vartalolla, se on samalla tavulla myös yksinkertaisessa komparatiivissa. Tämän ryhmän adjektiivit ovat yleensä kolmitavuisia tai sitä pidempiä: (красивый) – красива – красивее (kauniimpi). Perussääntöön on olemassa muutamia poikkeuksia, esim. (здоровый) – здорова – здоровее (terveellisempi).

Yksinkertaisen komparatiivin käyttö

Yksinkertaista komparatiivia käytetään useimmiten predikatiivina:

Иван старше меня. Поезд быстрее автобуса. Книга интереснее, чем фильм.	Ivan on vanhempi kuin minä. Juna on linja-autoa nopeampi. Kirja on mielenkiintoisempi kuin elokuva.
--	---

Vertailun kohde on joko genetiivissä tai чем-sanalla jälkeen nominatiivissa, esim. старше меня (minua vanhempi); старше, чем я (vanhempi kuin minä). Venäjässä чем-sanalla edessä on aina pilkku. Suomessa kuin-sanalla alkavaa vertailurakennetta ei eroteta pilkulla.

Attribuuttina yksinkertainen komparatiivi on pääsanansa jäljessä (poikkeuksena suffiksillä -ш- avulla muodostetut vertailumuodot туурпиä старшая/младшая сестра, joita käsitellään sivuilla 63–64):

Надо купить подарок подешевле. Они купили квартиру больше нашей.	Täytyy ostaa edullisempi lahja. He ostivat isomman asunnon kuin meillä.
---	--

Komparatiivin vahvistussanoina voidaan käyttää sanoja гораздо ja намного: гораздо интереснее (paljon mielenkiintoisempi), намного быстрее (paljon nopeammin).

Komparatiivin yhteydessä ja yleisemminkin eron suuruus ilmaistaan käyttämällä на-prepositiota ja akkusatiivia: Муж на четыре года старше жены (Mies on neljä vuotta vaimoa vanhempi), Брат на голову выше меня (Veli on minua päätä pidempi). Poikkeuksena on sana раз, jonka eteen tulee в-prepositio: Заголовок читают в пять раз чаще, чем основной текст (Otsikko luetaan viisi kertaa useammin kuin varsinainen teksti).

2. Yhdistetty komparatiivi (сложная сравнительная степень)

Yhdistetty komparatiivi muodostetaan liittämällä adjektiivin positiivimuodon eteen sana более tai менее. Более/мэнее-sana ei taivu.

более популярный вид спорта мэнее вáжное решение	suositumpi urheilulaji ei niin tärkeä / vähemmän tärkeä päätös
---	---

Yhdistetyn komparatiivin käyttö

Yhdistettyä komparatiivia voidaan käyttää sekä attribuuttina että predikatiivina. Kun yhdistetty komparatiivi toimii predikatiivina, adjektiivi voi olla sanojen *более* ja *мэнее* jälkeen lyhyessä tai pitkässä muodossa. Vertailu tapahtuu *чем*-sanan avulla. *Чем*-sana erotetaan muusta lauseesta pilkulla toisin kuin suomen *kuin*-sana.

attribuutti	Я прочитал более интересную книгу, чем ты. Luin mielenkiintoisemman kirjan kuin sinä.
predikatiivi	Первый вопрос более важен/важный, чем второй. Ensimmäinen kysymys on tärkeämpi kuin toinen.

Komparatiivimuotojen vertailua: yksinkertainen vai yhdistetty komparatiivi?

Predikatiivina yhdistetty komparatiivi on usein kirjakielisempi kuin yksinkertainen komparatiivi. Toisinaan yksinkertainen komparatiivi voi olla merkitykseltään konkreettisempi ja yhdistetty kuvaannollinen:

Этот шкаф ниже.	Tämä kaappi on matalampi.
Уровень знаний более низкий.	Osaamistaso on alhaisempi.

Yksinkertaista komparatiivia käytetään ensisijaisesti predikatiivina, ja tässä tehtävässä se on useimmiten myös tyylillisesti luontevampi kuin yhdistetty komparatiivi. Attribuuttina yhdistetty komparatiivi on varsinkin kirjakielessä ensisijainen vaihtoehto. Yksinkertaista komparatiivia käytetään attribuuttina etupäässä puhekielessä.

predikatiivi	Книга интереснее, чем фильм. (Книга более интересна(я), чем фильм.) Kirja on mielenkiintoisempi kuin elokuva.
attribuutti	Я прочитал более интересную книгу, чем ты. Luin mielenkiintoisemman kirjan kuin sinä. Сегодня холодно, надевай пальто потеплее! Tänään on kylmä, pue lämpimämpi takki päälle!

Prepositiorakenteissa attribuuttina voi toimia vain yhdistetty komparatiivi:

Эксперимент проводится при более высокой температуре.	Koe suoritetaan korkeammassa lämpötilassa.
---	--

3. Yhdistetty superlatiivi (сложная превосходная степень)

Yhdistetty superlatiivi muodostetaan liittämällä adjektiivin positiivimuodon eteen pronomini *самый*. Kumpikin osa taipuu.

самый популярный фильм самая интересная книга самое большое здание самые прилежные студенты	suosituin elokuva mielenkiintoisin kirja suurin rakennus ahkerimmat opiskelijat
--	--

Yhdistetyn superlatiivin käyttö

Yhdistettyä superlatiivia käytetään sekä attribuuttina että predikatiivina. Attribuuttina se noudattaa pääsanansa sukua, lukua ja sijaa:

Байка́л – са́мое глубо́кое о́зеро в ми́ре. Мы бы́ли в са́мом вы́соком небоскре́бе Москвы́.	Baikal on maailman syvin järvi. Kävimme Moskovan korkeimmassa pilvenpiirtäjässä.
---	---

Predikatiivina yhdistetty superlatiivi kongruoi subjektin kanssa suvussa ja luvussa:

Э́тот фи́льм са́мый интере́сный. Какие имена́ сейча́с са́мые популярны́е?	Tämä elokuva on mielenkiintoisin. Mitkä nimet ovat tällä hetkellä kaikkein suosituimpia?
--	---

Huom! Yhdistetty superlatiivi voidaan muodostaa myös liittämällä yksinkertaisen komparatiivin jälkeen pronomini все genetiivissä. Tätä superlatiivia käytetään vain predikatiivina:

Ива́н ста́рше всех.	Ivan on kaikkein vanhin.
---------------------	--------------------------

Lisäksi kirjakielessä käytetään adverbien наиболее ja наименее avulla muodostettua superlatiivia:

В рабо́те анализи́руются наиболее́ ва́жные и актуа́льные макроэкономические пробле́мы.	Teoksessa analysoidaan kaikkein tärkeimpiä ja ajankohtaisimpia makrotalouden ongelmia.
--	--

4. Yksinkertainen superlatiivi (простая превосходная степень)

Yksinkertainen superlatiivi, jota käytetään pääasiassa kirjakielessä, muodostetaan liittämällä adjektiivin vartaloon suffiksi -ейш- tai -айш- sekä adjektiivin suku-, luku- ja sijapäätteet:

suffiksi -ейш-		
краси́вый	kaunis	краси́вейший, -ая, -ее, -ие
ста́рый	vanha	ста́рейший, -ая, -ее, -ие
чи́стый	puhdas	чи́стейший, -ая, -ее, -ие

- paino on samalla tavalla kuin komparatiivissa, mikäli tämä muodostetaan ee-päätteen avulla: краси́вый – краси́вее – краси́вейший
- paino on suffiksilla, mikäli komparatiivi muodostetaan e-suffiksin avulla: чи́стый – чи́ще – чи́стейший

suffiksi -айш-, jos adjektiivin vartalo päättyy konsonanttiin к, г tai х. Samalla tapahtuu konsonanttivaihtelu.			
вели́кий	suuri	велича́йший, -ая, -ее, -ие	к → ч
стро́гий	ankara	строжа́йший, -ая, -ее, -ие	г → ж
ти́хий	hiljainen	тиша́йший, -ая, -ее, -ие	х → ш

- suffiksi -айш- on aina painollinen

Yksinkertaisen superlatiivin käyttö

Yksinkertaista superlatiivivia käytetään sekä attribuuttina että predikatiivina. Attribuuttina yksinkertainen superlatiivi noudattaa pääsanansa sukua, lukua ja sijaa:

A. П. Чехов – один из величайших писателей мира.	Anton Tšehov on eräs maailman suurimmista kirjailijoista.
--	---

Predikatiivina yksinkertainen superlatiivi kongruoi subjektin kanssa suvussa ja luvussa:

Этот фильм лучший из вышедших в 2020 году.	Tämä elokuva on vuonna 2020 ilmestyneistä elokuvista paras.
--	---

Joidenkin superlatiivien eteen voi liittää vahvistavan etuliitteen наи-, esim. наилучший результат '(kaikkein) paras tulos', наиважнейший вопрос '(kaikkein) tärkein kysymys'.

Yksinkertaista superlatiivivia käytetään usein ns. absoluuttisena superlatiivina, joka osoittaa ominaisuuden erittäin suurta määrää ilman vertailua:

Он стал известнейшим писателем. С балкона открывается красивейший вид на море.	Hänestä tuli erittäin kuuluisa kirjailija. Parvekkeelta avautuu erittäin kaunis (/ mitä kaunein) merinäköala.
---	--

Superlatiivimuotojen vertailua: yksinkertainen vai yhdistetty superlatiivi?

Molempia superlatiivimuotoja voi käyttää sekä predikatiivina että attribuuttina. Yksinkertaisen superlatiivin käyttö rajoittuu pääasiassa kirjakieleen. Yhdistetty superlatiivi on tyylillisesti neutraali ja siksi yleisempi superlatiivin varsinaisessa merkityksessä (ilmaistaessa ominaisuuden suurinta määrää). Neutraalissa yleiskielessä yksinkertainen superlatiivi esiintyy ennen kaikkea absoluuttisen superlatiivin merkityksessä ja vakiintuneissa ilmauksissa. Esimerkiksi:

ближайшая остановка старейший член семьи милейшая девочка известнейший музыкант высочайшее достижение нижайшее почтение	lähin pysäkki perheen vanhin jäsen [kunnioittava sävy] mitä herttaisin tyttö erittäin kuuluisa muusikko huippusaavutus syvin/nöyryin kunnioitukseni
--	--

5. Suffiksin -ш- avulla muodostetut taipuvat vertailumuodot

Edellä tarkasteltujen komparatiivi- ja superlatiivimuotojen lisäksi joillakin adjektiiveilla on suffiksin -ш- avulla muodostettu taipuva vertailumuoto, jota käytetään komparatiivin ja superlatiivin tehtävässä tai pelkästään superlatiivina:

positiivi		suffiksin -ш- avulla muodostettu vertailumuoto	
хороший	hyvä	лучший, -ая, -ее, -ие	parempi; paras
плохой	huono	худший, -ая, -ее, -ие	huonompi; huonoin
большой	suuri	большой, -ая, -ее, -ие	suurempi; suurin
маленький	pieni	меньший, -ая, -ее, -ие	pienempi; pienin
молодой	nuori	младший, -ая, -ее, -ие	nuorempi; nuorin
старый	vanha	старший, -ая, -ее, -ие	vanhempi; vanhin
высокий	korkea	высший, -ая, -ее, -ие	korkein
низкий	matala	низший, -ая, -ее, -ие	matalin

Suffiksin -ш- avulla muodostettuja vertailumuotoja käytetään pääasiassa attribuuttina. Ne esiintyvät monissa vakiintuneissa sanonnoissa. Seuraavissa taulukoissa on joitakin tyypillisiä esimerkkejä – ensin komparatiivista ja sitten superlatiivista.

Komparatiivin merkitys:

с бoльшим удовольствием (vrt. с бoльшим удовольствием)	suuremmalla mielihyvällä (todella mielelläni)
рабoтать за мeньшую зарплату	työskennellä pienemmällä palkalla
Лучшего дpyга не найдeшь.	Parempaa ystävää ei voi löytää.
Бoльшой в худшем состоянии, чем раньше.	Potilas on heikommassa kunnossa kuin aikaisemmin.
стáрший брат стáрший научный сотрудник стáрший лейтенант	vanhempi veli vanhempi tutkija yliluutnantti
младшая сестра младший научный сотрудник младший лейтенант	nuorempi sisko nuorempi tutkija aliluutnantti

Superlatiivin merkitys:

бoльшая часть населения	suurin osa väestöstä
-------------------------	----------------------

Huom! Jos adjektiivin paino lankeaa päätteelle (большая часть), kyse on positiivimuodosta большой ja sanaliitolla on merkitys 'suuri osa'. Asiatyylisessä kirjakielessä sanaliitto ymmärretään tavallisesti superlatiivin merkityksessä (myös ilman että paino on merkitty). Merkityksessä 'suuri osa' käytetään useimmiten sanaliittoa значительная часть 'merkittävä osa'. Esimerkiksi: В Харькове значительная (если не большая) часть населения является русскоязычной 'Harkovassa suuri (ellei jopa suurin) osa väestöstä on venäjänkielistä'.

наимeньшая проблема	pienin ongelma
(самый) лучший фильм ≈ самый хороший фильм	(kaikkein) paras elokuva
(самый) худший фильм ≈ самый плохой фильм	(kaikkein) huonoin elokuva
высшее образование высший сорт	korkeakoulutus/korkeakoulututkinto paras laatu
нижшее звание	alin (virka-)arvo
стáрший брат	vanhin veli
младшая сестра	nuorin sisko



Huom! Adverbien komparatiivi (сравнительная стéпень нарeчий) muodostetaan samalla tavalla kuin vastaavien adjektiivien komparatiivimuodot, vrt.

adjektiivi (какой?)	adverbi (как?)
Поезд быстрее , чем автобус. Juna on nopeampi kuin linja-auto.	Иван бeгает быстрее , чем Кoля. Ivan juoksee nopeammin kuin Kolja.

Этот рассказ интереснее / более интересный , чем тот. Tämä kertomus on kiinnostavampi kuin tuo.	Гэна расказывае интереснее / более интересно , чем я. Gena kertoo kiinnostavammin kuin minä.
---	--

Adjektiivin komparatiivimuoto vastaa kysymykseen *какóй* (millainen). Adverbien komparatiivimuoto toimii tavan adverbiaalina. Tällöin se määrittää verbiä ja vastaa kysymykseen *как* (miten).

Adverbien superlatiivi (*превосходная стéпень нарéчий*) muodostetaan liittämällä yksinkertaisen komparatiivimuodon jälkeen genetiivimuoto *всего* tai *всех*. *Всего*-muotoa käytetään, kun vertailun kohde on eloton; *всех*-muoto sen sijaan viittaa elollisiin. Kirjakielessä käytetään myös adverbien *наибóлее* ja *наимéнее* avulla muodostettua superlatiivimuotoa.

Бóльше всего я люблю шоколад. Полина бéгает быстрее всех. Когда люди работают наибóлее (/наимéнее) эффективно?	Eniten pidän suklaasta. Polina juoksee kaikkein nopeimmin. Milloin ihmiset työskentelevät kaikkein tehokkaimmin (/tehottomimmin)?
---	---

Adverbien vertailumuotoja tarkastellaan luvussa 28.3.

5.5. Possessiiviset adjektiivit

Possessiiviset adjektiivit (*притяжательные прилагательные*) ilmaisevat useimmiten omistamista tai jollekin kuulumista. Lisäksi ne voivat ilmaista koko puheena olevalle lajille tai ryhmälle ominaista asiaa. Possessiivisia adjektiiveja muodostetaan elollisista substantiiveista suffiksien *-ин-*, *-ий-* ja *-ов-* (*-ев-*) avulla.

a) II deklinaation *a/jä*-päätteiset etunimet ja perheenjäsenten nimitykset:

	maskuliini -ин	feminiini -ина	neutri -ино	monikko -ины	
Кáтя	Кáтин	Кáтина	Кáтино	Кáтины	Katjan
дядя	дядин	дядина	дядино	дядины	sedän, enon
мáма	мáмин	мáмина	мáмино	мáмины	äidin

b) I ja II deklinaation eläintä ja (harvemmin) henkilöä tarkoittavat substantiivit:

	maskuliini -ий	feminiini -ья	neutri -ье	monikko -ьи	
коро́ва	коро́вий	коро́вья	коро́вье	коро́вы	lehmän
лиса́	ли́сий	ли́сья	ли́сье	ли́сьи	ketun
рыба́к	рыба́чий	рыба́чья	рыба́чье	рыба́чи	kalastajan

c) I deklinaation henkilöä tarkoittavat maskuliinit:

	maskuliini -ов	feminiini -ова	neutri -ово	monikko -овы	
де́д	де́дов	де́дова	де́дово	де́довы	isoisän
оте́ц	оте́цов	оте́цова	оте́цово	оте́цовы	isän

Possessiiviset adjektiivit taipuvat useimmissa sijamuodoissa pitkien adjektiivien tavoin:

	maskuliini	feminiini	neutri	monikko
N	ма́мин	ма́мина	ма́мино	ма́мины
G	ма́миного	ма́миной	ма́миного	ма́миных
D	ма́миному	ма́миной	ма́миному	ма́миным
A	elott. = nom. kalt. eloll. = gen. kalt.	ма́мину	ма́мино	elott. = nom. kalt. eloll. = gen. kalt.
I	ма́миным	ма́миной	ма́миным	ма́миными
P	о ма́мином	о ма́миной	о ма́мином	о ма́миных

	maskuliini	feminiini	neutri	monikko
N	ли́сий	ли́сья	ли́сье	ли́сьи
G	ли́сьего	ли́сьей	ли́сьего	ли́сьих
D	ли́сьему	ли́сьей	ли́сьему	ли́сьим
A	elott. = nom. kalt. eloll. = gen. kalt.	ли́сью	ли́сье	elott. = nom. kalt. eloll. = gen. kalt.
I	ли́сьим	ли́сьей	ли́сьим	ли́сьими
P	о ли́сьем	о ли́сьей	о ли́сьем	о ли́сьих

	maskuliini	feminiini	neutri	monikko
N	де́дов	де́дова	де́дово	де́довы
G	де́дова	де́довой	де́дова	де́довых
D	де́дову	де́довой	де́дову	де́довым
A	elott. = nom. kalt. eloll. = gen. kalt.	де́дову	де́дово	elott. = nom. kalt. eloll. = gen. kalt.
I	де́довым	де́довой	де́довым	де́довыми
P	о де́довом	о де́довой	о де́довом	о де́довых

Possessiivisten adjektiivien käyttö

- Ин-loppuisia possessiivisiä adjektiiveja käytetään yleisesti puhekielessä genetiivirakenteen sijaan, etenkin kun on kyse perheenjäsenistä tai muuten läheisistä henkilöistä. Jos adjektiivi on muodostettu erisnimestä, se kirjoitetaan isolla kirjaimella:

па́пины очки́	(= очки́ па́пы)	isän silmälasit
из ма́миной су́мки	(= из су́мки ма́мы)	äidin laukusta
в Ка́тин день рождéния	(= в день рождéния Ка́ти)	Katjan syntymäpäivänä

- Ий-loppuisia possessiivisiä adjektiiveja käytetään sekä puhe- että kirjakielissä osoittamassa kyseiseen ryhmään tai lajiin tavalla tai toisella liittyvää asiaa:

ли́сий хвост	ketun häntä
пти́чья́ голо́са	lintujen äänet/laulu
рыба́чий посéлок	kalastajakylä
во́лчий аппетит	sudennälkä
пти́чий грипп	lintuinfluenssa
ли́сья хитро́сть	ketunviekkaukset
медве́жья шку́ра	karhunkahva

Huom! Joistakin possessiivisista adjektiivista voidaan muodostaa uusia adjektiiveja suffiksien -ск-, -ин- ja -ов- avulla. Näin muodostetut adjektiivit taipuvat muiden pitkien adjektiivien tavoin. Esimerkiksi:

материнская любовь	äidinrakkaus
отцовский совет	isällinen/isän neuvo
отцовский дом	isän talo
змеиный яд	käärmeenmyrkky
слоновая кость	norsunluu
лебединая песня	joutsenlaulu

5.6. Substantivoituneet adjektiivit

Adjektiiveja, joita käytetään substantiivien tavoin ilman pääsanaa, kutsutaan substantivoituneiksi adjektiiveiksi (субстантивированное прилагательное). Ne taipuvat sijoissa pitkien adjektiivien tavoin ja voivat saada määreekseen attribuutin:

Я видел её в студенческой столовой . Ира любит полусухое шампанское . Мы были в гостях у известного учёного . Перед союзом «что» нужно поставить запятую .	Näin hänet opiskeljaruokalassa. Ira pitää puolikuivasta samppanjasta. Olimme kylässä kuuluisan tutkijan luona. Ennen что-konjunktia tulee laittaa pilkku.
---	--

Suurinta osaa niistä adjektiiveista, jotka voivat substantivoitua, käytetään myös normaalin adjektiivin tehtävässä:

substantivoitunut adjektiivi	adjektiivi attribuuttina
Аня встретила старого знакомого . Anja tapasi vanhan tuttunsa.	Я услышал знакомую мелодию. Kuulin tutun melodian.
Рабочие требуют повышения зарплаты. Työläiset vaativat palkankorotusta.	Мой рабочий день начинается в восемь. Työpäiväni alkaa kahdeksalta.
Взрослых надо слушать. Aikuisia tulee kuunnella.	Ты взрослый человек – решай сам. Olet aikuinen ihminen – päätä itse.

Tavallisimpia substantivoituneita adjektiiveja

Henkilöä tarkoittavia substantivoituneita adjektiiveja:

maskuliini, feminiini ja monikko	
больной, -ая, -ые	potilas
дежурный, -ая, -ые	päivystäjä
знакомый, -ая, -ые	tuttava
нищий, -ая, -ие	kerjäläinen
посторонний, -ая, -ие	ulkopuolinen/vieras
прохожий, -ая, -ие	ohikulkija
рабочий, -ая, -ие	työläinen
русский, -ая, -ие	venäläinen
учащийся, -аяся, -иеся	opiskelija

maskuliini ja monikko		vain monikko	
военный, -ые	sotilashenkilö	близкие	läheiset/omaiset
пленный, -ые	sotavanki	взрослые	aikuiset
портной, -ые	räätäli	домашние	kotiväki
учёный, -ые	tutkija	родные	omaiset

Paikkoja, esineitä ja muita elottomia asioita tarkoittavia substantivoituneita adjektiiveja:

paikkaan tms. viittaavia feminiinejä, joilla on myös monikkomuoto			
ванная, -ые	kylpyhuone	чайная, -ые	teehuone
гостиная, -ые	olohuone	заправочная, -ые	huoltoasema
детская, -ие	lastenhuone	операционная, -ые	leikkaussali
душевая, -ые	suihkuhuone	парикмахерская, -ие	kampaamo
передняя, -ие	eteinen	мастерская, -ие	ateljee, työpaja
прихожая, -ие	eteinen	учительская, -ие	opettajainhuone
столовая, -ые	ruokasali, ruokala	мостовая, -ые	kestopäällysteinen
булочная, -ые	leipäkauppa		katu / (ajo)tie
закусочная, -ые	ruokabaari	набережная, -ые	rantakatu

ruokiin ja juomiin viittaavia neutreja			
горячее	lämmiin ruoka	мороженое	jäätelö
жаркое ¹¹	paisti	пирожное, -ые	leivos, leivokset
сладкое	jälkiruoka	шампанское	samppanja

muuta substantivoituneita adjektiiveja, joista osalla on myös monikkomuoto			
будущее	tulevaisuus	лёгкое, -ие	keuhko
прошлое	menneisyys	запятая, -ые	pilkku
главное	pääasia	гласный, -ые ¹²	vokaali
основное	perusasia	согласный, -ые ¹²	konsonantti
вселенная	maailmankaikkeus	прилагательное, -ые	adjektiivi
животное, -ые	eläin	существительное, -ые	substantiivi
насекомое, -ые	hyönteinen	числительное, -ые	lukusana

Huom!

- Eräissä tapauksissa substantivoituneen adjektiivin tilalla voidaan käyttää adjektiivista ja substantiivista koostuvaa sanaliittoa, esim. ванная = ванная комната; заправочная = заправочная станция; взрослые = взрослые люди.
- Jos substantivoituneella adjektiivilla ei ole monikkomuotoa, monikon merkitystä ilmaistaessa turvaudutaan kiertoilmauksiin, esim. разные горячие/сладкие блюда (eri lämpimiä ruokia / jälkiruokia), различные виды жаркого (erilaisia paisteja).
- Monikkomuotoа выходные käytetään substantiivin tehtävässä merkityksessä 'viikonloppu'. Maskuliini-muodolla выходной on merkitys 'varaapäivä'. Sama merkitys voidaan ilmaista myös sanaliitolla выходной день.

¹¹ Huomaa seuraava ero: substantivoitunut adjektiivi жаркое (paisti) on päätepainollinen, kun taas adjektiivilla жаркий (kuuma) paino on vartalolla: жаркий, жаркая, жаркое, жаркие.

¹² Kielioppitermien гласный ja согласный maskuliinisuku tulee sanasta звук (ääne). Substantivoituneiden adjektiivien ohella käytetään myös sanaliittoja гласный звук ja согласный звук. Jos puhutaan nimenomaan kirjaimista (буква) eikä äänneistä, käytetään feminiinimuotoja гласная ja согласная tai sanaliittoja гласная/согласная буква.

4. Люди-sana voi jäädä ilmaisematta sanaliitoissa tyyppiä счастливые люди (onnelliset ihmiset), смелые люди (rohkeat ihmiset), бедные/богатые люди (köyhät/rikkaat ihmiset). Näissä tapauksissa adjektiivi hoitaa lauseessa substantiivin virkaa, esim. Во всех странах есть бедные и богатые (Kaikissa maissa on rikkaita ja köyhiä). Sama voi koskea myös yksikkömuotoa человек, kuten sananlaskussa Сытый голодного не разумеет (Kylläinen ei ymmärrä nälkäistä).

Kertauskysymyksiä luvusta 5:

- ✓ Mihin adjektiiviryhmään lausekkeessa студенческое общежитие (opiskelija-asuntola) esiintyvä adjektiivi студенческий luokitellaan? Onko se kvalitatiivinen, relatiivinen vai possessiivinen?
- ✓ Millä nimellä kvalitatiivisia eli laatuadjektiiveja kutsutaan venäjäksi?
- ✓ Mistä sanoista relatiiviset adjektiivit on johdettu?
- ✓ Mistä adjektiiveista voidaan muodostaa lyhyt muoto?
- ✓ Onko kaikilla adjektiiveilla komparatiivi- ja superlatiivimuodot?
- ✓ Osalla venäjän adjektiiveista on paino päätteellä. Anna pari esimerkkiä päätepainollisista adjektiiveista.
- ✓ Voidaanko adjektiivien lyhyitä muotoja käyttää attribuuttina?
- ✓ Kumpi muoto – pitkä vai lyhyt – valitaan, jos predikatiivina toimivaan adjektiiviin liittyy jokin määre (esim. tarkentava prepositioilmaus)? Entä jos subjektina on sana это?
- ✓ Millä nimillä adjektiivien kolmea vertailuastetta kutsutaan suomeksi ja venäjäksi?
- ✓ Mikä on yksinkertainen komparatiivimuoto adjektiivista лёгкий (helppo)?
- ✓ Miten yhdistetty superlatiivi muodostetaan?
- ✓ Miten absoluuttinen superlatiivi eroaa ”tavallisesta” superlatiivista eli mitä sen avulla ilmaistaan? Anna venäjäksi pari esimerkkiä absoluuttisesta superlatiivista.
- ✓ Mitkä kaksi merkitystä младший- muodolla on?
- ✓ Millaisia adjektiiveja ovat рыбачий ja дедов: mistä substantiiveista ne on muodostettu ja mitä adjektiivit ilmaisevat?
- ✓ Anna pari esimerkkiä substantivoituneista adjektiiveista. Miten substantivoituneiden adjektiivien käyttö eroaa adjektiivien käytöstä attribuuttina?



6. ERISNIMIEN TAIVUTUS (СКЛОНЕНИЕ ИМЁН СОБСТВЕННЫХ)

6.1. Venäjänkieliset henkilönimet

Venäjän kielessä taivutetaan kaikkia nimiä: etunimeä (имя), isännimeä (отчество) ja sukunimeä (фамилия):

творчество Людмилы Стефановны Петрушевской	Ljudmila Stefanovna Petruševskajan tuotanto
--	---

ETUNIMET: substantiivitaivutus

	maskuliini			feminiini		
N	Борис	Сергей	Игорь	Тамара	Таня	Мария
G	Бориса	Сергея	Игоря	Тамары	Тани	Марии
D	Борису	Сергею	Игорю	Тамаре	Тане	Марии
A	Бориса	Сергея	Игоря	Тамару	Таню	Марию
I	Борисом	Сергеем	Игорем	Тамарой	Таней	Марией
P	о Борисе	о Сергее	об Игоре	о Тамаре	о Тане	о Марии

Huom! A-/я-päätteiset miesten etunimet tyypriä Никита ja Илья taivuvat kuten naisten etunimet tyypriä Тамара ja Таня.

ISÄNNIMET: substantiivitaivutus

	maskuliini	feminiini
N	Николаевич	Николаевна
G	Николаевича	Николаевны
D	Николаевичу	Николаевне
A	Николаевича	Николаевну
I	Николаевичем	Николаевной
P	о Николаевиче	о Николаевне

SUKUNIMET

a) ов/ев/ёв/ин-loppuiset (esim. Чехов, Брежнев, Горбачёв, Пушкин) ja niitä vastaavat feminiini- ja monikkomuodot

- Maskuliini: substantiivitaivutus paitsi instrumentaalissa, joka taipuu kuten adjektiivi.
- Feminiini: adjektiivitaivutus paitsi nominatiivissa ja akkusatiivissa, jotka taipuvat kuten substantiivit.
- Monikko: adjektiivitaivutus paitsi nominatiivissa, jonka päätte on -ы.

	maskuliini		feminiini		monikko	
N	Чехов	Пушкин	Чехова	Пушкина	Чеховы	Пушкины
G	Чехова	Пушкина	Чеховой	Пушкиной	Чеховых	Пушкиных
D	Чехову	Пушкину	Чеховой	Пушкиной	Чеховым	Пушкиным
A	Чехова	Пушкина	Чехову	Пушкину	Чеховых	Пушкиных
I	Чеховым	Пушкиным	Чеховой	Пушкиной	Чеховыми	Пушкиными
P	о Чехове	о Пушкине	о Чеховой	о Пушкиной	о Чеховых	о Пушкиных

Esimerkiksi:

Этот роман написан Иваном Сергеевичем Тургеневым. Мы идём к Анне Борисовне Никитиной. Семья Ивановых живёт в Москве.	Tämä romaani on Ivan Sergejevitsš Turgenevin kirjoittama. Olemme menossa Anna Borisovna Nikitinan luo. Ivanovien perhe asuu Moskovassa
--	--

b) ый/ий/ой-päätteiset (esim. Достоевский, Толстой) ja niitä vastaavat feminiini- ja monikkomuodot

- Adjektiivitaivutus sekä maskuliinissa, feminiinissä että monikossa.

	maskuliini	feminiini	monikko
N	Достоевский	Достоевская	Достоевские
G	Достоевского	Достоевской	Достоевских
D	Достоевскому	Достоевской	Достоевским
A	Достоевского	Достоевскую	Достоевских
I	Достоевским	Достоевской	Достоевскими
P	о Достоевском	о Достоевской	о Достоевских

Esimerkiksi:

Мы были в гостях у Елены Успенской. Что вы знаете о Фёдоре Михайловиче Достоевском?	Olimme kylässä Jelena Uspenskajan luona. Mitä tiedätte Fjodor Mihailovitš Dostojevskista?
--	--

c) muut konsonanttipäätteiset (esim. Блок, Гоголь sekä ович/евич/ич/чук-loppuiset, kuten Шостакович, Мицкёвич, Вулич, Ковальчук)

- Miestä tarkoittaessaan ja monikossa taipuvat kuten substantiivit, naista tarkoittaessaan eivät taivu.

	maskuliini		feminiini		monikko	
N	Гоголь	Вулич	Гоголь	Вулич	Гоголи	Вуличи
G	Гоголя	Вулича			Гоголей	Вуличей
D	Гоголю	Вуличу			Гоголям	Вуличам
A	Гоголя	Вулича			Гоголей	Вуличей
I	Гоголем	Вуличем			Гоголями	Вуличами
P	о Гоголе	о Вуличе			о Гоголях	о Вуличах

Esimerkiksi:

Я звонила Галине Вулич. Я звонила Геннадию Вуличу. «Ревизор» написан Николаем Васильевичем Гоголем.	Soitin Galina Vulitšille. Soitin Gennadi Vulitšille. Reviisori on Nikolai Vasiljevitsš Gogolin kirjoittama.
---	---

d) o-loppuiset sukunimet (esim. Живаго, Черных, Дурново sekä ukrainalaisperäiset енко/ко-loppuiset nimet, kuten Зощенко, Шевченко, Лучко) eivät taivu:

Я был у Ивана Николаевича Дурново.	Olin Ivan Nikolajevitsš Durnovon luona.
------------------------------------	---

6.2. Vierasperäiset henkilönnimet

Vierasperäisten erisnimien kirjoitusasu perustuu pääasiallisesti ääntämiseen.

Агáта Крїсти	Agatha Christie
Мїнна Кант	Minna Canth
Шерлок Холмс	Sherlock Holmes
Уїнстон Черчилль	Winston Churchill
Джордж Буш	George Bush
Жан-Жак Руссо́	Jean-Jacques Rousseau
Жюль Верн	Jules Verne
Алекса́ндр Дюма́	Alexandre Dumas

Huom! Yleisesti tunnetuilla nimillä voi olla vakiintunut muoto, joka ei välttämättä vastaa alkuperäiskielen äänneasua parhaalla mahdollisella tavalla, esim. Робин Гуд (Robin Hood).

ETUNIMET

- Konsonanttipäätteiset miesten etunimet taipuvat kuten substantiivit, konsonanttipäätteiset naisten etunimet eivät taivu.

с Крїстианом	(Christian)
у Ёнгрїд	(Ingrid)

- A/я-päätteiset miesten etunimet voidaan taivuttaa tai jättää taivuttamatta, a/я-päätteiset naisten etunimet taipuvat kuten substantiivit. Muihin vokaaleihin (e/i/o/y) päättyvät etunimet eivät taivu.

без Пёкка/Пёкки	(Pekka)
к Тарье и Бенїте	(Tarja ja Benita)
об Аїно и Паули	(Aino ja Pauli)

SUKUNIMET

- Konsonanttipäätteiset miesten sukunimet taipuvat kuten substantiivit, konsonanttipäätteiset naisten sukunimet eivät taivu.

с Джёймсом Нїксоном	(James Nixon)
у Ёды Вїртанен	(Ida Virtanen)

Vokaaliin päättyvien sukunimien taivutuksessa nimen kantajan sukupuolella ei ole merkitystä. Normin mukaan a/я-päätteiset sukunimet taipuvat kuten vastaavanpäätteiset yleisnimet lukuun ottamatta ranskalaisia sukunimiä ja vokaaliyhdistelmään päättyviä sukunimiä, jotka ovat taipumattomia. Käytäntö kuitenkin horjuu. Lisäksi a/я-päätteiset suomalaiset sukunimet jätetään perinteisten suositusten mukaan taivuttamatta, mutta tässäkin tapauksessa käytäntö on horjuvaa.

к Булату и О́льге Окуджáве	(Bulat ja Olga Okudžava)
с Геóргиєм Данелией	(Georgi Danelija)
без Пьерa и Жанны́ Галуá	(Pierre ja Jeanne Gallois)
об Альбёрто Морáвиа	(Alberto Moravia)
с А́нной Гавальдá	(Anna Gavalda)
у Хáннеса Мátтила/Мátтилы	(Hannes Mattila)
к А́ннели Лїнна/Лїнне	(Anneli Linna)

- Muihin vokaaleihin (e/i/o/y) päättyvät sukunimet eivät taivu.

с А́стрид и Ре́йно Мя́ки	(Astrid ja Reino Mäki)
о Си́рпе Ри́сикко	(Sirpa Risikko)
у Альфре́да Шни́тке	(Alfred Schnittke)

6.3. Paikannimet

- Konsonanttipäätteiset paikannimet taipuvat kuten vastaavanpäätteiset substantiivit (yleisnimet). Suomalaiset konsonanttiloppuiset paikannimet voidaan kuitenkin jättää taivuttamatta.

Са́нкт-Пе́тербу́рг	(Pietari)	в Са́нкт-Пе́тербу́рге
Ви́борг	(Viipuri)	в Ви́борге
Мадагаска́р	(Madagaskar)	на Мадагаска́ре
Ва́шингто́н	(Washington)	в Ва́шингто́не
Пари́ж	(Pariisi)	в Пари́же
Вьетна́м	(Vietnam)	во Вьетна́ме
Копенга́ген	(Kööpenhamina)	в Копенга́гене
Ка́униайнен	(Kauniainen)	в Ка́униайнен/Ка́униайнене

- Vokaaleihin a ja я päättyvät paikannimet taipuvat kuten vastaavanpäätteiset substantiivit (yleisnimet). Vierasperäisten a/я-loppuisten paikannimien taivutuksessa voi esiintyä horjuvuutta. Suomalaiset a/я-loppuiset paikannimet voidaan jättää taivuttamatta.

Варша́ва	(Varsova)	в Варша́ве
Во́лга	(Volga)	на Во́лге
Ве́нгрия	(Unkari)	в Ве́нгрии
Оса́ка	(Osaka)	в Оса́ке
Ко́тка	(Kotka)	в Ко́тка/Ко́тке

- Venäjänkieliset o-loppuiset paikannimet jätetään usein taivuttamatta, mutta ово/ево/ино/ыно-loppuisten nimien taivuttaminen on perinteisten suositusten mukaista. Jos o-päätteisiä paikannimiä taivutetaan, ne taipuvat kuten o-päätteiset yleisnimet.

Ива́ново	(Ivanovo)	в Ива́нове/Ива́ново
Ре́пино	(Repino)	в Ре́пине/Ре́пино

- Vierasperäisiä y/i/e/o-loppuisia paikannimiä ei taivuteta.

О́сло	(Oslo)	в О́сло
Со́чи	(Sotši)	в Со́чи
Моха́ве	(Mojave)	в Моха́ве; из Моха́ве
Баку́	(Baku)	в Баку́
Хельси́нки	(Helsinki)	в Хельси́нки
Ту́рку	(Turku)	в Ту́рку

Huom!

1. Pehmeään merkkiin päättyvät paikannimet voivat olla maskuliineja tai feminiinejä.

Брюссель m.	(Bryssel)	в Брюссэле
Версаль m.	(Versailles)	в Версале
Бретань f.	(Bretagne)	в Бретани
Тверь f.	(Tver)	в Твери
Беларусь f.	(Valko-Venäjä)	в Беларуси

2. Monikolliset paikannimet taipuvat monikossa.

Афины	(Ateena)	в Афинах
Альпы	(Alpit)	в Альпах

3. Paikannimistä muodostetut lyhenteet eivät taivu.

США	(USA)	в США (в Соединённых Штатах Америки)
ЮАР	(Etelä-Afrikka)	в ЮАР (в Южно-Африканской Республике)

Maantieteellisten erisnimien taipuminen appositiorakenteissa

Maantieteellisestä yleisnimestä ja maantieteellisestä erisnimestä koostuvissa appositiorakenteissa tyyppiä город Москва (Moskovan kaupunki) maantieteellinen yleisnimi (город) on pääsana ja maantieteellinen erisnimi (Москва) sen lisäys. Pääsääntönä on, että maantieteellinen erisnimi kongruoi yleisnimen kanssa, kun kyseessä on kaupunki, kylä tai joki.

erisnimi		appositiorakenne (yleisnimi + erisnimi)
Псков	(Pihkova)	в городе Пскове
Киев	(Kiova)	из города Киева
Ивановка	(Ivanovka)	в деревню Ивановку
Михайловское	(Mihailovskoje)	в селе Михайловском
Волга	(Volga)	на реке Волге
Москва-река	(Moskova-joki)	у Москвы-реки

Muiden maantieteellisten yleisnimien yhteydessä erisnimet eivät yleensä taivu:

erisnimi		appositiorakenne (yleisnimi + erisnimi)
Валаам	(Valamo)	на острове Валаам
Байкал	(Baikal)	на озере Байкал

Huom!

1. Moniosaiset kaupunkien ja kylien nimet eivät taivu appositiorakenteissa, sen sijaan ilman yleisnimeä molempia osia taivutetaan, vrt. в городе Нижний Новгород (Nižni Novgorodin kaupungissa) – в Нижнем Новгороде (Nižni Novgorodissa).

2. Slaavilaisperäisiä ово/ево/ино/ыно-loppuisia paikannimiä ei normien mukaisessa kielessä taivuteta appositiorakenteissa: в городе Ив́аново (Ivanovon kaupungissa). Ilman yleisnimeä niitä voidaan taivuttaa tai ne voidaan jättää taivuttamatta: в Ив́аново/Ив́анове (Ivanovossa).
3. Maskuliinimuotoiset jokien nimet, kuten Дон (Don), Енисе́й (Jenisei), Днепр (Dnepr), eivät taivu yleisnimen kanssa. Ilman yleisnimeä niitä kuitenkin taivutetaan, esim. на рекé Дон (Don-joella) – на Донú (Donilla).
4. Suomalaiset paikannimet jätetään tavallisesti taivuttamatta appositiorakenteissa: в городе Ка́униайнен/Кóтка (Kauniaisten/Kotkan kaupungissa).
5. Kun appositiorakenne on subjektina, predikaatin kongruenssi noudattaa pääsanana toimivan yleisnimen sukua ja lukua. Ilman yleisnimeä kongruenssi menee erisnimen suvun ja luvun mukaan. Taipumattomien maantieteellisten erisnimien (esim. Хéльсинки, Бакú) suku määräytyy tällöin yläkäsitteen mukaan (ks. s. 25). Vrt.

subjektina appositiorakenne	subjektina erisnimi ilman apposiitiota
О́зеро Байка́л произвело́ на всех большо́е впечатле́ние. (Baikal-järvi teki kaikkiin suuren vaikutuksen.)	Байка́л произвёл на всех большо́е впечатле́ние. (Baikal teki kaikkiin suuren vaikutuksen.)
Го́род Хéльсинки́ был осно́ван в 1550 го́ду. (Helsingin kaupunki on perustettu vuonna 1550.)	Хéльсинки́ был осно́ван в 1550 го́ду. (Helsinki on perustettu vuonna 1550.)

Kertauskysymyksiä luvusta 6:

- ✓ Suomenkielisissä lausekkeissa tyyppiä "Ivan Sergejevits Turgenevin romaani" vain viimeinen nimi taipuu. Miten tämä lauseke käännetään venäjäksi?
- ✓ Miesten sukunimillä tyyppiä Пу́шкин on substantiivitaivutus lukuun ottamatta yhtä sijamuotoa. Mistä sijamuodosta on kyse ja miten nimi Пу́шкин taipuu tuossa sijamuodossa?
- ✓ Miten sukunimi Шостако́вич taipuu, kun kyse on miehestä? Entä jos kyse on naisesta?
- ✓ Miten nimi Э́мма Лу́ндквист (Emma Lundqvist) taipuu genetiivissä? Mikä on instrumentaalimuoto nimestä Ю́сси Ви́ртанен (Jussi Virtanen)?
- ✓ Taipuuko kaupungin nimi Со́чи (Soči)? Jos taipuu, niin miten? Entä Ло́ндон (Lontoo) tai Ко́увола (Kouvola)?
- ✓ Mikä on pääsana appositiorakenteissa tyyppiä го́род Москв́а (Moskovan kaupunki)? Milloin maantieteellinen erisnimi kongruoi yleisnimen kanssa appositiorakenteissa?
- ✓ Miten kaupungin nimi Ни́жний Но́вгород (Nižni Novgorod) taipuu genetiivissä?
- ✓ Kun appositiorakenne tyyppiä о́зеро Байка́л (Baikal-järvi) on subjektina, kumpi määrää predikaatin suvun ja luvun – yleisnimi vai erisnimi?
- ✓ Minkä sukuinen on Хéльсинки (Helsinki) ja mistä syystä?



7.

LUKUSANAT (ИМЕНА ЧИСЛИТЕЛЬНЫЕ)

Lukusanat jaetaan peruslukuihin (количественные числительные), järjestyslukuihin (порядковые числительные), kollektiivi- eli ryhmälukuihin (собираательные числительные) sekä murto- ja desimaalilukuihin (дрóбные числительные / дрóби).

7.1. Perusluvut

1	один, одна, одно	11	одиннадцать	20	двадцать
2	два (m./n.), две (f.)	12	двенадцать	30	тридцать
3	три	13	тринадцать	40	сорок
4	четыре	14	четырнадцать	50	пятьдесят
5	пять	15	пятнадцать	60	шестьдесят
6	шесть	16	шестнадцать	70	семьдесят
7	семь	17	семнадцать	80	восемьдесят
8	восемь	18	восемнадцать	90	девяносто
9	девять	19	девятнадцать		
10	десять				

100	сто	1 000	ты́сяча	1 000 000	миллион
200	двэсти	2 000	две ты́сячи	2 000 000	два миллио́на
300	триста	3 000	три ты́сячи	3 000 000	три миллио́на
400	четы́реста	4 000	четы́ре ты́сячи	4 000 000	четы́ре миллио́на
500	пятьсо́т	5 000	пять ты́сяч	5 000 000	пять миллио́нов
600	шестьсо́т	6 000	шесть ты́сяч	6 000 000	шесть миллио́нов jne.
700	семьсо́т	7 000	семь ты́сяч		
800	восемьсо́т	8 000	восемь ты́сяч		
900	девятьсо́т	9 000	девять ты́сяч	1 000 000 000	миллиа́рд

Lukusana nolla on venäjässä yleensä ноль, mutta joissain vakiintuneissa ilmauksissa käytetään нуль-sanaa:

ноль (m.)	в 9:00 (де́вять ноль-ноль) ноль гра́дусов ноль це́лых две де́сятых	klo 9.00 (yhdeksän nolla nolla) nolla astetta nolla kokonaista ja kaksi kymmenesosaa
нуль (m.)	температу́ра вы́ше/ни́же ну́ля начина́ть с ну́ля	lämpötila on nollan ylä-/alapuolella aloittaa nollasta

Huom! Laskettaessa käytetään yleensä sanaa раз merkityksessä 'yksi': Раз, два, три...

Kiinnitä huomiota pehmeän merkin käyttöön:

5...30	pehmeä merkki sanan lopussa (esim. се́мь, трина́дцать, двáдцать)
50...80	pehmeä merkki sanan keskellä (esim. ше́стьдеся́т, во́семьдеся́т)
500...900	pehmeä merkki sanan keskellä (esim. пята́со́т, де́вяты́со́т)

Peruslukujen taivutus

ОДИН

Lukusana один noudattaa substantiivin lukua, sukua ja sijaa: один лев (yksi leijona), одна тетрадь (yksi vihko), одно окно (yksi ikkuna), один сўтки (yksi vuorokausi).

N	один	одна	одно	одни
G	одного	одной	одного	одних
D	одному	одной	одному	одним
A	elott. = nom. kalt. eloll. = gen. kalt.	одну	одно	elott. = nom. kalt. eloll. = gen. kalt.
I	одним	одной	одним	одними
P	об одном	об одной	об одном	об одних

Huom! Lukusanalla один on myös muita merkityksiä:

<p>Одна милая девушка помогла нам. Мама осталась дома одна. Мы живём в одном (и том же) доме. Одним хлебом сыт не будешь. Одни танцевали, другие пели.</p>	<p>Eräs herttainen nuori nainen auttoi meitä. Äiti jäi yksin kotiin. Asumme samassa talossa. Pelkällä leivällä ei tule kylläiseksi. Toiset tanssivat, toiset lauloivat.</p>
--	--

ДВА/ДВЕ, ТРИ, ЧЕТЫРЕ

N	два (m./n.) / две (f.)	три	четыре
G	двух	трёх	четырёх
D	двум	трём	четырёх
A	elott. = nom. kalt. eloll. = gen. kalt.	elott. = nom. kalt. eloll. = gen. kalt.	elott. = nom. kalt. eloll. = gen. kalt.
I	двумя	тремя	четырьмя
P	о двух	о трёх	о четырёх

ПЯТЬ–ДВАДЦАТЬ; ТРИДЦАТЬ

N	пять	восемь	одиннадцать	тридцать
G	пяти	восьми	одиннадцати	тридцати
D	пяти	восьми	одиннадцати	тридцати
A	пять	восемь	одиннадцать	тридцать
I	пятью	восемью/восьмью	одиннадцатью	тридцатью
P	о пяти	о восьми	об одиннадцати	о тридцати

Huom!

- Lukusanat 5–20 ja 30 taipuvat kuten ь-merkkiin päättyvät feminiinit.
- Taivutettaessa lukusanoja 5–10, 20 ja 30 paino siirtyy vartalolta päätteelle.
- Lukusanoilla 11–19 on kiinteä paino.

СÓРОК, ДЕВЯНО́СТО, СТО

N	сóрок	девянóсто	сто
G	сорока́	девянóста	ста
D	сорока́	девянóста	ста
A	сóрок	девянóсто	сто
I	сорока́	девянóста	ста
P	о сорока́	о девянóста	о ста

ПЯТЬДЕСЯ́Т, ШЕСТЬДЕСЯ́Т, СЕ́МЬДЕСЯТ, ВО́СЕМЬДЕСЯТ

N	пятьдеся́т	шестьдеся́т	се́мьдесят	во́семьдесят
G	пяти́десяти	шести́десяти	семи́десяти	восьми́десяти
D	пяти́десяти	шести́десяти	семи́десяти	восьми́десяти
A	пятьдеся́т	шестьдеся́т	се́мьдесят	во́семьдесят
I	пятью́десятью	шестью́десятью	се́мьюдесятью	восьмью́десятью/ восьмью́десятью
P	о пяти́десяти	о шести́десяти	о семи́десяти	о восьми́десяти

Huom! Kymmenlukujen 50–80 molemmat osat taipuvat.

ДВЕ́СТИ–ДЕВЯТЬСО́Т

N	двэ́сти	три́ста	пятьсо́т	во́семьсо́т
G	двухсо́т	трёхсо́т	пятисо́т	восьмисо́т
D	двумста́м	трёмста́м	пятиста́м	восьмиста́м
A	двэ́сти	три́ста	пятьсо́т	во́семьсо́т
I	двумяста́ми	тремяста́ми	пятьюста́ми	восьмьюста́ми/ восьмьюста́ми
P	о двухста́х	о трёхста́х	о пятиста́х	о восьмиста́х

Huom! Satalukujen 200–900 molemmat osat taipuvat.

Peruslukujen käyttö

LUKUSANA + SUBSTANTIIVI

a) lukusana on nominatiivissa

о́дин одна́ одно́ одни́	Substantiivi on nominatiivissa ja один noudattaa substantiivin sukua ja lukua.	о́дин рубль (yksi rupla) одна́ кни́га (yksi kirja) одно́ ра́дио (yksi radio) одни́ но́жницы (yhdet sakset)
два/две три четы́ре	Substantiivi on yksikön genetiivissä.	два рубля́ (kaksi ruplaa) две маши́ны (kaksi autoa) четы́ре окна́ (neljä ikkuna)
0, 5–20 30, 40, jne.	Substantiivi on monikon genetiivissä.	пять/но́ль рубле́й (viisi/nolla ruplaa) со́рок ба́бушек (40 isoäitiä)

yhdistetyt lukusanat	Viimeinen luku määrää substantiivin luvun ja sijan.	сорок один студент (41 opiskelijaa) двадцать две книги (22 kirjaa) тридцать пять учеников (35 oppilasta)
----------------------	---	--

b) lukusana on akkusatiivissa

2–4	Elolliset: lukusanan akkusatiivi on genetiivin kaltainen ja substantiivi on monikon genetiivissä.	Я видел двух мальчиков. (Näin kaksi poikaa.) Я видел двух девочек. (Näin kaksi tyttöä)
	Elottomat: lukusanan akkusatiivi on nominatiivin kaltainen ja substantiivi on yksikön genetiivissä.	Я купила два апельсина. (Ostin kaksi appelsiinia.) Я купила две книги. (Ostin kaksi kirjaa.)
muut lukusanat	Lukusanan akkusatiivi on aina nominatiivin kaltainen ja substantiivi on siinä sijassa, mitä lukusana vaatii (ks. kohta a).	Я видел пять мальчиков/девочек. (Näin viisi poikaa/tyttöä.) Мы встретили двадцать три мальчика/девочки. (Tapasimme 23 poikaa/tyttöä.) Я купила двадцать две книги. (Ostin 22 kirjaa.)

Huom! Lukusanojen два, две, три, четыре akkusatiivi on elollisten substantiivien kanssa genetiivin kaltainen, mutta yhdistetyissä lukusanoissa, jotka päättyvät lukusanaan два, две, три, четыре, akkusatiivi on aina nominatiivin kaltainen elollisuudesta riippumatta: Мы встретили **трех девочек**. Mutta: Мы встретили **двадцать три девочки**.

c) lukusana on genetiivissä, datiivissa, instrumentaalissa tai prepositionaalissa

Substantiivi on samassa sijassa kuin lukusana ja aina monikossa.	Он придет к двум часам. (Hän tulee kello kahteen mennessä.) Я ходила в кино с двумя подругами. (Kävin elokuvissa kahden ystäväni kanssa.) Он владеет пятью языками. (Hän hallitsee viisi kieltä.)
--	--

LUKUSANA + ADJEKTIIVI + SUBSTANTIIVI

a) lukusana on nominatiivissa tai nominatiivin kaltaisessa akkusatiivissa

один одна одно одни	Adjektiivi on nominatiivissa ja noudattaa lukusanan sukua ja lukua.	один русский фильм (yksi venäläinen elokuva) одна финская студентка (yksi suomalainen opiskelija) одно новое радио (yksi uusi radio) одни короткие брюки (yhdet lyhyet housut)
------------------------------	---	---

два/две три четыре	Maskuliini ja neutri: adjektiivi on monikon genetiivissä.	четыре русских студента (neljä venäläistä opiskelijaa) три больших окна (kolme suurta ikkuna)
	Femiini: adjektiivi voi olla monikon nominatiivissa tai genetiivissä.	две русские/русских студентки (kaksi venäläistä opiskelijaa)
пять, шесть, jne.	Adjektiivi on monikon genetiivissä.	пять русских студентов (viisi venäläistä opiskelijaa) двадцать интересных книг (20 mielenkiintoista kirjaa)
yhdistetyt lukusanat	Viimeinen luku määrää adjektiivin muodon.	сто одна красная роза (101 punaista ruusua) двадцать две хорошие/хороших песни (22 hyvää laulua) двадцать два хороших романа (22 hyvää romaania) сорок пять иностранных фильмов (45 ulkomaista elokuvaa)

Huom! Jos perusluvun edellä on adjektiivi tai muu adjektiivin tavoin taipuva määre, se tulee monikon nominatiiviin, esim. остальные сорок четыре студента (lopun 42 opiskelijaa), последние пять дней (viimeiset viisi päivää), первые две страницы (kaksi ensimmäistä sivua), эти семь предложений (nämä seitsemän lausetta). Eräät adjektiivit ovat kuitenkin yleensä genetiivissä, esim. целых две недели (kokonaista kaksi viikkoa), добрых пять километров (reilut viisi kilometriä), лишних три часа (ylimääräiset kolme tuntia), полных десять минут (täydet kymmenen minuuttia).

b) lukusana on muussa sijassa kuin nominatiivissa tai nominatiivin kaltaisessa akkusatiivissa

Adjektiivi on monikossa ja samassa sijassa kuin lukusana.	Я познакомился с пятью японскими актёрами. (Tutustuin viiteen japanilaiseen näyttelijään.) Он говорил о двух актуальных вопросах. (Hän puhui kahdesta ajankohtaisesta kysymyksestä.) «Зенит» приобрёл четырёх новых игроков. (Zenit hankki neljä uutta pelaajaa.)
---	--

Substantiiviset lukusanat (десяток, сотня, тысяча, миллион, миллиард)

Lukumäärää osoittavat sanat десяток, сотня, тысяча, миллион ja миллиард taipuvat kuten vastaavanpäätteiset substantiivit. Niillä on sekä yksikkö että monikko, ja niiden jäljessä tuleva substantiivi on aina monikon genetiivissä.

десяток яиц десяток студентов десятки студентов десятки раз	kymmenen kananmuna kymmenen opiskelijaa kymmenet opiskelijat / kymmeniä opiskelijoita kymmeniä kertoja
сотня шагов сотня пенсионеров сотни пенсионеров сотни тысяч евро	sata askelta sata eläkeläistä sadat eläkeläiset / satoja eläkeläisiä satoja tuhansia euroja
тысяча работников тысячи работников	tuhat työntekijää tuhannet työntekijät / tuhansia työntekijöitä

миллион туристов	miljoona turistia
миллионы туристов	miljoonat turistit / miljoonia turistia
миллиард рублей	miljardi ruplaa
миллиарды рублей	miljardeja ruplia

Huom! Sanalla ты́сяча on kaksi yksikön instrumentaali muotoa: с ты́сячей/ты́сячью студéнтов. Jos ты́сяча-sanalla on sen kanssa kongruoiva määre, on käytettävä muotoa ты́сячей: с этой ты́сячей рублéй. Jos määrettä ei ole ja kyse on tarkasta lukumäärästä, ты́сячью-muodon jälkeen substantiivi voi olla paitsi genetiivissä myös instrumentaalisissa: с ты́сячью студéнтов/студéнтами.

Substantiivin год taivutus lukusanojen kanssa

N	один год	два го́да	пять лет
G	одногó года	двух лет	пяти́ лет
D	одному́ году	двум годáм	пяти́ годáм
A	один год	два го́да	пять лет
I	одинóм годом	двумя́ годáми	пятью́ годáми
P	об одно́м го́де	о двух годáх	о пяти́ годáх

Lukusanojen три ja четы́ре kanssa год-sana taipuu kuten lukusanan два kanssa. Viittä suurempien lukusanojen kanssa год-sana taipuu kuten lukusanan пять kanssa. Yhdistetyissä lukusanoissa год-sanan taivutus on riippuvainen viimeisestä lukusanasta: Ему́ двáдцать лет / двáдцать один год / двáдцать три го́да / двáдцать пять лет.

7.2. Kollektiivi- eli ryhmäluvut

Kollektiivi- eli ryhmälujuja (собира́тельные числи́тельные) ovat:

дво́е	kaksi (yhdessä)
тро́е	kolme
че́тверо	neljä
пя́теро	viisi
ше́стеро	kuusi
се́меро	seitsemän

Kollektiivilukuja во́сьмеро (kahdeksan), де́вятеро (yhdeksän), де́сятеро (kymmenen) käytetään harvoin.

Kollektiivilukujen taivutus

N	дво́е	тро́е	че́тверо
G	дво́их	тро́их	четверы́х
D	дво́йм	тро́йм	четверы́м
A	elott. = nom. kalt. eloll. = gen. kalt.	elott. = nom. kalt. eloll. = gen. kalt.	elott. = nom. kalt. eloll. = gen. kalt.
I	дво́ими	тро́ими	четверы́ми
P	о дво́их	о тро́их	о четверы́х

Lukusanat пя́теро–де́сятеро taipuvat kuten че́тверо.

Kun kollektiiviluku on nominatiivissa tai nominatiivin kaltaisessa akkusatiivissa, substantiivi on monikon genetiivissä. Muissa sijoissa substantiivi on monikossa ja samassa sijassa kuin kollektiiviluku.

Во дворе́ было́ трое́ дете́й.
Она́ мать тро́их дете́й.

Pihalla oli kolme lasta.
Hän on kolmen lapsen äiti.

Kollektiivilukujen käyttö

1. Kollektiivilukuja on käytettävä

a) kun lukusana viittaa henkilöihin eikä siihen liity substantiivia.

Но́мер на дво́их сто́ит 70 э́вро.
Че́тверо сто́яли на балкóне.
(vrt. Че́тыре **челове́ка** сто́яли на балкóне.)

Kahden hengen huone maksaa 70 euroa.
Parvekkeella seisoi neljä (ihmistä).

b) persoonapronominien kanssa.

Их́ было́ трое́.
Нас́ дво́е.

Heitä oli kolme.
Meitä on kaksi.

c) kun pluralia tantum -substantiivi on nominatiivissa tai nominatiivin kaltaisessa akkusatiivissa ja kyse on lukusanasta 2–4. Muissa sijoissa ja viidestä ylöspäin käytetään useimmiten peruslukuja.

Мы́ э́хали дво́е су́ток.
Мы́ э́хали пя́ть/пя́теро су́ток.

Matkustimme kaksi vuorokautta.
Matkustimme viisi vuorokautta.

- Kollektiivilukuja käytetään myös parillisia esineitä tarkoittavien substantiivien kanssa nominatiivissa ja nominatiivin kaltaisessa akkusatiivissa, esim. дво́е перча́ток (kahdet käsineet), трое́ носко́в (kolmet sukat). Muissa sijoissa ja usein myös nominatiivissa ja nominatiivin kaltaisessa akkusatiivissa käytetään peruslukua yhdessä substantiivin páра (pari) kanssa: две páры носко́в (kaksi sukpararia), нет трéх пар перча́ток (ei ole kolmea paria käsineitä). Huomaa merkitysero: Я поте́рял два носка́ (Hukkasin kaksi sukkaa) – Я купи́л дво́е носко́в / две páры носко́в (Ostin kaksi paria sukkaa).

2. Kollektiivilukuja voidaan käyttää peruslukujen sijaan maskuliinisukuisia henkilöitä sekä eläinten poikasia tarkoittavien substantiivien kanssa.

В аудито́рии пя́теро студéнтов.
На балкóне дво́е мужчи́н.
У ло́шади дво́е жереб́ят.

Salissa on viisi opiskelijaa.
Parvekkeella on kaksi miestä.
Hevosella on kaksi varsaa.

- Naispuolisiin henkilöihin viittaavien feminiinisukuisten substantiivien kanssa on kieliopin normien mukaan käytettävä peruslukua, esim. две студéнтки (kaksi naisopiskelijaa), три де́вушки (viisi tyttöä). Sääntöä kuitenkin rikotaan puhekielessä melko yleisesti.

3. Kollektiiviluvut ovat erityisen yleisiä substantiivin де́ти kanssa.

У них́ че́тверо дете́й.

Heillä on neljä lasta.

Huom! Kollektiiviluvun ja substantiivin yhdistelmiä käytetään eniten nominatiivi- ja akkusatiivimuodoissa. Muissa sijamuodoissa peruslukujen käyttö on tavallisempaa.

Онi приехали с четырьмя детьмi (harvemmin: с четырьмя детьмi).	He tulivat neljän lapsensa kanssa.
--	------------------------------------

Ryhmälukusana оба/обе

	maskuliini ja neutri	feminiini
N	оба	обе
G	обоих	обеих
D	обоим	обеим
A	elott. = nom. kalt. eloll. = gen. kalt.	elott. = nom. kalt. eloll. = gen. kalt.
I	обoими	обеими
P	об обоих	об обеих

Kun ryhmälukusana оба/обе (molemmat) on nominatiivissa tai nominatiivin kaltaisessa akkusatiivissa, sen jälkeen tuleva substantiivi on yksikön genetiivissä. Muissa tapauksissa ryhmälukusana kongruoi substantiivin kanssa sijassa. Adjektiivi on aina monikossa ja noudattaa samoja sääntöjä kuin lukusanan два/две yhteydessä. Predikaatti on aina monikossa.

Оба брата учатся на врача. Пришли обе сестры. Лиза и Лена, большое спасибо вам обеим! Дедушка позвонил обoим внукам. Держи вазу обеими руками. Она съела оба красных яблока.	Molemmat veljet opiskelevat lääkäreiksi. Molemmat siskot tulivat. Liza ja Lena, suurkiitos teille molemmille! Isoisä soitti kummallekin lapsenlapselle. Pidä maljakkoa molemmin käsin. Hän söi molemmat punaiset omenat.
---	---

Huom! Monikollisten (pluralia tantum) substantiivien kanssa ryhmälukusanan оба/обе tilalla käytetään nominatiivissa ja nominatiivin kaltaisessa akkusatiivissa pronominia и тот и другoй (kumpikin, molemmat): Она купила и те и другие часы (Hän osti molemmat kellot).

7.3. Järjestysluvut

1. первый	11. одиннадцатый	20. двадцатый
2. второй	12. двенадцатый	30. тридцатый
3. третий (-ья/-ье/-ьи)	13. тринадцатый	40. сороковой
4. четвертый	14. четырнадцатый	50. пятидесятый
5. пятый	15. пятнадцатый	60. шестидесятый
6. шестой	16. шестнадцатый	70. семидесятый
7. седьмой	17. семнадцатый	80. восьмидесятый
8. восьмой	18. восемнадцатый	90. девяностый
9. девятый	19. девятнадцатый	
10. десятый		

100.	сóтый	1000.	ты́сячный
200.	двухсóтый	2000.	двухты́сячный
300.	трёхсóтый	3000.	трёхты́сячный
400.	четырёхсóтый	4000.	четырёхты́сячный
500.	пятисóтый	5000.	пятиты́сячный jne.
600.	шестисóтый	1 000 000.	миллиóнный
700.	семисóтый	2 000 000.	двухмиллиóнный jne.
800.	восьмисóтый	1 000 000 000.	миллиáрдный jne.
900.	девятисóтый		

Järjestysluvut (порядковые числительные) taipuvat kuten ый/ой-päätteiset kovavartaloiset adjektiivit (vrt. esim. нóвый/молóдой). Poikkeuksena on järjestysluku трéтий, joka taipuu kuten possessiiviset adjektiivit tyyppiä лисий, -ья, -ье, -ьи (ks. 5.5.). Järjestysluku noudattaa pääsanansa sukua, lukua ja sijaa:

Валентíна Терешкóва – пёрвая жéнщина-космона́вт. Мы живём на трéтьем этажé. Онí сидéли в пýтом рядý. Рабóта должнá быть готóва к двенáдцатому числý.	Valentina Tereškova on ensimmäinen naispuolinen kosmonautti. Asumme kolmannessa kerroksessa. He istuivat viidennessä rivissä. Työn tulee olla valmis kahdenteentoista päivään mennessä.
---	--

Yhdistetyissä järjestysluvuissa vain viimeinen lukusana on järjestysluku ja taipuu. Muut ovat peruslukuja eivätkä taivu. Esimerkiksi:

три́дцать пýтая квартíра на сóрок трéтьем годý жízни к двáдцать четвёртому числý в 2013 (две ты́сячи тринáдцатом) годý в началé 1996 (ты́сяча девятьсóт девянóсто шестóго) гóда	asunto 35 43:n tena elinvuotenaan (= 42-vuotiaana) [kuukauden] 24:n teen päivään mennessä vuonna 2013 vuoden 1996 alussa
---	--

Järjestysluvut voidaan kirjoittaa sekä arabialaisin että roomalaisin numeroin. Arabialaisen numeron perään on suositusten mukaan merkittävä sijamuodon osoittava päätte tavuviivalla erotettuna, esim. в 9-м клáссе (9. luokalla). Roomalaisiin numeroihin ei merkitä päätettä, esim. в XX véке (1900-luvulla). Venäjässä järjestyslunun perään ei tule pistettä toisin kuin suomessa.

Päätteen merkitseminen arabialaisin numeroin kirjoitettuun järjestyslukuun

Päätteen merkitsemisessä arabialaisin numeroin kirjoitettuun järjestyslukuun on suositeltavaa noudattaa seuraavaa ohjetta (käytännössä merkintätavoissa on kirjavuutta):

- Jos taivutuspäätteen toiseksi viimeinen kirjain on konsonantti, päätteestä merkitään kaksi viimeistä kirjainta (konsonantti + vokaali), esim. пóсле 9-го (= девýтоГо) клáсса.
- Jos taivutuspäätteen toiseksi viimeinen kirjain on vokaali, päätteestä merkitään vain viimeinen kirjain eli konsonantti, esim. в 9-м (= девýтОм) клáссе.
- Jos taivutuspäätteen toiseksi viimeinen kirjain on pehmeä merkki, päätteestä merkitään vain viimeinen kirjain eli vokaali, esim. 3-е (= трéтбе) мéсто.

Huom!

1. Päivämäärän ilmauksissa sijamuodon osoittavaa päätettä ei merkitä, jos järjestysluvun jälkeen mainitaan kuukauden nimi, esim. к 5 марта (5. maaliskuuta mennessä). Jos kuukauden nimeä ei ole mainittu, pääte merkitään, esim. к 5-му числу ([kuukauden] viidenteen päivään mennessä).
2. Vuosilukuun ei ole suositeltavaa merkitä sijamuodon osoittavaa päätettä, kun vuosilukua seuraa substantiivi год tai sen lyhenne г., esim. в 1993 году / в 1993 г. (vuonna 1993), летом 2018 года (vuoden 2018 kesällä). Jos год-sana jätetään epävirallisessa tyylijajissa pois esimerkiksi toiston välttämiseksi, pääte tulee merkitä näkyviin, esim. летом 2018-го.

7.4. Murtoluvut

Murtoluvuissa (дробные числительные / дроби) osoittaja (числитель) ilmaistaan perusluvulla, joka on nominatiivissa. Nimittäjä (знаменатель) on järjestysluku, joka on monikon genetiivissä.

3/5	три пятых
5/8	пять восьмых
2/6	две шестых

Huom!

1. Lukusanasta kaksi käytetään feminiinimuotoa две, esim. две трётых (kaksi kolmasosaa). Feminiinisuku tulee sanasta часть (f.), joka vastaa suomen osa-sanaa ja voi joskus myös olla murtolukuilmauksessa mukana. Lukusanojen две, три ja четыре yhteydessä часть-sana on yksikön genetiivissä: две трётых (части). Viidestä ylöspäin se tulee monikon genetiiviin: пять восьмых (частей).
2. Jos osoittaja on lukusana yksi, käytetään feminiinimuotoa одна. Nimittäjä on järjestysluku, joka on nominatiivissa ja feminiinipäätteinen: одна третья (часть). Murtoluvuista 1/2, 1/3 ja 1/4 käytetään myös substantiiveja половина, треть ja четверть.

1/2	одна вторая	= половина
1/3	одна третья	= треть (f.)
1/4	одна четвертая	= четверть (f.)
1/5	одна пятая	
1/10	одна десятая	
1/100	одна сотая	

Murtolukujen taivutus

Murtoluvun molemmat osat taipuvat:

N	две трётых	три пятых
G	двух трётых	трёх пятых
D	двум трётым	трём пятым
A	две трётых	три пятых
I	двумя трётыми	тремя пятыми
P	о двух трётых	о трёх пятых

7.5. Sekaluvut ja desimaaliluvut

Seka- ja desimaalilukuja (смешанные числа и десятичные дроби) voidaan ilmaista usealla eri tavalla:

5,2	пять целых и две десятых пять целых две десятых пять и две десятых пять, две десятых пять и два
-----	---

Lyhyitä ilmaisutapoja suositetaan varsinkin puhekielessä. Suomen kielessä käytettävän ilmaisutavan 'viisi pilkku kaksi' vastinetta (пять запятая два) ei pidetä venäjän yleiskielessä hyväksyttävänä. Seuraavissa lisä-esimerkeissä vaihtoehtoja ei ole merkitty näkyviin, mutta kaikki edellisen taulukon mukaiset ilmaisutavat ovat kaikissa näissä tapauksissa mahdollisia:

7 3/8	семь целых три восьмых	4,1	четыре целых и одна десятая
5 1/4	пять и одна четвертая = пять с четвертью	2,3	две целых три десятых
3 1/2	три и одна вторая = три с половиной	0,5	ноль и пять десятых
1 2/3	одна целая и две третьих = одна целая и две трети	6,25	шесть целых двадцать пять сотых

7.6. Murtoluku/sekaluku/desimaaliluku + substantiivi

Murto-, seka- ja desimaalilukujen kanssa substantiivi on yleensä yksikön genetiivissä:

3/4 metriä	три четвертых метра / три четверти метра
10 3/5 litraa	десять целых и три пятых литра десять целых три пятых литра десять и три пятых литра
5,2 %	пять целых и две десятых процента пять целых две десятых процента пять и две десятых процента пять и два процента
8,7 miljoonaa	восемь целых и семь десятых миллиона восемь целых семь десятых миллиона восемь и семь десятых миллиона восемь и семь миллиона

Huom! Substantiivi tulee monikon genetiiviin

1. kun substantiivi on pluralia tantum-sana, esim. одна шестая сливок (yksi kuudesosa kermasta).
2. kun substantiivin tarkoite on laskettavissa ja halutaan viitata tiettyyn osaan yhtä suuremmasta kappalemäärästä, vrt. две пятых яблок (kaksi viidesosaa omenista) – две пятых яблока (kaksi viidesosaa omenasta).

7.7. Lukumäärää ilmaisevat substantiivit полови́на, треть ja четвёрть

Sanat полови́на, треть ja четвёрть ovat suvultaan feminiinejä ja taipuvat kuten muutkin vastaavanpäätteiset substantiivit.

полови́на	(= одна второ́я)	puoli, puolet
треть (f.)	(= одна тре́тья)	kolmannes, kolmasosa
четвёрть (f.)	(= одна четвёртая)	neljännes, neljäsosa

Sanojen полови́на, треть ja четвёрть jälkeen aine-, abstrakti- ja kollektiivisanat tulevat yksikön genetiiviin:

полови́на воды́	puolet vedestä
полови́на рабо́ты	puolet työstä
треть пло́щади	kolmannes pinta-alasta
четвёрть го́да	neljännesvuosi
три четвёрти молодёжи	kolme neljäsosaa nuorisosta

Lausekkeen merkityksestä riippuen laskettavat substantiivit tulevat joko yksikön tai monikon genetiiviin:

полови́на студёнтов	puolet opiskelijoista
треть кни́ги/книг	kolmasosa kirjasta/kirjoista
четвёрть апельси́на/апельси́нов	neljäsosa appelsiinista/appelsiineista

Полови́на-sana liitetään kokonaislukuun preposition с (+ instr.) avulla. Substantiivi on kokonaisluvun vaatimassa sijassa:

<u>два</u> с полови́ной ли́тра мо́лока	kaksi ja puoli litraa maitoa
<u>пять</u> с полови́ной киломе́тров	viisi ja puoli kilometriä

Треть ja четвёрть yhdistetään kokonaislukuun и-konjunktion avulla. Substantiivi on aina yksikön genetiivissä:

два и три четвёрти ме́тра тка́ни	2 3/4 metriä kangasta
пять и две тре́ти килогра́мма му́ки	5 2/3 kiloa jauhoja

Huom! Kun kokonaislukuun liitetään yksi neljäsosa, kokonaisluvun ja sanan четвёрть väliin ei tule и-konjunktiota, vaan on käytettävä rakennetta с + instrumentaali. Substantiivi on kokonaisluvun vaatimassa sijassa.

<u>два</u> с четвёртью килогра́мма ма́сла	2 1/4 kiloa voita
<u>пять</u> с четвёртью гекта́ров ле́са	5 1/4 hehtaaria metsää

Huom! Sanaa полови́на käytetään myös kellonajoista puhuttaessa: в полови́не второ́го (puoli kahdelta). Vastaavasti sana четвёрть esiintyy kellonajoissa merkityksessä 'vartti': без четвёрти два (varttia vaille kaksi). (Kellonaikojen ilmaisemisesta ks. 8.9.)

7.8. Пол-alkuiset yhdyssanat ja lukusana полторá/полторы́

Lukusanaan пол (puoli) liittyvä substantiivi tulee genetiiviin:

пòлгóда	puoli vuotta
пòлстрáницы	puoli sivua
пòлгрúпы	puoli ryhmää

Jos substantiivi alkaa vokaalilla tai konsonantilla л tai jos kyseessä on erisnimi, tulee osien väliin tavuviiva:

пòл-урóка	puoli oppituntia
пòл-лiтра	puoli litraa
пòл-Еврóпы	puoli-Eurooppaa

Kun yhdyssanaa taivutetaan muissa sijoissa kuin nominatiivissa tai nominatiivin kaltaisessa akkusatiivissa, lukusana пол muuttuu muotoon полу, esim. óколо полугóда.

Lukusanaa полторá (puolitoista) käytetään maskuliinien ja neutrien kanssa, полторы́ (puolitoista) esiintyy feminiinien kanssa. Nominatiivissa ja akkusatiivissa lukusanaan liittyvä substantiivi on yksikön genetiivissä: полторá гóда (puolitoista vuotta), полторá я́блока (puolitoista omenaa), полторы́ недéли (puolitoista viikkoa). Muissa sijamuodoissa lukusana saa kaikissa suvuissa muodon полúтора. Substantiivi on monikossa ja samassa sijassa kuin lukusana.

	maskuliini	neutri	feminiini
N	полторá гóда	полторá я́блока	полторы́ недéли
G	полúтора лет	полúтора я́блок	полúтора недéль
D	полúтора годáм	полúтора я́блокам	полúтора недéлям
A	полторá гóда	полторá я́блока	полторы́ недéли
I	полúтора годáми	полúтора я́блоками	полúтора недéлями
P	о полúтора годáх	о полúтора я́блоках	о полúтора недéлях

Jos пол-alkuisen yhdyssanan tai lukusanan полторá/полторы́ edellä on adjektiivi tai muu adjektiivin tavoin taipuva määre, se tulee monikon nominatiiviin, esim. пéрвые пòлчасá (ensimmäiset puoli tuntia), эти пòлмиллиóна рублéй (nämä puoli miljoonaa ruplaa), пòслéдние полторá гóда (viimeiset puolitoista vuotta), остальнýе полторы́ недéли (lopun puolitoista viikkoa). Eräät adjektiivit voivat kuitenkin olla myös genetiivissä, esim. цéлые/цéлых пòлгóда (kokonaiset puoli vuotta), дóбрые/дóбрых пòлкилоméтра (reilut puoli kilometriä), какiе-то/какiх-то полторá гóда (suunnilleen puolitoista vuotta), лишние/лишних полторы́ стрáницы (ylimääräiset puolitoista sivua).

7.9. Likimääräinen luku

Likimääräinen luku voidaan ilmaista:

1. Sanajärjestyksen avulla siirtämällä lukusana substantiivin jälkeen. Mahdollinen prepositio tulee substantiivin ja lukusanan väliin.

Он взял рублéй пýтьсóт. И́ра живёт в Москвé гóда три. Я уезжáю днá через двá. Дáча нахóдится килоméтрах в сорокá от гóрода.	Hän otti viitisensataa ruplaa. Ira on asunut Moskovassa kolmisen vuotta. Lähden parin päivän kuluttua. Mökki sijaitsee noin 40 kilometrin päässä kaupungista.
--	--

2. Prepositiorakenteella около + genetiivi.

У меня около двадцати евро. Ей около сорока лет.	Minulla on noin 20 euroa. Hän on noin 40-vuotias.
---	--

3. Adverbeilla приблизительно ja примерно.

В фирме приблизительно/примерно сто сотрудников.	Yrityksessä on suunnilleen sata työntekijää.
--	--

7.10. Distributiivinen ilmaisutapa: по-prepositio + perusluku + substantiivi

Distributiivinen ilmaisutapa muodostetaan preposition по ja siihen liittyvän perusluvun avulla. Lukusana on akkusatiivissa ja sitä seuraava substantiivi genetiivissä (lukusanasta riippuen joko yksikössä tai monikossa). Poikkeuksena on lukusana один, joka on datiivissa samoin kuin siihen liittyvä substantiivi. Distributiivisen rakenteen avulla kutakin kyseessä olevaa tarkastellaan erikseen ('tietty määrä kutakin kohti').

a) Lukusana 1: по (+ одному/одной) + substantiivi datiivissa

Ира съедает по одной конфете в день. Мы получили по (одному) яблоку.	Ira syö yhden konvehdin päivässä. Saimme kukin yhden omenan.
---	---

b) Lukusanat yhdestä ylöspäin: по + lukusana akkusatiivissa + substantiivi genetiivissä (lukusanasta riippuen yksikön tai monikon genetiivi)

В каждой комнате по два окна. Мы получили по пять тысяч рублей. Она работает каждый день по шесть часов.	Jokaisessa huoneessa on kaksi ikkunaa. Saimme kukin viisituhatta ruplaa. Hän työskentelee joka päivä kuusi tuntia.
--	--

Huom! Distributiivisessa rakenteessa akkusatiivin elollisuus ei toteudu, vrt.

Из каждого класса выбрали по два ученика .	Jokaiselta luokalta valittiin kaksi oppilasta.
Из нашего класса выбрали двух учеников .	Meidän luokalta valittiin kaksi oppilasta.

7.11. Predikaatin kongruenssi, kun subjektina on määrän ilmaus

Kun subjektina on lukusana tai lukusanapronomini, predikaatti voi olla yksikössä tai monikossa. Preteritissä yksiköllinen predikaatti tulee neutrimuotoon (paitsi jos subjektina on lukusana 1 tai siihen päättyvä yhdistetty lukusana, ks. s. 91).

На экзамен явилось десять студентов.	Tenttiin saapui kymmenen opiskelijaa.
Десять студентов окончили институт с отличием.	Kymmenen opiskelijaa valmistui korkeakoulusta erinomaisin paperein.

Predikaatin lukukongruenssin määräytymiselle ei ole olemassa tarkkoja sääntöjä, ja usein kyse on monen tekijän yhteisvaikutuksesta. Yksikköä käytetään, jos subjekti mielletään yhdeksi kokonaisuudeksi tai ryhmäksi. Monikkoa käytettäessä subjektin eri toimijat käsitetään itsenäisiksi yksilöiksi. Epäsuora sanajärjestys (predikaatti ennen subjektia) lisää yksikön käytön todennäköisyyttä, mutta elollisten substantiivien yhteydessä monikon käyttö on nykyisin yleistä tässäkin tapauksessa.

Шесть студэнтав поехал/поехала на практику.	Kuusi opiskelijaa lähti harjoitteluun.
На практику поехала/поехали шесть студэнтав.	Harjoitteluun lähti kuusi opiskelijaa.

Predikaatti on usein yksikössä, kun subjektina on lukusana ja siihen liittyvä aikayksikköä tarkoittava sana (esim. день, неделя, год, минута) ja sanajärjestys on epäsuora. Monikon käyttö on tavallista, kun sanajärjestys on suora.

Прошло десять дней.	Kului kymmenen päivää.
Десять лет прошли быстро.	Kymmenen vuotta kului nopeasti.

Myös predikaattiverbin semantiikalla on vaikutusta lukukongruenssin määräytymiseen. Yksikön käyttö on tavallista, kun predikaatti ilmaisee staattista tilaa, kuten быть I (olla), существовать I (olla olemassa), находиться II (olla, sijaita), иметься I (olla olemassa), лежать II (olla vaakatasossa), стоять II (olla pystyasennossa), жить I (asua).

На столе лежало три журнала. В комнате было два окна. В Финляндии живёт пять миллионов человек.	Pöydällä oli kolme aikakauslehteä. Huoneessa oli kaksi ikkunaa. Suomessa asuu viisi miljoonaa ihmistä.
---	--

Monikkoa käytetään, kun subjektina on lukusana ja siihen liittyvä genetiivimääre ja predikaatti osoittaa aktiivista toimintaa. Ylipäätään monikko on tavallinen pienten lukusanojen (два, три, четыре, двое, трое, четверо) yhteydessä.

Три человека зовут его в гости. Два мальчика весело играли во дворе.	Kolme ihmistä kutsuu häntä kylään. Kaksi poikaa leikki iloisesti pihalla.
---	--

Kun subjektina on много (paljon), мало (vähän), сколько (kuinka paljon), столько (niin paljon) tai несколько (muutama/muutamit, useat) ja siihen liittyvä genetiivimääre, predikaatti voi olla yksikössä tai monikossa. Nykyään käytetään useimmiten monikkoa, etenkin jos substantiivi on elollinen. Yksikön valintaan vaikuttavat epäsuora sanajärjestys ja predikaatin semantiikka.

Несколько человек бурно обсуждали вопрос. Несколько человек сидели на полу. В комнате сидело (/сидели) несколько человек. Много машин ездит/ездыт по этой дороге.	Muutamit ihmiset keskustelivat kiivaasti kysymyksestä. Muutama ihminen istui lattialla. Huoneessa istui muutama ihminen. Tällä tiellä kulkee paljon autoja.
--	--

Predikaatti voi olla yksikössä tai monikossa myös silloin, kun subjektina on kollektiivisana tyyppiä большинство (enemmistö), меньшинство (vähemmistö), множество (suuri joukko) tai часть (osa) ja siihen liittyvä genetiivimääre. Jos genetiivimääre on monikollinen, käytetään nykyisin useimmiten monikollista predikaattia. Yksikköä käytetään etenkin silloin, kun subjekti mielletään yhdeksi kokonaisuudeksi eikä ole tarpeen korostaa kunkin toimijan itsenäisyyttä ja aktiivisuutta. Jos genetiivimäärettä ei ole tai se on yksiköllinen, käytetään yksiköllistä predikaattia.

Большинство студэнтав сдали экзамен. Над морем летало множество чаяк.	Suurin osa opiskelijoista suoritti tentin. Meren yllä lenteli suuri joukko lokkeja / paljon lokkeja.
--	---

Большинство голосовало за реформы. Большинство населения голосовало за реформы.	Suurin osa äänesti uudistusten puolesta. Suurin osa väestöstä äänesti uudistusten puolesta.
--	--

Kun subjektina on sana половина (puolet), треть (f. kolmannes, kolmasosa) tai четверть (f. neljännes, neljäsosa) ja siihen liittyvä monikollinen genetiivimääre, predikaatti on perinteisen suosituksen mukaan yksikössä, mutta myös monikkoa käytetään. Jos genetiivimäärettä ei ole tai se on yksiköllinen, käytetään yksiköllistä predikaattia.

Половина студентов хотела/хотели бы учиться за рубежом. Четверть опрошенных верит/верят, что цены на квартиры упадут. Треть спортсменов не участвовала/участвовали в пресс-конференции. Треть команды не участвовала в пресс-конференции.	Puolet opiskelijoista haluaisi opiskella ulkomailla. Neljännes vastanneista uskoo, että asuntojen hinnat tulevat laskemaan. Kolmasosa urheilijoista ei osallistunut lehdistötilaisuuteen. Kolmasosa joukkueesta ei osallistunut lehdistötilaisuuteen.
--	--

Predikaatti on tavallisesti yksikössä, kun lukusanan edessä on likimääräisyyttä ilmaiseva prepositio около (noin), более (yli) tai до (likimain). Sanajärjestys on tällöin usein käänteinen. Monikkoakin käytetään, etenkin jos kyse on kohtalaisen pienestä joukosta toimijoita ja halutaan korostaa toimijoiden itsenäisyyttä ja aktiivisuutta.

Голосовать пришло (/пришли) около (/более/до) четырёхсот тысяч избирателей.	Äänestämään saapui noin (yli/likimain) neljäsataatuhatta äänestäjää.
---	--

Seuraavissa tapauksissa on normin mukaan käytettävä aina joko yksikköä tai monikkoa:

Predikaatti on yksikössä

- kun subjektina on пол-alkuinen yhdyssana (ks. 7.8).

Полгруппы опоздало на урок.	Puolet ryhmästä myöhästyi oppitunnilta.
-----------------------------	---

- kun subjektina on lukusana 1 tai siihen päättyvä yhdistetty lukusana (muista sukukongruenssi!).

В классе был 21 ученик. В классе была 21 ученица.	Luokassa oli 21 (poika)oppilasta. Luokassa oli 21 tyttöoppilasta.
--	--

- kun subjektina on yksikössä oleva lukumäärää ilmaiseva sana туурпиä ты́сяча, миллион, миллиард.

Явилась тысяча человек. Выставку посетил миллион зрителей.	Ilmaantui tuhat ihmistä. Näyttelyssä kävi miljoona katsojaa.
---	---

Predikaatti on monikossa

- kun lukusana + substantiivi saa monikollisen määrään.

Эти полгода прошли спокойно. Эти две минуты прошли быстро. Все двадцать один студент поехали на практику. Первые полчаса прошли незаметно.	Tämä puoli vuotta meni rauhallisesti. Nämä kaksi minuuttia kuluivat nopeasti. Kaikki 21 opiskelijaa lähtivät harjoitteluun. Ensimmäiset puoli tuntia kuluivat huomaamatta.
---	---

- kun subjektina on monikossa oleva lukumäärää ilmaiseva sana tyyppiä ты́сячи, миллио́ны, миллиа́рды.

Ты́сячи люде́й е́здят отды́хать на юг.
Миллио́ны зри́телей посети́ли вы́ставку.

Tuhannet ihmiset käyvät lomalla etelässä.
Näyttelyssä kävi miljoonia katsojia.

Kertauskysymyksiä luvusta 7:

- ✓ Millä nimellä peruslukuja kutsutaan venäjäksi?
- ✓ Päätyykö lukusana 50 venäjässä pehmeään merkkiin? Kirjoita lukusana kirjaimin.
- ✓ Miten lukusana 600 taipuu genetiivissä?
- ✓ Milloin lukusanan четы́ре akkusatiivimuoto on genetiivin ja milloin nominatiivin kaltainen? Missä sijamuodossa ja luvussa lukusanan четы́ре jälkeinen substantiivi on näissä kahdessa eri tapauksessa?
- ✓ Со́тня ja де́сяток ovat substantiivisia lukusanoja. Miten ne eroavat muista lukusanoista taivutukseltaan? Onko niillä monikkoa?
- ✓ Millä nimellä lukusanoja tyyppiä дво́е, тро́е kutsutaan suomeksi ja venäjäksi? Mihin lukuun ja sijaan niiden jälkeinen substantiivi tulee?
- ✓ Minkä sukuisten substantiivien kanssa lukusanasta полто́ра/полто́ры (puolitoista) käytetään muotoa полто́ра ja milloin on valittava полто́ры? Anna pari esimerkkiä lukusanan käytöstä.
- ✓ Miten predikaatin kongruenssi määräytyy, kun subjektina on пол-alkuinen yhdyssana? Miten kääntäisit venäjäksi lauseen "Puoli kaupunkia tiesi siitä"?



8. AJAN ILMAISEMINEN (ВЫРАЖЕНИЕ ВРЕМЕНИ)

8.1. Vuorokaudenajat ja vuodenaajat

Vuorokaudenajat ja vuodenaajat ilmaistaan venäjässä instrumentaalilla.

vuorokaudenaika		vuodenaika	
утром	aamulla	осенью	syksyllä
днём	päivällä	зимой	talvella
вечером	illalla	весной	kevällä
ночью	yöllä	летом	kesällä

Vuorokauden- ja vuodenaikojen ilmauksiin voi liittyä määreitä: ранним утром (aikaisin aamulla), поздним вечером (myöhään illalla), сегодня утром (tänä aamuna), завтра вечером (huomisiltana), летним днём (kesäpäivänä), этим летом (tänä kesänä), однажды утром (eräänä aamuna), прошлой осенью (viime syksynä).

Vuorokauden- ja vuodenaikoja ilmaistaessa käytetään myös prepositiorakenteita:

в + akkusatiivi	в полдень/полночь в эту весну (= этой весной) в прошлое лето (= прошлым летом) в тот вечер	keskipäivällä/keskiyöllä tänä keväänä viime kesänä sinä iltana
на + akkusatiivi	на лето	kesäksi
до + genetiivi	до полудня до обеда	ennen puoltapäivää / puoleenpäivään asti aamupäivällä
после + genetiivi	после полудня после обеда	puolenpäivän jälkeen iltapäivällä
среди + genetiivi	среди ночи/лета	keskellä yötä/kesää
к + datiivi	к вечеру/осени	iltaan/syksyyn mennessä

8.2. Päivät

Viikonpäivää osoittava substantiivi on

a) nominatiivissa, kun vastataan kysymykseen "mikä päivä tänään on".

Какой сегодня день?
Сегодня понедельник (maanantai).
Сегодня вторник (tiistai).
Сегодня среда (keskiviikko).
Сегодня четверг (torstai).
Сегодня пятница (perjantai).
Сегодня суббота (lauantai).
Сегодня воскресенье (sunnuntai).

b) в-preposition jälkeen akkusatiivissa, kun vastataan kysymykseen "milloin / minä viikonpäivänä".

Когд́а? В како́й день (неде́ли)?		
в понеде́льник	maanantaina	Мы встре́тились в про́шлую суббо́ту. (Tapasimme viime lauantaina.) В э́ту пя́тницу мы идём в теа́тр. (Menemme teatteriin tänä perjantaina.) Ива́н прие́дет у́тром во вто́рник. (Ivan tulee tiistaina aamulla.)
во вто́рник	tiistaina	
в сре́ду	keskiviikkona	
в четве́рг	torstaina	
в пя́тницу	perjantaina	
в суббо́ту	lauantaina	
в воскре́сенье	sunnuntaina	

Rakennetta в + akkusatiivi käytetään myös ilmauksissa:

Когд́а?	
в оди́н прекра́сный день	eräänä kauniina päivänä
в день ро́ждения	syntymäpäivänä
в бу́дни = в бу́дние (/бу́дничные) дни	arkena, arkipäivisin
в вы́ходные (дни)	viikonloppuna, vapaapäivinä

Huom! Ilmauksessa 'seuraavana päivänä' käytetään rakennetta на + akkusatiivi: на сле́дующий день, vrt. в сле́дующий четве́рг (ensi/seuraavana torstaina).

Juhlapäivien yhteydessä käytetään useimmiten rakennetta в/на + akkusatiivi, toisinaan päivämäärän ilmauksia (ks. 8.5.). Juhlapäivät kirjoitetaan venäjässä isolla alkukirjaimella.

Когд́а?	
в/на Но́вый год	uutenavuotena
на Ро́ждество	jouluna
на Па́сху	pääsiäisenä
на Ма́сленицу	laskiaisena
в Де́нь Побе́ды	voitonpäivänä
Пе́рвого ма́я	vappuna
Восьмо́го ма́рта = в Ме́ждународный же́нский день	(kansainvälisenä) naistenpäivänä

Seuraavat sanat ovat taipumattomia adverbeja:

сего́дня	тэ́нээн	вче́ра	eilen
за́втра	huomenna	позавче́ра	toissa päivänä
послезавтра	ylihuomenna		

8.3. Kuukaudet

Kun vastataan kysymykseen "milloin / missä kuussa", käytetään rakennetta в + prepositionaali:

Когд́а? В како́м ме́сяце?					
январь	в январé	tammikuussa	ию́ль	в ию́ле	heinäkuussa
февраль	в февралé	helmikuussa	август	в августe	elokuussa
март	в ма́рте	maalikuussa	сентя́брь	в сентя́брé	syyskuussa
апрель	в апрéле	huhtikuussa	октя́брь	в октя́брé	lokakuussa
май	в ма́е	toukokuussa	ноя́брь	в ноя́брé	marraskuussa
ию́нь	в ию́не	kesäkuussa	дека́брь	в дека́брé	joulukuussa

Rakennetta в + prepositionaali käytetään myös ilmauksissa:

в этом/прошлом/следующем месяце	tässä/viime/ensi kuussa
---------------------------------	-------------------------

8.4. Vuosiluvut

Vuosiluvuissa viimeinen luku on järjestysluku, joka on samassa sijassa kuin substantiivi год. Muut luvut ovat peruslukuja ja aina nominatiivissa. Kun vastataan kysymykseen "milloin / minä vuonna", käytetään rakennetta в + prepositionaali.

	Какóй год?	Когда? В каком году?
1873	ты́сяча восемьсо́т се́мьдесят тре́тий год	в ты́сяча восемьсо́т се́мьдесят тре́тьем году
1900	ты́сяча девятисо́тый год	в ты́сяча девятисо́том году́
1990	ты́сяча девятьсо́т девяно́стый год	в ты́сяча девятьсо́т девяно́стом году́
1999	ты́сяча девятьсо́т девяно́сто девя́тый год	в ты́сяча девятьсо́т девяно́сто девя́том году́
2000	двухты́сячный год	в двухты́сячном году́
2001	две ты́сячи пе́рвый год	в две ты́сячи пе́рвом году́
2040	две ты́сячи сороково́й год	в две ты́сячи сороково́м году́

Rakennetta в + prepositionaali käytetään myös ilmauksissa:

в этом году	tänä vuonna
в прошлом году	viime vuonna
в следующем/будущем году	ensi/tulevana vuonna

Vuosilukuja kirjoitettaessa käytetään eri merkintätapoja:

Он роди́лся в 1983 году́ / в 1983 г.	Hän on syntynyt vuonna 1983 / v. 1983.
Она́ родила́сь в 1942 году́ и умерла́ в 2018-м.	Hän syntyi vuonna 1942 ja kuoli vuonna 2018.

Huom!

1. Vuosilukuun ei ole suositeltavaa merkitä sijamuodon osoittavaa päätettä, kun vuosilukua seuraa substantiivi год tai sen lyhenne г. (в 1983 году́ / в 1983 г.). Jos год-sana jätetään epävirallisessa tyylijajissa pois esimerkiksi toiston välttämiseksi, päätte tulee merkitä näkyviin (päätteen merkitsemisestä ks. 7.3.):

пääтteen toiseksi viimeinen kirjain on vokaali	на 1996-й в 1885-м по 2003-й	= на ты́сяча девятьсо́т девяно́сто шесто́й = в ты́сяча восемьсо́т во́семьдесят пя́том = по две ты́сячи тре́тий
пääтteen toiseksi viimeinen kirjain on konsonantti	до 2000-го к 1997-му осенью 2015-го	= до двухты́сячно́го = к ты́сяча девятьсо́т девяно́сто се́дьмо́му = осе́нью две ты́сячи пятна́дцатого́

2. Vuosiluku ilmaistaan aina genetiivillä, kun sen yhteydessä on päivämäärä, kuukausi tai jokin muu ajanilmaus:

15 ма́я 1988 го́да в а́вгусте 2010 го́да ле́том 1992 го́да / ле́том 1992-го в нача́ле/сере́дине/конце́ 2001 го́да	15. toukokuuta vuonna 1988 elokuussa vuonna 2010 vuoden 1992 kesällä vuoden 2001 alussa/keskellä/lopussa
--	---

8.5. Päivämäärät

Päivämäärää ilmaistaessa kuukauden nimi on genetiivissä, samoin vuosiluku, jos sellainen mainitaan. Päivämäärää osoittava järjestysluku on

- a) nominatiivissa, kun vastataan kysymykseen ”monesko päivä tänään on”.

Какое сегодня число?	
Сегодня четвертое октября.	Tänään on neljäs lokakuuta.

- b) genetiivissä, kun vastataan kysymykseen ”milloin / monentenako päivänä”.

Когда? Какое числа?	
Илья придет девятого марта.	Ilja tulee yhdeksäntenä maaliskuuta.
Мой сын родился 22 (= двадцать второго) апреля 2013 (= две тысячи тринадцатого) года.	Poikani on syntynyt 22. huhtikuuta 2013.

kirjeen päiväys	
Хельсинки, 10 января 2021 г.	Helsingissä 10. tammikuuta 2021

Huom!

1. Numeroin ilmaistuun järjestyslukuun ei ole suositeltavaa merkitä sijamuodon osoittavaa päätettä, jos sen jälkeen mainitaan kuukauden nimi:

Я вернусь в Россию к 6 июня.	Palaan Venäjälle 6. kesäkuuta mennessä.
------------------------------	---

Tässä esimerkissä järjestysluku on datiivissa (шестому) κ-preposition rektion mukaisesti. Alla olevissa esimerkeissä päivämäärän ilmaukseen ei liity prepositiota, mutta niissäkin järjestysluvun sijamuoto käy ilmi lauseyhteydestä:

Сегодня 10 апреля. [десятое: järjestysluku nominatiivissa]	Tänään on kymmenes huhtikuuta.
Выставка открывается 10 апреля. [десятого: järjestysluku genetiivissä]	Näyttely avautuu kymmenentenä huhtikuuta.

Jos järjestysluvun perässä ei ole kuukauden nimeä, järjestyslukuun tulee merkitä sijamuodon osoittava päätte (päätteen merkitsemisestä ks. 7.3.):

Зáработная плáта выплáчивается не позднее 15-го числа мéсяца.	Palkka maksetaan viimeistään kuukauden 15. päivänä.
---	---

2. Seuraavissa juhlapäivien nimissä käytetään päivämääriä: Пёрвое мáя (vappu) / Пёрвого мáя (vappuna); Восьмóе мáрта (naistenpäivä) / Восьмóго мáрта (naistenpäivänä).

8.6. Vuosisadat

Vuosisadat ilmaistaan järjestysluvuilla. Ne voidaan merkitä sekä roomalaisin että arabialaisin numeroin. Jos vuosisata on ilmaistu roomalaisin numeroin, siihen ei liitetä taivutuspäätettä: XX век (1900-luku). Sen sijaan arabialaisen numeron jälkeen taivutuspäätteen merkitseminen on suositeltavaa: 19-й век (1800-luku). Kun vastataan kysymykseen ”milloin / millä vuosisadalla”, käytetään rakennetta в + prepositionaali.

	Какóй век?	Когдá? В какóм вéке?
1800-luku	XIX век / 19-й век = девятна́дцатый век	в XIX вéке / в 19-м вéке = в девятна́дцатом вéке
1900-luku	XX век / 20-й век = двадцáтый век	в XX вéке / в 20-м вéке = в двадцáтом вéке
2000-luku	XXI век / 21-й век = двáдцать пéрвый век	в XXI вéке / в 21-м вéке = в двáдцать пéрвом вéке

Huom! Век-sanan lyhenne on в., esim. XIX в. (1800-luku). Monikkomuodosta века́ käytetään lyhennettä вв., esim. в V–III вв. до н. э. (= в пýтом – трéтьем века́х до нáшей эры = 500–300-luvuilla ennen ajanlaskumme alkua). Sanan век sijaan voidaan käyttää myös substantiivia столéтие, esim. 20-е столéтие (1900-luku).

8.7. Vuosikymmenet

Vuosikymmeniä ilmaistaessa taivutuspäätte on aina merkittävä. Kun vastataan kysymykseen ”milloin / millä vuosikymmenellä”, käytetään kahta eri ilmaisutapaa:

	Когдá? В какóм десятилéтии?	
в + akkusatiivi	в 1940-е гóды (= в сороковы́е гóды)	1940-luvulla
в + prepositionaali	в 1940-х годáх (= в сороковы́х годáх)	

	Какóе десятилéтие?	Когдá? В какóм десятилéтии?
1880-luku	1880-е гóды (= тýсяча восемьсóт восьмидеся́тые гóды)	в 1880-е гóды / в 1880-х годáх
1920-luku	20-е гóды прóшлого вéка (= двадцáтые гóды прóшлого вéка)	в 20-е гóды прóшлого вéка / в 20-х годáх прóшлого вéка
1940-luku	40-е гóды XX вéка (= сороковы́е гóды двадцáтого вéка)	в 40-е гóды XX вéка / в 40-х годáх XX вéка
1990-luku	1990-е гóды (= тýсяча девятьсóт девяно́стые гóды)	в 1990-е гóды / в 1990-х годáх
2000-luku	2000-е гóды (= двухтýсячные гóды) / нулевы́е гóды	в 2000-е гóды / в нулевы́е гóды / в 2000-х годáх / в нулевы́х годáх
2010-luku	2010-е гóды (= две тýсячи деся́тые гóды)	в 2010-е гóды / 2010-х годáх
2020-luku	2020-е гóды (= две тýсячи двадцáтые гóды)	в 2020-е гóды / 2020-х годáх

Vuosisata voi jäädä ilmaisematta, jos kontekstin perusteella on selvää, mistä vuosisadasta on kyse: 1990-е гóды / 90-е гóды (1990-luvulla / 90-luvulla).

Huom! Sanan го́ды lyhenne on гг. Sitä käytetään sekä vuosikymmenistä että vuosista.

в 20-е гг. / в 20-х гг. (20-luvulla)	= в двадца́тые го́ды / в двадца́тых годáх
в 1941–1943 гг. (vuosina 1941–1943)	= в ты́сяча де́вятсот со́рок пе́рвом – со́рок тре́тьем годáх

8.8. Elämänvaiheet ja ajanjaksot

Kun puhutaan ihmisen elämänkaaren vaiheista ja vastataan kysymykseen ”milloin”, käytetään rakennetta в + prepositionaali.

Когда?			
в дeтстве	lapsuudessa	в сре́днем во́зрасте	keski-iässä
в мо́лодости	nuoruudessa	в ста́рости	vanhuudessa

Rakenne в + akkusatiivi esiintyy ilmauksissa:

в по́следние го́ды	viime vuosina
в шко́льные го́ды	kouluvuosina
в го́ды уче́бы	opiskeluvuosina

Ajanjaksoja ilmaistaessa käytetään seuraavia rakenteita:

с + genetiivi – до + genetiivi	
с 1992 до 1997 го́да (vuodesta 1992 vuoteen 1997)	= с ты́сяча де́вятсот де́вяно́сто второ́го до де́вяно́сто се́дьмо́го го́да

с + genetiivi – по + akkusatiivi	
с 2000 по 2006 год (vuodesta 2000 vuoteen 2006)	= с дву́хты́сячно́го по две ты́сячи ше́сто́й год

в + prepositionaali	
в 2014–2021 годáх (vuosina 2014–2021)	= в две ты́сячи че́тырнадцатом – две ты́сячи два́дцать пе́рвом годáх

Huom! Prepositiot до (+ gen.) ja по (+ akk.) voivat erota toisistaan sen suhteen, sisältyykö prepositioon liittyvä aikamääre (vuosi, kuukausi, päivä) kyseiseen aikajaksoon vai ei. Käytännössä ero ei kuitenkaan ole läheskään aina selkeä.

до 1945 го́да	(vuoteen 1945 asti / ennen vuotta 1945)
по 1945 год	(vuosi 1945 mukaan lukien tai ainakin menee vuoden 1945 puolelle)

Tarkoissa ajanilmauksissa (etenkin päivämäärissä) on syytä lisätä ajanilmauksen perään sana включи́тельно (mukaan lukien) silloin, kun halutaan tehdä selväksi, että kyseinen päivä tms. sisältyy mukaan aikajaksoon.

до пя́того ма́я (включи́тельно)	(5. päivä toukokuuta luetaan mukaan)
по пя́тое ма́я (включи́тельно)	(5. päivä toukokuuta luetaan mukaan)

8.9. Kellonajat

Kellonaikoja ilmaistaessa käytetään sekä perus- että järjestyslukuja.

a) Paljonko kello on?

	Котóрый час? Ско́лько вре́мени?	
tasatunnit ja minuutit	Сейча́с час / три часа́ / пять часо́в. Сейча́с 9:35 (де́вять часо́в три́дцать пять мину́т).	Kello on yksi/kolme/viisi. Kello on 9.35.
yli	Сейча́с де́сять мину́т четвёртого.	Kello on kymmentä yli kolme.
puoli	Сейча́с полови́на второ́го (/по́лвторо́го – ру́hek.).	Kello on puoli kaksi.
vaille	Сейча́с без пяти́ четы́ре. Сейча́с без четы́рти семь. Сейча́с без дву́х мину́т во́семь.	Kello on viittä vaille neljä. Kello on varttia vaille seitsemän. Kello on kahta minuuttia vaille kahdeksan.

b) Milloin? Mihin aikaan? Moneltako?

Когда́? В котóром часу́? Во ско́лько?	
Али́са придёт... ... в семь часо́в. ... (в) де́сять мину́т четвёртого. ... в полови́не второ́го / (в) по́лвторо́го (ру́hek.). ... без четы́рти пять.	Alisa tulee... ... seitsemältä. ... kymmentä yli kolme. ... puoli kahdelta. ... varttia vaille viisi.
Пóезд отхо́дит в 16:40 (шестна́дцать часо́в со́рок мину́т).	Juna lähtee klo 16.40.

Kellonaikojen yhteydessä käytetään usein seuraavia prepositioilmauksia:

с + genetiivi	Кио́ск рабо́тает с шести́ часо́в. Kioski on auki kello kuudesta lähtien.
до + genetiivi	Арте́м за́нят до тре́х часо́в. Artjom on varattu kello kolmeen asti.
пóсле + genetiivi	Дава́й встрéтимся пóсле дву́х. Tavataan kello kahden jälkeen.
с + genetiivi – до + genetiivi	Она́ рабо́тает с восьми́ до пяти́. Hän on töissä kahdeksasta viiteen.
к + datiivi	Ве́ра обеща́ла прийти́ к тре́м часа́м. Vera lupasi tulla kolmeen mennessä.
ме́жду + instrumentaali	Я придú ме́жду дву́мя и тре́мя часа́ми. Tulen kahden ja kolmen välillä.

Huom! Ajanilmauksissa tyyppiä ”seitsemältä aamulla” vuorokaudenaika (aamulla/päivällä/illalla/yöllä) ilmaistaan venäjässä genetiivillä:

в семь (часов) утра	seitsemältä aamulla / aamuseitsemältä
в два часа дня	kahdelta päivällä
в шесть (часов) вечера	kuudelta illalla / iltakuudelta
в три (часа) ночи	kolmelta yöllä

Jos kellonaika mainitaan vuorokaudenajan jälkeen (ja mahdollisesti erotetaan siitä pilkulla), vuorokaudenaika tulee instrumentaaliin: Мы встретились утром, в семь часов (Tapasimme aamulla kello 7). Yleensä on kuitenkin suositeltavaa käyttää ilmauksia tyyppiä в семь часов утра.

8.10. Muita tapauksia

Kun vastataan kysymykseen ”kuinka kauan”, käytetään akkusatiivia ilman prepositiota. Verbi on imperfektiivisessä aspektissa¹³.

Как долго? Сколько времени?	
Я писала статью неделю/месяц.	Kirjoitin artikkelia viikon/kuukauden.

Kun vastataan kysymykseen ”missä ajassa”, käytetään rakennetta за + akkusatiivi. Verbi on perfektivisessä aspektissa (paitsi jos on kyse toistuvasta toiminnasta).

За сколько времени? / За какое время?	
Я написала статью за неделю/месяц.	Kirjoitin artikkelin viikossa/kuukaudessa.

Suomen kuluttua-sanana vastineena käytetään venäjässä sanoja через ja спустя:

через + akk.	через десять минут kymmenen minuutin kuluttua
спустя + akk. / akk. + спустя	спустя два года / два года спустя kahden vuoden kuluttua

Kaksiosaisia rakenteita

через + akk. – после + gen.	через месяц после отпуска kuukauden kuluttua lomasta
спустя + akk. – после + gen. / akk. + спустя – после + gen.	спустя год / год спустя после свадьбы vuoden kuluttua häistä
за + akk. – до + gen.	за неделю до выборов viikkoa ennen vaaleja
с + gen. – по + akk.	с понедельника по пятницу maanantaista perjantaihin
с + gen. – до + gen.	с раннего утра до позднего вечера aikaisesta aamusta myöhäiseen iltaan

¹³ Poikkeuksena ovat no- ja pro-etuliitteiset delimitatiivista ja perduratiivista teonlaatuja edustavat perfektivisen aspektin verbit, joita käsitellään luvussa 13.4.

Toistuvuutta ilmaisevia rakenteita

akkusatiivi	каждый день каждое лето	joka päivä joka kesä
в + akk.	раз в неделю три раза в месяц	kerran viikossa kolme kertaa kuukaudessa
по + dat.	по утрам по понедельникам	aamuisin maanantaisin

Kertauskysymyksiä luvusta 8:

- ✓ Käännä venäjäksi seuraavat ajanilmaukset: tänä aamuna, eräänä iltana, iltapäivällä, viime lauantaina, pääsiäisenä, toissa päivänä, tässä kuussa, ensi viikolla, vuoden 2012 tammikuussa, tänä vuonna, lapsuudessa, viime vuosina.
- ✓ Miten venäjäksi sanotaan vuonna 2017? Kirjoita lukusana kirjaimin.
- ✓ Miten vastaat kysymykseen какое сегодня число (monesko päivä tänään on)?
- ✓ Kun vastataan kysymykseen в каком десятилетии (millä vuosikymmenellä), voidaan käyttää kahta eri ilmaisutapaa, mitkä ne ovat? Anna esimerkit molemmista rakenteista.
- ✓ Miksi ajanilmausten tyyppiä до четвертого апреля tai по третье января perässä on toisinaan sana включительно?
- ✓ Minkä prepositioiden avulla venäjässä ilmaistaan ajanjaksoja tyyppiä "(kello) kahdeksasta (kello) neljään"? Entä "(kello) kahden ja kolmen välillä"?
- ✓ Miten (millä rakenteella) venäjässä vastataan kysymykseen как долго (kuinka kauan)? Miten käännät venäjäksi lauseen "Luin kirjaa kaksi tuntia"?



9.

PRONOMINIT (МЕСТОИМЕНИЯ)

9.1. Persoonapronominit

Persoonapronomineja (личные местоимения) ovat я, ты, он/онá/онó, мы, вы ja онí.

	yksikkö				
	1. persoona	2. persoona	3. persoona		
N	я	ты	он	онá	онó
G	меня́	тебя́	его́	ее́	его́
D	мне	тебе́	ему́	ей	ему́
A	меня́	тебя́	его́	ее́	его́
I	мно́й	тобо́й	им	ей (/éю)	им
P	обо́ мне	о тебе́	о нём	о ней	о нём

	monikko		
	1. persoona	2. persoona	3. persoona
N	мы	вы	онí
G	нас	вас	их
D	нам	вам	им
A	нас	вас	их
I	на́ми	ва́ми	и́ми
P	о нас	о вас	о них

Yksikön ja monikon 3. persoonan pronomineja (он, онá, онó, онí) käytetään viittaamaan sekä elollisiin (henkilöt, eläimet) että elottomiin (esineet, asiat, ilmiöt) substantiiveihin.

Где Пётя? Ты видишь **его́**?
Где мой велосипед? Ты видишь **его́**?

Missä Petja on? Näetkö häntä?
Missä polkupyöräni on? Näetkö sitä?

Huom!

- Kun kolmannen persoonan persoonapronomineja käytetään prepositioiden kanssa, pronominin eteen lisätään pääsääntöisesti konsonantti н, esim. без него́ (ilman häntä/sitä), к ним (heidän luokseen), напро́тив неё́ (häntä/sitä vastapäätä). Preposition внутри́ (sisäpuolella, sisällä) kanssa н- kirjain ei ole pakollinen: внутри́ его́/него́. Preposition вне́ (ulkopuolella) yhteydessä н- kirjain jätetään pois: вне́ его́. Myöskään datiivilla järjestyvien prepositioiden благодаря́ (ansiosta), вопреки́ (vastoin), навстрéчу (vastaan), согласно́ (mukaan) jälkeen pronominin eteen ei lisätä н- kirjainta, esim. благодаря́ ему́. Н- kirjain esiintyy myös adjektiivien ja adverbien komparatiivimuotojen jälkeen käytettävässä genetiivimuodossa, mutta ei ole pakollinen, esim. лу́чше его́/него́ (häntä paremmin).
3. persoonan possessiivipronominin eteen ei koskaan lisätä н- kirjainta:

persoona- pronimi	Я получи́л кни́гу от не го́. Мы говори́ли о ни х.	Sain kirjan häneltä. Puhuimme heistä.
possessiivi- pronimi	Я получи́л кни́гу от его́ брата́. Мы говори́ли об их дочке́.	Sain kirjan hänen veljeltään. Puhuimme heidän tyttärestään.

3. Pronominin я taivutusmuotojen yhteydessä prepositioihin к, с, над, перед, под liitetään o-kirjain: ко мне (luokseni), со мной (kanssani), надо мной (yläpuolellani), передо мной (edessäni), подо мной (allani, alapuolellani). O-prepositio on muodossa обо: обо мне (minusta).
4. Pronominilla она on instrumentaalissa kaksi muotoa: ей ja ею. Ею on käytöltään harvinaisempi ja tyyli-sävyltään kirjakielisempi. Se esiintyy useimmiten ilman prepositiota, esim. Я давно восхищаюсь ею и её талантом (Olen jo kauan ihailut häntä ja hänen lahjakkuuttaan). Koska ей-muoto on myös dativi, ею-muodon käyttö voi olla tarpeen selkeyden vuoksi. Esimerkiksi sanaliitto написанное ею письмо on yksitulkintainen ('hänen kirjoittamansa kirje'), kun taas sanaliitolla написанное ей письмо on kaksi mahdollista tulkintaa ('hänelle kirjoitettu kirje / hänen kirjoittamansa kirje'). Pronominien я ja ты instrumentaalimuodot мной ja тобой ovat tyyli-sävyltään vanhentuneita tai runollisia.

9.2. Possessiivipronominit

Possessiivipronominit (притяжательные местоимения) osoittavat omistajan.

1. ja 2. persoonan possessiivipronominit

maskuliini: чей?		feminiini: чья?		neutri: чьё?		monikko: чьи?	
мой	дом	моя́	ко́шка	моё	письмо́	мои́	кни́ги
твой		твоя́		твоё		твои́	
наш		на́ша		на́ше		на́ши	
ваш		ва́ша		ва́ше		ва́ши	

Pronominit мой (minun) ja твой (sinun) taipuvat keskenään samalla tavalla, samoin pronominit наш (meidän) ja ваш (teidän):

	maskuliini	feminiini	neutri	monikko
N	мой	моя́	моё	мои́
G	моего́	моёй	моего́	мои́х
D	моему́	моёй	моему́	мои́м
A	elott. = nom. kalt. eloll. = gen. kalt.	мою́	моё	elott. = nom. kalt. eloll. = gen. kalt.
I	мои́м	моёй	мои́м	мои́ми
P	о моём	о моёй	о моём	о мои́х

	maskuliini	feminiini	neutri	monikko
N	наш	на́ша	на́ше	на́ши
G	на́шего	на́шей	на́шего	на́ших
D	на́шему	на́шей	на́шему	на́шим
A	elott. = nom. kalt. eloll. = gen. kalt.	на́шу	на́ше	elott. = nom. kalt. eloll. = gen. kalt.
I	на́шим	на́шей	на́шим	на́шими
P	о на́шем	о на́шей	о на́шем	о на́ших

1. ja 2. persoonan possessiivipronomit noudattavat pääsanansa lukua, sukua ja sijaa:

Мы заходили к нашим соседям. Я читала вашу статью. Я много слышал о твоих успехах.	Pistäydyimme naapureidemme luona. Olen lukenut artikkelinne. Olen kuullut paljon menestyksestäsi.
--	---

3. persoonan possessiivipronomit

maskuliini ja neutri	feminiini	monikko
его (hänen; sen)	её (hänen; sen)	их (heidän; niiden)

3. persoonan possessiivipronomit *его*, *её*, *их* ovat taipumattomia. Ne noudattavat omistajan sukua ja lukua:

Я читал его книгу.	Olen lukenut hänen kirjansa.	(kirjan omistaja/kirjoittaja on miespuolinen)
Я читал её книгу.	Olen lukenut hänen kirjansa.	(kirjan omistaja/kirjoittaja on naispuolinen)
Я читал их книгу.	Olen lukenut heidän kirjansa.	(kirjan omistaja/kirjoittajia on kaksi tai useampia)

Prepositioiden yhteydessä 3. persoonan possessiivipronominien eteen ei koskaan tule *н*-kirjainta: Я *иду* к *его* брату (Menen hänen veljensä luo), ks. 9.1., huom. 2.

Possessiivipronomini свой

Possessiivipronomini *свой* (oma) viittaa lauseen subjektiin. Se taipuu kuten pronomini *мой* ja noudattaa pääsanansa sukua, lukua ja sijaa:

Ира забыла свою сумку в библиотеке. Он рассказывал о своём брате. Я не могу поверить своим глазам!	Ira unohti laukkunsa kirjastoon. Hän kertoi veljestään. En voi uskoa silmiäni!
--	--

Pronominia *свой* voidaan käyttää myös persoonattomissa lauseissa, joissa toiminnan suorittaja tai tilan kokija on ilmaistu *н*s. semanttisen subjektin avulla. Se on useimmiten datiiivissa, kuten alla olevassa esimerkissä (каждому):

Каждому нужно найти свой путь.	Jokaisen tulee löytää oma tiensä.
--------------------------------	-----------------------------------

Jos lauseen subjekti on ilmaistu 1. tai 2. persoonan persoonapronominilla (*я*, *ты*, *мы*, *вы*) tai lauseen predikaatti on imperatiivissa, voidaan *свой*-pronominin sijaan usein käyttää vastaavia 1. ja 2. persoonan possessiivipronomeja (*мой*, *твой*, *нас*, *вас*). Merkitys ei tällöin muutu.

Я подарила свой/мой словарь сестре. Дай мне свой/твой номер телефона.	Lahjoitin sanakirjani siskolleni. Anna minulle puhelinnumerosi.
--	--

3. persoonan possessiivipronomeja (*его*, *её*, *их*) ei voida korvata *свой*-pronominilla.

Иван дал мне его адрес.	Ivan antoi minulle hänen osoitteensa (= jonkun toisen osoitteen).
Иван дал мне свой адрес.	Ivan antoi minulle osoitteensa (= oman osoitteensa).

Свой-pronominini voi vastata suomen kielen oma-sanaa.

Их единственная дочь только что переехала в свою первую квартиру.
Мне нужен свой компьютер.

Heidän ainoa tyttärensä muutti juuri ensimmäiseen omaan asuntoonsa.
Tarvitsen oman tietokoneen.

9.3. Refleksiivipronomini

Refleksiivipronomini (возвратное местоимение) viittaa lauseen subjektiin. Sillä ei ole nominatiivia eikä se taivu suvussa ja luvussa.

N	—
G	себя
D	себе
A	себя
I	собой
P	о себе

Галина купила себе новую сумку.
Миша рассказывал нам о себе.
Почти все были довольны собой.

Galina osti itselleen uuden laukun.
Miša kertoi meille itsestään.
Melkein kaikki olivat tyytyväisiä itseensä.

9.4. Resiprookkipronomini

Resiprookkipronomini (взаимное местоимение) ilmaisee vastavuoroisuutta. Sillä ei ole nominatiivia, ja vain jälkimmäinen pronominosia taipuu. Mahdollinen prepositio tulee pronominosien väliin.

N	—
G	друг друга
D	друг другу
A	друг друга
I	друг другом
P	друг о друге

Они любят друг друга.
Дети играют друг с другом во дворе.
Они очень похожи друг на друга.

He rakastavat toisiaan.
Lapset leikkivät keskenään pihalla.
He muistuttavat paljon toisiaan.

9.5. Demonstratiivipronomininit

Demonstratiivipronomineja (указательные местоимения) ovat **этот, тот ja такой**.

этот, эта, это, эти = tämä, se

	maskuliini	feminiini	neutri	monikko
N	этот	эта	это	эти
G	этого	этой	этого	этих
D	этому	этой	этому	этим
A	elott. = nom. kalt. eloll. = gen. kalt.	эту	это	elott. = nom. kalt. eloll. = gen. kalt.
I	этим	этой	этим	этими
P	об этом	об этой	об этом	об этих

1. Pronominia **этот** käytetään attribuuttina, jolloin se noudattaa pääsanansa sukua, lukua ja sijaa.

Мой родители живут в этом доме. Где ты купила эту книгу?	Vanhempani asuvat tässä talossa. Mistä olet ostanut tämän kirjan?
---	--

2. Neutrimuoto **это** voi esiintyä myös ilman pääsanaa. Tällöin se viittaa edellä sanottuun asiaan kokonaisuudessaan. Suomessa vastineena on tällöin **se**-pronomini.

Таня переедет в Москву. Ты знал об этом? Это случилось два года назад.	Tanja muuttaa Moskovaan. Tiesitkö siitä? Se tapahtui kaksi vuotta sitten.
---	--

Muodollinen subjekti **это**

Neutrimuoto **это** voi esiintyä muodollisena subjektina

1. kun predikaattina on **быть**-verbi ja predikatiivina substantiivi.

Это наша квартира. Это старые газеты.	Tämä on meidän asuntomme. Nämä ovat vanhoja sanomalehtiä.
--	--

2. kysymyssanojen kanssa.

Какой это журнал? Чей это зонтик? Что это за монета? Что это за музей?	Mikä/Millainen tämä lehti on? Kenen tämä sateenvarjo on? Mikä kolikko tuo oikein on? Mikä museo tämä oikein on?
---	--

Kahdessa jälkimmäisessä esimerkissä muodollista subjektia on käytetty ilmauksessa **что это за (+ nom.)**. Näissä tapauksissa kysyjä haluaa tarkentavaa tietoa puheena olevan asian tai henkilön laadusta, luonteesta, ominaisuudesta tms. Myös vastauksessa on tällöin **это**-pronomini, esim. **Это музей изобразительных искусств** (Se on kuvataidemuseo).

Huom! Kun это on subjektina, быть-verbi noudattaa predikatiivin (ei siis muodollisen subjektin) sukua ja lukua. Predikatiivi on aina nominatiivissa (vrt. 24.2.2.).

Это была моя сестра. Это были русские журналы.	Se oli siskoni. Ne olivat venäläisiä aikakauslehtiä.
---	---

Vertaa muodollista subjektia demonstratiivipronominiin этот, эта, это, эти:

muodollinen subjekti	demonstratiivipronomini
Это мой рюкзак. (Tämä on minun reppuni.)	Этот рюкзак – мой. (Tämä reppu on minun.)
Это новая книга. (Tämä on uusi kirja.)	Эта книга новая. (Tämä kirja on uusi.)

Muodollisena subjektina käytetään ainoastaan neutrimuotoa это, johon ei liity substantiivia. Demonstratiivipronominin nominatiivimuoto этот, эта, это, эти toimii näissä tapauksissa substantiivin määreenä ja kongruoi sen kanssa suvussa ja luvussa.

Vertaa muodollista subjektia persoonapronominiin он, она, оно, они:

1.	– Это моя собака Молли. Она веселая и очень умная такса.	– Tämä on koirani Molli. Se on iloinen ja todella viisas mäyräkoira.
2.	– Что это ? – Это роман Виктора Пелевина. – Какой он ? – Он очень интересный.	– Mikä tämä on? – Se on Viktor Pelevinin romaani. – Millainen se on? – Se on todella mielenkiintoinen.
3.	– Кто это ? – Это мой сосед. – Кто он ? – Он врач/поляк.	– Kuka tuo on? – Hän (/Se) on naapurini. – Mikä hän on ammatiltaan / Minkä maalainen hän on? – Hän on lääkäri/puolalainen.

Muodollisen subjektin tavoin persoonapronomini (он, она, оно, они) toimii itsenäisenä lauseenjäsenenä. Siinä missä muodollinen subjekti esittelee tai määrittelee alustavasti puheena olevan asian, esineen tai henkilön, persoonapronomini viittaa jo määriteltyn tai muulla tavoin kuulijan tiedossa olevaan tarkoitteeseen. Это-lause toimii usein johdantona jäljessä seuraavalle tarkemmalle informaatiolle. Huomaa, että kysymyksellä Кто он? tiedustellaan usein ammattia tai kansallisuutta (ks. esimerkki 3). Myös vastauksessa käytetään tällöin persoonapronominia.

On tärkeä muistaa, että muodollista subjektia voi käyttää vain, jos predikaattina on быть-verbi ja predikatiivina on substantiivi. Jos predikatiivina on adjektiivi (4) tai predikaattina on jokin muu kuin быть-verbi (5), käytetään persoonapronominia:

4.	Ты видела новый фильм Аки Каурисмяки? Он очень хороший.	Oletko nähnyt Aki Kaurismäen uuden elokuvan? Se on todella hyvä.
5.	Вчера мы ходили на выставку роботов. Она открылась неделю назад в Музее современного искусства.	Kävimme eilen robotinäyttelyssä. Se avautui Nykytaiteen museossa viikko sitten.

ТОТ, ТА, ТО, ТЕ = TUO, NUO

	maskuliini	feminiini	neutri	monikko
N	тот	та	то	те
G	того́	той	того́	тех
D	тому́	той	тому́	тем
A	elott. = nom. kalt. eloll. = gen. kalt.	ту	то	elott. = nom. kalt. eloll. = gen. kalt.
I	тем	той	тем	те́ми
P	о том	о той	о том	о тех

Pronominia тот käytetään

1. attribuuttina, jolloin se noudattaa pääsanansa sukua, lukua ja sijaa.

В ту ночь было холодно. Этот фильм хороший, а тот фильм ещё лучше.	Sinä yönä oli kylmä. Tämä elokuva on hyvä, mutta tuo elokuva on vielä parempi.
---	---

- Jälkimmäisen esimerkin tapaan тот-pronominia käytetään usein yhdessä это-pronominin kanssa verrattaessa kahta esinettä tai asiaa: этот (tämä) – тот (tuo). Muissa tapauksissa suomen tuo-sanan vastineena käytetään venäjässä usein это-pronominia, esim. *Переда́йте мне, пожа́луйста, э́ту кни́гу* (Ojentaisitteko minulle tuon kirjan?).

2. substantiivisesti ilman pääsanaa, jolloin se viittaa jäljessä seuraavaan sivulauseeseen. Suomessa vastineena on tällöin se-pronominia.

Я дово́лен тем, что у меня́ есть. Он принёс то, что я проси́ла. Из-за того́, что был си́льный моро́з, мы не пошли́ на прогу́лку.	Olen tyytyväinen siihen, mitä minulla on. Hän toi sen, minkä pyysin. Emme menneet kävelylle sen vuoksi, että oli kova pakkanen.
--	---

- Huomaa seuraava ero: siinä missä тот-pronominia viittaa jäljessä seuraavaan sivulauseeseen, это-pronominia viittaa edellä sanottuun asiaan kokonaisuudessaan, esim. *Был си́льный моро́з. Из-за э́того мы не пошли́ на прогу́лку.*

3. kiellon kanssa merkityksessä 'väärä'.

Та́ня зашла́ не в ту аудито́рию.	Tanja meni väärään luentosaliin.
----------------------------------	----------------------------------

4. же-partikkelin kanssa merkityksessä 'sama' (ks. s. 109). Ilmaisuun voidaan liittää vahvistukseksi са́мый-pronominia, jos halutaan korostaa puheena olevien asioiden samuutta ('se sama', 'aivan sama', 'samainen').

Э́то тот же са́мый па́рень, кото́рого мы́ ви́дели вчера́.	Tuo on se sama poika, jonka näimme eilen.
---	---

такóй, такáя, такóе, такíе = sellainen, tuollainen; niin

	maskuliini	feminiini	neutri	monikko
N	такóй	такáя	такóе	такíе
G	такóго	такóй	такóго	такíх
D	такóму	такóй	такóму	такíм
A	elott. = nom. kalt. eloll. = gen. kalt.	такúю	такóе	elott. = nom. kalt. eloll. = gen. kalt.
I	такíм	такóй	такíм	такíми
P	о такóм	о такóй	о такóм	о такíх

Pronominia такóй käytetään

1. attribuuttina, jolloin se noudattaa pääsanansa sukua, lukua ja sijaa.

Я не могу одóбрить такóе поведéние. Такóго словаря у меня нет.	En voi hyväksyä tuollaista käytöstä. Tuollaista sanakirjaa minulla ei ole.
---	---

2. predikatiivina, jolloin se noudattaa pääsanansa sukua ja lukua.

Люди сейчáс такíе.	Ihmiset ovat nykyään sellaisia.
--------------------	---------------------------------

Huom! Vastaavalla tavalla predikatiivina käytetään myös pronominia такóв, такóвá, такóвó, такóвы́ (sellainen, semmoinen).

Такóвá/Такáя жизнь, что подéлать!	Sellaista elämä on, minkäs teet!
-----------------------------------	----------------------------------

3. же-partikkelin kanssa merkityksessä 'samanlainen' (ks. tarkemmin alla).

Такíе же цветы расту́т и в Финля́ндии.	Samanlaisia kukkia kasvaa Suomessakin.
--	--

Ilmaisut 'sama', 'samanlainen', 'yhtä'

sama	
тот же (сáмый)	Словáрь сто́ит на той же (сáмой) пóлке, как/что и учебник. (Sanakirja on samalla hyllyllä kuin oppikirjakin.)
о́дн (и тот же)	Словáрь и учебник сто́ят на о́днóй (и той же) пóлке. (Sanakirja ja oppikirja ovat samalla hyllyllä.) Словáрь сто́ит на о́днóй (и той же) пóлке с учебником. (Sanakirja on samalla hyllyllä kuin oppikirjakin.)

- Molemmissa ilmaisuisissa sulkeisiin merkityt sanat ovat vahvistavia ja voivat jäädä pois.
- Vaikka molempien ilmaisujen vastineena on suomen sama-pronimi, niillä on pieni merkitysero. Ilmaisun тот же (сáмый) yhteydessä esiintyvä substantiivi (lausekkeen pääsana) viittaa aiemmin mainittuun tai muuten kuulijan tiedossa olevaan tarkoitteeseen. О́дн-sanan yhteydessä esiintyvä substantiivi ei saa vastaavalla tavalla tulkintaansa ympäröivän kontekstin perusteella; toisin sanoen substantiivin tarkoite tuodaan esiin uutena asiana. Vrt.

Алиса живёт недалеко от станции метро «Московская». В том же районе находится и мой любимый ресторан.	Alisa asuu Moskovskajan metroaseman lähellä. Samalla alueella sijaitsee myös lempiravintolani.
Мы с Алисой живём в одном районе.	Asumme Alisan kanssa samalla alueella.

samanlainen	
такой же	Катя купила такую же сумку, как/что и Лёна. (Katja osti samanlaisen laukun kuin Lenakin.)
одинаковый	У Кати и Лёны одинаковые сумки. (Katjalla ja Lenalla on samanlaiset laukut.)

yhtä (hyvin, kauniisti, nopeasti...)	
так же	Олэг поёт так же хорошó, как Ёгорь. (Oleg laulaa yhtä kauniisti kuin Igor.)
одинаково	Онi поёт одинаково хорошó . (He laulavat yhtä kauniisti.)

9.6. Definiittiset pronominit

Definiittisiä pronomineja (определятельные местоимения) ovat весь, каждый, любой, всякий, сам ja самый.

весь, вся, всё, все = koko, kaikki

	maskuliini	feminiini	neutri	monikko
N	весь	вся	всё	все
G	всего	всей	всего	всех
D	всему	всей	всему	всем
A	elott. = nom. kalt. eloll. = gen. kalt.	всю	всё	elott. = nom. kalt. eloll. = gen. kalt.
I	всем	всей	всем	всёми
P	обо всём	обо всей	обо всём	обо всех

1. Весь-pronominia käytetään attribuuttina, jolloin se noudattaa pääsanansa sukua, lukua ja sijaa.

Мы работали всю неделю. Все гости были довольны.	Työskentelimme koko viikon. Kaikki vieraat olivat tyytyväisiä.
---	---

2. Neutri- ja monikkumuotoa voidaan käyttää substantiivisesti ilman pääsanaa.

Мы говорили обо всём. Передай всем привет от меня!	Puhuimme kaikesta. Kerro kaikille terveiset minulta!
---	---

Huom! Весь-pronominia käytetään myös merkityksessä 'kokonaan, kauttaaltaan':

Собака была вся в грязи. Пальто всё мокрые. У дочки постоянно все ноги в синяках.	Koira oli yltä päältä liassa. Takki on kauttaaltaan (/aivan) märkä. Tyttärellä on jatkuvasti jalat aivan mustelmilla.
---	---

ка́ждый, ка́ждая, ка́ждое, ка́ждые = jokainen, joka
любо́й, любя́я, любя́е, любя́ые = jokainen, joka, mikä/kuka tahansa
вся́кий, вся́кая, вся́кое, вся́кие = jokainen, joka, kaikenlainen, erilainen

Pronominit ка́ждый, любо́й ja вся́кий taipuvat kuten adjektiivit. Niitä käytetään

1. attribuuttina, jolloin ne noudattavat pääsanansa sukua, lukua ja sijaa.

Ка́ждый/любо́й/вся́кий человек понима́ет, что ремо́нт повыша́ет сто́имость кварти́ры. Ка́ждый/Вся́кий раз одно́ и то же. Экску́рсии прово́дятся в любо́ю пого́ду / при любо́й пого́де.	Jokainen ihminen ymmärtää, että remontti nostaa asunnon arvoa. Joka kerta sama juttu. Tutustumisretkiä järjestetään joka säällä (säällä kuin säällä).
--	---

2. substantiivisesti ilman pääsanaa.

Э́то зна́ет ка́ждый/любо́й/вся́кий. Вся́кое быва́ет.	Jokainen / kuka tahansa tietää sen. Kaikkea voi sattua.
---	--

Kun halutaan ilmaista, että sanottu pätee puheena olevan joukon kaikkiin jäseniin, pronominit ка́ждый, любо́й ja вся́кий ovat merkitykseltään hyvin lähellä toisiaan, mutta aina niitä ei voi korvata toisillaan. Yhteisen merkityksen ohella pronomineilla ка́ждый, любо́й ja вся́кий on muitakin merkityksiä ja sellaisia käyttökonteksteja, joissa ne eivät ole keskenään vaihdettavissa tai pronominin vaihtaminen muuttaa merkitystä.

Ка́ждый-pronominiiin liittyy merkitys 'jokainen poikkeuksetta'. Lisäksi sitä käytetään ilmaistaessa toistuvuutta, esim. ка́ждую суббо́ту (joka lauantai), ка́ждое у́тро (joka aamu), ка́ждую второ́ую неде́лю (joka toinen viikko).

У ка́ждого челове́ка свои́ недоста́тки. Ка́ждый до́лжен уме́ть по́льзоваться огнетуши́телем. По́езд оста́навливается на ка́ждой ста́нции. Ге́на бе́гает ка́ждое у́тро.	Jokaisella ihmisellä on heikkoutensa. Jokaisen tulee osata käyttää vaahtosammutinta. Juna pysähtyy joka asemalla. Gena käy juoksulenkillä joka aamu.
---	---

Любо́й-pronominilla on merkitys 'kuka/mikä tahansa'.

Об э́том мо́жно спроси́ть у любо́го. Фотогра́фий мно́го, выбира́йте любо́ю. Приходи́те в любя́е вре́мя.	Tätä voi kysyä keneltä tahansa. Valokuvia on paljon, valitkaa mikä tahansa. Tulkaa mihin aikaan tahansa.
---	--

Näissä tapauksissa любо́й voidaan toisinaan korvata у́годно-partikkelilla ja siihen liittyvällä kysyvällä pronominilla, vrt. Об э́том мо́жно спроси́ть у ко́го у́годно; Фотогра́фий мно́го, выбира́йте како́ю у́годно.

Вся́кий-pronominilla on merkitys 'erilainen, kaikenlainen'. Вся́кий esiintyy myös monissa vakiintuneissa sanaliitoissa ja sanonnoissa. Se on tyypillinen ilmaistaessa puuttumista, esim. без вся́кого интере́са (ilman minkäänlaista kiinnostusta), без вся́кой причи́ны (ilman mitään syytä), без вся́кой жа́лости (ilman minkäänlaista sääliä / tippaakaan säälimättä).

Я встре́чала вся́ких люде́й. Инна́ любя́ит вся́кую му́зыку. Я взял зо́нтик на вся́кий слу́чай.	Olen tavannut kaikenlaisia ihmisiä. Inna pitää kaikenlaisesta musiikista. Otin sateenvarjon kaiken varalta.
Он, без вся́кого сомне́ния, лу́чший игро́к в кома́нде.	Hän on kiistatta joukkueen paras pelaaja.

сам, самá, самó, сáми = itse

	maskuliini	feminiini	neutri	monikko
N	сам	самá	самó	сáми
G	самогó	самóй	самогó	самíх
D	самомú	самóй	самомú	самíм
A	elott. = nom. kalt. eloll. = gen. kalt.	самú	самó	elott. = nom. kalt. eloll. = gen. kalt.
I	самíм	самóй	самíм	самíми
P	о самóм	о самóй	о самóм	о самíх

Huom!

1. Сам-pronominilla on monikon nominatiivia lukuun ottamatta paino kaikissa muodoissa päätteellä (vrt. pronomini сáмый, jolla on kiinteä paino ensimmäisellä tavulla).
2. Yksikön feminiinissä käytetään akkusatiivimuodon самú lisäksi myös muotoa самоё, joka on harvinaisempi ja tyyliältään kirjallisempi.

В случíвшемся Ёра мóжет винíть только самú/
самоё себя.

Ira voi syyttää tapahtuneesta vain itseään.

Сам-pronimini noudattaa pääsanansa sukua, lukua ja sijaa. Sitä käytetään henkilöä tarkoittavien substantiivien ja persoonapronominien kanssa:

1. merkityksessä 'itse, itsenäisesti, ilman muiden apua'.

Дéти сдéлали всё сáми.
Онá самá перевелá текст.

Lapset tekivät kaiken itse.
Hän käänsi tekstin itse.

2. korostettaessa, että kyseessä on nimenomaan puheena oleva henkilö eikä kukaan muu. Substantiivien yhteydessä сам-pronimini sijoittuu yleensä pääsanansa eteen, persoonapronominien yhteydessä aina pääsanansa jälkeen.

На открьíтие вьíставки пришёл сам президент.
Скажí это ему́ самомú.

Näyttelyn avajaisiin saapui itse presidentti.
Sano se hänelle itselleen.

3. vahvistamassa refleksiivipronominia себя.

Я хорошó знáю самогó/самú себя.

Tunnen itseni hyvin. [miehestä/naisesta]

сáмый, сáмая, сáмое, сáмые = sama, aivan, itse

	maskuliini	feminiini	neutri	monikko
N	сáмый	сáмая	сáмое	сáмые
G	сáмого	сáмой	сáмого	сáмых
D	сáмому	сáмой	сáмому	сáмым
A	elott. = nom. kalt. eloll. = gen. kalt.	сáмую	сáмое	elott. = nom. kalt. eloll. = gen. kalt.
I	сáмым	сáмой	сáмым	сáмыми
P	о сáмом	о сáмой	о сáмом	о сáмых

Сáмый-pronominini toimii attribuuttina ja noudattaa pääsanansa sukua, lukua ja sijaa. Sitä käytetään

1. pronominin тот kanssa merkityksessä 'juuri se, aivan sama, sama' (ks. s. 108 ja 109).

Мáма сказа́ла мне то же сáмое, что и ты / что и тебе. Э́то тот сáмый актёр, о кото́ром я тебе́ говори́л.	Äiti sanoi minulle samaa kuin sinäkin / kuin sinullekin. Hän on juuri se näyttelijä, josta puhuin sinulle.
---	---

2. ajan ja paikan ilmauksissa merkityksessä 'aina jostakin lähtien, aina johonkin asti, aivan'.

Мы танцева́ли до сáмого утра́. Гостини́ца нахо́дится в сáмом це́нтре го́рода. Он и́ живёт у сáмого мо́ря.	Tanssimme aina aamuun asti. Hotelli sijaitsee aivan kaupungin keskustassa. He asuvat aivan meren rannalla.
---	--

3. adjektiivien kanssa yhdistetyissä superlatiivimuodoissa.

Москва́ – о́дин из сáмых доро́гих горо́дов в ми́ре.	Moskova on yksi maailman kalleimmista kaupungeista.
---	---

9.7. Interrogatiiviset pronominit

Interrogatiivisia eli kysyviä pronomineja (вопросительные местоимения) ovat кто, что, како́й, кото́рый ja чей.

кто? = kuka, ketkä, kumpi

что? = mikä

N	кто	что
G	кого́	чего́
D	кому́	чему́
A	кого́	что
I	кем	чем
P	о ком	о чём

Huom! Чтó-muodossa (nominatiivi ja nominatiivin kaltainen akkusatiivi) ч äännyy poikkeuksellisesti kuten ш [што]. Кого́- ja чего́-muodoissa г äännyy kuten в: ко[в]о́, че[в]о́.

Pronomini кто on kieliopillisesti yksikön maskuliini. Sitä käytetään henkilöistä ja eläimistä puhuttaessa. Pronomini что on yksikön neutri ja sitä käytetään esineistä ja asioista puhuttaessa. Kummallakaan pronominilla ei ole erillistä monikkomuotoa (vrt. suomen kuka ja ketkä, mikä ja mitkä).

– Кто пришёл? Лиза или Маша? – Лиза.	– Kuka tuli? Liza vai Maša? – Liza.
– У кого ты живёшь? – У своих родителей.	– Kenen/Keiden luona asut? – Vanhempieni.
– С кем она говорила? – Со своим мужем.	– Kenen kanssa hän puhui? – Miehensä.
– Что случилось? – Ничего.	– Mitä tapahtui? – Ei mitään.
– Что ты читаешь? – Стихи Пушкина.	– Mitä sinä luet? – Puškinin runoja.

какой, какая, какое, какие? = millainen, mikä, monesko

Pronomini какой taipuu adjektiivien tavoin suvussa, luvussa ja sijassa. Sitä käytetään

1. kysyttäessä laatua tai ominaisuutta.

Какие фильмы ты любишь? Какая сегодня погода?	Millaisista elokuvista pidät? Millainen sää tänään on?
--	---

2. kysyttäessä esineen, asian, paikan tms. nimeä.

На каком языке она говорит? Какой сегодня день?	Mitä kieltä hän puhuu? Mikä viikonpäivä tänään on?
--	---

3. merkityksessä 'monesko'.

На каком этаже ты живёшь? Какое сегодня число?	Monennessako kerroksessa asut? Monesko päivä tänään on?
---	--

4. huudahduksissa ilmaisemassa hämmästyä, ihastusta tms.

Какие красивые розы!	Miten kauniita ruusuja!
----------------------	-------------------------

Huom! Какой-pronominin tavoin kysymyksissä ja huudahduksissa käytetään predikatiivina myös pronominia какой, какова, какво, каковы (millainen).

Какова/Какая погода на Родосе сейчас? Каков/Какой хитрец!	Millainen sää Rodoksella on tänään? Onpa aika veijari!
--	---

котóрый, котóрая, котóрое, котóрые? = mikä, kumpi, monesko

Pronomini kotóрый таipuu adjektiivien tavoin suvussa, luvussa ja sijassa. Sitä käytetään

1. kysyttäessä järjestystä (monesko?).

Котóрый раз вы в Санкт-Петербурге?	Monettako kertaa olette Pietarissa?
------------------------------------	-------------------------------------

2. tarkennettaessa, mistä tai kummasta vaihtoehdosta on kyse (mikä/kumpi?).

Котóрая сýмка твоя?	Mikä/Kumpi on sinun laukkusi?
---------------------	-------------------------------

чей, чья, чьё, чьи? = kenen

	maskuliini	feminiini	neutri	monikko
N	чей	чья	чьё	чьи
G	чьего	чьей	чьего	чьих
D	чьему	чьей	чьему	чьим
A	elott. = nom. kalt. eloll. = gen. kalt.	чью	чьё	elott. = nom. kalt. eloll. = gen. kalt.
I	чьим	чьей	чьим	чьими
P	о чьём	о чьей	о чьём	о чьих

Чей on kysyvä possessiivipronomini. Se noudattaa pääsanansa lukua, sukua ja sijaa. Чей-pronomini таipuu samalla tavoin kuin järjestysluku трéтий ja possessiiviset adjektiivit тyyppiä лисий.

Чьи это журналы? На чьей машине вы приехали?	Kenen nämä lehdet ovat? Kenen autolla tulitte?
---	---

9.8. Kielteiset pronominit

Kielteiset pronominit (отрицательные местоимения) on muodostettu kieltopartikkelien ни ja не avulla (ks. 27.5. ja 27.6.). Partikkeliin voi liittyä paitsi pronomini myös pronominiadverbi (ks. 28.4.).

Ни-alkuiset kielteiset pronominit ja pronominiadverbit

Ни-alkuisten pronominiinien ja pronominiadverbien yhteydessä on predikaatin edessä aina kieltosana не (tai jokin muu kieltosana, ks. 27.5.). Kieltopartikkeliin ни liittyvät pronominit (кто, что, какой, чей) таipuvat kuten vastaavat kysyvät pronominit. Mahdollinen prepositio tulee osien väliin. Pronominiadverbit (где, когда, куда, откуда) ovat таipumattomia.

Миша никому не звонил. Она ни с кем не разговаривала. Мы ни о чём не говорили. Мама никогда не смотрит телевизор. Я никуда не поеду без тебя!	Miša ei soittanut kenellekään. Hän ei keskustellut kenenkään kanssa. Me emme puhuneet mistään. Äiti ei koskaan katso TV:tä. En mene minnekään ilman sinua.
---	--

He-alkuiset kielteiset pronominit ja pronominiadverbit

Pronomineilla *некого* (ei ketään) ja *ничего* (ei mitään) ei ole nominatiivia (eikä nominatiivin kaltaista akkusatiivia). Muissa sijoissa pronominosia taipuu kuten kysyvät pronominit *кто* ja *что*. Mahdollinen prepositio tulee osien väliin. Jälkimmäisenä osana voi olla myös taipumaton pronominiadverbi (*где, когда, куда, откуда*). Paino on aina *не*-osalla.

He-alkuisia pronomineja ja pronominiadverbeja käytetään persoonattomissa lauseissa, joissa ne toimivat predikaattina yhdessä verbin infinitiivimuodon kanssa. Mennyttä tai tulevaa aikaa ilmaistaessa aikamuoto osoitetaan *быть*-verbillä (infinitiivi + *было/будет*). Toiminnan tekijä tai kokija (ns. semanttinen subjekti) ilmaistaan datiivilla. Lauseen tehtävänä on ilmoittaa, että toiminta on mahdotonta, koska jokin sen suorittamisen kannalta välttämätön seikka puuttuu.

Мише некому звонить.

Мне ничего делать.

Нам не о чем было говорить.

Маме некогда смотреть телевизор.

На даче негде купаться.

Mišalla ei ole ketään, jolle soittaa.

Minulla ei ole mitään tekemistä.

Meillä ei ollut mitään puhuttavaa.

Äidillä ei ole aikaa katsoa TV:tä.

Mökillä ei ole uimapaikkaa.

9.9. Indefiniittiset pronominit

Indefiniittisiä pronomineja (неопределённые местоимения) ovat *то-*, *нибۇдь-* ja *либо*-loppuiset pronominit, *кое*-alkuiset pronominit sekä pronominit *некоторый, некто, нечто* ja *некий*. Partikkeleihin *то, нибۇдь, либо* ja *кое* voi yhdistyä myös pronominiadverbi (ks. 28.4.).

То-, нибۇдь- ja либо-loppuiset pronominit ja pronominiadverbit

Partikkelit *-то, -нибۇдь* ja *-либо* ovat taipumattomia. Ensimmäisenä osana on pronomini (*кто, что, какой, чей*) tai pronominiadverbi (*где, когда, куда, откуда*). Pronominit taipuvat kuten vastaavat kysyvät pronominit. Pronominiadverbit ovat taipumattomia.

То-loppuisia pronomineja ja pronominiadverbeja käytetään, kun kyseessä on tietty henkilö, esine tai asia, joka on puhujalle tuntematon tai jota puhuja ei halua tai voi nimetä.

Кто-то звонил тебе.

Я где-то читал об этом, только не помню где.

Joku soitti sinulle.

Olen lukenut siitä jostain, en vain muista mistä.

Нибۇдь-loppuisia pronomineja ja pronominiadverbeja käytetään, kun kyse on kenestä tahansa henkilöstä tai mistä tahansa esineestä tai asiasta, joka jää tarkemmin määrittelemättä. *Нибۇдь*-loppuiset pronominit ja pronominiadverbit esiintyvät usein

1. kysymyslauseissa.

Кто-нибудь звонил мне?

Ты была когда-нибудь в Африке?

Onko joku soittanut minulle?

Oletko koskaan ollut Afrikassa?

2. pyynnöissä ja käskyissä.

Возьми какую-нибудь из этих книг.

Расскажи что-нибудь о своей семье!

Ota joku näistä kirjoista.

Kerro jotain perheestäsi!

3. ehtolauseissa.

Если кто-нибудь спросит, скажи, что я скоро вернусь.	Jos joku kysyy, sano, että palaan pian.
--	---

Kirjakielissä *нибۇдь*-partikkelin sijaan voidaan käyttää *либо*-partikkeliä.

Kóe-alkuiset pronominit ja pronominiadverbit

Kóe-partikkeli ei taivu. Jälkimmäisenä osana on pronomini (кто, что, какой, чей) tai pronominiadverbi (где, когда, куда, откуда). Pronominit taipuvat kuten vastaavat kysyvät pronominit, pronominiadverbit ovat taipumattomia. Mahdollinen prepositio tulee osien väliin. Kóe-alkuisia pronomineja ja pronominiadverbeja käytettäessä viittauksen kohteena on ihminen, esine tai asia, joka on tunnettu puhujalle, mutta ei kuulijalle.

Пётр говорил об этом кóе с кóем в министрстве. (vrt. Пётр говорил об этом с кóем-то в министрстве.)	Pjotr puhui tästä erään henkilön kanssa ministeriössä. (vrt. Pjotr puhui tästä jonkun henkilön kanssa ministeriössä.)
Я кóе-чтó знáю о нём. (vrt. Я чтó-то знáю о нём.)	Tiedän hänestä jotakin (yhtä sun toista). (vrt. Tiedän hänestä jotakin.)

Pronominilla *кóе-ктó* on myös merkitys 'jotkut, eräät, muutamat' (некоторые люди, немногие люди): *Кóе-ктó* из студéнтов ужé пришёл (Jotkut opiskelijoista ovat jo tulleet). Huomaa myös seuraavien pronominiadverbien merkitykset:

кóе-гдé	siellä täällä, paikoitellen, jossain: Кóе-гдé на пальтó бýли видны пýтна (Takissa näkyi siellä täällä tahroja).
кóе-кáк	1) vaivoin: Я кóе-кáк добралáсь до дóма (Pääsin vaivoin kotiin asti). 2) jotenkuten, huolimattomasti, huonosti: Рáбóта сдéлана кóе-кáк (Työ on huolimattomasti tehty).

Vertaa indefiniittisten pronominiinien käyttöä:

– Мне ктó-нибۇдь звонил?	– Onko joku soittanut minulle? [ylipäätään kuka tahansa henkilö]
– Да, ктó-то звонил, но я не помню кто.	– Kyllä joku soitti, mutta en muista kuka. [tietty henkilö, jota puhuja ei pysty nimeämään]
– Кóе-кто звонил тебе сегодня, догадайся, кто это был.	– Eräs henkilö soitti sinulle tänään, arvaa kuka. [tietty henkilö, jonka puhuja tietää, mutta jota hän ei (heti) ilmaise]

некоторый, некоторая, некоторое = jokin, eräs некоторые = jotkut, eräät, muutamat, eivät kaikki

Pronomini *некоторый* taipuu adjektiivien tavoin. Se osoittaa epämääräistä asiaa.

Некоторое время он молчал. Некоторые студéнты отсутствовали на лекции.	Hän oli jonkin aikaa vaiti. Muutamat opiskelijat olivat poissa luennolta.
---	--

Pronominit **нэкто; нэчто; нэкий, нэкая, нэкие**

Pronominit **нэкто, нэчто** ja **нэкий** ovat tyyllisävyltään kirjallisia ja hieman vanhahtavia. Vaikka pronominit ovat muodoltaan kielteisiä, niiden merkitys ei ole kielteinen.

нэкто = eräs, muuan, joku

Pronominia **нэкто** käytetään ainoastaan nominatiivissa. Pronominia seuraa yleensä määre: joko erisnimi tai prepositiorakenne.

Пришёл нэкто Королёв. ≈ Пришёл какой-то Королёв.	Muuan Koroljov saapui.
В комнате вошёл нэкто в чёрной шляпе . ≈ В комнату вошёл кто-то в чёрной шляпе .	Huoneeseen tuli joku mustahattuinen.

нэчто = jokin, jotain

Pronominia **нэчто** käytetään ainoastaan nominatiivissa ja akkusatiivissa. Yleensä pronominin jäljessä on määre.

Случилось нэчто удивительное . ≈ Случилось что-то удивительное .	Tapahtui jotain ihmeellistä.
---	------------------------------

Нюм! Нэчто-pronominissa ч äänny ч:nä toisin kuin pronominissa что [што].

нэкий, нэкая, нэкие = muuan, eräs

Pronomini **нэкий** taipuu adjektiivien tavoin suvussa, luvussa ja sijassa. Sitä käytetään substantiivien ja erisnimien yhteydessä.

Приёхал нэкий художник . ≈ Приёхал какой-то художник .	Eräs taiteilija saapui.
Выступала нэкая Михайлова . ≈ Выступала какая-то Михайлова .	Muuan Mihailova esiintyi.

9.10. Relatiivipronominit

Relatiivipronomineja (относительные местоимения) ovat **котóрый, кто** ja **что**. Niiden lisäksi relatiivilauseissa käytetään muitakin pronomineja ja pronominiadverbeja (ks. s. 119–120 alla).

котóрый, котóрая, котóрое, котóрые = joka

Relatiivipronominia **котóрый** käytetään, kun korrelaatti eli sana, johon pronomini viittaa, on substantiivi. Pronomini taipuu kuten adjektiivit. Se noudattaa pääsanansa lukua ja sukua. Sijamuoto riippuu siitä, minä lauseenjäsenenä pronomini toimii.

Вот мой брат, котóрый (subj.) учится в МГУ. У меня есть родственники, котóрых (suora obj.) я давно не видел. Жёнщина, о котóрой (eräsuora obj.) вы говорили, моя лучшая подруга.	Tässä on veljeni, joka opiskelee MGU:ssa. Minulla on sukulaisia, joita en ole nähnyt pitkään aikaan. Nainen, josta puhuitte, on paras ystäväni.
---	---

кто = joka, jotka

Кто-sanaa käytetään relatiivipronominina, kun korrelaattina on henkilöön viittaava pronomini. Kieliopillisesti кто on yksiköllinen ja maskuliini. Sijamuoto riippuu siitä, minä lauseenjäsenenä pronomini toimii.

Те, кто (subj.) пришёл вовремя, получили автограф. Тудá пришли все, кому́ (epäsuora obj.) нравится играть в теннис, в том числе и наш профессор.	Ne, jotka tulivat ajoissa, saivat nimikirjoituksen. Sinne tulivat kaikki, jotka pitävät tenniksen pelaamisesta, mukaan lukien meidän professorimme.
---	--

Huomaa, että sivulause voi olla myös päälauseen edellä.

Кто (subj.) не рискует, тот не пьёт шампанское.	Joka ei riskeeraa, ei juo samppanjaa.
--	---------------------------------------

что = mikä, mitä

Что-sanaa käytetään relatiivipronominina, kun korrelaattina on neutrisukuinen pronomini tai adjektiivi. Что-pronominin sijamuoto riippuu siitä, minä lauseenjäsenenä pronomini toimii.

Я принёс всё, что (suora obj.) ты просил. Э́то никак не связано с тем, о чём (epäsuora obj.) мы говорили. Э́то самое красивое, что (suora obj.) я видела.	Toin kaiken, minkä pyysit. Se ei liity mitenkään siihen, mistä puhuimme. Tämä on kauneinta, mitä olen nähnyt.
--	---

Huomaa, että sivulause voi olla myös päälauseen edellä.

Что (suora obj.) хочу, то и делаю.	Mitä haluan, sen myös teen.
---	-----------------------------

Muita relatiivilauseissa käytettäviä pronomineja ja pronominiadverbeja

Relatiivipronominien **который, кто** ja **что** lisäksi relatiivilauseissa käytetään myös kysyvää possessiivipronominia **чей**, adjektiivisia pronomineja **какой** ja **такой** sekä pronominiadverbeja **где, когда, куда, откуда** ja **как** (ks. 28.4.).

1. Omistamista ilmaisevissa relatiivilauseissa **который**-pronomini voidaan korvata pronominilla **чей**, jos korrelaatti on elollinen. **Чей**-pronomini on näissä tapauksissa sävyllään kirjakielisempi ja siksi harvinaisempi (huomaa myös sanajärjestysero). Jos korrelaatti on eloton, voidaan käyttää vain **который**-pronominia.

Вот писатель, книги которого / чьи книги нам всем известны.	Tässä on kirjailija, jonka kirjat ovat meille kaikille tunnettuja.
Вот книга, страницы которой мне знакомы с детства.	Tässä on kirja, jonka sivut ovat minulle tuttuja jo lapseudesta.

2. Aikaa ja paikkaa ilmaisevissa relatiivilauseissa **который**-pronomini voidaan usein korvata pronominiadverbilla **где, когда, куда, откуда**. Jos relatiivilauseen predikaattiverbin rektio edellyttää tiettyä prepositiota, voidaan käyttää vain **который**-pronominia. Jos korrelaattina on aikaa tai paikkaa ilmaiseva adverb, kuten **тогда** (silloin), **там** (siellä), **туда** (sinne) tai **везде** (kaikkialla), voidaan käyttää vain pronominiadverbeja. Seuraavalla sivulla olevat esimerkit havainnollistavat asiaa.

Вот дом, в котóром / где я родíлся.	Tässä on talo, jossa/missä olen syntynyt.
Был проведён опрós, в котóром прíняли учáстие студéнты нáшего университетá. [принять учáстие в чём]	Suoritettiin kysely, johon osallistui yliopistomme opiskelijoita.
Хочú жить там, где всегда тёплó.	Haluan asua siellä, missä on aina lämmin.

3. Kun korrelaattina on substantiivi, relatiivipronominina voi toimia myös adjektiivinen pronomini **какóй**. Näissä lauseissa substantiivin määreenä on adjektiivinen pronomini **такóй** ja huomio kiinnittyy laatuun.

Дáй мне такúю бума́гу, какúю я просíла. vrt. Дáй мне тú бума́гу, котóрую я просíла.	Anna minulle sellaista paperia, jollaista pyysin. vrt. Anna minulle se paperi, jonka pyysin.
--	---

Substantiivin määreenä oleva **такóй**-pronomini voi toimia myös vahvistavana sanana.

Нам нúжен такóй человек, котóрому мы мóжем пóлностью доверáть.	Tarvitsemme sellaisen henkilön, johon voimme luottaa täysin.
---	---

4. Тараа ilmaisevissa sivulauseissa käytetään **как**-pronominia. Korrelaattina on tällöin pronominiadverbi **так**.

Я сдéлала всё так, как попросíл преподавáтель.	Tein kaiken niin kuin opettaja pyysi.
--	---------------------------------------

9.11. Lukumäärää osoittavat pronominit

Lukumäärää osoittavia pronomineja (местоимéния-числíтельные) ovat kysyvä pronomini **скóлько** sekä pronominit **стóлько** ja **нэско́лько**.

скóлько? = kuinka monta, kuinka paljon?

стóлько = niin monta, niin paljon

нэско́лько = muutama(t), useat

N	скóлько	студéнтов / книг
G	скóльких	студéнтов / книг
D	скóльким	студéнтам / кнíгам
A	скóлько (elollisista myös: скóльких студéнтов)	студéнтов / книг
I	скóлькими	студéнтами / кнíгами
P	о скóльких	студéнтах / кнíгах

Pronominit **стóлько** ja **нэско́лько** taipuvat **скóлько**-pronominin tavoin. Lukumäärää osoittavien pronominiin akkusatiivi on yleensä nominatiivin kaltainen silloinkin, kun lukusanaan liittyy elollinen substantiivi:

Я встрéтила нэско́лько (/нэско́льких) рúсских студéнтов.	Tapasin muutamia venäláisiä opiskelijoita.
--	--

Lukusanapronominien ollessa nominatiivissa tai nominatiivin kaltaisessa akkusatiivissa substantiivi on genetiivissä. Aine-, abstrakti- ja kollektiivisanat ovat yksikön genetiivissä, muut sanat monikon genetiivissä. Muissa sijoissa lukusanapronomini ja substantiivi ovat samassa sijassa ja monikossa. Esimerkiksi:

Скóлько этажéй в вáшем дóме? Возьмí стóлько книг, скóлько хóчешь. Стóлько снéга! Скóлько снéга! Во скóльких стрáнах ты былá? Артём лично знакóм с нéсколькими актёрами.	Kuinka monta kerrosta talossanne on? Ota niin monta kirjaa kuin haluat. Niin paljon lunta! Miten paljon lunta! Kuinka monessa maassa olet ollut? Artjom tuntee henkilökohtaisesti useita näyttelijöitä.
--	--

Kun lauseen subjektina on lukusanapronomini + substantiivi, predikaatti voi olla yksikössä tai monikossa. Nykyään käytetään useimmiten monikkoa. Yksikköä käytettäessä sanajärjestys on usein epäsuora, substantiivi on eloton ja/tai verbi ilmaisee staattista tilaa. (Ks. tarkemmin 7.11.)

Нéсколько первокурсников бýстро вýполнили задáние.	Muutamat ensimmäisen vuoden opiskelijat tekivät tehtävän nopeasti.
На столé лежáло нéсколько журнáлов.	Pöydällä oli muutamia lehtiä.

Kertauskysymyksiä luvusta 9:

- ✓ Mitkä ovat 3. persoonan persoonapronomineja?
- ✓ Mitä termi возвратное местоимение tarkoittaa (anna termin suomenkielinen vastine ja venäjänkielinen esimerkki kyseisen pronominin käytöstä)?
- ✓ Mikä on resiprookkipronominin instrumentaalimuoto? Anna esimerkki sen käytöstä с-preposition kanssa.
- ✓ Missä kahdessa tapauksessa это-pronomini voi esiintyä muodollisena subjektina?
- ✓ Mitä ilmaus не те ключи tarkoittaa suomeksi (esim. Водитель взял не те ключи)?
- ✓ Mihin pronominiryhmään pronomini весь kuuluu?
- ✓ Onko кто-pronominilla monikkoa?
- ✓ Miten не-alkuiset pronominit eroavat ни-alkuisista merkitykseltään (vrt. esim. Я никому не звонила – Мне некому звонить)?
- ✓ Miten то- ja нибудь-loppuiset pronominit eroavat toisistaan merkityksensä suhteen (vrt. esim. Кто-нибудь звонил мне? – Кто-то звонил тебе)?
- ✓ Milloin relatiivipronominia который käytetään? Entä milloin relatiivipronominiksi valitaan кто?



10. SIJAMUOTOJEN KÄYTTÖ (УПОТРЕБЛЕНИЕ ПАДЕЖЕЙ)

10.1. Nominatiivi

Nominatiivi (именительный падеж) vastaa kysymyksiin кто, что?

1. Lauseen kieliopillinen subjekti ilmaistaan nominatiivilla.

Я учусь в университете. На выставке были красивые картины . У меня есть собака .	Opiskelen yliopistossa. Näyttelyssä oli kauniita tauluja. Minulla on koira.
---	---

2. Nominatiivia käytetään быть-verbien preesensmuodon kanssa ilmaisemassa predikatiivia (mikä/millainen subjekti on). Adjektiivi voi olla pitkässä tai lyhyessä muodossa.

Она ветеринар . Москва – столица России. Статья очень интересна(я).	Hän on eläinlääkäri. Moskova on Venäjän pääkaupunki. Artikkeli on todella mielenkiintoinen.
--	---

Huom! Быть-verbien preteritimuodon yhteydessä predikatiivina oleva substantiivi on useimmiten instrumentaalissa. Puhuttaessa henkilöstä käytetään toisinaan myös nominatiivia, esim. Его отец был швед/шведом (Hänen isänsä oli ruotsalainen). Adjektiivi voi olla pitkässä tai lyhyessä muodossa. Pitkä muoto on instrumentaalissa tai nominatiivissa. (Ks. tarkemmin 24.2.2.).

3. Nominatiivi ilmaisee henkilöä, jota puhutellaan.

Дима , обед готов! Вера Николаевна , приходите к нам в гости! Огромное спасибо за поздравления, дорогие друзья!	Dima, päivällinen on valmis! Vera Nikolajevna, tulkaa käymään meillä kylässä! Paljon kiitoksia onnittelusta, rakkaat ystävät!
--	---

Huom!

- Venäjässä puhutteluilmaukset (erisnimet ja yleisnimet) erotetaan muusta lauseesta pilkuilla aivan kuten suomessakin.
- A- ja я-päätteisistä substantiiveista käytetään puhekielessä myös päätteettömiä puhuttelumuotoja tyyppiä мам (äiti), пап (isä), Дим (Dima), Юль (Julia), Танюш (Tanjuša). Esimerkiksi: Мам! Смотри какая красивая бабочка! (Äiti! Katso miten kaunis perhonen!)

10.2. Genetiivi

Genetiivi (родительный падеж) vastaa kysymyksiin кого, чего, чей (чья/чьё/чьи)?

1. Genetiivä käytetään ilmaistaessa omistamista tai kuulumista johonkin.

Это словарь брата . Он аспирант нашего факультета .	Tämä on veljen sanakirja. Hän on tiedekuntamme jatko-opiskelija.
--	---

2. Genetiivi voi osoittaa toiminnan suorittajan.

вопрóс студэнта	opiskelijan esittämä kysymys
------------------------	------------------------------

3. Genetiivi voi osoittaa toiminnan kohteen.

изучéние ру́сского языка́ чтéние книг	venäjän kielen opiskelu kirjojen lukeminen
--	---

4. Genetiiviä käytetään ilmaistaessa laatua, ominaisuutta tms. (ns. laadun genetiivi).

жéнщина срédнего рóста фотограф́ия высо́кого кáчества сýмка орáнжевого цвéта автомоб́иль но́вого поколéния человéк большóго умá	keskikokoinen nainen laadukas valokuva oranssinvärinen laukku uuden sukupolven auto hyvin älykäs ihminen
--	--

5. Genetiiviä käytetään ilmaistaessa mittaa tai määrää:

a) sanojen tyyppiä бутылка (pullo), стакáн (lasi), чáшка (muki), кусóк (pala) kanssa.

стакáн молока́ кусóк хлéба	lasi maitoa pala leipää
---	----------------------------

b) sanojen мнóго (paljon), máло (vähän), скóлько (kuinka paljon/monta), стóлько (niin paljon), нéсколько (muutama(t), useat), больш́инствó (enemmistö), мень́шинствó (vähemmistö) ym. kanssa. Näiden sanojen jälkeen aine-, abstrakti- ja kollektiivisanat ovat yksikön genetiivissä, muut sanat monikon genetiivissä.

мнóго книг / снéга / рабóты мáло людéй / воды́ больш́инствó студéнтов / населéния	paljon kirjoja / lunta / töitä vähän ihmisiä / vettä enemmistö opiskelijoista / väestöstä
--	---

c) lukusanojen kanssa. Lukusanojen 2–4 ja óба/óбе jälkeen substantiivi on yksikön genetiivissä. Viidestä lähtien sekä kollektiivilukujen ja nollan jälkeen käytetään monikon genetiiviä. Yhdistetyissä lukusanoissa viimeinen lukusana ratkaisee substantiivin taivutusmuodon. (Genetiiviä käytetään myös substantiivisten murtolukujen полов́ина, треть ja чéтверть jälkeen, пол-alkuisissa yhdyssanoissa sekä lukusanan полторá/ полторý yhteydessä, ks. 7.7. ja 7.8.)

В клáссе двáдцать два ученикá / тр́дцать пять ученикóв. Мы б́ыли в Москвé двóе сýток.	Luokalla on kaksikymmentäkaksi / kolmekymmentäviisi oppilasta. Olimme Moskovassa kaksi vuorokautta.
---	--

6. Genetiiviä käytetään ilmaistaessa osaa jostakin kokonaisuudesta (ns. partitiivinen genetiivi, ks. 18.1.).

В́ыпей водý. (vrt. В́ыпей эту водý.)	Juo vettä. (vrt. Juo tämä vesi.)
--	-------------------------------------

7. Genetiivi ilmaisee puuttuvan asian, esineen tai henkilön persoonattomissa rakenteissa, joissa käytetään быть-verbien kielteisiä muotoja нет (ei ole), не было (ei ollut), не будет (ei tule olemaan). (Ks. tarkemmin 24.2.1.)

В зале не было свободных мест .	Salissa ei ollut vapaita paikkoja.
У Димы нет времени .	Dimalla ei ole aikaa.
В этом году у меня не будет отпуска .	Tänä vuonna minulla ei ole lomaa.

8. Transitiivisten verbien yhteydessä genetiiviä käytetään suoran objektin sijamuotona kielteisissä lauseissa. Tällöin se osoittaa tekemisen tai toiminnan kohdetta. Myös akkusatiivia käytetään. Genetiivi on yleinen, kun objektina on abstraktisana tai kielto on voimakas (ks. tarkemmin 18.1.).

Я не понял вопроса .	En ymmärtänyt kysymystä.
Женя не читает никаких газет .	Ženja ei lue mitään sanomalehtiä.

9. Genetiiviä käytetään verbien хотеть (*imperf.* haluta), ждать I (*imperf.* odottaa), искать I (*imperf.* etsiä), просить II / попросить II (pyytää) ja требовать I / потребовать I (vaatia) yhteydessä osoittamassa toiminnan kohdetta, kun objektina on abstraktisana. Jos objekti on konkreettinen tai määräinen, käytetään akkusatiivia.

Мама попросила помощи .	Äiti pyysi apua.
Дети требуют внимания .	Lapset vaativat huomiota.
Все хотят мира .	Kaikki haluavat rauhaa.
Саша ищет любви .	Saša etsii rakkautta.
(vrt. Света хочет новую машину ; Папа ищет очки .)	(vrt. Sveta haluaa uuden auton; Isä etsii silmälasia.)

Huom!

- Verbien просить/попросить ja требовать/потребовать kanssa objekti on tyypillisesti genetiivissä, kun on kyse epätarkasta määrästä.

Сын просит у отца денег .	Poika pyytää isältään rahaa.
(vrt. Сын просит у отца доллар .)	(Poika pyytää isältään dollaria.)

- Verbin ждать kanssa liikennevälineiden nimitykset ja sana письмо (kirje) ovat usein genetiivissä: ждать трамвая/автобуса/поезда (odottaa raitiovaunua/bussia/junaa), ждать письма (odottaa kirjettä). Akkusatiiviakin käytetään, etenkin puhekielessä ja/tai jos halutaan korostaa objektin määräisyyttä/konkreettisuutta: Жду поезд Москва – Ярославль (Odotan Moskovasta Jaroslaviin menevää junaa).

10. Genetiivi osoittaa toiminnan kohdetta tiettyjen verbien yhteydessä.

бояться II (<i>imperf.</i>)	pelätä
опасаться I (<i>imperf.</i>)	pelätä, olla varuillaan
пугаться I / испугаться I	pelästyä, säikähtää
добиваться I / добиться I	pyrkii saavuttamaan / saavuttaa
достигать I / достигнуть tai достичь I	saavuttaa
желать I / пожелать I	toivottaa
избегать I / избежать II	välttää
касаться I / коснуться I	koskea, koskettaa, kosketella; käsitellä
лишаться I / лишиться II	menettää
стесняться I (<i>imperf.</i>)	ujostella
стыдиться II (<i>imperf.</i>)	hävetä

<p>Она доби́лась хоро́ших результа́тов. Желáю вам хоро́шего о́тдыха. Э́то касáется всех. Большо́й лиши́лся сна. Он стыди́тся своего́ поведе́ния.</p>	<p>Hän saavutti hyviä tuloksia. Toivotan teille hyvää lomaa. Tämä koskee kaikkia. Potilas menetti yönensä. Hän häpeää käytöstään.</p>
---	---

11. Genetiiviä käytetään erilaisissa toivotuksissa. Ne ovat elliptisiä lauseita, joista predikaattiverbi желать (toivottaa) jätetään ilmaisematta. Genetiivi on желать-verbien rektion mukainen määre.

<p>Приятного аппетита! Спокойной ночи!</p>	<p>Hyvää ruokahalua! Hyvää yötä!</p>
---	---

12. Sanoihin что ja ничего liittyvä määre on genetiivissä.

<p>Что нового? Ничего страшного, всё в порядке.</p>	<p>Mitä uutta? Ei mitään hätää, kaikki on kunnossa.</p>
--	--

13. Komparatiivimuotojen yhteydessä genetiivi ilmaisee vertailun kohteen (ks. 5.4.).

<p>Сáри говори́т по-швэ́дски лу́чше меня́.</p>	<p>Sari puhuu ruotsia minua paremmin.</p>
---	---

14. Genetiiviä käytetään päivämäärissä ja vuosiluvuissa (ks. 8.4. ja 8.5.).

<p>Я роди́лся 5 (пя́того) ма́рта 1997 (ты́сяча девятьсо́т девяно́сто седьмо́го) го́да.</p>	<p>Olen syntynyt 5. maaliskuuta 1997.</p>
---	---

Genetiivillä järjestyvien prepositioiden merkitykset on kuvattu luvussa 11.1.

10.3. Datiivi

Datiivi (дательный падеж) vastaa kysymyksiin кому́, чему́?

1. Datiivi ilmaisee suomen allatiivin (-lle) tavoin saajaa, vastaanottajaa tai hyötyjää.

<p>Кому́ ты купи́л букéт цвето́в? Я позвони́л ба́бушке. Покажи́ мне фотогра́фии!</p>	<p>Kenelle ostit kukkakimpun? Soitin isoäidille. Näytä minulle valokuvia!</p>
---	---

2. Datiivia käytetään ilmaistaessa ikää.

<p>Ско́лько вам лет? Мне два́дцать о́дин год. Ма́льчику пять лет.</p>	<p>Minkä ikäinen olette? Olen 21-vuotias. Poika on viisi vuotta.</p>
--	--

3. Persoonattomissa lauseissa ja infinitiivilauseissa (ks. luvut 25 ja 17.2.) datiivia käytetään ilmaisemaan semanttista subjektia eli henkilöä, joka on toiminnan suorittaja tai tilan kokija. Predikaattina on tällöin:

a) modaalinen predikatiivinen adverbi, kuten *можно* (voi, saa), *надо* (täytyy), *нужно* (täytyy, on tarpeen), *невозможно* (on mahdotonta), *нельзя* (ei saa, ei voi), *необходимо* (on välttämätöntä).

Мне нужно сходить в магазин.	Minun täytyy käydä kaupassa.
Вам нельзя курить.	Ette saa polttaa.
Детям надо ложиться спать вовремя.	Lasten täytyy mennä ajoissa nukkumaan.

b) olotilaa, tunnetta tms. osoittava o-päätteinen adverbi tai substantiivi *жаль* (sääli), *лень* (laiskottaa), *пора* (on aika).

Бабушке холодно.	Isoäidillä on kylmä.
Студентам было весело.	Opiskelijoilla oli hauskaa.
Нам пора идти домой.	Meidän on aika lähteä kotiin.
Мне жаль тебя!	Minun käy sinua sääliksi / on sääli sinua!

c) persoonaton *ся*-loppuinen verbi tai verbi *взти́* I / *повезти́* I (onnistaa).

Мне хочется пойти в кино.	Minun tekee mieli lähteä elokuvaan.
Детям не спалось.	Lapsia ei nukkunut.
Ей удалось убедить всех.	Hänen onnistui vakuuttaa kaikki.
Мне кажется, что это помогает.	Minusta tuntuu, että siitä on apua.
Нам повезло с погодой.	Meitä onnisti sään suhteen.

d) verbin infinitiivimuoto.

Что мне делать?	Mitä minun pitäisi tehdä?
Мне не решить эту задачу.	En pysty ratkaisemaan tätä tehtävää.

e) kielteinen *не*-alkuinen pronomini tai adverbi (ks. 9.8.).

Колле нечего делать.	Koljalla ei ole mitään tekemistä.
Нам негде отдыхать.	Meillä ei ole paikkaa, missä lomailla.

4. Datiivia käytetään eräiden adjektiivien kanssa. Adjektiivit toimivat useimmiten predikatiiveina ja ovat silloin lyhyessä muodossa (ks. 5.2. ja 5.3.).

благодарный	kiitollinen jllkn	подобный	jkn kaltainen
верный	uskollinen jllkn	полезный	hyödyllinen jllkn
знакомый	tuttu jllkn	свойственный	ominainen jllkn
известный	tunnettu jllkn	дорогой	kallis, rakas jllkn
интересный	mielenkiintoinen jllkn	приятный	miellyttävä jllkn
нужный	tarpeellinen jllkn	рад, -а, -ы	iloinen jstkn

Я благодарен вам за помощь.	Olen teille kiitollinen avusta.
Это чувство знакомо нам всем .	Tämä tunne on tuttu meille kaikille.
Мама рада подарку .	Äiti on iloinen lahjasta.

5. Datiivia käytetään eräiden verbien kanssa osoittamassa toiminnan kohdetta (epäsuora objekti).

вѣрить II / повѣрить II	uskoa jhk/jkta
вредить II / повредить II	vahingoittaa jtak/jkta
доверять I (<i>imperf.</i>)	luottaa jhk/jkhun
завидовать I / позавидовать I	kadehtia jkta
запрещать I / запретить II	kieltää jkta
изменять I / изменить II ¹⁴	pettää jkta
мешать I / помешать I	häiritä jkta
нравиться II / понравиться II	miellyttää jkta
помогать I / помочь I	auttaa jkta
приказывать I / приказать I	käskää jkta
радоваться I / обрадоваться I	iloita, ilahtua jstak
советовать I / посоветовать I	neuvoa jkta
сочувствовать I (<i>imperf.</i>)	tuntea myötätuntoa jkta kohtaan
удивляться I / удивиться II	hämmästellä / hämmästyä jtak

Он не вѣрил слухам . (mutta: вѣрить в Бога 'uskoa Jumalaan')	Hän ei uskonut huhuihin.
Дѣти помогали бабушке .	Lapset auttoivat isoäitiä.
Советую вам прочитать эту статью.	Neuvon teitä lukemaan tämän artikkelin.

Huom! Kiinnitä erityistä huomiota datiiivin käyttöön seuraavien verbien yhteydessä:

учить II / научить II	opettaa jtak
учиться II / научиться II	opiskella, opetella, oppia jtak
Ира учит детей русскому языку . Маша постоянно учится чему-то новому .	Ira opettaa lapsille venäjän kieltä . Maša opiskelee/oppii koko ajan jotain uutta .

Verbin учить/научить yhteydessä datiiivi osoittaa 'mitä opetetaan'. Suomen kielessä tämä ilmaistaan akkusatiivilla. Venäjässä akkusatiivi ilmaisee tämän verbin yhteydessä 'kenelle opetetaan'. Verbin учиться/научиться yhteydessä datiiivi ilmaisee 'mitä opiskellaan/opitaan', ja sitä vastaa suomen kielessä akkusatiivi.

6. Datiivia käytetään substantiiivin пмятник (patsas, muistomerkki) kanssa osoittamassa henkilöä, jonka muistolle teos on omistettu.

пмятник Достоѳвскому	Dostojevskin patsas
-----------------------------	---------------------

Datiivilla järjestyvien prepositioiden merkitykset on kuvattu kohdassa 11.2.

¹⁴ Kun verbillä изменять/изменить on merkitys 'muuttaa', toiminnan kohde (suora objekti) ilmaistaan akkusatiivilla: Мы изменили свой планы на отпуск (Muutimme lomasuunnitelmiamme).

10.4. Akkusatiivi

Akkusatiivi (винительный падеж) vastaa kysymyksiin *кого, что?*

1. Akkusatiivia käytetään transitiivisten verbien yhteydessä suoran objektin sijamuotona osoittamassa tekemisen tai toiminnan kohdetta (tietyissä tapauksissa käytetään myös genetiiviä, ks. tarkemmin 18.1.).

Какую музыку ты любишь?
Я видела **его** вчера на рынке.

Millaisesta musiikista pidät?
Näin hänet eilen torilla.

2. Akkusatiivia käytetään ilmaistaessa toiminnan kestoa (kuinka kauan?) tai toistuvuutta (kuinka usein?) imperfektiivisen predikaattiverbin yhteydessä.

Ира живёт в Москвѣ **три года**.
Дедушка звонит нам **каждую неделю**.

Ira on asunut Moskovassa kolme vuotta.
Isoisä soittaa meille joka viikko.

3. Akkusatiivia käytetään ilmaistaessa matkan pituutta liikettä osoittavien verbien yhteydessä sekä hintaa tai painoa verbien *стоить II (imperf. maksaa)* ja *вѣсить II (imperf. painaa)* yhteydessä.

Мы прошли **километр**.
Билет на матч **стоит тысячу рублей**.
Этот камень **вѣсит килограмм**.

Kuljimme kilometrin.
Lippu otteluun maksaa tuhat ruplaa.
Tämä kivi painaa kilon.

Akkusatiivilla järjestyvien prepositioiden merkitykset on kuvattu kohdassa 11.3.

10.5. Instrumentaali

Instrumentaali (творительный падеж) vastaa kysymyksiin *кем, чем?*

1. Instrumentaali ilmaisee välinettä, jonka avulla toiminta suoritetaan. Suomessa on tällöin yleensä adessiivi (-lla).

писать **карандашом**
ловить рыбу **удочкой**

kirjoittaa lyijykynällä
kalastaa ongella

2. Instrumentaali ilmaisee kulkuvälinettä, jolla matka suoritetaan.

лететь **самолѣтом** (= на самолѣте)
ѣхать **поездом** (= на поезде)

matkustaa lentokoneella
matkustaa junalla

3. Instrumentaali ilmaisee tapaa, jolla toiminta suoritetaan. Suomessa on tällöin usein adessiivi (-lla).

говорить **тихим/громким голосом**
писать **красивым почерком**
ѣхать **автостопом**

puhua hiljaisella/kovalla äänellä
kirjoittaa kauniilla käsialalla
matkustaa liftaamalla

4. Instrumentaalia käytetään ilmaistaessa vuorokauden- ja vuodenaikaa.

поздним **вечером** (= поздно вечером)
прошлым **лѣтом**

myöhään illalla
viime kesänä

5. Passiivilauseessa toiminnan suorittaja (agentti) voidaan ilmaista instrumentaalilla.

Статья написана известным историком .	Artikkelin on kirjoittanut kuuluisa historioitsija.
--	---

6. Instrumentaalia käytetään mm. adjektiivien богатый (rikas), бедный (köyhä), довольный/недовольный (tyytyväinen/tyytymätön) ja известный (kuuluisa, tunnettu) kanssa. Adjektiivit toimivat useimmiten predikatiiveina ja ovat silloin lyhyessä muodossa (ks. 5.2. ja 5.3.).

Город известен своими мостами .	Kaupunki on kuuluisa silloistaan.
Овощи богаты витаминами , но бедны калориями .	Vihanneksissa on runsaasti vitamiineja, mutta vähän kaloreita.
Сестра была довольна подарком .	Sisko oli tyytyväinen lahjaan.

7. Instrumentaalia käytetään eräiden ammattiin ja työhön liittyvien verbien kanssa.

Галина работает врачом .	Galina työskentelee lääkärinä.
Ивана выбрали председателем .	Ivan valittiin puheenjohtaksi.
Её назначили ректором университета.	Hänet nimitettiin yliopiston rehtoriksi.

8. Instrumentaalia käytetään ns. kopulaverbien kanssa. Tähän ryhmään kuuluvat mm. verbit делаться I / сделаться I (tulla/muuttua joksikin), казаться I / показаться I (näyttää/tuntua/vaikuttaa joltakin), оказываться I / оказаться I (osoittautua joksikin), становиться II / стать I (tulla joksikin), являться I (*imperf.* olla jokin/jonkinlainen).

Лиза станет переводчиком .	Lizasta tulee kääntäjä.
Фильм показался мне интересным .	Elokuva vaikutti minusta kiinnostavalta.
Документ оказался поддельным .	Asiakirja osoittautui väärennökseksi.

9. Instrumentaalia käytetään быть-verbien yhteydessä ilmaisemassa predikatiivia (mikä/millainen subjekti on). Huom! Nominatiivia käytetään aina preesensissä, muissa tapauksissa instrumentaali on joko ainut tai pääasiallinen vaihtoehto (ks. tarkemmin 24.2.2).

Ты будешь хорошим учителем .	Sinusta tulee hyvä opettaja.
Он был прилежным школьником .	Hän oli ahkera koululainen.

10. Instrumentaalia käytetään eräiden verbien kanssa osoittamassa toiminnan kohdetta (epäsuora objekti).

болеть I / заболеть I	sairastaa / sairastua
владеть I / овладеть I	osata, taitaa / omaksua
восхищаться I (<i>imperf.</i>)	ihastella
гордиться II (<i>imperf.</i>)	olla ylpeä
дышать II / подышать II	hengittää
заниматься I / заняться I	harrastaa, opiskella / ryhtyä jhk puuhaan
интересоваться I / заинтересоваться I	olla kiinnostunut / kiinnostua
командовать I (<i>imperf.</i>)	komentaa
любоваться I (<i>imperf.</i>)	ihastella
наслаждаться I / насладиться II	nauttia
обладать I (<i>imperf.</i>)	omata
пользоваться I / воспользоваться I	käyttää, hyödyntää

прáвить I (<i>imperf.</i>)	ohjata, johtaa
рискóвáть I / рискнúть I	riskeerata
руководíть II (<i>imperf.</i>)	johtaa
увлекáться I / увлечься I	olla innostunut / innostua, kiinnostua
управлýть I (<i>imperf.</i>)	ohjata, johtaa

Дéти болéют грíппом . Мой брáт владéет пятью языкáми . Я остáвила окнó открытым, чтóбы дышáть свéжим вóздухом . Мáма наслаждáлась тишинóй . Не рискúй своём здорóвьем! Николáй руководíт кружкóм .	Lapset sairastavat flunssaa. Veljeni osaa viittä kieltä. Jätin ikkunan auki saadakseni (hengittääkseni) raitista ilmaa. Äiti nautti hiljaisuudesta. Älä riskeeraa terveyttäsi! Nikolai ohjaa kerhoa.
---	---

Instrumentaalilla järjestyvien prepositioiden merkitykset on kuvattu kohdassa 11.4.

10.6. Prepositionaali

Prepositionaalia (предложный падеж) käytetään vain prepositioiden kanssa. Prepositionaalilla järjestyvien prepositioiden merkitykset on kuvattu kohdassa 11.5.

10.7. Prepositiollisten sijamuotojen käytöstä verbin rektionmukaisena määreenä

Sijamuotojen käytön yhteydessä on tuotu esiin joitakin keskeisiä verbejä, jotka edellyttävät, että niihin liittyvä määre on joko genetiivissä, akkusatiivissa, datiivissa tai instrumentaalissa (ks. 10.2.–10.5.). Prepositiottomien sijamuotojen lisäksi verbin rektionmukaisena määreenä voi olla myös prepositiorakenne eli ns. prepositiollinen sijamuoto (предложно-падежная конструкция/форма). Esimerkiksi:

мечтáть I (<i>imperf.</i>) об óтдыхе	haaveilla lomasta
благодарíть II / поблагодарíть II за пóмощь	kiittää avusta
состóять II (<i>imperf.</i>) из двух частéй	koostua kahdesta osasta

Näissä esimerkeissä venäjän verbin rektio on varsin helppo päätellä suomen kielen pohjalta, mutta läheskään aina näin ei ole. Verbin rektio on tärkeä painaa mieleen samalla, kun opettelee itse verbin ja sen taivutuksen. Alla olevaan taulukkoon on koottu valikoidusti joitakin keskeisiä verbejä, joiden rektiona on prepositiollinen sijamuoto.

в + akkusatiivi	
вэричь II (<i>imperf.</i>) в себя	uskoa itseensä
влюблýться I / влюбíться II в актёра	rakastua näyttelijään
вмéшиваться I / вмешáться I в чужие дела	sekaantua muiden asioihin
игрáть I (<i>imperf.</i>) в бадминтóн	pelata sulkapalloa

на + akkusatiivi	
влиять I / повлиять I на решение суда	vaikuttaa tuomioistuimen päätökseen
жаловаться I / пожаловаться I на всё	valittaa kaikesta
надёяться I (imperf.) на успех	luottaa menestykseen
обижаться I / обидеться II на всех	loukkaantua kaikille
полагаться I / положиться II на друга	luottaa ystävään
сердиться II / рассердиться II на брата	olla vihainen / suuttua veljelle
соглашаться I / согласиться II на предложение	suostua ehdotukseen

за + akkusatiivi	
бороться I (imperf.) за мир	taistella rauhan puolesta
выходить II / выйти I замуж за иностранца	mennä naimisiin ulkomaalaisen miehen kanssa
держатъ II (imperf.) ребёнка за руку	pitää lasta kädestä

от + genetiivi	
зависеть II (imperf.) от условий	riippua olosuhteista
защищаться I / защититься II от жары	suojautua helteeltä
отказываться II / отказаться I от наследства	kieltäytyä perinnöstä
отличаться I / отличаться II от других	erota muista
страдать I (imperf.) от стресса (vrt. страдать ревматизмом)	kärsiä stressistä (vrt. potea/sairastaa reumatismia)

к/по + dativi	
относиться II / отнестись I к вопросу с пониманием	suhtautua kysymykseen ymmärtäväisesti
приближаться I / приблизиться II к городу	lähestyä kaupunkia
привыкать I / привыкнуть I к условиям	tottua/sopeutua olosuhteisiin
стремиться II (imperf.) к гармонии	pyrkii harmoniaan
скупаться I (imperf.) по другу	ikävoidä ystävää

с + instrumentaali	
бороться I (imperf.) с преступностью (myös: против преступности)	taistella rikollisuutta vastaan
встречаться I / встретиться II с друзьями	tavata ystävien kanssa
здороваться I / поздороваться I с соседом	tervehtiä naapuria
знакомиться II / познакомиться II с русскими туристами	tutustua venäläisiin turisteihin
прощаться I / попрощаться I с родственниками	hyvästellä sukulaiset
советоваться I / посоветоваться I с коллегой	kysyä neuvoa kollegalta, neuvotella kollegan kanssa
соглашаться I / согласиться II с мужем	olla samaa mieltä aviomiehen kanssa
справляться I / справиться II с работой	selviytyä/suoriutua työstä
собраться II / собраться II с родителями	riidellä vanhempien kanssa
сталкиваться I / столкнуться I с трудностями	törmätä ongelmiin, kohdata ongelmia

за + instrumentaali	
следить II (imperf.) за событиями	seurata tapahtumia
ухаживать I (imperf.) за детьми	hoitaa lapsia, huolehtia lapsista

над + instrumentaali	
работ́ать I (imperf.) над ромáном	työskennellä romaanin parissa
смея́ться I (imperf.) над други́ми	nauraa muille

в + prepositionaali	
нужда́ться I (imperf.) в по́мощи	tarvita apua
обвиня́ть I / обвини́ть II в несправедли́вости	syyttää epäoikeudenmukaisuudesta
признава́ться I / призна́ться I в свои́х оши́бках	myöntää/tunnustaa omat virheensä
сомнева́ться I (imperf.) в свои́х си́лах	epäillä omia voimiaan
убежда́ться I / убеди́ться II в необходи́мости решéния	vakuuttua ratkaisun välttämättömyydestä

на + prepositionaali	
говори́ть I (imperf.) на ру́сском языке́	puhua venäjää
жени́ться II (imperf./perf.) на иностран́ке	mennä naimisiin ulkomaalaisen naisen kanssa
игра́ть I (imperf.) на гита́ре	soittaa kitaraa

о + prepositionaali	
беспоко́иться II (imperf.) о де́тях	olla huolissaan lapsista
грусти́ть II (imperf.) о про́шлом	murehtia menneitä
ду́мать I / поду́мать I о дру́ге	ajatella ystävää
забо́титься II (imperf.) о своéй семье́	pitää huolta perheestään

Eräiden paikanilmausten kanssa esiintyvien verbien kohdalla venäjä ja suomi eroavat toisistaan sen suhteen, mihin kysymykseen (missä/mistä/mihin) prepositioilmaus vastaa. Esimerkiksi:

venäjä: где?	suomi: mistä?
покупа́ть I / купи́ть II в магази́не	ostaa kaupasta
чита́ть I / прочита́ть I в газéте	lukea lehdestä
иска́ть I / найт́и I в библиоте́ке	etsiä / löytää kirjastosta
смотре́ть II / посмотре́ть II в словарé	katsoa sanakirjasta
отсу́тствовать I (imperf.) на уро́ке	olla poissa oppitunnilta
проверя́ть I / провери́ть II в календарé	tarkistaa kalenterista

venäjä: где?	suomi: mihin?
остава́ться I / оста́ться I в го́роде	jäää kaupunkiin
оставля́ть I / оста́вить II до́ма	jättää kotiin
забыва́ть I / забы́ть I в поéзде	unohtaa junaan
писа́ть I / написа́ть I в дневникé	kirjoittaa päiväkirjaan
принимáть I / приня́ть I уча́стие в ко́нкурсе	osallistua kilpailuun
уча́ствовать I (imperf.) в ко́нкурсе	osallistua kilpailuun
тону́ть I / утону́ть I в реке́	hukkua, upota jokeen

Yllä luetelluissa tapauksissa venäjän verbin rektio korostaa tilanteen staattisuutta: missä silloin oltiin, kun verbin kuvaama toiminta tapahtui (esim. забывать/забыть в поезде), missä jotakin sijaitsi jo ennen tapahtumahetkeä (esim. смотреть/посмотреть в словаре) tai missä jokin edelleen sijaitsee tapahtumahetken jälkeen (esim. писать/написать в дневнике). Muunlaiset erot paikanilmausten rektioissa ovat harvinaisempia, esim.

venäjä: куда?	suomi: mistä?
опаздывать I / опоздать I на поезд	myöhästyä junasta
смотреть II / посмотреть II в окно	katsoa ikkunasta

Käymistä ilmaisevien verbien yhteydessä oleva paikanilmaus vastaa venäjässä kysymykseen куда, kun taas suomen käydä-verbi vastaa kysymykseen "missä":

venäjä: куда?	suomi: missä?
ходить II (imperf.) в магазин	käydä kaupassa (kävellessä)
ездить II (imperf.) на дачу	käydä mökillä (kulkuvälineellä)
заходить II (imperf.) к соседям	pistäytyä naapureiden luona

Verbien lisäksi muidenkin sanaluokkien sanat voivat saada määreekseen prepositiollisen sijamuodon, esim. интерес к музыке (kiinnostus musiikkiin), разрешение от директора (johtajan lupa), банка из-под кофе (tyhjä kahvipurkki), характерный для русских (venäläisille luonteenomainen), сердитый на соседей (vihainen naapureille), далеко от дома (kaukana kotoa).

Kertauskysymyksiä luvusta 10:

- ✓ Missä kahdessa lauseopillisessa tehtävässä nominatiivi voi toimia?
- ✓ Mitä sijamuotoa seuraavat verbit vaativat: бояться II (pelätä), вестить II (rainaa), завидовать I (kadehtia), желать I (toivottaa), пользоваться I (käyttää), помогать I (auttaa)?
- ✓ Mitä sijamuotoa adjektiivin доволен (tyytyväinen jhk) kanssa käytetään? Entä adjektiivin рад (iloinen jstk)?
- ✓ Mitä erityistä verbin требовать I / потребовать I (vaatia) käyttöön liittyy objektin sijavalinnan suhteen?
- ✓ Mikä on semanttisen subjektin sija, kun predikaattina on modaalinen adverbi тупи́я надо (täytyy), ну́жно (täytyy, on tarpeen), нельз́я (ei saa, ei voi)?
- ✓ Mikä on termin творительный падеж vastine suomessa? Millä nimellä akkusatiivia kutsutaan venäjäksi?
- ✓ Käännä seuraavat ilmaukset venäjäksi: tottua/sopeutua olosuhteisiin, myöhästyä junasta, katsoa sanakirjasta, tarvita apua, kärsiä stressistä.



11. PREPOSITIOT (ПРЕДЛОГИ)

11.1. Genetiivillä järjestyvät prepositiot

без	1. ilman 2. vaille 3. eräissä sanonnoissa	чай без сахара без четверти два без исключения без сомнения	tee ilman sokeria varttia vaille kaksi poikkeuksetta epäilemättä
близ / вблизи	lähellä	близ/вблизи дома	lähellä taloa
вдоль	pitkin	идти вдоль берега	kulkea rantaa pitkin
вместо	sijaan, asemesta	положить мед вместо сахара	laittaa hunajaa sokerin sijaan
вне	ulkopuolella	вне города вне опасности	kaupungin ulkopuolella turvassa
внутри	sisäpuolella	внутри здания	rakennuksen sisällä
возле	vieressä, vierellä, viereen, viereltä	жить возле парка остановить машину возле дома	asua puiston vieressä pysäyttää auto talon viereen
вокруг	ympäriällä	вокруг дома	talon ympärillä
вперед	edessä, edellä, eteen	идти вперед других он сел вперед меня	kävellä muiden edellä hän istuutui eteeni
для	varten / -lle	подарок для мамы для меня время дорого	lahja äitiä varten / äidille aika on minulle kallista
до	1. asti, saakka 2. ennen	до стадиона до поздней ночи до обеда	stadionille asti myöhään yöhön ennen päivällistä
из	jstk (-sta/-stä, toisinaan -lta/ltä)	приехать из Москвы / из России некоторые из них вино из яблок	saapua Moskovasta/ Venäjältä jotkut heistä omenaviini
из-за	1. takaa 2. vuoksi, takia	из-за угла из-за дождя	nurkan takaa sateen vuoksi
из-под	1. alta 2. astia tms., jossa on säilytetty jtk	из-под кровати стаканчик из-под йогурта	sängyn alta jogurttipurkki (tyhjä)
кроме	1. paitsi 2. lisäksi, ohella	все, кроме Ирины кроме открыток, она купила тетради	kaikki paitsi Irina korttien lisäksi hän osti vihkoja
мимо	ohi	мимо театра	teatterin ohi
накануне	aattona	накануне праздника	juhlan aattona
напротив	vastapäätä	напротив театра	teatteria vastapäätä
около	1. lähellä, luona 2. noin, lähes	около нашего дома около ста метров	talomme lähellä/luona noin sata metriä
от	1. -lta/-ltä, luota 2. välimatka 3. muita tapauksia	письмо от брата прийти от врача от Москвы до Выборга недалеко от города лекарство от кашля	kirje veljeltä tulla lääkärin luota Moskovasta Viipuriin lähellä kaupunkia yskänlääke
позади / сзади	takana, taakse	она шла позади нас я остался сидеть позади них	hän kulki perässämme jäin istumaan heidän taakseen

пóсле	jälkeen	пóсле рабóты	töiden jälkeen
посредí	keskellä	посредí кóмнаты (по)средí лéта	keskellä huonetta keskellä kesää
прóтив	1. vastapäätä 2. vastaan	(на)прóтив шкóлы прóтив предложéния	koulua vastapäätä ehdotusta vastaan
рáди	vuoksi, tähden	я дéлаю éто рáди детéй	teen tämän lasten vuoksi
сзáди / позадí	takana, taakse	онá сидéла сзáди меня он сел сзáди меня	hän istui takanani hän istuutui taakseni
средí	1. keskellä 2. joukossa, keskuudessa	(по)средí дворá (по)средí нóчи средí молодéжи	keskellä pihaa keskellä yötä nuorison keskuudessa
у	1. luona, vieressä 2. omistaja	у окнá быть в гостя́х у брáта у меня нóвая машíна у неё длíнные вóлосы	ikkunan luona/vieressä olla kylässä veljen luona minulla on uusi auto hänellä on pitkät hiukset
с	1. jstk (-sta/-stä, -lta/ltä) 2. lähtien	взять кнíгу со столá вернúться с юга прийтí с рабóты с понедéльника	ottaa kirja pöydältä palata etelästä tulla töistä maanantaista lähtien

11.2. Datiivilla järjestyvät prepositiot

благодаря	ansiosta	благодаря отцú	isän ansiosta
вопреки	vastoin	вопреки ожидáниям	vastoin odotuksia
к	1. luokse 2. mennessä	к дрúгу к вéчеру	ystävän luo iltaan mennessä
навстрéчу	vastaan, kohti	вйíти навстрéчу гостя́м	mennä vieraita vastaan
по	1. pitkin / jssak 2. -isin 3. ala, ammatti tms. 4. välityksellä 5. mukaan 6. vuoksi, takia (syy) 7. perusteella 8. luokittelukriteerin mukaan 9. distributiivinen rakenne (ks. 7.10.) 10. eri kohteisiin 11. jtkn pintaa tms. vasten	идтí по коридóру ходítь по кóмнате по суббóтам экзáмен по истóрии специалист по рúсскому языку́ говорítь по телефóну послáть по пóчте по плáну по прáвилам отсúтствовать по болéзни узнáть по гóлосу рóдственник по отцú по профéссии врач финн по национа́льности по одному́ чáсу в день пропускáть по одному́ разлítь по стакáнам пóсле обéда все разошлíсь по своím кóмнатам дождь стучáл по кры́ше	kulkea käytävää pitkin kävellä huoneessa lauantaisin historian tentti venäjän kielen asiantuntija puhua puhelimessa lähettää postitse suunnitelman mukaan sääntöjen mukaan olla poissa sairauden vuoksi tunnistaa äänestä sukulainen isän puolelta ammatiltaan lääkäri kansallisuudeltaan suomalainen tunnin kunakin päivänä päästää yksitellen kaataa laseihin päivällisen jälkeen kaikki poistuivat huoneisiinsa sade ropisi kattoa vasten
согласно	mukaan	согласно закóну	lain mukaan (= mukaisesti)

11.3. Akkusatiivilla järjestyvät prepositiot

в	1. jhk 2. eräissä ajanilmauksissa 3. muita tapauksia	войти в комнату переехать в Россию положить книгу в сумку в пятницу в час раз в неделю играть в футбол верить в Бога	astua huoneeseen sisään muuttaa Venäjälle laittaa kirja laukkuun perjantaina kello yhdeltä kerran viikossa pelata jalkapalloa uskoa Jumalaan
за	1. taakse 2. jssak ajassa 3. ennen 4. puolesta	за куст за три часа за час до отхода поезда я сделал это за тебя	pensaan taakse kolmessa tunnissa tuntia ennen junan lähtöä tein sen sinun puolestasi
на	1. jhk 2. jksik ajaksi 3. komparatiivin kanssa 4. adjektiivin похож kanssa	прийти на стадион пойти на концерт поставить вазу на стол на месяц на неделю раньше на четыре года старше дочка похожа на маму	saapua stadionille lähteä konserttiin laittaa maljakko pöydälle kuukaudeksi viikkoa aikaisemmin neljä vuotta vanhempi tytär on äitinsä näköinen
несмотря на	huolimatta	пойти на пляж несмотря на плохую погоду	lähteä rannalle huonosta säätä huolimatta
по	1. asti, saakka 2. distributiivinen rakenne (ks. 7.10.)	по пятое марта по шесть часов в день в каждой комнате по две кровати	viidenteen maaliskuuta 6 tuntia kunakin päivänä jokaisessa huoneessa on kaksi sänkyä
под	1. alle 2. muita tapauksia	под диван под вечер танцевать под музыку	sohvan alle illansuussa tanssia musiikin tahdissa
про, puhek.	jstak aiheesta	говорить про поездку (= говорить о поездке)	puhua matkasta
с	jnk kokoinen (likimääräisyys)	размером с кулак высотой с метр	nyrkin kokoinen (noin) metrin korkuinen
сквозь	läpi, kautta	сквозь туман	sumun läpi
спустя	kuluttua	спустя два года / два года спустя	kahden vuoden kuluttua
через	1. yli 2. läpi, kautta 3. kuluttua 4. välityksellä	перейти через дорогу проехать через центр через минуту через переводчика	mennä tien yli / ylittää tie ajaa keskustan läpi minuutin kuluttua tulkin välityksellä

Huom! Myös postpositio назад järjestyvät akkusatiivilla: неделю назад (viikko sitten).

11.4. Instrumentaalilla järjestyvät prepositiot

за	1. takana, ääressä 2. aikana 3. hakemaan jtk 4. jäljessä, perässä	за дóмом за столóм за обéдом пойтí за хлéбом послáть за пóчтой он шёл за мной	talon takana pöydän ääressä päivällisen aikana lähteä hakemaan leipää lähettää hakemaan postia hän kulki perässäni
мéжду ¹⁵	1. välissä, välillä, väliin, välille (paikka/aika) 2. keskuudessa, kesken	мéжду столóм и стенóй мéжду двумя́ и тремя́ (часáми) постáвить мéжду óкнами мéжду друзья́ми	pöydän ja seinän välissä kahden ja kolmen välillä laittaa ikkunoiden väliin ystävien kesken
над	1. yläpuolella, yllä 2. muita tapauksia	над мóрем рабóтать над диссертáцией смея́ться над другóими	meren yläpuolella työskennellä väitöskirjan parissa nauraa muille
пéред	1. edessä 2. (juuri) ennen	перед здáнием перед экзáменом	rakennuksen edessä ennen tenttiä
под	1. alla 2. muita tapauksia	под кровáтью под руковóдством под наблюдéнием	sängyn alla johdolla valvonnassa
с	1. kanssa, kera 2. tapa 3. toivotuksissa 4. muita tapauksia	с родíтелями кóфе с сáхаром с удовóльствием с рáдостью С Нóвым гóдом! поздравляю тебя́ с днём рождéния с кáждой мину́той с наступлéнием нóчи рядом с Юлией вмéсте с друзья́ми	vanhempien kanssa kahvi sokerilla mielihyvin, mielellään ilomielin Hyvää uutta vuotta! onnittelen sinua syntymä- päivän johdosta hetki hetkeltä yön koittaessa Julian vieressä yhdessä ystävien kanssa

11.5. Prepositionaalilla järjestyvät prepositiot

в	1. jssak 2. eräissä ajanilmauksissa 3. vaatetus/asusteet 4. olotila 5. etäisyys	в библиотéке в Росси́и в áвгусте в прóшлом годý в 1920-х годáх ¹⁶ в ХХ вéке в мóлодости прийтí в джínсах дéвочка в сíнем плáтье мужчíна в очкáх в возмущéнии в негодовáнии в ўжасе в трёх мéтрах от дóма	kirjastossa Venäjällä elokuussa viime vuonna 1920-luvulla 1900-luvulla nuoruudessa tulla farkuissa tyttö sinisessä mekossa silmläsiäinen mies närkästyneenä suutuksissaan kauhuissaan 3:n metrin päässä talosta
---	---	--	--

¹⁵ Prepositio мéжду voi järjestyä myös genetiivillä, etenkin eräissä idiomeissa: esim. читáть мéжду строк (lukea rivien välistä), мéжду двух огнéй (kahden tulen välissä; kirjaimellisessa merkityksessä kuitenkin мéжду двумя́ огнjáми).

¹⁶ Vuosikymmeniä ilmaistaessa käytetään myös akkusatiivia: в 1920-е гóды.

на	<p>1. jssak</p> <p>2. ajanilmauksissa неделя- sanan kanssa</p> <p>3. kulkuneuvot</p> <p>4. muita tapauksia</p>	<p>на столé</p> <p>на мосту́</p> <p>на вы́ставке</p> <p>на ю́ге</p> <p>на прошлой неде́ле</p> <p>на маши́не</p> <p>говори́ть на ру́сском языке́ (= по-ру́сски)</p> <p>игра́ть на гита́ре</p>	<p>pöydällä</p> <p>sillalla</p> <p>näyttelyssä</p> <p>etelässä</p> <p>viime viikolla</p> <p>autolla</p> <p>puhua venäjän kieltä</p> <p>soittaa kitaraa</p>
о	jstak aiheesta	<p>расска́зывать о пла́нах</p> <p>мечта́ть о поéздке</p> <p>писа́ть об эконо́мике</p>	<p>kertoa suunnitelmista</p> <p>haaveilla matkasta</p> <p>kirjoittaa taloudesta</p>
по	jälkeen	по окончáнии универси́тета	valmistuttuaan yliopistosta
при	<p>1. aikana, hallitessa</p> <p>2. läsnä ollessa</p> <p>3. yhteydessä</p> <p>4. muita tapauksia</p>	<p>при Пётре Пёрвом</p> <p>при де́тях</p> <p>при универси́тете</p> <p>при све́те ла́мпы</p> <p>при лу́не</p> <p>при решéнии пробле́мы</p>	<p>Pietari Suuren aikaan</p> <p>lasten läsnä ollessa</p> <p>yliopiston yhteydessä</p> <p>lampun valossa</p> <p>kuun valossa</p> <p>ongelmaa ratkaistaessa</p>



12.

JOHDANTOA VERBIOPPIIN (ОБЩИЕ СВЕДЕНИЯ О ГЛАГОЛЕ)

Venäjän ja muiden slaavilaisten kielten verbijärjestelmän keskeinen erityispiirre on aspekti (вид) kieliopillisena kategoriana (грамматическая категория). Aspektikategoriolla on kaksi arvoa: imperfektiivinen aspekti (несовершенный вид) ja perfektiivinen aspekti (совершенный вид). Imperfektiivinen aspekti kuvaa päättymätöntä, tavanomaista tai toistuvaa toimintaa. Perfektiivinen aspekti kuvaa ajallisesti rajattua totaalista toimintaa, joka muodostaa yhden kokonaisuuden. Jokainen verbimuoto ilmaisee jompaakumpaa aspektia.

Verbimuodot jaetaan kahteen pääryhmään: finiittisiin (спрягаемые формы глагола) ja infiniittisiin (неспрягаемые формы глагола). Finiittiset muodot kuuluvat aina johonkin kolmesta tapaluokasta (наклонение), jotka ovat: indikatiivi (изъявительное наклонение), imperatiivi (повелительное наклонение) ja konditionaali (сослагательное/условное наклонение). Infiniittisiä muotoja ovat infiniitti (инфинитив / неопределённая форма глагола), partisiipit (причастие/причастия) ja gerundit (деепричастие/деепричастия). Infiniitti ja gerundit ovat taipumattomia. Partisiipit taipuvat adjektiivien tavoin suvussa (род), luvussa (число) ja sijamuodossa (падеж).

Indikatiivissa on kolme aikamuotoa (время/времена глагола): preesens (настоящее время), preteriti (прошедшее время) ja futuuri (будущее время). Imperfektiivisillä verbeillä on kaikki aikamuodot. Perfektiivisillä verbeillä on preteriti ja futuuri, mutta ei preesenssiä. Preesensissä (imperfektiivinen aspekti) ja yksinkertaisessa futuurissa (perfektiivinen aspekti) verbit taipuvat persoonamuodoissa. Taivutusluokkia on kaksi: I konjugaatio (первое спряжение) ja II konjugaatio (второе спряжение).¹⁷ Persoonapäätteet ilmaisevat persoonan lisäksi lukua. Preteritillä on suku- ja lukupäätteet, mutta ei persoonapäätteitä. Konditionaalissa ja imperatiivissa ei eroteta aikamuotoja. Imperatiivilla on yksikön ja monikon 2. persoonan muodot. Preteritin tavoin konditionaalilla ei ole persoonapäätteitä.

Venäjän verbeillä on kaksi pääluokkaa: aktiivi (действительный залог) ja passiivi (страдательный залог). Pääluokka kertoo, onko lauseen kieliopillinen subjekti predikaattiverbin ilmaiseman toiminnan suorittaja vai sen kohde: aktiivissa kieliopillinen subjekti osoittaa toiminnan suorittajan ja passiivissa toiminnan kohteen.

Passiivin muodostus liittyy venäjässä verbin transitiivisuuteen (переходность), sillä passiivimuotoja muodostetaan pääsääntöisesti vain transitiiviverbeistä. Transitiiviverbejä (переходные глаголы) ovat verbit, jotka myönteisessä lauseessa voivat saada määreekseen suoran akkusatiiviobjektin (прямое дополнение). Muut verbit ovat joko epäsuorasti transitiivisia (косвенно-переходные глаголы) tai intransitiivisia (непереходные глаголы). Epäsuorasti transitiivisten verbien yhteydessä objekti ilmaistaan jollakin muulla muodolla kuin akkusatiivilla (tai akkusatiivia vastaavalla genetiivillä, ks. 18.1.). Tällöin puhutaan epäsuorasta objektista (косвенное дополнение). Intransitiiviverbit eivät voi saada objektia lainkaan. Ся-loppuiset verbit, joita kutsutaan myös refleksiiviverbeiksi (возвратные глаголы), eivät yleensä voi olla transitiivisia (mutta voivat olla epäsuorasti transitiivisia).

Oman erikoisryhmänsä venäjän (ja muiden slaavilaisten kielten) verbijärjestelmässä muodostavat ns. liikeverbit (глаголы движения). Toisin kuin esimerkiksi aspektin tai aikamuodon tapauksessa kyse ei ole kieliopillisesta kategoriasta, vaan rajatusta joukosta liikettä ilmaisevia verbejä, jotka muodostavat omanlaisensa systeemin ja eroavat siten muista, ns. tavallisista verbeistä.

¹⁷ Termiä спряжение (taivutus; taivutusluokka, konjugaatio) käytetään puhuttaessa nimenomaan verbien taivutuksesta. Nominien taivutuksesta käytetään termiä склонение.

Alla olevaan taulukkoon on koottu edellä esille tulleet venäjän verbeihin liittyvät kieliopilliset kategoriat. Lisäksi taulukosta käy ilmi kunkin kategorian arvot (грамматическое значение / граммэма) eli ne vaihtoehdot, joiden suhteen kyseistä kategoriaa ilmaisevat kieliopilliset muodot ovat oppositiossa.

	kategorian arvot
aspekti (категория вида)	1. imperfektiivinen aspekti (несовершенный вид) 2. perfektiivinen aspekti (совершенный вид)
tapaluokka (категория наклонения)	1. indikatiivi (изъявительное наклонение) 2. imperatiivi (повелительное наклонение) 3. konditionaali (сослагательное/условное наклонение)
aikamuoto (категория времени)	1. preesens (настоящее время) 2. preteriti (прошедшее время) 3. futuuri (будущее время)
persoona (категория лица)	1. ensimmäinen persoona (первое лицо) 2. toinen persoona (второе лицо) 3. kolmas persoona (третье лицо)
luku (категория числа)	1. yksikkö (единственное число) 2. monikko (множественное число)
suku (категория рода)	1. maskuliini (мужской род) 2. feminiini (женский род) 3. neutri (средний род)
sija (категория падежа)	1. nominatiivi (именительный падеж) 2. genetiivi (родительный падеж) 3. datiivi (дательный падеж) 4. akkusatiivi (винительный падеж) 5. instrumentaali (творительный падеж) 6. prepositionaali (предложный падеж)
pääluokka (категория залога)	1. aktiivi (действительный залог) 2. passiivi (страдательный залог)
transitiivisuus (категория переходности)	1. transitiiviverbit (переходные глаголы) 2. epäsuorasti transitiiviset verbit (косвенно-переходные глаголы) 3. intransitiiviverbit (непереходные глаголы)

Kertauskysymyksiä luvusta 12:

- ✓ Millä nimellä perfektiivistä aspektia kutsutaan venäjäksi?
- ✓ Mikä on termin повелительное наклонение suomenkielinen vastine?
- ✓ Nimeä pääluokat suomeksi ja venäjäksi.
- ✓ Venäjän kielessä on kolme infiniittistä verbimuotoa. Nimeä ne suomeksi ja venäjäksi.
- ✓ Kuinka monta arvoa persoonakategorialla on venäjässä? Mitkä ne ovat?
- ✓ Mitkä ovat venäjän aikamuotokategorian kolme arvoa suomeksi ja venäjäksi?
- ✓ Onko konditionaalilla aikamuodot?
- ✓ Miten aktiivi ja passiivi eroavat toisistaan venäjässä?
- ✓ Mikä on suoran objektin sijamuoto venäjässä?
- ✓ Mitä tarkoitetaan epäsuorasti transitiivisilla verbeillä? Millä nimellä niitä kutsutaan venäjäksi?



13. АСПЕКТІ (ВИД ГЛАГОЛА)

Venäjän kielessä on kaksi aspektia: imperfektiivinen ja perfektiivinen (несовершенный и совершенный вид). Venäjässä aspekti on kieliopillinen kategoria, joka kattaa kaikki verbit: jokainen verbimuoto edustaa jompaakumpaa aspektia.

Suurimmalla osalla venäjän verbeistä on sekä imperfektiivinen että perfektiivinen aspekti, jotka ilmaisevat samaa leksikaalista merkitystä ja muodostavat keskenään aspektiparin (видовая пара), esim. смотреть/посмотреть (katsoa), писать/написать (kirjoittaa), улыбаться/улыбнуться (hymyillä)¹⁸. Aspektilla tarkoitetaan puhujan näkökulmaa kuvattuun tilanteeseen. Imperfektiivinen aspekti kuvaa itse toimintaa eli prosessia. Toiminta voi olla päättymätöntä (ei loppuun suoritettua tai tuloksellista), jatkuvaa, toistuvaa tai tavanomaista. Esimerkiksi:

1.	Аня лежит на диване и читает .	Anja makaa sohvalla ja lukee.
2.	Миша играет в бадминтон три раза в неделю.	Miša pelaa sulkapalloa kolme kertaa viikossa.
3.	Что ты делала вчера?	Mitä teit eilen?
4.	Он часто вспоминал своё детство.	Hän muisteli usein lapsuuttaan.
5.	Мы весь день собирали грибы.	Keräsimme sieniä koko päivän.
6.	Летом я буду отдыхать на море.	Kesällä vietän lomaa meren rannalla.
7.	Кolja долго решал sudoku, но так и не решил его.	Kolja yritti pitkään ratkaista sudokua, mutta ei saanut sitä ratkaistua.

Перфекtiivinen aspekti kuvaa ajallisesti rajattua totaalista toimintaa. Huomion kohteena voi olla toiminnan loppuun suorittaminen, lopputulos, kertaluonteisuus, yhtäkkisyys tai toiminnan alku. Esimerkiksi:

8.	Оля научилась плавать за неделю.	Olja oppi uimaan viikossa.
9.	Дедушка лёг спать в девять часов.	Isoisä kävi nukkumaan yhdeksältä.
10.	Петя засмеялся .	Petja puhkesi nauruun.
11.	Завтра я переведу этот текст.	Käännän tämän tekstin huomenna.
12.	Она прочитает статью к вечеру.	Hän lukee artikkelin iltaan mennessä.

Seuraavat esimerkit havainnollistavat aspektien merkityseroa:

13.	Иван готовил еду.	Ivan valmisti ruokaa.
14.	Иван приготовил еду.	Ivan valmisti ruoan.

Esimerkissä (13) imperfektiivisen aspektin verbi готовить ilmaisee kuvatulla hetkellä käynnissä olevaa prosessia. Lause ei ota kantaa siihen, saatiinko toiminta jossain vaiheessa päätökseen eli tuliko ruoka valmiiksi vai ei. Esimerkissä (14), jossa predikaattina on perfektiivisen aspektin verbi приготовить, verbin kuvaama toiminta nähdään yhtenä kokonaisuutena ja huomio kiinnittyy lopputulokseen: Ivan sai ruoan valmiiksi.

¹⁸ Tässä kieliopissa aspektiparit annetaan aina samassa järjestyksessä: ensin imperfektiivisen aspektin infinitiivi ja sitten perfektiivisen, esim. давать/дать (antaa). Jos verbistä ei anneta aspektiparin molempia jäseniä tai verbi on aspektipariton, perfektiivisen aspektin verbit merkitään yläindeksillä, esim. дать^p. Esimerkkilauseissa esiintyvien verbien aspektia ei ole merkitty, koska se on useimmiten pääteltävissä esimerkkiin välittömästi liittyvistä selityksistä ja tarpeen mukaan selvitettävissä sanakirjan avulla.

Vaikka suomen kielestä puuttuu venäjän verbeille ominainen kieliopillinen aspektikategoria, aspektuaalisia merkityksiä ilmaistaan myös suomessa. Suomessa lauseiden (13) ja (14) välinen ero tuodaan esiin objektin sijamuodon avulla (partitiivi vs. akkusatiivi). Objektin sijavalintaa pidetään suomen kielen merkittävämpänä muodollisena aspektin osoittimena. Toisinaan suomen kielen aikamuodoilla on sama tehtävä kuin venäjän aspekteilla. Venäjässä toiminnan peräkkäisyys ilmaistaan perfektivisen aspektin avulla (ks. tarkemmin s. 178), kun taas suomessa samassa tehtävässä käytetään pluskvamperfektiä ja perfektiä:

15.	Когда я прочитала статью, я пошла в кино.	Kun olin lukenut artikkelin, lähdin elokuviin.
16.	Когда я прочитаю статью, я пойду в кино.	Kun olen lukenut artikkelin, lähdän elokuviin.

Eräissä tapauksissa aspektien merkityserot ilmaistaan suomessa leksikaalisin keinoin:

17.	Друзья уговаривали Николая остаться, но напрасно.	Ystävät yrittivät suostutella Nikolaita jäämään, mutta turhaan.
	Друзья уговорили Николая остаться ещё на один день.	Ystävät saivat suostuteltua Nikolain jäämään vielä yhdeksi päiväksi.
18.	Саша поступал на юридический факультет.	Saša pyrki opiskelemaan oikeustieteelliseen tiedekuntaan.
	Саша пошёл на юридический факультет.	Saša pääsi opiskelemaan oikeustieteelliseen tiedekuntaan.

Imperfektiivisen aspektin verbit уговаривать ja поступать viittaavat yritykseen ja niiden perfektiviset vastineet (уговорить ja поступить) onnistumiseen. On kuitenkin paljon tapauksia, joissa venäjän aspektien merkityserot eivät tule suomen kielessä millään tavalla esiin.

13.1. Aspekti ja aikamuoto

Aspektikategoria nivoutuu tiiviisti aikamuotokategoriaan eli tempukseen. Imperfektivisillä verbeillä on kaikki kolme aikamuotoa: mennyt aika eli preteriti (прошедшее время), nykyhetki eli preesens (настоящее время) ja tuleva aika eli futuuri (будущее время). Perfektivisillä verbeillä on preteriti ja futuuri, mutta ei preesensia. Preesensin puuttuminen on luonnollista; onhan yksi perfektivisen aspektin keskeisimmistä ominaisuuksista toiminnan ilmaiseminen yhtenä ehjänä, suljettuna kokonaisuutena, kun taas preesens osoittaa parhaillaan tapahtuvaa, pysyvää tai toistuvaa toimintaa. Alla oleva taulukko havainnollistaa aspektikategorian ja aikamuotokategorian yhteyttä:

	imperfektivinen aspekti	perfektivinen aspekti
preteriti	Вечером мы смотрели телевизор. Illalla katsoimme televisiota.	Вечером мы посмотрели фильм. Illalla katsoimme elokuvan.
preesens	Аня рисует животных. Anja piirtää eläimiä.	—
futuuri	Я буду писать сочинение весь день. Aion kirjoittaa ainetta koko illan.	Я допишу сочинение за час. Kirjoitan aineen loppuun tunnissa.

Aikamuodon lisäksi aspektin valintaan vaikuttavat mm. verbin tapaluokka, lauseen myönteisyys tai kielteisyys, verbin leksikaalinen merkitys ja lauseyhteys. Aspektien merkityksiä ja käyttöä kuvataan tarkemmin aikamuotojen, tapaluokkien ja infinitiivin käsittelyn yhteydessä (ks. luvut 16 ja 17).

13.2. Aspektien muodostus

Useimmiten aspektiparin muodostavat verbit eroavat toisistaan prefiksin (префикс) eli etuliitteen (приставка) tai suffiksin eli johtopäätteen (суффикс) suhteen. Prefiksien ja suffiksien ohella aspektipareissa voi esiintyä myös muunlaisia eroja.

13.2.1. Aspektipareissa ilmeneviä eroja

1. Aspektiparin verbit eroavat etuliitteen suhteen. Imperfektiivisen aspektin verbi on etuliitteetön. Perfektiivisen aspektin verbi on muodostettu siitä etuliitteen avulla.

будить II	разбудить II	herättää
видеть II	увидеть II	nähdä
готовить II	приготовить II	valmistaa
делать I	сделать I	tehdä
писать I	написать I	kirjoittaa
пить I	выпить I	juoda
пугать I	испугать I	pelästyttää
радоваться I	обрадоваться I	iloita / ilahtua
смотреть II	посмотреть II	katsoa
читать I	прочитать I	lukea

Huom! Samaan kantaverbiin voidaan liittää eri etuliitteitä. Jos etuliite antaa verbille uuden merkityksen, perfektiivinen verbi ei muodosta kantaverbinsä kanssa aspektiparia (ks. 13.2.3.).

2. Aspektiparin verbit eroavat suffiksin suhteen.

- a) imperfektiivisessä aspektissa on suffiksi -а/-я-, perfektiivisessä -и-

бросать I	бросить II	heittää
встречать I	встретить II	tavata
выступать I	выступить II	esiintyä
изменять I	изменить II	muuttaa
изучать I	изучить II	tutkia, opiskella
кончать I	кончить II	lopettaa
отвечать I	ответить II	vastata
получать I	получить II	saada
приглашать I	пригласить II	kutsua

- b) imperfektiivisessä aspektissa on suffiksi -ыва-/-ива-/-ева-/-ва-, perfektiivisessä -а-/-и-/-е-

заболевать I	заболеть I	sairastua
опаздывать I	опоздать I	myöhästyä
показывать I	показать I	näyttää
продлевать I	продлить II	pidentää
рассказывать I	рассказать I	kertoa
рассматривать I	рассмотреть II	tarkastella

спра́шивать I	спроси́ть II	kysyä
уговáривать I	уговори́ть II	suostutella
успока́ивать I	успоко́ить II	rauhoitella

c) imperfektiivisessä aspektissa on suffiksi -a/-ыва-/ива-, perfektiivisessä -ну-

взгля́дывать I	взгляну́ть I	katsahtaa, vilkaista
затра́гивать I	затро́нуть I	koskettaa
крича́ть II	кри́кнуть I	huutaa, kirkua, parkua / huudahtaa, kiljaista, parkaista
отдыха́ть I	отдохну́ть I	levätä, lomailla
погиба́ть I	поги́бнуть I	menehtyä, tuhoutua
прыга́ть I	пры́гнуть I	hyppiä, hypellä / hypätä
улыба́ться I	улыбну́ться I	hymyillä

Huom! Osa ну-suffiksillisista verbeistä on aspektiltaan imperfektiivisiä, ja niillä voi olla etuliitteellä muodostettu perfektiivinen pari, esim. гáснуть I / погáснуть I (sammua); слéпнуть I / ослéпнуть I (sokeutua); со́хнуть I / засо́хнуть I (kuivua).

d) imperfektiivisessä aspektissa suffiksi on -ва-, perfektiivinen aspekti on suffiksiton

вставáть I	встать I	nousta
дава́ть I	дать ¹⁹	antaa
забыва́ть I	забы́ть I	unohtaa
одева́ть I	оде́ть I	pukea
оставáться I	оста́ться I	jääda
открывáть I	откры́ть I	avata
убивáть I	уби́ть I	tappaa, murhata
умыва́ть I	умы́ть I	pestä
уства́ть I	уста́ть I	väsyä

Huom! Suffiksaatio voi aiheuttaa vartalossa konsonantin tai vokaalin muutoksen, esim. приглаша́ть I / пригласи́ть II (kutsua); опáздывать I / опозда́ть I (myöhästyä). Myös paino saattaa langeta eri tavuille, esim. конча́ть I / кончи́ть II (lopettaa); отвеча́ть I / отве́тить II (vastata).

e) imperfektiivisessä aspektissa suffiksi on -á- (painollinen), perfektiivisessä -а- (painoton)

отреза́ть I	отре́зать I	leikata (irti)
насыпа́ть I	насы́пать I	kaataa, sirotella

Huom! Tähän ryhmään kuuluvat verbit taipuvat preesensissä ja futuurissa eri tavoin:

- **отреза́ть:** отреза́ю, отреза́ешь, отреза́ют; **отре́зать:** отре́жу, отре́жешь, отре́жут
- **насыпа́ть:** насыпа́ю, насыпа́ешь, насыпа́ют; **насы́пать:** насы́плю, насы́плешь, насы́плют

¹⁹ Verbiltä дать^p puuttuu konjugaatiomerkinä, koska sen taivutuskaava ei ole I eikä II konjugaation mukainen. Дать-verbien lisäksi epäsuorilla verbeihin lukeutuvat mm. verbit есть (syödä), хоте́ть (haluta) ja бежа́ть (juosta) sekä kaikki näistä verbeistä etuliitteen avulla muodostetut verbit, kuten изда́ть^p (julkaista), вы́бежать^p (juosta ulos) ja надо́есть^p (kyllästyttää). Verbiен да́ть^p, есть, хоте́ть ja бежа́ть taivutus on kuvattu sivulla 163.

3. Aspektiparin verbit eroavat vartalon suhteen.

выбира́ть I	вы́брать I	valita
начина́ть I	нача́ть I	alkaa, aloittaa
поднима́ть I	подня́ть I	nostaa
помога́ть I	помо́чь I	auttaa
понима́ть I	поя́ть I	ymmärtää
посыла́ть I	посла́ть I	lähettää
принима́ть I	приня́ть I	ottaa vastaan, hyväksyä
собира́ть I	собра́ть I	koota, kerätä
убира́ть I	убра́ть I	siivota
умира́ть I	умере́ть I	kuolla

4. Aspektiparin verbit eroavat sekä etuliitteen että suffiksin suhteen.

веша́ть I	пове́сить II	ripustaa, hirttää
кля́няться I	покло́ниться II	kumartaa
куса́ть I	укуси́ть II	purra
покупа́ть I	купи́ть II	ostaa
роня́ть I	урони́ть II	pudottaa
сажа́ть I	посади́ть II	istuttaa

Huom! Aspektiparissa покупа́ть/купи́ть etuliitteinen verbi edustaa poikkeuksellisesti imperfektiivistä aspektia.

5. Aspektiparin verbit on muodostettu eri sanoista.

брати́ I	взя́ть I	ottaa
говори́ть II	сказа́ть I	puhua, sanoa
класть I	положи́ть II	asettaa (vaakatasoon)
лови́ть II	пойма́ть I	yrittää saada kiinni, pyydystää / saada kiinni
ложи́ться II	лечь I	käydä makuulle, mennä nukkumaan
сади́ться II	сесть I	istuutua
станови́ться II	стать I	tulla joksikin

13.2.2. Verbien etuliitteet

Etuliitteitä (приста́вка) eli prefiksejä (пре́фикс) on venäjän kielessä paljon, ja samaan kantaverbiin voidaan liittää useita eri etuliitteitä. Useimmiten etuliite muuttaa verbin perfektiiviseksi, esim. де́лать/сде́лать (tehdä), писа́ть/написа́ть (kirjoittaa). Aspektin merkityksen lisäksi etuliite voi antaa verbille uuden merkityksen tai merkitysvivahteen, esim. чита́ть (lukea) → дочита́ть (lukea loppuun / tiettyyn kohtaan asti). Jos verbin leksikaalinen merkitys muuttuu etuliitteen myötä, perfektiivinen verbi ei muodosta kantaverbinsä kanssa aspektiparia. Näiden verbien imperfektiiviset parit muodostetaan perfektiivisestä verbistä suffiksin avulla, esim. дочита́ть → дочы́тывать (ks. 13.2.3.).

Samalla etuliitteellä voi olla useita eri merkityksiä. Seuraavaan taulukkoon on koottu joitakin esimerkkejä keskeisimpien etuliitteiden perusmerkityksistä.²⁰

в(о)-	входить II / войти I в комнату вкладывать I / вложить II письмо в конверт	astua sisään huoneeseen panna kirje kirjekuoreen (kirjekuoren sisään)
вы-	выбрасывать I / выбросить II старые вещи выходить II / выйти I из комнаты	heittää pois vanhat tavarat astua ulos huoneesta
до-	дописывать I / дописать I рассказ доехать ^P I до центра	kirjoittaa kertomus loppuun ajaa keskustaan asti
за-	записывать I / записать I адрес заходить II / зайти I в магазин заходить II / зайти I за дерево заплывать I / заплыть I далеко в море заплатать ^P I	kirjoittaa osoite muistiin (/ylös) pistäytyä kaupassa mennä puun taakse uida kauas merelle purskahtaa itkuun (toiminnan alku)
из-, ис-	исключать I / исключить II студента из университета издавать I / издать книгу исписывать I / исписать I весь блокнот	erottaa opiskelija yliopistosta (jstak ulos/pois) julkaista kirja (ulos/esille) kirjoittaa koko muistikirja täyteen
на-	наклеивать I / наклеить II марку на конверт надевать I / надеть I платье	liimata postimerkki kirjekuoreen (päälle) pukea mekko ylle
о-, об(о)-	обдумывать I / обдумать I все детали обходить II / обойти I болото обходить II / обойти I вокруг здания опрашивать I / опросить II всех присутствующих	harkita kaikki yksityiskohdat (perehtyä huolellisesti) kiertää suo (ohittaa kiertämällä) kiertää rakennuksen ympäri kysyä kaikilta läsnäolijoilta (toiminta kohdistuu kaikkiin/useisiin kohteisiin)
от(о)-	отрезать I / отрезать I кусок хлеба отходить II / отойти I от окна откладывать I / отложить II журнал отговаривать I / отговорить II сестру от поездки	leikata pala leipää (irti jstak) mennä kauemmas (loitontua) ikkunan luota pistaa aikakauslehti syryään saada/suostutella sisko luopumaan matkasta (toiminnan mitätöiminen)
пере-, пре-	переходить II / перейти I (через) улицу переезжать I / переехать I на новую квартиру перечитывать I / перечитать I статью перерезать I / перерезать I верёвку пересаливать I / пересолить II суп пересматривать I / пересмотреть II все фотографии переписываться I с подругой	ylittää katu muuttaa uuteen asuntoon (paikasta toiseen) lukea artikkeli uudelleen leikata naru poikki panna keittoon liikaa suolaa katsella läpi kaikki valokuvat (kaikki kohteet) olla kirjeenvaihdossa ystävän kanssa (vastavuoroinen toiminta)
по-	поехать ^P I почитать ^P I	lähteä (toiminnan alku) lukea jonkin aikaa

²⁰ Huomautuksia etuliitteistä: 1) Kirjoitusasuja ис- ja рас- käytetään soinnittomalla konsonantilla (п, ф, к, т, ш, с, х, ц, ч, щ) alkavien verbinvartaloiden yhteydessä, muussa tapauksessa etuliitteet ovat muodossa из- ja раз-, esim. испачкать^P (liata, tahrata), распечатать^P (tulostaa); изучать (tutkia, opiskella), разбить^P (rikkoa, särkeä). 2) Konsonanttiin päättyvään etuliitteeseen (в-, об-, от-, под-, пред-, раз-, с- jne.) lisätään usein о, jos verbinvartalo alkaa kahdella konsonantilla, esim. войти^P (astua sisään); подозревать^P (epäillä). Väliavokaalia käytetään myös verbin taivutusmuodoissa, esim. счесть^P (pitää jnak): я сочту, ты сочтёшь, они сочтут. Väliavokaali lisätään myös, jos konsonanttiin päättyvän etuliitteen jälkeen seuraa konsonantti + ь, esim. развить^P (kehittää): я разовью, ты разовьёшь, они разовьют 3) Konsonanttiin päättyvän etuliitteen jälkeen kirjoitetaan kova merkki, jos verbinvartalo alkaa kirjaimella е, ё, ю tai я, esim. въезжать/въехать (ajaa sisään).

под(о)-	подклáдывать I / подложítь II подушку под гóлову подплывáть I / подплыть I к бéрегу подливáть I / подлítь I молóкa в кóфе подслýшивать I / подслýшать I разгóвор	asettaa tyyny pään alle uida rantaa kohti (lähestyminen) lisätä maitoa kahviin kuunnella salaa keskustelua
пред(о)-	предскáзывать I / предсказáть I бóдущее	ennustaa tulevaisuutta (ennakoiva toiminta)
при-	приезжáть I / приéхать I в Москвú пришивáть I / пришítь I пúговицу к пальтó приоткрывáть I / приоткрýть I двéрь прислýшиваться I / прислýшаться I к тíхой мелóдии	saapua Moskovaan (perille) ommella nappi takkiin (kiinni) raottaa ovea (hieman) kuunnella tarkasti (syventyä kuuntelemaan) hiljaista melodiaa
про-	пробегáть I / пробежáть через двор провáливаться I / провалítься II под лёд проходítь II / пройтí I километр проболéть ^p I мéсяц проезжáть I / проéхать I мíмо теáтра проезжáть I / проéхать I останóвку продúмывать I / продúмать I отвéт	juosta pihan poikki pudota jäihin (läpi) kävellä kilometri (jkn välimatka) sairastaa kuukausi (jkn aika) ajaa teatterin ohi ajaa (vahingossa) pysäkin ohi harkita vastausta huolellisesti
раз(о)-, рас-	разделáть I / разделítь II доклáд на две чáсти разбрáсывать I / разбрóсáть I вéщи повсýду	jakaa esitelmä kahteen osaan (jakaminen osiin, erottaminen) levitellä tavaroita kaikkialle (eri suuntiin)
с(о)-	сходítь II / сойтí I с лéстницы стирáть I / стерéть I пыль со столá спíсывать I / списáть I фóрмулу с доскí свúзывать I / свúзáть I верёвки созвáниваться I / созвонítься I с подрúгой	tulla alas portaita pyyhkiä pöly pöydältä (poistaa pinnalta) kirjoittaa kaava taululta (kopioida, jäljentää) sitoo narut yhteen soitella ystävän kanssa (keskinäinen toiminta)
у-	уходítь II / уйтí I с рáботы	lähteä (poistua) töistä

Huom! Seuraavissa tapauksissa etuliite antaa verbille uuden lisämerkityksen, mutta toisin kuin yleensä se ei muuta imperfektiivisen aspektin verbiä perfektiiviseksi:

etuliitteetön verbi (imperf. asp.)	etuliitteen avulla muodostettu uusi verbi (imperf. asp.)	etuliitteen merkitys
страдáть I (kärsiä)	сoстрáдáть I (tuntea sääliä, osoittaa myötätuntoa)	'yhteinen toiminta tai tunne'
чúвствовать I (tuntea)	сoчúвствовать I (tuntea myötätuntoa)	
вúдеть II (nähdä)	предвúдеть II (aavistaa, nähdä ennalta)	'ennakoiva toiminta'
чúвствовать I (tuntea)	предчúвствовать I (aavistaa ennalta)	
дéйствовать I (toimia)	бездéйствовать I (olla toimettomana/joutilaana)	'ilman'

13.2.3. Sekundaariset imperfektiivisen aspektin verbit

Kuten edellä on mainittu, etuliite voi antaa verbille uuden merkityksen tai merkitysvivahteen. Esimerkiksi *пере-*etuliitteen lisääminen *писать*-verbiin muuttaa verbin perfektiiviseksi antaen sille samalla uuden spesifimmän merkityksen: 'kirjoittaa uudelleen/puhtaaksi'. Näistä verbeistä, joille etuliite on antanut uuden merkityksen tai merkitysvivahteen, muodostetaan imperfektiivinen aspekti suffiksin avulla: *переписать* → *переписывать*. Tällä tavalla muodostettua imperfektiivisen aspektin verbiä kutsutaan sekundaariseksi. Samaan verbiin voidaan liittää useita eri etuliitteitä, esimerkiksi:

	perf. asp.	sekundaarinen imperf. asp.	merkitys
<i>писать</i> I (kirjoittaa)	<i>переписать</i> I <i>записать</i> I <i>подписать</i> I <i>списать</i> I <i>дописать</i> I <i>описать</i> I jne.	→ <i>переписывать</i> I → <i>записывать</i> I → <i>подписывать</i> I → <i>списывать</i> I → <i>дописывать</i> I → <i>описывать</i> I	kirjoittaa uudelleen/puhtaaksi kirjoittaa muistiin allekirjoittaa kopioida jostakin kirjoittaa loppuun / jhkn asti kuvailla

Joissakin tapauksissa sekundaarinen imperfektiivisen aspektin verbi ei juurikaan eroa merkitykseltään vastaavasta etuliitteettömästä verbistä. Esimerkiksi verbit *слабеть* ja *ослабевать* tarkoittavat molemmat heikentymistä ja toimivat rinnakkain *ослабеть*-verbin imperfektiivisenä parina. Toisinaan sekundaariset muodot ovat tyyliltään kirjallisempia kuin vastaavat etuliitteettömät verbit. Tämä koskee esimerkiksi verbejä *жить* ja *проживать* merkityksessä 'asua jossakin'.

13.3. Aspektiparittomat verbit

Suurin osa venäjän verbeistä on aspektiparillisia. Perinteisen määritelmän mukaan aspektiparin muodostavat verbit ilmaisevat samaa leksikaalista merkitystä ja eroavat toisistaan vain aspektien ilmaisemien merkitysten suhteen, esim. *строить/построить* (rakentaa), *решать/решить* (ratkaista), *рассказывать/рассказать* (kertoa). Kaikilla verbeillä ei kuitenkaan ole aspektiparia. Useimmat aspektiparittomat verbit ovat yksiaspektisia eli niillä on nimensä mukaisesti vain yksi aspekti – joko perfektiivinen tai imperfektiivinen. Yksiaspektisten verbien lisäksi aspektiparittomien verbien ryhmään kuuluu pieni joukko kaksiaspektisia verbejä, joita voidaan käyttää kummankin aspektin merkityksessä.

Yksiaspektiset verbit

Yksiaspektiset verbit (*одновидовые глаголы*) ovat aspektiltaan joko imperfektiivisiä tai perfektiivisiä.

Aspektiparittomia imperfektiivisen aspektin verbejä

1. etuliitteettömät liikettä osoittavat verbit (ks. 23.1.), esim.

<i>идти</i> I	<i>ходить</i> II	mennä/tulla/kulkea (jalkaisin)
<i>нести</i> I	<i>носить</i> II	kantaa, viedä, tuoda
<i>ползти</i> I	<i>ползать</i> I	ryömiä, kontata

2. joukko verbejä, jotka kuvaavat enemmän tai vähemmän pysyviä tiloja, ominaisuuksia, suhteita, säännönmukaisia aktiviteetteja tms., esim.

быть I olla	нуждаться I tarvita, olla jnk tarpeessa	следить II seurata
весьма II rainaa	ожидать I odottaa	состоять II koostua
висеть II riippua, roikkua	отсутствовать I olla poissa	содержать II sisältää
жить I elää	править II hallita	спать II nukkua
значить II merkitä	принадлежать II kuulua jklle	стоять II maksaa, olla jnk hintainen
иметь I omistaa	присутствовать I olla läsnä	стоять II seistä
лежать II maata	работать I työskennellä	стремиться II pyrkii, tavoitella
любить II pitää, rakastaa	разговаривать I keskustella	существовать I olla olemassa
наблюдать I tarkkailla	руководить II ohjata, johtaa	уважать I kunnioittaa
находиться II sijaita	сидеть II istua	хотеть haluta
ненавидеть II vihata		

Aspektiparittomia perfektiivisen aspektin verbejä

1. seuraaviin ryhmiin kuuluvat etuliitteiset teonlaatuverbit (ks. 13.4.):

toiminnan alkua osoittavat verbit	<u>з</u> аговорить II <u>з</u> асмеяться I <u>п</u> ойти I <u>п</u> олюбить II	alkaa puhua purskahtaa nauruun lähteä jalkaisin alkaa pitää, rakastua, ihastua
lyhyen aikaa kestävä toimintaa osoittavat verbit	<u>п</u> осидеть II <u>п</u> остоять II <u>п</u> оспать II	istua jnk aikaa seistä jnk aikaa nukkua jnk aikaa
tietyn ajanjakson kestävä toimintaa osoittavat verbit	<u>п</u> робыть I <u>п</u> рожить I <u>п</u> роработать I	viipyä/oleskella tietty aika asua tietty aika työskennellä tietty aika

Huom! Kun *no-* ja *pro-*etuliitteisillä teonlaatuverbeillä on aikaa ilmaiseva merkitys, niiden yhteydessä oleva ajanmääre on akkusatiivissa: *постоять* **пáру минут** (seisoa pari minuuttia), *проработать* **пять лет** (työskennellä viisi vuotta). Tavallisesti perfektiivisen aspektin verbien kanssa ajanmääre ilmaistaan rakenteella *за* + akkusatiivi (ks. s. 171 ja 175–176), esim. *прочитать книгу* **за три часа** (lukea kirja kolmessa tunnissa), *построить дом* **за два года** (rakentaa talo kahdessa vuodessa).

2. seuraavat verbit:

очутиться II	joutua, päätyä jhk yllättäen/sattumalta
понадобиться II	olla tarpeen
состояться II	tapahtua, 'take place' ²¹
стать I	alkaa

Huom! On olemassa aspektiparillinen verbi становиться II / стать I, jonka merkitys on 'tulla joksikin'.

Kaksiaspektiset verbit

Kaksiaspektisillä verbeillä (двувидовые глаголы) on molempien aspektin merkitykset. Tähän ryhmään kuuluu etupäässä verbejä, joissa on suffiksi -ова-, kuten атаковать I (hyökätä), использовать I (käyttää), исследовать I (tutkia), модифицировать I (modifoida, muuttaa), образовать I (muodostaa), организовать I (järjestää), стабилизироваться I (vakaantua). Lisäksi kaksiaspektisiä ovat мм. велеть II (käskeä), жениться II (mennä naimisiin), обещать I (luvata) ja ранишь II (haavoittaa).

Kaksiaspektiset verbit tulkitaan kontekstin mukaan joko imperfektiivisen tai perfektiivisen aspektin verbiksi. Esimerkiksi:

imperf. asp. (preesens)	Наш университет часто организу́ет различные конференции. Meidän yliopistomme järjestää usein erilaisia konferensseja.
perf. asp. (futuuri)	В следующем году наш университет организу́ет конференцию молодых учёных. Ensi vuonna yliopistomme järjestää nuorten tutkijoiden konferenssin.

Huom!

1. Eräillä kaksiaspektisillä verbeillä on olemassa myös itsenäiset imperfektiivisen aspektin verbit, kuten образовать, организовывать.
2. Kaksiaspektisillä verbeillä обещать ja ранишь on molemmilla erilliset perfektiiviset aspektimuodot пообещать ja поранишь, joita käytetään harvemmin kuin vastaavaa etuliitteetöntä muotoa. Поранишь-verbien käyttö liittyy yleensä tapauksiin, joissa puhutaan vähäisemmästä haavasta.
3. Жениться-verbi on kaksiaspektinen, kun sen subjektina on yksi (perinteisesti miespuolinen) henkilö, esim. Олэг женился (Oleg meni naimisiin). Aspektiparia жениться/пожениться käytetään monikossa merkityksessä 'mennä keskenään naimisiin', esim. Они поженились (He menivät naimisiin).

13.4. Aspekti ja teonlaadut

Teonlaadut (способы глагольного действия) liittyvät läheisesti aspektikategoriaan. Teonlaadun käsitteellä viitataan verbiryhmiin, jotka on muodostettu semanttisin perustein. Toisin sanoen samaa teonlaatua edustavia verbejä yhdistää jokin tietty leksikaalinen merkitys, kuten toiminnan alkamisen merkitys verbeillä τυppiä запеть (alkaa laulaa) ja заинтересоваться (kiinnostua). Siinä missä aspekti on kieliopillinen kategoria, joka kattaa kaikki verbit, teonlaatu on vain tiettyjen verbiryhmien ominaisuus. Muodollisesti teonlaadut ilmenevät ennen kaikkea etuliitteiden ja suffiksien avulla. Monilla teonlaatuverbeillä ei ole aspektiparia.

²¹ Verbin состояться käyttöalue on huomattavasti suppeampi kuin suomen tapahtua-verbillä. Merkitykseltään ja käytöltään состояться on lähellä englannin sanaliittoa 'take place', esim. Конференция состоялась в Одессе (Konferenssi pidettiin Odessassa). Siinä missä состояться on aspektipariton perfektiivisen aspektin verbi, состоять (koostua, käsittää) kuuluu aspektiparittomien imperfektiivisten verbien ryhmään, esim. Роман состоит из трёх частей (Romaanissa on kolme osaa).

Teonlaatuojen luokittelussa esiintyy suurta kirjavuutta teonlaatuojen määrän ja nimitysten suhteen. Perfektiivisen aspektin teonlaatuja on enemmän kuin imperfektiivisen. Seuraavaksi tarkastellaan vain muutamia selkeärajaisia verbijoukkoja, jotka kaikki edustavat perfektiivistä aspektia:

1. Inkoatiivinen teonlaatu (начинáтельный способ дéйствия)

Бабушка рассказáла забáвный анекдóт, и все засмеялись.

Isoäiti kertoi hauskan vitsin, ja kaikki purskahtivat nauruun.

- ilmaisee toiminnan alkamista
- muodostetaan pääasiassa за- ja по-etuliitteiden avulla, esim. запéть I (alkaa laulaa), заплакать I (purskahtaa itkun), засмеяться I (purskahtaa nauruun), полюбить II (alkaa pitää, rakastua, ihastua), пойти I (lähteä jalkaisin)
- inkoatiivisilla verbeillä ei yleensä ole imperfektiivistä aspektiparia

2. Delimitatiivinen teonlaatu (ограничíteльный способ дéйствия)

Она́ почитáла книгу́ два часа́.

Hän luki kirjaa kaksi tuntia.

- ilmaisee ajallisesti rajattua, yleensä lyhyen aikaa kestäväää toimintaa
- muodostetaan по-etuliitteen avulla, esim. посидéть II (istua jnk aikaa), поспáть II (nukkua jnk aikaa), постоя́ть II (seistä jnk aikaa)
- delimitatiivisilla verbeillä ei yleensä ole imperfektiivistä aspektiparia
- delimitatiivisten verbien yhteydessä ajanmääre ilmaistaan akkusatiivilla ilman prepositiota, ei siis rakenteella за + akkusatiivi kuten perfektiivisten verbien yhteydessä yleensä, vrt. почитáть книгу́ **пóлчасá** (lukea kirjaa puoli tuntia) – прочитáть книгу́ **за пóлчасá** (lukea kirja puolessa tunnissa)

3. Perduratiivinen teonlaatu (длíteльно-ограничíteльный способ дéйствия)

Я проспáла 12 часóв.

Nukuin 12 tuntia.

- ilmaisee tietyn ajanjakson kestäväää toimintaa
- merkitykseen yhdistyy yleensä ajatus siitä, että puhuja mieltää ajanjakson pitkäksi
- muodostetaan про-etuliitteen avulla, esim. пребы́ть I (viipyä/oleskella tietty aika), прожить I (asua tietty aika), прорабóтать I (työskennellä tietty aika)
- perduratiivisilla verbeillä ei yleensä ole imperfektiivistä aspektiparia
- perduratiivisten verbien yhteydessä ajanmääre ilmaistaan akkusatiivilla ilman prepositiota, ei siis rakenteella за + akkusatiivi niin kuin perfektiivisten verbien yhteydessä yleensä, vrt. проспáть **12 часóв** (nukkua 12 tuntia) – написáть сочинéние **за два часá** (kirjoittaa aine kahdessa tunnissa)

4. Momentaaninen teonlaatu (однокрáтный/одноáктный способ дéйствия)

Вдруг ктó-то крикнул: «Ура́!»

Yhtäkkiä joku huudahti: "Hurraa!"

- ilmaisee yhtäkkistä, hetkellistä toimintaa
- momentaaniverbien muodollisena osoittimena on suffiksi -ну-, esim. крикнуть I (huudahtaa), махну́ть I (heilauttaa), прыгну́ть I (hypätä, hypähtää), толкну́ть I (tönäistä, töytäistä)
- momentaaniverbeillä on imperfektiivinen aspektipari, esim. крича́ть I (huutaa), маха́ть I (heiluttaa), прыга́ть I (hyppiä), толка́ть I (työntää).

On syytä huomata, että myös aspektipareja muodostetaan samoilla sananmuodostuskeinoilla kuin teonlaatuverbejä. Esimerkiksi no-etuliite, jonka avulla voidaan muodostaa inkoatiivisen ja delimitatiivisen teonlaadun verbejä, voi olla myös pelkkä aspektin tunnus, jolloin se ei tuo kantaverbiin mitään uutta merkitysisältöä, kuten aspektiparissa просить II / попросить II (pyytää). Vastaavasti momentaaniverbien tunnus on ну-suffiksi, mutta kaikki ну-suffiksilliset verbit eivät ole momentaaniverbejä. Näiden verbien joukossa on myös aspektiltaan imperfektiivisiä verbejä, esim. сохнуть I (perf. высохнуть I) 'kuivua'.

Kertauskysymyksiä luvusta 13:

- ✓ Ilmaisevatko kaikki venäjän verbit aspektia?
- ✓ Kuinka monta aikamuotoa venäjässä on? Nimeä aikamuodot suomeksi ja venäjäksi.
- ✓ Miten aspektikategoria ja aikamuotokategoria liittyvät toisiinsa, toisin sanoen: mitä aikamuotoja imperfektiiviset verbit voivat ilmaista, entä perfektiiviset?
- ✓ Miten lauseiden Я читала статью ja Я прочитала статью välinen ero tulee esiin suomen kielessä?
- ✓ Miten imperfektiivisen ja perfektiivisen aspektin verbit eroavat muodollisesti toisistaan aspektipareissa пить/выпить (juoda), получать/получить (saada) ja улыбаться/улыбнуться (hymyillä)?
- ✓ Anna esimerkki sekundaarisesta imperfektiivisen aspektin verbistä.
- ✓ Mitä tarkoitetaan yksiaspektisillä ja kaksiaspektisillä verbeillä? Anna esimerkki kummastakin ryhmästä.
- ✓ Mitä inkoatiivinen teonlaatu ilmaisee?
- ✓ Mitä ovat momentaaniverbit?
- ✓ Mitä erityistä on lauseiden 1 ja 2 ajanilmauksissa? 1) Она прочитала книгу полчаса; 2) Она проспала 12 часов.



14.

VERBINVALTALOT (ОСНОВЫ ГЛАГОЛА)

Verbien taivutusmuotoja muodostetaan infinitiivivartalosta ja preesensvartalosta. Infinitiivivartalo (основа инфинитива) saadaan poistamalla verbin infinitiivimuodosta infinitiivin tunnus (infinitiivin päätteistä ks. luku 17). Preesensvartalo (основа настоящего времени) saadaan, kun verbin monikon 3. persoonan taivutusmuodosta poistetaan persoonaa ilmaiseva päätte.²²

infinitiivi	infinitiivivartalo	mon. 3. persoona	preesensvartalo
чита́-ть I (lukea)	чита-	чита́-ют	чита-
нача́-ть ^P I (alkaa)	нача-	начн-у́т	начн-
говори́-ть II (puhua)	говори-	говор-я́т	говор-
молча́-ть II (olla vaiti)	молча-	молч-а́т	молч-

Infinitiivivartalo ja preesensvartalo voivat olla samat (kuten verbillä чита́ть) tai erota toisistaan (kuten verbeillä нача́ть^P, говори́ть ja молча́ть).

Huom!

- Eräiden verbien infinitiivivartaloa ei poikkeuksellisesti muodosteta infinitiivimuodosta, vaan sen katsotaan olevan sama kuin preesensvartalo. Tähän ryhmään kuuluvat:
 - verbit, joiden infinitiivimuoto päättyy ч-konsonanttiin

infinitiivi	mon. 3. persoona	infinitiivivartalo = preesensvartalo
мочь I (voida)	мо́г-ут	мог-
печь I (paistaa, leipoa)	пек-у́т	пек-

- verbit, joissa on infinitiivin tunnuksen edellä с-konsonantti, jota preesensvartalossa vastaa konsonantti д, т tai б

infinitiivi	mon. 3. persoona	infinitiivivartalo = preesensvartalo
вести́ I (taluttaa, viedä, johtaa)	вед-у́т	вед-
гребсти́ I (soutaa, meloa, haravoida)	греб-у́т	греб-
цветсти́ I (kukkia, kukoistaa)	цвет-у́т	цвет-
упасть ^P I (kaatua, pudota)	упад-у́т	упад-

- Preesens- ja infinitiivivartalon lisäksi voidaan erottaa preteritivartalo (основа прошедшего времени), joka saadaan poistamalla verbin preteritimuodosta preteritin tunnus.

infinitiivi	preteritimuodot	preteritivartalo
чита́-ть I (lukea)	чита́-л, -ла, -ло, -ли	чита-
молча́-ть II (olla vaiti)	молча́-л, -ла, -ло, -ли	молча-
прыгну́-ть ^P I (hypätä)	прыгну́-л, -ла, -ло, -ли	прыгну-
умерé-ть ^P I (kuolla)	у́мер, умер-ла́, у́мер-ло, у́мер-ли	умер-

Useimmiten preteritivartalo on sama kuin infinitiivivartalo (kuten verbeillä чита́-ть, молча́-ть ja прыгну́-ть^P), mutta ei aina (kuten verbillä умерé-ть^P).

²² Huomaa, että termiä preesensvartalo käytetään myös perfektivisen aspektin verbeistä, vaikka niillä ei ole preesenssiä. Perfektivisen aspektin verbeistä preesensvartalo saadaan yksinkertaisen futuurin monikon 3. persoonan muodosta: нача́ть^P (alkaa) → начн-у́т → начн-.

Kertauskysymyksiä luvusta 14:

- ✓ Anna venäjänkieliset vastineet termeille infinitiivivartalo, preesensvartalo ja preteritivartalo.
- ✓ Mikä on verbin смотре́ть (katsoa) preesensvartalo? Entä infinitiivivartalo? Onko tämän verbin preteritivartalo sama kuin sen infinitiivivartalo?
- ✓ Verbillä умере́ть^p (kuolla) on kolme toisistaan eroavaa vartaloa: умр-, умер- ja умере-. Mikä niistä on infinitiivivartalo, entä preesens- ja preteritivartalo? (Vihje: yksinkertaisessa futuurissa verbi taipuu seuraavasti: умру́, умре́шь, умре́т, умре́м, умре́те, умру́т).



15.

VERBIEN PERSOONAMUODOT JA TAIVUTUSLUOKAT (ЛИЧНЫЕ ФОРМЫ ГЛАГОЛА И ТИПЫ СПРЯЖЕНИЯ)

Venäjän verbit taipuvat persoonamuodoissa. Persoonataivutus koskee preesenssiä (imperfektiiviset verbit) ja yksinkertaista futuuria (perfektiiviset verbit); preteritillä ei ole persoonamuotoja. Persoonamuotojen perusteella verbit jaetaan kahteen taivutusluokkaan eli konjugaatioon: I konjugaatio (первое спряжение) ja II konjugaatio (второе спряжение).

I konjugaatio

I konjugaation teemavokaali on e, joka esiintyy kaikissa muissa muodoissa paitsi yksikön 1. persoonassa ja monikon 3. persoonassa. Yksikön 1. persoonan päätte on vokaalin jälkeen -ю ja konsonantin jälkeen -у. Monikon 3. persoonan päätteet ovat vastaavasti -ют ja -ут. Painollisena I konjugaation teemavokaali muuttuu ё:ksi.

		рабóтать tehdä työtä	имéть omistaa	ждать odottaa	спасíть ^p pelastaa	päätteet
yks.	я	рабóтаю	имéю	жду	спасú	-ю / -у
	ты	рабóтаешь	имéешь	ждéшь	спасéшь	-ешь / -ёшь
	он/онá	рабóтает	имéет	ждёт	спасёт	-ет / -ёт
mon.	мы	рабóтаем	имéем	ждём	спасём	-ем / -ём
	вы	рабóтаете	имéете	ждёте	спасёте	-ете / -ёте
	онí	рабóтают	имéют	ждут	спасúт	-ют / -ут

I konjugaatioon kuuluvat:

- useimmat ать-, ять- ja еть-loppuiset verbit
- kaikki ти-, чь-, нуть-, овать-, евать-, ереть-, уть-, оть-, сть-, зть-loppuiset verbit
- useimmat vartaloltaan yksitavuiset verbit, kuten петь (laulaa) ja пить (juoda)

II konjugaatio

II konjugaation teemavokaali on и, joka esiintyy kaikissa muissa muodoissa paitsi yksikön 1. persoonassa ja monikon 3. persoonassa. Yksikön 1. persoonan päätte on -у konsonanttien ж, ч, ш ja щ jälkeen. Monikon 3. persoonan päätte on tällöin -ат. Muissa tapauksissa yksikön 1. persoonan päätte on -ю ja monikon 3. persoonan päätte -ят.

		говорíть puhua	смотрéть katsoa	лежáть maata, olla	молчáть vaieta	päätteet
yks.	я	говорú	смотрú	лежú	молчú	-ю / -у
	ты	говорíшь	смóтришь	лежíшь	молчíшь	-ишь
	он/онá	говорít	смóтрит	лежít	молчít	-ит
mon.	мы	говорím	смóтрим	лежím	молчím	-им
	вы	говорíte	смóтрите	лежíte	молчíte	-ите
	онí	говорúт	смóтрят	лежáт	молчáт	-ят / -ат

II konjugaatioon kuuluvat:

- melkein kaikki ить-loppuiset verbit
- muutamat ать-, ять- ja еть-loppuiset verbit, kuten лежать (maata, olla), стоять (seistä) ja сидеть (istua)

Huom!

1. Useimmilla I konjugaation verbeillä infinitiivin tunnuksen edellä oleva vokaali säilyy verbiä taivutettaessa, esim. имéть (omistaa, olla): имéю, имéешь jne. Toisinaan vokaali kuitenkin katoaa, esim. ждáть (odottaa): ждú, ждéшь, ждёт jne. II konjugaation verbeillä infinitiivin tunnusta edeltävä vokaali katoaa aina, esim. говорíть (puhua): говорю́, говори́шь, говори́т jne.
2. Taivutettaessa ся-loppuisia verbejä postfiksi on vokaalin jälkeen muodossa -сь:

	интересовáться olla kiinnostunut	умы́ться ^P peseytyä
я	интересу́юсь	умо́юсь
ты	интересу́ешься	умо́ешься
он/она́	интересу́ется	умо́ется
мы	интересу́емся	умо́емся
вы	интересу́етесь	умо́етесь
они́	интересу́ются	умо́ются

3. Kuten edellä on todettu, persoonataivutus koskee imperfektiivisistä verbeistä muodostettavaa preesensia ja perfektiivisistä verbeistä muodostettavaa yksinkertaista futuuria. Jos aspektipari on muodostettu etuliitteen avulla, preesensin ja yksinkertaisen futuurin taivutus päätteet ovat identtiset, esim. дéлать/сдéлать (tehdä).²³ Jos aspektipari on muodostettu muulla tavoin (ks. 13.2.1.), preesensillä ja yksinkertaisella futuurilla on molemmilla oma taivutuskaavansa, esim. отвеча́ть/отвéтить (vastata).

	preesens	yksinkert. futuuri	preesens	yksinkert. futuuri
я	дéлаю	сдéлаю	отвеча́ю	отвéчу
ты	дéлаешь	сдéлаешь	отвеча́ешь	отвéтишь
он/она́	дéлает	сдéлает	отвеча́ет	отвéтит
мы	дéлаем	сдéлаем	отвеча́ем	отвéтим
вы	дéлаете	сдéлаете	отвеча́ете	отвéтите
они́	дéлают	сдéлают	отвеча́ют	отвéтят

²³ Tarkemmin sanottuna kaikki samasta imperfektiivisen aspektin kantaverbistä etuliitteen avulla muodostetut perfektiivisen aspektin verbit taipuvat persoonassa kuten kantaverbinsä. Esimerkiksi verbit переписа́ть (kirjoittaa uudelleen/puhtaaksi), записа́ть (kirjoittaa muistiin), подписа́ть (allekirjoittaa), дописа́ть (kirjoittaa loppuun / jhkn asti) jne. taipuvat persoonassa писа́ть-verbin tavoin.

15.1. Paino verbien persoonamuodoissa²⁴

Verbin persoonamuodoissa paino voi olla joko kiinteä (1–2) tai liikkuva (3). Kaikkiin kolmeen painotyyppiin (1–3) kuuluu kummankin konjugaation verbejä.

1. paino kaikissa persoonissa samalla tavulla kuin infinitiivissä:

	чита́ть I lukea	уме́ть I osata	ве́рить II uskoa	стро́ить II rakentaa
я	чита́ю	уме́ю	ве́рю	стро́ю
ты	чита́ешь	уме́ешь	ве́ришь	стро́ишь
он/она́	чита́ет	уме́ет	ве́рит	стро́ит
мы	чита́ем	уме́ем	ве́рим	стро́им
вы	чита́ете	уме́ете	ве́рите	стро́ите
они́	чита́ют	уме́ют	ве́рят	стро́ят

2. paino kaikissa persoonissa päätteellä:

	неси́ I kantaa	встава́ть I pousta	звони́ть II soittaa	спеши́ть II kiirehtiä
я	несу́	встаю́	звоню́	спешу́
ты	несёшь	встаёшь	звони́шь	спеши́шь
он/она́	несёт	встаёт	звони́т	спеши́т
мы	несём	встаём	звони́м	спеши́м
вы	несёте	встаёте	звони́те	спеши́те
они́	несу́т	встаю́т	звоня́т	спеша́т

3. paino yksikön 1. persoonassa päätteellä, muissa persoonissa vartalolla:

	иска́ть I etsiä	сказа́ть ^P I sanoa	ходи́ть II kävellä, käydä	учи́ть II opettaa
я	ищу́	скажу́	хожу́	учу́
ты	ищешь	ска́жешь	ходи́шь	у́чишь
он/она́	ищет	ска́жет	ходи́т	у́чит
мы	ищем	ска́жем	ходи́м	у́чим
вы	ищете	ска́жете	ходи́те	у́чите
они́	ищут	ска́жут	ходи́т	у́чат

15.2. Tarkennuksia verbien taivutukseen

Kun verbejä taivutetaan persoonamuodoissa, verbien vartaloissa voi tapahtua muutoksia. I konjugaation verbeillä mahdollinen muutos koskee kaikkia persoonia, esim. писа́ть (kirjoittaa): пишу́, пи́шешь, пи́шет, пи́шем, пи́шете, пи́шут. II konjugaation verbeillä mahdollinen vartalon muutos tapahtuu vain yksikön 1. persoonassa, esim. сиде́ть (istua): сижу́, сиди́шь, сиди́т, сиди́м, сиди́те, сидя́т.²⁵ Lisäksi on joukko poikkeuksellisesti taipuvia ja epäsäännöllisiä verbejä.

²⁴ Jos imperfektiivisen aspektin verbiin lisätään etuliite, paino säilyy samalla tavulla kuin kantaverbillä. Poikkeuksena ovat вы-etuilitteen avulla muodostetut perfektiivisen aspektin verbit, joissa paino lankeaa aina etuliitteelle, esim. выпить^P (juoda): выпью́, выпьешь, выпьет, выпьем, выпьете, выпьют (mutta: пить: пью́, пьёшь, пьёт, пьём, пьёте, пьют). Painottomassa asemassa ё:n tilalla on е.

²⁵ Jos imperfektiivisen verbin vartalossa tapahtuu muutos, sama muutos koskee luonnollisesti myös kaikkia kyseisestä verbistä etuliitteen avulla muodostettuja perfektiivisen aspektin verbejä.

I konjugaatio

1. Konsonantin vaihdos ja infinitiivin tunnusta edeltävän vokaalin katoaminen (muutokset koskevat kaikkia persoonamuotoja)

	писа́ть (С → Ш) kirjoittaa	пла́кать (К → Ч) itkeä	пря́тать (Т → Ч) piilottaa	показа́ть ^P (З → Ж) näyttää
я	пишу́	пла́чу	пря́чу	покажу́
ты	пи́шешь	пла́чешь	пря́чешь	пока́жешь
он/она́	пи́шет	пла́чет	пря́чет	пока́жет
мы	пи́шем	пла́чем	пря́чем	пока́жем
вы	пи́шете	пла́чете	пря́чете	пока́жете
они́	пи́шут	пла́чут	пря́чут	пока́жут

Muita konsonanttivaihdoksia:

Г → Ж	двигаться (liikkua) – я дви́жусь, он дви́жется, они́ дви́жутся ²⁶
Х → Ш	махать (heiluttaa, huitoa) – я машу́, он ма́шет, они́ машут (Huom! verbillä on puhekielessä myös taivutusparadigma: я маха́ю, он маха́ет, они́ маха́ют)
СК → Ц	искать (etsiä) – я ищú, он и́щет, они́ и́щут
СЛ → ШЛ	послать ^P (lähettää) – я пошлú, он пошлёт, они́ пошлúт

Huom! Vaikka tähän ryhmään kuuluvia verbejä onkin paljon, muutokset eivät koske läheskään kaikkia I konjugaation verbejä, joiden vartalo päättyy edellä mainittuihin konsonantteihin. Esimerkiksi verbien спасать (pelastaa), возника́ть (ilmaantua, syntyä) ja исчеза́ть (kadota, hävitä) taivutuksessa ei tapahdu muutoksia. Verbin соса́ть (imeä) taivutusmuodoissa infinitiivin tunnusta edeltävä vokaali katoaa, mutta с- konsonantti ei muutu suhuäänteeksi (ш): я сосу́, он сосёт, они́ сосу́т.

2. -ова-, -ева-, -ва- muuttuu

	рисова́ть (ОВА → У) piirtää	зави́довать (ОВА → У) kadehtia	танцева́ть (ЕВА → У) tanssia	дава́ть (ВА → Ø) antaa
я	рисую́	зави́дую	танцую́	даю́
ты	рису́ешь	зави́дуешь	танцу́ешь	даёшь
он/она́	рису́ет	зави́дует	танцу́ет	даёт
мы	рису́ем	зави́дуем	танцу́ем	даём
вы	рису́ете	зави́дуете	танцу́ете	даёте
они́	рисую́т	зави́дуют	танцую́т	даю́т

Muita tähän ryhmään kuuluvia verbejä:

ОВА → У	арендова́ть (vuokrata), бастова́ть (lakkoilla), беседова́ть (jutella), голосо́вать (äänestää), жа́ловаться (valittaa), интересова́ть (kiinnostaa), интересова́ться (olla kiinnostunut), иссле́довать (tutkia), организовáть (järjestää), плани́ровать (suunnitella), про́бовать (kokeilla), путеше́ствовать (matkustella), сова́ть (työntää, sujauttaa), сове́товать (neuvoa), финанси́ровать (rahoittaa), чу́вствовать (tuntea) jne.
---------	---

²⁶ Двигаться-verbillä on toinenkin taivutusparadigma: я дви́гаюсь, он дви́гается, они́ дви́гаются. Rinnakkaiset taivutusmuodot ovat synonyymisiä merkityksessä 'liikkua, kulkea, edetä': Пóезд дви́гается/двигается ме́дленнее, чем обы́чно (Juna kulkee hitaammin kuin yleensä). Merkityksessä 'lähteä liikkeelle' tulee käyttää säännöllisen taivutusparadigman mukaista varianttia: Пóезд дви́гается в путь (Juna on lähdössä matkaan).

EBA → У	жева́ть (pureskella, jauhaa suussa, märehätiä), ночева́ть (yöryä) jne.
EBA → Ю	воева́ть (sotia), плева́ть (sylkeä, syljeskellä) jne.
BA → Ø	встава́ть (nousta), достава́ть (hankkia), остава́ться (jäädä), преподава́ть (opettaa), признава́ть (tunnustaa), продава́ть (myydä), создава́ть (luoda, perustaa), узнава́ть (ottaa selvää) jne.

Huom!

- ва- muuttuu vain, jos suffiksia edeltää -да-, -зда-, -зна- tai -ста-. Muissa tapauksissa ва-suffiksi säilyy, esim. забыва́ть (unohtaa): я забыва́ю; умыва́ть (pestä): я умыва́ю. Евать-loppuisista verbeistä suurin osa on sellaisia, joilla preesensvartalo on sama kuin infinitiivivartalo, esim. зева́ть (haukotella): я зева́ю; одева́ть (pukea): я одева́ю; подозрева́ть (epäillä, aavistaa): я подозрева́ю; сомнева́ться (epäillä, epäroidä): я сомнева́юсь.
- Verbin здорова́ться (tervehtiä) taivutuksessa -ова- säilyy: я здорова́юсь.

3. Muita muutoksia

	éхать ajaa	жить asua	звать kutsua	откры́ть ^P avata	стать ^P tulla jksk
я	éду	живу́	зову́	откро́ю	ста́ну
ты	éдешь	живёшь	зовёшь	откро́ешь	ста́нешь
он/она́	éдет	живёт	зовёт	откро́ет	ста́нет
мы	éдем	живём	зовём	откро́ем	ста́нем
вы	éдете	живёте	зовёте	откро́ете	ста́нете
они́	éдут	живу́т	зову́т	откро́ют	ста́нут

- жить-verbin tavoin taipuu: плыть (uida, kellua)
- звать-verbin tavoin taipuu: назва́ть^P (nimittää)
- откры́ть^P-verbin tavoin taipuvat: закрыва́ть^P (sulkea), мыть (pestä)
- стать^P-verbin tavoin taipuvat: вста́ть^P (nousta), оде́ть^P (pukea)

	нача́ть ^P alkaa	пона́ять ^P ymmärtää	приня́ть ^P ottaa vastaan	подня́ть ^P nostaa
я	начну́	пойму́	приму́	подниму́
ты	начнёшь	поймёшь	примёшь	поднимёшь
он/она́	начнёт	поймёт	примет	поднимет
мы	начнём	поймём	примем	поднимем
вы	начнёте	поймёте	примете	поднимете
они́	начнут	поймут	примут	поднимут

- пона́ять^P-verbin tavoin taipuvat: заня́ть^P (varata), наня́ть^P (palkata)
- подня́ть^P-verbin tavoin taipuvat: обня́ть^P (halata), сня́ть^P (ottaa pois)

	петь laulaa	пить juoda	брати́ ottaa	взять ^P ottaa
я	пою́	пью́	беру́	возьму́
ты	поёшь	пьёшь	берёшь	возьмёшь
он/она́	поёт	пьёт	берёт	возьмёт
мы	поём	пьём	берём	возьмём
вы	поёте	пьёте	берёте	возьмёте
они́	пою́т	пью́т	беру́т	возьму́т

- пить-verbin tavoin taipuvat: бить (lyödä), лить (kaataa), шить (ommella), убить^P (tappaa, murhata)
- брать-verbin tavoin taipuvat: выбрать^P (valita), драться (tapella, riidellä), собрать^P (koota)
- взять^P-verbin tavoin taipuu: жать (kiristää, puristaa): я жму, он жмёт, они жмут

	вести taluttaa, viedä	изобрести ^P keksiä	прочести ^P (= прочитать) lukea	упасть ^P kaatua, pudota
я	веду́	изобрету́	прочту́	упаду́
ты	ведёшь	изобретёшь	прочтёшь	упадёшь
он/она́	ведёт	изобретёт	прочтёт	упадёт
мы	ведём	изобретём	прочтём	упадём
вы	ведёте	изобретёте	прочтёте	упадёте
они́	веду́т	изобрету́т	прочту́т	упаду́т

- вести-verbin tavoin taipuvat: перевести^P (kääntää), провести^P (viettää)
- изобрести^P-verbin tavoin taipuu: приобрести^P (hankkia, saada)
- прочести^P-verbin tavoin taipuvat: счесть^P (pitää jnak), учесть^P (laskea, luetteloida; ottaa huomioon). Huomaa, että счесть^P-verbin persoonamuodoissa с-etuiliite on muodossa со-, esim. я сочту́ (ks. alaviite 20, s. 146)
- упасть^P-verbin tavoin taipuvat: класть (asettaa makuuasentoon), пасть^P (räätä, joutua), пропасть^P (kadota, hävitä), украть^P (varastaa)

Huomaa myös идти-verbistä etuliitteen avulla muodostettujen verbien taivutus:

	идти mennä, kulkea	найти ^P (Й → ЙД) löytää	пойти ^P (Й → ЙД) lähteä	прийти ^P (Й → Д) tulla, saapua
я	иду́	найду́	пойду́	приду́
ты	идёшь	найдёшь	пойдёшь	придёшь
он/она́	идёт	найдёт	пойдёт	придёт
мы	идём	найдем	пойдем	придем
вы	идёте	найдёте	пойдёте	придёте
они́	иду́т	найду́т	пойду́т	приду́т

4. Poikkeuksellinen taivutus

	печь paistaa, leipoa	беречь suojella, säästää	лечь ^P käydä makuulle, mennä nukkumaan	мочь voida
я	пеку́	берегу́	лягу́	могу́
ты	печёшь	бережёшь	ляжешь	можешь
он/она́	печёт	бережёт	ляжет	может
мы	печём	бережём	ляжем	можем
вы	печёте	бережёте	ляжете	можете
они́	пеку́т	берегу́т	лягут	могут

- печь-verbin tavoin taipuu: течь (virrata)
- беречь-verbin tavoin taipuu: стричь (leikata)
- verbi жечь (polittaa) taipuu kuten беречь sillä erotuksella, että konsonanttivaihtelun (ч/ж) lisäksi e-vokaali väistyy: я жгу, он жжёт, они жгут
- мочь-verbin tavoin taipuu: помочь^P (auttaa)

	сесть ^P istuutua	быть olla (fut.)	ошибиться ^P erehtyä	бриться ajaa partansa
я	ся́ду	бу́ду	ошибу́сь	брею́сь
ты	ся́дешь	бу́дешь	ошибе́шься	брее́шься
он/она́	ся́дет	бу́дет	ошибе́тся	брее́тся
мы	ся́дем	бу́дем	ошибе́мся	брее́мся
вы	ся́дете	бу́дете	ошибе́тесь	брее́тесь
они́	ся́дут	бу́дут	ошибу́тся	брею́тся

- быть-verbin tavoin taipuvat: забыть^P (unohtaa), прибыть^P (saapua)
- ошибиться-verbin tavoin taipuvat: ушибить^P (loukata, satuttaa), ушибиться^P (loukata itsensä, loukkaantua)
- бриться-verbin tavoin taipuu: брить (ajaa parta tms.)

Kiinnitä huomiota myös seuraaviin muutoksiin:

1. Нуть-loppuisista verbeistä katoaa persoonamuodoissa ну-suffiksin y-vokaali.

	привы́кнуть ^P tottua	кри́кнуть ^P huudahtaa	отдохну́ть ^P levätä	улыбну́ться ^P hymyillä
я	привы́кну	кри́кну	отдохну́	улыбну́сь
ты	привы́кнешь	кри́кнешь	отдохне́шь	улыбне́шься
он/она́	привы́кнет	кри́кнет	отдохне́т	улыбне́тся
мы	привы́кнем	кри́кнем	отдохне́м	улыбне́мся
вы	привы́кнете	кри́кнете	отдохне́те	улыбне́тесь
они́	привы́кнут	кри́кнут	отдохну́т	улыбну́тся

2. Ороть- ja олоть-loppuisista verbeistä katoaa persoonamuodoissa infinitiivin tunnusta edeltävä o-vokaali. Ереть-loppuisista verbeistä katoaa infinitiivin tunnusta edeltävän e:n lisäksi toinenkin e.

	боро́ться taistella	коло́ть pilkkoa, halkoa; pistää	умере́ть ^P kuolla	стере́ть ^P ruyhkiä, hangata
я	бору́сь	колю́	умру́	сотру́
ты	бо́решься	ко́лешь	умре́шь	сотре́шь
он/она́	бо́рется	ко́лет	умре́т	сотре́т
мы	бо́ремся	ко́лем	умре́м	сотре́м
вы	бо́ретесь	ко́лете	умре́те	сотре́те
они́	бо́рются	ко́лют	умру́т	сотру́т

- ереть-loppuisia ovat myös: запереть^P (lukita): я запру́, он запрёт, они́ запру́т ja отпереть^P (avata jk lukittu): я отопру́, он отопрёт, они́ отопру́т

II konjugaatio

1. Konsonantin vaihdos (muutos koskee vain yksikön 1. persoonaa)

	видеть (Д → Ж) nähdä	запретить ^P (Т → Щ) kieltää	просить (С → Ш) pyytää	ответить ^P (Т → Ч) vastata
я	ви́жу	запрещу́	прошу́	отвечу́
ты	ви́дишь	запрети́шь	про́сишь	отвэтишь
он/она́	ви́дит	запрети́т	про́сит	отвэтит
мы	ви́дим	запрети́м	про́сим	отвэтим
вы	ви́дите	запрети́те	про́сите	отвэтите
они́	ви́дят	запретя́т	про́сят	отвэтят

- видеть-verbin tavoin taipuvat: водить (taluttaa), гладить (silittää), ездить (matkustaa), обидеть^P (loukata), предупредить^P (varoittaa), сидеть (istua), подтвердить^P (vahvistaa), ходить (kulkea). Verbeillä водить ja ходить on liikkuva paino, toisin sanoen paino on yksikön 1. persoonassa päätteellä ja muissa persoonissa vartalolla (ks. 15.1.): я вожу́/хожу́, он во́дит/хо́дит, они́ во́дят/хо́дят.
- запретить^P-verbin tavoin taipuvat: возвратить^P (palauttaa), обратиться^P (kääntyä jnk puoleen), посетить^P (käydä, vierailla), прекратить^P (keskeyttää), сократить^P (lyhentää)
- просить-verbin tavoin taipuvat: бросить^P (heittää), висеть (riippua, roikkua), зависеть (riippua, olla riippuvainen), красить (maalata, värjätä), носить (kantaa), спросить^P (kysyä). Verbeillä носить ja спросить^P on liikkuva paino (ks. 15.1.): я ношу́/спрошу́, он но́сит/спро́сит, они́ но́сят/спро́сят. Ne kuuluvat siis samaan painotyyppiin kuin просить.
- ответить^P-verbin tavoin taipuvat: встретить^P (tavata), заметить^P (huomata), лететь (lentää), платить (maksaa). Платить-verbillä on liikkuva paino, toisin sanoen yksikön 1. persoonassa paino on päätteellä ja muissa persoonissa vartalolla (ks. 15.1.): я плачу́, он пла́тит, они́ пла́тят.

Muita konsonanttimuutoksia:

З → Ж	возить (kuljettaa) – я вожу́, он во́зит, они́ во́зят выразить ^P (ilmaista) – я выра́жу, он выра́зит, они́ выра́зят изобразить ^P (kuvata, esittää) – я изображу́, он изобрази́т, они́ изобразя́т
СТ → Щ	допустить ^P (sallia, suvaita) – я допу́щу, он допу́стит, они́ допу́стят простить ^P (antaa anteeksi) – я про́щу, он про́стит, они́ про́сят пустить ^P (päästää) – я пу́щу, он пу́стит, они́ пу́стят свистеть (viheltää) – я сви́щу, он сви́стит, они́ сви́стят

2. Jos verbin vartalo päättyy konsonnttiin б, в, п tai м, yksikön 1. persoonan päätteen eteen tulee л

	готовить valmistaa	спать nukkuu	купить ^P ostaa	любить pitää, rakastaa
я	гото́влю	сплю́	куплю́	люблю́
ты	гото́вишь	спи́шь	ку́пишь	лю́бишь
он/она́	гото́вит	спит	ку́пит	лю́бит
мы	гото́вим	спим	ку́пим	лю́бим
вы	гото́вите	спите	ку́пите	лю́бите
они́	гото́вят	спят	ку́пят	лю́бят

- Muita tähän ryhmään kuuluvia verbejä: кормить (syöttää, ruokkia; elättää), ловить (pyydystää), накопить^P (säästää, kartuttaa, kerätä), ставить (asettaa pystyasentoon), терпеть (sietää) jne. Kaikilla edellä luetelluilla verbeillä, lukuun ottamatta verbiä ставить, paino on liikkuva (ks. 15.1.), esim. я ловлю́, он ло́вит, они́ ло́вят. Ne kuuluvat siis samaan painotyyppiin kuin verbit купить^P ja любить, joiden taivutus on kuvattu yllä.

Epäsäännöllisiä verbejä

	дать ^p antaa	есть syödä	хотеть haluta	бежать juosta
я	дам	ем	хочу	бегу
ты	дашь	ешь	хочешь	бежишь
он/она	даст	ест	хочет	бежит
мы	дадим	едим	хотим	бежим
вы	дадите	едите	хотите	бежите
они	дадут	едят	хотят	бегут

Verbien *дать^p*, *есть*, *хотеть* ja *бежать* tavoin taipuvat luonnollisesti myös kaikki kyseisistä verbeistä etuliitteen avulla muodostetut verbit, kuten kuten *издать^p* (julkaista), *выбежать^p* (juosta ulos) ja *надоеть^p* (kyllästyttää).

Kertauskysymyksiä luvusta 15:

- ✓ Missä aikamuodoissa venäjän verbit taipuvat persoonissa?
- ✓ Mikä on II konjugaation teemavokaali?
- ✓ II konjugaation verbeillä infinitiivin tunnusta edeltävä vokaali katoaa persoonataivutuksen yhteydessä. Entä I konjugaation verbeillä?
- ✓ Kun *ся*-loppuisia verbejä taivutetaan persoonissa, *ся*-postfixi on toisinaan muodossa *-сь*. Milloin?
- ✓ Persoonataivutuksen yhteydessä verbien vartaloissa voi tapahtua muutoksia. Vertaa I ja II konjugaation verbejä toisiinsa: miten verbit *писать* I (kirjoittaa) ja *сидеть* II (istua) eroavat toisistaan vartalonmuutoksen suhteen?
- ✓ Mikä muutos verbien tyyppiä *рисовать* (piirtää) vartalossa tapahtuu, kun niitä taivutetaan persoonamuodoissa?
- ✓ Testaa osaamistasi ja taivuta seuraavat verbit kaikissa persoonamuodoissa: *быть* (olla), *взять* (ottaa), *дать* (antaa), *есть* (syödä), *найти* (löytää), *начать* (alkaa), *ответить* (vastata), *открыть* (avata), *перевести* (kääntää), *печь* (paistaa, leipoa), *пить* (juoda), *плакать* (itkeä), *спать* (nukkua), *танцевать* (tanssia), *улыбнуться* (hymyillä), *умереть* (kuolla). Määritä lisäksi kunkin verbin aspekti.



16. ТАРАЛУОКАТ (НАКЛОНЕНИЯ)

Venäjän kielen verbeillä on kolme tapaluokkaa (наклонение):

1. indikatiivi (изъявительное наклонение)
2. imperatiivi (повелительное наклонение)
3. konditionaali (сослагательное/условное наклонение)

Indikatiivi sijoittaa lauseessa kuvatun asiantilan reaalisesti maailmaan ja suhteuttaa sen tiettyyn ajankohtaan joko nykyhetkessä, menneisyydessä tai tulevaisuudessa. Imperatiivin avulla puhuja käskää, kehottaa, ehdottaa, pyytää tai neuvoo puhuteltavaa toimimaan tai olemaan toimimatta tietyllä tavalla. Konditionaali ilmaisee ennen kaikkea mahdollisuutta – asiantiloja, jotka ovat mahdollisia tietyissä olosuhteissa tai tietyin ehdoin. Kaikki verbimuodot – lukuun ottamatta infinitiiviä, partisiippeja ja gerundeja – ilmaisevat jotakin kolmesta tapaluokasta.

16.1. Indikatiivi

Venäjän verbeillä on indikatiivissa (изъявительное наклонение) kolme aikamuotoa (время/времена глагола):

1. preesens (настоящее время)
2. preteriti (прошедшее время)
3. futuuri (будущее время)

Imperfektiivisillä verbeillä on kaikki aikamuodot. Perfektiivisillä verbeillä on preteriti ja futuuri, mutta ei preesensia.

Kuten aspekteja käsittelevässä luvussa on käynyt ilmi, suomessa aikamuotoja käytetään toisinaan osoittamaan sellaisia merkityseroja, jotka venäjässä ilmaistaan aspektin avulla. Niinpä ei ole yllättävää, että venäjä ja suomi eroavat toisistaan merkittävästi aikamuotokategorian suhteen:

suomi	PREESENS	=	venäjä	PREESENS FUTUURI
suomi	IMPERFEKTI PERFEKTI PLUSKVAMPERFEKTI	=	venäjä	PRETERITI

Suomen kielen preesensia vastaa venäjässä preesens ja futuuri. Suomessa ei siis ole erillistä futuuria lainkaan, ja preesensia käytetään kuvaamaan myös tulevaa aikaa. Siinä missä suomessa on kolme vaihtoehtoa menneen ajan ilmaisemiseen, venäjässä samaan tarkoitukseen on vain yksi aikamuoto.

16.1.1. Preesens

Preesens (настоящее время) voidaan muodostaa vain imperfektiivisen aspektin verbeistä ja se taipuu persoonamuodoissa. Koska persoonataivutus on kuvattu edellisessä luvussa (ks. luku 15), seuraavassa keskitytään preesensin käyttöön.

Preesensin käyttö

1. Preesens osoittaa parhaillaan tapahtuvaa toimintaa:

Ніна читаёт , а я смотрю телевизор. Оля, что ты рисуешь ?	Niina lukee ja minä katson TV:tä. Olja, mitä sinä piirrät?
---	---

2. Preesens osoittaa pysyvää asiantilaa:

Где вы живёте ? Я люблю шоколад. Этот глагол имеет два значения. Финляндия является членом Евросоюза.	Missä asutte? Pidän suklaasta. Tällä verbillä on kaksi merkitystä. Suomi on Euroopan unionin jäsen.
--	--

3. Preesens osoittaa toistuvaa tai tavanomaista toimintaa:

Мы всегда ужинаем в шесть. Я каждую неделю звоню бабушке. Петровы встают рано.	Syömme illallisen aina kuudelta. Soitan joka viikko isoäidille. Petrovit nousevat aikaisin.
---	---

4. Preesens osoittaa kykyä tai taitoa suorittaa toiminta:

Маша прекрасно говорит по-испански. Олег хорошо поёт . Ваша дочка уже читает ?	Maša puhuu erinomaisesti espanjaa. Oleg laulaa hyvin. Osaako tyttärenne jo lukea?
---	---

5. Preesens osoittaa menneisyydessä alkanutta toimintaa, joka on kestänyt tietyn aikaa ennen puhehetkeä ja jatkuu puhehetkellä yhä edelleen (näissä tapauksissa venäjän preesens vastaa suomen kielen perfektiiä):

Ты давно изучаешь русский язык? Ира уже три года живёт в Финляндии. Я с детства занимаюсь спортом.	Oletko kauan opiskellut venäjää? Ira on asunut Suomessa jo kolme vuotta. Olen harrastanut urheilua pienestä pitäen.
---	---

Huom!

- Eräissä tapauksissa preesensia voidaan käyttää myös futuurin merkityksessä. Erityisesti tämä koskee liike-verbijä. Kaiken kaikkiaan preesensmuotoisten verbien käyttö tulevan ajan merkityksessä on huomattavasti harvinaisempaa kuin suomen kielessä, jossa ei ole varsinaista futuuria lainkaan. Useimmiten kyse on suunnitelluista, aikataulutetusta tai muulla tavoin puhehetkellä varmana pidetyistä tapahtumista:

Вечером мы идём в театр. Завтра я еду в Москву. Онi уезжают в субботу. Завтра у нас выступает (/выступит) с докладом профессор Петров. Выставка открывается (/откроется) 15 февраля. Завтра ему исполняется (/исполнится) 60 лет.	Illalla menemme teatteriin. Matkustan huomenna Moskovaan. He lähtevät pois lauantaina. Professori Petrov pitää meillä huomenna esitelmän. Näyttely avautuu 15. helmikuuta. Hän täyttää huomenna 60 vuotta.
--	---

- Preesensia voidaan käyttää tyyllillisenä tehokeinona kuvaamaan menneisyyden tapahtumia. Puhutaan ns. historiallisesta preesensistä (настоящее историческое):

Вчера иду́ домой с работы и вдруг слышу за спиной знако́мый го́лос.

Kävellessäni eilen töistä kotiin kuulin yhtäkkiä selkäni takaa tutun äänen.

16.1.2. Preteriti

Venäjän kielessä on vain yksi menneen ajan aikamuoto, preteriti (прошедшее время). Se voidaan muodostaa molempien aspektien verbeistä. Kummallakin aspektimuodolla on preteritissä omat merkityksensä ja käyttökontekstinsa, joihin palataan myöhemmin (ks. s. 169–172 ja 16.1.4). Suomen kielessä venäjän preteritiä vastaa kolme menneen ajan aikamuotoa: imperfekti, perfekti ja pluskvamperfekti. Venäjän aspektimuodon valintaa ei yleensä voi päätellä suomen aikamuodon perusteella.

venäjä	suomi
он чита́л/прочита́л (preteriti)	hän luki (imperfekti) hän on lukenut (perfekti) hän oli lukenut (pluskvamperfekti)

Muodostus

Preteriti noudattaa subjektin sukua ja lukua. Se muodostetaan infinitiivivartalosta (ks. luku 14) päätteiden -л, -ла, -ло, -ли avulla. Ся-loppuisilla verbeillä ся-postiksi liitetään preteritin päätteeseen ja on vokaalin jälkeen muodossa -сь.

	рабо́та ть I työskennellä, toimia	стоя́ ть II seistä, olla	откры́ ться ^P I avautua
я, ты, он	рабо́тал	стоя́л	откры́лся
я, ты, она́	рабо́тала	стоя́ла	откры́лась
оно́	рабо́тало	стоя́ло	откры́лось
мы, вы, они́	рабо́тали	стоя́ли	откры́лись

Huom!

1. Jos infinitiivivartalo päättyy konsonantiin, maskuliinimuoto on päätteetön.

нес ти́ I	нёс, несла́, несло́, несли́	kantaa, viedä
вез ти́ I	вёз, везла́, везло́, везли́	kuljettaa, viedä
лез ть I	лез, лёзла, лёзло, лёзли	kiivetä; puuttua, sekaantua

2. Чь-loppuisten verbien preteritivartalossa on sama konsonantti kuin monikon 3. persoonassa. Maskuliinimuoto on päätteetön. Sama koskee verbiä грести́.

беречь I (берег-у́т)	берёг, берегла́, берёгло́, берёгли́	suojella, säästää
мочь I (мог-у́т)	мог, могла́, могло́, могли́	voida
печь I (пек-у́т)	пёк, пекла́, пекло́, пекли́	paistaa, leipoa
грести́ I (греб-у́т)	грёб, гребла́, гребло́, гребли́	soutaa, meloa; haravoida

3. Eräiden verbien preteritiä ei muodosteta infinitiivivartalosta.

идти I	шёл, шла, шло, шли	kävellä, tulla, mennä
вести I	вёл, велá, велó, вели́	taluttaa, viedä
местí I	мёл, мелá, мелó, мели́	lakaista
расти́ I	рос, рослá, рослó, росли́	kasvaa
изобрести́ ^P I	изобрёл, изобрелá, -лó, -ли́	keksiä
приобрести́ ^P I	приобрёл, приобрелá, -лó, -ли́	hankkia, saada
умереть ^P I	умер, умерлá, умерло, умерли	kuolla
стереть ^P I	стёр, стёрла, стёрло, стёрли	pyyhkiä, hangata
запереть ^P I	запер, заперлá, заперло, заперли	lukita
отпереть ^P I	отпер, отперлá, отперло, отперли	avata jk lukittu
есть/съесть	(съ)ел, (съ)елá, (съ)élo, (съ)ели	syödä
сесть ^P I	сел, селá, село, сели	istuutua
упасть ^P I	упáл, упáла, упáло, упáли	kaatua, pudota
попасть ^P I	попáл, попáла, попáло, попáли	päästä, joutua
прочесть ^P I	прочёл, прочлá, прочлó, прочли́	lukea
счесть ^P I	счёл, сочлá, сочлó, сочли́	pitää jnak
лечь ^P I	лэг, леглá, леглó, легли́	käydä makuulle, mennä nukkumaan

4. Нуть-loppuisilla verbeillä ну-suffiksin säilyminen preteritimuodossa vaihtelee. Seuraavilla verbeillä ну-suffiksi katoaa kaikista menneen ajan muodoista ja maskuliinimuoto on päätteetön:

возни́кнуть ^P I	возни́к, -ла, -ло, -ли	ilmaantua, syntyä
исчезну́ть ^P I	исчез, -ла, -ло, -ли	kadota
привы́кнуть ^P I	привы́к, -ла, -ло, -ли	tottua
поги́бнуть ^P I	поги́б, -ла, -ло, -ли	menehtyä, saada surmansa

Jos нуть-loppuinen verbi on ns. momentaaniverbi, ну-suffiksi säilyy kaikissa menneen ajan muodoissa. Momentaaniverbit kuvaavat hetkellistä toimintaa ja ovat aspektiltaan aina perfektivisiä.

кри́кнуть ^P I	кри́кну-л, -ла, -ло, -ли	huudahtaa
пры́гнуть ^P I	пры́гну-л, -ла, -ло, -ли	hypätä
толкнۇ́ть ^P I	толкнۇ-л, -ла, -ло, -ли	tönäistä

Muista нуть-loppuisista verbeistä ну-suffiksi putoaa pois ja menneen ajan muodot ovat päätteettömiä. Maskuliinissa ну-suffiksi on kuitenkin usein mahdollista säilyttää, jolloin päätteetön ja л-päätteinen maskuliinimuoto esiintyvät rinnakkaisvariantteina.

пахнуть I	пах/пахнул, пáхла, пáхло, пáхли	haista, tuoksua
гáснуть I	гас/гáснул, гáсла, гáсло, гáсли	sammua

Painot²⁷

Useimmiten paino on preteritissä kaikissa muodoissa samalla tavulla kuin infinitiivissä:

рисовáть I (piirtää)	рисовáл	рисовáла	рисовáло	рисовáли
в́идеть II (nähdä)	в́идел	в́идела	в́идело	в́идели
стать ^P I (alkaa)	стал	стáла	стáло	стáли

Paino voi olla myös liikkuva:

1. Paino maskuliinissa vartalolla ja muissa muodoissa päätteellä, esim.

берéчь I (suojella, säästää)	берèч	берегá	берегló	берегlí
мочь I (voida)	мог	могá	могló	могlí
лечь ^P I (käydä makuulle, mennä nukkumaan)	лèг	легá	легló	легlí
печь I (paistaa, leipoa)	пèк	пекá	пекló	пекlí
везт́и I (kuljettaa, viedä)	вèз	везá	везló	везlí
вест́и I (taluttaa, viedä)	вèл	велá	велó	велí
нест́и I (kantaa, viedä)	нèс	несá	несló	несlí
спаст́и ^P I (pelastaa)	спас	спасá	спасló	спасlí

- Tähän ryhmään kuuluu myös etuliitteen avulla muodostettuja perfektivisen aspektin verbejä, kuten сберéчь^P I (säilyttää, säästää), перевест́и^P I (kääntää), унест́и^P I (kantaa, viedä pois). (Вы-etuliitteen avulla muodostetuista verbeistä ks. alaviite 27.)

2. Paino feminiinissä päätteellä ja muissa muodoissa vartalolla, esim.

быть I (olla)	был	былá	бы́ло	бы́ли
пить I (juoda)	пил	пилá	пíло	пíли

- Muita tähän ryhmään kuuluvia verbejä: брать I (ottaa), взять^P I (ottaa), дать^P (antaa), жить I (asua, elää), спать II (nukkua), снять^P I (ottaa pois) ja monet muut yksitavuiset verbit.
- Быть-verbin kieltomuodoissa paino siirtyy kieltopartikkeliin kaikissa muissa muodoissa paitsi feminiinissä: не́ был, не́ былá, не́ было, не́ были. Vastaavaan painotukseen voi törmätä myös verbien дать^P ja жить kohdalla, joskin näiden verbien tapauksessa kyse on väistyivistä painovarianteista.

Huom!

1. Eräillä verbeillä paino siirtyy maskuliinissa, neutrissa ja monikossa ensimmäiselle tavulle, feminiinissä paino on päätteellä.

заня́ть ^P I (varata)	за́нял	заянлá	за́няло	за́няли
начáть ^P I (aloittaa)	на́чал	началá	на́чало	на́чали
поя́нить ^P I (ymmärtää)	по́нял	поянлá	по́няло	по́няли
приня́ть ^P I (ottaa vastaan)	прíнял	принялá	прíняло	прíняли

²⁷ Jos imperfektiivisen aspektin verbiin lisätään etuliite, paino säilyy samalla tavulla kuin kantaverbillä. Poikkeuksena ovat вы-etuliitteen avulla muodostetut perfektivisen aspektin verbit, joissa paino lankeaa aina etuliitteelle, esim. выпítь^P (juoda): выпíл, выпíла, выпíло, выпíли (mutta: пить: пил, пилá, пíло, пíли).

поднять ^P I (nostaa)	пóднял myös: поднѣл	подняла́	пóдняло myös: поднѣло	пóдняли myös: поднѣли
умереть ^P I (kuolla)	у́мер	умерла́	у́мерло	у́мерли

2. Verbin *начаться*^P maskuliinimuodossa paino on poikkeuksellisesti *ся*-partikkelilla, muissa muodoissa preterin päätteellä.

начаться ^P I (alkaa)	начался́	началась́	начало́сь	начали́сь
---------------------------------	----------	-----------	-----------	-----------

Huomautuksissa annetut painovariantit noudattavat perinteistä painotusnormia. Todellisessa kielenkäytössä näiden verbien preteritimuotojen painotuksessa on horjuvuutta ja esimerkiksi *начаться*-verbin preteritimuodoista voi syntyperäisten venäläisten puheessa kuulla kaikkia mahdollisia painovariantteja.

Imperfektiivisen aspektin preteritin käyttö

1. Imperfektiivisen aspektin preteritiä käytetään, kun huomio kiinnittyy itse toimintaan (prosessiin) eikä sen lopputulokseen:

– Что ты делала вѣчером? – Я читала «Облóмова» и слушала мýзыку.	– Mitä teit illalla? – Luin Oblomovia ja kuuntelin musiikkia.
---	---

2. Imperfektiivisen aspektin preteritiä käytetään, kun huomio kiinnittyy toiminnan keston:

Мы ждáли тебя́ бóльше чása. Я весь вѣчер думала о тебе́. Вы дóлго работали за границей?	Odotimme sinua yli tunnin. Ajattelin sinua koko illan. Olitteko kauan töissä ulkomailla?
--	--

- Imperfektiivinen aspekti osoittaa, kuinka kauan toiminta kesti: как дóлго, скóлько врѣмени? Toiminnan kestoa voidaan korostaa mm. ilmauksilla дóлго (kauan), недóлго (vähän aikaa), весь вѣчер (koko illan), 15 минут (15 minuuttia), два часа́ (kaksi tuntia), три дня́ (kolme päivää), шесть мѣсяцев (kuusi kuukautta), часáми (tuntikausia). Ajanmääre on useimmiten akkusatiivissa (ilman prepositiota) tai ilmaistu adverbilla. Pelkän akkusatiivin sijaan voidaan usein käyttää myös prepositiorakennetta в течѣние + genetiivi, esim. в течѣние пятѣ лет (viiden vuoden ajan), в течѣние трѣх сýток (kolmen vuorokauden ajan). Prepositiorakenteet tyyppiä с утра́ до вѣчера (aamusta iltaan) viittaavat toiminnan keston osoittaen samalla sen alkamis- ja päättymisajan.

3. Imperfektiivisen aspektin preteritiä käytetään, kun kyseessä on tavanomainen tai toistuva toiminta:

Мы чáсто ходѣли в теáтр. Когдá я была́ мáленькой, я кáждое лѣто ѣздила отдыхáть к бáбушке. Пáпа читáл нам перед снóм. Онѣ ложѣлись спать пóсле полуночи.	Kävimme usein teatterissa. Kun olin pieni, matkustin joka kesä mummon luokse lomaillemaan. Isä luki (= isällä oli tapana lukea) meille ennen nukkumaanmenoa. He menivät (= heillä oli tapana mennä) nukkumaan puolenyön jälkeen.
---	---

- Toistuvan tai tavanomaisen toiminnan osoittamiseksi käytetään ajanmääreitä tyyppiä кáждый день (joka päivä), кáждую недѣлю (joka viikko), по утра́м (aamuisin), по понедѣльникам (maanantaisin), всегдá (aina), обы́чно (tavallisesti), чáсто (usein), иногдá (joskus), рѣдко (harvoin), все врѣмя (koko ajan).

- Ilmaukset tyyppiä *цѣлыми днями* (päivät pitkät), *из гóда в год* (vuodesta toiseen), *из мѣсяца в мѣсяц* (kuukaudesta toiseen), *день за днѣм* (päivä päivän jälkeen), *мѣсяц за мѣсяцем* (kuukausi toisensa jälkeen), *год от гóда* (vuosi vuodelta) korostavat paitsi toistuvuutta myös ajan pituutta.
- Toistuvan tai tavanomaisen toiminnan merkitys voi käydä ilmi myös lauseyhteydestä eikä toistuvuutta ilmaisevaa ajanmäärettä välttämättä tarvita, vrt. Мы вставáли рáно (Nousimme aikaisin – toistuvasti) – Мы встáли рáно (Nousimme aikaisin – kerran); Рáньше онѝ начинáли рáботу в семь (Aikaisemmin he aloittivat työt seitsemältä) – Онѝ нáчали рáботу в семь (He aloittivat työt seitsemältä – kerran).

4. Imperfektiivisen aspektin preteritiä käytetään, kun kyseessä on yritys suorittaa toiminta tuloksellisesti:

Я уговáривала Вѣру остáться, но она́ не слúшала меня́. Мáма давáла мне дѣньги, но я не брал их.	Yritin suostutella Veeran jäämään, mutta hän ei kuunnellut minua. Äiti yritti tarjota minulle rahaa, mutta en ottanut sitä vastaan.
--	--

5. Imperfektiivisen aspektin preteritiä käytetään, kun huomio kiinnittyy siihen, onko jokin toiminta ylipäättään tapahtunut vai ei:

– Ты вѣдел пáпу? – Нет, не вѣдел . Мне кáжется, что я где-то слúшала эту мелóдию.	– Oletko nähnyt isää? – Ei, en ole. Minusta tuntuu, että olen kuullut tämän melodian jossain.
– Вы читáли «А́нну Карéнину»? – Да, читáла .	– Oletteko lukenut Anna Kareninan? – Olen.

- Tällaisissa tapauksissa toimintaan viitataan toteutuneena tosiasiana. Toimintaa ei sijoiteta tiettyyn ajankohtaan eikä toiminnan kertaluonteisuus tai tuloksellisuus ole olennaista. Puhutaan imperfektiivisen aspektin yleisesti toteavasta merkityksestä (*общефактическое значение*). Se esiintyy etenkin keskustelutilanteissa.

6. Imperfektiivisen aspektin preteritiä käytetään, kun kyseessä on kertaluonteinen toiminta, jonka tulos on kumoutunut vastakkaisen toiminnan seurauksena:

Ивáн брал кнѣгу в библиоте́ке. Ко мне приходѣла сего́дня А́нна. Я включáла рáдио, чтóбы послу́шать нóвости.	Ivan lainasi kirjan kirjastosta [kirja on lainattu ja palautettu takaisin kirjastoon]. Anna kävi tänään luonani. Avasin radion kuunnellakseni uutiset [radio oli päällä, mutta nyt jo kiinni].
--	--

- Toiminnan tuloksen mitätöitymisen merkitys (значѣние анну́лированности результа́та дѣйствия) on mahdollinen ainoastaan verbeillä, joihin liittyy mielikuva toiminnan edestakaisuudesta tai vastakkaisista toiminnoista, esim. *давáть* I (antaa, lainata), *брать* I (ottaa, lainata), *спускáться* I (laskeutua), *поднимáться* I (nousta), *открывáть* I (avata), *закрывáть* I (sulkea), *включáть* I (avata, laittaa päälle), *приходѣть* II (tulla).

Perfektiivisen aspektin preteritin käyttö

1. Perfektiivisen aspektin preteritiä käytetään osoittamaan menneessä ajassa kerran tapahtunutta, loppuunsuoritettua toimintaa, kun korostetaan toiminnan tuloksellisuutta tai sen seurauksena tapahtuvaa asiantilan muutosta:

Вчера́ дѣти легли́ спать пóсле полу́ночи. Я уговорѣла его́ позвонѣть домо́й. Отѣц наконѣц пóнял , о чѣм идѣт рѣчь.	Eilen lapset menivät nukkumaan puolenyön jälkeen. Suostuttelin hänet soittamaan kotiin. Isä tajusi vihdoin, mistä on kyse.
---	--

2. Perfektiivisen aspektin preteritiä käytetään osoittamaan toimintaa, jonka tulos on puhetilanteessa nähtävissä tai muulla tavoin ajankohtainen:

Как ты похудёл! Почему ты опоздала? Я жду тебя уже полчаса! Ты устал? Она так изменилась , что я сразу не узнала её.	Kylläpäsinä olet laihtunut! Miksi olet myöhässä? Olen odottanut sinua jo puoli tuntia. Oletko väsynyt? Hän on muuttunut niin paljon, etten heti tunnistanut häntä.
---	---

3. Perfektiivisen aspektin preteritiä käytetään osoittamaan ajallisesti rajoitettua loppuunsaoritettua tai tuloksellista toimintaa:

Ёра написала статью за три дня. За сколько времени ты перевёл текст? Иван прочитал книгу за неделю.	Ira kirjoitti artikkelin kolmessa päivässä. Missä ajassa käänsit tekstin? Ivan luki kirjan viikossa.
--	--

- Perfektiivinen aspekti osoittaa, missä ajassa toiminta suoritettiin: за какое время, за сколько времени? Ajanmääre ilmaistaan yleisimmin prepositiorakenteella за + akkusatiivi.

Huom! Yksiaspektisilla по- ja про-etuliitteisillä perfektiivisen aspektin verbeillä on aikaa osoittava merkitys: по-etuliitteiset verbit osoittavat lyhyen aikaa kestäväää toimintaa ja про-etuliitteiset tietyn, tyypillisesti pitkähkön ajanjakson kestäväää toimintaa (ks. 13.4.). Vaikka kyse on perfektiivisen aspektin verbeistä, niiden yhteydessä ajanmääre on akkusatiivissa ilman prepositiota, esim. Студенты постояли пару минут в коридоре (Opiskelijat seisoivat pari minuuttia käytävässä); Тётя Вера прожила всю жизнь в городе (Vera-täti eli koko elämänsä kaupungissa).

4. Perfektiivisen aspektin preteritiä käytetään, kun useita, mahdollisesti eri tilanteissa tapahtuneita asioita tarkastellaan yhtenä kokonaisuutena:

Лётом я прочитала три романа. В центре города произошло несколько взрывов.	Kesällä luin kolme romaania. Kaupungin keskustassa tapahtui useita räjähdyksiä.
---	--

- Yhtenä kokonaisuutena tarkasteltavien tapausten määrä voi olla mainittu täsmällisesti (kuten три романа) tai ainoastaan summittaisesti (kuten несколько взрывов).

5. Perfektiivisen aspektin preteritiä käytetään osoittamaan toiminnan alkua:

Девочка заплакала . Оркестр заиграл гимн. Я полюбил её с первого взгляда. Инна пошла в тренажёрный зал.	Tyttö purskahti itkuun. Orkesteri alkoi soittaa hymniä. Rakastuin häneen ensi silmäyksellä. Inna lähti kuntosalille.
--	---

- Toiminnan alkua voidaan ilmaista за- ja по-etuliitteiden avulla. По-etuliite on yleinen etenkin liikeverbien etuliitteenä. За- ja по-etuliitteiset toiminnan alkua osoittavat verbit ovat yksiaspektisiä perfektiivisen aspektin verbejä (ks. 13.4.).

6. Perfektiivisen aspektin preteritiä käytetään osoittamaan yhtäkkiä, odottamatonta toimintaa:

Вдруг дверь открылась сама. Я сразу понял , о ком он говорил. Кто-то толкнул меня в спину. Девочка вскрикнула от испуга.	Yhtäkkiä ovi avautui itseksen. Ymmärsin heti, kenestä hän puhui. Joku tönäisi minua selkään. Tyttö huudahti säikähdyksestä.
---	--

- Toiminnan yhtäkkisyyttä ja odottamattomuutta voidaan korostaa mm. määreillä вдруг (yhtäkkiä), внезапно (yhtäkkiä), сразу (heti), тотчас (heti, oikopäätä, oitis), в один момент (hetkessä). Yhtäkkistä, hetkellistä toimintaa ilmaistaan myös ns. momentaaniverbien avulla, jotka ovat aspektiltaan aina perfektiivisiä. Momentaaniverbien muodollisena osoittimena on suffiksi -ну-, joskaan kaikki ну-suffiksilliset verbit eivät ole momentaaniverbejä.

Huom! Erityisesti puhekielessä perfektiivisen aspektin preteritimuotoa käytetään toisinaan futuurin tehtävässä. Tällöin se osoittaa toiminnan ehdottomuutta tai väistämättömyyttä:

Ну, я пошла . До завтра! Поехали!	Nyt minä lähden. Huomiseen! Nyt mentiin!
--	---

16.1.3. Futuuri

Venäjän kielessä on kaksi futuuria (будущее время): imperfektiivisten verbien liittofutuuri (будущее сложное) ja perfektiivisten verbien yksinkertainen futuuri (будущее простое). On tärkeää muistaa, ettei kyse ole kahdesta eri tavasta ilmaista sama asia: kummallakin futuurimuodolla on omat, aspektien perusmerkityksiin pohjautuvat käyttötarkoituksensa.

Muodostus

Liittofutuuri koostuu kahdesta osasta: быть-verbien futuurimuodosta ja siihen liittyvästä imperfektiivisen aspektin infinitiivistä. Быть-verbi taipuu persoonan ja luvun mukaan.

я	буду	дэлать / смотреть
ты	будешь	дэлать / смотреть
он/она	будет	дэлать / смотреть
мы	будем	дэлать / смотреть
вы	будете	дэлать / смотреть
они	будут	дэлать / смотреть

Yksinkertainen futuuri on muodollisesti imperfektiivisten verbien preesensin kaltainen ja taipuu persoonamuodoissa kahden taivutusluokan eli konjugaation mukaan (ks. luku 15).

я	сделаю	посмотрю
ты	сделаешь	посмотришь
он/она	сделает	посмотрит
мы	сделаем	посмотрим
вы	сделаете	посмотрите
они	сделают	посмотрят

Koska persoonataivutus on kuvattu jo edellisessä luvussa, seuraavassa keskitytään aspektien käyttöön futuurissa.

Liittofutuurin käyttö

1. Imperfektiivisten verbien liittofutuuuri osoittaa, että tietty toiminta tulee tapahtumaan ottamatta kantaa siihen, suoritetaanko toiminta loppuun. Toiminta voi olla jatkuvaa, toistuvaa tai tavanomaista.

Что ты **будешь делать** в субботу?
Завтра я **буду отдыхать** весь день.
Летом мы **будем купаться** каждый день.
Об этом она **будет жалеть** всю жизнь!

Mitä aiot tehdä lauantaina?
Huomenna aion levätä koko päivän.
Kesällä aiomme käydä joka päivä uimassa.
Tätä hän tulee katumaan koko ikänsä!

2. Imperfektiivisten verbien liittofutuuria käytetään ns. yleisesti toteavassa merkityksessä (общефактическое значение), kun toiminnan kertaluonteisuus tai tuloksellisuus ei ole olennaista. Huomio kiinnittyy toimintaan ulkopäätään tai puhuja tiedustelee, tuleeko toiminta tapahtumaan vai ei.

– Что у нас **будет** завтра на уроке?
– Завтра вы **будете писать** диктант.
Через месяц студенты **будут сдавать** экзамены.
Ты **будешь покупать** сувениры?

– Mitä meillä on huomenna tunnilla?
– Huomenna kirjoitatte sanelun.
Kuukauden kuluttua opiskelijoilla on tentit [opiskelijat suorittavat tenttejä].
Aiotko ostaa matkamuistoja?

Yksinkertaisen futuurin käyttö

1. Perfektiivisten verbien yksinkertainen futuuuri osoittaa toimintaa, joka suoritetaan loppuun tai tehdään kokonaisuudessaan tulevaisuudessa:

Завтра я **напишу** сочинение.
Мы **сделаем** всё к вечеру.
Я **разбужу** тебя в шесть часов.

Kirjoitan aineen huomenna.
Teemme kaiken iltaan mennessä.
Herätän sinut kuudelta.

2. Perfektiivisten verbien yksinkertainen futuuuri osoittaa välittömässä lähitulevaisuudessa kerran tapahtuvaa toimintaa:

Сейчас я **покажу** вам интересную фотографию.
Я **возьму** чай и бутерброд с ветчиной.
Подожди минуточку, я **запишу** твой адрес.

Nyt näytän teille mielenkiintoisen valokuvan.
Otan teen ja kinkkuvoileivän.
Odota hetki, kirjoitan osoitteesi muistiin.

3. Perfektiivisten verbien yksinkertainen futuuuri osoittaa toiminnan alkamista:

Я боюсь, что ребёнок **заплачет**.

Pelkään, että lapsi alkaa itkeä.

Huom!

- Yksinkertaista futuuria voidaan käyttää myös preesensin merkityksessä osoittamaan kykyä tai mahdollisuutta. Tällöin kyse on ns. potentiaalisesta merkityksestä (потенциальное значение).

Миша – мастер на все руки: он **починит** любой прибор.
Я просто не **пойму**, как можно жить в подобных условиях?!

Miša on todellinen monitaituri: hän osaa korjata laitteen kuin laitteen.
En yksinkertaisesti pysty käsittämään, miten tuollaisissa olosuhteissa voi elää?!

Yksi potentiaaliselle merkitykselle tyypillinen esiintymiskonteksti ovat kohteliaat pyynnöt ja kysymykset, joissa yksinkertaista futuuria käytetään kieltosanan не kanssa. Sama rakenne esiintyy usein myös vastauksessa, mikäli pyynnön vastaanottaja ei pysty toteuttamaan pyyntöä.

– Вы не скажете [≈ Скажите, пожалуйста], как доехать до центра? – К сожалéнию, не скажу́ .	– Voisitteko kertoa, miten keskustaan pääsee? – Valitettavasti en osaa neuvoa (/sanoa).
---	--

- Yksinkertaista futuuria voidaan käyttää ns. havainnollisen esimerkin merkityksessä (наглядно-примёрное значение). Tällöin puhuja esittää yhden toimintakerran havainnollisena esimerkkinä toistuvasta tai milloin tahansa tapahtuvaksi ajateltavasta toiminnasta. Ajatus toistuvuudesta syntyy kontekstin avulla. Havainnollisen esimerkin merkitys on yleinen erityisesti kaunokirjallisuudessa. Useimmiten yksinkertaista futuuria käytetään tässä merkityksessä preesensin tehtävässä, toisinaan myös preteritin.

Утром я встану в семь часóв, умоюсь, одéнусь, позáвтракаю и пойду́ в университет. Тóлько попрóбишь его – он всё сделает . Дéдушка óчень любíл спать. Придёт с рáботы, поўжинает, посмóтрит нóвости и ляжет спать, а утром его не добóудишься.	Aamuisin herään seitsemältä, peseydyn, pukeudun, syön aamupalaa ja lähden yliopistolle. Ei tarvitse kuin pyytää ja hän tekee kaiken. Isoisä piti kovasti nukkumisesta. Töistä tultuaan hän söi illallisen, katsoi uutiset ja kävi nukkumaan, ja aamulla häntä oli mahdotonta saada hereille.
---	--

16.1.4. Imperfektiivisen ja perfektiivisen aspektin käytön vertailua

Seuraavassa vertaillaan aspektien käyttöä lauseissa, jotka ovat aikamuodoltaan preteritissä tai futuurissa. Preesenstapaukset jäävät käsittelyn ulkopuolelle, koska ne liittyvät yksinomaan imperfektiivisen aspektin käyttöön eikä aspektin valinta näin ollen aiheuta vaikeuksia. Suurin osa tässä luvussa kuvatuista tapauksista on tullut esiin jo aiemmin aspektin tai aikamuotojen (preteritin ja futuurin) käsittelyn yhteydessä, mutta mukaan on otettu myös joitakin spesifimpiä ja harvinaisempia merkityksiä. Joukossa on myös sellaisia konteksteja ja kielenkäyttötilanteita, jotka ovat ominaisia vain preteritille tai esiintyvät tyypillisimmin menneessä ajassa. Ylipäätään preteritiin kiinnitetään tässä yhteydessä enemmän huomiota, koska aspektin valintaan menneessä ajassa liittyy usein eniten hankaluuksia.

Esimerkit (1–4) havainnollistavat aspektien peruseroa: imperfektiivistä aspektia käytettäessä pääpaino on itse toiminnassa, perfektiivinen aspekti puolestaan kiinnittää huomiota toiminnan tuloksellisuuteen tai loppuun suorittamiseen.

	IA: prosessi	PA: lopputulos / loppuun suorittaminen
1.	Лéтом мы отдыхáли на берегу мóря. Kesällä lomailimme meren rannalla.	Мы прекрáсно отдохну́ли на юге. Vietimme ihanan loman etelässä.
2.	Она́ тщáтельно готóвилась к экзáмену по рýсскому языку́. Hän valmistautui huolellisesti venäjän kielen tenttiin.	Она́ отлíчно подготóвилась к экзáмену и успéшно его́ сдалá . Hän valmistautui tenttiin erinomaisesti ja suoritti sen menestyksekkäästi.
3.	Мáма мы́ла óкна, пока́ дéти не пришлí из шкóлы. Äiti pesi ikkunoita, kunnes lapset tulivat koulusta.	Вчерá я наконéц вымы́ла все óкна! Pesin eilen viimein kaikki ikkunat!
4.	Вéчером я бóду лежáть на дивáне и читáть . Illalla aion maata sohvalla ja lukea.	Я дочитаю́ до слéдующей главы́ и лягу́ спать. Luen seuraavaan lukuun asti ja käyn nukkumaan.

Huom!

- Ilmaukset *тщательно* (huolellisesti), *упорно* (sinnikkäästi, ahkerasti), *без устали* (väsymättä), *не переставая* (keskeytyksettä) korostavat prosessia (millä tavalla toiminta suoritettiin).
- Ilmaukset *сильно* (paljon), *отлично* (erinomaisesti), *успешно* (menestyksellä), *наконец* (lopulta, vihdoinkin), *совершенно* (täysin), *полностью* (täysin), *до конца* (loppuun asti) korostavat loppuun suorittamista tai lopputulosta.

Esimerkissä (5) imperfektiivinen aspekti viittaa yritykseen suorittaa toiminta tuloksellisesti, kun taas perfektiivinen aspekti kuvaa lopputuloksen saavuttamista.

	IA: yritys suorittaa toiminta	PA: lopputulos
5.	Дети решали задачу, но не решили её. Lapset yrittivät ratkaista tehtävän, mutta eivät onnistuneet.	Дети сами решили задачу. Lapset ratkaisivat tehtävän itse.

Esimerkeissä (6–9) imperfektiivisen aspektin avulla ilmaistaan tavanomaista tai toistuvaa toimintaa. Perfektiivinen aspekti kiinnittää huomiota toiminnan kertaluonteisuuteen.

	IA: tavanomainen tai toistuva toiminta	PA: kertaluonteinen toiminta
6.	Летом я вставал поздно. Kesällä nousin (aina) myöhään.	Я встал рано. Nousin aikaisin.
7.	Он всегда помогали мне. He auttoivat minua aina.	Вчера он помогли мне выбрать подарок для Лены. Eilen he auttoivat minua valitsemaan Lenalle lahjan.
8.	Дети обещали маме, что будут убирать свою комнату раз в неделю. Lapset lupasivat äidille, että siivoavat huoneensa kerran viikossa.	Дети обещали маме, что уберут свою комнату к приходу гостей. Lapset lupasivat äidille, että siivoavat huoneensa vieraiden tulon mennessä.
9.	Я буду звонить тебе каждый день. Soitan sinulle joka päivä.	Я перезвоню тебе позже. Soitan sinulle myöhemmin uudelleen.

Huom! Toistuvuutta tai tavanomaisuutta osoittavat mm. ilmaukset *всегда* (aina), *обычно* (tavallisesti), *часто* (usein), *иногда* (joskus), *редко* (harvoin), *каждую неделю* (joka viikko), *по вечерам* (iltaisin), *три раза в год* (kolme kertaa vuodessa). Ks. tarkemmin s. 169–170.

Imperfektiivinen aspekti voi osoittaa, kuinka kauan toiminta kesti tai tulee kestämään: *как долго, сколько времени?* Aikaa osoittava määre on tällöin useimmiten akkusatiivissa ilman prepositiota tai ilmaistu adverbilla (ks. s. 169). Perfektiivisen aspektin avulla voidaan osoittaa, missä ajassa toiminta suoritettiin tai tullaan suorittamaan: *за какое время, за сколько времени?* Ajanmääre ilmaistaan yleisimmin prepositiorakenteella *за* + akkusatiivi. Esimerkiksi:

	IA: kuinka kauan?	PA: missä ajassa?
10.	Мы долго поднимались навёрх. Kiipesimme kauan ylös.	Мы поднялись навёрх за два часа. Kiipesimme ylös kahdessa tunnissa.
11.	Студент будет писать доклад весь вечер. Opiskelija aikoo kirjoittaa esitelmää koko illan.	Студент напишет доклад за неделю. Opiskelija kirjoittaa esitelmän viikossa.

Huom!

- Jos kyse on toistuvasta toiminnasta, imperfektiivistä aspektia käytetään myös vastattaessa kysymykseen за какое время, vrt. Раньше фирма **выполняла** срочные заказы за три часа (Aikaisemmin yritys toimitti kiireelliset tilaukset kolmessa tunnissa) – Фирма **выполнила** заказ за три часа (Yritys toimitti tilauksen kolmessa tunnissa).
- Vaikka по- ja про-etuliitteiset yksiaspektiset verbit tyyppiä посидеть (istua jnk aikaa) ja прожить (asua tietty aika) ovat aspektiltaan perfektiivisiä, niiden yhteydessä oleva ajanmäärä on akkusatiivissa (ks. 13.4.): посидеть **пáру минут** (istua pari minuuttia), прожить **семь лет** (asua seitsemän vuotta).

Alla olevissa esimerkeissä perfektiivisen aspektin avulla ilmaistaan yhtäkkistä toimintaa. Imperfektiivinen aspekti osoittaa tavanomaista, toistuvaa tai pysyvää toimintaa.

	IA: tavanomainen, toistuva tai pysyvä toiminta	PA: yhtäkkinen toiminta
12.	Раньше мы с братом встречались почти каждую неделю. Aiemmin tapasimme veljeni kanssa lähes joka viikko.	В библиотеке я случайно встретил своего старого знакомого. Törmäsin kirjastossa sattumalta vanhaan tuttuuni.
13.	В детстве я каждый день прыгала через скакалку. Lapsena hyppin joka päivä hyppynarulla.	Белка неожиданно прыгнула мне на плечо. Orava hypähti yllättäen olkapäälleni.
14.	Я всегда буду понимать тебя. Tulen aina ymmärtämään sinua.	Прочитав это, ты сразу поймешь , о чём идёт речь. Luettuasi tämän ymmärrät heti, mistä on kyse.

Huom! Toiminnan yhtäkkisyyttä ja odottamattomuutta voidaan korostaa mm. määreillä вдруг (yhtäkkiä), внезапно (yhtäkkiä), неожиданно (yhtäkkiä, yllättäen), сразу (heti), случайно (sattumalta). Yhtäkkistä, hetkellistä toimintaa ilmaisevat myös ns. momentaaniverbit (ks. 13.4.), kuten прыгнуть I (hypätä, hypähtää), толкнуть I (tönäistä, töytäistä).

Esimerkeissä (15) ja (16) perfektiivisen aspektin avulla ilmaistaan toiminnan alkua. Imperfektiivisen aspektin tapauksessa kyse on pysyvästä toiminnasta.

	IA: pysyvä toiminta	PA: toiminnan alkua
15.	Когда Паули был маленький, он очень любил слушать сказки. Kun Pauli oli pieni, hän piti kovasti satujen kuuntelemisesta.	Гена полюбил Инну с первого взгляда. Gena ihastui Innaan ensi silmäyksellä.
16.	Люди всегда будут интересоваться жизнью сына президента. Ihmiset tulevat aina olemaan kiinnostuneita presidentin pojan elämästä.	Я уверена, что он заинтересуется предложением. Olen varma, että hän kiinnostuu ehdotuksesta.

Vaikka toistuva toiminta ilmaistaan pääsääntöisesti imperfektiivisellä aspektilla, myös perfektiiviseen aspektiin voi liittyä ajatus toistuvuudesta, vrt.

	IA: rajoitetun toiston merkitys	PA: summatiivinen merkitys
17.	Я пять раз смотрела этот фильм и каждый раз плакала. Olen katsonut tämän elokuvan viisi kertaa ja itkenyt joka kerta.	Пограничник три раза посмотрел на его фотографию и сказал: «Добрó пожаловать в Россию!» Rajavartija katsoi kolme kertaa hänen kuvaansa ja sanoi: "Tervetuloa Venäjälle!"

Molemmissa esimerkeissä kuvataan tapahtumia, jotka ovat toistuneet tietyn määrän kertoja. Imperfektiivisen aspektin tapauksessa puhutaan ns. rajoitetun toiston merkityksestä (ограниченно-кратное значение). Perfektiivinen aspekti esiintyy ns. summatiivisessa merkityksessä (суммарное значение). Molemmissa tapauksissa merkityksen syntyminen edellyttää, että kontekstissa on toistuvuutta ilmaiseva adverbiaali tyyppiä три рáза (kolme kertaa), нéсколько раз (muutamia/useita kertoja), мнóго раз (monta kertaa). Vaikka toimintakertojen määrä on molemmissa tapauksissa rajattu, summatiivisen merkityksen ja rajoitetun toiston merkityksen välillä on olennainen ero. Summatiivisessa merkityksessä toistumiskerrat käsitetään tyyppillisesti peräkkäisiksi ja ne esitetään yhtenä rajattuna kokonaisuutena. Rajoitetun toiston tapauksessa toistumiskertojen välinen aika on epämääräisempi ja voi olla pitkäkin. Huomio kiinnittyy ainoastaan toiston olemassaoloon.

Huom!

- Perfektiivinen aspekti kuvaa toistuvaa toimintaa myös ns. havainnollisen esimerkin merkityksessä. Kyse on yksinkertaisen futuurin erityismerkityksestä, jonka syntyminen edellyttää, että konteksti osoittaa toiminnan toistuvaksi (ks. 16.1.3.).
- Ajatus toistuvuudesta voi liittyä myös potentiaaliseen merkitykseen (ks. 16.1.3.). Tällöin yksinkertainen futuuri esiintyy preesensin tehtävässä ja kuvaa kykyä tai mahdollisuutta. Selvimmin potentiaalisen toistuvuuden merkitys tulee ilmi lauseissa, joissa on aikamääre всегда tai в любое время, esim. Брат всегда поможет мне (Veli auttaa minua aina). Lauseessa kuvattu toiminta on potentiaalista eli mahdollisesti toistuvaa: aina kun puhuja pyytää veljeltään apua, veli auttaa. Huomion kohteena on ikään kuin yksi niistä kerroista, kun apua pyydetään, mutta tosiasiallisesti toistokertojen määrä on avoin ja riippuvainen siitä, kuinka usein puhuja esittää avunpyynnön veljelleen. Jos yksinkertainen futuuri korvataan preesensillä (Брат всегда помогает мне), lause on tyyliltään hieman neutraalimpi. Huomio kiinnittyy asiantilan tosiasialliseen toistuvuuteen, ei siis yhteen kertaan kaikkien mahdollisten kertojen joukossa. Potentiaalista toistuvuutta ilmaisevissa lauseissa predikaattina voi olla myös adjektiivi готов yhdessä perfektiivisen aspektin infinitiivi-muodon kanssa: Брат всегда готов помочь мне (Veli on aina valmis auttamaan minua).

Verrataan seuraavaksi imperfektiivisen aspektin yleisesti toteavaa merkitystä tapauksiin, joissa perfektiivinen aspekti kuvaa tiettyä konkreettisen ajankohtana loppuun suoritettua toimintaa:

	IA: yleinen toteamus	PA: konkreettisen ajankohtana suoritettu toiminta
18.	Вы напоминали ему о собрании? Oletteko muistuttaneet häntä kokouksesta?	Пóсле ужина он напомнил мне о собрании. Illallisen jälkeen hän muistutti minua kokouksesta.
19.	Мы уже обедали . Olemme jo syöneet lounasta.	Сего́дня мы пообедали в два часа. Söimme tänään lounaan kahdelta.

Imperfektiivisen aspektin tapauksessa huomio kiinnittyy toimintaan ylipäätään. Vaikka kyse onkin yksittäisestä toimintakerrasta, toiminnan kertaluonteisuus ei ole olennaista. Toimintaan viitataan toteutuneena tosiasiana. Perfektiivisen aspektin avulla toiminta sijoitetaan tiettyyn konkreettiseen ajankohtaan. Perfektiivistä aspektia käytettäessä kyse voi olla myös ennalta odotetusta toiminnasta, kuten esimerkissä (20):

	IA: yleinen toteamus	PA: ennalta odotettu toiminta
20.	Вы читали «Войну́ и мир»? Oletteko lukenut Sodan ja rauhan?	Вы уже прочитали «Войну́ и мир»? Oletteko jo lukenut Sodan ja rauhan?

Perfektiivisen aspektin käyttö on luontevaa keskustelutilanteessa, jossa kysyjä on tietoinen puhukumppanin aikomuksesta lukea kyseinen romaani. Kysyjää kiinnostaa, onko aikomus jo toteutettu. Imperfektiivisen aspektin käyttöön yleisesti toteavassa merkityksessä ei liity ennako-odotuksia romaanin lukemisesta. Kysyjää kiinnostaa, onko kuulija ylipäänsä koskaan lukenut kyseistä romaania.

Esimerkkien (18–20) tavoin myös alla olevissa esimerkeissä (21–22) on kyse kerran tapahtuneesta toiminnasta. Niissä imperfektiivinen ja perfektiivinen aspekti eroavat sen suhteen, onko toiminnan tulos voimassa vai jo mitätöitynyt.

	IA: toiminnan tuloksen mitätöityminen	PA: toiminnan tulos voimassa
21.	Инна бралá книгу в библиотеке. Inna lainasi kirjan kirjastosta.	Инна взялá книгу в библиотеке. Inna lainasi kirjan kirjastosta.
22.	Брат уезжал в Москву на неделю. Veli oli viikon Moskovassa.	Сейчас брата нет дома, он уехал в Москву на неделю. Veli ei ole kotona, hän matkusti Moskovaan viikoksi.

Perfektiivinen aspekti ilmaisee, että toiminnan tulos on voimassa puhehetkellä: kirjastosta lainattu kirja on edelleen Innalla ja veli on edelleen Moskovassa. Imperfektiivistä aspektia käytettäessä toiminnan tulos on puhehetkellä jo kumoutunut vastakkaisen toiminnan seurauksena: kirja on aiemmin lainattu, mutta puhehetkellä se on jo palautettu kirjastoon; veli oli viikon Moskovassa, mutta on puhehetkellä jo palannut takaisin. Imperfektiivisen aspektin tapauksessa puhutaan toiminnan tuloksen mitätöitymisen merkityksestä (значение аннулированности результата действия). Perfektiivinen aspekti esiintyy ns. perfektin merkityksessä (перфектное значение).

Kiinnitetään seuraavaksi huomiota aspektien käyttöön kuvattaessa toiminnan samanaikaisuutta ja peräkkäisyyttä. Samanaikaiset prosessit ilmaistaan imperfektiivisellä aspektilla. Kun kyse on peräkkäisistä loppuun suoritetuista tai hetkellisistä toiminnoista, käytetään perfektiivistä aspektia. Esimerkiksi:

	IA: samanaikainen toiminta	PA: peräkkäinen toiminta
23.	Я читала статью и записывала интересные факты. Luin artikkelia ja kirjoitin ylös mielenkiintoisia faktoja.	Я прочитала статью и вернула её Юлии. Luin artikkelin ja palautin sen Julialle.
24.	Когда ты будешь звонить домой, я буду разговаривать с Анной. Juttelen Annan kanssa sillä aikaa kun sinä soitat kotiin.	Мы позвоним тебе, как только найдем его. Soitamme sinulle heti kun olemme löytäneet hänet.

Huom! Samanaikaisuuteen ja peräkkäisyyteen liittyviä aspektisääntöjä on vielä tarkennettava:

- Jos tietyllä hetkellä käynnissä olevan prosessin aikana tapahtuu lyhytkestoinen tai hetkellinen toiminta, jälkimmäinen ilmaistaan perfektiivisellä aspektilla: Когда мама **пришла** (PA) домой, папа **готовил** (IA) обед (Kun äiti tuli kotiin, isä oli laittamassa ruokaa).
- Jos halutaan tuoda esiin, että toinen peräkkäisistä toiminnoista on pitkäkestoinen prosessi, jälkimmäinen ilmaistaan imperfektiivisellä aspektilla: Бабушка **встала** (PA) и долго **смотрела** (IA) в окно (Isoäiti nousi ylös ja katsoi kauan ikkunasta ulos).
- Toistuvat peräkkäiset toiminnot ilmaistaan imperfektiivisellä aspektilla: Каждый раз, когда учительница **входила** (IA) в класс, дети **вставали** (IA) (Joka kerta kun opettaja astui luokkaan, lapset nousivat seisomaan).

Tarkastellaan lopuksi muutamia esimerkkejä aspektien käytöstä kiellon yhteydessä. Yleisesti ottaen voidaan sanoa, että imperfektiivinen aspekti on kieltolauseissa tavallisempi kuin perfektiivinen. Kieltomuoto laajentaa imperfektiivisen aspektin käyttöalaa, mutta lauseen kielteisyyden ei kuitenkaan automaattisesti merkitse imperfektiivistä aspektia; myös perfektiivinen aspekti esiintyy kieltolauseissa varsin usein. Vaikka aspektien käyttöön kiellon yhteydessä liittyy joitakin erityisyyksiä, pääosin kielteisissä lauseissa pätevät samat aspektien peruserityykset kuin myönteisissäkin lauseissa. Esimerkeissä (25) ja (26) imperfektiivinen aspekti korostaa kestoa: kiello kohdistuu pitkään aikaväliin. Perfektiivinen aspekti kiinnittää huomiota konkretisoituun ajankohtaan.

	IA: kielto kohdistuu pitkään aikaväliin	PA: kielto kohdistuu konkretisoituun ajankohtaan
25.	Я давно не получала писем. En ole pitkään aikaan saanut kirjeitä.	Он послал мне письмо, но я не получила его. Hän lähetti minulle kirjeen, mutta en ole saanut sitä.
26.	Я больше никогда ничего не буду делать против своей воли. En enää koskaan tee mitään vastoin omaa tahtoani.	Если я не сделаю это прямо сейчас, то завтра может быть уже поздно. Jos en tee sitä nyt heti, niin huomenna voi jo olla myöhäistä.

Imperfektivistä aspektia käytetään myös, kun todetaan, ettei kyseistä toimintaa ole lainkaan tapahtunut tai sitä ei tule tapahtumaan. Siihen ei siis ole edes ryhdytty tai ei tulla ryhtymään. Perfektiivisen aspektin avulla ilmaistaan, että toimintaan on ryhdytty tai siihen ryhdytään tulevaisuudessa, mutta toiminnan tulos puuttuu tai jää puuttumaan.

	IA: toimintaa ei ole lainkaan tapahtunut tai sitä ei tule tapahtumaan.	PA: toimintaa on ollut tai tulee olemaan, mutta tulos puuttuu tai jää puuttumaan.
27.	Он ещё не готовился к экзамену. Hän ei ole vielä valmistautunut tenttiin [valmistautumista ei ole edes aloitettu].	Он ещё не подготовился к экзамену. Hän ei ole vielä valmistautunut tenttiin [valmistautuminen on kesken].
28.	Маша не училась плавать. Maša ei (ole) opetellut uimaan.	Маша не научилась плавать. Maša ei (ole) oppinut uimaan.
29.	Я не буду читать этот роман. Он неинтересный. En aio lukea tätä romaania. Se on tylsä.	Я не прочитаю этот роман за два дня. En saa tätä romaania luettua kahdessa päivässä.

Jos halutaan ilmaista, ettei toiminnan suorittajalla ole minkäänlaista osallisuutta kyseiseen toimintaan, käytetään imperfektivistä aspektia. Jos taas toiminnan oli määrä tapahtua tai se oli odotettavissa, valitaan perfektiivinen aspekti.

	IA: toiminnan suorittajalla ei ole minkäänlaista osallisuutta toimintaan	PA: toiminnan oli määrä tapahtua tai se oli odotettavissa
30.	– Кто взял мой телефон? – Не знаю, я не брал . – Кукa on ottanut puhelimeni? – En minä tiedä, en minä ainakaan.	– Ты отнёс мой телефон в ремонт? – Нет, не отнёс . – Veitkö puhelimeni huoltoon? – Ei, en vienyt.
31.	– Это ты звонил мне ночью? – Нет, я не звонил! – Sinäkö soitit minulle yöllä? – Ei, en se ollut minä, joka soitti.	Ира обещала позвонить мне вечером, но так и не позвонила . Ira lupasi soittaa minulle illalla, muttei kuitenkaan soittanut.

Etenkin kun kyse on kertaluonteisesta toiminnasta, aspektien välistä merkityseroa voi olla kiellon yhteydessä hankala hahmottaa. Seuraavat lauseet eroavat muodollisesti ainoastaan aspektin suhteen:

	IA: todetaan, ettei toimintaa ole tapahtunut	PA: toiminnan oli määrä tapahtua tai se oli odotettavissa
32.	Сегодня мама не покупала мясо. Tänään äiti ei ostanut lihaa.	Сегодня мама не купила мясо. Tänään äiti ei ostanut lihaa.

Imperfektiivisen aspektin avulla todetaan fakta. Perfektiivisen aspektin tapauksessa äidin toiminta on puhujan ennako-odotusten vastaista: puhuja oletti tai toivoi äidin ostavan lihaa, mutta syystä tai toisesta äiti ei niin tehnyt. Kyse voi olla siitä, että äiti unohti koko asian, päätti muuten vaan olla ostamatta lihaa, ei tiennyt, että lihaa tarvitaan tai kenties liha jäi ostamatta, koska sitä ei ollut kaupassa tai äidillä ei ollut tarpeeksi rahaa. Imperfektiiivinen aspekti sen sijaan ei ota kantaa siihen, oliko toiminta puhujan näkökulmasta odotettua vai ei.

16.2. Imperatiivi

Imperatiivin (повелительное наклонение) avulla puhuja yrittää ohjalla puhuteltavan toimintaa; sen avulla puhuja käskää, kehottaa, ehdottaa, pyytää tai neuvoo puhuteltavaa toimimaan tai olemaan toimimatta tietyllä tavalla. Suomen kielen tavoin imperatiivilla on venäjässä vain yksikön ja monikon 2. persoonan muodot, kuten читай (lue) ja читайте (lukekaa). Varsinaisten imperatiivimuotojen lisäksi käskyjä, pyyntöjä ja kehotuksia voidaan kuitenkin ilmaista myös muilla rakenteilla (ks. s. 186).

Imperatiivi voidaan muodostaa sekä imperfektiivisen että perfektiivisen aspektin verbeistä. Tässäkään tapauksessa ei yleensä ole kyse kahdesta tavasta ilmaista täsmälleen sama asia: kummallakin imperatiivimuodolla on omat merkityksensä ja sille ominaiset käyttökontekstinsa.

Muodostus

Imperatiivi muodostetaan pääsääntöisesti preesensvartalosta (= monikon 3. persoonan vartalo) lisäämällä siihen yksikön 2. persoonassa tunnus -й, -и tai -ь. Monikon 2. persoonassa lisätään yksikön 2. persoonan muotoon -те. Imperatiivin tunnuksen valintaan vaikuttaa se, päättyykö monikon 3. persoonan vartalo vokaaliin vai konsonanttiin. Lisäksi on joukko verbejä, joiden imperatiivi muodostetaan poikkeuksellisesti.

1. Jos vartalo päättyy vokaaliin, tunnus on -й /-йте.

infinitiivi	mon. 3. persoona	imperatiivi	TUNNUS
слушать I (kuunnella)	слуша-ют	слушай / слушайте	-Й / -ИТЕ
закрýть ^P I (sulkea)	закрó-ют	закрóй / закрóйте	

2. Jos vartalo päättyy konsonanttiin, imperatiivin tunnus on joko -и/-ите tai -ь/-ьте. Tunnus määräytyy sen mukaan, lankeaako paino yksikön 1. persoonassa päätteelle vai vartalolle.²⁸

a) paino on yksikön 1. persoonassa päätteellä (я пишу́ / я сижу́)

infinitiivi	mon. 3. persoona	imperatiivi	TUNNUS
писа́ть I (kirjoittaa)	пи́ш-ут	пиши́ / пишíte	-И / -ИТЕ
сиде́ть II (istua)	сид-я́т	сиди́ / сидíte	

b) paino yksikön 1. persoonassa vartalolla (я вста́ну / я отве́чу)

infinitiivi	mon. 3. persoona	imperatiivi	TUNNUS
вста́ть ^P I (nousta)	вста́н-ут	встань / встанíte	-Ь / -ЬТЕ
отве́тить ^P II (vastata)	отве́т-я́т	отве́ть / отве́тите	

3. Poikkeuksellinen muodostus

a) kun monikon 3. persoonan vartalo päättyy **kahteen** konsonanttiin, tunnus on aina -и/-ите (yksikön 1. persoonan paino ei siis vaikuta tunnuksen valintaan)

infinitiivi	mon. 3. persoona	imperatiivi	TUNNUS
по́мнить II (muistaa)	по́мн-я́т	по́мни / по́мните	-И / -ИТЕ
запо́лнить ^P II (täyttää)	запо́лн-я́т	запо́лни / запо́лните	

²⁸ Huomaa kuitenkin, että painon siirtyessä perfektiivisen verbin вы-etuiliitteelle muodostus tapahtuu kuten vastaavalla etuliitteettömällä verbillä, esim. выпи́сать (выпи́шу) → выпи́ши журнал (tilaa aikakauslehti), ви́бросить (ви́брошу) → ви́брось мýсор (heitä roskat pois).

b) suffiksin -ва- sisältävien verbien imperatiivi muodostetaan infinitiivivartalosta (ei siis preesensvartalosta)

infinitiivi	infinitiivivartalo	imperatiivi	TUNNUS
дава́ть I (antaa)	дава́-ть	дава́й / дава́йте	-Й / -ЙТЕ
встава́ть I (nousta)	встава́-ть	встава́й / встава́йте	
продава́ть I (myydä)	продава́-ть	продава́й / продава́йте	

c) tiettyjen verbien imperatiivi on opeteltava ulkoa (monikon 3. persoonan muoto ei siis vaikuta imperatiivin muodostukseen, vaikka se onkin annettu taulukossa)

infinitiivi	mon. 3. persoona	imperatiivi	TUNNUS
есть (syödä)	ед-ят	ешь / ешьте	-Ь / -ЬТЕ
пить I (juoda)	пь-ют	пей / пейте	-Й / -ЙТЕ
бить I (lyödä)	бь-ют	бей / бейте	
шить I (omella, neuloa)	шь-ют	шей / шейте	
нали́ть ^P I (kaataa)	наль-ют	нале́й / нале́йте	
по́ехать ^P I (lähteä)	по́ед-ут	поезжа́й / поезжа́йте	

Huom!

- Kohteliaissa kehotuksissa есть-verbien imperatiivimuotojen (ешь/ешьте) asemesta käytetään verbin ку́шать I (syödä) imperatiivimuotoja ку́шай/ку́шайте, esim. Ку́шайте, пожа́луйста (Ottakaa, olkaa hyvä)!
- Э́хать-verbistä ei voi muodostaa normatiivisesti hyväksyttävää imperatiivia. Sekä э́хать- että по́ехать^P-verbien imperatiivin tehtävässä käytetään muotoja поезжа́й ja поезжа́йте (siitä huolimatta, ettei поезжа́ть-verbä itsessään ole olemassa). Puhekielessä ja arkityylissä э́хать-verbistä käytetään myös etuliitteettömiä imperatiivimuotoja е́зжай ja е́зжайте. Э́хать-loppuisilla perfektiivisen aspektin liikeverbeillä imperatiivi on sama kuin vastaavalla imperfektiivisen aspektin verbillä. Esimerkiksi aspektiparilla прие́зжать/прие́хать (saarua) molempien aspektien imperatiivin tehtävässä käytetään muotoja прие́зжай ja прие́зжайте.
- Ся-loppuisten verbien imperatiivi muodostetaan kuten muidenkin verbien imperatiivi. Imperatiivin tunnuksen perään lisätään konsonantin jälkeen postfiksi -ся ja vokaalin jälkeen -сь:

infinitiivi	mon. 3. persoona	imperatiivi	TUNNUS
одева́ться I (pukeutua)	одева́-ют-ся	одева́йся / одева́йтесь	-Й / -ЙТЕ
сади́ться II (istuutua)	сад-я́т-ся	сади́сь / сади́тесь	-И / -ИТЕ
оста́ться ^P I (jäädä)	оста́н-ут-ся	оста́нься / оста́ньтесь	-Ь / -ЬТЕ

Käyttö

Aspektien käyttöön imperatiivilauseissa liittyy tiettyjä erityispiirteitä. Siitä huolimatta myös aspektien perusmerkitykset tulevat esiin. Aspektien käyttö eroaa merkittävästi myönteisissä ja kielteisissä lauseissa.

Myönteiset lauseet

Imperfektiivisen aspektin imperatiivia käytetään:

1. yleisluonteisissa ohjeissa, neuvoissa ja kehotuksissa suorittaa toiminta toistuvasti:

Ешь кашу, она́ полезная. Приходи́ к нам поча́ще. Принимай́те витами́ны ка́ждый день. Прове́тривайте спáльню перед снóм.	Syö puuroa, se on terveellistä. Käy useammin meillä. Ottakaa vitamiineja joka päivä. Tuulettakaa makuuhuone (aina) ennen nukkumaan menoa.
--	--

2. kehotuksissa, joissa huomio kiinnittyy toiminnan suoritustapaan tai keston:

Расска́зывай всё подро́бно, я хочу́ знать все дета́ли. Слу́шайте внима́тельно экскурсово́да. Чита́й громче! В течéние пёрвых трёх дней болéзни следите́ за температу́рой ребё́нка.	Kerro kaikki tarkkaan, haluan tietää kaikki yksityiskohdat! Kuunnelkaa opasta tarkkaan. Lue kuuluvammin! Tarkkailkaa lapsen lämpötilaa kolmen päivän ajan sairauden alkamisesta.
---	---

3. kehotuksissa jatkaa toimintaa tai ryhtyä toimintaan välittömästi:

Почему́ вы перестали́ писа́ть? Пишите́ да́льше! Одева́йся , а то опозда́ешь в шко́лу. Уже́ семь часо́в. Встава́й .	Miksi lakkasitte kirjoittamasta? Kirjoittakaa edelleen! Pue päällesi, muuten myöhästyit koulusta. Kello on jo seitsemän. Nouse ylös.
---	--

- Kun kyse on kehotuksesta ryhtyä toimintaan, imperatiivin sijaan voidaan käyttää ilmauksia tyyppiä *pora + imperfektiivisen aspektin infinitiivi*: Уже́ семь часо́в. **Пора́ встава́ть** (Kello on jo seitsemän. On aika nousta ylös).

4. kohteliaissa pyynnöissä ja kutsuissa:

Приходите́ ко мне в суббо́ту на день рожде́ния. Проходите́ , пожа́луйста, сади́тесь, берите́ пече́нье, налива́йте себе́ чай и́ли ко́фе.	Tulkaa lauantaina luokseni syntymäpäiville. Käykää peremmälle olkaa hyvä, istuutukaa, ottakaa keksiä, kaatakaa itsellenne teetä tai kahvia.
--	--

5. annettaessa lupa tehdä jotakin:

– Мо́жно войти́? – Входите́ . – Мо́жно вклю́чить ра́дио? – Включай .	– Saako tulla sisään? – Tulkaa vain. – Voinko avata radion? – Avaa vain.
---	---

Perfektiivisen aspektin imperatiivia käytetään:

1. esitettäessä neuvo, pyyntö, vaatimus tai käsky suorittaa kertaluonteinen toiminta kokonaisuudessaan:

Откро́йте окно́! Переда́йте , пожа́луйста, соль! Прочита́й э́ту кни́гу! Она́ тебе́ по́нра́вится. Расскажи́ , как проше́л экза́мен. Выучите́ э́ти пра́вила! Помогите́ мне, пожа́луйста!	Avatkaa ikkuna! Saisinko suolan? [Antakaa suola, olkaa hyvä!] Lue tämä kirja! Pidät siitä varmasti. Kerro miten tentti meni. Opetelkaa nämä säännöt! Voisitteko auttaa minua? [Olkaa hyvä ja auttakaa minua!]
---	--

2. ilmaistaessa jyrkkäsävyinen, ehdoton käsky tai vaatimus:

Отста́ньте от меня́! Встань , когда́ говори́шь со ста́ршими! Сядь на ме́сто! Ты мне меша́ешь!	Jättäkää minut rauhaan! Nouse seisomaan, kun puhut vanhemmille ihmisille! Istu paikallesi! Sinä häiritset minua!
--	--

Kielteiset lauseet

Kielteisissä imperatiivilauseissa aspektien käyttö ei noudata samoja sääntöjä kuin myönteisissä lauseissa. Kiellon yhteydessä imperfektiivisen aspektin käyttöala laajenee, ja se esiintyy tavallisesti silloinkin, kun vastaavassa myönteisessä imperatiivilauseessa olisi perfektiivinen aspekti. Kyse voi olla kehotuksesta, pyynnöstä, neuvosta tai käskystä olla tekemättä jotakin:

Не бері́ словáрь, он мне ну́жен! Не ку́рите здесь! Не спешите́! Не открывáй дверь! Не шумите́! Не показывáй им эту фотогра́фию! Не разговáривай с чужими!	Älä ota sanakirjaa, tarvitsen sitä! Älkää tupakoiko täällä! Älkää kiirehtikö! Älä avaa ovea! Älkää metelöikö! Älä näytä heille tätä valokuvaa! Älä puhu tuntemattomien kanssa!
--	--

Perfektiivisen aspektin imperatiivi ilmaisee kiellon yhteydessä varoituksen, jolla pyritään ehkäisemään jokin vahingossa tapahtuva, mahdollisesti ihmisen tahdosta riippumaton toiminta. Niinpä sen käyttöala on varsin suppea. Perfektiivistä imperatiivia käytettäessä kyse on yhdestä kerrasta:

Не возьми́ случайно мою́ кни́гу! Не поскользните́сь! Смотри́ не оста́вь чемодáн в по́езде! Только не заблуди́сь! Осторо́жно, не разбей ва́зу! Не простуди́сь! Не испáчкайся , тут о́чень грязно.	Älä (vain) ota vahingossa kirjaani! Älkää (vain) liukastuko! Katso ettet jätä matkalaukkaa junaan! Älä vain eksy! Varovasti, älä riko maljakkoa! Älä vain vilustu! Varo tahraamasta itseäsi, täällä on todella likaista.
---	--

Varoituksissa käytetään usein ilmauksia осторо́жно (varovasti), смотри́/смотри́те не (varo ettet / varokaa ettette), только не (älä/älkää vain).

Huom! Myös imperfektiivisen aspektin imperatiivi voi ilmaista varoituksen kiellon yhteydessä. Näissä tapauksissa puhujan tarkoituksena ei ole varoittaa mahdollisen huolimattomuuden seurauksista, vaan kieltää sellainen tietoinen toiminta, joka voisi johtaa vaaratilanteeseen:

Не подходи́ бли́зко к пруду́! Ты ещё не уме́ешь пла́вать.	Älä mene liian lähelle lampea! Sinä et vielä osaa uida.
--	---

Aspektien käytön vertailua

Aspektin valinta on luonnollisesti helpointa niissä imperatiivilauseissa, joissa aspektien peruserkitykset tulevat selkeimmin esiin. Imperfektiiviselle aspektille tyypillisiä piirteitä ovat prosessuaalisuus ja toistuvuus, perfektiivinen aspekti sen sijaan osoittaa loppuunsaoritettavaa ja kertaluonteista toimintaa:

	imperfektiivinen aspekti	perfektiivinen aspekti
1.	Мойте́ ру́ки перед едо́й. Peskaaä kädet ennen ruokailua.	Вымойте́ ру́ки и помогите́ мне накры́ть на стол. Peskaaä kädet ja auttakaa minua kattamaan pöytä.
2.	Звони́ мне ча́ще. Soita minulle useammin.	Позвони́ мне за́втра у́тром! Soita minulle huomenaamuna!

Imperfektiivisen aspektin imperatiivi kuvaa molemmissa esimerkeissä toistuvaa toimintaa. Esimerkissä (1) perfektiivisen aspektin imperatiivit ilmaisevat yksittäisiä peräkkäisiä toimintoja. Esimerkissä (2) perfektiivisen aspektin yhteydessä oleva aikamääre *завтра утром* liittyy yksittäisen toiminnan tiettyyn konkreettiseen hetkeen.

Kun kyse on kertaluonteisesta toiminnasta, perfektiivisen aspektin imperatiivi on yleisesti ottaen tyyppillisempi vaihtoehto. Tämä on loogista; onhan pyynnön esittäjä useimmiten kiinnostunut nimenomaan pyynnön toteutumisesta ja lopputuloksesta. Imperfektiivistä aspektia käytetään, kun puhuja haluaa kiinnittää huomiota toiminnan suoritustapaan tai kestoan:

	imperfektiivinen aspekti	perfektiivinen aspekti
3.	Пишите сочинение разборчивым почерком. Kirjoitkaa aine selkeällä käsialalla.	Напишите сочинение к среде! Kirjoitkaa aine keskiviikkoon mennessä!
4.	Ваня, гуляй с собакой не менее часа. Она весь день была одна дома. Vanja, tee koiran kanssa vähintään tunnin kävelylenkki. Se on ollut yksin kotona koko päivän.	Ваня, вынеси мусор и погуляй с собакой. Vanja, vie roskat ja ulkoiluta koira.

Monissa tapauksissa aspektien peruserkitykset jäävät taka-alalle eikä aspektin valinta aina ole itsestään selvää. Peruserkityksenä on, että imperfektiivisen aspektin imperatiivi on yleensä kehottava ja siinä mielessä vähemmän velvoittava kuin perfektiivisen aspektin imperatiivi, joka ilmaisee selkeämmän pyynnön tai käskyn. Niinpä imperfektiivinen aspekti on yleensä ainoa kohteliaisuuskonventioiden mukainen vaihtoehto kutsuissa, tilannesidonnaisissa kohteliaisuusfraaseissa ja toivotuksissa:

5.	Приходите к нам в гости!	Tulkaa meille kylään!
6.	Садитесь , пожалуйста!	Istuutukaa, olkaa hyvä!
7.	Выздоровливай скорее!	Parane pian!

Kuten seuraava esimerkki osoittaa, käytännössä ero kehotuksen ja pyynnön välillä on toisinaan häilyvän pieni:

	imperfektiivinen aspekti	perfektiivinen aspekti
8.	Приходи сегодня домой пораньше. Tule tänään aikaisemmin kotiin.	Приди сегодня домой пораньше. Tule tänään aikaisemmin kotiin.

Molemmissa tapauksissa kyse on selvästi kertaluonteisesta toiminnasta. Aspektien välillä on kuitenkin pieni merkitysero: imperfektiivisen aspektin imperatiivi ilmaisee tässä pikemminkin puhujan toiveen, kun taas perfektiivisen aspektin imperatiivi osoittaa puhekuppanille selkeän pyynnön tai vaatimuksen. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että perfektiivisen aspektin imperatiivimuodot olisivat epäkohteliaita.

Kertaluonteisia kehotuksia ja pyyntöjä esitettäessä perfektiivinen aspekti on usein oletusarvoinen valinta, jos imperfektiivisen aspektin käytölle ei ole erityistä syytä. Imperfektiivistä aspektia käytetään ilmaistaessa kehotus ryhtyä toimintaan välittömästi, nyt heti. Jos taas imperatiiviin liittyy muu kuin puhehetken viittaava ajanilmaus, on perfektiivinen aspekti yleensä ainoa vaihtoehto. Esimerkiksi:

	imperfektiivinen aspekti	perfektiivinen aspekti
9.	Почему вы не читаете? Читайте! Miksi ette lue? Alkaka (heti) lukea!	Прочитайте эту статью к четвергу! Luekaa tämä artikkeli torstaihin mennessä!
10.	Уже семь часов. Будь детей. Kello on jo seitsemän. Herätä lapset.	Разбуди меня завтра в 7 часов. Herätä minut huomenna kello 7.

Eräissä tilanteissa ensimmäinen pyyntö saatetaan esittää perfektiivisen aspektin avulla, mutta jos puhekumppani epäröi, ujustelee tai ei rohkene toimia, puhuja toistaa pyynnön imperfektiivisellä aspektilla:

11.	Возьми́ , пожа́луйста, пиро́жное! ... Бери́, бери́ , не стесня́йся!	Ota leivos, ole hyvä! ... Ota nyt vaan, älä suotta ujustele!
12.	Войдите́! ... Входите́, входите́ смеле́е, все остальные́ уже́ пришл́и!	Sisään! ... Astukaa vain rohkeasti sisään, kaikki muut ovat jo tulleet!

Esimerkissä (11) talon emäntä tai isäntä kehottaa kursailevaa vierasta nauttimaan kahvipöydän antimista. Esimerkissä (12) toistuva kehoitus osoitetaan oveen koputtaneelle, joka ei heti rohkene astua sisään. Toisinaan kehoitus toistetaan imperfektiivisellä aspektilla silloin, kun kehottaja käy kärsimättömäksi ja patistaa kuulijaa toimimaan heti:

13.	Помоги́ мне, пожа́луйста, с э́тим чемода́ном! ... Ну чего́ ты стои́шь?! Помога́й!	Ole kiltti ja auta minua tämän matkalaukun kanssa! ... Älä vain seiso siinä, auta nyt!
-----	---	--

Imperfektiivisen aspektin avulla annetaan myös lupa tehdä jotakin:

14.	– Мо́жно позвони́ть вам за́втра? – Конече́но, звони́те в любо́е вре́мя.	– Voinko soittaa teille huomenna? – Toki, soittakaa mihin aikaan tahansa.
-----	---	--

Kuten edellä on käynyt ilmi, puhetilanteella on usein ratkaiseva rooli imperatiivin aspektin valinnassa. Seuraava dialogi käydään ravintolassa tarjoilijan ja asiakkaan välillä:

15.	– Вот меню́, смотри́те и выбира́йте . – Принеси́те , пожа́луйста, сала́т с креве́тками и минера́льную во́ду. – А что бу́дете брать на десе́рт? – Посоветуйте́ , пожа́луйста, что́-нибудь. – Возьми́те пиро́жное, о́ни у нас о́чень вку́сные. – Хорошо́! Принеси́те клубни́чное пиро́жное.	– Tässä on ruokalista, katsokaa ja valitkaa. – Olkaa hyvä ja tuokaa katkarapusalaatti ja kivennäisvesi. – Mitä saisi olla jälkiruoksi? – Suositelkaa minulle jotain, olkaa hyvä. – Ottakaa leivos, ne ovat meillä todella herkullisia. – Hyvä! Tuokaa minulle mansikkaleivos.
-----	---	--

Tarjoilija aloittaa keskustelun kehottamalla asiakasta tutustumaan ruokalistaan ja valitsemaan siitä haluamansa vaihtoehdot. Muotona on imperfektiivisen aspektin imperatiivi, jota käytetään usein silloin, kun toiminta (tässä tapauksessa ruokalistaan tutustuminen ja ruoan valitseminen) on puhetilanteessa itsestään selvää ja kuulijan odotusten mukaista. Tarjoilijan ehdottama toiminta vastaa sitä, miten asiakkaan on tapana toimia ravintolassa ruokalistan saatuaan. Sen sijaan viimeisessä repliikissään tarjoilija esittää jälkiruokasuosituksensa perfektiivisen aspektin avulla (возьмите). Tarjoilijan kehoitus (ottakaa jälkiruoksi nimenomaan leivos) ei ole asiakkaalle sisällöltään puhetilanteen perusteella itsestään selvä. Myös asiakkaan repliikeissä kertaluonteiseen toimintaan viitataan perfektiivisen aspektin imperatiivin avulla (принесите, посоветуйте). Imperfektiivisen aspektin valinnalle ei ole näissä tapauksissa mitään syytä.

Kielteisissä imperatiivilauseissa aspektin valinta on myönteisiä lauseita yksiselitteisempää: perfektiivinen aspekti esiintyy tahatonta toimintaa koskevissa varoituksissa, muissa tapauksissa valitaan imperfektiivinen aspekti, olipa kyse sitten kehotuksesta, pyynnöstä, vaatimuksesta tai käskystä:

	imperfektiivinen aspekti	perfektiivinen aspekti
16.	Не забыва́й меня́! Älä unohda minua!	Не забудь позвони́ть па́пе! Älä vain unohda soittaa isälle!
17.	Не буди́ ма́му, пусть ещё́ поспи́т! Älä herätä äitiä, nukkukoon vielä!	Смотри́ не разбуди́ ребё́нка! Katso ettet vahingossa herätä lasta!

Muita käskymuotoja

Varsinaisen imperatiivin lisäksi käskyjä, pyyntöjä ja kehotuksia voidaan ilmaista myös muilla rakenteilla:

1. Дава́й/дава́йте

Дава́й попро́буем что́-нибу́дь но́вое! Дава́й вы́пьем ко́фе! Друзья́, дава́йте ча́ще встреча́ться! Дава́йте познако́мимся!	Kokeillaan jotain uutta! Juodaan kahvit! Ystävät hyvät, tavataan useammin! Tehdäänpä tuttavuutta [tutustukaamme]!
--	--

- jos дава́й/дава́йте-muotoon yhdistetään imperfektiivisen aspektin verbi, se tulee infinitiiviin; perfektiivisen aspektin verbi on monikon 1. persoonassa (futuurissa)
- дава́й/дава́йте-kehotukset ilmaisevat yhteistä toimintaa: дава́й-muotoa käytetään sinuteltaessa puhekumppania (sinä ja minä yhdessä); дава́йте-muotoa käytetään teititeltäessä (Te ja minä yhdessä) tai jos kehotus koskee useampaa ihmistä puhuja mukaan lukien (te ja minä yhdessä)

2. Monikon 1. persoonan muoto

Пойдём гуля́ть! Посиди́м ещё немно́го! Идём да́льше и переходи́м на страни́цу 40.	Mennään kävelyllä! Istutaan vielä hetki! Mennään eteenpäin ja siirrytään sivulle 40.
---	--

- monikon 1. persoonan imperatiivimuodot ilmaisevat (дава́й/дава́йте-kehotusten tavoin) yhteistä toimintaa: kehotus koskee kahta tai useampaa ihmistä puhuja mukaan lukien
- kohteliaissa kehotuksissa monikon 1. persoonan muotoon voi liittyä postfiksi -te. Nykykielessä postfiksi on harvinainen ja sen käyttö rajoittuu vain joihinkin verbeihin. Esimerkkinä voidaan mainita liikeverbit иди́ти (mennä kävellen) ja пойти́^P (mennä/lähteä kävellen), esim. Ни́на Андре́евна, **пойдёмте** в мой ка́бинет (Nina Andrejevna, menkäämme minun työhuoneeseeni)!

3. Пусть/пуска́й

Пусть Ива́н пойдёт в магази́н! Пулка́й де́лают что́ хоте́т!	Menköön Ivan kauppaan! Tehköt mitä huvittaa!
– Де́ти хоте́т петь. – Пусть пою́т!	– Lapset haluavat laulaa. – Laulakoot vain!

- пусть/пуска́й-muotoon voidaan yhdistää yksikön tai monikon 3. persoonan preesensmuoto (imperfektiivinen aspekti) tai futuurimuoto (perfektiivinen aspekti)
- пуска́й on tyyllisävyltään puhekielinen (arkityylinen)

4. Infinitiivi

Не кури́ть! По га́зонам не ходи́ть! Не шумéть! Пристегну́ть ремни́! Всем молча́ть!	Ei saa tupakoida! Nurmikoilla kävely kielletty! Ei saa meluta! Kiinnittäkää turvavyöt! Suut kiinni / Olkaa kaikki hiljaa!
---	---

- infinitiivin ilmaisemat kiellot ja käskyt ovat hyvin jyrkkiä ja ehdottomia. Tämän vuoksi infinitiivin käyttö imperatiivin tehtävässä voi synnyttää tyylin tai epäkohteliaan vaikutelman. Rakenne on tyypillinen erilaisissa kieltokylteissä. Lisäksi se on yleinen tilanteissa, joissa puhujan ja puhuteltavan välinen suhde on hierarkkinen (esim. opettaja puhuttelee oppilaita).

16.3. Konditionaali

Konditionaali (сослагательное/условное наклонение) sijoittaa kuvatun asiantilan irreaaliseen maailmaan. Toiminta esitetään ehdollisena, mahdollisena tai esimerkiksi toivottuna:

Если бы ты позвонила мне, я помог бы тебе.
Я хотела бы изучать арабский язык.

Jos olisit soittanut minulle, olisin auttanut sinua.
Haluaisin opiskella arabian kieltä.

Muodostus

Konditionaali muodostetaan verbin preteritimuodosta ja бы-partikkelista:

	хотеть (haluta)
я, ты, он	хотёл бы
я, ты, она́	хотела бы
мы, вы, они́	хотели бы

Puhekielessä, runoissa ja lauluissa бы-partikkeli esiintyy toisinaan lyhennettynä б-varianttina, esim. Ах, если б она́ пришлá скорее (Kunpa hän tulisi pikemmin)! Omassa kielenkäytössä on suositeltavaa käyttää бы-partikkelia.

Бы-partikkelin paikka lauseessa

1. tavallisesti verbin jälkeen:

Тамара **хотела бы** купить велосипед.

Tamara haluaisi ostaa polkupyörän.

2. toisinaan sen sanan jälkeen, jota halutaan erityisesti korostaa, ja puhekielessä usein ilman erityistä syytä etenkin pronominilla ilmaistun subjektin jälkeen:

Я бы с удовольствием пошла́ в театр.

Minä (ainakin) lähtisin mielelläni teatteriin [toisin kuin joku toinen, josta on ollut puhetta].

Без вас **мы бы** не справились! Спасибо огромное!

Ilman teitä emme olisi selvinneet! Suuret kiitokset!

3. ehtolauseissa välittömästi если-konjunktion jälkeen:

Если бы мама знала об этом, она́ рассердилась бы на меня́.

Jos äiti tietäisi tästä, hän suuttuisi minulle.

4. ilmaistaessa tarkoitusta, haluamista, käskyä, pyyntöä tms. бы-partikkeli sulautuu yhteen что-konjunktion kanssa чтобы-muodoksi (чтобы-lauseista ks. s. 189):

Папа хочет, **чтобы** дети убрали свою́ комнату.

Isä haluaa, että lapset siivoaisivat huoneensa.

Käyttö

Konditionaalia käytetään:

1. ilmaistaessa toimintaa, joka on tiettyjen ehtojen toteutuessa mahdollinen:

Я мог бы рассказать ещё многое, но в комнату вошёл Володя и помешал. Если бы я не взял зонтик, то промокла бы .	Olisin voinut kertoa paljon muutakin, mutta huoneeseen tuli Volodja ja häiritsi. Jos en olisi ottanut sateenvarjoa, olisin kastunut läpimäräksi.
--	---

Huom! Kuten jälkimmäinen esimerkki osoittaa, sekä *если*-konjunktioilla alkavan ehtolauseen että päälauseen verbit ovat konditionaalissa. Muista myös, että *бы*-partikkeli tulee *если*-konjunktin (ei siis verbin preteritimuodon) jälkeen.

2. ilmaistaessa odotettua tai toivottua toimintaa:

Если бы он знал ! Пришли бы они пораньше! Я съела бы что-нибудь вкусенькое.	Kunpa hän tietäisi! Kunpa he tulisivat aikaisemmin! Söisin (mielelläni) jotain herkullista.
---	---

3. ilmaistaessa kohteliaita pyyntöjä, neuvoja, kehotuksia, kutsuja tms.:

Мы хотели бы пригласить вас в гости. Я посоветовала бы тебе взять такси. Вы не могли бы мне помочь?	Haluaisimme kutsua teidät kylään. Neuvoisin sinua ottamaan taksin. Voisitteko auttaa minua?
--	---

Venäjän ja suomen konditionaalien eroista

Venäjän ja suomen konditionaalien välillä on kaksi keskeistä eroa:

1. Venäjän konditionaalilla ei ole aikamuotoja, kun taas suomessa konditionaalia voidaan käyttää preesensissä ja perfektissä. Niinpä alla olevalla venäjänkielisellä esimerkkilauseella on kaksi mahdollista suomennosta. Käännösvastineen valinta riippuu lauseen käyttöyhteydestä.

Если бы у меня было время, я бы пошла в кино.	Jos minulla olisi aikaa, menisin elokuviin. (konditionaalien preesens)
	Jos minulla olisi ollut aikaa, olisin mennyt elokuviin. (konditionaalien perfekt)

2. Suomessa konditionaali on huomattavasti yleisempi kuin venäjässä ja sitä käytetään myös silloin, kun venäläinen ilmaisee asian toisin. Suomen konditionaalia vastaa venäjässä usein indikatiivi:

Saša oli varma, että Maša ei suostuisi hänen kosintaansa. Luulisin , että he tulevat.	Саша был уверен, что Маша не согласится стать его женой. Думаю , что они придут.
--	---

Yllä olevissa esimerkeissä konditionaalien käyttö ei tulisi kummassakaan tapauksessa kysymykseen. Ensimmäisessä esimerkissä suomen konditionaalien käännösvastineena on yksinkertainen futuuri. Huomaa, että sivulauseen aikamuoto on sama kuin vastaavassa suorassa esityksessä: Саша думал: «Маша не согласится стать моей женой». Jälkimmäisessä esimerkissä käännösvastineena on preesens. Näissä tapauksissa on pitkälti kyse vakiintuneista sanontatavoista; siinä missä *luulisin*-muotoa vastaa venäjässä preesens (*я думаю*), sanoisin-muodon käännösvastineena on konditionaali: *я бы сказал(а)*.

Чтобы-lauseet

Чтобы-konjunktioa (jotta, että) käytetään

1. ilmaistaessa tarkoitusta, käskyä, pyyntöä, haluamista, toivomusta tms. Muussa tapauksessa alisteisen sivulauseen aloittaa что-konjunktio. Esimerkiksi:

Пётя пришёл к нам, чтобы рассказать о поезде. Мы встали рано, чтобы не опоздать на поезд. Я позвонила брату, чтобы он встретил меня на вокзале. Я хочу, чтобы ты осталась дома. Нина попросила, чтобы мы пришли в семью. Директор потребовал, чтобы документы были готовы к пяти часам.	Petja tuli meille kertoakseen matkasta. Nousimme aikaisin, jotta emme myöhästyisi junasta. Soitin veljelleni, jotta hän tulisi minua asemalle vastaan. Haluan, että jäät kotiin. Niina pyysi meitä tulemaan seitsemältä. Johtaja vaati, että asiakirjat olisivat valmiit kello viiteen mennessä.
--	---

- Seuraavien verbien yhteydessä sivulause alkaa aina чтобы-konjunktioilla: хотеть (haluta), просить II / попросить II (pyytää), приказывать I / приказать II (käskää), велеть II (käskää), требовать I / потребовать I (vaatia), желать I / пожелать I (toivoa, haluta / esittää toive).
- Нуомаа, että verbin надеяться I (toivoa, luottaa) yhteydessä käytetään aina что-konjunktioa, esim. Я надеюсь, что всё будет в порядке (Toivon, että kaikki järjestyy).
- Kun verbi сказать^P I esiintyy peruserkityksessään (sanoa), sen yhteydessä käytetään что-konjunktioa. Samalla verbillä voidaan viitata myös käskemiseen, ja silloin käytetään чтобы-konjunktioa. Konjunktion valinta riippuu siitä, vastaisiko sivulause suorassa esityksessä indikatiivi vai imperatiivi:

Колья сказал папе, что не хочет учить уроки. (vastaava suora esitys: Колья сказал папе: «Я не хочу учить уроки».)	Kolja sanoi isälle, ettei halua lukea läksyjä. (vastaava suora esitys: Kolja sanoi isälle: "En halua lukea läksyjä.")
Папа сказал Колье, чтобы он сделал музыку тише. (vastaava suora esitys: Папа сказал Колье: «Сделай музыку потише!»)	Isä käski Koljaa laittamaan musiikin hiljaisemmalle. (vastaava suora esitys: Isä sanoi Koljalle: "Laita musiikki hiljaisemmalle!")

2. kun päälauseen predikaattina on modaalinen adverbityyppiä надо (pitää, täytyy), нужно (on tarpeen, täytyy), необходимо (on välttämätöntä), (не)желательно (ei ole / on toivottavaa):

Необходимо, чтобы ты пришёл. Желательно, чтобы в заявлении было указано прежнее место работы.	On välttämätöntä, että tulet. On toivottavaa, että hakemuksessa ilmoitetaan edellinen työpaikka.
--	---

Чтобы-konjunktioilla alkavissa sivulauseissa verbi on joko infinitiivissä tai preteritissä. Infinitiiviä käytetään, kun pää- ja sivulauseen subjekti on sama. Jos pää- ja sivulauseessa on eri subjektit, sivulauseen verbi tulee preteritiin. Esimerkiksi:

sama subjekti	eri subjektit
Ира позвонила маме, чтобы пригласить её в гости. Ira soitti äidille kutsuakseen tämän kylään.	Ира позвонила маме, чтобы она не волновалась . Ira soitti äidille, jotta tämä ei olisi huolissaan.

Kertauskysymyksiä luvusta 16:

- ✓ Kuinka monta tapaluokkaa venäjässä on? Nimeä tapaluokat suomeksi ja venäjäksi.
- ✓ Miten suomen aikamuotokategoria eroaa venäjän aikamuotokategoriasta?
- ✓ Missä tehtävässä verbin идти (mennä) preesensmuotoa on käytetty lauseessa Вечером мы идём в театр?
- ✓ Muodosta preteritimuodot verbeistä беречь (suojella, säästää), есть (syödä), идти (kävellä, tulla, mennä), исчезнуть (kadota), лечь (käydä makuulle, mennä nukkumaan), мочь (voida), нести (kantaa, viedä), прыгнуть (hypätä). Määritä lisäksi kunkin verbin aspekti.
- ✓ Jos imperfektiivisen aspektin verbin yhteydessä on toiminnan kestoa osoittava ajanmääre, se vastaa kysymykseen как долго, сколько времени. Ajanilmaus on useimmiten akkusatiivissa (ilman prepositiota) tai ilmaistu adverbilla. Mihin kysymykseen perfektiivisen aspektin yhteydessä oleva ajanmääre vastaa? Millä rakenteella se ilmaistaan? Anna esimerkkilause molemmista aspekteista.
- ✓ Lauseessa Инна брала/взяла книгу в библиотеке aspektimuodon valinta vaikuttaa ratkaisevasti lauseen merkitykseen. Kumpaan aspektiin liittyy toiminnan tuloksen mitätöitymisen merkitys?
- ✓ Kumpaa aspektia käytetään osoittamaan yhtäkkistä ja odottamatonta toimintaa?
- ✓ Mitkä kaksi futuurimuotoa venäjässä on? Nimeä muodot suomeksi ja venäjäksi. Miten ne muodostetaan?
- ✓ Ns. yleisesti toteavassa merkityksessä (общезначительное значение) toimintaan viitataan toteutuneena tosiasiassa. Kumman aspektin käyttöön merkitys liittyy?
- ✓ Kumpi aspekti valitaan kuvattaessa samanaikaisia prosesseja?
- ✓ Miten lauseet Он ещё не готовился к экзамену ja Он ещё не подготовился к экзамену eroavat toisistaan merkityksensä suhteen?
- ✓ Muodosta yksikön 2. persoonan imperatiivi verbeistä написать (kirjoittaa), ответить (vastata), пить (juoda), помнить (muistaa), продавать (myydä), садиться (istuutua), сказать (sanoa), слушать (kuunnella). Määritä lisäksi kunkin verbin aspekti.
- ✓ Lauseessa Только не заблудись (Älä vain eksy)! on käytetty perfektiivisen aspektin imperatiivia. Miksi perfektiivisen aspektin imperatiivia käytetään kiellon yhteydessä?
- ✓ Miten konditionaali muodostetaan?
- ✓ Miten suomen konditionaali eroaa venäjän konditionaalista? Mainitse kaksi keskeistä eroa.
- ✓ Virkkeessä Ира позвонила маме, чтобы пригласить её в гости tarkoitus ilmaista ilmaisevan чтобы-lauseen verbi on infinitiivissä. Milloin infinitiiviä käytetään? Milloin sivulauseen verbi tulee preteritiin?



17. INFINITIIVI (ИНФИНИТИВ / НЕОПРЕДЕЛЁННАЯ ФОРМА ГЛАГОЛА)

Infinitiivin päätteitä on kolme:

-ть	говори́ть II лезть I отдохну́ть ^P I сесть ^P I смотре́ть II чита́ть I	puhua kiivetä levähtää istuutua katsoa lukea	<ul style="list-style-type: none">vokaalien ja joskus myös konsonanttien с ja з jälkeenyleisin päätte
-ти	везти́ I нести́ I ползти́ I расти́ I	kuljettaa kantaa ryömiä kasvaa	<ul style="list-style-type: none">konsonanttien jälkeenpääte on aina painollinen lukuun ottamatta вы-etuotteisiä perfektivisen aspektin verbejä (esim. вы́йти I)
-чь	мочь I печь I помо́чь ^P I течь I	voida paistaa, leipoa auttaa virrata	<ul style="list-style-type: none">Huom! konsonanttivaihtelu г/ж tai к/ч: <u>мочь</u>: могу́, можешь, могут; pret. мог, могла́, могли́ <u>печь</u>: пеку́, печёшь, пеку́т; pret. пе́к, пекла́, пекли́

Infinitiiviä voidaan käyttää:

1. toisen verbin määreenä

Хочешь пойти́ со мной в кино́? Помогите мне нести́ эту сумку! Я люблю́ плавать.	Haluatko lähteä kanssani elokuvaan? Auttakaa minua kantamaan tämä laukku! Pidän uimisesta.
---	--

2. adjektiivin määreenä

Наташа гото́ва оста́ться до́ма. Я всегда́ ра́да ви́деть вас. Он был вы́нужден верну́ться до́мой. Врач обяза́н помо́чь больно́му.	Nataša on valmis jäämään kotiin. Olen aina iloinen nähdessäni teidät. Hän oli pakotettu palaamaan kotiin. Lääkäri on velvollinen auttamaan potilasta.
---	--

3. modaalisten predikatiivisten adverbien ja o-loppuisten predikatiivisten adverbien määreenä

Мне на́до купи́ть ноутбу́к. Здесь не́льзя кури́ть! Бабушке ну́жно отды́хать. Мне тру́дно отве́тить на твой вопро́с. Бы́ло прия́тно познако́миться с ним.	Minun täytyy ostaa kannettava tietokone. Täällä ei saa tupakoida! Isoäidin pitää levätä. Minun on vaikea vastata kysymykseesi. Oli mukava tutustua häneen.
--	--

4. substantiivin määreenä

У меня́ есть приви́чка ра́но встава́ть. Он ма́стер гото́вить су́ши. Са́мое гла́вное – это уме́ние учи́ться на сво́их оши́бках.	Minulla on tapana nousta aikaisin. Hän on mestari valmistamaan sushia. Kaikkein tärkeintä on kyky oppia omista virheistään.
--	---

5. не-alkuisten pronominien ja adverbien määreenä

Мне не́чего было́ де́лать.
Бра́ту не́когда отды́хать.

Minulla ei ollut mitään tekemistä.
Veljellä ei ole aikaa viettää lomaa.

6. infinitiivilauseissa itsenäisenä predikaattina

Не шуметь!
Как пройти́ к музею́?

Ei saa metelöidä!
Miten museolle pääsee?

17.1. Infinitiivin käyttö toisen sanan tai ilmauksen määreenä

Kun infinitiivi liittyy toiseen sanaan tai ilmaukseen, käytetään sekä imperfektiivisen että perfektiivisen aspektin infinitiiviä. Joissakin tapauksissa infinitiivin aspekti määräytyy infinitiivin pääsanan mukaan ja vain toinen aspekti on mahdollinen. Muissa tapauksissa infinitiivin aspekti ei määräydy yhtä yksiselitteisesti. Tällöin aspektin valinnassa on otettava huomioon aspektien peruserkitykset.

17.1.1. Infinitiivin aspekti määräytyy pääsanan mukaan

1. Infinitiivin aspekti on aina imperfektiivinen, kun infinitiivi liittyy

a) verbiin, joka osoittaa toiminnan vaihetta, esim.

начина́ть I / нача́ть I	alkaa
ста́ть ^P I	alkaa
принимáться I / приня́ться I	aloittaa, ryhtyä
продолжа́ть I / продо́лжить II	jatkaa
переставáть I / перестáть I	lakata
прекращáть I / прекратíть II	keskeyttää
конча́ть I / ко́нчить II	lopettaa
бросáть I / бро́сить II	lopettaa, lakata

Оте́ц нача́л чита́ть газе́ту.
Они́ приня́лись убирáть кварти́ру.
Ребе́нок перестáл пла́кать.
Де́душка бро́сил кури́ть.

Isä alkoi lukea lehteä.
He ryhtyivät siivoamaan asuntoa.
Lapsi lakkasi itkemästä.
Isoisä lopetti tupakanpolton.

b) verbiin, joka osoittaa oppimista, tottumista, osaamista, pitämistä, kyllästymistä tai väsymistä, esim.

учи́ться II / научи́ться II	opetella / oppia
учи́ть II / научи́ть II	opettaa
привыка́ть I / приви́кнуть I	tottua
приучáть I / приучи́ть II	totuttaa, opettaa
уме́ть I	osata
нра́виться II / понра́виться II	miellyttää
люби́ть II	pitää, rakastaa

полюбить ^{P II}	alkaa pitää/rakastaa
разлюбить ^{P II}	lakata pitämästä/rakastamasta
надоедать I / надоест	kyllästyttää
уствовать I / устать I	väsyä

Пётя научился читать в пять лет. Она привыкла вставать рано. Ты умеешь играть в теннис? Мне надоело ждать. Анне нравится ездить верхом. Паули любил готовить тайские блюда.	Petja oppi lukemaan viisivuotiaana. Hän tottui nousemaan aikaisin. Osaatko pelata tennistä? Olen kyllästynyt odottamaan. Anna pitää ratsastamisesta. Pauli on innostunut thairuokien valmistamisesta.
--	--

c) ilmaukseen, jossa toiminta todetaan turhaksi, tarpeettomaksi, kannattamattomaksi tms., esim.

не надо	ei pidä, ei tarvitse
не нужно	ei tarvitse
не следует	ei pidä
не стоит	ei kannata
напрасно/незачем/нечего	on turha
бесполезно	on hyödytöntä
достаточно/хватит	riittää
вредно	on vaarallista/haitallista/vahingollista

Не стоит больше ждать. На занятия не следует опаздывать. Ему незачем оставаться здесь. Достаточно обсуждать это предложение!	Ei kannata enää odottaa. Tunneilta ei pidä myöhästyä. Hänen on turha jäädä tänne. Tätä ehdotusta on nyt käsitelty ihan tarpeeksi!
---	--

2. Infinitiivin aspekti on perfekttiivinen verbien забыть^{P I} (unohtaa), удаться^{P I} (onnistua) ja успеть^{P I} (ehtiä) kanssa.

Мама забыла купить хлеб. Мне удалось достать билеты в театр. Пёкка не успеет перевести текст.	Äiti unohti ostaa leipää. Onnistuin saamaan liput teatteriin. Pekka ei ehdi kääntää tekstiä.
---	--

Huom! Näiden verbien imperfektiivisen aspektin muotojen (забывать I, удаваться I, успевать I) kanssa voidaan käyttää kumpaakin aspektia, esim.

Я всегда забываю брать/взять с собой словарь.	Unohtan aina ottaa sanakirjan mukaani.
---	--

17.1.2. Infinitiivin aspekti ei määräydy pääsanan mukaan

Kun infinitiivin aspekti ei määräydy pääsanan mukaan, aspektin valintaan vaikuttavat aspektien perusmerkitykset.

1. Infinitiivin aspekti ilmaistaessa toistuvaa toimintaa

Toistuva tai tavanomainen toiminta ilmaistaan pääasiallisesti imperfektiivisen aspektin infinitiivillä. Perfektiivisen aspektin infinitiivi kuvaa vastaavanlaisissa tapauksissa kerran tapahtuvaa toimintaa. Esimerkiksi:

IA: toistuva/tavanomainen toiminta	PA: kerran tapahtuva toiminta
Совёту́ю тебе смотре́ть ру́сские фи́льмы. Suosittelen sinulle venäläisten elokuvien katsomista.	Совёту́ю тебе посмотре́ть э́тот ру́сский фи́льм. Suosittelen, että katsot tämän venäläisen elokuvan.
Ди́ре́ктор прика́зал все́гда проверять́ счета́. Johtaja käski tarkistamaan aina laskut.	Ди́ре́ктор прика́зал провери́ть счёт. Johtaja käski tarkistamaan laskun.
Я наде́юсь ча́сто встре́чаться с ва́ми. Toivon tapaavani teitä usein.	Я наде́юсь ско́ро сно́ва встре́титься с ва́ми. Toivon tapaavani teidät pian uudestaan.
Мне т́рудно отве́чать на такие вопро́сы. Minun on vaikea vastata tällaisiin kysymyksiin.	Мне т́рудно отве́тить на э́тот вопро́с. Minun on vaikea vastata tähän kysymykseen.
На уро́к ну́жно все́гда прино́сить сло́ва́рь. Oppitunnille täytyy aina tuoda sanakirja.	За́втра ну́жно принести́ на уро́к сло́ва́рь. Huomenna oppitunnille täytyy tuoda sanakirja.
Ка́ждый челове́к до́лжен отве́чать за сво́й посту́пки. Jokaisen ihmisen tulee vastata teoistaan.	Он до́лжен встре́тить Ле́ну в 9 часо́в. Hänen on määrä tavata Leena kello yhdeksän.

Sanojen мочь (voida), можно (voi) ja готов (olla valmis) yhteydessä toistuvaa toimintaa voidaan kuitenkin kuvata perfektiiivisen aspektin infinitiivillä. Tällöin se ilmaisee potentiaalista merkitystä:

PA: potentiaalinen toistuvuus	
В на́шем рестора́не вы все́гда мо́жете по́пробовать са́мые вку́сные блю́да ру́сской национа́льной ку́хни!	Meidän ravintolassamme pääsette (aina) maistamaan venäläisen keittiön parhaita herkkuja!
Ему́ мо́жно позвони́ть в лю́бое вре́мя и расска́зать о сво́их пробле́мах.	Hänelle voi soittaa mihin aikaan tahansa ja kertoa ongelmistaan.
Не забыва́й, что я все́гда гото́ва прийт́и тебе́ на по́мощь.	Muista, että olen aina valmis tulemaan avuksesi.

Perfektiiivisen aspektin infinitiivi ilmaisee, että toiminta voi toistua yhden tai useamman kerran. Huomion kohteena on ikään kuin yksi esimerkinomainen tapaus, jolloin ravintolassa käydään, soittaminen on ajankohtaista tai apu on tarpeen. Potentiaalista toistuvuutta ilmaisevissa lauseissa on usein aikamääreenä все́гда tai в лю́бое вре́мя.

2. Infinitiivin aspekti ilmaistaessa kerran tapahtuvaa toimintaa

Kun infinitiivi kuvaa kertaluonteista toimintaa, perfektiiivinen aspekti on selvästi todennäköisempi vaihtoehto. Perfektiiivisen aspektin infinitiiviä käytettäessä toiminta käsitetään yhtenä kokonaisuutena. Huomion kohteena on toiminnan loppuun suorittaminen tai tuloksellisuus.

PA: kertaluonteinen toiminta, joka käsitetään yhtenä kokonaisuutena	
Нача́льник обеща́л реши́ть пробле́му как мо́жно скорее́. О́ля хо́чет написа́ть письмо́ Де́ду Моро́зу. Са́ту по́пробовала вы́разить сво́ю мысль по-шве́дски. Наде́юсь сдать́ экза́мен. Бы́ло интере́сно услы́шать ва́ше мнени́е. Мо́жно мне позвони́ть? Ей ну́жно купи́ть но́вую электродре́ль.	Esimies lupasi ratkaista ongelman mahdollisimman pian. Olja haluaa kirjoittaa kirjeen Pakkasukolle. Satu yritti ilmaista ajatuksensa ruotsiksi. Toivon läpäiseväni tentin. Oli mielenkiintoista kuulla mielipiteenne. Voinko soittaa? Hänen täytyy ostaa uusi sähköpora.

Vaikka imperfektiivinen aspekti onkin selvästi yleisempi kertaluonteiseen toimintaan viitattaessa, imperfektiivistäkin aspektia käytetään. Se esiintyy ennen kaikkea silloin, kun korostetaan itse toimintaa eli prosessia (tällöin infinitiivinä on varsin usein aspektipariton imperfektiivisen aspektin verbi, esim. работать):

IA: kertaluonteinen prosessuaalinen toiminta	
Я хочу изучать русский язык.	Haluan opiskella venäjää.
Мне было интересно слушать вас.	Minusta oli mielenkiintoista kuunnella teitä.
Мы решили работать до самого утра.	Päätimme tehdä töitä aamuun saakka.

Toisinaan molemmat aspektit ovat mahdollisia näkökulmasta riippuen:

Я хочу посмотреть эти фотографии. Haluan katsella näitä valokuvia.	Я хочу посмотреть эти фотографии. Haluan katsoa nämä valokuvat.
---	--

Edellä mainittujen tapausten lisäksi imperfektiivisen aspektin infinitiiviä käytetään yksittäisestä toiminnasta silloin, kun kyse on toimintaan ryhtymisestä: puhuja ilmaisee, että juuri nyt (puhehetkellä) on aika tehdä jotakin, on lupa aloittaa toiminta tai toimintaan tulee ryhtyä välittömästi:

IA: toimintaan ryhtyminen	
Порá вставáть, ужé дéвять часóв. Всё готóво, мóжете начинáть. Нáдо одевáться, а то опоздáем.	On aika nousta, kello on jo yhdeksän. Kaikki on valmista, voitte aloittaa. Täytyy pukeutua, muuten myöhästymme.

3. Infinitiivin aspekti liikeverbien yhteydessä

Oman ryhmänsä muodostavat tapaukset, joissa pääverbinä on liikeverbi tai muu suuntaa osoittava verbi. Tällöin infinitiivimääre ilmaisee, missä tarkoituksessa liike suoritetaan. Yleisesti ottaen imperfektiivisen aspektin infinitiivi esiintyy liikeverbien yhteydessä perfektiivistä useammin. Imperfektiivinen aspekti valitaan, kun itse prosessi on varsinaista päämäärää tai lopputulosta olennaisempi. Esimerkiksi:

IA: toiminta prosessina	
Я поеду отдыхать на юг. Мáльчик побежáл купáться. Онá приéхала в Москвú уч́иться. Пóсле прогу́лки мы идём ужинáть в китáйский ресторан.	Matkustan etelään lomailemaan. Poika juoksi uimaan. Hän tuli Moskovaan opiskelemaan. Kävelyn jälkeen menemme illalliselle kiinalaiseen ravintolaan.

Perfektiivistä aspektia käytetään, kun toiminta käsitetään yhtenä kokonaisuutena ja halutaan korostaa liikkeen tarkoitusta, päämäärää tai toiminnan loppuunsaattamista:

PA: toiminta yhtenä kokonaisuutena	
Онá пришлá предупред́ить нас. Пáпа пошёл в магаз́ин куп́ить чегó-нибúдь перекус́ить.	Hän tuli varoittamaan meitä. Isä lähti kauppaan ostamaan jotain välipalaa.

17.1.3. Infinitiivi ja kieltomuodot

Kiellon yhteydessä infinitiivin aspektiin vaikuttaa se, liittyykö kieltosana infinitiiviin vai pääsanaan.

1. Kielto liittyy infinitiiviin

Kun kieltopartikkeli liittyy infinitiiviin, käytetään tavallisesti imperfektiivisen aspektin infinitiiviä siitä riippumatta, mikä aspekti vastaavassa myönteisessä lauseessa olisi.

pääverbi + не + IA ('olla tekemättä jotakin')	
Мы реши́ли не покупа́ть машину́. Я сове́тую тебе́ не соглаша́ться на его́ предложéние. Ма́ма проси́ла не вызы́вать врача́. Ко́ля обеща́л не прогۇ́ливать шко́лу. Тебе́ лу́чше не е́сть э́тот сала́т. Он несве́жий.	Päätimme olla ostamatta autoa. Neuvon sinua olemaan suostumatta hänen ehdotukseensa. Äiti pyysi olemaan kutsumatta lääkäriä. Kolja lupasi olla lintsamatta koulusta. Sinun on parempi olla syömättä tätä salaattia. Se ei ole tuoretta.

Huom! Kun kieltopartikkeli liittyy мочь-verbien yhteydessä olevaan infinitiiviin, käytetään imperfektiivisen aspektin infinitiiviä, jos toiminta on tarpeetonta. Perfektiivistä aspektia käyttämällä puhuja ilmaisee epäilyksen tai pelon siitä, että toiminnan suorittaminen on mahdotonta.

мочь + не + IA: tarpeettomuus	мочь + не + PA: epäily, pelko
Вы мо́жете не отвеча́ть на э́тот вопро́с. Voitte olla vastaamatta tähän kysymykseen.	Вы мо́жете не отве́тить на все вопро́сы. Voi olla, että ette osaa vastata kaikkiin kysymyksiin.

2. Kielto ei liity infinitiiviin

Kun kieltö kohdistuu modaalista merkitystä ilmaisevaan pääsanaan, infinitiivin aspektin valintaan liittyy joitakin säännönmukaisuuksia. Yksi niistä on tullut ilmi jo aiemmin: infinitiivin aspekti on imperfektiivinen, kun pääsana on toiminnan tarpeettomuutta tai turhuutta osoittava ilmaus тyyppiä не на́до, не ну́жно, не сле́дует, не сто́ит (ks. 17.1.1.):

IA: tarpeettomuus	
Не ну́жно покупа́ть хлеб, я уже́ купи́ла. Не сто́ит откла́дывать визи́т к зубно́му врачу́.	Ei tarvitse ostaa leipää, minä olen jo ostanut. Ei kannata lykätä hammaslääkärille menoa.

Нельзя́-sanan yhteydessä imperfektiivinen aspekti ilmaisee, että toiminta on kiellettyä. Perfektiivinen aspekti osoittaa toiminnan mahdottomuutta. (Aspektisäännöstä tarkemmin ks. 27.3.)

IA: ei saa, ei ole lupa	PA: ei voi, ei ole mahdollista
Дверь нельзя́ открыва́ть, в ко́мнате спят. Ovea ei saa avata, huoneessa nukutaan.	Дверь нельзя́ откры́ть, поте́рян ключ. Ovea ei pysty avaamaan, avain on hukassa.

Myös мочь-verbiä voidaan käyttää kiellon kanssa vastaavalla tavalla:

IA: ei saa, ei ole lupa	PA: ei voi, ei ole mahdollista
К сожа́лению, я не могу́ рассказывать вам об э́том. Valitettavasti en saa kertoa teille siitä.	Я не могу́ сказа́ть вам об э́том, потому́ что сама́ ниче́го не зна́ю. En voi kertoa teille siitä, koska en itsekään tiedä mitään.

Kun kieltopartikkeli liittyy adjektiiviin *должен*, imperfektiivisen aspektin infinitiivi osoittaa, että toiminta on kiellettyä tai tarpeetonta. Perfektiivinen aspekti ilmaisee puhujan arvion toiminnan todennäköisyydestä: puhuja on hyvin varma siitä, ettei toimintaa tule tapahtumaan. Suomessa sama ajatus voidaan ilmaista esimerkiksi konditionaalimuodolla ”ei pitäisi”.

IA: ei pidä, ei saa / ei tarvitse	PA: toiminta on puhujan arvion mukaan epätodennäköistä
Он не должен забывать принимать витамины. Hänen ei pidä unohtaa ottaa vitamiineja.	Он не должен забыть о встрече: я позвонил ему вчера и напомнил. Hänen ei pitäisi unohtaa tapaamista: soitin hänelle eilen ja muistutin.
Если вы не хотите, вы не должны отвечать на этот вопрос. Teidän ei tarvitse vastata tähän kysymykseen, jos ette halua.	Он добрый человек – он не должен ответить нам отказом. Hän on hyväsydäminen ihminen – tuskinpa hän vastaa meille kieltävästi.

17.2. Infinitiivilauseet

Infinitiivilauseet (инфинитивные предложения) ovat yksiosaisia lauseita, joissa infinitiivi toimii itsenäisenä predikaattina ja on lauseen ainoa pääjäsen. Infinitiivilauseet toimivat eri tehtävissä ja ilmaisevat erilaisia modaalaisia merkityksiä, kuten mahdollisuus, mahdottomuus, välttämättömyys, väistämättömyys, velvollisuus, tarpeettomuus. Esimerkiksi:

mahdollisuus	Как пройти на Красную площадь? Miten Punaiselle torille pääsee?
mahdottomuus	Ему не перевести этот рассказ. Hän ei kykene kääntämään tätä kertomusta.
välttämättömyys, velvollisuus	Нам уезжать в два часа. Meidän on lähdettävä kahdelta. Ире ещё заканчивать реферат. Iran täytyy vielä saada referaatti valmiiksi.
tarpeettomuus, turhuus	Зачем читать классику?! Miksi muka pitäisi lukea klassikoita?!
kategorinen kieltäminen tai käsky	На уроке не разговаривать! Tunnilla ei saa keskustella! Сидеть тихо! Istukaa hiljaa!
epäröinti, harkinta	Не вернуться ли домой? Pitäisiköhän palata takaisin kotiin? Нам пойти или нет? Pitäisikö meidän mennä vai ei?
ohje	Заявки присылать по адресу: ... Hakemukset lähetetään osoitteeseen: ...
toivomus, suotavuus	Получить бы квартиру! Kunpa saisin asunnon! Тебе бы отдохнуть! Sinun olisi hyvä saada levätyä.
väistämättömyys	Быть сильному дождю! Tulee varmasti kova sade.

Infinitiivilauseet ovat usein emotionaalisesti värittyneitä ja ekspressiivisiä, ja siksi niitä käytetään paljon etenkin puhekielessä ja kaunokirjallisuudessa. Lisäksi itsenäinen infinitiivi esiintyy usein sivulauseen osana, jolloin se on tyyllillisesti neutraali. Esimerkiksi:

Прежде чем перейти к рассмотрению этого вопроса, сделаем некоторые терминологические уточнения.	Ennen kuin siirrytään tarkastelemaan tätä kysymystä, täsmennetään hieman terminologiaa.
Если сравнить российские тюрьмы с зарубежными, то последние больше похожи на дома отдыха.	Jos venäläisiä vankiloita vertaa ulkomaisiin, niin jälkimmäiset muistuttavat pikemminkin lomakoteja.

Jos infinitiivilauseessa on viittaus toiminnan suorittajaan tai tilan kokijaan, se on ilmaistu dativimuotoisen semanttisen subjektin avulla:

Что нам делать?	Mitä meidän pitäisi tehdä?
Никому не решить эту задачу.	Kukaan ei pysty ratkaisemaan tätä tehtävää.

Usein semanttinen subjekti jää ilmaisematta. Viittauskohde voi tällöin olla joko spesifinen tai geneerinen. Ensin mainitussa tapauksessa kyse on tavallisesti puhujasta itsestään ja/tai puhetilanteen muista osallistujista, jälkimmäisessä tapauksessa sanottu koskee ketä tahansa. Esimerkiksi:

Остаться бы здесь на весь отпуск!	Kunpa voisin/voisimme jäädä tänne koko loman ajaksi!
Судьбы не миновать.	Kohtalolta ei voi välttyä.

Infinitiivilauseet ovat hyvin tiivis ilmaisukeino: ne ilmaisevat modaalisia merkityksiä ilman modaalisia sanoja. Niinpä ne ovat usein synonyymisiä sellaisten rakenteiden kanssa, joissa modaalinen merkitys tulee ilmi eksplisiittisesti:

С кем мне посоветоваться? ≈ С кем я могу / мне можно посоветоваться?	Keneltä voin kysyä neuvoa?
Я не могу пойти в кино. Мне ещё переводить статью. ≈ Я не могу пойти в кино. Мне нужно ещё перевести статью.	En voi lähteä elokuvaan. Minun on vielä käännettävä artikkeli.
К чему так волноваться?! ≈ Не стоит так волноваться!	Ihan turha olla huolissaan!

Alla olevissa dialogeissa itsenäistä infinitiiviä on käytetty kysymyksissä, joiden avulla tiedustellaan toiminnan tarpeellisuutta. Kielteisissä vastauksissa, joissa toiminta todetaan turhaksi, infinitiivi liittyy modaaliseen sanaan.

– Стереть с доски? – Не надо стирать.	– Pyyhitäänkö taulu? – Ei pyyhitä [ei pidä/tarvitse pyyhkiä].
– Записать вам мой телефон? – Не надо записывать.	– Kirjoitanko ylös puhelinnumeroni? – Ei tarvitse kirjoittaa.

Infinitiivilauseet mahdollistavat toisinaan eri tulkintoja, ja eri modaaliset merkitykset saattavat sekoittaa toisiinsa. Käytännön kannalta monitulkintaisuudesta ei tavallisesti ole haittaa. Esimerkiksi:

Куда позвонить, чтобы узнать номер рейса? ≈ Куда можно/нужно позвонить, чтобы узнать номер рейса?	Mihin voi/tulee soittaa, jotta saisi selville lennon numeron?
--	---

Huom! Toiminnan mahdottomuutta ilmaistaan kieltopartikkelin ja perfektiivisen aspektin infinitiivin avulla. Imperfektiivisen aspektin infinitiivi osoittaa kiellon yhteydessä, ettei toiminnan suorittaminen ole tarpeen tai välttämätöntä. Saman rakenteen avulla voidaan ilmaista myös kategorisia kieltoja. Esimerkiksi:

не + IA: tarpeettomuus / ehdoton kieltö	не + PA: mahdottomuus
Емý не решáть эту задáчу. ≈ Емý не нýжно решáть эту задáчу. Hänen ei tarvitse ratkaista tätä tehtävää.	Емý не решíть эту задáчу. ≈ Он не смóжет решíть эту задáчу. Hän ei pysty ratkaisemaan tätä tehtävää.
Дверь не открывáть! В кóмнате спят. ≈ Дверь нельзjá открывáть... Ovea ei saa avata! Huoneessa nukutaan.	Дверь не открýть, слóман замóк. ≈ Дверь нельзjá открýть... Ovea ei saa avattua, lukko on rikki.

Kertauskysymyksiä luvusta 17:

- ✓ Infinitiivillä on venäjässä kolme päätettä. Anna yksi esimerkkiverbi kustakin päätteestä.
- ✓ Anna esimerkkilause, jossa infinitiiviä on käytetty modaalisen predikaatiivisen adverbien määreenä.
- ✓ Määritä seuraavien verbien aspekti ja ilmoita, kumman aspektin infinitiiviä niiden määreenä käytetään: нравиться, научиться, забыть, полюбить, уметь, бросить, удаться, успеть, продолжать.
- ✓ Valitse oikea aspekti: Не сто́ит говори́ть/сказа́ть емý об э́том. Perustele valintasi.
- ✓ Määritä infinitiivin aspekti ja perustele, miksi kyseistä aspektia on käytetty: Дверь нельзjá открýть, потеря́н ключ; Она́ привы́кла вставáть ráно; Надею́сь сда́ть экза́мен; На за́нятия не сле́дует опáздывать; Советую́ тебе́ смотре́ть ру́сские фи́льмы; Мы реши́ли не покупáть маши́ну.
- ✓ Mitä tarkoitetaan termillä инфинитивное предложение?
- ✓ Mitä modaalista merkitystä lause Емý не перевести́ э́тот рассказ ilmaisee?
- ✓ Jos infinitiivilauseessa on toiminnan suorittajaan tai tilan kokijaan viittaava sana, mihin sijamuotoon se tulee?
- ✓ Missä tehtävässä infinitiiviä on käytetty lauseessa Сиде́ть ти́хо!



18.

TRANSITIIVISUUS (ПЕРЕХОДНОСТЬ)

Venäjän verbit voivat olla transitiivisia, epäsuorasti transitiivisia tai intransitiivisia.

18.1. Transitiiviset verbit

Transitiivisiksi (переходные глаголы) kutsutaan verbejä, jotka myönteisessä lauseessa voivat saada määreeksen akkusatiivilla ilmaistun suoran objektin (прямое дополнение). Tietyissä tapauksissa, ennen kaikkea kiellon yhteydessä, transitiiviverbin objekti voi olla myös genetiivissä. Esimerkiksi:

Таня нарисовала **яблоко**
Я не купила **билёт/билёта**.

Tanja piirsi omenan.
En ostanut lippua.

Olipa kyseessä sitten akkusatiivi tai genetiivi, suora objekti on aina ilman prepositiota.

Transitiivisen verbin objektin sija: akkusatiivi vai genetiivi?

Myönteiset lauseet

Myönteisissä lauseissa (утвердительное предложение) suoran objektin sija on pääsääntöisesti akkusatiivi.

Сегодня мы готовили **борщ**.
Пётя смóтрит **мультки**.
Отёц одеваёт **дóчку**.
Ты ужé прочитáла **газéту**?

Valmistimme tänään borssikeittoa.
Petja katsoo piirrettyjä.
Isä pukee tytärtä.
Oletko jo lukenut sanomalehden?

Huom! Muista, että monikossa ja yksikön maskuliinissa elollisiin tarkoitteisiin viittaavien substantiivien akkusatiivi on genetiivin kaltainen, esim. Отёц одеваёт сына/детей (Isä pukee poikaa/lapsia). Vaikka akkusatiivi ja genetiivi lankeavat näissä tapauksissa yhteen, kyse on silti suorasta akkusatiiviohjettista.

Genetiivin käyttö suoran objektin sijana rajoittuu kahteen tapaukseen:

1. Genetiiviä käytetään ilmaisemaan, että kyse on kokonaisuuden osasta (ns. partitiivinen genetiivi). Predikaattina on tällöin perfektiivisen aspektin verbi.

Она вьпила **водь**.
Купи **хлэба**.

Hän joi vettä.
Osta leipää.

Akkusatiivin avulla voidaan vastaavissa tapauksissa viitata tiettyyn kokonaisuuteen tai määrään: Она вьпила воду (Hän joi veden). Nykykielessä genetiivin ja akkusatiivin välinen merkitysero on monissa tapauksissa vähäinen tai olematon. Molempia sijamuotoja käytetään partitiivisessä merkityksessä rinnakkain ja etenkin puhekielessä akkusatiivi voittaa alaa: Купи хлэба/хлеб (Osta leipää). Kun lause on myönteinen ja predikaatti on aspektiltaan imperfektiivinen, voidaan käyttää vain akkusatiivisia: Она пилá воду (Hän joi vettä); Я всегда покупаю хлеб в пекарне (Ostan aina leipää leipomosta).

2. Genetiiviä käytetään, kun predikaattina on ждать I / подождáть I (odottaa), искáть I (etsiä), проси́ть II / попроси́ть II (pyytää), трéбовать I / потребова́ть I (vaatia) tai хоте́ть (haluta) ja objekti on abstraktisana tai ainesana.

Ма́ма попроси́ла **пóмощи**.
Ты хóчешь **морóженого**?
Я ждалá **твоегó звонкá**

Äiti pyysi apua.
Haluatko jäätelöä?
Odotin soittoasi.

Jos objekti on konkreettinen tai määräinen, käytetään akkusatiivia: Дети хотят новые игрушки (Lapset haluavat uusia leluja); Я жду подругу (Odotan ystävää).

Kielteiset lauseet

Kielteisissä lauseissa (отрицательное предложение) transitiivisten verbien objektin sijamuotona käytetään sekä akkusatiivia että genetiiviä. Monissa tapauksissa molemmat sijamuodot ovat mahdollisia. Tällöin akkusatiivi on yleinen etenkin puhutussa kielessä, genetiivi taas on usein tyyllisävyltään kirjakielisempi vaihtoehto. Vaikka sijamuodon määräytymiselle ei ole olemassa tarkkoja sääntöjä, joitain ohjeistuksia ja suosituksia voidaan antaa:

1. Genetiivi on yleinen, kun kieltolauseen objektina on abstrakti substantiivi. Akkusatiivia käytetään tyypillisesti silloin, kun objektina on konkreettinen, tunnettu tai muuten määräinen substantiivi.

genetiivi	akkusatiivi
Предложение не встретило поддержки . (Ehdotus ei saanut kannatusta.) Катя не чувствовала усталости . (Katja ei tuntenut väsymystä.)	Я ещё не читала этот журнал . (En ole vielä lukenut tätä lehteä.) Иван не вернул мне мой ключ . (Ivan ei palauttanut minulle avaimiani.)

2. Genetiiviä käytetään

- a) kun kieltö on voimakas.

Саша не хотел читать никаких книг . Я не купила ни одного сувенира .	Saša ei halunnut lukea mitään kirjoja. En ostanut yhtäkään matkamuistoa.
---	---

- b) kun objekti ilmaisee osaa jostakin kokonaisuudesta (partitiivinen genetiivi). Toisin kuin myönteisissä lauseissa verbi voi olla aspektiltaan myös imperfektiivinen.

На этот раз бабушка не принесла яблока . Девочка не пила воды . (vrt. Ребёнок не выпил молоко , которое ему дала мать.)	Tällä kertaa isoäiti ei tuonut omenoita. Tyttö ei juonut vettä. (Lapsi ei juonut maitoa, jonka äiti hänelle antoi. – tietty määrä/annos maitoa)
--	--

- c) hyvin yleisesti silloin, kun kieltolauseen predikaattina on verbi иметь I (olla, omistaa).

Иван не имеет машины . Для меня это не имеет большого значения .	Ivanilla ei ole autoa. Minulle sillä ei ole suurta merkitystä.
---	---

- d) eräissä vakiintuneissa sanaliitoissa, kuten принимать I / принять I участие (ottaa osaa), обращать I / обратить II внимание (kiinnittää huomiota), играть I роль (olla merkitystä), придавать I / придать значение (antaa painoarvoa), уделять I / уделить II внимание (osoittaa huomiota), внушать I / внушить II доверие (herättää luottamusta).

Он не принимает участия в разговоре. Ира не обращает внимания на меня. Его внешний вид не внушал доверия .	Hän ei ota osaa keskusteluun. Ira ei kiinnitä minuun huomiota. Hänen ulkonäkönsä ei herättänyt luottamusta.
---	---

3. Akkusatiivia käytetään

a) kaksoiskiellon yhteydessä. Merkitys on tällöin myönteinen.

He могу не показáть тебе его письмо .	En voi olla näyttämättä sinulle hänen kirjettään.
--	---

b) rakenteen чуть не (olla vähällä) yhteydessä.

Мама чуть не урони́ла вазу .	Äiti oli vähällä pudottaa maljakon.
-------------------------------------	-------------------------------------

c) kun predikaattiverbillä on kaksoisrektio (kaksi pakollista määrettä, joista toinen on akkusatiiviobjekti). Tällöin kiello ei kohdistu objektiin, vaan koko lauseen sisältöön.

Я не считаю ру́сский язы́к трудным. (счита́ть I когó-что кем-чем)	En pidä venäjän kieltä vaikeana.
---	----------------------------------

d) useimmiten silloin, kun objektina on elollinen substantiivi. Myös genetiivi on toisinaan mahdollinen (esimerkiksi silloin, kun kiello on erityisen voimakas).

Я давно́ не ви́дела Ольгу . (vrt. Я не ви́жу здесь никако́й соба́ки .)	En ole pitkään aikaan nähnyt Olga. (En näe täällä mitään koira.)
---	---

e) tavallisesti silloin, kun objekti liittyy infinitiiviin eikä erityistä syytä genetiivin käyttämiseen ole.

Мать не успе́ла сши́ть платье .	Äiti ei ehtinyt ommella mekkoa valmiiksi.
--	---

4. Muita tapauksia

a) Kun predikaattina on havaintoa tai ajatusta ilmaiseva verbi, on joidenkin kielenoppaiden mukaan suositeltavaa käyttää genetiiviä, mutta akkusatiiviakin käytetään. Tähän ryhmään kuuluvat mm. verbit ви́деть II / уви́деть II (nähdä), замеча́ть I / замети́ть II (havaita, huomata), по́мнить II (muistaa), понима́ть I / поня́ть I (ymmärtää), рассу́ловать^P II (kuulla, saada selvää), слы́шать II / услы́шать II (kuulla), чу́вствовать I (tuntea).

А́ня не замеча́ла моего́ отсутствия . Учи́тель не рассу́ловал отвѣта/отвѣт . Пе́тя не понима́ет свою́ жену́ .	Anja ei huomannut poissaoloani. Opettaja ei kuullut vastausta. Petja ei ymmärrä vaimoan.
--	--

b) Kirjalliselle tyylille ominaisissa gerundi- ja partisiippirakenteissa objekti on usein genetiivissä, mutta akkusatiiviakin käytetään.

Писа́тель у́мер, не дописа́в романа́ (/ромáн) . Лю́ди, не соблюда́ющие прави́л (/прави́ла) ли́чной гиги́ены , подвѣржены инфекцио́нным заболева́ниям.	Kirjailija kuoli ehtimättä kirjoittaa romaania loppuun. Ihmiset, jotka eivät noudata henkilökohtaisen hygienian sääntöjä, ovat alttiita tartuntataudeille.
---	--

Lopuksi on syytä painottaa, että kohdassa 4 mainitut tendenssit ovat selvästi heikompia kuin kohdissa 1–3 mainitut.

18.2. Epäsuorasti transitiiviset verbit

Epäsuorasti transitiiviset verbit (косвенно-переходные глаголы) eivät voi saada suoraa objektia. Puhutaan epäsuorasta objektista (косвенное дополнение), joka ilmaistaan jollakin muulla muodolla kuin akkusatiivilla tai sitä vastaavalla genetiivillä. Epäsuora objekti voi olla:

- genetiivissä, datiiivissa tai instrumentaalissa preposition kanssa tai ilman:

Онi отказáлись от предложéния . (отказáться ^P I от когó-чегó)	He kieltäytyivät ehdotuksesta.
Дéти боя́тся темноты́ . (боя́ться II когó-чегó)	Lapset pelkäävät pimeää.
И́ра всегда́ помога́ет свои́м друзья́м . (помогáть I кому́-чегó)	Ira auttaa aina ystäviään.
Ива́н интересу́ется астроно́мией . (интересова́ться I кем-чем)	Ivan on kiinnostunut tähtitieteestä.

- preposition kanssa akkusatiivissa tai prepositionaalissa:

Людми́ла посмотре́ла на часы́ . (посмотре́ть ^P II на когó-что)	Ljudmila katsoi kelloa.
Роди́тели говори́ли о де́тях / про дете́й . (говори́ть II о ком-чём / про когó-что)	Vanhemmat puhuivat lapsista.
Расскажи́ мне о своéй поéздке! (рассказа́ть ^P I о ком-чём)	Kerro minulle matkastasi!

Muista, että transitiiviverbiin liittyvä suora objekti on aina ilman prepositiota. Muussa tapauksessa kyse on epäsuorasta objektista, kuten говори́ть **о ком-чём / про когó-что**; посмотре́ть^P **на когó-что**.

18.3. Intransitiiviset verbit

Intransitiiviverbit (непереходные глаголы) eivät voi saada objektia lainkaan, mutta niihin voi liittyä muita määreitä (adverbiaaleja). Esimerkiksi:

Де́вочка ве́жливо поздоро́валась. (поздоро́ваться ^P I как?)	Tyttö tervehti kohteliaasti.
Мы живём в Финля́ндии . (жить I где?)	Asumme Suomessa.
А́нна пришлá на рабо́ту . (прийти́ ^P I куда́?)	Anna tuli töihin.
Собра́ние начина́ется в три часá . (начина́ться I когда́?)	Kokous alkaa kolmelta.

Kertauskysymyksiä luvusta 18:

- ✓ Millä nimellä kutsutaan verbejä, jotka voivat saada määreekseen suoran objektin? Anna termi suomeksi ja venäjäksi.
- ✓ Mikä on suoran objektin sijamuoto venäjässä? Anna venäjänkielinen esimerkkilause, jossa verbin määreenä on suora objekti.
- ✓ Lauseessa Мальчик выпил воду/воды objektin sijamuodon valinta vaikuttaa ratkaisevasti lauseen merkitykseen. Kumpi sijamuoto (akkusatiivi vai genetiivi) ilmaisee, että kyse on tietyistä kokonaisuudesta tai määrästä? Suomenna molemmat vaihtoehdot lauseet. Miksi lauseessa Мальчик пил воду suora objekti on akkusatiivissa? Onko genetiivi mahdollinen?
- ✓ Kielteisissä lauseissa transitiivisten verbien objektin sijamuotona käytetään sekä akkusatiivia että genetiiviä. Jos molemmat sijamuodot ovat mahdollisia, niin kumpi sijamuodoista on tavallisesti tyylisävyltään kirjakielisempi vaihtoehto?
- ✓ Kumpi sijamuoto (akkusatiivi vai genetiivi) on yleisempi suoran objektin sijana, kun kielteisen lauseen objektina on konkreettinen substantiivi?
- ✓ Mikä on vaikuttanut siihen, että lauseessa Я не купила ни одного сувенира (En ostanut yhtäkään matkamuistoa) suoran objektin sijamuotona on käytetty genetiiviä? Entä miksi lauseessa Я чуть не потеряла терпение (Olin vähällä menettää malttini) suora objekti on akkusatiivissa?
- ✓ Mitä tarkoitetaan epäsuoralla objektilla? Millä nimellä sitä kutsutaan venäjäksi?
- ✓ Onko lauseessa Оксана посмотрела на часы (Oksana katsoi kelloa) suora vai epäsuora objekti?
- ✓ Anna esimerkki verbistä, joka ei voi saada objektia lainkaan. Millä nimellä tällaisia verbejä kutsutaan? Anna termi suomeksi ja venäjäksi.



19. СЯ-VERBIT / REFLEKSIIVIVERBIT (ВОЗВРАТНЫЕ ГЛАГОЛЫ)

Venäläisissä kielenoppaissa refleksiiviverbin käsitteellä viitataan tavallisesti kaikkiin ся-loppuisiin verbeihin verbin pääluokasta tai sen ilmaisemasta merkityksestä riippumatta. Refleksiiviverbin käsitettä voidaan kuitenkin käyttää myös suppeammassa merkityksessä. Tällöin sillä tarkoitetaan verbejä, jotka ilmaisevat, että toiminta kohdistuu subjektiin itseensä. Kuten myöhemmin käy ilmi, varsinaisen refleksiivisen merkityksen lisäksi ся-loppuiset verbit ilmaisevat myös muunlaisia merkityksiä.

Suurin osa ся-loppuisista verbeistä on muodostettu transitiiviverbistä lisäämällä sen loppuun refleksiivinen ся-partikkeli (частица -ся). Voidaan puhua myös ся-postfiksista (постфикс -ся). Lisäksi on joitakin verbejä, joita ei käytetä ilman ся-partikkelia.

Ся-verbit taipuvat aikamuodoissa ja tapaluokissa samalla tavalla kuin ilman ся-postfiksia olevat verbit. Konsonanttiloppuiseen päätteeseen lisätään -ся, vokaalin jälkeen postfiksi on muodossa -сь:

	одеваться I (pukeutua, imperf. asp.)	одеться I (pukeutua, perf. asp.)
preesens (IA) / futuuri (PA)	я одеваюсь ты одеваешься он/она одевается мы одеваемся вы одеваетесь они одеваются	я оденусь ты оденешься он/она оденется мы оденемся вы оденетесь они оденутся
preteriti	он одевался она одевалась (оно одевалось) они одевались	он оделся она оделась (оно оделось) они оделись
imperatiivi	одевайся одевайтесь	оденься оденьтесь

Ся-loppuiset verbit eivät yleensä voi saada määreekseen akkusatiivioobjektia; ne ovat siis pääsääntöisesti joko epäsuorasti transitiivisia tai intransitiivisia (transitiivisuuden käsitteestä ks. luku 18). Epäsuorasti transitiivisten verbien yhteydessä objekti ilmaistaan jollakin muulla muodolla kuin akkusatiivilla tai sitä vastaavalla genetiivillä. Intransitiiviverbit eivät voi saada objektia lainkaan.

Ся-verbien ilmaisemia merkityksiä

Ся-verbejä voidaan luokitella eri tavoin. Alla oleva jaottelu perustuu ennen kaikkea ся-loppuisten verbien ilmaisemiin merkityksiin, muttei kata kaikkia tapauksia. Verbit, joiden merkitys on täysin eri kuin vastaavalla transitiiviverbillä ja verbit, joita ei käytetä ilman ся-partikkelia, on erotettu omaksi ryhmäkseen.

1. Refleksiiviverbit, jotka ilmaisevat, että subjektin toiminta kohdistuu subjektiin itseensä

бриться I / побриться I	ajaa partansa
вытираться I / вытереться I	kuivata itsensä
защищаться I / защититься II	puolustautua, suojautua
купаться I / выкупаться I	kylpeä, uida
мыться I / помыться/вымыться I	peseytyä

одеваться I / одеться I	pukeutua
причёсываться I / причёсаться I	kammata tukkansa
прятаться I / спрятаться I	piiloutua
раздеваться I / раздеться I	riisuutua
умываться I / умыться I	peseytyä (pestä kasvonsa, kätensä)

Я моюсь. Мать одевается. Сестра причёсывается.	Minä peseydyn. Äiti pukeutuu. Sisko kampaа hiuksia.
--	---

- Tämän ryhmän verbien yhteydessä esiintyvä subjekti on samaan aikaan sekä aktiivinen toimija että toiminnan kohde. Vastaavia transitiiiverbejä käytetään suoran objektin kanssa, esim.

Я мою руки. Мать одевает ребёнка. Папа причёсывает дочь.	Pesen käsiä. Äiti pukee lasta. Isä kampaа tyttären hiuksia.
--	---

- Myös refleksiivipronominin себя avulla voidaan ilmaista, että toiminta kohdistuu lauseen subjektiin, esim. Он защитил себя от нападения собаки (Hän puolustautui koiran hyökkäykseltä).

2. Resiprookkiverbit, jotka osoittavat kahden tai useamman henkilön keskinäistä toimintaa

видеться II / увидеться II	nähdä/tavata toisensa
встречаться I / встретиться II	tavata toisensa, kohdata toisensa
знакóмиться II / познакóмиться II	tutustua (toisiinsa)
обниматься I / обняться II	halata/syleillä toisiaan
ссóриться II / поссóриться II	riidellä, nahistella
целоваться I / поцеловаться I	suudella toisiaan

Мы познакóмились 10 лет наза́д. Оте́ц и сын обня́лись. Они́ поцелова́лись на мосту́.	Tutustuimme 10 vuotta sitten. Isä ja poika halusivat. He suutelivat sillalla.
--	---

- Vastaavia transitiiiverbejä käytetään suoran objektin kanssa, esim.

О́ля познакóмила меня́ с Ми́шей. Оте́ц обня́л сына́. Же́на поцелова́ла му́жа.	Olja tutustutti minut Mišaan. Isä halasi poikaansa. Vaimo suuteli miestään.
---	---

- Kahden tai useamman henkilön keskinäistä toimintaa voidaan ilmaista myös resiprookkipronominin друг друга avulla, esim. Братья помога́ют друг дру́гу (Veljet auttavat toisiaan), Они́ смотре́ли друг на дру́га (He katsoivat toisiinsa).

3. Ся-verbít, jotka osoittavat (laji)tyypillisiä ominaisuuksia

же́чься I	polttaa
куса́ться I	purra
мя́ться I	rypistyä, mennä ryppyyn
па́чкаться I	likaantua, tahriintua

Крапіва жжётся. Собаки кусаются. Эта ткань не мнётся. Стенá пáчкается.	Nokkonen polttaa (pistää). Koirat purevat. Tämä kangas ei rypisty. Seinä likaantuu.
---	--

- Tämän ryhmän verbeillä ei ole perfektiivistä paria²⁹. Ne eivät kuvaa tietyllä hetkellä jatkuvaa tai jatkunutta toimintaa, vaan pysyviä ominaisuuksia (esim. 'koirat ovat sellaisia, että ne purevat'; 'tämä kangas on sellaista materiaalia, ettei se rypisty').
- Vastaavilla transitiiiverbeillä on perfektiivinen pari: жечь I / сжечь I (polttaa), кусать I / укусить II (purra), мять I / смять I (rypistää, rutistaa), пачкать I / испачкать I (liata, tahrata). Transitiiiverbit eivät ilmaise pysyviä lajityypillisiä ominaisuuksia, esim.

Сóлнце жжёт спíну. Соба́ка кусáет прохо́жих.	Aurinko polttaa selkää. Koira puree ohikulkijoita.
---	---

4. Ся-verbit, jotka osoittavat suuntaa, tilan muutosta tms.

возвращáться I / вернúться I (РА туös: возвратítься II)	palata
двигáться I / двíнуться I	liikkua, kulkea, edetä
закрýвáться I / закрýбítься I	sulkeutua
замедл́яться I / замедлítься II	hidastua, viivästyä
измен́яться I / изменítься II	muuttua
нагибáться I / нагнúться I	kumartua, kyyristyä, taipua
направл́яться I / направítься II	suuntautua, suunnata kulkunsa
ослабл́яться I / ослабítься II	heikentyä
останáвливаться I / останóвítься II	pysähtyä
открýвáться I / открýбítься I	avautua
поднимáться I / подн́яться I	nousta ylös
развивáться I / развítься I	kehittyä, edistyä
распростран́яться I / распространítься II	laajentua, yleistyä, levittäytyä
расшир́яться I / расш́ириться II	laajentua, laajeta, leventyä, levitä
спускáться I / спустítься II	laskeutua alas
увел́чиваться I / увел́читься II	suurentua
укрепл́яться I / укрепítься II	vahvistua
улучш́аться I / улúчшиться II	parantua
уменьш́аться I / умéньшиться II	pienentyä
усил́иваться I / усилítься II	voimistua
ускор́яться I / ускóриться II	nopeutua, kiihtyä
ухудш́аться I / ухúдшиться II	heikentyä, huonontua

Направл́ение вéтра измен́илось. Маш́ина останóвилась. Состоя́ние больно́го улúчшилось.	Tuulen suunta muuttui. Auto pysähtyi. Potilaan terveydentila parani.
--	--

²⁹ Aspektiparit пачкаться/испачкаться (liata itsensä, tahrata itsensä likaan) ja жечься/обжечься (polttaa itsensä, saada palohaava) kuuluvat tässä luokittelussa ryhmään 1.

- Vastaavia transitiiiverbejä käytetään suoran objektin kanssa, esim.

Туристы изменили маршрут. Водитель остановил машину. Лечение улучшило состояние больного.	Turistit muuttivat reittiä. Kuljettaja pysäytti auton. Hoito paransi potilaan terveydentilaa.
---	---

5. Ся-verbit, jotka osoittavat ihmisen henkistä olotilaa tai tunnetta

беспоко́иться II	olla huolissaan, hätäillä, huolehtia
волновáться I	murehtia, olla huolissaan/hermostunut
восхищáться I	ihailia, ihastella, olla haltioissaan
интересовáться I / заинтересовáться I	olla kiinnostunut / kiinnostua
печáлиться II	murehtia, olla murheissaan, surra
ра́доваться I / обра́доваться I	iloita / ilahtua
серд́иться II / рассерд́иться II	olla suuttunut / suuttua
трево́житься II	olla huolissaan/hädissään
удивля́ться I / удиви́ться II	ihmetellä, hämmästellä / hämmästyä
успока́иваться I / успоко́иться II	rauhottua, tyyntyä

Я волнүюсь за сына. Она́ интересу́ется му́зыкой. Мать раду́ется успе́хам свои́х дете́й.	Olen huolissani pojasta. Hän on kiinnostunut musiikista. Äiti iloitsee lastensa menestyksestä.
---	--

- Vastaavia transitiiiverbejä käytetään suoran objektin kanssa, esim.

Меня́ волнүет оди́н вопро́с. Её интересу́ет му́зыка. Дети́ раду́ют мать.	Minua huolestuttaa eräs asia. Häntä kiinnostaa musiikki. Lapset ilahduttavat äitiä.
--	---

6. Ся-verbit, jotka osoittavat toiminnan vaihetta

заверша́ться I / заверши́ться II	päätyä, tulla päätökseen, loppua
закáнчиваться I / закóнчиться II	loppua, päätyä
начина́ться I / нача́ться I	alkaa
прекращáться I / прекрати́ться II	keskeytyä
продолжа́ться I / продо́лжиться II	jatkua

Ле́то закóнчилось. Ле́кция началáсь. Перегово́ры прекрати́лись.	Kesä päättyi. Luento alkoi. Neuvottelut keskeytyivät.
---	---

- Vastaavia transitiiiverbejä käytetään suoran objektin tai infinitiivin kanssa, ja lauseen subjekti on aina aktiivinen toimija, esim.

О́ля закóнчила писа́ть письмо́. Профе́ссор нача́л ле́кцию. ЕС прекрати́л перегово́ры с Росси́ей.	Olja lopetti kirjeen kirjoittamisen. Professori aloitti luennon. EU keskeytti neuvottelut Venäjän kanssa.
--	---

- Jos toiminnan vaihetta osoittavan verbin yhteydessä on infinitiivi, sen aspekti on aina imperfektiivinen (ks. 17.1.1.).

7. Persoonattomat ся-verbit, jotka osoittavat kontrolloimattomia, subjektin tahdosta riippumattomia tiloja

Persoonattomista ся-verbeistä käytetään preesensissä ja futuurissa yksikön 3. persoonan muotoa ja preteritissä yksikön neutria. Semanttinen subjekti (tilan kokija) on datiivissa. Osa persoonattomista ся-verbeistä on muodostettu persoonaisista verbeistä, osaa ei käytetä ilman ся-postfiksia. Tämän ryhmän verbeillä ei aina ole suoraa käännösvastinetta suomen kielessä.

a) verbit, jotka on muodostettu persoonaisista verbeistä

infinitiivi	yks. 3. persoona	preteriti
рабóтаться	рабóтается	рабóталось
спáться	спíтся	спалóсь
хотéться	хóчется	хотéлось
захотéться ^P	захóчется	захотéлось
читáться	читáется	читáлось

Мне хорошó рабóталось. Ребёнку не спалóсь. Дéдушке хóчется пить. Дéдушке захотéлось пить. Ей не читáлось.	Työt sujuivat hyvin. / Minulla oli hyvä työvire. Lasta ei nukuttanut. Isoisää janottaa. Isoisää alkoi janottaa. Häntä ei huvittanut lukea.
---	--

- Vastaavat persoonaiset verbit osoittavat toimintaa tai tilaa sellaisenaan ilman persoonattomiin verbeihin liittyvää lisämerkitystä ('kontrolloimattomuus, tahdosta riippumattomuus'), esim.

Я рабóтала весь вéчер. Ребёнок спит.	Työskentelin koko illan. Lapsi nukkuu.
---	---

- Persoonattomalla verbillä приходíться/прийтíсь (täytyä, joutua, pitää) ei ole selkeää yhteyttä kantaverbin приходíть/прийтí merkitykseen ('saarua, tulla').

infinitiivi	yks. 3. persoona	preteriti
приходíться / прийтíсь	приходíтся / придётся	приходíлось / пришлóсь

Ей пришлóсь дóлго ждать.	Hänen piti odottaa kauan.
--------------------------	---------------------------

b) verbit, joita ei käytetä ilman ся-postfiksia

infinitiivi	yks. 3. persoona	preteriti
казáться / показáться	(по)кáжется	(по)казáлось
нездорóвиться	нездорóвится	нездорóвилось
нрáвиться / понрáвиться	(по)нрáвится	(по)нрáвилось

Мне кáжется, что здесь хóлдно. Вéчером бабушке нездорóвилось. Ей нрáвится гулять в лесу.	Minusta tuntuu, että täällä on kylmä. Illalla isoäiti oli huonovointinen. Hän pitää metsässä kävelemisestä.
--	---

- Aspektiparia нравиться/понравиться (pitää; miellyttää / mielyä) voidaan käyttää myös persoonaisesti, jolloin se kongruoi nominatiivissa olevan kieliopillisen subjektin kanssa, esim. Мне понравился его́ голос (Pidin hänen äänestään), Нине нравятся блины́ с чёрной икрой (Nina pitää blineistä kaviaarilla), Я тебе́ не нравлюсь (Etkö pidä minusta)?

8. Muita tapauksia

a) ся-verbit, joiden merkitys on eri kuin samaa kantaa olevalla transitiiviverbillä

ся-verbi	transitiiviverbi
добиваться I / добиться I pyrkii (päämäärään) / saavuttaa (päämäärä)	добивать I / добить I lyödä kuoliaaksi, särkeä kokonaan
договариваться I / договориться II sopia	договаривать I / договорить II puhua loppuun
заниматься I / заняться I harrastaa, opiskella / ryhtyä tekemään jtk	занимать I / занять I ottaa, viedä, vallata; viihdyttää
находиться II ³⁰ olla, sijaita	находить II / найти I löytää
прощаться I / проститься II (PA usein myös попроситься I) hyvästellä	прощать I / простить II antaa anteeksi
состояться II (vain PA) tapahtua	состоять II (vain IA) koostua jstak

Чёрное море находится на юге. Где ты находишь грибы?	Mustameri sijaitsee etelässä. Mistä löydät sienii?
Они договорились о встрече. Подожди, я ещё не договорил!	He sopivat tapaamisesta. Odota, en ole vielä puhunut loppuun!
Они простились. Я простила его́.	He hyvästelivät. Annoin hänelle anteeksi.

b) verbit, joita ei käytetä ilman ся-postfiksia

бороться I	taistella, kamppailla
бояться II	pelätä
гордиться II	olla ylpeä
здороваться I / поздороваться I	tervehtiä
ложиться II / лечь I	käydä makuulle, mennä nukkumaan
любоваться I	ihastella, ihaila
нуждаться I	tarvita
оставаться I / остаться I	jäädä
пользоваться I / воспользоваться I	käyttää, hyödyntää
появляться I / появиться II	ilmestyä
расставаться I / расстаться I	erota
садиться II / сесть I	istua
смеяться I	nauraa

³⁰ Merkityksessä 'olla, sijaita' находится-verbillä ei ole prefektiivistä paria. Aspektiparilla находится/найтись on merkitys 'löytyä', esim. Ключи нашлись (Avaimet löytyivät).

соревноваться I	kilpailla
становиться II / стать I	tulla jksk, asettua (seisomaan)
стараться I / постараться I	yrittää
стремиться II	yrittää, pyrkiä
трудиться II	ahertaa, uurastaa, ponnistella
улыбаться I / улыбнуться I	hymyillä
являться I	olla

Туристы любовались пейзажем. Я не пользуюсь этим словарём. Лена ласково улыбалась.	Turistit ihastelivat maisemaa En käytä tätä sanakirjaa. Lena hymyili lempeästi.
--	---

- Аспекtipareilla ложиться/лечь, садиться/сесть ja становиться/стать vain imperfektiivinen aspekti on ся-loppuinen. Huomaa myös, että merkityksessä 'alkaa' perfektiivisellä стать-verbillä ei ole imperfektiivistä aspektiparia. Verbiä садиться/сесть (istuutua) ei pidä sekoittaa сидеть-verbiin, joka tarkoittaa 'istua'. Transitiviverbillä сажать-посадить on merkitys 'istuttaa/sijoittaa jku jhk, kehottaa jkta istuutumaan jhk, ohjata jku istumaan jhk', esim. сажать/посадить гостей на диван (kehottaa vieraita istuutumaan sohvalle).



Huom! Myös passiivinen verbimuoto voi olla ся-loppuinen: Билеты продаются в кассе (Lippuja myydään kassalla). Tällaista passiivista kutsutaan refleksiivipassiiviksi, ja se voidaan muodostaa vain imperfektiivisen aspektin verbeistä. Refleksiivipassiivista tarkastellaan passiivin käsittelyn yhteydessä (ks. luku 20).

Kertauskysymyksiä luvusta 19:

- ✓ Millä nimellä refleksiiviverbejä kutsutaan venäjäksi?
- ✓ Kun ся-loppuisia verbejä taivutetaan aikamuodoissa ja tapaluokissa, ся-postiksi on toisinaan muodossa -сь. Milloin?
- ✓ Anna esimerkki refleksiiviverbistä, joka ilmaisee, että toiminta kohdistuu subjektiin itseensä.
- ✓ Mitä resiprookkiverbit ilmaisevat? Anna esimerkkilause, jossa predikaattina on resiprookkiverbi.
- ✓ Käännä seuraavat kaksi lausetta venäjäksi: 1) Luento alkoi; 2) Katja alkoi lukea.
- ✓ Miten ilmaiset venäjäksi, ettei sinua huvita lukea? Käytä persoonatonta ся-verbiä.
- ✓ Mitä on venäjäksi 'istuutua'? Anna aspektipari ja varmista lisäksi, että osaat taivuttaa molempia verbejä.



PÄÄLUOKKA (ЗАЛОГ)

Venäjän verbeillä on kaksi pääluokkaa: aktiivi (действительный залог / актив) ja passiivi (страдательный залог / пассив). Kaikki verbimuodot kuuluvat jompaankumpaan pääluokkaan. Pääluokka kertoo, onko lauseen kieliopillinen subjekti predikaatin ilmaiseman toiminnan suorittaja vai sen kohde. Esimerkiksi:

aktiivi	passiivi
Волонтеры организовали выставку. Vapaaehtoiset järjestivät näyttelyn.	Выставка организована волонтерами. Näyttely on vapaaehtoisten järjestämä.
<ul style="list-style-type: none"> • волонтеры = kieliopillinen subjekti, joka osoittaa toiminnan suorittajan • выставку = suora objekti, joka osoittaa toiminnan kohteen 	<ul style="list-style-type: none"> • выставка = kieliopillinen subjekti, joka osoittaa toiminnan kohteen • волонтерами = agentti, joka ilmaisee toiminnan suorittajan

Aktiivissa nominatiivimuotoinen kieliopillinen subjekti osoittaa toiminnan suorittajan. Predikaatti kongruoi subjektin kanssa. Lauseessa Волонтеры организовали выставку aktiivimuotoinen predikaattiverbi (организовали) on monikossa, koska lauseen subjekti (волонтеры) on monikollinen. Jos aktiivilauseessa on suora objekti, se osoittaa toiminnan kohteen. Suora objekti on myönteisessä lauseessa pääsääntöisesti akkusatiivissa, kielteisissä lauseissa suoran objektin sijana käytetään akkusatiivin lisäksi genetiiviä. Verbejä, jotka voivat saada suoran akkusatiiviohjettin, kutsutaan transitiivisiksi (ks. 18.1.).

Passiivissa nominatiivimuotoinen kieliopillinen subjekti osoittaa toiminnan kohteen. Aivan kuten aktiivissa predikaatti kongruoi subjektin kanssa. Lauseessa Выставка организована волонтерами passiivimuotoinen predikaatti (организована) on yksikön feminiinissä subjektin (выставка) suvun ja luvun mukaan. Passiivilauseessa toiminnan suorittaja voidaan jättää mainitsematta tai ilmaista instrumentaalimuotoisen agentin (агента) avulla. Vastaaviin aktiivilauseisiin verrattuna passiivilauseet ovat yleensä tyyliään kirjallisempia.

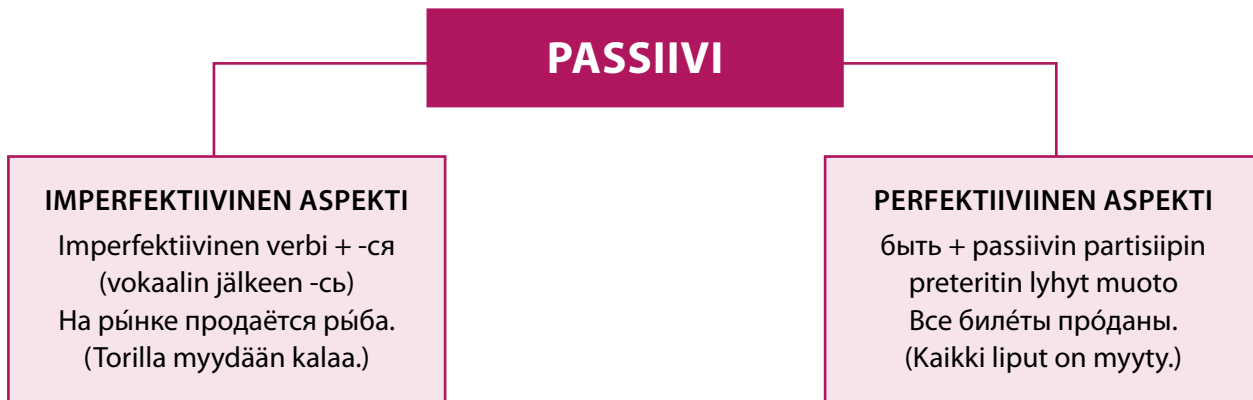
Suomen passiivi eroaa merkittävästi venäjän (ja muiden indoeurooppalaisten kielten) passiivista. Toisin kuin venäjässä suomen passiivilauseissa ei ole kieliopillista subjektiä ja toiminnan kohde ilmaistaan suoran objektin avulla (kuten aktiivissa). Vertaa:

venäjän passiivi	suomen passiivi
Он (subjekti) был арестован. Школа (subjekti) строится. Соревнования (subjekti) будут организованы в Париже.	Hänet (objekti) vangittiin. Koulua (objekti) rakennetaan. Kilpailut (objekti) järjestetään Pariisissa.

Kaikkein lähimmin suomen passiivirakenteita vastaa venäjässä ns. indefiniittis-persoonainen lause, esim. Эрó (objekti) арестовали. Indefiniittis-persoonainen lause edustaa venäjässä aktiivia, mutta sillä on samanlainen tehtävä kuin suomen passiivilla, toisin sanoen huomion vieminen pois toiminnan suorittajasta eli tekijän häivyttäminen. Indefiniittis-persoonaisia lauseita kuvataan tarkemmin luvussa 20.2. Luvussa 20.3. kiinnitetään huomiota ns. generis-persoonaiseen lauseeseen, jota käytettäessä toiminnan suorittajaksi mielletään kuka tahansa ihminen. Myös generis-persoonaiset lauseet edustavat aktiivia.

20.1. Passiivin muodostaminen ja käyttö

Passiivimuotoja muodostetaan venäjässä pääsääntöisesti vain transitiiiverbeistä eli verbeistä, jotka myönteisessä lauseessa voivat saada määreekseen suoran akkusatiiviohjettin (ks. 18.1.). Transitiiivisuuden lisäksi passiivia muodostettaessa tulee huomioida verbin aspekti. Kummallakin aspektilla on oma passiivimuotonsa. Seuraava kaavio, jossa esimerkkinä toimii aspektipari продавать/продать (myydä), havainnollistaa passiivin muodostusta:



Imperfektiivisten verbien passiivia kutsutaan ся-passiiviksi tai refleksiiviseksi passiiviksi. Se muodostetaan liittämällä verbiin ся-postfiksi, joka on vokaalin jälkeen muodossa -сь. Imperfektiiivisen aspektin passiivi kuvaa prosessuaalista toimintaa, ja sillä on kaikki kolme aikamuotoa:

preesens	На рынке продаётся рыба.	Torilla myydään kalaa.
preteriti	На рынке продавалась рыба.	Torilla myytiin kalaa.
futuuri	На рынке будет продаваться рыба.	Torilla tullaan myymään kalaa.

Kuten esimerkit osoittavat, passiivilauseen subjekti ei välttämättä ole lauseen alussa. Lisäksi on syytä erikseen muistuttaa, ettei ся-postfiksi ole ainoastaan passiivin tunnus. Ся-verbit ilmaisevat monenlaisia merkityksiä, joista keskeisimmät on kuvattu luvussa 19.

Perfektiiivisten verbien passiivia kutsutaan partisiippipassiiviksi tai perifrastiseksi passiiviksi. Se muodostetaan passiivin partisiipin preteritin lyhyestä muodosta, jota käytetään yhdessä быть-verbin eri aikamuotojen kanssa (ks. 21.3.). Siinä missä ся-passiivi heijastelee imperfektiiivisen aspektin merkityksiä, partisiippipassiivi kuvaa loppusuoritettua tai tulevaisuudessa loppusuoritetuksi ajateltua totaalista toimintaa. Myös perfektiiivisen aspektin passiivilla on kaikki kolme aikamuotoa:

preesens	Все билеты проданы.	Kaikki liput on myyty.
preteriti	Все билеты были проданы.	Kaikki liput myytiin (/ oli myyty).
futuuri	Все билеты будут проданы.	Kaikki liput myydään.

Preesensissä, kuten lauseessa Все билеты проданы, быть-verbi jää ilmaisematta. Tällöin partisiippipassiivi vastaa suomen perfektiiä. Preesensmuodon avulla ilmaistaan, että toiminnan tulos on voimassa puhehetkellä. Kuten alla olevat esimerkit osoittavat, kyse voi olla joko väliaikaisista tai pysyvistä asiantiloista:

это место занято. Дверь открыта. Главное здание университета построено в начале XIX века. Город Оренбург основан в 1743 году.	Tämä paikka on varattu. Ovi on auki [avattu]. Yliopiston päärakennus on rakennettu 1800-luvun alussa. Orenburgin kaupunki on perustettu vuonna 1743.
--	---

Preteritissä, kuten lauseessa Все билéты были проданы, быть-verbistä ja partisiipin lyhyestä muodosta koostuva passiivirakenne ilmaisee toimintaa, joka sijoittuu tiettyyn ajankohtaan. Toisinaan ero preesensin ja preteritin välillä ei kuitenkaan ole käytännön kannalta olennainen. Esimerkiksi turistiopas saattaisi talon rakennusvuodesta puhuessaan yhtä hyvin sanoa joko Здание построено в 1906 году tai Здание было построено в 1906 году.

Suomen kielessä passiivin partisiipin preteritin vastineena on useimmiten imperfekti (Kaikki liput myytiin). Pluskvamperfektiä käytetään osoittamaan, että jotain oli tapahtunut ennen kuin jotain muuta tapahtui. Esimerkiksi:

Когда мы пришли в кассу, все билéты были уже проданы.	Kun tulimme kassalle, kaikki liput oli jo myyty.
---	--

Agentilliset ja agentittomat passiivilauseet

Venäjän passiivilauseissa toiminnan suorittaja voidaan ilmaista käyttämällä ns. agenttia, joka on instrumentaalissa. Agentillisiä passiivilauseita esiintyy lähinnä virallisessa asiatyylissä ja tieteellisissä teksteissä. Esimerkiksi:

Вопрос будет обсуждаться рабочей группой осенью. Пословицы изучались многими лингвистами. Документы проверяются пограничниками. Санкт-Петербург был основан в 1703 году русским царём Петром Первым. Исследование будет проведено социологами «Левáда-Цэнтра».	Työryhmä tulee käsittelemään asiaa syksyllä. Monet kielitieteilijät ovat tutkineet sananlaskuja. Rajavartijat tarkastavat matkustusasiakirjat. Venäjän tsaari Pietari Suuri perusti Pietarin kaupungin vuonna 1703. Tutkimuksen suorittavat Levada-keskuksen sosiologit.
--	--

Agentilliset passiivilauseet suomennetaan usein aktiivilauseella. Toisinaan suomessakin voidaan käyttää ns. agenttipartisiippirakennetta, jossa on -ma/-mä-tunnuksinen partisiippi ja genetiivillä ilmaistu agentti. Esimerkiksi lause Стáтья переведенá студéнтом voidaan kääntää agenttipartisiippirakenteella tai aktiivilauseella: Artikkelin on opiskelijan kääntämä / Artikkelin on kääntänyt opiskelija.

Vaikka tekijän ilmaiseminen on mahdollista, useimmiten passiivilauseita käytetään ilman agenttia. Agentittomat passiivilauseet ovat yleisiä sekä puhe- että kirjakielessä. Esimerkiksi:

На рынке продаётся свежая рыба. На саммите обсуждались вопросы изменения климата. Новая линия метро будет открыта через неделю. Роман переведён на многие языки. Наша квартира была отремонтирована год назад.	Torilla myydään tuoretta kalaa. Huippukokouksessa käsiteltiin ilmastonmuutosta. Uusi metrolinja avataan viikon kuluttua. Romaani on käännetty monille kielille. Asuntomme remontoitiin vuosi sitten.
--	--

Agentittomat passiivilauseet voidaan monesti korvata ns. indefiniittis-persoonaisella lauseella, esim. На рынке продаётся свежая рыба (passiivi) → На рынке продают свежую рыбу (indefiniittis-persoonainen lause). Indefiniittis-persoonaiset lauseet edustavat venäjässä aktiivia, ja niissä toiminnan kohde ilmaistaan suomen passiivin tavoin suoralla objektilla (свежую рыбу – akkusatiivi). Indefiniittis-persoonaisia lauseita tarkastellaan lähemmin alaluvussa 20.2. Sekä agentittomien passiivilauseiden että indefiniittis-persoonaisen lauseen käännösvastineena on suomessa tavallisesti passiivilause.

Aktiivilauseen korvaaminen passiivilla

Sellainen aktiivilause, jossa toiminnan kohde on ilmaistu suoran akkusatiiviobjektin avulla, voidaan korvata passiivilauseella. Kun aktiivilauseesta muodostetaan passiivi, tapahtuu seuraavat muutokset:

- aktiivilauseen suorasta objektista tulee passiivilauseen subjekti
- aktiivilauseen subjektista tulee agentti, joka on instrumentaalissa

Lisäksi tulee huomioida predikaattiverbin aspekti:

- jos aktiivilauseen predikaatti on imperfektiivinen, käytetään ся-passiivia:

aktiivi	passiivi	
Учитель (subjekti) проверяет сочинения (objekti).	Сочинения (subjekti) проверяются учителем (agentti).	Opettaja tarkastaa kirjoitelmia.
Участники конференции (subjekti) долго обсуждали вопрос (objekti).	Вопрос (subjekti) долго обсуждался участниками конференции (agentti).	Konferenssin osallistujat käsittelivät kysymystä pitkään.

- jos aktiivilauseen predikaatti on perfektiivinen, käytetään partisiippipassiivia:

aktiivi	passiivi	
Колумб (subjekti) открыл Америку (objekti).	Америка (subjekti) была открыта Колумбом (agentti).	Kolumbus löysi Amerikan.
Строители (subjekti) закончат ремонт (objekti) в срок.	Ремонт (subjekti) будет закончен строителями (agentti) в срок.	Rakentajat saavat remontin valmiiksi määräaikaan mennessä.

Siinä missä kaikista aktiivilauseista ei voi muodostaa passiivia, kaikista passiivilauseista voidaan ainakin periaatteessa muodostaa aktiivi.



Kerrataan lopuksi keskeisimmät venäjän passiivin muodostukseen ja käyttöön liittyvät seikat:

- Passiivi muodostetaan pääasiassa vain transitiivisista verbeistä.
- Passiivirakenteita on kaksi. Passiivimuodon valinta määräytyy aspektin perusteella: imperfektiivisen aspektin verbeistä käytetään ся-passiivia ja perfektiivisen aspektin verbeistä passiivin partisiipin preteritin lyhyttä muotoa yhdessä быть-verbien kanssa.
- Toisin kuin suomessa venäjän passiivilauseissa on nominatiivimuotoinen kieliopillinen subjekti, joka ilmaisee toiminnan kohteen ja määrittää predikaatin suvun ja luvun. Tällaista passiivia kutsutaan persoonaiseksi.
- Passiivilauseessa toiminnan suorittaja voidaan ilmaista instrumentaalimuotoisen agentin avulla. Yleisemmin passiivirakennetta käytetään kuitenkin ilman agenttia.
- Sellainen aktiivilause, jossa toiminnan kohde on ilmaistu suoran akkusatiiviobjektin avulla, voidaan korvata passiivilauseella. Kun aktiivilauseesta muodostetaan passiivi, aktiivilauseen suora objekti muuttuu passiivilauseen subjektiksi. Aktiivilauseen subjektista tulee agentti, joka on instrumentaalissa.

Edellä sanottuun on hyvä lisätä kaksi tarkennusta. Niistä ensimmäinen koskee venäjän passiivin muodostukseen liittyvää verbin transitiivisuusehtoa:

- passiivimuoto voidaan poikkeuksellisesti muodostaa myös muutamista sellaisista epäsuorasti transitiivisista verbeistä, joiden rektiona on instrumentaali tai genetiivi. Tähän ryhmään kuuluvat mm. verbit управлять I (johtaa, ohjata; чем?) ja достигнуть^P I (saavuttaa; чем?). Esimerkiksi:

Компáния управляется советом директорóв.	Yhtiötä johtaa yhtiön hallitus.
Цéли бóдут достíгнуты.	Tavoitteet tullaan saavuttamaan.

- Lisäksi on syytä huomata, ettei kaikista transitiiviverbeistä muodosteta passiivia. Esimerkkinä voidaan mainita transitiivinen verbi любить II (pitää, rakastaa), josta ei voi muodostaa passiivia ся-postfiksin avulla. Sen sijaan verbistä voidaan muodostaa passiivin partisiipin preesensin lyhyt muoto, joka toimii passiivilauseen predikaattina yhdessä быть-verbin eri aikamuotojen kanssa (ks. 21.3.), esim. Аня любíма все́ми (Anja on kaikkien rakastama), Аня была любíма все́ми (Anja oli kaikkien rakastama).

Toinen tarkennus koskee venäjän passiivilauseiden persoonaisuutta: kaikissa passiivilauseissa ei ole kielipillista subjektia. Tällöin puhutaan persoonattomista passiivilauseista, joissa passiivimuotoinen predikaatti tulee oletusarvoiseen yksikön 3. persoonan muotoon tai neutrimuotoon. Vertaa:

persoonainen passiivi (lauseessa on kielipillinen subjekti)	persoonaton passiivi (lauseessa ei ole kielipillista subjektia)
Истор́ия (subjekti) рассказывается с то́чки зрeния 11-лeтнего мáльчика. Tarina kerrotaan 11-vuotiaan pojan näkökulmasta.	В кн́иге рассказывается о ж́изни рýсских эмигрантов в Китáе. Kirjassa kerrotaan venäläisten emigranttien elämästä Kiinassa.
Квартíра (subjekti) не ўбрана. Asuntoa ei ole siivottu.	В квартíре не ўбрано. Asunnossa ei ole siivottu.

On syytä korostaa, että valtaosa venäjän passiivilauseista on persoonaisia.

20.2. Indefiniittis-persoonainen lause

Indefiniittis-persoonaisessa lauseessa (неопределённо-личное предложение) predikaatti on preesensissä ja futuurissa monikon 3. persoonan muodossa ja preteritissä monikossa. Lauseessa ei ole subjektia – ei siis monikon 3. persoonan pronominia онí eikä muutakaan subjektia. Vaikka indefiniittis-persoonaiset lauseet edustavat venäjässä aktiivia, niillä on samanlainen tehtävä kuin suomen passiivilla ja venäjän agentittomalla passiivilla. Niitä käytettäessä tekijä häivytetään taustalle, jolloin etusijalle nousee itse toiminta tai sen kohde.

Indefiniittis-persoonainen lause voidaan muodostaa sekä imperfektiivisistä että perfektiivisistä verbeistä, ja sillä on kaikki aikamuodot:

	imperfektiivinen aspekti	perfektiivinen aspekti
preesens	На ры́нке прода́ют ры́бу. Torilla myydään kalaa.	—
preteriti	На ры́нке продава́ли ры́бу. Torilla myytiin kalaa.	Её избра́ли президéнтом. Hänet valittiin presidentiksi.
futuuri	На ры́нке бóдут продава́ть ры́бу. Torilla tullaan myymään kalaa.	Её избра́ют президéнтом. Hänet valitaan presidentiksi.

Indefiniittis-persoonainen lause on rakenteeltaan ja käytöltään selvästi lähempänä suomen passiivia kuin venäjän passiivi. Seuraavalla sivulla oleva esimerkkitaulukko havainnollistaa asiaa.

indefiniittis-persoonainen lause	agentiton passiivilause	suomen passiivi
На рынке продают рыбу (objekti).	На рынке продаётся рыба (subjekti).	Torilla myydään kalaa (objekti).
В этом районе будут строить новые дома (objekti).	В этом районе будут строиться новые дома (subjekti).	Tällä asuinalueella rakennetaan uusia taloja (objekti).
Магазин (objekti) откроют через неделю.	Магазин (subjekti) будет открыт через неделю.	Kauppa (objekti) avataan viikon kuluttua.
Тарью Халонен (objekti) избрали президентом в 2000 году.	Тарья Халонен (subjekti) была избрана президентом в 2000 году.	Tarja Halonen (objekti) valittiin presidentiksi vuonna 2000.

Suomen passiivin tavoin indefiniittis-persoonaisissa lauseissa toiminnan kohde ilmaistaan suoralla objektilla. Venäjän passiivilauseissa kielipiillinen subjekti osoittaa toiminnan kohteen. Indefiniittis-persoonainen lause ja suomen passiivi tuovat vastaavia venäjän passiivilauseita selvemmin esiin sen, että toiminnalla on joku suorittaja, joka jätetään ilmaisematta, koska tekijää ei joko tunneta tarkkaan tai sen nimeämistä halutaan syystä tai toisesta välttää. Lisäksi molempien rakenteiden käyttöön liittyy tavallisesti mielikuva siitä, että toiminnan suorittajia on useampi kuin yksi. Agentittomissa passiivilauseissa toiminnan suorittaja on enemmän taka-alalla ja huomio kiinnittyy selvemmin toimintaan tai sen kohteeseen.

Siinä missä venäjän passiivi muodostetaan pääasiassa vain transitiiviverbeistä, indefiniittis-persoonaisissa lauseissa verbin ei tarvitse olla transitiivinen. Myös tässä suhteessa indefiniittis-persoonainen lause muistuttaa suomen passiivia. Esimerkiksi:

В комнате спали. В Китае работают больше восьми часов в день.	Huoneessa nukuttiin. Kiinassa työskennellään yli kahdeksan tuntia päivässä.
--	--

Suomen passiivin käännösvastineena käytetään sekä indefiniittis-persoonaista rakennetta että agentittomia passiivilauseita. Edellä sanotun perusteella on helppo päätellä, että ensin mainittu on näistä kahdesta huomattavasti yleisempi. Käännösvastineen valintaan vaikuttaa kuitenkin mm. suomenkielisen lauseen aikamuoto. Indefiniittis-persoonainen lause on yleinen etenkin silloin, kun aikamuotona on presens tai imperfekti. Esimerkiksi:

	suomen passiivi	indefiniittis-persoonainen lause
presens	Kiinalaisissa kouluissa luetaan venäjänkielistä kirjallisuutta. Tulppaanit istutetaan syksyllä.	В китайских школах читают русскоязычную литературу. Тюльпаны сажают осенью.
imperfekti	Ikkuna suljettiin. Potilas siirrettiin toiseen sairaalaan.	Окно закрыли. Больного перевезли в другую больницу.

Perfektin ja pluskvamperfektin käännöksissä passiivi on tavallisempi. Esimerkiksi:

	suomen passiivi	venäjän passiivi
perfekti	Tämä paikka on varattu. Yliopiston päärakennus on rakennettu 1800-luvun alussa.	это место занято. Главное здание университета построено в начале XIX века.
pl. perfekti	Keittiö oli remontoitu jo ennen kuin ostimme asunnon.	Кухня была отремонтирована ещё до того, как мы купили квартиру.

Aikamuoto ei kuitenkaan yksin ratkaise sitä, käännetäänkö suomen passiivi venäjäksi passiivilla vai indefiniittis-persoonaisella rakenteella. Myös esimekiksi tyyli voi vaikuttaa käännösvastineen valintaan: indefiniittis-persoonainen ilmaus on yleisempi puhekielessä ja passiivi asiatyylissä.

20.3. Geneeris-persoonainen lause

Indefiniittis-persoonasten lauseiden tavoin kieliopillinen subjekti jätetään ilmaisematta myös ns. geneeris-persoonaisissa lauseissa (обобщённо-личное предложение). Niissä predikaatti on yksikön 2. persoonan muodossa ja toiminnan suorittajaksi mielletään kuka tahansa ihminen. Yksikön 2. persoona antaa puhujalle mahdollisuuden yleistää omia kokemuksiaan. Esimerkiksi:

Цѐнность врѐмени понимáешь тóлькó тогдá, когдá егó máло. Чем стáрше станóвишься, тем бóльше начинáешь ценíть стабíльность. Без словаря такíе тѐксты не переведѐшь. Что подѐлаешь!	Ajan merkityksen ymmärtää vasta, kun sitä on vähän. Mitä vanhemmaksi tulee, sitä enemmän alkaa arvostaa vakautta. Ilman sanakirjaa tuollaisia tekstejä ei voi kääntää (/ on mahdotonta kääntää). Minkäs sille mahtaa!
--	--

Indefiniittis-persoonasten lauseiden tavoin geneeris-persoonaiset lauseet edustavat aktiivia, ja niissä predikaattiverbi voi olla aspektiltaan sekä imperfektiivinen että perfektiivinen. Vaikka geneeris-persoonaiset lauseet ovat useimmiten subjektittomia, toisinaan geneerinen subjekti ilmaistaan persoonapronominin avulla:

Всѐ возмóжно, ѓсли тóлькó (ты) вѐришь в себá.	Kaikki on mahdollista, jos vain uskoo itseensä.
---	---

Suomen kielessä geneeris-persoonasten lauseiden vastineena on useimmiten yksikön 3. persoonan muoto, mutta myös yksikön 2. persoonan muotoa käytetään runsaasti yleistävässä merkityksessä. Yksikön 2. persoona on yleinen etenkin puhekielessä, jolloin verbimuotoon liittyy usein persoonapronominilla ilmaistu subjekti, esim. "Kaikki on mahdollista, jos (sä) vain uskot itseesi". On kuitenkin huomattava, että venäjän kielessä yksikön 2. persoonan käyttö yleistävässä merkityksessä on selvästi yleisempää kuin suomen kielessä eikä se ole tyyliltään yhtä leimallisesti puhekielinen. Venäjässä yksikön 2. persoonan muoto esiintyy mm. monissa sananlaskuissa ja sanonnoissa. Esimerkiksi:

Тíше ѓдешь – дáльше б́удешь. Что посѐешь, то и пожнѐшь.	Hiljaa hyvä tulee. Mitä kylvää, sitä niittää / Sitä saa, mitä tilaa.
--	---

Kertauskysymyksiä luvusta 20:

- ✓ Mikä on pääluokka-termin venäjänkielinen vastine?
- ✓ Mitkä kaksi pääluokkaa venäjässä on? Anna termit suomeksi ja venäjäksi.
- ✓ Passiivimuotoja muodostetaan venäjässä pääsääntöisesti vain transitiviverbeistä. Määrittele, mitä transitiivisella verbillä tarkoitetaan. Anna lisäksi pari esimerkkiä tähän ryhmään kuuluvista verbeistä.
- ✓ Venäjän passiivilauseissa on pääsääntöisesti nominatiivimuotoinen kieliopillinen subjekti. Mitä sen avulla ilmaistaan?
- ✓ Passiivilauseessa toiminnan suorittaja voidaan mainita tai jättää mainitsematta. Millä tavoin toiminnan suorittaja mainitaan?
- ✓ Venäjässä kummallakin aspektilla on oma passiivimuotonsa. Miten ne muodostetaan?
- ✓ Muuta passiivilause Все билеты проданы sekä preteritiin että futuuriin.
- ✓ Millainen aktiivilause voidaan korvata passiivilla ja mitä muutoksia korvaaminen edellyttää? Muunna aktiivilause Учитель проверяет сочинения passiiviin ja passiivilause Ремонт будет закончен строителями в срок aktiiviin.
- ✓ Miten suomen passiivilauseet eroavat venäjältä? Mikä on suomen passiivin yleisin käänkösvastine venäjän kielessä? Nimeä lausetyyppi sekä suomeksi että venäjäksi. Määrittele lisäksi, millaisesta rakenteesta on kyse.
- ✓ Mitä generis-persoonaisella lauseella tarkoitetaan: millaisia ne ovat rakenteeltaan ja merkitykseltään? Mikä on termin venäjänkielinen vastine?



PARTISIIPIT (ПРИЧАСТΙΑ)

Partisiipit ovat adjektiivisia verbimuotoja, mikä tarkoittaa, että niillä on sekä adjektiivin että verbin piirteitä.

Adjektiivin piirteitä

- Ne toimivat substantiivin määreenä eli attribuuttina ja vastaavat kysymyksiin *какой, какая, какое, какие* (millainen).

улыбающийся мальчик	hymyilevä poika
прочитанная книга	luettu kirja
вымытое яблоко	pesty omena

- Ne kongruoivat pääsanansa kanssa eli noudattavat pääsanansa sukua, lukua ja sijamuotoa.

Мы очень довольны купленным в прошлом году пылесосом.	Olemme erittäin tyytyväisiä viime vuonna ostamaamme pölynimuriin.
---	---

Verbin piirteitä

- Ne muodostetaan verbeistä ja ilmaisevat toimintaa tai tilaa.

бросить II (heittää, perf. asp.) → брошенный, -ая, -ое, -ые
брошенный в лужу камень (lätäkköön heitetty kivi)
= камень, который бросили в лужу (kivi, joka on heitetty lätäkköön)

- Ne voivat olla aspektiltaan imperfektiivisiä tai perfektiivisiä. Niillä on kaksi aikamuotoa (presens ja preteriti) ja kaksi pääluokkaa (aktiivi ja passiivi).

давать I (antaa, imperf. asp.)
→ aktiivin partisiipin presens: дающий (antava)
→ passiivin partisiipin presens: даваемый (annettava, jkn antama)
дать (antaa, perf. asp.)
→ aktiivin partisiipin preteriti: давший (antanut)
→ passiivin partisiipin preteriti: данный (annettu, jkn antama)

- Ne erottavat tekemisen transitiiviseksi ja intransitiiviseksi (ks. luku 18).

читать I (lukea, transitiiviverbi, imperf. asp.)
→ мальчик, читающий книгу (kirjaa lukeva poika)
жить I (asua, intransitiiviverbi, imperf. asp.)
→ люди, живущие в городе (kaupungissa asuvat ihmiset)

- Ne voivat saada ся-postfiksin.

останавливать I (pysäyttää, imperf. asp.)
→ полицейский, останавливающий машины (autoja pysäyttävä poliisi)
останавливаться I (pysähtyä, imperf. asp.)
→ поезд, останавливающийся на каждой станции (joka asemalla pysähtyvä juna)

21.1. Partisiippien muodostus

Venäjän kielessä on neljä partisiippimuotoa: aktiivin partisiipin preesens ja preteriti sekä passiivin partisiipin preesens ja preteriti.

aktiivin partisiipin preesens	мáльчик, чита́ющий кни́гу = ма́льчик, кото́рый чита́ет кни́гу	kirjaa lukeva poika = poika, joka lukee kirjaa
aktiivin partisiipin preteriti	студéнтка, прочитáвшая статью́ = студéнтка, кото́рая прочи́тала статью́	artikkelin lukenut opiskelija = opiskelija, joka luki artikkelin
passiivin partisiipin preesens	газе́ты, чита́емые пенсионе́рами = газе́ты, кото́рые чита́ют пенсионе́ры	eläkeläisten lukemat lehdet = lehdet, joita eläkeläiset lukevat
passiivin partisiipin preteriti	письмо́, прочи́танное шко́льником = письмо́, кото́рое прочи́тал шко́льник	koululaisen lukema kirje = kirje, jonka koululainen luki

Aktiivin partisiipit muodostetaan sekä transitiivisista että intransitiivisista verbeistä. Passiivin partisiipit muodostetaan vain transitiivisista verbeistä. (Transitiivisista ja intransitiivisista verbeistä ks. luku 18.)

21.1.1. Aktiivin partisiipin preesens

Aktiivin partisiipin preesens (действительное причáстие настоящего времени) muodostetaan vain imperfektiivisen aspektin verbeistä. Preesensvartaloon (= monikon 3. persoonan vartalo) liitetään verbin taiputuksesta riippuen suffiksi -ущ-/-ющ- tai -ащ-/-ящ- ja tarvittava sukupäätte.

I konjugation verbit

a) konsonanttiin päättyvä vartalo

infinitiivi	mon. 3. persoona	partisiippi	suffiksi
писа́ть	пи́ш-ут	пи́шущий, -ая, -ее, -ие = kirjoittava	-УЩ-

b) vokaaliin päättyvä vartalo

infinitiivi	mon. 3. persoona	partisiippi	suffiksi
чита́ть	чита́-ют	чита́ющий, -ая, -ее, -ие = lukeva	-ЮЩ-

II konjugation verbit

a) muuhun kuin suhuäänteeseen päättyvä vartalo

infinitiivi	mon. 3. persoona	partisiippi	suffiksi
сиде́ть	сид-я́т	сидя́щий, -ая, -ее, -ие = istuva	-ЯЩ-

b) suhuäänteeseen ж, ч, ш tai щ päättyvä vartalo

infinitiivi	mon. 3. persoona	partisiippi	suffiksi
лежа́ть	леж-а́т	лежа́щий, -ая, -ее, -ие = makaava	-АЩ-

Huom!

1. Monikon 3. persoonan päätteessä oleva vokaali ja partisiipin tunnusvokaali ovat samat: писать I (kirjoittaa) → (он^и) пишут → пишущий; сидеть II (istua) → (он^и) сидят → сидящий.
2. Ся-loppuisten verbien partisiipeissa on aina (sekä vokaalin että konsonantin jäljessä) -ся, esim. одеваться I (pukeutua) → одевающийся, одевающаяся, одевающееся, одевающиеся.
3. I konjugaation verbien partisiipeissa on paino samalla tavulla kuin preesensin monikon 3. persoonassa, esim. писать (kirjoittaa) → пишут → пишущий. II konjugaation verbien partisiipeissa on paino samalla tavulla kuin infinitiivissä, esim. лежать (maata) → лежащий; kuitenkin: лечить (hoitaa) → лечащий; любить (pitää, rakastaa) → любящий.

21.1.2. Aktiivin partisiipin preteriti

Aktiivin partisiipin preteriti (действительное причастие прошедшего времени) muodostetaan sekä imperfektiivisen että perfektiivisen aspektin verbeistä. Preteritivartaloon liitetään suffiksi -вш- tai -ш- ja tarvittava sukupääte. Lisäksi on joitakin poikkeustapauksia.

Vokaaliin päättyvä preteritivartalo

infinitiivi	preteriti	partisiippi	suffiksi
говори́ть II	говори́-л	говори́вший, -ая, -ее, -ие = puhunut	-ВШ-
сказа́ть ^P I	сказа́-л	сказа́вший, -ая, -ее, -ие = sanonut	

Konsonanttiin päättyvä preteritivartalo

infinitiivi	preteriti	partisiippi	suffiksi
вы́расти ^P I	вы́рос	вы́росший, -ая, -ее, -ие = kasvanut	-Ш-
уме́ре́ть ^P I	уме́р	уме́рший, -ая, -ее, -ие = kuollut	

Poikkeuksellinen muodostus

infinitiivi	preteriti	partisiippi
вести́ I	вёл	вё <u>д</u> ший, -ая, -ее, -ие = vienyt
идти́ I	шёл	ше <u>д</u> ший, -ая, -ее, -ие = mennyt
изобре́сти ^P I	изобрёл	изобрё <u>т</u> ший, -ая, -ее, -ие = keksinyt
найти́ ^P I	нашёл	наше <u>д</u> ший, -ая, -ее, -ие = löytänyt
произвести́ ^P I	произвёл	произвё <u>д</u> ший, -ая, -ее, -ие = valmistanut
цвести́ I	цвёл	цвё <u>т</u> ший, -ая, -ее, -ие = kukkinut

Huom!

1. Suffiksin -ну- sisältävillä momentaaniverbeillä, jotka ilmaisevat yhtäkkistä tai hetkellistä toimintaa (ks. 13.4.), ну-suffiksi säilyy samaan tapaan kuin preteritissäkin, esim. кри́кнуть^P I (huudahtaa) → кри́кнул → кри́кнувший; пры́гнуть^P (hypähtää) → пры́гнул → пры́гнувший. Muilla ну-suffiksin sisältävillä verbeillä suffiksin säilyminen vaihtelee verbistä riippuen. Usein suffiksi häviää aktiivin partisiipin preteritistä, jos se häviää myös maskuliinin preteritimuodosta, esim. приви́кнуть^P I (tottua) → приви́к → приви́кший. Aina näin ei kuitenkaan ole, esim. исче́знуть^P I (hävitä, kadota) → исче́з → исче́знувший. Joillakin verbeillä esiintyy rinnakkaismuotoja, esim. мо́кнуть I (kastua) → мо́к/мо́кнул → мо́кший/мо́кнувший; пога́снуть^P I (sammua) → пога́с/пога́снул → пога́сший/пога́снувший.

2. Ся-loppuisten verbien partisiipeissa on aina (sekä vokaalin että konsonantin jäljessä) -ся, esim. развиваться I (kehittyä) → развивавшийся, развивавшаяся, развивавшееся, развивавшиеся.
3. Kun verbin infinitiivin päätte on -ть, aktiivin partisiipin preteritimuodossa on paino samalla tavulla kuin infinitiivissä (vartalolla), esim. читать I (lukea) → читавший. Kun verbin infinitiivin päätte on -ти, paino siirtyy päätteeltä tavun verran taaksepäin, esim. принести^P I → принёсший.

21.1.3. Passiivin partisiipin preesens

Passiivin partisiipin preesens (страдательное причастие настоящего времени) muodostetaan vain imperfektiivisistä verbeistä. Preesensvartaloon (= monikon 3. persoonan vartalo) liitetään verbin taiputuksesta riippuen joko suffiksi -ем- tai -им- ja tarvittava sukupäätte.

I konjugation verbit

infinitiivi	mon. 3. persoona	partisiippi	suffiksi
рисовать	рисуют	рисуемый, -ая, -ое, -ые = piirrettävä, piirrettävänä oleva	-ЕМ-
читать	читают	читаемый, -ая, -ое, -ые = luettava, luettavana oleva	

II konjugation verbit

infinitiivi	mon. 3. persoona	partisiippi	suffiksi
видеть	видят	видимый, -ая, -ое, -ые = näkyvä, näkyvissä oleva	-ИМ-
носить	носят	носимый, -ая, -ое, -ые = kannettava, kannettavissa oleva	

Poikkeuksellinen muodostus

Давать-, становь- ja знавь-loppuisten verbien passiivin partisiipin preesens muodostetaan preteritivartalosta.

infinitiivi	preteriti	partisiippi	suffiksi
продавать	продавал	продаваемый, -ая, -ое, -ые = myytävä, myytävänä oleva	-ЕМ-

Huom!

1. Monikon 1. persoonan päätte ja passiivin partisiipin suffiksit ovat samat: рисовать I (piirtää) → (мы) рисуем → рисуемый; видеть II (nähdä) → (мы) видим → видимый.
2. I konjugation verbien partisiipeissa on paino samalla tavulla kuin preesensin monikon 1. persoonassa: рисовать (piirtää) → (мы) рисуем → рисуемый. II konjugation verbien partisiipeissa on paino samalla tavulla kuin infinitiivissä, esim. видеть (nähdä) → видимый; kuitenkin: раныть (haavoittaa) → ранимый; гнать (ajaa pois, kiidättää) → гонимый.

3. Passiivin partisiipin preesensmuotoa ei käytetä monista verbeistä. I konjugaation osalta tämä koskee mm. verbejä: бить (lyödä), брать (ottaa), ждать (odottaa), звать (kutsua), иметь (olla, omistaa), мыть (pestä), петь (laulaa), печь (paistaa, leipoa), писать (kirjoittaa), пить (juoda), резать (leikata), шить (ommella). II konjugaation verbeistä esimerkkinä voidaan mainita verbit: готовить (valmistaa), держать (pitää), красить (maalata, värjätä), солить (suolata), учить (opetella; opettaa), чистить (puhdistaa, kuoria).

21.1.4. Passiivin partisiipin preteriti

Passiivin partisiipin preteriti (страдательное причастие прошедшего времени) muodostetaan pääasiallisesti vain perfektivisen aspektin verbeistä suffiksien -нн-, -енн-, -ённ- tai -т- avulla. Partisiipin tunnuksen jälkeen lisätään tarvittava sukupäätte.

ать-, ять- ja еть-loppuiset verbit → muodostus preteritivartalosta

infinitiivi	preteriti	partisiippi	suffiksi
прочитáть ^{P I}	прочитá-л	прочítанный, -ая, -ое, -ые = luettu	-НН-
потеря́ть ^{P I}	потеря́-л	потéрянный, -ая, -ое, -ые = hukattu	
осмотрéть ^{P II}	осмотрé-л	осмóтренный, -ая, -ое, -ые = tarkastettu	
обидéть ^{P II}	обидé-л	обíженный, -ая, -ое, -ые = loukattu	

Huom!

- Kun infinitiivin tunnuksen edellä on e-vokaali, voi verbin vartalossa tapahtua sama konsonanttivaihtelu kuin yksikön 1. persoonassa (ks. 15.2.), esim. обидéть II → (я) обíжу → обíженный (Д → Ж), kuitenkin: увидéть II (nähdä) → (я) увíжу → увíденный.
- Tähän ryhmään kuuluvien verbien (-ать, -ять, -еть) passiivin partisiipin preteritimuodoissa on paino 3. viimeisellä tavulla, esim. прочитáть I → прочítанный.

ить-loppuiset verbit → muodostus yks. 1. persoonan vartalosta

infinitiivi	yks. 1. persoona	partisiippi	suffiksi
купíть ^{P II}	купл-ю́	кúпленный, -ая, -ое, -ые = ostettu	-ЕНН- / -ЁНН-
осветíть ^{P II}	освещ-у́	освещённýй, -ая, -ое, -ые = valaistu	

Huom!

- Kun infinitiivin tunnuksen edellä on и-vokaali, tapahtuu verbin vartalossa useimmiten sama muutos kuin yksikön 1. persoonassa (ks. 15.2.), esim. купíть^{P II} (ostaa) → (я) купл-ю́ → кúпленный; осветíть^{P II} (valaista) → (я) освещ-у́ → освещённýй. Poikkeuksen muodostavat дить-loppuiset verbit, joiden passiivin partisiipin preteritimuodoissa on partisiipin tunnuksen edellä konsonanttihdistelmä жд, vaikka sitä ei ole yksikön 1. persoonan muodossa, esim. освободíть^{P II} (vapauttaa) → (я) освобож-у́ → освобождённýй.
- Ить-loppuisten verbien passiivin partisiipin preteritimuodoissa on paino yleensä samalla tavulla kuin yksikön 2. persoonassa, esim. купíть^P (ostaa) → (ты) кúпишь → кúпленный, kuitenkin: обсудíть^P (käsitellä) → (ты) обсúдишь → обсуждённýй.

чь- ja ти-loppuiset verbit → muodostus yks. 2. persoonan vartalosta

infinitiivi	yks. 2. persoona	partisiippi	suffiksi
сберечь ^P I	сбереж-ёшь	сбережённый, -ая, -ое, -ые = säästetty	-ЕНН- / -ЁНН-
испечь ^P I	испеч-ёшь	испечённый, -ая, -ое, -ые = paistettu, leivottu	
принести ^P I	принес-ёшь	принесённый, -ая, -ое, -ые = tuotu	
перевести ^P I	перевед-ёшь	переведённый, -ая, -ое, -ые = käännetty	
найти ^P I	найд-ёшь	найденный, -ая, -ое, -ые = löydetty	

Huom!

1. Kun infinitiivin tunnus on -чь, on partisiipin tunnuksen edellä joko ч tai ж sen mukaan, kumpi konsonantti esiintyy yksikön 2. persoonassa, esim. сберечь^PI (säästää) → (ты) сбережёшь → сбережённый; испечь^PI (paistaa, leipoa) → (ты) испечёшь → испечённый.
2. Kun infinitiivin tunnus on -ти, tapahtuu sama vartalonmuutos kuin yksikön 2. persoonassa (ks. 15.2.), esim. перевести^PI (kääntää) → (ты) переведёшь → переведённый.
3. Tähän ryhmään kuuluvien verbien (-чь, -ти) passiivin partisiipin preteritimuodoissa on paino yleensä samalla tavalla kuin yksikön 2. persoonassa, esim. сберечь^PI (säästää) → (ты) сбережёшь → сбережённый, kuitenkin: найти^PI (löytää) → (ты) найдёшь → найденный; пройти^PI (kulkea/käydä läpi) → (ты) пройдёшь → пройденный.

muut tapaukset → muodostus preteritivartalosta

a) verbit, joiden yksikön 1. persoonassa н tai м

infinitiivi	preteriti	yks. 1. persoona	partisiippi	suffiksi
начать ^P I	нача-л	начну́	начатый, -ая, -ое, -ые = aloitettu	-Т-
одеть ^P I	оде-л	оде́ну	оде́тый, -ая, -ое, -ые = puettu	
нанять ^P I	наня-л	найму́	нанятый, -ая, -ое, -ые = palkattu	
взять ^P I	взя-л	возьму́	взя́тый, -ая, -ое, -ые = otettu	
принять ^P I	приня-л	приму́	приня́тый, -ая, -ое, -ые = hyväksytty	

b) -нуть

infinitiivi	preteriti	partisiippi	suffiksi
покинуть ^P I	покину-л	покинутый, -ая, -ое, -ые = hylätty	-Т-
достигнуть ^P I / достичь ^P I	достиг tai достигну-л	достигнутый, -ая, -ое, -ые = saavutettu	

Huom! Passiivin partisiipin preteritimuodoissa ну-suffiksi säilyy aina.

c) -ереть, -олоть, -ороть

infinitiivi	preteriti	partisiippi	suffiksi
запереть ^P I	запер	запертый, -ая, -ое, -ые = lukittu	-Т-

d) yksitavuiset verbit ja niiden etuliitteiset muodot

infinitiivi	preteriti	partisiippi	suffiksi
вѳмытъ ^P I	вѳмы-л	вѳмытый, -ая, -ое, -ые = pesty	-Т-
прожѳтъ ^P I	прожѳ-л	прожѳтый, -ая, -ое, -ые = eletty	
вѳпить ^P I	вѳпи-л	вѳпитый, -ая, -ое, -ые = juotu	

Huom!

- Tähän ryhmään (muut tapaukset a-d) kuuluvien verbien passiivin partisiipin preteritimuodoissa on paino yleensä samalla tavalla kuin preteritin maskuliinimuodossa, esim. заперѳтъ^P I (lukita) → запер → запертый; вѳмытъ^P I (pestä) → вѳмыл → вѳмытый. Нуть-loppuisilla verbeillä paino on kuitenkin 3. viimeisellä tavulla, esim. завернѳтъ^P I (kietaista, kääriä) → завернул → завернутый; обманѳтъ^P I (petkuttaa, pettää) → обманул → обманутый.
- Eräiden yksitavuisen verbien (ja niiden etuliitteisten muotojen) passiivin partisiipin preteriti muodostetaan poikkeuksellisesti tunnusten -НН- tai -ЕНН- avulla:

infinitiivi	preteriti	partisiippi	suffiksi
дать ^P	да-л	данный, -ая, -ое, -ые = annettu	-НН- / -ЕНН-
создать ^P	созда-л	созданный, -ая, -ое, -ые = luotu	
избрать ^P I	избра-л	избранный, -ая, -ое, -ые = valittu	
признатѳтъ ^P I	призна-л	признанный, -ая, -ое, -ые = tunnustettu	
съесть ^P	съе-л	съеденный, -ая, -ое, -ые = syöty	



On tärkeä huomata, että vain hyvin harvoilla verbeillä on kaikki neljä partisiippimuotoa. Joistakin verbeistä voi muodostaa vain yhden partisiippimuodon, joistakin taas kaksi tai kolme.

	aktiivin partisiipit		passiivin partisiipit	
	preesens	preteriti	preesens	preteriti
читатѳ I (lukea) - transitiivinen, IA	читатѳщий	читатѳвший	читатѳмый	(читанный)
решѳтъ II (ratkaista) - transitiivinen, PA	—	решѳвший	—	решѳнный
стоятъ II (seistä) - intransitiivinen, IA	стоящий	стоявший	—	—
уѳхать I (lähteä pois) - intransitiivinen, PA	—	уѳхавший	—	—

Kerrataan keskeisimmät partisiippien muodostukseen liittyvät rajoitukset:

- Partisiipin preesensmuodot (aktiivin partisiipin preesens ja passiivin partisiipin preesens) voidaan muodostaa vain imperfektiivisen aspektin verbeistä.
- Passiivin partisiipit (passiivin partisiipin preesens ja passiivin partisiipin preteriti) voidaan muodostaa pääasiassa vain transitiiviverbeistä.
- Passiivin partisiipin preteriti voidaan muodostaa vain harvoista imperfektiivisen aspektin verbeistä. Aktiivin partisiipin preteriti voidaan muodostaa kummankin aspektin verbeistä.

21.2. Partisiippien käyttö

Partisiippia ja siihen liittyviä määreitä kutsutaan partisiippirakenteeksi (причастный оборот). Partisiippirakenteita käytetään ennen kaikkea kirjoitetussa kielessä. Niillä korvataan relatiivipronominilla alkavia sivulauseita. Esimerkiksi:

relatiivilause	partisiippirakenne
Подáрок, котóрый сдеáлан сво́ими рука́ми , всегда́ вызывает восхище́ние. Lahja, joka on tehty omin käsin, herättää aina ihastusta.	→ Сдеáнный сво́ими рука́ми подáрок всегда́ вызывает восхище́ние. Omin käsin tehty lahja herättää aina ihastusta.
Актри́са, котóрая исполняет глáвную роль , о́чень тала́нтлива. Näyttelijä, joka esittää pääroolia, on todella lahjakas.	→ Актри́са, исполняющая глáвную роль , о́чень тала́нтлива. Pääroolia esittävä näyttelijä on todella lahjakas.

Aktiivin partisiippien käyttö

Aktiivin partisiipeilla korvataan sellaisia relatiivilauseita, joissa relatiivipronomini on lauseen subjekti. Jos relatiivilauseen predikaatti on preesensissä, käytetään aktiivin partisiipin preesensia. Partisiippi noudattaa pääsanansa sukua, lukua ja sijaa:

relatiivilause	aktiivin partisiipin preesens
Лю́ди, котóрые (subj.) живу́т (prees.) в э́том до́ме, о́чень бога́ты. Ihmiset, jotka asuvat tässä talossa, ovat erittäin rikkaita.	→ Лю́ди, живу́щие в э́том до́ме, о́чень бога́ты. Tässä talossa asuvat ihmiset ovat erittäin rikkaita.
Я познако́милась с де́вушкой, котóрая (subj.) изуча́ет (prees.) кита́йский язы́к. Olen tutustunut tyttöön, joka opiskelee kiinan kieltä.	→ Я познако́милась с де́вушкой, изуча́ющей кита́йский язы́к. Olen tutustunut kiinan kieltä opiskelemaan tyttöön.

Jos predikaatti on preteritissä, käytetään aktiivin partisiipin preteritiä. Partisiippi noudattaa pääsanansa sukua, lukua ja sijaa:

relatiivilause	aktiivin partisiipin preteriti
Фильм рассказывае́т о лю́дях, котóрые (subj.) жи́ли (pret.) среди́ ди́ких зве́рей. Elokuva kertoo ihmisistä, jotka elivät villieläinten keskuudessa.	→ Фильм рассказывае́т о лю́дях, жи́вших среди́ ди́ких зве́рей. Elokuva kertoo villieläinten keskuudessa eläneistä ihmisistä.
Я чита́л интере́сную статью́ о спортсме́нах, котóрые (subj.) уча́ствовали (pret.) в ле́тних Олимпи́йских и́грах в Хе́льсинки. Luin mielenkiintoisen artikkelin urheilijoista, jotka osallistuivat Helsingin kesäolympialaisiin.	→ Я чита́л интере́сную статью́ о спортсме́нах, уча́ствовавших в ле́тних Олимпи́йских и́грах в Хе́льсинки. Luin mielenkiintoisen artikkelin Helsingin kesäolympialaisiin osallistuneista urheilijoista.

Passiivin partisiippien käyttö

Passiivin partisiipeilla korvataan sellaisia relatiivilauseita, joissa relatiivipronomini on lauseen objekti. Relatiivilauseen subjektista tulee partisiippirakenteen agentti, joka on instrumentaalissa. Jos relatiivilauseen predikaatti on preesensissä, käytetään passiivin partisiipin preesensia. Partisiippi noudattaa pääsanansa sukua, lukua ja sijaa:

relatiivilause	passiivin partisiipin preesens
Вопрос, который (obj.) изучает (prees.) историк , интересуется многих. Kysymys, jota historioitsija tutkii, kiinnostaa monia.	→ Вопрос, изучаемый историком (agentti) , интересуется многих. Historioitsijan tutkima kysymys kiinnostaa monia.
Часы, которые (obj.) выпускает (prees.) эта компания , пользуются огромным спросом во всем мире. Kellot, joita tämä yritys valmistaa, ovat erittäin kysytyjä kaikkialla maailmassa.	→ Часы, выпускаемые этой компанией (agentti) , пользуются огромным спросом во всем мире. Tämän yrityksen valmistamat kellot ovat erittäin kysytyjä kaikkialla maailmassa.

Jos predikaatti on preteritissä, käytetään passiivin partisiipin preteritiä. Partisiippi noudattaa pääsanansa sukua, lukua ja sijaa:

relatiivilause	passiivin partisiipin preteriti
Статья, которую (obj.) написал (pret.) историк , привлекла всеобщее внимание. Artikkeli, jonka historioitsija kirjoitti, herätti yleistä huomiota.	→ Статья, написанная историком (agentti) , привлекла всеобщее внимание. Historioitsijan kirjoittama artikkeli herätti yleistä huomiota.
По радио рассказывали о новом законе, который (obj.) принял (pret.) Государственная дума . Radiossa kerrottiin uudesta laista, jonka Venäjän duuma oli hyväksynyt.	→ По радио рассказывали о новом законе, принятом Государственной думой (agentti) . Radiossa kerrottiin Venäjän duuman hyväksymästä uudesta laista.

Partisiipin paikka lauseessa

Partisiippirakenne voi olla joko pääsanansa edellä tai jäljessä. Kummassakin tapauksessa partisiippi kongruoi pääsanansa kanssa. Pääsanansa jälkeen sijoittuva partisiippirakenne erotetaan muusta lauseesta pilkuin. Esimerkiksi:

Купленный нами дом требует большого ремонта.	Ostamamme talo on ison remontin tarpeessa.
Дом, купленный нами за очень низкую цену, требует большого ремонта.	Talo, jonka ostimme erittäin halpaan hintaan, on ison remontin tarpeessa.
Начавшийся в США финансовый кризис быстро распространился по всему миру.	USA:ssa alkanut talouskriisi levisi nopeasti ympäri maailman.
Финансовый кризис, начавшийся в США, быстро распространился по всему миру.	

Jos partisiipilla ei ole määreitä, se tulee aina pääsanansa eteen adjektiiviattribuutin tavoin eikä pilkkuja käytetä:

Девочка стояла у открытого окна.	Tyttö istui avoimen [avatun] ikkunan luona.
Поющего мальчика зовут Иван.	Laulavan pojan nimi on Ivan.



Нюм! Eräissä tapauksissa partisiipin tunnusten avulla verbistä muodostettu attribuutti voi menettää toiminnan merkityksen, jolloin se tulkitaan adjektiiviksi, esim. решающее значение (ratkaiseva merkitys), образованный человек (sivistynyt ihminen), любимый фильм (lempiokuva). Adjektiiviattribuutit eroavat partisiippirakenteista siinä, ettei niitä voi korvata relatiivilauseella, vrt. ученик, решающий задачу (tehtävää ratkaiseva oppilas) → ученик, который решает задачу (oppilas, joka ratkaisee tehtävää). Muotoja учащийся, учащаяся ja учащиеся käytetään substantiivien tavoin ilman pääsanaa merkityksessä 'opiskelija, oppilas'.

21.3. Passiivin partisiippien lyhyet muodot

Pitkien muotojen (полная форма) lisäksi passiivin partisiipeista käytetään myös lyhyitä muotoja (краткая форма). Lyhyt muoto muodostetaan samalla tavalla kuin pitkä, mutta adjektiivin pitkien päätteiden tilalla on lyhyet päätteet. Passiivin partisiipin lyhyet muodot taipuvat pääsanansa mukaan suvussa ja luvussa. Lyhyiden adjektiivien tavoin niillä ei ole sijataivutusta.

a) passiivin partisiipin preesens

pitkä muoto	lyhyt muoto	
любимый, -ая, -ое, -ые	любим, -а, -о, -ы	rakastama
уважаемый, -ая, -ое, -ые	уважаем, -а, -о, -ы	kunnioittama

Passiivin partisiipin preesensin lyhyitä muotoja käytetään harvoin ja vain muutamista verbeistä, esim.

Эта актриса любима всеми. Он уважаем своими коллегами.	Tämä näyttelijä on kaikkien rakastama. Hän on kollegoidensa kunnioittama.
---	--

b) passiivin partisiipin preteriti

pitkä muoto	lyhyt muoto	
избранный, -ая, -ое, -ые	избран, -а, -о, -ы	valittu
купленный, -ая, -ое, -ые	куплен, -а, -о, -ы	ostettu
начатый, -ая, -ое, -ые	начат, -а, -о, -ы	aloitettu
прочитанный, -ая, -ое, -ые	прочитан, -а, -о, -ы	luettu

Huom! Suffikseista -нн-, -енн- ja -ённ- katoaa lyhyissä muodoissa toinen н.

Passiivin partisiipin preteritin lyhyitä muotoja käytetään yleisesti sekä puhe- että kirjakielissä. Ne toimivat predikaattina passiivilauseissa yhdessä быть-verbien eri aikamuotojen kanssa.

Все билеты проданы. Все билеты были проданы. Все билеты будут проданы.	Kaikki liput on myyty. Kaikki liput myytiin. Kaikki liput myydään.
--	--

Jos passiivilauseessa mainitaan toiminnan suorittaja (agentti), se ilmaistaan instrumentaalilla. Agentilliset passiivirakenteet ovat yleisiä etenkin asiatyylissä. Suomessa käänkösvastineena on tällöin varsin usein aktiivilause. Esimerkiksi:

Проблема была решена специалистами.	Asiantuntijat ratkaisivat ongelman.
Роман написан известным финским писателем.	Romaani on kuuluisan suomalaisen kirjailijan kirjoittama. / Romaanin on kirjoittanut kuuluisa suomalainen kirjailija.

Partisiippipassiivin käyttöä on tarkasteltu passiivin käsittelyn yhteydessä (ks. luku 20).

Huom! Passiivin partisiipin lyhyt muoto voi toimia predikaattina myös persoonattomissa lauseissa yhdessä быть-verbien eri aikamuotojen kanssa. Persoonattomissa passiivilauseissa ei ole nominatiivimuotoista kieliopillista subjektia, esim. Здесь не убрано (Täällä ei ole siivottu), В комнате было накурено (Huoneessa oli tupakoitu).

Kertauskysymyksiä luvusta 21:

- ✓ Mitkä neljä partisiippimuotoa venäjässä on? Anna termit suomeksi ja venäjäksi.
- ✓ Miten transitiivisuus liittyy partisiippien muodostukseen?
- ✓ Verbillä написать^P (kirjoittaa) ei ole partisiipin preesensmuotoja. Mistä syystä?
- ✓ Mistä vartalosta aktiivin partisiipin preesens muodostetaan? Muodosta aktiivin partisiipin preesens verbeistä сидеть (istua) ja читать (lukea).
- ✓ Muodosta aktiivin partisiipin preteriti verbeistä идти (mennä), прыгнуть^P (hyppähtää), развиваться (kehittyä), сказать^P (sanoa) ja умереть^P (kuolla).
- ✓ Miten passiivin partisiipin preesens muodostetaan?
- ✓ Mistä verbeistä passiivin partisiipin preteriti pääasiallisesti muodostetaan?
- ✓ Minkä suffiksin avulla нуть-loppeisten verbien passiivin partisiipin preteriti muodostetaan? Säilyykö ну-suffiksi?
- ✓ Muodosta passiivin partisiipin preteriti verbeistä взять^P (ottaa), выпить^P (juoda), дать^P (antaa), купить^P (ostaa), перевести^P (kääntää) ja прочитать^P (lukea).
- ✓ Partisiippirakenteilla korvataan relatiivipronominilla alkavia sivulauseita. Millaisia relatiivilauseita voidaan korvata aktiivin partisiipeilla, entä passiivin?
- ✓ Mitä tarkoittaa, että partisiippi kongruoi pääsanansa kanssa? Havainnollista asiaa esimerkin avulla.
- ✓ Jos passiivin partisiippirakenteessa on agentti, missä sijassa se on?
- ✓ Milloin partisiippirakenne erotetaan muusta lauseesta pilkuin?
- ✓ Muodosta partisiippirakenne, joka vastaa ilmausta актриса, которая исполняет главную роль.
- ✓ Muuta seuraavat kaksi partisiippirakennetta relatiivilauseiksi: 1) купленный нами дом; 2) люди, живущие в этом доме.
- ✓ Anna yksi esimerkki passiivilauseesta, jossa predikaattina on passiivin partisiipin lyhyt muoto yhdessä быть-verbin kanssa.



GERUNDIT (ДЕЕПРИЧА́СТІЯ)

Venäjän kielessä on kaksi gerundimuotoa, kummallakin aspektilla omansa:

a) imperfektiivisen aspektin gerundi (дееприча́стие несовершенного ви́да)

читать I (lukea) → чита́я (lukiessa, lukien)	
Чита́я ру́сскую литерату́ру, я смотрю́ значе́ния незнако́мых слов в словарé.	Lukiessani venäläistä kirjallisuutta katson vieraiden sanojen merkitykset sanakirjasta.
Бабушка сидела у окна́, чита́я кни́гу.	Isoäiti istui ikkunan luona kirjaa lukien.

b) perfektiivisen aspektin gerundi (дееприча́стие совершенного ви́да)

прочита́ть I (lukea) → прочита́в (luettua)	
Прочита́в кни́гу, я сдала́ её в библиоте́ку.	Luettuani kirjan palautin sen kirjastoon.

Gerundit ovat adverbiaalisia verbimuotoja: niillä on sekä adverbien että verbien ominaisuuksia. Adverbien tavoin gerundit eivät taivu ja ne esiintyvät lauseessa adverbiaalina:

Он пел сто́я . (gerundi) vrt. Он пел гро́мко . (adverbi)	Hän lauloi seisten. Hän lauloi kovaäänisesti.
---	--

Gerundit muodostetaan verbeistä ja niillä on samoja ominaisuuksia kuin verbeilläkin:

- niillä on sekä imperfektiivinen että perfektiivinen aspekti
- ne erottavat tekemisen transitiiviseksi ja intransitiiviseksi (ks. luku 18)
- ne järjestyvät samalla sijamuodolla kuin vastaava verbi
- ne voivat saada refleksiivitunnuksen -сь

Esimerkiksi:

Сдав экза́мен, студéнты поéхали домо́й. Suoritettuaan tentin opiskelijat lähtivät kotiin.	сда́ть I <ul style="list-style-type: none"> • perfektiivinen aspekti • transitiivinen verbi: suora akkusatiiviobjekti
Уходя́ из ко́мнаты, выключа́йте свет. Sammuttakaa valot poistuessanne huoneesta.	уходи́ть II <ul style="list-style-type: none"> • imperfektiivinen aspekti • intransitiivinen verbi: ei objektia
Большинство́ иностран́ных студéнтов приезжа́ют в Росси́ю, не владе́я ру́сским языко́м. Valtaosa ulkomaisista opiskelijoista saapuu Venäjälle osaamatta venäjää.	владéть I <ul style="list-style-type: none"> • imperfektiivinen aspekti • epäsuorasti transitiivinen verbi: epäsuora instrumentaalijainen objekti
Оста́вшись одна́ до́ма, я о́пять посмотре́ла свой люби́мый филь́м. Jäätyäni yksin kotiin katsoin jälleen kerran lempielokuvani.	оста́ться I <ul style="list-style-type: none"> • perfektiivinen aspekti • intransitiivinen verbi: ei objektia • refleksiivitunnus -ся (gerundissa aina muodossa -сь)

Gerundia ja siihen liittyviä määreitä kutsutaan gerundirakenteeksi (дееприча́стный оборо́т), esim. сдав экза́мен, уходя́ из ко́мнаты, не владе́я ру́сским языко́м, оста́вшись одна́ до́ма.

22.1. Gerundien muodostus

22.1.1. Imperfektiivisen aspektin gerundi

Imperfektiivisen aspektin gerundi (деепричастие несовершенного вида) muodostetaan imperfektiivisten verbien preesensvartalosta (monikon 3. persoonan muodosta) я- tai а-tunnuksen avulla. А-tunnusta käytetään suhuäänteiden (ж, ш, щ, ч) jälkeen, muussa tapauksessa tunnus on -я. Ся-verbillä ся-postfiksi tulee gerundin tunnuksen jälkeen ja on muodossa -сь.

infinitiivi	mon. 3. persoona	gerundi	gerundin tunnus
решать I	решá-ют	решáя = ratkaistessa, ratkaisten	-Я
говорить II	говор-я́т	говоря́ = puhuessa, puhuen	
смеяться I	сме-ю́т-ся	смея́сь = nauraessa, nauraen	
лежать II	леж-а́т	ле́жа = maatessa, maaten	-А
молчать II	молч-а́т	мо́лча = vaiti, vaieten	(ж, ш, щ, ч jälkeen)

Poikkeuksellinen muodostus

1. Давать-tyyppisten (suffiksin -ва- sisältävien) verbien gerundi muodostetaan infinitiivivartalosta я-tunnuksen avulla.

infinitiivi	gerundi	gerundin tunnus
дава́-ть I	дава́я = antaessa, antaen	-Я
остава́-ть-ся I	остава́ясь = jäädessä, jääden	

2. Быть-verbien gerundi on б́удучи.

Huom!

1. Kaikista verbeistä ei muodosteta tai ainakaan normaalisti käytetä imperfektiivisen aspektin gerundia. Tähän ryhmään kuuluvat:
 - чь-lopulliset verbit, esim. беречь I (säätää, varjella), мочь I (voida), печь I (leipoa, paistaa)
 - нуть-lopulliset verbit, esim. крепнуть I (vahvistua, voimistua), мокнуть I (kastua), пахнуть I (haista, tuoksua), сохнуть I (kuivua)
 - verbit, joiden preesensvartalossa ei ole vokaalia, esim. бить I (lyödä), врать I (valehdella), ехать I (ajaa), ждать I (odottaa), лить I (kaataa), пить I (juoda), рвать I (repäiä), спать II (nukkua), тереть I (hangata), шить I (ommella)
 - eräät muut verbit, esim. бежать (juosta), лезть I (kiivetä), петь I (laulaa), писать I (kirjoittaa), резать I (leikata), хотеть (haluta)
2. Imperfektiivisen aspektin gerundimuodoissa paino on yleensä samalla tavalla kuin yksikön 1. persoonassa. Poikkeuksia ovat:

лежать II (maata)	(я леж́у)	ле́жа (maatessa, maaten)
сидеть II (istua)	(я сиж́у)	сидя́ (istuessa, istuen)
стоять II (seistä)	(я стою́)	сто́я (seistessä, seisten)
молчать II (olla vaiti)	(я молчу́)	мо́лча (vaiti, vaieten)

22.1.2. Perfektiivisen aspektin gerundi

Perfektiivisen aspektin gerundi (дееприча́стие соверше́нного ви́да) muodostetaan perfektiivisten verbien preteritivartalosta.

a) jos preteritivartalo päättyy vokaaliin, gerundin tunnus on -в (lukuun ottamatta ся-verbistä, ks. b-kohta).

infinitiivi	preteriti	gerundi	gerundin tunnus
решить II	решí-л	решíв = päätettyä	-В
прочитать I	прочита́-л	прочита́в = luettua	
посмотреть II	посмотрé-л	посмотрéв = katsottua	

Huom! в-päätteisillä gerundeilla on olemassa myös vanhahtava вши-päätteinen rinnakkaismuoto, esim. решíвши.

b) ся-verbillä gerundin tunnus on -вши, jonka jälkeen ся-postfiksi on muodossa -сь.

infinitiivi	preteriti	gerundi	gerundin tunnus
вернуться I	верну́-л-ся	верну́вшись = palattua	-ВШИ-
остаться I	оста́-л-ся	оста́вшись = jäätyä	

c) jos preteritivartalo päättyy konsonanttiin, gerundin tunnus on -ши.

infinitiivi	preteriti	gerundi	gerundin tunnus
вырасти I	вы́рос	вы́росши = kasvettua	-ШИ
спасти I	спас	спáвши = pelastettua	
испечь I	испéк	испéкши = paistettua, leivottua	

Poikkeuksellinen muodostus

Alla luetelluissa tapauksissa gerundin preteritin muodostus ei noudata edellä mainittuja sääntöjä. Näistä verbeistä voi esiintyä rinnakkaisia gerundimuotoja. Seuraavissa taulukoissa annetaan nykykielessä tavalliset muodot. Hakasulkeissa mainittuja rinnakkaismuotoja voi tulla vastaan lähinnä vanhemmissa teksteissä.

1. ти-loppuisten etuliitteisten liikeverbien ja verbin найти (löytää) gerundi muodostetaan nykykielessä useimmiten yksinkertaisen futuurin monikon 3. persoonan vartalosta я-tunnuksen avulla.

infinitiivi	preteriti	gerundi	gerundin tunnus
прийти I	прид-у́т	придя́ [прише́дши] = tultua	-Я
принести I	принес-у́т	принеся́ [принёсши] = tuotua	
найти I	найд-у́т	найдя́ [наше́дши] = löydettyä	

2. ере-loppuisten verbien gerundin preteriti muodostetaan nykykielessä useimmiten infinitiivivartalosta в-tunnuksen avulla.

infinitiivi	preteriti	gerundi	gerundin tunnus
запереть I	за́пер	за́перев [за́перши] = lukittua	-В
умереть I	у́мер	у́мерев [у́мерши] = kuoltua	

3. Jos ну-loppuisen verbin preteritivartalo päättyy konsonanttiin, gerundin preteriti muodostetaan nykykielessä useimmiten infinitiivivartalosta в-tunnuksen avulla.

infinitiivi	preteriti	gerundi	gerundin tunnus
возникну-ть	возник	возникнув [возникши] = ilmaannuttua, ilmestyttyä	-В
исчезну-ть	исчез	исчезнув [ei rinnakkaismuotoa] = kadottua, hävittyä	

Huom! Jos ну-suffiksin jälkeen seuraa ся-postiksi, gerundin tunnus on muiden ся-verbien tavoin -вши-, esim. вернётся I (palata) → вернувшись (palattua).

22.2. Gerundien käyttö

Gerundit ovat ominaisia kirjoitetulle kielelle. Gerundirakenteita käytetään

- a) lauseenvastikkeina (обособленный оборот)

Возвращаясь домой , Анна встретила своего соседа.	Paluumatkalla [palatessaan] kotiin Anna tapasi naapurinsa.
Вернувшись домой , мы сразу легли спать.	Palattuamme kotiin menimme heti nukkumaan.

- b) tavan adverbiaaleina (обстоятельство образа действия)

Она поздоровалась улыбаясь .	Hän tervehti hymyillen.
Он ушёл не простившись .	Hän poistui hyvästelemättä.

Huom! Gerundeja voidaan käyttää vain, jos lauseen predikaattiverbin ilmaisemalla toiminnalla ja gerundin ilmaisemalla toiminnalla on sama subjekti. Suomessa predikaattiverbin ja lauseenvastikkeen ilmaiseman toiminnan suorittajan ei tarvitse olla sama:

sama subjekti	Luettuani kirjan lähdin elokuvaan. = Kun olin lukenut kirjan, lähdin elokuvaan.
eri subjektit	Luettuani kirjan lähdimme (Pekan kanssa) elokuvaan. = Kun olin lukenut kirjan, lähdimme (Pekan kanssa) elokuvaan.

Jälkimmäistä lausetta ei siis voi kääntää venäjän kieleen gerundirakenteen avulla, vaan tulee käyttää sivulausetta: После того как я прочитала книгу, мы (с Пёккой) пошли в кино.

Gerundi lauseenvastikkeena

Imperfektiivisen aspektin gerundin perustehtävänä on osoittaa toimintaa, joka on samanaikaista lauseen predikaattiverbin ilmaiseman toiminnan kanssa. Niinpä se vastaa kysymykseen что делая (mitä tehden/ tehdessä). Predikaatin aikamuodosta riippuen kyse voi olla samanaikaisuudesta mennessä ajassa, nykyajassa tai tulevaisuudessa:

Переводя статью , я пользовался словарём. = Когда я переводил статью , я пользовался словарём.	Kääntäessäni artikkelia käytin sanakirjaa. = Kun käänsin artikkelia, käytin sanakirjaa.
---	--

Переводя статью , я пользуюсь словарём. = Когда я перевожу статью , я пользуюсь словарём.	Kääntäessäni artikkelia käytän sanakirjaa. = Kun käänän artikkelia, käytän sanakirjaa.
Переводя статью , я буду пользоваться словарём. = Когда я буду переводить статью , я буду пользоваться словарём.	Kääntäessäni artikkelia aion käyttää sanakirjaa. = Kun käänän artikkelia, aion käyttää sanakirjaa.

Perfektiivisen aspektin gerundin perustehtävänä on osoittaa toimintaa, joka on eriaikaista lauseen predikaatti-verbien ilmaiseman toiminnan kanssa. Useimmiten gerundin ilmaisema toiminta edeltää predikaatin ilmaisemaa toimintaa. Niinpä se vastaa kysymykseen что сделав (mitä tehtyä). Predikaatin aikamuodosta riippuen kyse voi olla eriaikaisuudesta menneessä ajassa tai tulevaisuudessa:

Переведя статью , я отправила её преподавателю. = Когда я перевела статью , я отправила её преподавателю.	Käännettyäni artikkelin lähetin sen opettajalle. = Kun olin käänänyt artikkelin, lähetin sen opettajalle.
Переведя статью , я отправлю её преподавателю. = Когда я переведу статью , я отправлю её преподавателю.	Käännettyäni artikkelin lähetän sen opettajalle. = Kun olen käänänyt artikkelin, lähetän sen opettajalle.

Gerundirakenteiden avulla voidaan korvata aikaa, ehtoa, myönnytystä, syytä tai seurausta ilmaisia sivulauseita edellyttäen, että sivulauseella on sama subjekti kuin päälauseella. Gerundirakenteita suomennettaessa on toisinaan tyyllillisesti parempi käyttää sivulauseita kuin lauseenvastikkeita. Esimerkiksi:

Когда Ида работала над диссертацией , она часто посещала Россию. → Работая над диссертацией , Ида часто посещала Россию.	Kun Ida työskenteli väitöskirjansa parissa, hän kävi usein Venäjällä. → Työskennellessään väitöskirjansa parissa Ida kävi usein Venäjällä.
Если вы будете следовать этому совету , то сэкономите массу времени. → Следуя этому совету , вы сэкономите массу времени.	Jos noudatatte tätä neuvoa, säästätte paljon aikaa. → Noudattamalla tätä neuvoa säästätte paljon aikaa.
Несмотря на то что я прекрасно знала теорию , я не смогла решить задачу. → Прекрасно зная теорию , я не смогла решить задачу.	En pystynyt ratkaisemaan tehtävää, vaikka osasinkin teorian erinomaisesti.
После того как мы купили билеты на утренний поезд , мы пошли в кафе. → Купив билеты на утренний поезд , мы пошли в кафе.	Sen jälkeen kun olimme ostaneet liput aamujunaan, menimme kahvilaan. → Ostettuaamme liput aamujunaan menimme kahvilaan.
Так как мы опоздали , мы решили не входить в зал. → Опоздав , мы решили не входить в зал.	Koska saavuimme myöhässä, päätimme olla menemättä saliin.
Хотя Иван прожил в доме три года , он так и не познакомился с соседями. → Прожив в доме три года , Иван так и не познакомился с соседями.	Vaikka Ivan asui talossa kolme vuotta, hän ei siltikään tutustunut naapureihinsa.
Елизавета подошла к окну, потому что услышала шум на улице . → Услышав шум на улице , Елизавета подошла к окну.	Jelizaveta meni ikkunan luo, koska kuuli melua kadulta. → Kuultuaan melua kadulta Jelizaveta meni ikkunan luo.

Gerundirakenteella voidaan korvata myös rinnasteisia lauseita, jos niillä on yhteinen subjekti:

Галина и Ёра гуляли в парке и тихо разговаривали . → Галина и Ёра гуляли в парке, тихо разговаривая .	Galina ja Ira kävelivät puistossa ja keskustelivat hiljaa. → Galina ja Ira kävelivät puistossa hiljaa keskustellen.
Боря лежал на диване и читал книгу. → Боря читал книгу, лежа на диване .	Borja makasi sohvalla ja luki kirjaa. → Borja luki kirjaa sohvalla maaten.
Я увидела в магазине новый словарь и решила купить его. → Увидев в магазине новый словарь , я решила купить его.	Näin kaupassa uuden sanakirjan ja päätin ostaa sen. → Nähtyäni kaupassa uuden sanakirjan päätin ostaa sen.

Kun kyse on samanaikaisista toiminnoista, voi riippua puhujan näkökulmasta tilanteeseen, kumpi toiminta ilmaistaan gerundilla. Yllä olevissa esimerkeissä mahdollisia versioita olisivat myös Гуляя в парке, Галина и Ёра тихо разговаривали (Puistossa kävellessään Galina ja Ira keskustelivat hiljaa) ja Боря лежал на диване, читая книгу (Borja makasi sohvalla kirjaa lukien).

Gerundi tavan adverbialina

Tavan adverbialina toimivat gerundit muistuttavat adverbejä ja vastaavat kysymyksiin как (miten), каким образом (millä tavalla), в каком положении (missä asennossa). Ne sijoittuvat tavallisesti predikaattiverbin jälkeen lauseen loppuun. Esimerkiksi:

Профессор читает лекцию стоя .	Professori luennoi seisten.
Мы ехали в Екатеринбург не останавливаясь .	Matkustimme Jekaterinburgiin pysähtymättä.
Старик шёл хромая .	Vanhus käveli ontuen.
Бабушка спала сидя .	Isoäiti nukkui istuen.
Утренний кофе надо пить не спеша, наслаждаясь его вкусом и ароматом.	Aamukahvi tulee juoda kiirehtimättä, sen mausta ja aromeista nauttien.
Мы молча шли по коридору.	Kuljimme vaiti käytävää pitkin.

Tietyissä tapauksissa (erityisesti ilman määreitä esiintyessään) tavan adverbialina toimivat gerundit saattavat menettää verbimäisyytensä ja muuttua adverbeiksi. Tämä on ominaista muodoille молча (vaieten), стоя (seisten), сидя (istuen), лежа (maaten), kun ne esiintyvät ilman omia määreitä ja toisinaan muutenkin. Vertaa:

идти молча ≈ идти тихо	kävellä vaieten ≈ kävellä vaiti/hiljaa
петь стоя ≈ петь в стоячем положении	laulaa seisten ≈ laulaa seisoma-asennossa
спать сидя ≈ спать в сидячем положении	nukkua istuen ≈ nukkua istuma-asennossa
читать лежа ≈ читать в лежащем положении	lukea maaten ≈ lukea makuuasennossa

Pilkun käyttö gerundin yhteydessä

Venäjässä gerundit ja gerundirakenteet erotetaan tavallisesti muusta lauseesta pilkulla toisin kuin suomen lauseenvastikkeet:

Отдыхая в Турции , мы каждый день купались в море.	Turkissa lomaillessamme uimme joka päivä meressä.
Закончив работу , папа выключил компьютер.	Lopetettuaan työnsä isä sammutti tietokoneen.
Преподаватель, взглянув на часы , закончил лекцию.	Opettaja vilkaisi kelloa ja päätti luennon. [Vilkaistuaan kelloa opettaja päätti luennon.]

Pilkkuja ei kuitenkaan käytetä, jos gerundilla ei ole määreitä ja se toimii tavan adverbialina. Toiminnan tapaa kuvaava gerundi vastaa kysymyksiin как (miten), каким образом (millä tavalla), в каком положении (missä asennossa). Esimerkiksi:

Сестра читала лёжа . (в каком положении?)	Sisko luki maaten.
Дедушка говорил об этом улыбаясь . (каким образом?)	Isoisä puhui asiasta hymyillen.

Pilkku jää pois myös seuraavissa poikkeustapauksissa:

1. kun gerundirakenne on vakiintunut sanonta, esim.

сидеть/слушать затаив дыхание	istua/kuunnella henkeään pidätellen
бежать сломя голову	juosta päätä pahkaa
работать спустя рукава	työskennellä laiskasti
сидеть сложа руки	istua tekemättä mitään

Фильм был настолько интересный, что зрители сидели затаив дыхание.	Elokuva oli niin mielenkiintoinen, että katsojat istuivat henkeään pidätellen.
--	--

2. kun gerundirakenne toimii tavan adverbialina ja liittyy sisällöltään kiinteästi predikaattiverbin ilmaisemaan toimintaan. Esimerkiksi lauseessa Это упражнение делают сядя на полу (Tämä harjoitus tulee tehdä lattialla istuen) gerundirakenne vastaa kysymykseen каким образом eli kyse on siitä, millä tavalla harjoitus tehdään. Sen sijaan lauseessa Я люблю читать, сядя на полу (Tykkään lukea lattialla istuen) kyse ei ole siitä, millä tavalla lukeminen itsessään tapahtuu.

Gerundin paikka lauseessa

Gerundin paikka lauseessa vaihtelee, eikä gerundin sijoittamiselle ole tarkkoja sääntöjä. Seuraaviin tendensseihin kannattaa kuitenkin kiinnittää huomiota:

1. Ennen predikaattia sijoittuva gerundi viittaa tavallisesti toimintaan, joka

- edeltää predikaatin ilmaisemaa toimintaa, esim. Сделав упражнение, я налила себе чашку чая (Tehtyäni harjoituksen kaadoin itselleni kupin teetä).
- osoittaa syyn tai ehdon predikaatin ilmaiseman toiminnan toteutumiselle, esim. Испугавшись, ребёнок заплакал (Lapsi pelästyi ja purskahti itkuun); Уходя, гасите свет (Sammuttakaa valot poistuessanne); Хорошó выучив русский язык, вы сможете работать переводчиком (Opittuanne hyvin venäjän kielen voitte työskennellä kääntäjänä/tulkkina).

2. Predikaatin jälkeen sijoittuva gerundi viittaa tavallisesti toimintaan, joka

- tapahtuu samanaikaisesti predikaatin ilmaiseman toiminnan kanssa, esim. Анна пила чай, глядя в окно (Anna joi teetä ja katseli ulos ikkunasta).
- tapahtuu ajallisesti myöhemmin kuin predikaatin ilmaisema toiminta, esim. Иван упал, сломав руку (Ivan kaatui ja mursi kätensä).



Huom!

1. Jotkut gerundit ovat muuttuneet prepositioiksi:

- благодаря + datiivi = jnk ansiosta
- начиная с + genetiivi = alkaen jstk
- несмотря на + akkusatiivi = huolimatta jstk
- спустя + akkusatiivi = jnk kuluttua

Благодаря своему отцу Оля заинтересовалась музыкой. Начиная с этого дня библиотека закрывается в 8 часов вечера. Несмотря на плохую погоду, я решил выйти на улицу. Спустя два месяца мы встретились снова.	Olja kiinnostui musiikista isänsä ansiosta. Tästä päivästä alkaen kirjasto sulkeutuu iltakahdeksalta. Huonosta säästä huolimatta päätin lähteä ulos. Kahden kuukauden kuluttua tapasimme uudestaan.
--	--

2. Verbin говорить (puhua) gerundimuotoa käytetään monissa sanonnoissa, jotka ovat yleisiä myös puhekielessä. Kirjoituksessa ne erotetaan muusta lauseesta pilkuin. Esimerkiksi:

- говоря о + prepositionaali = puhuttaessa jstk
- не говоря о том, что... = puhumatta(kaan) siitä, että...
- по правде говоря = totta puhuen
- прямо говоря = suoraan sanottuna/sanoen
- честно говоря = rehellisesti sanottuna
- иначе говоря = toisin sanoen
- короче говоря = lyhyesti sanottuna

Честно говоря, для меня это не имеет никакого значения.	Rehellisesti sanottuna minulle sillä ei ole mitään merkitystä.
---	--

3. Persoonasten lauseiden lisäksi gerundi voi tietyissä tapauksissa liittyä myös persoonattomiin lauseisiin. Gerundin käyttö persoonattomissa lauseissa edellyttää, että predikaatin osana on infinitiivi ja semanttinen subjekti lankeaa yhteen gerundin ilmaiseman toiminnan suorittajan kanssa. Persoonattomissa gerundilauseissa predikaattina on usein välttämättömyyttä, mahdollisuutta, mahdottomuutta tai muuta modaalista merkitystä ilmaiseva predikatiivinen adverbi тyyppiä необходимо (on välttämätöntä), нужно (on tarpeen), можно (voi), невозможно (on mahdotonta). Semanttinen subjekti (modaalisen tilan kokija) on tällöin yleensä merkitykseltään geneerinen ('kuka tahansa') ja jää ilmaisematta, esim. Покупая продукты, необходимо проверять их срок годности (Elintarvikkeita ostettaessa tulee tarkistaa niiden säilyvyysaika). Mikäli edellä mainitut ehdot eivät täyty, gerundin käyttöä ei pidetä hyväksyttävänä. Ylipäätään gerundin käyttöä persoonattomissa lauseissa on hyvä välttää.

Kertauskysymyksiä luvusta 22:

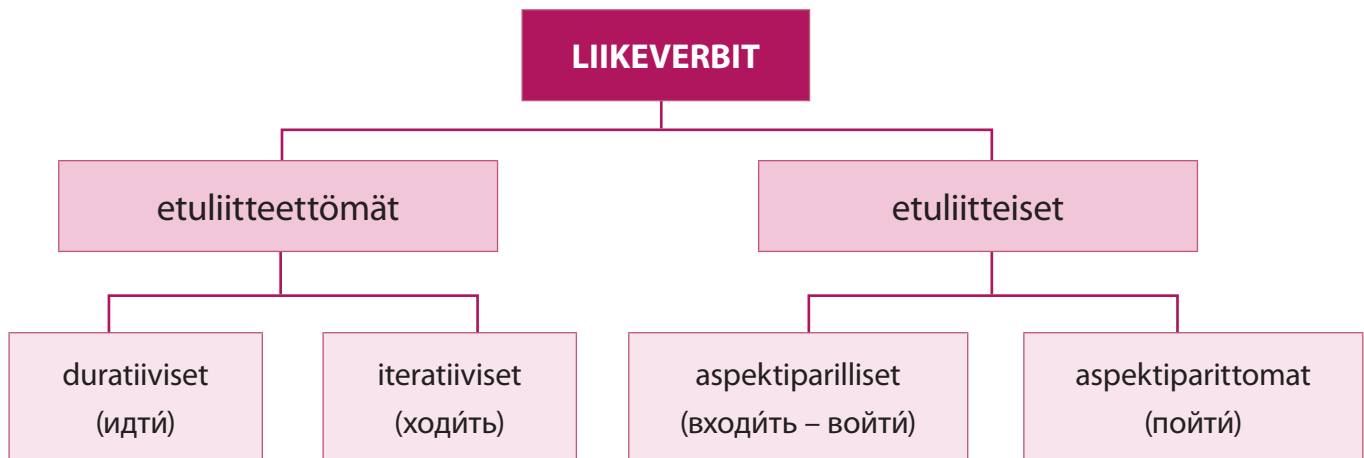
- ✓ Mitkä kaksi gerundimuotoa venäjässä on? Anna termit suomeksi ja venäjäksi.
- ✓ Minkä kahden sanaluokan ominaisuuksia gerundeilla on?
- ✓ Muodosta gerundin preesens verbeistä быть (olla), говорить (puhua), давать (antaa), молчать (olla vaii) ja читать (lukea).
- ✓ Miten ся-verbeistä muodostetaan gerundin preteriti? Muodosta gerundin preteriti verbeistä остаться^p (jäädä) ja улыбнуться^p (hymyillä).
- ✓ Miten ти-loppuisista verbeistä, kuten принести^p (tuoda) ja найти^p (löytää), muodostetaan gerundin preteriti?
- ✓ Milloin gerundirakenne voi korvata sivulauseen? Voidaanko lause "Markuksen tultua kotiin aloimme laittaa ruokaa" kääntää venäjäksi gerundirakennetta käyttäen?
- ✓ Muuta seuraavat kaksi lausetta niin, että korvaat gerundirakenteet sivulauseella: 1. Занимаясь спортом, я всегда слушаю музыку; 2. Окончив школу, Ида поступила в университет.



23. LIIKEVERBIT (ГЛАГОЛЫ ДВИЖЕНИЯ)

Liikettä ilmaisevat verbit muodostavat venäjän verbijärjestelmässä oman erikoisryhmänsä, jota on tapana kutsua liikeverbeiksi (глаголы движения). Kaikki liikkumiseen viittaavat verbit eivät kuitenkaan lukeudu liikeverbien ryhmään. Kyse on rajatusta joukosta verbejä, jotka muodostavat omanlaisensa systeemin ja eroavat kieliopillisilta ominaisuuksiltaan muista, ns. tavallisista verbeistä. Liikeverbeihin eivät kuulu esimerkiksi verbit двигаться (liikkua), гулять (kävellä, käydä kävelyllä), путешествовать (matkustella) tai прыгать (hyppiä); ne kuvaavat liikkumista, mutta käyttäytyvät tavallisten verbien tavoin.

Liikeverbit jaetaan kahteen pääryhmään: etuliitteisiin ja etuliitteettömiin (приставочные и бесприставочные глаголы движения), joilla molemmilla on omat alaryhmänsä:



23.1. Etuliitteettömät liikeverbit

Etuliitteettömät liikeverbit (бесприставочные глаголы движения) jaetaan duratiivisiin (глаголы определённого движения) ja iteratiivisiin (глаголы неопределённого движения). Ne muodostavat keskenään verbipareja, joilla on sama perusmerkitys, kuten jalkaisin tapahtuvaa liikettä kuvaavilla verbeillä идти ja ходить. Duratiiviset verbit eli verbit tyyppiä идти osoittavat tiettyyn suuntaan tapahtuvaa liikettä. Iteratiiviset verbit eli verbit tyyppiä ходить kuvaavat edestakaista, eri suuntiin tapahtuvaa tai päämäärätöntä liikettä tai eivät suoraan ota kantaa liikkeen suuntaan. On tärkeä huomata, että kaikki etuliitteettömät liikeverbit ovat aspektiltaan imperfektiivisiä; toisin sanoen duratiivisten ja iteratiivisten verbien muodostamat parit eivät ole aspektipareja.

Etuliitteettömien liikeverbien perusmerkitykset

Alla olevissa taulukoissa etuliitteettömät liikeverbit on jaettu kahteen ryhmään transitiivisuuden mukaan (ks. luku 18). Intransitiiviset liikeverbit, kuten идти ja ходить, eivät koskaan saa määreeksen suoraan akkusatiiviobjektia. Transitiivisten liikeverbien ryhmään kuuluvat muun muassa kantaen tapahtuvaa liikettä kuvaavat verbit нести ja носить, joiden yhteydessä toiminnan kohde ilmaistaan akkusatiivilla, esim. нести чемодан (kantaa matkalaukku).

Kuten taulukoissa annetut liikeverbien perusmerkitykset osoittavat, venäjän kielessä liikkumisen ja liikuttamisen muodot erotetaan hyvin tarkkaan. Siinä missä venäläinen kuvaa yksityiskohtaisesti, millä tavalla liike tai liikuttaminen tapahtuu (esim. jalkaisin, lentäen, uiden, kantaen, taluttaen, vierittäen), suomalaiselle on tärkeämpää tuoda esiin liikkeen suunta: tullaanko vai mennäänkö, viedäänkö vai tuodaanko. Jos kyse on edestakaisesta liikkeestä, suomalainen turvautuu usein pelkkään käydä-verbiin mainitsematta tarkemmin liikkumisen muotoa.

Intransitiiviset verbit

duratiivinen verbi	iteratiivinen verbi	
идти I	ходить II	mennä/tulla/kulkea (jalkaisin)
ехать I	ездить II	ajaa, matkustaa, mennä/tulla/kulkea (kulkuneuvolla)
бежать	бегать I	juosta
лететь II	летать I	lentää, matkustaa/mennä/tulla (lentäen)
плыть I	плавать I	uida, matkustaa/mennä/tulla (vesiteitse)
лезть I	лазить II / лазать I	kiivetä
ползти I	ползать I	ryömiä, kontata
брести I	бродить II	брести: kulkea vaivalloisesti/hitaasti; бродить: vaeltaa, kuljeskella ³¹

Transitiiviset verbit

duratiivinen verbi	iteratiivinen verbi	
нести I	носить II	kantaa, tuoda/viedä kantaen
вести I	водить II	taluttaa, tuoda/viedä taluttaen
везти I	возить II	kuljettaa, tuoda/viedä ajamalla
тащить II	таскать I	raahata, vetää, kiskoa, kantaa raahaten
гнать II	гонять I	ajaa takaa, ajaa/häätää pois
катить II	катать I	vierittää

Huom!

1. Verbiparista катить/катать voidaan muodostaa ся-postfiksin avulla intransitiivinen verbipari катиться/кататься. Duratiivisella катиться-verbillä on merkitykset 'vieriä; valua, virrata; ajaa, liukua' ja iteratiivisella кататься-verbillä merkitykset 'vieriä; kieriskellä; ajella'. Iteratiivista verbiä käytetään laajasti kuvattaessa eri liikkumistapoja:

кататься на машине	ajella autolla
кататься на лодке	soudella
кататься на велосипеде	pyöräillä
кататься на коньках	luistella
кататься на лыжах	hiihtää, hiihdellä
кататься на санках	kelkkailla, laskea mäkeä kelkalla
кататься верхом	ratsastaa, ratsastella

2. Verbiparista гнать/гонять voidaan muodostaa ся-postfiksin avulla intransitiivinen verbipari гнаться/гоняться, jonka perusmerkitys on 'ajaa takaa, häyryttää/häyrytellä', esim. гнаться за врагом (ajaa takaa vihollista). Lisäksi sitä käytetään kuvaannollisessa merkityksessä 'tavoitella/pyrkiä saavuttamaan jtk'. Esimerkiksi: гнаться за славой (tavoitella mainetta).

³¹ Verbien брести ja бродить perusmerkitykset annetaan tässä erikseen, koska ne eroavat hieman toisistaan. Merkityseron vuoksi verbiparia ei aina lasketa liikeverbien joukkoon.

Etuliitteettömien liikeverbien taivutus

	идти I	ходить II	ехать I	ездить II
я	иду́	хожу́	еду́	езжу́
ты	иде́шь	ходи́шь	еде́шь	эзди́шь
он	иде́т	ходи́т	еде́т	эзди́т
мы	иде́м	ходи́м	еде́м	эзди́м
вы	иде́те	ходи́те	еде́те	эзди́те
они́	иду́т	ходи́т	еду́т	езди́т
pret.	шёл, шла, шло, шли	ходи́л, ходи́ла, ходи́ло, ходи́ли	еха́л, еха́ла, еха́ло, еха́ли	эзди́л, эзди́ла, эзди́ло, эзди́ли

	бежать	бегать I	лететь II	летать I
я	бегу́	бегаю́	лечу́	летаю́
ты	бежи́шь	бегае́шь	лети́шь	летае́шь
он	бежи́т	бегае́т	лети́т	летае́т
мы	бежи́м	бегае́м	лети́м	летае́м
вы	бежи́те	бегае́те	лети́те	летае́те
они́	бегу́т	бегаю́т	леля́т	летаю́т
pret.	бежа́л, бежа́ла, бежа́ло, бежа́ли	бега́л, бега́ла, бега́ло, бега́ли	лете́л, лете́ла, лете́ло, лете́ли	лета́л, лета́ла, лета́ло, лета́ли

	плыть I	плавать I	лезть I	лазить II	/ лазать I
я	плыву́	плаваю́	лезу́	лажу́	лазаю́
ты	плыве́шь	плавае́шь	лезе́шь	лази́шь	лазае́шь
он	плыве́т	плавае́т	лезе́т	лази́т	лазае́т
мы	плыве́м	плавае́м	лезе́м	лази́м	лазае́м
вы	плыве́те	плавае́те	лезе́те	лази́те	лазае́те
они́	плыву́т	плаваю́т	лезу́т	лазя́т	лазаю́т
pret.	плы́л, плы́ла, плы́ло, плы́ли	плава́л, плава́ла, плава́ло, плава́ли	лез, лезла, лезло, лезли	лази́л, лази́ла, лази́ло, лази́ли	лаза́л, лаза́ла, лаза́ло, лаза́ли

	ползти I	ползать I	брести I	бродить II
я	ползу́	ползаю́	бреду́	брожу́
ты	ползе́шь	ползае́шь	брече́шь	броди́шь
он	ползе́т	ползае́т	брече́т	броди́т
мы	ползе́м	ползае́м	брече́м	броди́м
вы	ползе́те	ползае́те	брече́те	броди́те
они́	ползу́т	ползаю́т	бреду́т	бродя́т
pret.	полз, ползла́, ползло́, ползли́	полза́л, полза́ла, полза́ло, полза́ли	бре́л, брела́, брело́, брели́	броди́л, броди́ла, броди́ло, броди́ли

	нести I	носить II	вести I	водить II
я	несу́	ношу́	веду́	вожу́
ты	несе́шь	носи́шь	веде́шь	води́шь
он	несе́т	носи́т	веде́т	води́т

мы	несём	но́сим	ведём	во́дим
вы	несёте	но́сите	ведёте	во́дите
они́	несу́т	но́сят	веду́т	во́дят
pret.	нёс, несла́, несло́, несли́	носи́л, носи́ла, носи́ло, носи́ли	вёл, велá, велó, вели́	води́л, води́ла, води́ло, води́ли

	везти́ I	вози́ть II	тащи́ть II	таска́ть I
я	везу́	вожу́	тащу́	таска́ю
ты	везёшь	во́зишь	та́щишь	таска́ешь
он	везёт	во́зит	та́щит	таска́ет
мы	везём	во́зим	та́щим	таска́ем
вы	везёте	во́зите	та́щите	таска́ете
они́	везу́т	во́зят	та́щат	таска́ют
pret.	вёз, везла́, везло́, везли́	вози́л, вози́ла, вози́ло, вози́ли	тащи́л, тащи́ла, тащи́ло, тащи́ли	таска́л, таска́ла, таска́ло, таска́ли

	гнать II	гоня́ть I	кати́ть II	ката́ть I
я	гоню́	гоня́ю	качу́	ката́ю
ты	го́нишь	гоня́ешь	ка́тишь	ката́ешь
он	го́нит	гоня́ет	ка́тит	ката́ет
мы	го́ним	гоня́ем	ка́тим	ката́ем
вы	го́ните	гоня́те	ка́тите	ката́ете
они́	го́нят	гоня́ют	ка́тят	ката́ют
pret.	гнал, гнала́, гна́ло, гна́ли	гоня́л, гоня́ла, гоня́ло, гоня́ли	кати́л, кати́ла, кати́ло, кати́ли	ката́л, ката́ла, ката́ло, ката́ли

Huomioita etuliitteettömien liikeverbien taivutuksesta

- Osalla verbeistä tapahtuu persoonataivutuksessa vartalonmuutos. I konjugaation verbeistä tähän ryhmään kuuluvat брести́ ja весті́, joilla vartalonmuutos koskee kaikkia persoonia. II konjugaation verbeistä tähän ryhmään kuuluvat броди́ть, води́ть, вози́ть, ла́зить, летéть, носи́ть ja ходи́ть, joilla muutos tapahtuu vain yksikön 1. persoonassa.
- Verbien води́ть ja вози́ть yksikön 1. persoonan taivutusmuoto on sama: я вожу́.
- Бежа́ть-verbі таіруу II конјугааіон мукaisesti kaikissa muissa persoonissa paitsi monikon 3. persoonassa: я бегу́, ты бежи́шь, он бежи́т, мы бежи́м, вы бежи́те, они́ бегу́т.
- Verbien иди́ть ja весті́ preteritimuotoja ei muodosteta infinitiivivartalosta: он шёл/вёл, она́ шла/велá, оно́ шло/велó, они́ шли/вели́.
- Osalla verbeistä paino on persoonamuodoissa liikkuva eli yksikön 1. persoonassa päätteellä ja muissa persoonissa vartalolla. Tähän ryhmään kuuluvat броди́ть, води́ть, вози́ть, гнать, кати́ть, носи́ть, тащи́ть ja ходи́ть.
- Osalla verbeistä paino on preteritimuodoissa liikkuva. Kaikilla tí-päätteisillä paino on maskuliinissa vartalolla ja muissa muodoissa päätteellä, esim. нести́: он нёс, она́ несла́, оно́ несло́, они́ несли́. Verbeillä плыть ja гнать paino on feminiinissä päätteellä ja muissa muodoissa vartalolla: он плыл/гнал, она́ плыла́/гна́ла, оно́ плы́ло/гна́ло, они́ плы́ли/гна́ли.

Huom! Kuten imperatiivin tarkastelun yhteydessä on todettu (ks. 16.2.), ехать-verbistä ei voi muodostaa normatiivisesti hyväksyttävää imperatiivia. Imperatiivin tehtävässä käytetään etuliitteisiä imperatiivimuotoja поезжай ja поезжайте (siitä huolimatta, ettei поезжать-verbistä ole olemassa). Puhekielessä ja arkityylissä käytetään myös etuliitteettömiä imperatiivimuotoja езжай ja езжайте.

Etuliitteettömien liikeverbien käyttö

Seuraavaksi tarkastelemme etuliitteettömien liikeverbien merkityksiä. Sitä ennen on syytä muistuttaa, että duratiivisten ja iteratiivisten verbien muodostamat parit eivät ole aspektipareja. Sekä идти- että ходить-ryhmän verbit ovat aspektiltaan imperfektiivisiä.

Duratiiviset liikeverbit osoittavat:

1. tietyllä hetkellä tiettyyn suuntaan tai tiettyä päämäärää kohti tapahtuvaa liikettä:

Кolja едет в Москву. Куда ты несёшь книги? Смотри, вон она бежит. Я видел, как он катил бочку в подвал. Оксана читала газету, когдаехала домой на автобусе. Бабушка позвонила мне, когда я шла на тренировку.	Kolja on matkalla Moskovaan. Minne viet kirjoja? Katso, tuolla hän juoksee. Näin kun hän kieritti tynnyriä kellariin. Oksana luki lehteä matkustaessaan bussilla kotiin. Isoäiti soitti minulle, kun olin menossa harjoituksiin.
--	---

2. toistuvasti yhteen suuntaan tapahtuvaa liikettä, jos korostetaan liikkeen suuntaa:

Каждый день я иду на работу пешком, а обратно еду на автобусе. До Санкт-Петербурга мы обычно едем на поезде, а от Санкт-Петербурга до Москвы летим на самолёте.	Menen joka päivä töihin kävellen, mutta takaisin kuljen bussilla. Menemme Pietariin asti yleensä junalla, mutta Pietarista Moskovaan matkustamme lentokoneella.
--	--

Huom! Duratiivisten liikeverbien preesensia käytetään myös futuurin merkityksessä, jolloin se osoittaa lähitulevaisuudessa tapahtuvaksi suunniteltua liikettä:

Послезавтра мы идём в театр.	Menemme teatteriin ylihuomenna.
------------------------------	---------------------------------

Varsinainen futuurimuoto (liittofutuuri) ilmaisee yhteen suuntaan tapahtuvaa liikettä, jonka aikana jokin toinen toiminta tapahtuu:

Завтра, когда мы будем идти мимо театра, мы купим билеты.	Ostamme liput huomenna, kun menemme teatterin ohii.
---	---

Iteratiiviset liikeverbit osoittavat:

1. toistuvaa edestakaista liikettä:

Ира часто ездит в Финляндию. Два раза в месяц Григорий летает в командировку в Германию. По субботам родители возили Мишу к бабушке. В следующем году я буду ходить в бассейн как минимум раз в неделю.	Ira käy usein Suomessa. Grigori käy kaksi kertaa kuussa lentäen työmatkalla Saksassa. Lauantaisin vanhemmat veivät Mišan mummolaan. Ensi vuonna aion käydä uimassa vähintään kerran viikossa.
--	--

2. menneessä ajassa kerran tapahtunutta edestakaista liikettä:

На прошлой неделе Лев ездил в Киев. В субботу мы ходили в театр.	Lev kävi viime viikolla Kiovassa. Kävimme lauantaina teatterissa.
---	--

3. eri suuntiin tapahtuvaa tai päämäärätöntä liikettä:

Дети бегают по берегу. Дедушка долго ходил по парку. Над морем летают чайки. По веречам она любила бродить по улицам старого города. Зачем ты всегда таскаешь с собой планшет?	Lapset juoksentelevat rannalla. Isoisä käveli kauan puistossa. Meren yllä lentelee lokkeja. Iltaisin hän kuljeskeli mielellään pitkin vanhan kaupungin katuja. Minkä takia raahaat aina tablettitietokonetta mukanas?
--	---

4. kykyä, taitoa, tarua liikkuu:

Маше всего 10 месяцев, а она уже ходит. Света хорошо плавает. Мне не нравится летать на самолёте. Ты умеешь кататься на коньках?	Maša on vasta 10 kuukauden ikäinen, mutta osaa jo kävellä. Sveta on hyvä uimaan. En pidä lentokoneella matkustamisesta. Osaatko luistella?
---	---

Huomioita etuliitteettömien liikeverbien käytöstä

1. Kun kyse on toistuvasta edestakaisesta liikkeestä, ходить ja ездить voidaan usein korvata verbillä бывать (olla, käydä). Huomaa kuitenkin, että бывать-verbien yhteydessä paikkaa ilmaiseva adverbiaali vastaa kysymykseen где (missä), kun taas ходить- ja ездить-verbien yhteydessä se vastaa kysymykseen куда (minne):

Я часто езжу в Россию (куда?). = Я часто бываю в России (где?).	Käyn usein Venäjällä.
--	-----------------------

Kun kyse on menneessä ajassa kerran tapahtuneesta edestakaisesta liikkeestä, ходить ja ездить voidaan yleensä korvata verbillä быть (olla, käydä), jonka yhteydessä paikan määre vastaa kysymykseen где (missä):

Вчера мы ходили в театр (куда?). = Вчера мы были в театре (где?).	Kävimme eilen teatterissa.
--	----------------------------

Kuten edellä annetuissa esimerkeissä, verbit ходить ja ездить voidaan usein suomentaa käydä-verbillä, jonka yhteydessä paikan adverbiaali vastaa kysymykseen "missä". Suomen verbit tyyppiä mennä, matkustaa ja tulla sen sijaan käyttäytyvät paikan määreen suhteen venäjän liikeverbien tavoin:

Мы с сестрой идём в театр (куда?). Мы едем за границу (куда?) всей семьёй. Сегодня мама шла с работы (откуда?) домой (куда?) пешком.	Menemme siskoni kanssa teatteriin (minne?). Matkustamme ulkomaille (minne?) koko perheen voimin. Äiti tuli tänään kävellen töistä (mistä?) kotiin (minne?). / Äiti käveli tänään töistä (mistä?) kotiin (minne?).
--	--

2. Kun on kyse eri suuntiin tapahtuvasta liikkeestä tai liikkeestä ilman päämäärää, iteratiivisten eli ходить-ryhmän verbien yhteydessä käytetään paikan adverbiaaleja, jotka vastaavat kysymykseen где (missä). Tässä merkityksessä paikan adverbiaali on usein ilmaistu prepositiorakenteella по + datiivi. Kuitenkin myös muunlaisia paikan adverbiaaleja käytetään laajasti. Esimerkiksi:

Макс возил меня по городу. Девочки бегают по саду / в саду. Мы долго ходили по музею / около дома. В néбе / Над óзером летают чайки.	Max ajelutti minua pitkin kaupunkia. Tytöt juoksentelevat puutarhassa. Kuljeskelimme kauan museossa / talon luona. Taivaalla / järven yllä lentelee lokkeja.
---	---

Iteratiivisten verbien yhteydessä по + datiivi osoittaa paikkaa, jonka alueella liike tapahtuu. Samaa prepositiorakennetta käytetään myös duratiivisten eli идти-ryhmän verbien yhteydessä. Tällöin se osoittaa paikkaa, jota pitkin liike tapahtuu. Vaikka liike ei etenisikään täysin suoraviivaisesti, liikkeellä on aina tietty suunta:

По тропинке ползёт змея. Пароход плывёт по Волге.	Polkua pitkin luikertelee käärme. Laiva kulkee Volgaa pitkin.
--	--

3. Auton, junan, metron, linja-auton ja raitiovaunun omasta liikkeestä puhuttaessa käytetään yleensä verbejä идти/ходить. Usein myös verbit ехать/ездить ovat mahdollisia. Myös laivojen omasta liikkeestä käytetään verbejä идти/ходить. Niiden ohella voidaan yleensä käyttää verbejä плыть/плавать, mutta ei verbejä ехать/ездить.

Куда идёт/едет этот автобус? Машина шла/ехала быстро. Поезд идёт/едет со скоростью 200 километров в час. Пароход идёт/плывёт в Одессу.	Minne tämä linja-auto menee? Auto ajoi nopeasti. Juna kulkee 200 kilometrin tuntivauhtia. Laiva on matkalla Odessaan.
---	--

Lentokoneiden omasta liikkeestä puhuttaessa tavallisesti vain verbit летить/летать ovat mahdollisia. Traktorin ja moottoripyörän liikkeestä käytetään yleensä verbejä ехать/ездить.

Смотри, вон летит самолёт. По дороге ехал трактор. Мотоцикл едет прямо на нас.	Katso, tuolla menee (lentää) lentokone. Tiellä ajoi traktori. Moottoripyörä ajaa suoraan meitä kohti.
--	---

Kun kyse on kulkuvälineellä matkustamisesta eikä kulkuvälineen omasta liikkeestä, pyörillä kulkevista kulkuvälineistä on aina käytettävä verbejä ехать/ездить. Lentokoneista käytetään vastaavissa tapauksissa verbejä лететь/летать. Laivalla matkustamisesta käytetään useimmiten verbejä плыть/плавать, mutta myös verbit ехать/ездить ovat mahdollisia. Esimerkiksi:

Мы ехали в центр на автобусе. Туристы плыли (/ехали) на корабле из Хельсинки в Таллин.	Matkustimme keskustaan linja-autolla. Turistit matkustivat laivalla Helsingistä Tallinnaan.
---	--

4. Etuliitteettömiä liikeverbejä käytetään myös kuvaannollisessa merkityksessä ja monissa vakiintuneissa ilmaisuissa. Esimerkiksi:

время идёт/бежит/летит	aika kulkee/rientää/lentää
время ползёт	aika matelee
тебе идёт этот цвет / эта юбка	tuu väri/hame sopii sinulle

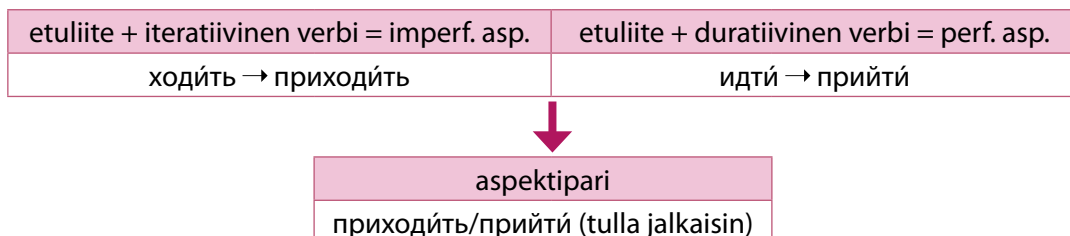
фильм идёт в кинотеатрах	elokuva menee elokuvateattereissa
речь идёт о...	kyse on jstk
идёт снег/дождь	sataa lunta/vettä
хóдят слухи	liikkuu huhuja
хóдить в джінсах	käyttää farkkuja (kulkea farkuissa)
нести́ ответственность	kantaa vastuu
носи́ть очки́	käyttää silmäaseja
вести́/води́ть маши́ну	ajaa autoa
вести́ кружо́к рисо́вания	vetää piirustuskerhoa
вести́ уро́к	pitää oppituntia
вести́ себя́	käyttäytyä
води́ть соба́ку гуля́ть (= выгу́ливать/выгуля́ть соба́ку)	ulkoiluttaa koiraa
води́ть когó-либо за́ нос	vetää jkta nenästä, petkuttaa/huijata jkta
ей не везёт в любви́	hänellä ei ole onnea rakkaudessa
везти́/вози́ть ребё́нка в коля́ске	työntää lasta lastenvaunuissa
кати́ть/кати́ть ребё́нка в коля́ске	työntää lasta lastenvaunuissa
кати́ть дете́й на маши́не	ajeluttaa lapsia autolla
гнать маши́ну	kaahata, ajaa autolla kaasua pohjassa
гоня́ть на мотоци́кле	ajaa huristella moottoripyörällä
гоня́ть мяч / в футбо́л	potkia palloa / pelata futista
гна́ться за успе́хом	tavoitella menestystä

23.2. Etuliitteiset liikeverbit

Kun etuliitteettömiin liikeverbeihin liitetään etuliitteitä, syntyy uuden merkityksen omaavia liikeverbejä, jotka voivat olla aspektiparillisia tai aspektiparittomia.

23.2.1. Aspektiparilliset etuliitteiset liikeverbit

Suurin osa etuliitteisistä liikeverbeistä (приста́вочные глаго́лы движе́ния) on aspektiparillisia. Imperfektiivinen aspekti saadaan liittämällä etuliite iteratiiviseen eli хóдить-ryhmän verbiin ja perfektiivinen aspekti liittämällä sama etuliite duratiiviseen eli идти́-ryhmän verbiin. Esimerkiksi:



Huom!

- Verbin идти́ vartalo lyhenee etuliitteiden yhteydessä muotoon -йти, esim. прийт́и^P (tulla jalkaisin), выйт́и^P (astua ulos). Muissa duratiivisissa verbeissä ei tapahdu muutoksia etuliitteitä lisättäessä.
- Seuraavien iteratiivisten verbien vartalo muuttuu, kun niihin liitetään etuliite:

э́здить	→	-езжа́ть
пла́вать	→	-пльва́ть
ла́зить	→	-леза́ть
таска́ть	→	-та́скивать
ката́ть	→	-ка́тывать
броди́ть	→	-бредáть
бе́гать	→	-бегáть
по́лзать	→	-полза́ть

esim.
 уезжа́ть (matkustaa pois)
 вы́таскивать (raahata ulos)
 прибега́ть (tulla juosten)

3. Kun идти́-verbiin liitetään konsonanttiin päättyvä etuliite, etuliitteen ja vartalon väliin lisätään o, esim. войти́^p (astua sisään), он воше́л^p (hän astui sisään).
4. Verbien éхать ja -езжа́ть kanssa konsonanttiin päättyvän etuliitteen jälkeen kirjoitetaan kova merkki, esim. въезжа́ть/въéхать (ajaa sisään).
5. Kuten imperatiivin käsittelyn yhteydessä on todettu (ks. 16.2.), éхать-loppuisilla perfektiivisen aspektin verbeillä imperatiivi on sama kuin vastaavalla imperfektiivisellä verbillä. Esimerkiksi aspektiparilla приезжа́ть/приéхать (saapua) molempien aspektien imperatiivin tehtävässä käytetään muotoja приезжа́й ja приезжа́йте.

Aspektiparillisten liikeverbien etuliitteet

Alla olevaan taulukkoon on koottu etuliitteiden keskeisimmät merkitykset aspektiparillisten liikeverbien yhteydessä. Aspektiparittomien etuliitteisten liikeverbien merkitykset kuvataan luvussa 23.2.2.

при-	saapuminen	И́ра приéхала в Москвú.	Ira saapui Moskovaan.
у-	poistuminen	Ива́н уше́л с рабо́ты.	Ivan lähti (poistui) töistä.
в(о)-	sisään	Де́вочка вхо́дит в ко́мнату.	Tyttö menee sisään huoneeseen.
	ylös ³²	Ко́шка влэ́зла на де́рево. Мы с трудо́м въéхали на холм.	Kissa kiipesi puuhun. Pääsimme hädin tuskin autolla kukkulan huipulle.
вы-	liike ulos	Па́па вы́шел из ко́мнаты.	Isä lähti (astui ulos) huoneesta.
	väliaikainen poissaolo	А́нна вы́шла на мину́тку.	Anna poistui hetkeksi paikalta.
	lähtö	Самолёт вылетáет в пять. Мы вы́шли из до́ма в во́семь.	Lentokone lähtee viideltä. Lähdimme kotoa kahdeksalta.
	liike aukealle paikalle / näkyviin	Певéц вы́шел на сцэ́ну. Из-за угла́ вы́бежал ма́льчик.	Laulaja tuli lavalle. Kulman takaa juoksi poika.
под(о)-	lähestyminen näköetäisyydeltä	Ка́тя подошла́ к окну́.	Katja meni ikkunan luo.
	kulkuneuvon tulo pysäkillle	Авто́бус подоше́л к останóвке.	Linja-auto tuli pysäkillle.
от(о)-	kauemmaksi siirtyminen	Отойдí от окна́! Мы отошли́ в сто́рону.	Mene pois ikkunan luota! Me siirryimme syrjään.
	toimittaa jtk jhk	Отнесí письмо́ на по́чту! Отвезí дете́й к ба́бушке!	Vie kirje postiin! Vie lapset isoäidille!
	kulkuneuvon lähtö	По́езд отхо́дит в 20:45.	Juna lähtee kello 20.45.

³² Merkityksessä 'ylös' käytetään verbistä riippuen joko etuliitettä в- tai вз-/вс-/вос-, esim. въезжа́ть/въéхать, влэ́зть/влэ́зть, вта́скивать/втащíть, вка́тывать/вкатíть; всхо́дить/взойти́, взлетáть/взлетéть, вспльва́ть/вспльы́ть. Muutamilla verbeillä on tässä merkityksessä kaksi rinnakkaista muotoa, esim. вбегáть/вбежа́ть ja взбегáть/взбежа́ть.

до-	liike johonkin asti	Мы дошли́ до моста́. Я до́ехал до университета́ за де́сять минут.	Kävelimme sillalle asti. Ajoin yliopistolle kymmenessä minuutissa.
	kulkureitin kysyminen	Как до́ехать до стади́она?	Miten stadionille pääsee?
	matkan luonnehdinta	Как вы до́ехали?	Miten matkanne sujui?
пере-	liike yli	Мы перешли́ (через) доро́гу.	Ylitimme tien.
	liike paikasta toiseen	Мы перешли́ в друго́ю аудито́рию. Инна пере́едет в Москву́.	Siirryimme toiseen luentosaliin. Inna muuttaa Moskovaan.
	liike yläpuolitse	Мяч перелетел́ через забóр.	Pallo lensi aidan yli.
про-	liike ohi	Разрешите́ пройти́. Не проходи́те мимо́!	Voisinko päästä́ (kulkemaan) ohitsenne? Älkää kävelkö ohi!
	liike läpi, kautta, välistä	Мы прошли́ через двор. Она́ прошла́ ме́жду стола́ми.	Kävelimme pihan poikki. Hän meni pöytien lomasta.
	liike peremmälle	Директор поздоровался с секретаршей и прошёл к себе́ в кабинет. Проходи́те, пожа́луйста!	Johtaja tervehti sihteeriä ja meni (peremmälle) omaan työhuoneeseensa. Käykää peremmälle!
	liike vahingossa ohi	Я засну́ла и прое́хала свою́ остано́вку.	Nukahdin ja ajoin (vahingossa) pysäkkini ohi.
	tietyn välimatkan kulkeminen	Тамара пробежа́ла 100 ме́тров за 12 секун́д. Ско́лько остано́вок нам на́до прое́хать?	Tamara juoksi 100 metriä 12 sekunnissa. Kuinka monta pysäkinväliä meidän pitää matkustaa?
	kulkureitin kysyminen	Как пройти́ на Кра́сную пло́щадь?	Miten Punaiselle torille pääsee?
за-	pistäytyminen	Я зайдú к тебе́ за́втра. По доро́ге домо́й на́до бу́дет зайти́ в апте́ку.	Pistäydyn luonasi huomenna. Kotimatalla pitää poiketa apteekissa.
	liike taakse	Сóлнце зашло́ за тучу́.	Aurinko meni pilven taa.
	liike ylös	Ко́шка залезла́ на дере́во.	Kissa kiipesi puuhun.
	liike syvälle tai pitkälle	Мать бо́ялась, что́бы сын не заплы́л сли́шком далеко́ от бе́рега. Ма́льчик залез под крова́ть.	Äiti pelkäsi, ettei poika vain uisi liian kauaksi rannasta. Poika ryömi sängyn alle (piiloon).
о-, об-, обо-	kiertäminen ohi	Де́душка обошёл́ лужу́.	Isoisä kiersi lätäkön.
	liike ympäri	Мы обошли́ вокрúг зда́ния.	Kiersimme talon ympäri.
	liike kaikissa kohteissa käyden	Тури́сты обошли́ все за́лы музе́я. Ка́ждое у́тро врач обхо́дит всех больны́х.	Turistit kiersivät museon kaikki salit. Lääkäri kiertää kaikki potilaat läpi joka aamu.
вз(о)-, вс-, вос-	liike ylös (ks. alaviite 32, s. 248)	Пти́ца взлетела́ на дере́во. Сóлнце возо́шло.	Lintu lensi puuhun. Aurinko nousi.
с(о)-	liike jltk pinnalta alas tai sivuun	Пти́ца слетела́ с ветки́. Сойди́ с доро́ги. По́езд сошёл с ре́льсов.	Lintu lensi oksalta. Siirry tieltä syrjään. Juna suistui raiteilta.

с- / с(о)- (+ ся)	liike eri suunnilta yhteen paikkaan	Все вѣщи снесли в одну комнату. На конференцию съехались участники из разных стран.	Kaikki tavarat kannettiin yhteen huoneeseen. Konferenssiin saapui osallistujia eri maista.
раз- / раз(о)- (+ ся)	liike yhdestä pisteestä eri suuntiin	Почтальон разнёс письма. Лекция кончилась, и все разошлись по домам.	Postinjakaja jakoi kirjeet. Luento päättyi, ja kaikki lähtivät kotiin.

Aspektiparillisten liikeverbien käyttö

Imperfektiivinen aspekti

1. osoittaa puhehetkellä tapahtuvaa tai menneessä ajassa tietyllä hetkellä meneillään ollutta liikettä:

Лодка отплывáет от бѣрега. Дѣти переходят через доро́гу. Ната́лия позвони́ла мне, когда́ я уходила́ в теа́тр.	Vene lipuu rannasta. Lapset ovat ylittämässä tietä. Natalia soitti minulle, kun olin lähdössä teatteriin.
---	---

2. osoittaa toistuvaa liikettä:

Обы́чно я выхожу́ из до́ма в де́вять часо́в. Ле́том ба́бушка бу́дет захо́дить к нам ка́ждый день. Ра́ньше Пе́тя приходил на рабо́ту в де́сять часо́в.	Lähden tavallisesti kotoa yhdeksältä. Kesällä isoäiti aikoo käydä meillä joka päivä. Aikaisemmin Petja tuli töihin kymmeneltä.
---	--

3. osoittaa menneessä ajassa kerran tapahtunutta edestakaista liikettä:

Сего́дня к нам приходили́ го́сти. Брат уезжа́л в Пра́гу на неде́лю.	Meillä kävi tänään vieraita. Veli oli viikon Prahassa.
--	---

Huom!

1. При-etuliitteiset imperfektiiviset liikeverbit ovat siinä suhteessa poikkeuksellisia, että ne eivät osoita parhaillaan tapahtuvaa tai tietyllä hetkellä jatkunutta liikettä. Ne ilmaisevat vain toistuvaa tai kerran tapahtunutta edestakaista liikettä:

Пе́кка живѣт в Москвѣ, но ча́сто приезжа́ет в Финля́ндию. Гали́на приходила́ за билѣтами.	Pekka asuu Moskovassa, mutta käy usein Suomessa. Galina kävi hakemassa liput.
---	--

Näin ollen esimerkiksi lausetta "Olemme saapumassa Helsinkiin" ei voida kääntää venäjään приезжать-verbien avulla. Parhaillaan tapahtuva liike voidaan tässä tapauksessa ilmaista под-etuliitteisellä liikeverbillä, lähestymistä tarkoittavalla приближаться-verbillä tai saapumista tarkoittavalla прибывать-verbillä: Мы подъезжа́ем/приближа́емся к Хе́льсинки; Мы прибыва́ем в Хе́льсинки. Kun ilmaistaan näköetäisyydeltä tapahtuvaa tulemistä (eli puhujaa kohti puhehetkellä suuntautuvaa liikettä), suomen tulla-verbien vastineena käytetään etuliitteetöntä duratiivista liikeverbiä: Смотри́! Ма́ша иде́т (Katso! Tuolta tulee Maša).

2. Etuliitteisten liikeverbien preesens voi osoittaa lähitulevaisuudessa tapahtuvaa liikettä:

Самолѣт прилетáет в семь часо́в. Мой моско́вский друг уезжа́ет до́мой в пѣтницу.	Lentokone saapuu seitsemältä. Moskovalainen ystäväni matkustaa kotiin perjantaina.
---	---

Tulevasta toiminnasta puhuttaessa voidaan normaaliin tapaan käyttää myös varsinaisia futuurimuotoja:
Самолёт прилетит в семь часов, Мой московский друг уедет домой в пятницу.

Perfektiivinen aspekti

Aspektiparillisten etuliitteisten liikeverbien perfektiivinen aspekti osoittaa menneessä ajassa kerran tapahtunutta loppuun suoritettua liikettä tai tulevaisuudessa loppuun suoritetuksi ajateltavaa liikettä:

Вчера к нам приехали гости из Китая. Мальчик перебежал через дорогу. Когда дети ушли в кино, мама стала слушать аудиокнигу. Я уйду с работы в два часа. Когда ты придёшь домой?	Meille tuli eilen vieraita Kiinasta. Poika juoksi tien yli. Kun lapset olivat lähteneet elokuviin, äiti alkoi kuunnella äänikirjaa. Lähden töistä kahdelta. Milloin tulet kotiin?
---	---

Huom! Siinä missä imperfektiivisten liikeverbien preteriti voi osoittaa menneessä ajassa kerran tapahtunutta edestakaista liikettä, vastaava perfektiivinen verbi osoittaa liikettä, joka on tapahtunut vain yhteen suuntaan:

imperfektiivinen aspekti	perfektiivinen aspekti
К нам приходили гости. Meillä kävi vieraita. [Vieraat ovat jo lähteneet.]	К нам пришёл гости. Meille tuli vieraita. [Vieraat eivät ole vielä lähteneet.]

Huomioita aspektiparillisten etuliitteisten liikeverbien käytöstä

1. Под- ja при-etuliitteiset liikeverbit voidaan usein kääntää suomeksi tulla-verbillä.

Юлия подошла ко мне. Юлия пришла ко мне.	Julia tuli luokseni.
---	----------------------

Vaikka suomenkielinen käänösvastine onkin sama, venäjänkielisillä esimerkkilauseilla on selvä merkitysero. Под-etuliitettä käytettäessä kyse on lyhyistä etäisyyksistä; verbillä подойти on merkitys 'mennä lähelle jotakuta/ jotakin'. Прийти-verbi sen sijaan osoittaa, että Julia on saapunut paikalle (esim. puhekumppanin kotiin) jostain kauempra. Myös etuliitteillä от- ja у- on vastaava merkitysero: ensin mainittu (от-) ilmaisee lähietäisyydellä tapahtuvaa loitontumista kauemmaksi jonkun/jonkin luota ja jälkimmäinen (у-) poistumista paikalta:

Лидя встала и отошла от стола. Саша почувствовал себя плохо и ушёл домой.	Lida nousi ylös ja siirtyi kauemmaksi pöydän luota. Sašalle tuli huono olo ja hän lähti kotiin.
--	--

2. Transitiivisten liikeverbien нести, вести ja везти yhteydessä от-etuliitteellä on merkitys 'viedä tiettyyn paikkaan', 'viedä sinne minne kuuluu' tai 'viedä/palauttaa takaisin':

Я отнёс пальто в химчистку. Тётя Аня всегда отводит Ирочку в детский сад. Скорая помощь отвезла пострадавших в больницу. Отнеси книги на место.	Vein takin pesulaan. Anja-täti vie pikku Iran aina päiväkotiin. Ambulanssi vei onnettomuuden uhrin sairaalaan. Vie kirjat paikoilleen.
--	---

3. Liikennevälineiden lähdöstä puhuttaessa käytetään от- ja у-etuliitteisiä verbejä. Lentokoneista puhuttaessa вы-etuliite on kuitenkin tavallisempi kuin от-. Kulkuvälineiden omasta liikkeestä puhuttaessa käytetään usein идти- ja ходить-verbien etuliitteisiä muotoja, ei kuitenkaan lentokoneista. Esimerkiksi:

Автóбус отхóдит (/отойдёт/отъезжáет/ отъéдет) через 5 минут.	Linja-auto lähtee 5 minuutin kuluttua.
Автóбус ухóдит (/уйдёт/уезжáет/уéдет) через 5 минут.	
Когдá мы приéхали на вокзáл, наш пóезд ужé ушёл (/уэхал/отошёл/отъэхал).	Kun saavuimme asemalle, junamme oli jo lähtenyt.
Самолёт в Москвú вылетáет (/вылетит/улетáет/ улетит) в семь.	Lentokone Moskovaan lähtee seitsemältä.

4. Etuliitteettömien liikeverbien tavoin etuliitteisiä liikeverbejä käytetään myös kuvaannollisessa merkityksessä ja monissa vakiintuneissa ilmaisuissa. Esimerkiksi:

войтí в истóрию	jäädä historiaan
вхóдить/войтí в мóду	tulla muotiin
выхóдить/выйти из мóды	mennä pois muodista
выхóдить/выйти на пénсию	jäädä eläkkeelle
ухóдить/уйтí на пénсию	jäädä eläkkeelle
выхóдить/выйти зáмуж за когó (akk.)	mennä naimisiin jkn kanssa
схóдить/сойтí с умá	mennä järjiltään, tulla hulluksi
прихóдить/прийтí в себя	tointua, tulla tajuihinsa
перевóдить/перевестí статью	kääntää artikkeli
переносíть/перенестí боль	sietää/kestää kipua
выносíть/вынести боль	sietää/kestää kipua
перехóдить/перейтí на ты	tehdä sinunkaupat
провóдить/провестí óтпуск/кани́кулы	viettää lomaa
прохóдить/пройтí нóвую тéму на урóке	käydä läpi (/ käsitellä) tunnilla uusi aihe
пройтí экзáмен	läpäistä tentti
пройтí педагогическую прáктику	suorittaa opetusharjoittelu

Liikeverbien yhteydessä käytettäviä prepositiorakenteita

Monien etuliitteisten liikeverbien yhteydessä paikan adverbiaali voi vastata sekä kysymykseen *кудá* (minne) että kysymykseen *откúда* (mistä). Joidenkin liikeverbien kohdalla toinen kysymyksistä on tyypillisempi ja toinen taas harvinaisempi. Esimerkiksi *в*-etuliitteisten, *sisään* tapahtuvaa liikettä ilmaisevien verbien yhteydessä paikan adverbiaali vastaa usein kysymykseen *кудá*, kun taas *etääntymistä* tai *loitontumista* ilmaisevien *от*-etuliitteisten liikeverbien yhteydessä paikan adverbiaali vastaa tyypillisimmin kysymykseen *откúда*. Joidenkin etuliitteiden yhteydessä mahdollisten prepositioiden joukko on rajallisempi kuin toisten. Seuraavaan taulukkoon on koottu esimerkkejä etuliitteisten liikeverbien yhteydessä esiintyvistä prepositiorakenteista.

при-	Я пришлá на рáбóту в семь. Лев привёз этот сувенир из Китáя. К нам приходили гóсти. Скóро веснá, и с юга прилетят птíцы. Сестрá принеслá от бáбушки стáрый альбóм с фотографíями.	Tulin töihin seitsemältä. Lev toi tämän matkamuiston Kiinasta. Meillä kävi vieraita. Kohta on kevät, ja linnut saapuvat etelästä. Sisko toi isoäidin luota vanhan valokuva-albumin.
------	---	---

у-	<p>Она уехала в Тверь. Завтра мы улетаем на родину. Оля уже ушла с работы. Брата нет дома, он ушёл к Кате. Мы уехали от друзей поздно вечером. Уведи отсюда собаку, дети её боятся.</p>	<p>Hän matkusti Tveriin. Lennämme huomenna kotimaahan. Olja on jo lähtenyt töistä. Veli ei ole kotona, hän lähti Katjalle. Lähdimme ystävien luota myöhään illalla. Vie koira pois täältä, lapset pelkäävät sitä.</p>
в(о)-	<p>Отец вошёл со двора в дом. Грузовик въехал на строительную площадку. Подозреваемого ввели в зал суда. Дети влезли на дерево. Мы внесли вещи на третий этаж.</p>	<p>Isä meni pihalta sisälle taloon. Kuorma-auto ajoi rakennustyömaalle. Rikoksesta epäilty talutettiin oikeussaliin. Lapset kiipesivät puuhun. Kannoimme tavarat kolmanteen kerrokseen.</p>
вы-	<p>Я вышла из дома в 7 часов. Мы вынесли мебель из квартиры в коридор. Скрипач вышел на сцену и начал играть.</p>	<p>Lähdin kotoa seitsemältä. Kannoimme huonekalut asunnosta (ulos) käytävälle. Viulunsoittaja meni lavalle ja alkoi soittaa.</p>
от(о)-	<p>Полина отошла от окна. Автобус отъехал от остановки. Лодка отплывает от берега. Брат отвёл меня в сторону. Марина отнесла письмо на почту. Завтра я отвезу вас в гостиницу.</p>	<p>Polina siirtyi kauemmaksi ikkunan luota. Linja-auto lähti pysäkiltä. Vene lipuu rannasta. Veli vei (talutti) minut syrjään. Marina vei kirjeen postiin. Vien teidät huomenna hotellille.</p>
под(о)-	<p>На улице ко мне подошли японские туристы. Дети подбежали к отцу. Трамвай подъехал к остановке. Маша подвезла меня к самому дому.</p>	<p>Kadulla luokseni tuli japanilaisia turisteja. Lapset juoksivat isän luo. Raitiovaunu tuli pysäkillä. Maša heitti minut autolla aivan kotiovelle.</p>
за-	<p>По дороге домой я найду на рынок. После театра мы заезжали ещё к друзьям.</p> <p>Дети забежали глубоко в лес. Лев заехал за мной на машине, и мы поехали в ресторан. Котика забежала за дерево. Солнце зашло за горизонт. В дом заползла змея. Девочка залезла на дерево. Он закатил бочку в подвал.</p>	<p>Poikkean kotimatalla torilla. Teatterin jälkeen poikkesimme vielä ystävien luokse. Lapset juoksivat syvälle metsään. Lev haki minut autolla, ja lähdimme ravintolaan.</p> <p>Kissa juoksi puun taakse. Aurinko laski horisontin taa. Taloon luikerteli käärme. Tyttö kiipesi puuhun. Hän vieritti tynnyrin kellariin.</p>
пере-	<p>Николай переехал из города в деревню. Я всегда перехожу дорогу по пешеходному переходу. Дети перебегают от одной карусели к другой. Давай переплывём на другую сторону реки! Птица перелетала с ветки на ветку. Мяч перелетел через ворота.</p>	<p>Nikolai muutti kaupungista maalle. Ylitän aina kadun suojatietä pitkin.</p> <p>Lapset juoksevat karusellilta toiselle. Uidaan toiselle puolelle jokea! Lintu lenteli oksalta oksalle. Pallo lensi maalin yli.</p>
про-	<p>Автобус проехал мимо театра. Скажите, пожалуйста, как пройти к Большому театру / на стадион? Он прошёл по коридору несколько метров и остановился. Проходите в комнату! Она провела меня в зал. Они прошли через лес / между столами.</p>	<p>Linja-auto ajoi teatterin ohi. Voisitteko sanoa, miten Bolšoi-teatterille / stadionille pääsee? Hän kulki muutaman metrin käytävää pitkin ja pysähtyi. Käykää peremmälle huoneeseen! Hän ohjasi minut peremmälle saliin. He menivät metsän läpi / pöytien välistä.</p>

до-	Мы дошли до станции метро за 20 минут. Медсестра довела больного до постели. Игорь довёз меня до аэропорта.	Kävelimme metroasemalle 20 minuutissa. Sairaanhoitaja talutti potilaan vuoteeseen. Igor vei minut lentoasemalle.
о-, об-, обо-	Туристы обошли вокруг памятника.	Turistit kiersivät patsaan ympäri.
вз(о)-, вс-, вос-	Я взбежала на второй этаж. Ракета взлетела в небо.	Juoksin (ylös) toiseen kerrokseen. Raketti lensi taivaalle.
с(о)-	Мы сошли с горы. Птица слетела с дерева. Иван сбегает вниз по лестнице. Шляпа слетела с головы.	Laskeuduimme vuorelta. Lintu lensi oksalta. Ivan juoksee alas rappusia. Hattu lensi päästä.
с- / с(о)- + ся	На соревнования съехались спортсмены из двадцати стран. Чемоданы снесли в холл гостиницы.	Kilpailuihin saapui (kokoontui) urheilijoita 20 maasta. Matkalaukut kannettiin hotellin aulaan.
раз- / раз(о)- + ся	Почтальон разносит письма по квартирам. Лекция закончилась, и все разошлись по домам. После саммита главы государств разъехались по своим странам. Тарелка разбилась, и осколки разлетелись по всей кухне.	Postinkantaja jakaa kirjeet kuhunkin asuntoon. Luento päättyi, ja kaikki lähtivät koteihinsa. Huippukokouksen jälkeen valtioiden päämiehet matkustivat kotimaihinsa. Lautanen rikkoutui, ja sirpaleet lensivät ympäri keittiötä.

23.2.2. Aspektiparittomat etuliitteiset liikeverbit

Tiettyjen etuliitteiden avulla voidaan muodostaa aspektiparittomia etuliitteisiä liikeverbejä. Kaikki aspektiparittomat etuliitteiset liikeverbit ovat perfektiivisiä, ja ne muodostetaan yhtä poikkeusta lukuun ottamatta iteratiivisista verbeistä. On tärkeä huomata, ettei iteratiivisissa verbeissä tapahdu muutoksia etuliitteitä liitettäessä. Tässä suhteessa aspektiparittomien etuliitteisten liikeverbien muodostus siis eroaa aspektiparillisista etuliitteisistä verbeistä (ks. 23.2.1.). Seuraavaksi tarkastellaan kutakin etuliitettä erikseen.

1. по- + duratiivinen verbi

Летом мы поедem за границу. Лошадь побежала к реке. Пошёл дождь, но это не испортило праздничной атмосферы.	Lähdemme kesällä ulkomaille. Hevonen lähti juoksemaan kohti jokea. Alkoi sataa, mutta se ei pilannut juhlatunnelmaa.
--	--

- ilmaisee liikkeen alkamista ja edustaa inkoatiivista teonlaatua (ks. 13.4.), esim. побежать^p, поехать^p, пойти^p, полететь^p, понести^p, поплыть^p
- kyse on aina tietyn suuntaisesta liikkeestä
- ruhekielessä пойти-verbi esiintyy usein rakenteissa, joissa on kaksi futuuri- tai imperatiivimuotoa, esim. Пойду узнаю расписание автобусов (Menen ottamaan selvää bussiaikatauluista), Пойдём узнаем расписание автобусов (Mennään ottamaan selvää bussiaikatauluista), Пойдите узнайте расписание автобусов (Menkää ottamaan selvää bussiaikatauluista)!

2. по- + iteratiivinen verbi

Дѣти побѣгали немно́го и успоко́ились.
Я па́ру часо́в походи́ла по го́роду и верну́лась в
гости́ницу.
Пе́кка по́лчасá поѣздил на сво́ей но́вой маши́не.

Lapset juoksentelivat hetken ja rauhoittuivat.
Kävelin pari tuntia kaupungilla ja palasin hotellille.
Pekka ajeli puolisen tuntia uudella autollaan.

- ilmaisee ajallisesti rajattua, yleensä lyhyen aikaa kestäväää liikettä ja edustaa delimitatiivista teonlaatua (ks. 13.4.), esim. побегать^p, поездить^p, полетать^p, поносить^p, поплавать^p, походить^p
- kuten muidenkin delimitatiivisten verbien yhteydessä, ajanmääre ilmaistaan akkusatiivilla ilman prepositiota

3. за- + iteratiivinen verbi

Анто́н заходи́л в волне́нии по ко́мнате.
Дѣти забѣгали по двору́.
По́сле вы́стрела ча́йки беспокóйно залетáли над
óзером.

Anton alkoi kävellä huoneessa huolestuneena.
Lapset alkoivat juoksennella pihalla.
Laukauksen jälkeen lokit alkoivat lennellä
levottomasti järven yllä.

- ilmaisee liikkeen alkamista ja edustaa inkoatiivista teonlaatua (ks. 13.4.), esim. забегать^p, залетать^p, заползать^p, заходить^p
- kyse on ilman päämäärää tapahtuvasta liikkeestä (vrt. kohta 1)

4. про- + iteratiivinen verbi

Ми́ла весь день проходи́ла по го́роду.
Мы с Ёдой проѣздили всю неде́лю.

Mila kierteli kaupungilla koko päivän.
Matkustelimme Idan kanssa koko viikon.

- ilmaisee tietyn ajanjakson kestäväää liikettä ja edustaa perduratiivista teonlaatua (ks. 13.4.), esim. пробегать^p, проездить^p, проплавать^p, проходить^p
- kuten muidenkin perduratiivisten verbien yhteydessä, ajanmääre ilmaistaan akkusatiivilla ilman prepositiota

5. из-/ис- + iteratiivinen verbi

Ди́ма исходи́л весь го́род за́ день.
Онѝ избѣгали весь райо́н, но не нашли́ ко́шку.

Dima kulki koko kaupungin ristiin rastiin yhdessä päivässä.
He juoksivat koko alueen ristiin rastiin, mutta eivät löytäneet kissaa.

- ilmaisee koko alueeseen kohdistuvaa liikettä, esim. изъездить^p, избегать^p, използать^p, исходить^p

6. с- + iteratiivinen verbi

Па́па сходи́л в магази́н за молоко́м.
Как вы съѣздили?
Мы о́чень хорошо́ съѣздили в Ту́лу.

Isä kävi kaupassa ostamassa maitoa.
Miten matka meni?
Tulan-matkamme oli todella onnistunut.

- ilmaisee kerran tapahtunutta tai tapahtuvaa liikettä edestakaisin, esim. сбегать^p, слетать^p, сходить^p, съездить^p
- kyse on usein liikkeestä jonkin päämäärän (esim. haettavan tavaran) vuoksi tai muulla tavoin tuloksellisesta käynnistä (esim. hyvin sujuneesta matkasta)

Huom! Kuten edellä on käynyt ilmi (ks. s. 245), myös etuliitteettömät iteratiiviset eli ходить-ryhmän liikeverbit voivat osoittaa menneessä ajassa kerran tapahtunutta edestakaista liikettä, esim. Папа ходил в магазин (Isä kävi kaupassa). Muiden imperfektiivisten verbien tavoin ходить-ryhmän verbit osoittavat ainoastaan, että kyseinen toiminta tapahtui, siinä missä с-etuoliitteiset perfektiivisen aspektin liikeverbit kiinnittävät huomiota toiminnan tuloksellisuuteen tai lopputulokseen. Lisäksi perfektiiviset verbit voivat ilmaista ajallisesti rajattua tai peräkkäistä toimintaa, esim. Папа сходил в магазин за пять минут (Isä kävi kaupassa viidessä minuutissa), Папа сходил в магазин и стал готовить обед (Isä kävi kaupassa ja alkoi valmistaa päivällistä).

Kertauskysymyksiä luvusta 23:

- ✓ Mihin kahteen pääryhmään liikeverbit voidaan jakaa? Anna ryhmien nimet sekä suomeksi että venäjäksi.
- ✓ Anna esimerkki duratiivisesta ja iteratiivisesta liikeverbistä. Miten ne eroavat toisistaan? Mikä on duratiivisten verbien aspekti? Entä iteratiivisten?
- ✓ Anna esimerkki transitiivisesta liikeverbistä.
- ✓ Osaathan taivuttaa liikeverbejä? Kertaa taivutus ja testaa osaamisesi taivuttamalla preesensissä seuraavat verbit: ходить, бежать, плыть, брести, лететь, ехать, носить, катать, везти. Ilmoita lisäksi, onko verbi duratiivinen vai iteratiivinen.
- ✓ Verbit ходить ja ездить voidaan usein suomentaa käydä-verbillä. Sen yhteydessä paikan adverbiaali vastaa kysymykseen "missä". Mihin kysymykseen paikan adverbiaali vastaa tällöin venäjässä? Käännä venäjäksi lause "Kävimme kirjastossa".
- ✓ Milloin esimerkiksi linja-auton yhteydessä voidaan käyttää verbejä идти/ходить? Vertaa seuraavia lauseita: Этот автобус идёт/едет в центр – Я еду домой на автобусе.
- ✓ Miten etuliittettömistä liikeverbeistä muodostetaan aspektiparillisia liikeverbejä?
- ✓ Joidenkin iteratiivisten verbien vartalo muuttuu, kun niihin liitetään etuliite. Muodosta ездить-verbistä etuliitteinen liikeverbi lisäämällä siihen etuliite при.
- ✓ Mihin muotoon идти-verbien vartalo lyhenee, kun siihen liitetään etuliite (vaikkapa при)?
- ✓ Mitä вы-etuoliite ilmaisee lauseessa "Анна вышла на минутку"?
- ✓ Mitä kahta etuliittettä käytetään kysyttäessä kulkureittejä? Kysy venäjäksi "Miten yliopistolle pääsee?", kun ajatuksenas on matkustaa sinne kulkuvälineellä. Anna kaksi vaihtoehtoista lausetta, joissa käytät eri etuliittettä.
- ✓ Miten lauseet К нам приходили гости ja К нам пришли гости eroavat toisistaan aspektiltaan ja merkitykseltään?
- ✓ Kumman aspektin verbejä kaikki etuliitteiset aspektiparittomat liikeverbit ovat?
- ✓ Verbit поехать ja поехать ovat molemmat aspektiparittomia liikeverbejä. Miten ne eroavat toisistaan muodostukseltaan ja merkitykseltään?
- ✓ Millaista liikettä aspektiparittomat с-etuoliitteiset liikeverbit ilmaisevat (esim. Папа сходил в магазин за молоком)?



24.

БЫТЬ-VERBI (ГЛАГОЛ БЫТЬ)

24.1. Быть-verbin taivutus

Preesensissä быть-verbin muotoa ei yleensä tarvita. Esimerkiksi:

Я студэнт пэрково кúрса. Вы дóма? Там высóкое здáние.	Olen ensimmäisen vuoden opiskelija. Oletteko kotona? Tuolla on korkea rakennus.
---	---

Omistusta ja olemassaoloa ilmaisevissa lauseissa быть-verbin preesensmuotona esiintyy есть, kun omistamista tai olemassaoloa halutaan korostaa. Vastaavissa kielteisissä lauseissa käytetään rakennetta нет + genetiivi. Esimerkiksi:

У меня есть маши́на. У меня нет маши́ны.	Minulla on auto. Minulla ei ole autoa.
В гóроде есть аэропóрт? В гóроде нет аэропóрта.	Onko kaupungissa lentokenttä? Kaupungissa ei ole lentokenttää.

Есть-muodon käyttöä tarkastellaan erikseen luvussa 24.2.1.

Preteritissä ja futuurissa быть-verbi taipuu seuraavasti:

preteriti	был была́ было были	У меня́ была́ маши́на. (Minulla oli auto.) Её па́па был популя́рным певцо́м. (Hänen isänsä oli suosittu laulaja.)
futuuri	я бۇду ты бۇдешь он/она́/оно́ бۇдет мы бۇдем вы бۇдете они́ бۇдут	Когда́ у тебя́ бۇдет о́тпуск? (Milloin sinulla on loma?) Де́ти бۇдут ра́ды. (Lapset tulevat olemaan iloisia.)

Huom! Kielteisissä preteritimuodoissa paino siirtyy kieltopartikkelille kaikissa muissa muodoissa paitsi feminiinissä: не́ был, не́ была́, не́ было, не́ были.

Быть-verbin imperatiivi- ja konditionaalimuodot ovat:

imperatiivi	бۇдь бۇдьте	Бۇдьте как дóма! (Olkaa kuin kotonanne!)
konditionaali	был бы была́ бы было бы были бы	Я была́ бы ра́да, е́сли бы вы прие́хали к на́м в гóсти. (Oloisin iloinen, jos tulisitte meille kylään.)

24.2. Быть-verbin käyttö

Venäjän быть-verbin käytössä voidaan erottaa kaksi päätapausta: быть itsenäisenä predikaattiverbinä ja быть kopulaverbinä:

1. Itsenäisenä predikaattiverbinä быть toimii yksin lauseen predikaattina ja ilmaisee omistamista, olemassaoloa tai sijaintia:

У меня есть хомяк. В комнате была молодая женщина. Дети были в гостиной.	Minulla on hamsteri. Huoneessa oli nuori nainen. Lapset olivat olohuoneessa.
--	--

2. Kopulaverbinä (глагол-связка) быть toimii lauseen predikaattina yhdessä kopulaan liittyvän nominiosan (именная часть) kanssa. Kyse on predikaatiivirakenteista, joiden avulla luonnehditaan lauseen subjektia (mikä tai millainen joku/jokin on):

Она весёлая. Мой дедушка был писателем. Иван будет учителем.	Hän on iloinen. Isoisäni oli kirjailija. Ivanista tulee opettaja.
--	---

Tässä luvussa keskitytään näihin kahteen päätapaukseen. Lisäksi on tärkeä muistaa, että быть-verbiä käytetään myös muissa rakenteissa:

1. Liittofutuurissa (tarkemmin ks. 16.1.3.) быть-verbi esiintyy yhdessä imperfektiivisen aspektin infinitiivin kanssa:

Летом я буду купаться каждое утро. Завтра мы будем работать весь день.	Kesällä aion käydä joka aamu uimassa. Huomenna teemme töitä koko päivän.
---	---

2. Persoonattomissa lauseissa (ks. 25.2.) быть-verbi osoittaa aikamuotoa, kun predikaattina on:

- a) predikaatiivinen adverbi tyypriä интересно (on mielenkiintoista), холодно (on kylmä), весело (on hauska)

Мне холодно. Мне было холодно. Мне будет холодно.	Minulla on kylmä. Minulla oli kylmä. Minulle tulee kylmä.
---	---

- b) modaalinen predikaatiivinen adverbi tyypriä можно (voi, saa), нельзя (ei saa, ei voi), нужно (täytyy, on tarpeen), необходимо (on välttämätöntä)

Косте надо работать. Косте надо было работать. Косте надо будет работать.	Kostjan täytyy työskennellä. Kostjan täytyi työskennellä. Kostjan täytyy työskennellä [tulevaisuudessa].
---	--

- c) kielteinen pronominiadverbi tyypriä некуда (ei ole minne), нигде (ei ole missä), некогда (ei ole aikaa)

На даче нигде купаться. На даче нигде было купаться. На даче нигде будет купаться.	Mökillä ei ole uima- paikkaa. Mökillä ei ollut uima- paikkaa. Mökillä ei tule olemaan uima- paikkaa.
--	---

3. Perfektiivisen aspektin passiivilauseissa быть-verbi esiintyy yhdessä passiivin partisiipin preteritin lyhyen muodon kanssa (ks. luku 20):

Все преступники арестованы.	Kaikki rikolliset on vangittu.
Все преступники были арестованы.	Kaikki rikolliset vangittiin / oli vangittu.
Все преступники будут арестованы.	Kaikki rikolliset vangitaan [tulevaisuudessa].

24.2.1. Быть-verbi itsenäisenä predikaattiverbinä

Itsenäisenä predikaattiverbinä быть-verbi ilmaisee:

1. omistamista (jollakulla on, oli tai tulee olemaan jotakin):

preesens	У меня	есть	самовár / кошка / rádio / деньги.
preteriti	У меня	был была было были	самовár. кошка. радио. деньги.
futuuri	У меня	будет будут	самовár / кошка / радио. деньги.

Omistulauseissa omistettava asia on nominatiivissa ja omistaja ilmaistaan rakenteella y + genetiivi. Aivan kuten suomen kielessä omistulauseilla ilmaistaan myös muunlaisia suhteita kuin varsinaista omistamista. Esimerkiksi:

У дедушки был насморк. Скóро у нас будут каникулы. У тебя есть время?	Isoisällä oli nuha. Meillä on pian loma. Onko sinulla aikaa?
---	--

Silloin kun kyse on varsinaisesta omistamisesta, voidaan käyttää myös verbiä иметь (olla, omistaa), esim. Я имею однокóмнатную кварти́ру (Minulla on yksiö / Omistan yksiön). Verbiä иметь käytetään myös muusta kuin varsinaisesta omistamisesta puhuttaessa, mutta kaiken kaikkiaan sen käyttö on varsinkin puhekielessä melko harvinaista. Se esiintyy etenkin vakiintuneissa sanaliitoissa, esim. иметь пра́во (olla oikeus), иметь возмо́жность (olla mahdollisuus).

2. olemassaoloa (jossakin on, oli tai tulee olemaan jotakin):

preesens	В це́нтре го́рода	есть	университéт / библиотéка / кафе́ / ресторáны.
preteriti	В це́нтре го́рода	был была было были	университéт. библиотéка. кафе́. ресторáны.
futuuri	В це́нтре го́рода	будет будут	университéт / библиотéка / кафе́. ресторáны.

Eksistentiaalilauseissa huomio kiinnittyy olemassaoloon. Sanajärjestys on käänteinen. Lauseen alussa on paikan adverbiaali, joka ilmaisee, missä jotakin on, oli tai tulee olemaan. Nominatiivimuotoinen subjekti on быть-verbin jäljessä lauseen lopussa.

3. sijaintia (joku/jokin on, oli tai tulee olemaan jossakin):

preesens	Ма́ма на рабо́те. Ива́н в Москвѣ.	Äiti on töissä. Ivan on Moskovassa.
preteriti	Шко́льники бы́ли в кла́ссе. Ма́рина бы́ла у ба́бушки.	Koululaiset olivat luokassa. Marina oli isoäidin luona.
futuuri	Я бу́ду до́ма через час. Мы бу́дем там в полови́не второ́го.	Tulen kotiin tunnin kuluttua. Olemme siellä puoli kahdelta.

Lokaalilauseissa huomio kiinnittyy paikkaan, jossa joku tai jotakin on, oli tai tulee olemaan.

Huom!

- Lokaalilauseet tyyppiä Дети были во дворе (Lapset olivat pihalla) ja eksistentiaalilauseet tyyppiä Во дворе были дети (Pihalla oli lapsia) eroavat toisistaan määräisyyden suhteen. Lauseessa Дети были во дворе puhutaan tietyistä lapsista, jotka on mainittu jo aikaisemmin tai jotka ovat muuten tuttuja puhujalle ja kuulijalle. Tämä näkyy lauseen englanninkielisestä vastineesta: The children were in the yard. Lauseessa Во дворе были дети lapsista ei vielä tiedetä sen enempää ja heidät mainitaan ensimmäisen kerran. Lauseen funktiona on ilmoittaa, mitä pihalla oli, vrt. There were (some) children in the yard.
- Myönteisissä omistus- ja eksistentiaalilauseissa on venäjässä aina nominatiivisubjekti, kun taas suomessa käytetään nominatiivia ja partitiivia. Partitiivi esiintyy monikossa sekä aine- ja abstraktisanojen kanssa. Silloin kun venäjän nominatiivia vastaa suomessa partitiivi, sijamuotojen epävastaavuus voi helposti johtaa väärän sijamuodon valintaan. Esimerkiksi:

У моего брата есть дети . На выставке были интересные фотографии . В зоопарке Коркеасаари есть павлины . У вас есть деньги на такси? Позвони мне, когда у тебя будет время .	Veljelläni on lapsia . Näyttelyssä oli mielenkiintoisia valokuvia . Korkeasaaren eläintarhassa on riikinkukkoja . Onko teillä rahaa taksiin? Soita minulle, kun sinulla on aikaa .
---	---

- Suomen olla-verbi on yleisempi kuin venäjän быть-verbi: sitä käytetään usein sellaisissakin tapauksissa, kun venäjässä on tavallisempaa tai luontevampaa käyttää jotain muuta verbiä tai ilmausta. Esimerkiksi:

На столе лежат журналы. Во дворе стояла машина. У меня болит голова. Ребенку хотелось пить.	Pöydällä on lehtiä. Pihalla oli auto. Minulla on päänsärkyä. Lapsella oli jano.
--	--

Есть-muodon käyttö

Быть-verbin preesensmuotoa есть käytetään, kun omistamista tai olemassaoloa halutaan korostaa. Vastaavissa kielteisissä lauseissa käytetään rakennetta нет + genetiivi. Esimerkiksi:

У него́ есть телохранитель. У него́ нет телохранителя.	Hänellä on henkivartija. Hänellä ei ole henkivartijaa.
Эта кни́га есть в библиоте́ке. Этой кни́ги нет в библиоте́ке.	Tämä kirja löytyy kirjastosta. Tätä kirjaa ei löydy kirjastosta.
У тебя́ уже́ есть билéты на кон́церт? У тебя́ ещё́ нет билéтов на кон́церт?	Onko sinulla jo liput konserttiin? Eikö sinulla ole vielä lippuja konserttiin?

Jos päähuomio kohdistuu johonkin muuhun kuin omistamiseen tai olemassaoloon, *есть*-muotoa ei käytetä. Verrataan seuraavia esimerkkipareja:

У Ирiны есть компьютер. Irinalla on tietokone. [= Irina omistaa tietokoneen.]	У Ирiны нóвый компьютер. Irinalla on uusi tietokone / Irinan tietokone on uusi.
В гóроде есть бассéйн и кинотеáтр. Kaupungissa on [olemassa] uimahalli ja elokuvateatteri.	В гóроде два бассéйна и мнóго кинотеáтров. Kaupungissa on kaksi uimahallia ja monta elokuvateatteria.

Vasemmanpuoleisissa esimerkeissä *есть*-muotoa on tarpeen käyttää, koska päähuomio kohdistuu nimenomaan omistamiseen tai olemassaoloon. Oikeanpuoleisissa esimerkeissä sen sijaan korostetaan laatua (нóвый компьютер) tai määrää (два бассéйна, мнóго кинотеáтров). *Есть*-muoto jää tavallisesti pois myös silloin, kun kyse on ihmisten ominaisuuksista tai ulkoisista tuntomerkeistä:

У Ивáна грóмкий гóлос. У мáмы зелёные глазá. У Николáя седýе вóлосы.	Ivanilla on kova ääni / Ivan on kovaääninen. Äidillä on vihreät silmät / Äiti on vihreäsilmäinen. Nikolailla on harmaat hiukset / Nikolai on harmaahiuksinen.
--	---

Myös alla olevassa esimerkissä puhutaan ulkoisista tuntomerkeistä. Nyt *есть*-muoto on kuitenkin tarpeen, koska huomio kiinnittyy nimenomaan harmaiden hiusten olemassaoloon:

Николáю 30 лет, а у негó ужé есть седýе вóлосы.	Nikolai on 30-vuotias, mutta hänellä on jo harmaita hiuksia.
---	--

Suomessa lauseiden *У негó седýе вóлосы* ja *У негó есть седýе вóлосы* ero tulee ilmi sijamuodon avulla: Hänellä on harmaat hiukset (nominatiivi) – Hänellä on harmaita hiuksia (partitiivi).

Sairauksista puhuttaessa *есть*-muotoa ei yleensä käytetä:

У меня кáшель ужé бóльше двух недéль.	Minulla on ollut yskää jo yli kaksi viikkoa.
---------------------------------------	--

Tilanne on kuitenkin toinen, kun lääkäri tiedustelee potilaan oireita; tällöin huomio kohdistuu nimenomaan olemassaoloon:

Врач: У вас есть кáшель? Больнóй: Да, есть.	Lääkäri: Onko teillä yskää? Potilas: Kyllä on.
--	---

Lauseissa, joissa *есть*-muotoa ei käytetä, omistaminen tai olemassaolo on tiedossa oleva tosiasia eikä sitä ole tarvetta erikseen korostaa. Verrataan seuraavia esimerkkipareja:

В холоди́льнике есть суп, ёсли ты голо́дный. Jääkaapissa on keittoa, jos olet nälkäinen.	Суп в холоди́льнике. Keitto on jääkaapissa.
У тебá есть фiнско-рúсский словáрь? Onko sinulla suomi-venäjä-sanakirjaa?	Фiнско-рúсский словáрь у тебá? Onko suomi-venäjä-sanakirja sinulla?
– У тебá есть сiний костю́м? – Onko sinulla sinistä pukua? – Есть, но он мне не нрáвится. – On, mutta en pidä siitä.	– У тебá сiний костю́м? – Onko pukusi sininen? – Нет, у меня не сiний костю́м, а чёрный. – Ei, pukuni ei ole sininen, vaan musta.

Edellä olevan taulukon vasemmanpuoleisissa esimerkeissä huomion kohteena on nimenomaan olemassaolo tai omistaminen: puhuja tiedottaa, että jääkaapista löytyy keittoa tai haluaa selvittää, löytyykö puhekumppanilta tietynlaista sanakirjaa tai pukua. Oikeanpuoleisissa esimerkeissä есть-муotoa ei tarvita, koska olemassaolo on tiedossa oleva tosiasia: kyse on tietystä keitosta, sanakirjasta ja puvusta. Sanakirja-esimerkissä (Финско-ру́сский сло́варь у тебя́?) puhuja haluaa tietää, onko määrätty sanakirja puhekumppanin hallussa. Viimeisessä esimerkissä (У тебя́ си́ний косто́м?) puheena oleva puku on keskustelukumppanin yllä tai sen olemassaolo on muuten selviö ja kysymys kohdistuu puvun laatuun (väriin).

Быть-verbі itsenäisenä predikaattiverbinä kieltolauseissa

Kielteisissä lauseissa, jotka ilmaisevat jonkin esineen, asian, henkilön tms. puuttumista, käytetään seuraavia rakenteita:

preesens	нет + genetiivi	У нас на дáче нет телеві́зора. (Meillä ei ole mökillä televisiota.) В лесу́ нет грибо́в. (Metsässä ei ole sieniä.)
preteriti	не́ было + genetiivi	У нас на дáче не́ было телеві́зора. (Meillä ei ollut mökillä televisiota.) В лесу́ не́ было грибо́в. (Metsässä ei ollut sieniä.)
futuuri	не бу́дет + genetiivi	У нас на дáче не бу́дет телеві́зора. (Meille ei tule mökille televisiota.) В лесу́ не бу́дет грибо́в. (Metsään ei tule sieniä.)

Tällaiset kieltolauseet luokitellaan venäjässä persoonattomien lauseiden ryhmään (ks. luku 25). Muiden persoonattomien lauseiden tavoin niissä ei ole nominatiivimuotoista kieliopillista subjektia. Быть-verbistä käytetään preteritissä neutrimuotoa ja futuurissa yksikön 3. persoonan muotoa. Kun puhutaan henkilöistä, kieltolauseessa voidaan käyttää myös nominatiivisubjektia. Tällöin kyse on persoonaisesta lauseesta ja быть-verbі kongruoi lauseen subjektin kanssa. Ilmaisutavan valinta (persoonainen vai persoonaton lause) riippuu kontekstista ja näkökulmasta. Seuraavat esimerkit havainnollistavat asiaa:

Вчера́ Ива́на не́ было в теа́тре.	Ivan ei ollut eilen teatterissa.
Вчера́ Ива́н не́ был в теа́тре.	

Vaikka molemmat lauseet voidaan suomentaa samalla tavalla, venäjänkielisillä lauseilla on pieni merkitysero. Lauseessa Вчера́ Ива́на не́ было в теа́тре asiaa tarkastellaan tietyn teatteriseurueen näkökulmasta: muut olivat teatterissa, mutta Ivan puuttui joukosta. Lauseessa Вчера́ Ива́н не́ был в теа́тре asiaa tarkastellaan Ivanin näkökulmasta: kyse on siitä mitä Ivan teki, tai oikeammin sanottuna mitä hän ei tehnyt.

Monissa tapauksissa vain toinen ilmaisutapa on luonteva. Genetiivi on tarpeen ilmaistaessa jonkun henkilön puuttumista (joku ei ole tietyllä hetkellä jossakin):

– Я зайдú к тебе́ в шесть, ла́дно? – Нет, сего́дня ве́чером меня́ не бу́дет до́ма , приходи́ за́втра.	– Tulen käymään luonasi kuudelta, sopiiko? – Ei, en ole tänään illalla kotona, tule huomenna.
Па́пы (сейча́с/ещё) нет до́ма .	Isä ei ole (nyt/vielä) kotona.

Molemmissa tapauksissa tarkastelun kohteena on koti. On syytä huomata, että venäjässä lauseet tyyppiä Па́па не до́ма eivät tunnu luonteilta, jos niitä ei jatketa kertomalla, missä kyseinen henkilö on: Па́па не до́ма, а на рабо́те (Isä ei ole kotona, vaan töissä).

Seuraavassa esimerkissä vain nominatiivisubjekti on luonteva:

Ліда не была́ в Кита́е.	Lida ei ole ollut Kiinassa.
-------------------------	-----------------------------

Tässä esimerkissä tarkastelun lähtökohtana on Lida, ja sama asia voitaisiin ilmaista myös käyttämällä verbiä *ездить*: Ліда не їздила в Кита́й (Lida ei ole käynyt Kiinassa). Yleistäen voidaan todeta, että nominatiivisubjektin käyttö on kiellon yhteydessä välttämätöntä kahdessa tapauksessa:

1. kun *быть*-verbi vastaa merkitykseltään *ездить*- tai *ходить*-verbiä:

Я давно́ не была́ в о́пере. = Я давно́ не ходи́ла в о́перу.	En ole käynyt oopperassa pitkään aikaan.
Ні́на нико́гда не была́ за гра́ницей. = Ні́на нико́гда не їздила за гра́ницу.	Nina ei ole koskaan käynyt ulkomailla.

2. kun kieltorakennetta seuraa vaan-rakenne, joka kertoo subjektin olinpaikan:

Пе́тя не в са́дике, а у ба́бушки.	Petja ei ole päiväkodissa, vaan isoäidin luona.
Па́па не до́ма, а на рабо́те.	Isä ei ole kotona, vaan töissä.



Lisätietoa: Eräät olemassaoloa, ilmaantumista, läsnäoloa tms. osoittavat verbit ja predikatiiviset adverbit voivat käyttäytyä kiellon yhteydessä itsenäisen *быть*-verbin tavoin. Seuraavat esimerkit havainnollistavat asiaa:

myönteinen lause	kielteinen lause
У Ёды сохрани́лись ста́рые фотогра́фии. Idalla on säilynyt vanhoja valokuvia.	У Ёды не сохрани́лось ста́рых фотогра́фий. Idalla ei ole säilynyt vanhoja valokuvia.
В лесу́ слы́шатся и пти́чьи, и зве́рные голосо́а. Metsässä kuuluu sekä lintujen että metsäneläinten ääniä.	В лесу́ не слы́шится ни пти́чьих, ни зве́рных голосо́в. Metsässä ei kuulu lintujen eikä metsäneläinten ääniä.
Го́ры бы́ли видны́. Vuoret näkyivät.	Гор не́ было ви́дно. Vuoria ei näkynyt.

Näissä tapauksissa kielteiset lauseet ilmaisevat jonkin asian, esineen tms. puuttumista (jotain ei ole / ei kuulu / ei näy). Kyse on persoonattomista lauseista, joissa predikaatti on preesensissä ja futuurissa yksikön 3. persoonan muodossa ja preteritissä yksikön neutrissa. Huomaa kuitenkin, että kiellon kanssa käytetään nominatiivisubjektia, kun puuttuva asia, esine tms. on merkitykseltään määräinen. Verrataan seuraavia kielteisiä rakenteita:

persoonainen kieltolause	persoonaton kieltolause
Му́зыка не слы́шна. Musiikki ei kuulu.	Му́зыки не слы́шно. Musiikkia ei kuulu.

Persoonaiseen lauseeseen sisältyy olemassaoloimplikaatio: puhuja olettaa, että tietyssä paikassa soi tietyllä hetkellä musiikki, mutta itse hän ei sitä kuule. Vastaavassa persoonattomassa lauseessa puhuja pitää varteentotettavana mahdollisuutena sitä, että musiikki ei edes soi. Vastaava määräisysero koskee myös seuraavaa esimerkkiparia:

persoonainen kieltolause	persoonaton kieltolause
Дым не чу́вствовался. Savu ei tuntunut.	Ды́ма не чу́вствовалось. Savua ei tuntunut.

Tähän ryhmään kuuluvat mm. seuraavat verbit ja predikaatiiviset adverbit:

появля́ться I / появи́ться II	ilmaantua
происходи́ть II / произо́йти I	tapahtua
случа́ться I / случи́ться II	sattua
слы́шаться II / послы́шаться II	kuulua
сохраня́ться I / сохрани́ться II	säilyä
существова́ть I	olla olemassa
чу́вствоваться I / почу́вствоваться I	tuntua
ви́ден, видна́, ви́дно, видны́	näkyä
заме́тен, заме́тна, заме́тно, заме́тны	näkyä, on huomattavissa
слы́шен, слы́шна, слы́шно, слы́сны	kuuluu

В голо́ве не появи́лось ни одно́й мы́сли. Ниче́го не произо́шло/случи́лось. В её го́лосе не слы́шалось ни ка́пли сочу́вствия. Ни одно́й фотогра́фии не сохрани́лось. Привиде́ний не существу́ет. Никаки́х измене́ний не заме́тно.	Päähän ei tullut ainuttakaan ajatusta. Mitään ei tapahtunut/sattunut. Hänen äänessään ei ollut (kuulunut) tippaakaan myötätuntoa. Yhtäkään valokuvaa ei säilynyt. Kummituksia ei ole olemassa. Minkäänlaisia muutoksia ei ole havaittavissa.
--	---

24.2.2. Быть-verbi kopulaverbinä

Kopulaverbinä (глаго́л-связка) быть muodostaa lauseen predikaatin yhdessä kopulaan liittyvän nominiosan (именная часть) kanssa. Kyse on rakenteista, joissa luonnehditaan lauseen subjektia: mikä tai millainen subjekti on. Esimerkiksi:

У́жин гото́в. Соба́ка – лу́чший друг челове́ка. Никола́й бу́дет лётчиком. Её ма́ть была́ напо́лови́ну нёмкой.	Illallinen on valmis. Koira on ihmisen paras ystävä. Nikolaista tulee lentäjä. Hänen äitinsä oli puoliksi saksalainen.
--	---

Preesensissä kopulana toimiva быть-verbi jää useimmiten ilmaisematta kuten kahdessa ensimmäisessä esimerkissä. Kirjoitetussa kielessä on kopulan paikalla usein selvyuden vuoksi tarpeen käyttää ajatusviivaa (тире́), esim. Ста́ршая сестра́ – её лу́чшая подру́га (Isosisko on hänen paras ystävänsä). Preesensmuoto есть esiintyy lähinnä tieteellisissä määritelmässä sekä yleisluonteisissa toteamuksissa ja sanonnoissa:

Пряма́я ли́ния есть кратча́йшее расто́яние ме́жду двумя́ то́чками. Де́ти есть де́ти.	Suora viiva on lyhin etäisyys kahden pisteen välillä. Lapset ovat lapsia.
--	--

Kopulaverbistä ja nominiosasta käytetään venäjän kieliopissa nimitystä nominiliittopredikaatti (составное именное сказуемое). Suomen kieliopissa kopulaan liittyvää nominiosaa kutsutaan predikaatiiviksi. Nominiosa on useimmiten substantiivi tai adjektiivi, joka on nominatiivissa tai instrumentaalissa. Tarkastellaan seuraavaksi sijamuodon valintaa tarkemmin.

Nominiosan eli predikatiivin sijamuoto быть-verbin kanssa

Preesensissä predikatiivina oleva substantiivi tai adjektiivi on nominatiivissa³³. Adjektiivi voi olla pitkässä tai lyhyessä muodossa. Esimerkiksi:

1.	Ива́н врач.	Ivan on lääkäri.
2.	Она́ бога́тая/бога́та.	Hän on rikas.

Preteritissä predikatiivina oleva substantiivi on yleensä instrumentaalissa (3), adjektiivi on instrumentaalissa, nominatiivissa tai lyhyessä muodossa (4). Puhuttaessa henkilöstä myös substantiivi voi toisinaan olla nominatiivissa. Tällöin puheena olevasta henkilöstä kerrotaan tavallisesti jokin olennaiseksi koettu ja/tai luonteeltaan pysyvä seikka, kuten kansallisuus, mutta näissäkin tapauksissa voi hyvin käyttää instrumentaalia (5). Kiellon kanssa on suositeltavaa käyttää instrumentaalia, etenkin kansallisuuksista puhuttaessa (6).

3.	Санкт-Петербу́рг был сто́лицей Росси́и.	Pietari oli Venäjän pääkaupunki.
4.	Она́ не была́ бога́той (бога́тая/бога́та).	Hän ei ollut rikas.
5.	Она́ была́ фи́нка/фи́нкой.	Hän oli suomalainen.
6.	Она́ не была́ фи́нкой.	Hän ei ollut suomalainen.

Futuurissa predikatiivina oleva substantiivi on aina instrumentaalissa (7). Adjektiiveilla instrumentaali on tyypillinen, mutta myös nominatiivi ja lyhyt muoto ovat mahdollisia (8).

7.	А́нна бу́дет врачо́м.	Annasta tulee lääkäri.
8.	Ты бу́дешь бога́тым (/бога́т/бога́тый).	Sinusta tulee rikas.

Kun быть-verbi on infinitiivissä, imperatiivissa tai gerundissa, predikatiivina oleva substantiivi on instrumentaalissa. Adjektiiveillakin instrumentaali on yleisin vaihtoehto, mutta myös lyhyt muoto on mahdollinen. Esimerkiksi:

9.	Ка́ждый хо́чет быть гербе́м/счастли́вым (/сча́стлив).	Jokainen haluaa olla sankari/onnellinen.
10.	Будь хоро́шим ма́льчиком!	Ole kiltti poika!
11.	Бу́дучи студе́нтом, Ко́стя жил три го́да за границе́й.	Ollessaan opiskelija Kostja asui kolme vuotta ulkomailla.

Huom!

1. Toisin kuin omistuslauseissa kielto ei kopularakenteissa vaikuta predikatiivin sijamuotoon: Он писате́ль (Hän on kirjailija) → Он не писате́ль (Hän ei ole kirjailija); А́нна бу́дет врачо́м (Annasta tulee lääkäri) → А́нна не бу́дет врачо́м (Annasta ei tule lääkäriä). Ainoa poikkeustapaus on mainittu yllä, ks. esimerkki 6.
2. Kun lauseen muodollisena subjektina (ks. 9.5.) on это- pronomini, predikatiivi on aina nominatiivissa. Быть-verbi noudattaa predikatiivin – ei siis muodollisen subjektin – sukua ja lukua: Это́ была́ моя́ ба́бушка (Se oli isoäitini), Это́ были́ её́ после́дние слова́ (Ne olivat hänen viimeiset sanansa).

³³ Puhekielessä predikatiivina oleva substantiivi on toisinaan instrumentaalissa, kun kyse on subjektin väliaikaisesta roolista, asemasta tai funktiosta (vrt. suomen essiivi). Useimmiten kyse on ammatti-, virka- tai tehtävänimikkeistä: Он у нас по́варом (Hän on meillä kokkina).



Lisätieto: Быть-verbin tavoin kopulaverbeinä voidaan käyttää mm. seuraavia verbejä:

дѣлаться I / сдѣлаться I (кем-чем)	tulla, alkaa olla
казаться I / показаться I (кем-чем)	näyttää, tuntua, vaikuttaa
оказываться I / оказаться I (кем-чем)	osoittautua joksikin
становиться II / стать I (кем-чем)	tulla joksikin
являться I (кем-чем)	olla

Näiden verbien yhteydessä predikaatiivi on aina instrumentaalissa:

Его лицо сдѣлалось серьёзным. Эта идея мне кажется интересной. Врач оказался шарлатаном. Моя младшая сестра станет врачом. Наш сосед является известным поэтом.	Hänen kasvonsa vakavoituivat. Tämä idea vaikuttaa minusta kiinnostavalta. Lääkäri osoittautui puoskariksi. Pikkusiskostani tulee lääkäri. Naapurimme on kuuluisa runoilija.
---	---

Kertauskysymyksiä luvusta 24:

- ✓ Anna быть-verbin yksikön ja monikon imperatiivimuodot.
- ✓ Mitkä ovat быть-verbin käytön kaksi päätapausta? Anna yksi esimerkki kummastakin tapauksesta.
- ✓ Mikä tehtävä быть-verbillä on persoonattomissa lauseissa tyyppiä Детям было холодно (Lapsilla oli kylmä)?
- ✓ Быть-verbin avulla voidaan ilmaista omistamista, olemassaoloa ja sijaintia. Anna yksi esimerkki kustakin lausetyypistä.
- ✓ Miten lauseet Дети были во дворе ja Во дворе были дети eroavat toisistaan merkitykseltään?
- ✓ Myönteisissä lauseissa, jotka ilmaisevat omistamista tai olemassaoloa, venäjän ja suomen sijavalinta ei aina käy yksiin. Käännä venäjäksi lauseet "Veljelläni on lapsia", "Minulla on aikaa", "Annalla oli kissa". Mitä sijamuotoa venäjässä käytetään kaikissa myönteisissä omistus- ja eksistentiaalilauseissa?
- ✓ Miksi lauseissa У мамы зелёные глаза ja В городе два бассейна и много кинотеатров ei ole käytetty есть-muotoa?
- ✓ Käännä venäjäksi lauseet "Minulla ei ole autoa", "Minulla ei ollut autoa" ja "Minulla ei tule olemaan autoa". Mihin sijamuotoon puuttuva esine (tässä tapauksessa "auto") tulee?
- ✓ Miten lauseet Вчера Иван не был в театре ja Вчера Ивана не было в театре eroavat toisistaan rakenteeltaan ja merkitykseltään? Milloin kiellon yhteydessä on aina käytettävä nominatiivisubjektia? Mainitse kaksi tapausta.
- ✓ Mitä tarkoitetaan termillä составное именное сказуемое? Mistä kahdesta osasta se koostuu? Anna osien nimet suomeksi ja venäjäksi. Mitä tällaisten lauseiden avulla ilmaistaan?
- ✓ Miten sanot venäjäksi "Pietari oli Venäjän pääkaupunki"? Mihin sijamuotoon alleviivattu sana tulee venäjässä? Miksi vain tämä sijamuoto on juuri tässä tapauksessa ainut mahdollinen?
- ✓ Muuta lause Анна будет врачом kielteiseksi. Muuttuuko alleviivatun sanan sijamuoto?



25.

PERSOONATTOMAT LAUSEET (БЕЗЛИЧНЫЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ)

Persoonattomissa lauseissa ei ole eikä voi olla nominatiivimuotoista kieliopillista subjektia. Niissä on vain yksi pääjäsen, toisin sanoen predikaatti. Merkitykseltään persoonattomat lauseet ovat varsin kirjava ryhmä. Ne ilmaisevat mm. ympäristön ja luonnon olosuhteita, ihmisen fyysisiä, psyykkisiä ja emotionaalisia tiloja sekä erilaisia modaalaisia merkityksiä. Esimerkiksi:

На улице тепло. Ночью сильно морозило. В комнате было темно. Завтра будет солнечно. Маме не спалось. Больного знобит. Всем было весело. Детям будет жарко. Здесь нельзя курить. Мне надо работать.	Ulkona on lämmin. Yöllä oli kova pakkanen. Huoneessa oli pimeä. Huomenna on aurinkoista. Äitiä ei nukuttanut. Potilasta viluttaa. Kaikilla oli hauskaa. Lapsille tulee kuuma. Täällä ei saa tupakoida. Minun pitää tehdä töitä.
---	--

Tällaiset lauseet muodostavat persoonattomien ilmausten ytimen. Rakenteensa puolesta ne voidaan jakaa kahteen pääryhmään. Ensimmäisen ryhmän lauseissa predikaattina on verbi, joka on yksikön 3. persoonan muodossa tai neutrimuodossa (ks. 25.1.). Toisen ryhmän lauseissa predikaattina on predikatiivinen adverbi (ks. 25.2.). Jos persoonattomassa lauseessa on henkilöön viittaava tekijän tai kokijan ilmaiseva semanttinen subjekti (семантический субъект), se on useimmiten datiivissa (Маме не спалось, Всем было весело, Детям будет жарко, Мне надо работать). Eräiden fyysistä olotilaa ilmaisevien verbien yhteydessä käytetään akkusatiivia (Больного знобит).

25.1. Persoonattomat lauseet, joissa predikaattina on verbi

Persoonattomissa lauseissa käytetyt verbit jakaantuvat kahteen pääryhmään:

- persoonattomat verbit (безличные глаголы) eli verbit, joita voidaan käyttää ainoastaan persoonattomasti
- persoonaiset verbit (личные глаголы), joita voidaan käyttää myös persoonattomasti

Kaikissa persoonattomissa lauseissa predikaattiverbi on preesensissä ja yksinkertaisessa futuurissa aina yksikön 3. persoonan muodossa. Preteritissä ja konditionaalissa käytetään neutrimuotoa. Esimerkiksi:

Мне кажется/казалось, что он прав. Бабушку лихорадит/лихорадило. На улице смеркается/смеркалось. Ему не везёт / не повезло. Тебе стоило бы повторить правила пунктуации.	Minusta tuntuu/tuntui, että hän on oikeassa. Isoäitiä viluttaa/vilutti. Ulkona on/oli hämärää. Häntä ei onnistu/onnistanut. Sinun kannattaisi kerrata välimerkkisäännöt.
--	--

Persoonattomien verbien infinitiivimuotoja käytetään melko harvoin. Esimerkiksi:

Скоро начнёт светать. Меня опять стало знобить. Скоро будет темнеть.	Pian alkaa valjeta. Minua alkoi taas viluttaa. Pian pimenee.
--	--

Kahdessa ensimmäisessä esimerkissä persoonattoman verbin infinitiivi liittyy toiminnan vaihetta ilmaisevaan verbiin. Viimeisessä esimerkissä aikamuotona on liittofutuuuri, jolloin persoonattoman verbin infinitiivi liittyy быть-verbin yksikön 3. persoonan muotoon будет. Sekä toiminnan vaihetta ilmaisevien verbien yhteydessä että liittofutuurissa infinitiivin aspekti on aina imperfektiivinen.

Persoonattomat verbit

Persoonattomat verbit (безличные глаголы) ilmaisevat mm.:

a) ihmisen fyysisiä, psyykkisiä ja emotionaalisia tiloja

infinitiivi		yks. 3. persoona	preteriti
зно́бить	viluttaa	зно́бит	зно́било
лихора́дить	viluttaa	лихора́дит	лихора́дило
мути́ть	oksettaa, kuvottaa	мути́т	мути́ло
тошнѝть	oksettaa, kuvottaa	тошнѝт	тошнѝло

Näiden verbien yhteydessä semanttinen subjekti (tilan kokija) on akkusatiivissa:

Больно́го лихора́дило/зно́било. Меня́ тошнѝт/мути́т.	Potilasta vilutti. Minua oksettaa.
---	---------------------------------------

Seuraavat persoonattomat verbit on muodostettu persoonaisista verbeistä ся-postfiksin avulla. Ne osoittavat kontrolloimattomia, subjektin tahdosta riippumattomia tiloja. Näillä verbeillä ei aina ole suoraa käännös-vastinetta suomen kielessä.

infinitiivi	yks. 3. persoona	preteriti
дыша́ться	ды́шится	дыша́лось
жи́ться	живѝтся	жило́сь
рабо́таться	рабо́тается	рабо́талось
спа́ться	спи́тся	спало́сь
хоте́ться	хо́чется	хоте́лось
захоте́ться ^p	захо́чется	захоте́лось
чита́ться	чита́ется	чита́лось

Persoonattomien ся-verbien yhteydessä voi olla dativimuodolla ilmaistu semanttinen subjekti (tilan kokija).

На берегу́ мо́ря легко́ дыша́лось. Как вам живѝтся в Аме́рике? Мне хоро́шо рабо́тается. Де́душке не спало́сь. Де́тям хо́чется пить. Де́тям захоте́лось пить. Ко́сте не чита́лось.	Meren rannalla oli helppo hengittää. Miten teillä menee Amerikassa / Miten olette viihtyneet Amerikassa? Työt sujuvat hyvin. / Minulla on hyvä työviire. Isoisää ei nukuttanut. Lapsia janottaa. Lapsia alkoi janottaa. Kostjaa ei huvittanut lukea.
---	--

Vastaavat persoonaiset verbit ilmaisevat toimintaa tai tilaa ilman persoonattomien verbien lisämerkitystä.

Вчера́ я весь ве́чер чита́ла.	Luin eilen koko illan.
-------------------------------	------------------------

Seuraavia persoonattomia verbejä ei käytetä ilman ся-postfiksiä.

infinitiivi		yks. 3. persoona	preteriti
казаться / показаться	näyttää, tuntua, vaikuttaa	кажется / покажется	казалось / показалось
нездоровиться	voida huonosti	нездоровится	нездоровилось

Myös näiden verbien yhteydessä semanttinen subjekti on datiivissa:

Ему показалось, что в комнате кто-то есть. Тебе нездоровится?	Hänestä tuntui, että huoneessa on joku. Oletko huonovointinen?
--	---

b) modaalisia merkityksiä

infinitiivi		yks. 3. persoona	preteriti
приходиться / прийти	joutua, täytyä, pitää	приходится / придётся	приходилось / пришло
следовать	tulla, pitää	следует	следовало
стоять	kannattaa	стоит	стояло

Verbi приходится/прийти viittaa ulkoisista olosuhteista johtuvaan paktoon tai välttämättömyyteen. Verbiä следовать käytetään ilmaisemaan, mitä kuulijan, puhujan tai jonkun muun olisi suotavaa tai välttämätöntä tehdä. Verbin стоять avulla esitetään erilaisia suosituksia ja toimintaohjeita. Modaalisia merkityksiä ilmaisevien verbien yhteydessä henkilöön viittaava semanttinen subjekti on datiivissa, mutta niitä käytetään melko yleisesti myös ilman datiivimäärettä:

Нам пришлось долго ждать. Мне часто приходится бывать в командировках. Об этом не следует забывать. Вам следует обратиться к врачу. Эту книгу стоит прочитать. Тебе не стоит говорить отцу об этом.	Meidän täytyi odottaa kauan. Joudun usein käymään työmatkoilla. Sitä ei pidä/sovi unohtaa. Teidän on käännyttävä lääkärin puoleen. Tämä kirja kannattaa lukea. Sinun ei kannata puhua tästä isälle.
--	--

Kun verbejä следовать ja стоять edeltää kieltoartikkeli, niiden yhteydessä käytetään tavallisesti imperfektiivisen aspektin infinitiiviä, vaikka vastaavassa myönteisessä lauseessa olisikin perfektiivinen aspekti, vrt. Эту книгу не стоит читать – Эту книгу стоит прочитать (infinitiivin aspektista ks. 17.1.1.).

c) ympäristön ja luonnon olosuhteita

infinitiivi		yks. 3. persoona	preteriti
вечереть	hämärtää, olla hämärää	вечерее	вечерело
смеркаться	hämärtää, olla hämärää	смеркается	смеркалось
темнеть / стемнеть	pimetä / tulla pimeä	темнеет / стемнеет	темнело / стемнело
морозить	pakastaa, olla pakkasta	морозит	морозило
рассветать / рассвети	sarastaa, valjeta	рассветает / рассветёт	рассветало / рассвело
светать	sarastaa, valjeta	светает	светало

Вечерее / Смеркается. Утром морозило. Светает.	Hämärtää. Aamulla oli pakkasta. Sarastaa / Aamu valkenee.
--	---

Уже рассвело. Зимой рано темнеет. На улице уже стемнело.	Aamu on jo valjennut. Talvella tulee varhain pimeä. Ulkona oli jo pimeää.
--	---

Verbit, joita käytetään sekä persoonaisesti että persoonattomasti

Tämä ryhmä on persoonattomien verbien ryhmää huomattavasti suurempi ja kattaa hyvin kirjavan joukon merkitykseltään ja käytöltään erilaisia verbejä. Esimerkkinä voidaan mainita verbit дуть I (tuulla, puhaltaa), пахнуть I (tuoksua, haista), теплеть I / потеплеть I (lämmetä), нравиться II / понравиться II (pitää; miellyttää / mieltä) ja удаваться I / удаться (onnistua). Seuraavat esimerkit havainnollistavat näiden verbien persoonaista ja persoonatonta käyttöä:

persoonainen käyttö	persoonaton käyttö
Вéтер дует/дул. Tuuli puhaltaa/puhalsi.	В окнó дует/дуло. Ikkunasta vetää/veti.
Рóзы приятно па́хнут/па́хли. Ruusut tuoksuvat/tuoksuivat hyvältä.	В пáрке па́хнет/па́хло рóзами. Puistossa tuoksuu/tuoksui ruusuilta.
Вóздух теплéет с кáждым днём. Ilma lämpenee päivä räivältä. В июне вóздух замéтно потеплél. Kesäkuussa ilma lämpeni huomattavasti.	На у́лице теплéет с кáждым днём. Ulkona lämpenee päivä räivältä. Накóнec-то на у́лице потеплéló! Vihdoinkin ulkona lämpeni!
Дéтям нрав́ится/пóнрав́ился арбу́з. Lapset pitävát/pitivát vesimelonista.	Дéтям нрав́ится/пóнрав́илось спáть в палáтке. Lapset pitävát/pitivát teltassa nukkumisesta.
Надéюсь, что сюрп́риз уда́тся. Toivottavasti yllätys onnistuu. Сюрп́риз уда́лся. Yllätys onnistui.	Надéюсь, что нам уда́тся найт́и кварт́иру. Toivottavasti onnistumme löytämään asunnon. Нам уда́лось найт́и кварт́иру. Onnistuimme löytämään asunnon.

Persoonaisessa käytössä verbit kongruoivat nominatiivimuotoisen kieliopillisen subjektin kanssa. Persoonattomassa käytössä kieliopillinen subjekti puuttuu. Tällöin predikaatti tulee preesensissä ja yksinkertaisessa futurissa yksikön 3. persoonan muotoon. Preteritissä käytetään neutrimuotoa. Verbejä нравиться/пóнрав́иться ja удаваться/удáться käytetään persoonattomasti ainoastaan yhdessä infinitiivin kanssa. Verbeihin нравиться ja понравиться liittyy aina imperfektiivisen aspektin infinitiivi. Imperfektiivisen удаваться-verbin kanssa voidaan käyttää kumpaakin aspektia, perfektiiviseen удáться-verbiin sen sijaan liittyy aina perfektiivisen aspektin infinitiivi. (Infinitiivin aspektista ks. 17.1.1.)

Monien persoonaisen verbien kohdalla persoonaton käyttö rajoittuu lähinnä tiettyihin ilmauksiin tai vakiintuneisiin sanaliittoihin. Esimerkiksi:

У меня захват́ило дух от восхищ́ения. Детéй клóнит ко сн́у / в сон. У него́ звенít в ушáх. В ушáх зазвенéло. В головé шумít. В глазáх мелькáет. У дéдушки потемнéло в глазáх. Ей не везёт в любóви. Нам повезлó!	Henkeni salpautui ihastuksesta. Lapsia nukuttaa. Hänellä soi korvissa. Korvissa alkoi soida. Päässä humisee. Silmissä vilkkuu. Isoisällä sumeni silmissä. Hänellä ei ole onnea rakkaudessa. Meitä onnisti!
--	--

25.2. Persoonattomat lauseet, joissa predikaattina on predikatiivinen adverbi

Predikatiivisia adverbeja (предикативные наречия) käytetään persoonattomien lauseiden predikaatteina yhdessä быть-verbien eri aikamuotojen kanssa. Muiden persoonattomien lauseiden tavoin tällaisissa lauseissa ei ole nominatiivimuotoista kieliopillista subjektia. Jos lauseessa on viittaus toiminnan suorittajaan tai tilan kokijaan, se on ilmaistu dativimuotoisen semanttisen subjektin avulla. Esimerkiksi:

preesens	Всем вéсело. Мне нáдо занимáться.	Kaikilla on hauskaa. Minun täytyy opiskella.
preteriti	Всем бýло вéсело. Мне нáдо бýло занимáться.	Kaikilla oli hauskaa. Minun täytyi opiskella.
futuuri	Всем бýдет вéсело. Мне нáдо бýдет занимáться.	Kaikilla tulee olemaan hauskaa. Minun täytyy opiskella [tulevaisuudessa].

Huomaa, että быть-verbistä käytetään preteritissä aina neutrimuotoa было ja futuurissa aina yksikön 3. persoonan muotoa будет.

Suurin osa predikatiivisista adverbeista on johdettu adjektiiveista o-päätteen avulla, mutta joukossa on myös muunlaisia adverbeja, kuten нельзя (ei saa / ei voi tehdä jtk) ja лень (jka laiskottaa tehdä jtk). Лень-sana on paitsi predikatiivinen adverbi myös feminiinisukuinen substantiivi ('laiskuus'). Näissäkin tapauksissa persoonattoman lauseen preteriti muodostetaan быть-verbien neutrimuodon avulla:

Мне бýло лень готóвить, и я решíла заказáть сýши.	En viitsinyt (/ Minua laiskotti) valmistaa ruokaa ja päätin tilata sushia.
---	--

Predikatiiviset adverbit ilmaisevat:

a) olotilaa tai tunnetta

Бýло óчень приятно познакóмиться. Дéтям бýдет жáрко. Емý бýло стýдно. Мне лень убирáть. Отцý трýдно говорíть об éтом. Нам бýло жаль егó.	Oli todella mukava tutustua. Lapsille tulee kuuma. Häntä hävetti. Minua laiskottaa siivota. Isän on vaikea puhua siitä. Meidän kävi häntä sääliksi.
---	--

b) ympäristön olosuhteita

Здесь хóлодно. В лесý тíхо. В квартíре бýло чíсто и светлó. На úлице бýло темнó. Зáвтра в Москвé бýдет жáрко.	Täällä on kylmä. Metsässä on hiljaista. Asunnossa oli siistiä ja valoisaa. Ulkona oli pimeää. Moskovassa tulee olemaan huomenna kuuma.
---	--

c) arviota tilanteesta tai toiminnasta

Нам порá ложíться спать. Бýло пóздно идтí гулять. Ещё слíшком рáно вставáть. Óчень полéзно гулять на свéжем вóздухе. Дáже здорóвому челóвеку врédно дышáть табáчным дýмом.	Meidän on aika käydä nukkumaan. Oli myöhäistä mennä ulos kävelylle. On vielä liian aikaista nousta ylös. On erittäin terveellistä ulkoilla raittiissa ilmassa. Jopa terveen ihmisen on haitallista hengittää tupakansavua.
--	--

- d) modaalisia merkityksiä, kuten toiminnan välttämättömyyttä, mahdollisuutta, mahdottomuutta, toivottavuutta jne.

желательно	on suotavaa, on toivottavaa
можно	voi, saa
надо	täytyy
нужно	täytyy, on tarpeen
невозможно	on mahdotonta
нельзя	ei saa (ei ole lupa); ei voi, on mahdotonta
необходимо	on välttämätöntä

С Сашей можно говорить только по-русски. Не надо вызывать врача. Мне нужно сходить в магазин. При таком шуме невозможно спать. Здесь нельзя курить. Счастье нельзя купить.	Sašan kanssa voi puhua ainoastaan venäjää. Ei tarvitse kutsua lääkäriä paikalle. Minun täytyy käydä kaupassa. Tällaisessa melussa on mahdotonta nukkua. Täällä ei saa tupakoida. Onnea ei voi ostaa.
---	---

Muista seuraavat infinitiivin aspektiin liittyvät säännöt:

1. Нельзя-sanan yhteydessä imperfektiivisen aspektin infinitiivi ilmaisee, että toiminta on kiellettyä (Здесь нельзя курить). Perfektiivisen aspektin infinitiiviä käytetään osoittamaan toiminnan mahdottomuutta (Счастье нельзя купить). Aspektisääntö ei kuitenkaan ole täysin ehdoton (ks. 27.3.).
2. Ilmausten не надо (ei pidä, ei tarvitse) ja не нужно (ei tarvitse) yhteydessä käytetään tavallisesti imperfektiivisen aspektin infinitiiviä, vaikka vastaavassa myönteisessä lauseessa olisikin perfektiivinen aspekti, vrt. Не надо вызывать врача – Надо вызвать врача (infinitiivin aspektista ks. 17.1.1.).

25.3. Muita persoonattomia ilmaisuja

Edellä mainittujen tapausten lisäksi on syytä nostaa esiin seuraavat persoonattomat lausetyypit:

- a) persoonattomat passiivilauseet

Muiden persoonattomien lauseiden tavoin persoonattomista passiivilauseista puuttuu kieliopillinen subjekti ja siten myös passiivimuodon kongruenssia ohjaava ilmaus. Näin ollen passiivimuotoinen predikaatti tulee oletusarvoiseen yksikön 3. persoonan muotoon tai neutrimuotoon. Esimerkiksi:

В квартире не убрано. Ничего не сделано. В номере было накурено. Завтра об этом будет написано во всех газетах. В статье рассказывается о полезных свойствах мёда.	Aunnossa ei ole siivottu. Mitään ei ole tehty. Hotellihuoneessa oli tupakoitu. Huomenna tästä kirjoitetaan kaikissa lehdistä. Artikkelissa kerrotaan hunajan terveyttä edistävästä ominaisuuksista.
В телепередаче утверждалось, что он был алкоголиком.	TV-ohjelmassa väitettiin hänen olleen alkoholisti.

Tavallisimmin persoonattomien passiivilauseiden predikaattina on perfektiivisen aspektin verbistä muodostettu passiivin partisiipin preteritin lyhyt neutrimuoto, jota käytetään yhdessä быть-verbin eri aikamuotojen kanssa. Predikaattina voi kuitenkin olla myös ся-postfiksin avulla muodostettu imperfektiivisen aspektin verbi. On syytä korostaa, että valtaosa venäjän passiivilauseista on persoonaisia. (Passiivista tarkemmin ks. luku 20.)

- b) lauseet, joissa persoonattomasti käytetty transitiiviverbi kuvaa erilaisia yllättäviä vahinkoja ja onnettomuuksia

Tämän lausetyypin esiintymiskonteksti on varsin rajallinen: tyypillisimmin sen avulla kuvataan luonnonvoimien tai niihin rinnastettavien ilmiöiden aiheuttamia yllättäviä vahinkoja ja onnettomuuksia. Suomen kielessä ei ole vastaavaa lausetyppiä, joten käänkösvastineena toimii persoonainen aktiivilause. Esimerkiksi:

В Твери ветром сорвало крышу школьной столовой. В Удмуртии двух рыбаков ударило молнией.	Tverissä tuuli riuhtaisi koulun ruokalan katon irti. Udmurtiassa salama iski kahteen kalastajaan.
---	--

Rakennetta voidaan pitää aktiivin ja passiivin sekamuotona. Kuten aktiivissa akkusatiivimuotoinen suora objekti ilmaisee toiminnan kohteen (крышу, двух рыбаков). Agentillisten passiivilauseiden tavoin lausetyypiin kuuluu instrumentaalimuotoinen määre (ветром, молнией). Se ilmaisee kausaattorin (каузатоп) eli näissä lauseissa vahingon tai onnettomuuden aiheuttajan. Aikamuotona on lähes aina preteriti. Predikaattina toimiva passiivin partisiipin preteritin lyhyt muoto on yksikön neutriissa. Vastaavissa persoonaisissa lauseissa kausaattori ilmaistaan nominatiivimuotoisella kielipiillisellä subjektilla, jonka kanssa aktiivimuotoinen predikaattiverbi kongruoi:

В Твери ветер сорвал крышу школьной столовой.	Tverissä tuuli riuhtaisi koulun ruokalan katon irti.
---	--

- c) puuttumista ja määrää ilmaisevat lauseet

Tähän ryhmään kuuluvien persoonattomien ilmausten rakenteellisena tunnusmerkkinä on genetiivisijainen määre. Lauseet osoittavat genetiivimuodolla ilmaistun tarkoitteen puuttumista tai luonnehtivat sen määrää. Puuttumista ilmaistaan useimmiten kielteisten omistus- ja eksistentiaalilauseiden avulla, joissa predikaattina on быть-verbi (ks. 24.2.1.):

preesens: нет + genetiivi	У меня нет времени.	Minulla ei ole aikaa.
preteriti: не было + genetiivi	В парке не было скамеек.	Puistossa ei ollut penkkejä.
futuuri: не будет + genetiivi	Завтра не будет собрания.	Huomenna ei ole kokousta.

Vastaavalla tavalla voidaan kiellon yhteydessä käyttää myös eräitä muita olemassaoloa, ilmaantumista, läsnäoloa tms. osoittavia verbejä ja predikaattiverbejä (ks. s. 263–264):

Ответа на письмо не пришло. Боли вообще не чувствуется. Ничего не слышно.	Kirjeeseen ei tullut vastausta. Kipua ei tunnu lainkaan. Mitään ei kuulu.
---	---

Määrää ilmaiseviin persoonattomiin lausetyyppeihin kuuluu ns. kvanttorirakenne:

Кинотеатров в городе было два. Студентов в группе было шесть.	Elokuvateattereita kaupungissa oli kaksi. Opiskelijoita ryhmässä oli kuusi.
--	--

Kvanttorirakenteen tunnusmerkkinä on lauseenalkuinen genetiivimääre. Huomaa, että genetiivimääre on tässä rakenteessa aina monikossa, vrt. Кинотеатров в городе было два/пять – В городе было два кинотеатра / пять кинотеатров. Myös persoonattomat verbit хватать/хватить (riittää) ja недоставать (puuttua, olla riittämätön) vaativat genetiivimuotoisen täydennyksen:

Денег хватило. У него не хватает смелости на это. Мне недостаёт терпения. Ей не доставало опыта.	Raha riitti. Hänellä ei riitä rohkeutta siihen. Kärsivällisyyteni ei riitä. Häneltä puuttui kokemusta.
---	---

d) не-alkuisen pronominin tai adverbien sisältävät lauseet

Не-alkuisen pronominin tai adverbien sisältävissä persoonattomissa lauseissa infinitiivin ilmaisema toiminta todetaan mahdottomaksi, koska jokin toiminnan kannalta olennainen asia tai henkilö puuttuu:

Мне некогда готовить. Мальчику нечего было читать. Ему не с кем посоветоваться.	Minulla ei ole aikaa laittaa ruokaa. Pojalla ei ollut mitään luettavaa. Hänellä ei ole ketään, jolta kysyä neuvoa.
---	--

Не-alkuisten adverbien ryhmään kuuluu myös незначем, jota käytettäessä infinitiivin ilmaisema toiminta arvioidaan turhaksi tai tarpeettomaksi. Infinitiivin aspekti on tämän adverbien yhteydessä aina imperfektiivinen. Esimerkiksi:

Тебе незначем там оставаться.	Sinun on turha jäädä sinne.
-------------------------------	-----------------------------

Tarkemmin не-alkuisen pronominin tai adverbien sisältäviä lauseita käsitellään luvussa 27.6.

Huom! Näiden tapausten (a-d) lisäksi persoonattomien lauseiden joukkoon voidaan lukea myös ns. infinitiivilauseet, jotka on tässä kieliopissa erotettu omaksi lausetyypikseen (ks. 17.2.).

Kertauskysymyksiä luvusta 25:

- ✓ Persoonattomat lauseet ovat hyvin kirjava ryhmä erityyppisiä ilmaisuja. Mikä rakenteellinen seikka niitä yhdistää?
- ✓ Mihin kahteen pääryhmään persoonattomien ilmausten ydinjoukko voidaan jakaa predikaatin mukaan?
- ✓ Käännä venäjäksi lauseet "Minua ei nukuta" ja "Minua ei nukuttanut". Missä muodossa persoonattoman lauseen predikaatti on preesensissä? Entä preteritissä?
- ✓ Mitä tarkoitetaan semanttisella subjektilla? Missä sijamuodossa se on edellisen kohdan käänöslauseiden venäjänkielisissä versioissa? Anna esimerkki persoonattomasta lauseesta, jossa semanttinen subjekti on akkusatiivissa.
- ✓ Mihin kahteen pääryhmään persoonattomissa lauseissa käytetyt verbit voidaan jakaa. Kumpaan ryhmään verbi нравиться/понравиться kuuluu? Entä нездоровиться?
- ✓ Anna pari esimerkkiä predikatiivisesta adverbista. Mikä on termin venäjänkielinen vastine? Millaisia merkityksiä predikatiivisten adverbien avulla ilmaistaan?
- ✓ Käännä venäjäksi lauseet "Kaikilla on hauskaa", "Kaikilla oli hauskaa", "Kaikilla tulee olemaan hauskaa". Mihin muotoon быть-verbi tulee preteritissä, entä futuurissa?
- ✓ Missä sijamuodossa semanttinen subjekti on predikatiivisten adverbien yhteydessä, jos sellainen ilmaistaan?
- ✓ Lauseet Завтра не будет собрания ja В квартире не убрано kuuluvat molemmat persoonattomien lauseiden ryhmään. Määrittele tarkemmin, mistä rakenteista on kyse.



26.

KYSYMYSLAUSEET (ВОПРОСИТЕЛЬНЫЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ)

Kysymys ilmaistaan venäjän kielessä

1. kysyvän sanan avulla (ks. 9.7. ja 28.4.):

Где ты учишься? Сколько стоит этот словарь? Кому она звонила?	Missä opiskelet? Paljonko tämä sanakirja maksaa? Kenelle hän soitti?
---	--

- Intonaatio nousee yleensä lievästi kysyvän sanan painollisen tavun kohdalla ja on sen jälkeen laskeva.

2. kysyvän intonaation avulla:

Вы были в театре? Вы были в театре ? Вы были вчера в театре?	Kävittekö teatterissa? Teatterissako te kävitte? Eilenkö te kävitte teatterissa?
---	--

- Lauseessa, jossa ei ole kysyvää sanaa, intonaatio nousee voimakkaasti sen sanan painollisen tavun kohdalla, johon kysymys kohdistuu, ja laskee sen jälkeen nopeasti. Jos kysymys kohdistuu lauseen alussa olevaan sanaan, on usein luontevaa lisätä tämän sanan eteen vahvistava partikkeli это: Это вы были в театре (Tekö kävitte teatterissa)?

3. ли-partikkelin avulla:

Возможен ли компромисс? Знаете ли вы свой правá? Скóро ли придёт поезд?	Onko kompromissi mahdollinen? Tunnetteko oikeutenne? Tuleeko juna pian?
---	---

- Ли-partikkeli tulee sen sanan jälkeen, johon kysymys kohdistuu. Tämä sana on pääsääntöisesti ensimmäisenä lauseessa. Ли-partikkelin avulla muodostettuja kysymyslauseita käytetään etenkin asiakielessä. Lisäksi sitä käytetään epäsuorissa kysymyslauseissa aina, kun vastaavassa suorassa kysymyksessä ei ole kysyvää sanaa:

Я не уверена, успеем ли мы выполнить работу в срок. (suora kysymys: Мы успеем выполнить работу в срок?)	En ole varma, ehdimmekö saada työn valmiiksi määräaikaan mennessä. (suora kysymys: Ehdimmekö saada työn valmiiksi määräaikaan mennessä?)
Никто не знал, вылетит ли самолёт вовремя. (suora kysymys: Самолёт вылетит вовремя?)	Kukaan ei tiennyt, lähtisikö lentokone ajallaan. (suora kysymys: Lähteekö lentokone ajallaan?)

- Kuten edellä olevissa esimerkeissä ли-partikkeli on tyypillinen epätietoisuutta, epävarmuutta tai epäilystä ilmaisevissa yhdyslauseissa. Lisäksi sitä käytetään epäsuorissa lainauksissa (ks. s. 310).

4. partikkelien разве ja неужели avulla:

Разве она ещё не приехала? Неужели она не придёт?	Eikö hän (todellakaan) ole vielä tullut? Eikö hän (tosiaankaan) tule?
--	--

- Partikkelit *разве* ja *неужели* ovat yleensä lauseen alussa. Ne antavat lauseelle ihmettelevän sävyn. *Разве* viittaa ensisijaisesti siihen, että puhujan on vaikea uskoa lauseessa mainittava asiantila todeksi. *Неужели* korostaa puhujan tunteenomaista reaktiota asiaan, jonka hän kokee yllättäväksi mutta jonka todenperäisyyttä hän ei epäile.

Huom! Kysymyslauseissa käytetään usein kieltosanaa, vaikka lauseen merkitys on myönteinen (ks. s. 278 ja 280). Tällöin kiello antaa kysymykselle kohteliaan sävyn. Esimerkiksi:

Вы не могли бы помочь мне? У тебя не будет времени помочь мне?	Voisitteko auttaa minua? Olisiko sinulla aikaa auttaa minua?
---	---

Kertauskysymyksiä luvusta 26:

- ✓ Millä tavoin kysymys ilmaistaan venäjän kielessä?
- ✓ Mihin *ли*-partikkeli sijoittuu lauseessa?
- ✓ Milloin *ли*-partikkeli on pakollinen?
- ✓ Millaisen sävyn partikkelit *разве* ja *неужели* tyypillisesti antavat lauseelle?
- ✓ Mikä on kiellon funktio lauseissa tyyppiä *Вы не могли бы помочь мне?*



27. KIELLON ILMAISEMINEN (ВЫРАЖЕНИЕ ОТРИЦАНИЯ)

Kiellon ilmaisemiseen käytetään venäjän kielessä sanoja не, нет ja нельзя. Näiden kieltosanojen yhteydessä voi lisäksi esiintyä kieltoa vahvistava ни-partikkeli. Sekä ни- että не-partikkelien avulla voidaan muodostaa kielteisiä pronomineja ja adverbeja.

27.1. Kiellon ilmaiseminen kieltosanan не avulla

Kieltosanan toimii venäjässä taipumaton kieltopartikkeli не (отрицательная частица «не»). Suomen kielessä kieltosana on apuverbi, joka kongruoi kieliopillisen subjektin kanssa persoonassa ja luvussa (en, et, ei, emme, ette, eivät). Esimerkiksi:

Вася не изучает финский язык. Боря не будет учителем. Мы не ходили в кино. Саша не работает в Москве. Иван не женат. Почему ты не будешь голосовать на выборах? Аня не любит современную музыку. Я не употребляю алкоголь и не курю.	Vasja ei opiskele suomea. Borjasta ei tule opettajaa. Emme käyneet elokuvissa. Saša ei ole töissä Moskovassa. Ivan ei ole naimisissa. Mikset aio äänestää vaaleissa? Anja ei pidä nykymusiikista. En käytä alkoholia enkä tupakoi.
---	---

On tärkeä muistaa, että kieltolauseissa (отрицательное предложение) suoran objektin sijamuotona käytetään sekä akkusatiivia että genetiiviä, esim. Я не читал сегодняшнюю газету / сегодняшней газеты. Monessa tapauksessa kumpikin muoto on mahdollinen, joskaan ei välttämättä yhtä todennäköinen (tarkemmin ks. 18.1.).

Lauseissa tyypriä Вася не изучает финский язык predikaatin eteen sijoittuva kieltö liittyy lauseen sisältöön kokonaisvaltaisesti ja kiistää sen totuusarvon: «Неверно, что Вася изучает финский язык» ("Ei pidä paikkaansa, että Vasja opiskelee suomea"). Silloin kun kieltö ei kohdistu koko lauseen sisältöön vaan yksittäiseen lauseenjäseneen, kieltosanan paikka on venäjässä ja suomessa eri. Venäjässä kieltosana on sen kieliopillisen elementin (sanan tai sanaliiton) edessä, johon kieltö kohdistuu. Suomen kielessä kieltosana on pääverbin edellä. Esimerkiksi:

Вася изучает не финский язык, а историю. Боря будет не учителем, а врачом. Саша работает не в Москве. Мой муж женат не на мне, а на работе. Это не мой зонтик. Не все финны любят париться в сауне.	Vasja ei opiskele suomen kieltä, vaan historiaa. Borjasta ei tule opettajaa, vaan lääkäri. Saša ei ole töissä Moskovassa [vaan jossain muualla]. Mieheni ei ole naimisissa minun, vaan työnsä kanssa. Se ei ole minun sateenvarjoni [vaan jonkun muun]. Kaikki suomalaiset eivät tykkää saunoa. ("Eivät kaikki suomalaiset tykkää saunoa.")
--	---

Huomautuksia kieltosanan не käytöstä

1. Kun kieltosana не esiintyy lauseessa kaksi kertaa, puhutaan ns. kaksoiskiellosta, jolloin lauseen merkitys on myönteinen:

Я не могу не думать о нём.	En voi olla ajattelematta häntä.
----------------------------	----------------------------------

2. Ilmauksessa *чуть не* (olla vähällä) kieltosana on aina predikaatin edessä. Transitiivisen verbin objekti on näissä lauseissa aina akkusatiivissa (ks. 18.1.). Suomen kielessä on vastaavissa tapauksissa myönteinen lause. Esimerkiksi:

Я чуть не урони́ла телефо́н в во́ду. Мы чуть не опозда́ли на по́езд.	Olin vähällä pudottaa puhelimen veteen. Melkein myöhästyimme junasta.
---	--

Huomaa, että *чуть не* -rakennetta ei voida korvata sanalla *почти́*, vaikka vastaavissa suomenkielisissä lauseissa käytetään usein *melkein*-sanaa.

3. Kieltosana *не* esiintyy retorisisissa kysymys- ja huudahduslauseissa, joiden merkitys on myönteinen:

Кто не хо́чет быть сча́стливым? Кто в Росси́и не зна́ет Пу́шкина? Где я то́лько не быва́л!	Kukapa ei haluaisi olla onnellinen? Kukapa Venäjällä ei tietäisi Puškinia? Missäpä en olisi käynyt!
--	---

Lauseet *Кто не хо́чет быть сча́стливым?* ja *Кто в Росси́и не зна́ет Пу́шкина?* ilmaisevat epäsuorasti, että kaikki haluavat olla onnellisia ja kaikki tietävät Puškinin. Vastaavasti lause *Где я то́лько не быва́л!* sisältää implisiittisen väitteen, jonka mukaan puhuja on käynyt (lähestulkoon) kaikkialla. Etenkin puhutussa kielessä kieltosanan edessä on usein sana *то́лько*. Suomen vastaavissa lauseissa käytetään yleensä konditionaalaa ja kysymyssanaan yhdistyy liitepartikkeli *-pa/-pä*. Venäjässä lauseet ovat pääsääntöisesti indikatiivissa. Huomaa, että lauseet tyyppiä *Кто не лю́бит моро́женое?* voivat toimia paitsi retorisena kysymyksenä (Kukapa ei pitäisi jäätelöstä?) myös varsinaisena kysymyksenä (Kuka ei pidä jäätelöstä?). Puheessa intonaatio osoittaa, kummassa tehtävässä lause toimii.

4. Kieltosanaa *не* käytetään toisinaan kysymysmuotoisissa pyynnöissä. Tällöin kieltosana antaa kysymykselle kohteliaan sävyn:

Вы не ска́жете/подска́жете, как дойти́ до ближа́йшей ста́нции метро́? Ты не мог бы помо́чь мне?	Voisitko neuvoa, miten lähimmälle metroasemalle pääsee? Voisitko auttaa minua?
---	---

Kohtelias kehoitus voidaan ilmaista myös imperatiivilauseilla tyyppiä *Скажи́те/Подскажи́те, пожа́луйста, как дойти́ до ближа́йшей ста́нции метро́*. Toisin kuin imperatiivin yhteydessä kielteisissä kysymyslauseissa ei käytetä sanaa *пожа́луйста* (ole/olkaa hyvä).

5. Vakiintuneissa ilmauksissa *больше не* (ei enää), *уже́ не* (ei enää), *ещё не* (ei vielä), *совсе́м не* (ei lainkaan) kieltosanan paikka on toinen kuin suomen vastaavissa ilmauksissa:

Певи́ца бо́льше не даёт интервьё. Он уже́ не по́мнит меня́. Де́ти ещё́ не пришл́и. Я совсе́м не уве́рена в это́м.	Laulaja ei enää anna haastatteluja. Hän ei enää muista minua. Lapset eivät ole vielä tulleet. En ole lainkaan varma siitä.
--	---

Viimeisessä esimerkissä kieltopartikkelin paikka voisi olla myös toinen: *Я не совсе́м уве́рена в это́м*. Tällöin myös merkitys muuttuu: 'En ole aivan varma siitä'.

6. Kielteisissä kopulalauseissa kieltosana *не* ja predikaatin nominiosana eli predikatiivina toimiva adjektiivi kirjoitetaan tapauksesta riippuen joko yhteen tai erikseen (kopulalauseista tarkemmin ks. 24.2.2.). Kirjoitusasu saattaa vaikuttaa lauseen tulkintaan, joskaan ero ei aina ole kovin selkeä tai olennainen. Esimerkiksi:

Рекá не глубóкая. Рекá неглубóкая.	Joki ei ole syvä. Joki on matala.
Ромán нé был интерéсным. Ромán был неинтерéсным.	Romaani ei ollut mielenkiintoinen. Romaani oli tylsä.

Lauseissa tyypriä Рекá не глубóкая ja Ромán нé был интерéсным kielletään vastaavan myöntölauseen ilmaisema asiantila. Рекá не глубóкая ilmaisee, ettei väittämä Рекá глубóкая pidä paikkaansa. Vastaavasti Ромán нé был интерéсным kiistää väittämän Ромán был интерéсным. Yhteen kirjoittaminen on tavallista silloin, kun kieltosana antaa adjektiiville vastakohtamerkityksen, esim. неглубóкий ≈ мелкий (matala), неинтерéсный ≈ скучный (tylsä), небольшо́й ≈ маленький (pieni), нетру́дный ≈ лёгкий (helppo), неумный ≈ глупый (tyhmä). On syytä korostaa, että kieltosanan не oikeinkirjoitukseen vaikuttavia tekijöitä on muitakin. Esimerkiksi joidenkin vahvistavien ilmausten yhteydessä kieltosana ja adjektiivi kirjoitetaan yhteen ja toisten yhteydessä erikseen:

Адрес был никому́ не извéстен. Решéние далекó/отню́дь/вóвсе не простóе.	Osoite oli kaikille tuntematon. Ratkaisu ei ole lainkaan yksinkertainen.
Егó поведéние крайнé/совершéнно неумéстно. Выступлéние было óчень/весьма́ неудáчным	Hänen käytöksensä on erittäin/täysin epäsopevaa. Esitys oli erittäin/varsin epäonnistunut.

27.2. Kiellon ilmaiseminen kieltosanan нет avulla

Kieltosanaa нет käytetään:

1. kielteisissä vastauksissa:

– Вы купили билéты на пóезд «Аллéгро»? – Нет, не купили.	– Ostitteko liput Allegro-junaan? – Ei, emme ostaneet.
– Ты пойдёшь на вечеринку? – Нет, не пойдú.	– Menetkö illanviettoon? – Ei, en mene.
– Твоя мáма финка? – Нет, швэдка.	– Onko äitisi suomalainen? – Ei, vaan ruotsalainen.

2. korvaamaan toistamatta jätettyä ilmausta:

Óля, ты хочешь смотре́ть мультимики и́ли нет [= и́ли не хочешь]? Я занима́юсь спóртом, а мой муж – нет [= не занима́ется спóртом].	Olja, haluatko katsoa piirrettyjä vai et? Harrastan urheilua, mutta mieheni ei harrasta.
---	---

3. osoittamassa jonkin asian, esineen, henkilön tms. puuttumista (ks. 24.2.1.):

В зáле нет свободных мест. Между нáми нет секретов. У меня́ нет врéмени. У Вáси нет детéй.	Salissa ei ole vapaita paikkoja. Meidän välilläme ei ole salaisuuksia. Minulla ei ole aikaa. Vasjalla ei ole lapsia.
---	---

Tällaiset lauseet ilmaisevat olemassaoloa tai omistamista, ja aikamuotona on preesens. Puuttuva asia, esine, henkilö tms. on aina genetiivissä. Preteritissä käytetään ilmausta не было ja futuurissa vastaavasti не б́удет, esim. В зáле не было свободных мест (Salissa ei ollut vapaita paikkoja), Зáвтра у меня́ не б́удет врéмени (Huomenna minulla ei ole aikaa).

Huom! Kieltosanan не tavoin myös нет-sanaa käytetään usein kysymyslauseissa, joiden merkitys on myönteinen. Lauseissa тyyppiä У тебя нет ручки? kielto antaa kysymykselle kohteliaan pyynnön merkityksen: Olisiko sinulla kynää/Voisitko lainata kynää? Täsmälleen samanmuotoinen lause У тебя нет ручки? voi ilmaista myös ihmetystä: Eikö sinulla ole kynää? Puheessa intonaatio osoittaa, kummassa tehtävässä lause toimii.

27.3. Kiellon ilmaiseminen predikatiivisen adverbien нельзя avulla

Нельзя-sanan avulla ilmaistaan sekä kiellettyä toimintaa että toiminnan mahdottomuutta. Lauseen merkitys on tavallisesti riippuvainen siitä, onko нельзя-sanan määreenä imperfektiivisen vai perfektiivisen aspektin infinitiivi:

- Imperfektiivinen aspekti osoittaa, että toiminta on kiellettyä (ei saa, ei ole lupa).
- Perfektiivinen aspekti osoittaa, että toiminnan suorittaminen on mahdotonta (ei voi/pysty, ei ole mahdollista).

IA: toiminta on kiellettyä	PA: toiminnan mahdottomuus
Чужие письма нельзя читать. Toisten kirjeitä ei saa lukea.	Прошлое нельзя изменить. Menneisyyttä ei voi muuttaa.
Окно нельзя было открывать. Ikkunaa ei saanut avata.	Окно нельзя было открыть. Ikkunaa ei pystynyt avaamaan.

Edellä mainittu aspektisääntö ei kuitenkaan ole täysin yksioikoinen. Esimerkiksi toiminnan mahdottomuutta voidaan ilmaista imperfektiivisellä aspektilla, jos toiminta on luonteeltaan pitkäkestoista tai toistuvaa. Tämä on yleistä etenkin silloin, kun infinitiivinä on aspektipariton imperfektiivisen aspektin verbi:

При таком шуме нельзя работать. Тебя нельзя не любить!	Tällaisessa melussa on mahdotonta työskennellä. Sinusta ei voi olla pitämättä!
---	---

Huomionarvoista jälkimmäisessä esimerkissä on myös kaksoiskielto (нельзя не), jonka vaikutuksesta lauseen merkitys on myönteinen.

Mennyt aika ilmaistaan rakenteella нельзя было + infinitiivi ja tuleva aika vastaavasti rakenteella нельзя будет + infinitiivi. Toiminnan suorittaja voidaan osoittaa dativimuotoisen semanttisen subjektin avulla. Esimerkiksi:

Студентам нельзя опаздывать на экзамен. Студентам нельзя было опаздывать на экзамен. Студентам нельзя будет опаздывать на экзамен.	Opiskelijat eivät saa myöhästyä tentistä. Opiskelijat eivät saaneet myöhästyä tentistä. Opiskelijat eivät saa myöhästyä tentistä [tulevaisuudessa].
--	---

Silloin kun нельзя-sana ilmaisee toiminnan mahdottomuutta, se voidaan korvata sanalla невозможно, esim. При таком шуме невозможно работать, Тебя невозможно не любить! Невозможно-sanan yhteydessä käytetään molempien aspektien infinitiivejä: imperfektiivistä aspektia käytettäessä pääpaino on itse toiminnassa, perfektiivinen aspekti puolestaan kiinnittää huomiota toiminnan tuloksellisuuteen tai loppuun suorittamiseen:

Здесь невозможно отдыхать. Здесь невозможно отдохнуть.	Täällä on mahdotonta lepäillä. Täällä on mahdotonta saada levätyä.
---	---

27.4. Kieltoa vahvistava ni-partikkeli

Kun ni-partikkeliä käytetään kieltoa vahvistavana partikkelina, itse kielto on ilmaistu tapauksesta riippuen joko kieltoisanan не, нет tai нельзя avulla. Esimerkiksi:

Он не сказа́л ни слова́. Ни оди́н челове́к не пришёл. У него́ нет ни одно́го дру́га. На за́нятия нельзя́ опазды́вать ни на мину́ту.	Hän ei sanonut sanaakaan. Yksikään ihminen ei tullut. Hänellä ei ole ainuttakaan ystävää. Tunneilta ei saa myöhästyä minuuttiakaan.
--	--

Omistamista tai olemassaoloa ilmaisevista lauseista kielto sana не jää puhekielessä toisinaan pois:

У неё на лице́ (нет) ни одно́й морщи́нки. На у́лице (нет) ни души́.	Hänellä ei ole kasvoissaan ainuttakaan ryppyä. Kadulla ei ole ristin sielua.
--	---

Yhdistelmää ни...ни käytetään suomen rinnasteisen ilmauksen ei–eikä vastineena. Tällöinkin lauseessa on jokin kieltoisanoista не, нет tai нельзя (puhekielessä не-sana jää kuitenkin toisinaan ilmaisematta). Vastaavissa myönteisissä lauseissa on joko и...и (sekä–että) tai как...так и (niin–kuin). Rinnasteisia lauseenjäseniä voi olla kaksi tai useampia:

Он не пьёт ни ко́фе, ни чай. vrt. Он пьёт и ко́фе, и чай.	Hän ei juo kahvia eikä teetä. vrt. Hän juo sekä kahvia että teetä.
Я не занима́юсь ни йо́гой, ни пилáтесом. vrt. Я занима́юсь и йо́гой, и пилáтесом.	En harrasta joogaa enkä pilatesta. vrt. Harrastan sekä joogaa että pilatesta.
Та́ня не говори́ла об э́том ни ма́ме, ни па́пе, ни сестре́. vrt. Та́ня говори́ла об э́том и ма́ме, и па́пе, и сестре́.	Tanja ei puhunut siitä äidille, isälle eikä siskolle. vrt. Tanja puhui siitä äidille, isälle ja siskolle.
Я не была́ ни в Москвё, ни в Твери́. vrt. Я была́ как в Москвё, так и в Твери́.	En käynyt Moskovassa enkä Tverissä. vrt. Kävin niin Moskovassa kuin Tverissäkin.
У меня́ нет ни бра́та, ни сестры́. vrt. У меня́ есть и брат, и сестра́.	Minulla ei ole veljeä eikä sisko. vrt. Minulla on sekä veli että sisko.
От э́того лека́рства (нет) ни по́льзы, ни вре́да. vrt. От э́того лека́рства есть как по́льза, так и вре́д.	Tästä lääkkeestä ei ole hyötyä eikä haittaa. Tästä lääkkeestä on niin hyötyä kuin haittaakin.

Näissä lauseissa rinnastus koskee joitain muita lauseenjäseniä kuin predikaatteja. Esimerkiksi lauseessa Он не пьёт ни ко́фе, ни чай on kaksi rinnasteista suoraa objektia. Huomaa kuitenkin: jos lauseessa on kaksi tai useampia rinnasteisia predikaatteja, joihin kielto kohdistuu, kunkin predikaatin eteen tulee kieltopartikkeli не ja rinnastus tapahtuu и-konjunktion avulla. И-konjunktion edessä ei tällöin ole pilkkua. Esimerkiksi:

Я не занима́юсь йо́гой и не хожу́ в тренажё́рный зал. Мой брат не употребляет алкогóль и не ку́рит. Я не смотре́ю телеви́зор и не слу́шаю ра́дио.	En harrasta joogaa enkä käy kuntosalilla. Veljeni ei käytä alkoholia eikä tupakoi. En katso televisiota enkä kuuntele radiota.
---	--

Suomen kielessä edellä mainittujen tapausten välillä ei ole muodollista eroa: niin predikaatteja kuin muitakin lauseenjäseniä rinnastettaessa käytetään kieltoilmausta ei–eikä. Ilmauksen kumpikin osa on kieltoverbi, joka taipuu persoonassa ja luvussa. Huomaa myös välimerkkien käyttöön liittyvä ero: venäjässä liittokonjunktion ни...ни osien väliin tulee pilkku. Sama koskee liittokonjunktioita и...и (sekä–että) ja как...так и (niin–kuin).

Huomaa myös ни- ja не-partikkeleiden merkitysero seuraavan tyyppisissä tapauksissa:

Ни один студент не пришёл на лекцию.	Yksikään opiskelija ei tullut luennolle.
Не один студент стáлкивался с проблемой нехвátки врёмени.	Moni opiskelija on kohdannut ajan puutteeseen liittyviä ongelmia.

Kuten edellä on mainittu, ни-partikkeli toimii kieltolauseissa vahvistavana partikkelina kieltomuotoisen predikaatin yhteydessä. Не-partikkeli sen sijaan on itsessään kielteinen ja sijoittuu sen sanan tai sanaliiton eteen, johon kieltö kohdistuu. Yllä olevassa esimerkkiparissa ни один студент korostaa, ettei opiskelijoita tullut paikalle yhtä ainuttakaan; не один студент ilmaisee, että ajan puutteen kanssa ei kamppaile ainoastaan yksi opiskelija. Huomaa myös seuraavien ilmausten merkitysero:

Мы ни рáзу не говорíли об этом.	Emme ole kertaakaan puhuneet asiasta.
Мы не раз говорíли об этом.	Olemme puhuneet asiasta monta kertaa.

Ни рáзу on vakiintunut ilmaus, joka voitaisiin korvata pronominiadverbilla никогда (ei koskaan), не раз puolestaan viittaa useisiin kertoihin ja on usein korvattavissa ilmauksilla туурпиá мнóго/нэско́лько раз.

Huom! Paitsi että ни-partikkeliä käytetään kieltä vahvistavana partikkelina, se esiintyy myös myönnytystä ilmaisevissa sivulauseissa yhdessä kysyvän pronominin (кто, что, какóй, скóлько) tai pronominiadverbin (где, как, когдá, кудá, откúда) kanssa. Tällaiset sivulauseet ovat merkitykseltään myönteisiä. Päälause voi olla myönteinen tai kielteinen. Esimerkiksi:

Что я ни дéлаю, ей не нрáвится. Когдá я ни зайдú к нему́, он всегдá зánят.	Teinpä mitä tahansa, hän ei ole tyytyväinen. Aina kun menen käymään hänen luonaan, hän on varattu.
---	---

Myönnytystä ilmaisevissa sivulauseissa voidaan käyttää myös konditionaalia:

Что бы я ни дéлала, ей не нрáвится. Кто бы он ни́ был, мы ему́ очень благодарны.	Teinpä mitä tahansa, hän ei ole tyytyväinen. Oli hän kuka tahansa, olemme hänelle hyvin kiitollisia.
---	---

27.5. Kielteisten ни-alkuisten pronomien ja adverbien käyttö

Ни-partikkelin avulla voidaan muodostaa kielteisiä pronomineja ja pronominiadverbeja. Näissä lauseissa on ни-alkuisen pronominin tai pronominiadverbin lisäksi aina jokin edellä mainituista kieltosanoista – tapauksesta riippuen joko не, нет tai нельзjá. Esimerkiksi:

Никтó не пришёл. Онá ни с кём не танцевáла. Мы ни о чём не говорíли. Онí никогда не смóтрят телевизор. Я никуда́ не поёду без тебjá! У Óли нет никакóго о́пыта рабóты. У́тром пéред оперáцией нельзjá ничегó есть.	Kukaan ei tullut. Hän ei tanssinut kenenkään kanssa. Me emme puhuneet mistään. He eivät koskaan katso TV:tä. En lähde minnekään ilman sinua. Oljalla ei ole minkäänlaista työkokemusta. Toimenpidettä edeltävänä aamuna ei saa syödä mitään.
--	--

Ни-partikkeliin liittyvät pronominit (кто, что, какóй, чей) taipuvat kuten vastaavat kysyvät pronominit (ks. 9.7.). Pronominiadverbit (где, как, когдá, кудá, откúда) ovat taipumattomia (ks. 28.4.). Mahdollinen prepositio tulee osien väliin.

27.6. Kielteisten не-alkuisten pronomien ja adverbien käyttö

Не-partikkelin avulla muodostettuja pronomineja ja pronominiadverbeja käytetään persoonattomissa lauseissa, joissa ne toimivat predikaattina yhdessä verbin infinitiivimuodon kanssa. Ilmaistaessa mennyttä tai tulevaa aikaa käytetään быть-verbiä aruverbina (было/будет + infinitiivi). Jos lauseessa on tekijän tai kokijan osoittava semanttinen subjekti, se on datiiivissa. Esimerkiksi:

Ларісе не́чего чита́ть. Дэдушке не́ с кем игра́ть в ша́хматы. Нам не́ о чем бы́ло говорі́ть. Скоро́ тебе́ не́ у кого́ бу́дет проси́ть по́мощи. Им не́когда смотре́ть телеви́зор. На да́че не́где купа́ться.	Larisalla ei ole mitään luettavaa. Isoisällä ei ole ketään, jonka kanssa pelata šakkia. Meillä ei ollut mitään puhuttavaa. Kohta sinulla ei ole ketään, jolta pyytää apua. Heillä ei ole aikaa katsoa TV:tä. Mökillä ei ole uimapaikkaa.
--	---

Pronomineilla не́кого (ei ketään) ja не́чего (ei mitään) ei ole nominatiivia (eikä nominatiivin kaltaista akkusatiivia). Muissa sijoissa pronominosia taipuu kuten kysyvät pronominit кто ja что (ks. 9.7.). Pronominiadverbit (где, когда́, куда́, откуда́) ovat taipumattomia (ks. 28.4.). Paino on aina не-osalla. Mahdollinen prepositio tulee osien väliin.

Persoonattomat lauseet тyyppiä Нам не́ о чем бы́ло говорі́ть (Meillä ei ollut mitään puhuttavaa) eroavat persoonaisista lauseista тyyppiä Мы ни о чём не говорі́ли (Me emme puhuneet mistään) paitsi rakenteeltaan myös merkitykseltään. Не-alkuisia pronomineja ja pronominiadverbeja käytettäessä toiminta todetaan mahdottomaksi. Sen sijaan lauseissa, joissa on käytetty ни-alkuisia pronomineja tai adverbeja, toiminnan mahdollisuus on olemassa, vaikka itse toiminta jääkin toteutumatta. Vertaa myös:

Мне не́чего де́лать. Minulla ei ole mitään tekemistä.	Я ниче́го не де́лаю. Minä en tee mitään.
Им не́когда смотре́ть телеви́зор. Heillä ei ole aikaa katsoa TV:tä.	Они́ нико́гда не сме́трян телеви́зор. He eivät koskaan katso TV:tä.

Kertauskysymyksiä luvusta 27:

- ✓ Käännä seuraavat lauseet suomeen ja vertaa venäjän ja suomen sanajärjestystä: Она́ учи́тся не в шко́ле, а в уни́версите́те; Пе́кка не же́нат; Они́ жи́вуть не в Ро́ссии; Я бу́ду не пере́водчи́ком, а учи́телем; Ксе́ния не лю́бит ко́фе. Milloin kieltosana on venäjässä eri paikassa kuin suomessa?
- ✓ Anna yksi venäjänkielinen esimerkki lauseesta, jossa on kaksoiskielto.
- ✓ Suomenna lauseet: Я совсе́м не уве́рена в э́том; Я не совсе́м уве́рена в э́том.
- ✓ Anna yksi venäjänkielinen esimerkki lauseesta, jossa kieltosanan нет avulla ilmaistaan jonkin asian, esineen, henkilön tms. puuttumista.
- ✓ Missä tehtävässä kieltosana нет toimii lauseissa тyyppiä Я занима́юсь спо́ртом, а мой муж – нет?
- ✓ Нельзя́-sanan yhteydessä on syytä kiinnittää huomiota infinitiivin aspektiin. Miten lauseet Окно́ нельзя́ бы́ло откры́ть ja Окно́ нельзя́ бы́ло откры́вать eroavat toisistaan merkitykseltään?
- ✓ Mikä on ни-partikkelin tehtävä lauseissa тyyppiä Ни оди́н чело́век не прише́л; Он не сказа́л ни сло́ва?
- ✓ Muuta seuraava lause kielteiseksi: Он пьёт и ко́фе, и чай.
- ✓ Miten ilmaukset ни ра́зу ja не раз eroavat toisistaan merkitykseltään?
- ✓ Miten lauseet Мы ни о чём не говорі́ли ja Нам не́ о чем бы́ло говорі́ть eroavat toisistaan rakenteeltaan ja merkitykseltään?



28.

ADVERBIT (НАРÉЧИЯ)

Adverbit ovat taipumattomia sanoja, jotka toimivat lauseessa useimmiten adverbialina (обстоятельство) ja ilmaisevat mm.

- ajankohtaa, kestoa ja toistuvuutta:

сего́дня	tänään	ра́ньше	aikaisemmin
ле́том	kesällä	постоя́нно	jatkuvasti
но́чью	yöllä	ча́сто	usein
неда́вно	hiljattain	два́жды	kahdesti

- paikkaa:

до́ма	kotona	нале́во	vasemmalla, vasemmalle
там	tuolla	отсу́да	täältä
наверху́	ylhäällä	сза́ди	takaa

- tapaa:

бы́стро	nopeasti	блестя́ще	loistavasti
пешко́м	jalkaisin	критиче́ски	kriittisesti
по-но́вому	uudella tavalla	лу́чше	paremmin

- määrää ja astetta:

мно́го	paljon	о́чень	erittäin
ма́ло	vähän	сли́шком	liian
весьма́	varsin	почти́	melkein, lähes

- tarkoitusta ja syytä:

наро́чно	tahallaan	поэ́тому	siksi, sen tähden, niinpä
неча́янно	vahingossa	почему́-то	jostain syystä
специ́ально	erityisesti, varta vasten	понево́ле	vastentahtoa, pakosta

Koska adverbit ilmaisevat monenlaisia merkityksiä, ne myös vastaavat moniin kysymyksiin, esim.

- когда́ (milloin), как ча́сто (kuinka usein)?
- где (missä), куда́ (minne), откуда́ (mistä)?
- как (miten), каки́м о́бразом (millä tavalla)?
- ско́лько (kuinka paljon), в како́й ме́ре/сте́пени (missä määrin)?
- почему́ (miksi), заче́м (mitä varten), с како́й це́лью (missä tarkoituksessa)?

Вéчером (когда́?) мы идём в теа́тр. Начина́ющие перево́дчики нередко́ (как ча́сто?) де́лают э́ту оши́бку. Тётя А́ня живёт далеко́ (где?).	Illalla menemme teatteriin. Aloittelevat kääntäjät tekevät usein tämän virheen. Anja-täti asuu kaukana.
---	---

Велосипедист повернул налево (куда?). Жэня критически (как?) относится к себе. Врачи много (сколько?) работают. Эта студентка очень (в какой мере?) старательная. Они сделали это нарочно (зачем?).	Pyöräilijä kääntyi vasemmalle. Ženja suhtautuu itseensä kriittisesti. Lääkärit tekevät paljon töitä. Tämä opiskelija on todella ahkera. He tekivät sen tahallaan.
--	---

28.1. Adverbien käyttö

Adverbien tyypillisin tehtävä on toimia lauseessa adverbialina. Adverbialin tehtävässä adverbit voivat määrittää:

- koko lausetta:

Летом мы отдыхали. Завтра у меня не будет времени.	Kesällä lomailimme. Huomenna minulla ei ole aikaa.
---	---

- verbiä:

Экскурсовод интересно рассказывал об истории города. Время идёт быстро .	Opas kertoi kiinnostavasti kaupungin historiasta. Aika kuluu nopeasti.
---	---

- adjektiivia:

Роман безумно интересный. Мой новый телефон очень хороший.	Romaani on älyttömän mielenkiintoinen. Uusi puhelimeni on todella hyvä.
---	--

- toista adverbia:

Мы слишком поздно легли спать. Ты так красиво поешь!	Menimme liian myöhään nukkumaan. Laulat niin kauniisti!
---	--

Huomaa, että venäjässä verbiä määrittävien, etenkin tapaa ja aikaa ilmaisevien o/e-loppuisten adverbien tavallisin paikka on predikaattiverbin edessä, suomessa taas predikaattiverbin jäljessä. Esimerkiksi:

Сегодня я усердно работала. Ристо свободно говорит по-русски. Арина блестяще сдала экзамен. Юра долго смотрел на фотографию. Брат нередко приходит к бабушке.	Työskentelin tänään ahkerasti. Risto puhuu venäjää sujuvasti. Arina suoriutui tentistä loistavasti. Jura katsoi valokuvaa kauan. Veli käy isoäidin luona usein.
--	---

Adverbien paikan vaihtaminen on usein mahdollista ja etenkin puhekielessä varsin yleistä. Kirjoitetussa yleiskielessä tavanomaisesta poikkeava sanajärjestys voi muuttaa lauseen kommunikatiivista funktiota – sitä, mihin kysymykseen lauseessa ilmaistu asiantila vastaa. Esimerkiksi lause *Сегодня я усердно работала* voidaan tulkita vastaukseksi kysymykseen *Что ты делала сегодня* (Mitä teit tänään)? Sen sijaan lauseessa *Сегодня я работала усердно* huomio kiinnittyy taraan: *Как ты работала сегодня* (Miten työntekosi sujui tänään)? Adverbien siirtäminen lauseen loppuun tekee adverbista usein painokkaamman, koska lauseen kommunikatiivisesti tärkein osa sijoittuu kirjoitetussa kielessä yleensä lauseen loppuun.

Vaikka adverbit ovat adverbiaalin tehtävässä yleisiä, on tärkeä huomata, etteivät kaikki adverbiaalit ole adverbeja tai adverbista ja sen määreistä koostuvia adverbilausekkeita. Adverbiaalina esiintyy hyvin monentyypisiä rakenteita. Etenkin prepositiosta ja nominien taivutusmuodoista koostuvat lausekkeet ovat yleisiä. Vertaa:

adverbi adverbiaalin tehtävässä	prepositiorakenne adverbiaalin tehtävässä
Моя сестра живёт здесь . Siskoni asuu täällä.	Моя сестра живёт в этом доме . Siskoni asuu tässä talossa.
Он <i>и</i> встретились утром . He tapasivat aamulla.	Он <i>и</i> встретились в восемь часов . He tapasivat kello kahdeksalta.
Он нарочно опоздал на встречу. Hän myöhästyi tapaamisesta tahallaan.	Он опоздал из-за тебя . Hän myöhästyi sinun takiasi.

Lisäksi on syytä huomata, että adverbilla voi olla lauseessa myös muu kuin adverbiaalin tehtävä:

- Oman erityisryhmän adverbien joukossa muodostavat ns. predikaatiiviset adverbit (предикативные наречия), joita käytetään persoonattomien lauseiden predikaatteina yhdessä быть-verbien eri aikamuotojen kanssa. Monia o-loppuisia adverbeja voidaan käyttää sekä adverbiaalina että predikaatiivisesti. Esimerkiksi:

adverbi adverbiaalin tehtävässä	adverbi predikaatin tehtävässä
Людмила красиво поёт. Ljudmila laulaa kauniisti.	Здесь красиво . Täällä on kaunista.
Дети весело играют во дворе. Lapset leikkivät iloisesti pihalla.	Детям было весело в луна-парке. Lapsilla oli hauskaa huvipuistossa.
Мальчик говорил тихо . Poika puhui hiljaa.	В квартире было тихо . Asunnossa oli hiljaista.

Predikaatin tehtävässä toimivia adverbeja tarkastellaan lähemmin persoonattomien lauseiden yhteydessä luvussa 25.2.

- Eräät adverbit voivat toimia paitsi adverbiaalina myös substantiivin taipumattomana määreenä eli kongruoimattomana attribuuttina. Tällöin ne sijoittuvat pääsanansa jälkeen. Vertaa:

adverbi verbin määreenä (adverbiaali)	adverbi substantiivin määreenä (kongruoimaton attribuutti)
пойти домой lähteä kotiin	дорога домой kotimatka
говорить по-фински puhua suomea	уха по-фински kalakeitto suomalaisittain
ездить верхом ratsastaa (matkustaa ratsain)	прогулка верхом ratsastusretki

28.2. Adverbien muodostustapoja

Paitsi merkitykseltään myös muodoltaan adverbit ovat varsin kirjava ryhmä. Adverbeja muodostetaan ennen kaikkea adjektiivien pohjalta, esim. медленный (hidas) → медленно (hitaasti), политический (poliittinen) → политически (poliittisesti). Monet adverbit ovat historiallisesti katsoen nominien taivutusmuotoja, jotka ovat ajan saatossa kivettyneet adverbeiksi, esim. лето (kesä) → летом (kesällä), первый (ensimmäinen) → во-первых (ensiksi), свой (oma) → по-своему (omalla tavallaan). Adverbeja on muodostunut myös verbien

partisiippimuotojen pohjalta, esim. обоснованный (perusteltu) → обоснованно (perustellusti). Lisäksi on adverbija, joita ei ole johdettu mistään muusta vartalosta, esim. очень (erittäin), здесь (täällä), иногда (joskus).

Adjektiivien pohjalta muodostetut adverbit

- Useimmista adjektiiveista voidaan muodostaa adverbimuoto o-suffiksin avulla. Pehmeävartaloisten adjektiivien adverbi on e-loppuinen. Esimerkiksi:

быстрый	быстро	nopeasti
весёлый	вёсело	iloisesti
дешёвый	дёшево	halvalla
интересный	интересно	kiinnostavasti
красивый	красиво	kauniisti
хороший	хорошо	hyvin
внешний	внёшне	ulkoisesti
внутренний	внётренне	sisäisesti
разносторонний	разносторённе	monipuolisesti

O-loppuisia adverbija muodostettaessa paino voi siirtyä eri tavulle, esim. весёлый → вёсело. Huomaa myös, että adverbit давно (kauan aikaa sitten; pitkän aikaa, kauan), поздно (myöhään) ja рано (aikaisin) ovat o-loppuisia, vaikka adjektiivit давний (ammoinen, ikivanha; pitkäaikainen), поздний (myöhäinen) ja ранний (aikainen) ovat pehmeävartaloisia. Adjektiivista искренний (vilpitön, rehellinen) muodostetulla adverbilla on rinnakkaiset adverbimuodot искренне ja искренно, joista jälkimmäinen on nykykielessä harvinaisempi.

Muodoltaan o-loppuiset adverbit ovat yhtäläisiä lyhyiden adjektiivien neutrimuodon kanssa. Joissakin tapauksissa paino saattaa kuitenkin vaihtua riippuen siitä, onko muotoa käytetty adverbiaalina vai predikatiivina. Esimerkiksi:

adverbi tavan adverbiaalina	adjektiivin lyhyt muoto predikatiivina
Мальчик упал и болжно ушибся. Poika kaatui ja loukkasi itsensä pahasti.	Это животное болжно бешенством. Tällä eläimellä on raivotauti.

- Suffiksien -ск- ja -цк- avulla muodostetuista adjektiiveista saadaan adverbija suffiksin -и avulla. И-loppuiset adverbit osoittavat yleensä tapaa. Eräissä tapauksissa adverbiin lisätään etuliite по. Joillakin adverbilla on kaksi rinnakkaismuotoa, etuliitteinen ja etuliitteetön muoto, jotka eivät välttämättä ole käytössä yhtä yleisiä. По-etuliite esiintyy myös possessiivisista adjektiiveista suffiksin -и avulla muodostettujen adverbien alkuosana. Esimerkiksi:

исторический	исторически	historiallisesti
критический	критически	kriittisesti
политический	политически	poliittisesti
теоретический	теоретически	teoreettisesti
дружеский	по-дружески/дружески	ystävällisesti, toverillisesti
дурацкий	по-дурацки (/дурацки)	typerästi, hölmösti, hullunkurisesti
русский	по-русски	venäjäksi
финский	по-фински	suomeksi
немецкий	по-немецки	saksaksi
детский	по-детски	lapsenomaisesti, lapsellisesti
лисий	по-лисьи	ketulle ominaiseen tapaan, kuin kettu
медвежий	по-медвежьи	karhumaisesti, kuin karhu

По-alkuisia adverbeja käytetään puhuttaessa kielitaidosta, esim. Олэг отлично говорит по-испáнски (Oleg puhuu erinomaisesti espanjaa), Вы понима́ете по-ру́сски (Ymmärrätkö venäjää)? Etuliitettä käytetään myös kuvattaessa jollekin henkilölle, eläimelle, kansallisuus- tai muulle ryhmälle ominaisia tapoja, luonteenpiirteitä tai muita asioita, esim. вести́ себя по-де́тски (käyttäytyä lapsellisesti), отно́ситься к кому́-ли́бо по-мате́рински (suhtautua jkhuun äidillisesti), пра́здновать Рождество́ по-европе́йски (viettää joulua eurooppalaiseen tapaan), улыба́ться по-амери́кански (hymyillä amerikkalaisten tapaan), гото́вить ку́рицу по-украи́нски (valmistaa kanaa ukrainalaisittain), безде́льничать це́лый день по-обло́мовски (laiskotella koko päivä Oblomovin tapaan), прыга́ть по-за́ячьи (hypellä kuin jänis). Käyttäytymistä ja ominaisuuksia kuvaavat adverbit voidaan usein korvata konjunktiolla как (kuin) alkavalla vertailurakenteella, esim. прыга́ть как за́яц.

3. Eräistä adjektiiveista voidaan muodostaa по-preposition avulla tapaa osoittavia adverbeja, joilla on datiiivin pääte. Esimerkiksi:

друго́й	по-друго́му	toisella tavalla
настоя́щий	по-настоя́щему	kunnollisesti, toden teolla
но́вый	по-но́вому	uudella tavalla
ста́рый	по-ста́рому	vanhaan tapaan
ле́тний	по-ле́тнему	kesäisesti

4. Joidenkin adverbien pohjana on adjektiivin prepositiollinen muoto. Esimerkiksi:

prepositio + feminiinin akkusatiivi	вручу́ю зачасту́ю	käsin usein
prepositio + lyhyen adjektiivin vanha taivutusmuoto	и́зредка издалека́ сле́ва спра́ва	joskus, silloin tällöin kaukaa vasemmalla/vasemmalta oikealla/oikealta

Muut kuin adjektiivien pohjalta muodostuneet adverbit

1. Substantiivien pohjalta adverbeja on muodostunut pääasiassa kahdella tavalla.
- a) Joidenkin (ennen kaikkea aikaa ja tapaa ilmaisevien) adverbien pohjana on substantiivin instrumentaali-muoto. Esimerkiksi:

ле́том	kesällä	пешко́м	jalkaisin
осе́нью	syksyllä	бего́м	juosten
зимо́й	talvella	верхо́м	ratsain
весно́й	keväällä	ше́потом	kuiskaten
у́тром	aamulla	мимохо́дом	ohimennen, sivumennen
вече́ром	illalla	да́ром	ilmaiseksi, turhaan
дне́м	päivällä	целико́м	kokonaan
но́чью	yöllä	бо́ком	kyljellään, sivuttain
времена́ми	ajoittain, aika ajoin	места́ми	paikka paikoin

- b) Historian saatossa adverbeja on muodostunut myös substantiivin ja preposition yhdistelmästä. Esimerkiksi:

prepositio + genetiivi	снача́ла изну́три отча́сти	ensin, aluksi sisältä osittain
------------------------	----------------------------------	--------------------------------------

prepositio + datiivi	поблизости понево́ле	lähetyvillä tahtomattaan, väkisin
prepositio + akkusatiivi	нако́нец вверх/наве́рх вниз	lopuksi, vihdoin ylös alas
prepositio + instrumentaali	за́мужем	naimisissa
prepositio + prepositionaali	впередí вверху́/наверху́ внизу́	edessä, edellä ylhäällä alhaalla

2. Lukusanojen pohjalta muodostettuja adverbeja ovat mm.

одна́жды	kerran; eräänä päivänä	двоём	kahdestaan
два́жды	kaksi kertaa	втроём	kolmestaan
впервы́е	ensimmäisen kerran	на́двое	kahtia, kahteen osaan
дво́е	kaksinkertaisesti	во-пе́рвых	ensiksi
втро́е	kolminkertaisesti	во-вторы́х	toiseksi

3. Pronominien pohjalta muodostettuja adverbeja ovat mm.

по-сво́ему	omalla tavallaan	по-мо́ему	mielestäni
по-друго́му	eri tavalla, toisin	почему́	miksi
по-ва́шему	teidän mielestänne, teidän mukaan	за́чем	miksi, mitä varten
		за́тем	sitten, sen jälkeen

4. Verbien partisiippimuotojen pohjalta muodostettuja adverbeja ovat mm.

блестя́ще	loistavasti	взволно́ванно	liikuttuneesti/liikuttuneena, kiihtyneesti/kiihtyneenä
угрожа́юще	uhkaavasti		
обосно́ванно	perustellusti		

5. Eräät gerundit ovat muuttuneet adverbeiksi. Esimerkiksi:

си́дя	istuen	мо́лча	vaieten
сто́я	seisten	шутя́	leikillään, leikiten
ле́жа	maaten	не́хотя	haluttomasti, vastentahtoisesti

28.3. Adverbien vertailuasteet

Kvalitatiivisista eli laatuadjektiiveista muodostetuilla adverbeilla on komparatiivi- ja superlatiivimuodot.

Komparatiivi

Adverbien komparatiivi (сравни́тельная стéпень наре́чий) muodostetaan samalla tavalla kuin vastaavien adjektiivien komparatiivimuodot ja sillä on kaksi ilmaisutapaa: yksinkertainen ja yhdistetty. Yksinkertainen komparatiivi muodostetaan päätteiden -ee ja -e avulla. E-päätettä käytetään, kun sanan vartalossa tapahtuu konsonanttivaihteluita tai muodostus on muuten poikkeuksellinen. Yhdistetty komparatiivi muodostetaan liittämällä adverbien positiivimuodon eteen sana *бо́лее* tai *ме́нее*. (Muodostuksesta tarkemmin ks. 5.4.)

positiivi	yksinkertainen komparatiivi	yhdistetty komparatiivi	
интересно (kiintoisasti)	интереснее (kiintoisemmin)	более интересно (kiintoisemmin)	менее интересно (ei niin kiintoisasti)
глубоко (syvällisesti)	глубже (syvällisemmin)	более глубоко (syvällisemmin)	менее глубоко (ei niin syvällisesti)

Esimerkiksi:

Катя поёт лучше меня / лучше, чем я. Говори тише! Сегодня я работала усерднее / более усердно, чем вчера. Гэна рассказывает интереснее / более интересно, чем ты. Нам надо действовать решительнее / более решительно.	Katja laulaa minua paremmin / paremmin kuin minä. Puhu hiljempaa! Työskentelin tänään ahkerammin kuin eilen. Gena kertoo kiinnostavammin kuin sinä. Meidän on toimittava päättäväisemmin.
---	---

Adjektiivien tavoin yksinkertaisen komparatiivin yhteydessä vertailun kohde voidaan ilmaista kahdella eri tavalla: genetiivillä (лучше меня) tai rakenteella чем + nominatiivi (лучше, чем я). Yhdistetyn superlatiivin yhteydessä vertailun kohde on чем-sanan jälkeen nominatiivissa (более интересно, чем ты). Чем-sana erotetaan muusta lauseesta pilkulla toisin kuin suomen kuin-sana vastaavissa tapauksissa.

Adjektiivien tavoin myös adverbien yksinkertaisiin komparatiivimuotoihin voi liittyä etuliite no. Se voi tuoda ilmaukseen lisämerkityksen 'hieman, jonkin verran', mutta varsinkin puhutussa kielessä etuliite esiintyy usein ilman selkeää lisämerkitystä. Esimerkiksi:

Говори погромче, пожалуйста! Давай пойдём помедленнее. Она пришла попозже.	Ole hyvä ja puhu (hieman) kovempaa! Kävellään (vähän) hitaammin. Hän tuli (vähän) myöhemmin.
--	--

Erikseen on suutä panna merkille rakenne как можно + adverbien komparatiivimuoto:

Я стараюсь заниматься спортом как можно чаще. Приходи как можно скорее.	Pyrin harrastamaan liikuntaa mahdollisimman usein. Tule niin pian kuin mahdollista.
--	--

Rakenne как можно + adverbien komparatiivimuoto on kaikkein yleisin ja useimmiten myös luontevin vastine sanaliitoille tyyppiä "mahdollisimman usein" ja "niin usein kuin mahdollista".

Huomaa myös seuraavat komparatiivirakenteet:

Мир меняется всё быстрее и быстрее. Солнце светит всё ярче (и ярче).	Maailma muuttuu yhä nopeammin ja nopeammin. Aurinko paistaa yhä kirkkaammin (ja kirkkaammin).
Солнце светит ещё ярче, чем вчера. На улице стало ещё холоднее.	Aurinko paistaa vielä kirkkaammin kuin eilen. Ilma ulkona muuttui vielä kylmemmäksi.

Ilmauksia tyyppiä всё ярче (и ярче) voidaan käyttää vain imperfektiivisten verbimuotojen yhteydessä. Ilmaukset tyyppiä ещё ярче voivat liittyä kumman tahansa aspektin verbiin.

Superlatiivi

Adverbien superlatiivi (превосходная стéпень нарéчий) muodostetaan liittämällä yksinkertaisen komparatiivimuodon jälkeen genetiivimuoto *всего* tai *всех*. *Всех*-muodon käyttö on tavallista silloin, kun kyse on elollisten välisestä vertailusta, muissa tapauksissa käytetään *всего*-muotoa. Kirjakielissä käytetään myös adverbien *наибóлее* ja *наимéнее* avulla muodostettua superlatiivimuotoa.

Бóльше всего́ я люблю́ мо́лочный шокола́д / рисо́вать. О́ля пла́вает бы́стрее всех. В ка́кое вре́мя су́ток лю́ди рабо́тают на́ибóлее (/на́имéнее) э́ффекти́вно?	Eniten pidän maitosuklaasta / piirtämisestä. Olja ui kaikkein nopeimmin. Mihin vuorokaudenaikaan ihmiset työskentelevät kaikkein tehokkaimmin (/tehottomimmin)?
---	---

28.4. Pronominiadverbit

Oman erityisryhmän adverbien joukossa muodostavat ns. pronominiadverbit (местоимéнные нарéчия), joilla on kahden sanaluokan piirteitä. Muiden adverbien tavoin ne ovat taipumattomia ja ilmaisevat mm. aikaa, paikkaa, tapaa ja syytä. Pronominien tavoin niiden viittauskohde tulkitaan aina puhetilanteen tai tekstiyhteyden perusteella. Pronominiadverbit voivat olla kysyviä, demonstratiivisia, kielteisiä, definiittisiä tai indefiniittisiä.

1. Kysyvät pronominiadverbit, esim.

где? (missä?)	когда́? (milloin?)	почему́? (miksi? mistä syystä?)
куда́? (minne?)	как? (miten?)	за́чем? (miksi? missä tarkoituksessa?)
отку́да? (mistä?)		

Huom! Kysyviä pronominiadverbeja käytetään myös relatiivilauseissa (ks. 9.10.).

2. Demonstratiiviset pronominiadverbit, esim.

там (tuolla)	сю́да (tänne)	тогда́ (silloin, tuolloin)
здесь (tässä, täällä)	отту́да (tuolta, sieltä)	за́тем (sen jälkeen)
ту́да (sinne, tuonne)	так (niin)	по́этому (siksi)

3. Kielteiset pronominiadverbit (ks. 27.5. ja 27.6.), esim.

нигде́ (ei missään)	нику́да (ei minnekään)	ниотку́да (ei mistään)
не́где (ei ole missä)	не́куда (ei ole minne)	нео́ткуда (ei ole mistä)
никогда́ (ei milloinkaan)	ника́к (ei mitenkään)	
не́когда (ei ole aikaa)		

4. Definiittiset pronominiadverbit, esim.

всегда́ (aina)	иногда́ (joskus)	везде́/всю́ду/повсю́ду (kaikkialla)
----------------	------------------	-------------------------------------

5. Indefiniittiset pronominiadverbit (ks. 9.9.), esim.

где́-то (jossakin)	ку́да-то (jonnekin)	отку́да-то (jostakin)
где́-нибу́дь (jossakin)	ку́да-нибу́дь (jonnekin)	отку́да-нибу́дь (jostakin)
ко́е-где́ (jossakin)	ко́е-ку́да (jonnekin)	

когда-то (joskus)	как-то (jotenkin)
когда-нибудь (joskus)	как-нибудь (jotenkin)
кое-когда (joskus)	кое-как (jotenkin)

Esimerkkejä pronominiadverbien käytöstä:

Куда ты идёшь? Почему она такая грустная?	Mihin olet menossa? Miksi hän on niin surullinen?
Смотри сюда ! Тогда он был ещё ребёнком.	Katso tänne! Tuolloin hän oli vielä lapsi.
Мы никогда не отдыхаем. Нам некогда отдыхать.	Emme lomaile koskaan. Meillä ei ole aikaa viettää lomaa.
Он побывал везде .	Hän on käynyt kaikkialla.
Пойдём куда-нибудь вечером! Они пошли куда-то . Не знаю куда.	Mennään jonnekin illalla! He menivät jonnekin. En tiedä minne.

Kertauskysymyksiä luvusta 28:

- ✓ Millaisia merkityksiä adverbit ilmaisevat? Anna muutama venäjänkielinen esimerkki.
- ✓ Mikä on adverbien tavanomaisin lauseenjäsentehtävä?
- ✓ Alleviivaa adverbi lauseesta Это очень хорошая книга. Mitä sanaa tai ilmausta se määrittää?
- ✓ Lauseessa В квартире было тихо adverbi тихо toimii predikaatin tehtävässä yhdessä быть-verbin kanssa. Nimeä lausetyyppi.
- ✓ Muodosta adverbit adjektiiveista ранний, приятный, исторический ja весёлый.
- ✓ Muodosta yksinkertaiset komparatiivimuodot adverbeista медленно, хорошо, тихо ja интересно.
- ✓ Miten sanaliitto tyyppiä "mahdollisimman usein / niin usein kuin mahdollista" on luontevinta kääntää venäjäksi?
- ✓ Mikä on termin местоименное наречие vastine suomessa? Anna pari venäjänkielistä esimerkkiä tähän ryhmään kuuluvista sanoista.



29. KONJUNKTIOT (СОЮЗЫ)

Konjunktiot ovat sidesanoja, joiden avulla voidaan yhdistää joko lauseita tai lauseenjäseniä. Rakenteeltaan konjunktiot voivat koostua yhdestä tai useammasta sanasta. Yksisanaisia eli yksinkertaisia konjunktioita ovat mm. но (mutta), что (että) ja если (jos). Monisanaisia eli liittokonjunktioita ovat mm. так как (koska), и...и (sekä–että) ja не только...но и (ei ainoastaan–vaan myös).

Konjunktiot jaetaan venäjässä kahteen pääryhmään: rinnastuskonjunktioihin (сочинительные союзы) ja alistuskonjunktioihin (подчинительные союзы).

29.1. Rinnastuskonjunktiot

Rinnastuskonjunktioita (сочинительные союзы) käytetään yhdistämään kahta tai useampaa samanarvoista lauseenjäsentä tai lausetta. Esimerkiksi:

Настя купила яблоки, груши и бананы. (rinnasteiset objektit)	Nastja osti omenoita, päärynöitä ja banaaneja.
Пётр любит комедии, а я предпочитаю документальные фильмы. (rinnasteiset lauseet)	Pjotr pitää komedioista, minä puolestani pidän enemmän dokumenttielokuvista.

Merkityksensä puolesta rinnastuskonjunktiot jaetaan kolmeen pääryhmään: kopulatiivisiin, adversatiivisiin ja disjunktiviisiin konjunktioihin.

1. Kopulatiiviset konjunktiot (соединительные союзы)

Kopulatiivisten konjunktioiden avulla ilmaistaan, että toisiinsa kytketyillä sanoilla, sanaliitoilla tai lauseilla on käyttökontekstissaan jotakin yhteistä ja että ne ovat yhtä lailla päteviä tai tosia. Alle on koottu kopulatiivisista konjunktioista tavallisimmat.

и = ja

1.	Маша и Саша учатся в МГУ.	Maša ja Saša opiskelevat MGU:ssa.
2.	Леонид умылся, оделся и позавтракал.	Leonid peseytyi, pukeutui ja söi aamupalan.
3.	Дождь закончился, и мы пошли гулять.	Sade loppui ja me lähdimme kävelylle.
4.	На улице шёл дождь и было довольно холодно.	Ulkona satoi vettä ja oli melko kylmä.

- Esimerkissä (1) on rinnasteiset subjektit (Маша и Саша), esimerkissä (2) taas rinnasteiset predikaatit (умылся, оделся и позавтракал). Kun и-konjunktioita käytetään itsenäisten eli rakenteeltaan kokonaisten päälauseiden yhdistämiseen, sen eteen tulee pilkku, kuten esimerkissä (3). Pilkku ei käytetä, kun и-konjunktioilla alkavalla lauseella on edeltävän päälauseen kanssa yhteinen lauseenjäsen, kuten esimerkissä (4) paikan adverbiaali на улице.
- Luetteloissa kahden viimeisen sanan välistä puuttuu usein и-konjunktio:

5.	Мы купили овощи, фрукты, молоко, яйца.	Ostimme vihanneksia, hedelmiä, maitoa ja kananmunia.
----	--	--

а также = ja, ja lisäksi, sekä

6.	Она́ говорит по-англи́йски, по-неме́цки, по-францу́зски, а также по-кита́йски.	Hän puhuu englantia, saksaa ja ranskaa ja lisäksi kiinaa.
7.	Вася собира́ет почто́вые ма́рки и откры́тки, а также старинные моне́ты.	Vasja kerää postimerkkejä ja postikortteja ja lisäksi vanhoja rahoja.
8.	В ко́нкурсе уча́ствовали кома́нды из Санкт-Петербу́рга, Москвы́, Яросла́вля, Самáры и други́х росси́йских городо́в, а также из сосéдной Финля́ндии.	Kilpailuun osallistui joukkueita Pietarista, Moskovasta, Jaroslavlista, Samarasta ja muista Venäjän kaupungeista sekä naapurimaa Suomesta.

- Liittokonjunktion а также edessä on aina pilkku.
- А также muistuttaa и-konjunktiota, koska molemmat ovat merkitykseltään lisääviä. Niiden käytössä on kuitenkin selviä eroja. И on neutraalisti lisäävä tai listaava, ja se on käytöltään selvästi laaja-alaisempi. А также on korostavasti lisäävä ja toisinaan jopa erillisyyttä tähdentävä. А также tavallaan jakaa rinnastettavat omiin erillisiin ryhmiinsä samalla usein painottaen vertailun tai vastakkainasettelun näkökulmaa. А также -konjunktion avulla voidaan paitsi lisätä rinnasteisia elementtejä myös välttää toistamasta и-konjunktiota. Toisinaan sen käyttö voi olla tarpeen selvyuden vuoksi.

и...и = sekä-että

как...так и = niin-kuin

9.	Ми́ла занима́ется и пла́ванием, и лёгкой атлэ́тикой.	Mila harrastaa sekä uintia että yleisurheilua.
10.	Певи́ца популя́рна как в Росси́и, так и за рубе́жом.	Laulaja on suosittu niin Venäjällä kuin ulkomaillakin.
11.	А́ня звони́ла и мне, и ма́ме, и ба́бушке.	Anja soitti sekä minulle, äidille että isoäidille.

- Toisin kuin suomessa kopulatiivisten liittokonjunktioiden toisen osan eteen tulee pilkku. Poikkeuksen muodostavat vakiintuneet ilmaukset tyyppiä и тудá и сюда́ (sinne tänne), и день и ночь (yötä päivää).
- Jos liittokonjunktiota и...и käytettäessä rinnasteisia lauseenjäseniä on kolme tai useampia, и-sana toistuu ja sen edessä on pilkku (11).

ни...ни = ei-eikä

12.	Я не могу́ прийти́ ни сего́дня, ни за́втра.	En pääse tulemaan tänään enkä huomenna.
13.	Тебе́ нельзя́ рассказы́вать об это́м ни Ма́ше, ни Ва́не.	Et saa kertoa tästä Mašalle etkä Vanjalle.
14.	Её́ муж не ест ни мя́са, ни яи́ц, ни молóчных проду́ктов.	Hänen miehensä ei syö lihaa, kananmunia eikä maitotuotteita.
15.	У Са́ши нет ни вре́мени, ни де́нег.	Sašalla ei ole aikaa eikä rahaa.

- Liittokonjunktion ни...ни jälkimmäisen ни-osan eteen tulee pilkku. Tässä suhteessa se eroaa suomen kielen vastaavasta ilmauksesta ei-eikä. Venäjässä poikkeuksen pilkkusääntöön muodostavat vakiintuneet ilmaukset tyyppiä ни тудá ни сюда́ (ei sinne eikä tänne), ни рыба́ ни мя́со (ei lintu eikä kala).
- Jos rinnasteisia lauseenjäseniä on kolme tai useampia, ни-sana toistuu ja sen edessä on pilkku (14).
- Konjunktiota ни...ни käytetään rinnasteisten lauseenjäsenten yhdistämiseen. Tällöin lauseessa on aina jokin kieltosana (не, нет, нельзя́). Puhekielessä нет-sana voi kuitenkin jäädä ilmaisematta: У него́ (нет) ни вре́мени, ни де́нег.
- Konjunktiota ни...ни ei käytetä predikaatteja rinnastettaessa. Tällöin rinnastus tapahtuu и-konjunktion avulla ja kunkin predikaatin edessä on kieltopartikkeli не: Она́ не лю́бит борщ и не уме́ет его́ гото́вить (Hän ei pidä borssikeitosta eikä osaa valmistaa sitä). Tämä on tärkeä muistaa, koska suomessa vastaavaa rakennetta (ei-eikä) käytetään myös predikaatteja rinnastettaessa (ks. s. 281).

не только...но и = ei ainoastaan–vaan myös, paitsi–myös

16.	Джон не только поёт и играет на гитаре, но и сам пишет музыку.	John ei ainoastaan laula ja soita kitaraa, vaan myös säveltää itse musiikkia.
17.	Мы нашли не только ягоды, но и грибы.	Löysimme paitsi marjoja myös sienä.
18.	Ира катается на велосипеде не только летом, но и в другое время года.	Ira ei pyöräile ainoastaan kesällä, vaan myös muina vuodenaikoina.

- Liittokonjunktion не только...но и jälkimmäisen osan edessä on aina pilkku. Suomessa pilkun käyttö ei ole vaan-sanan yhteydessä pakollista, eikä rakenteessa paitsi–myös tarvita pilkkua.
- Konjunktion не только...но и avulla puhuja asettaa yhdyslauseessa kuvatut asiantilat eriarvoiseen asemaan siten, että jälkimmäinen lause saa ensimmäistä suuremman painoarvon.
- Huomaa, että yhdyslauseen ensimmäisessä osassa kieltosanan paikka voi olla suomessa ja venäjässä eri, kuten muutenkin kiellon yhteydessä (ks. s. 277). Suomen kieltosana on verbi, ja sen paikka on aina pääverbin edessä. Venäjässä не только sijoittuu sen kieliopillisen elementin eteen, joka halutaan liittää yhteen toisen samassa lauseenjäsen tehtävässä toimivan sanan tai sanaliiton kanssa. Esimerkissä (16) kyse on lauseen predikaattina toimivasta verbi-ilmauksesta (поёт и играет на гитаре). Tällöin venäjän ja suomen sanajärjestys käy yksiin, muissa tapauksissa kieltosana sijoittuu eri paikkaan. Esimerkissä (17) не только liittyy lauseen objektiin (ягоды) ja esimerkissä (18) adverbiiin (летом).

2. Adversatiiviset konjunktiot (противительные союзы)

Adversatiivisten konjunktioiden avulla ilmaistaan mm. vastakohtaa, kontrastia, ristiriitaa, rajoitusta, yhteensovittamattomuutta ja odotuksenvastaisuutta. Adversatiivisista konjunktioista tavallisimmat ovat а ja но.

a = vaan (kiellon jälkeen); ja, kun taas, sen sijaan, mutta

1.	Марина не русская, а финка.	Marina ei ole venäläinen, vaan suomalainen.
2.	Мы жили не в отеле, а у хороших друзей.	Emme asuneet hotellissa, vaan hyvien ystävien luona.
3.	Пиши ручкой, а не карандашом.	Kirjoita kuulakärkikynällä äläkä lyijykynällä.
4.	Дима пошёл к друзьям, а Оля осталась дома.	Dima meni ystäviensä luo, mutta Olja jäi kotiin.
5.	Антон лётчик, а Алина фотограф.	Anton on lentäjä ja Alina valokuvaaja.
6.	Зимой китайцы пьют чёрный чай, а летом зелёный.	Talvella kiinalaiset juovat mustaa teetä ja kesällä vihreää.

- A-konjunktion edessä on aina pilkku; suomen kielessä pilkun käyttö ei ole vastaavissa tapauksissa aina tarpeellista tai pakollista.
- Kun a-konjunktion avulla rinnastetaan kaksi lauseenjäsentä, on toisen edessä aina kieltosana не (1–3). Usein jokin asiantila tai ominaisuus ensin kiistetään ja a-konjunktion avulla sille esitetään korvaava vaihtoehto (1–2). Suomessa a-konjunktion vastineena on tällöin vaan-konjunktio. Korvaava vaihtoehto voidaan mainita myös ensin, jolloin kieltosana sijoittuu a-konjunktion jälkeen (3). Tällöin a-konjunktion vastineena on suomessa liitepartikkeli -kä.
- A-konjunktion sisältävässä yhdyslauseessa puhuja tyypillisesti asettaa vastakkain kaksi asiantilaa, jotka ovat toisistaan riippumattomia; asiantilat eivät siis ole toisiinsa nähden yhteensovittamattomia eikä niiden välillä ole loogista ristiriitaa. Esimerkeissä (4–6) kyse on siitä, mitä kukin teki, kuka on ammatiltaan mikäkin ja milloin kiinalaiset juovat mitäkin teetä. Suomen kielessä a-konjunktion vastineeksi voivat näissä tapauksissa sopia 'ja, mutta, kun taas, sen sijaan'. Venäjässä käytetään vastaavassa merkityksessä a-konjunktion lisäksi myös mm. alistuskonjunktiota тогда как (kun taas, sitä vastoin, puolestaan), esim. Дима пошёл к друзьям, тогда как Оля осталась дома (Dima meni ystäviensä luo, kun taas Olja jäi kotiin).

- Joitakin a-konjunktion käyttötapauksia ei voida selvästi liittää edellä mainittuihin tapauksiin. Toisinaan a-konjunktion käyttöön voi liittyä ajatus puhujan tuomitsevasta suhtautumisesta. Esimerkissä (7) a-konjunktiolla alkavan lauseen kuvaama toiminta (ты беспоко́ишь егó) poikkeaa siitä, mikä puhujan mielestä olisi kyseisessä tilanteessa (Кóстя бóлен) sopivaa tai odotuksenmukaista.

7.	Кóстя бóлен, а ты егó беспоко́ишь.	Kostja on sairaana, mutta sinä sen kun häiritset häntä.
----	------------------------------------	---

- A-konjunktio esiintyy myös liittokonjunktiossa a to (tai muuten, muutoin). Konjunktiolla a to alkavassa lauseessa esitetään tyypillisesti jollain tapaa epätoivottu lopputulos tai vaihtoehto tapahtumien kululle, mikäli edellä olevassa lauseessa ilmaistu asiantila ei toteudu. A to voidaan usein korvata sanalla иначе (muutoin). Esimerkiksi:

8.	Поторопи́сь, а то (/иначе) опозда́ем на по́езд.	Pidä kiirettä tai muuten myöhästymme junasta.
----	---	---

но = mutta (kuitenkin, siitä huolimatta)

9.	Этот смартфон недорогой, но очень хороший.	Tämä älypuhelin on halpa, mutta todella hyvä.
10.	Все устали, но продолжали работать.	Kaikki olivat väsyneitä, mutta jatkoivat työntekoa.
11.	Мы участвовали в соревнованиях, но призового места не заняли.	Osallistuimme kilpailuihin, mutta emme saavuttaneet palkintosijaa.
12.	Я собирался продолжить чтение, но раздался звонок в дверь.	Olin aikeissa jatkaa lukemista, mutta ovikello soi.
13.	Вова хотел пойти на концерт, но не смог, потому что заболел.	Vova olisi halunnut mennä konserttiin, mutta ei voinut, koska sairastui.

- Но-konjunktion edessä on aina pilkku; suomen kielessä pilkun käyttö ei ole vastaavissa tapauksissa aina tarpeellista tai pakollista.
- Но-konjunktioa käytetään rinnastettaessa kaksi lauseenjäsentä tai lausetta, jotka ovat merkitykseltään jollain tapaa yhteensovittamattomia tai ristiriidassa keskenään. Usein kyse on siitä, että но-konjunktion avulla rinnastettu ominaisuus tai asiantila poikkeaa jossain suhteessa odotuksenmukaisesta. Lauseeseen (9) sisältyy ristiriita, jos taustaoletuksena on, ettei halvalla (yleensä) saa hyvää älypuhelinia. Esimerkissä (10) jälkimmäisessä lauseessa kuvattu asiantila on ristiriidassa odotuksenmukaisen ja järkeenkäypänä pidetyn toiminnan kanssa; odotustenmukaista olisi lopettaa työnteko, kun väsymys iskee. Esimerkissä (11) tausta-ajatuksena on, että palkintosija olisi ollut saavutettavissa tai ainakin sitä lähdettiin tavoittelemaan. Но-konjunktioa käytetään usein myös silloin, kun jokin odottamaton käänne vaikuttaa tapahtumien kulkuun siten, että toivottu tai suunniteltu toiminta keskeytyy tai jää toteutumatta (12–13).
- Но-konjunktion tavoin käytetään toisinaan myös konjunktioa однако (mutta, kuitenkin), esim. Мы участвовали в соревнованиях, однако призового места не заняли.

A- ja но-konjunktoiden vertailua

Rinnasteisissa yhdyslauseissa sekä a- että но-konjunktion käänkösvastineena voidaan usein käyttää suomen mutta-konjunktioita. A- ja но-konjunktioit eivät silti ole samanmerkityksisiä. A-konjunktio korostaa vastakkainasettelua, kontrastia tai vertailun näkökulmaa, ja se voidaan usein suomentaa 'sen sijaan, kun taas'. Но-konjunktio sitä vastoin korostaa ristiriitaa tai odotuksenvastaisuutta, ja se voidaan usein suomentaa 'siitä huolimatta, kuitenkin, sittenkin'. Seuraavat esimerkkiparit havainnollistavat asiaa:

14.	Здесь тепло, но мне холодно. Täällä on lämmintä, mutta [= siitä huolimatta] minulla on kylmä.	Здесь тепло, а там холодно. Täällä on lämmintä, mutta [= kun taas] tuolla on kylmä.
-----	--	--

15.	Вчера было солнечно, но мы не пошли гулять. Eilen oli aurinkoista, mutta [= siitä huolimatta] emme menneet kävelylle.	Вчера было солнечно, а сегодня шёл дождь. Eilen oli aurinkoista, mutta [= sen sijaan] tänään satoi.
16.	Мария шла пешком, но добралась до места раньше Игоря. Maria meni jalkaisin, mutta saapui perille ennen Igoria. [oletusarvona on, että Igor saapuu perille ennen Mariaa]	Мария шла пешком, а Игорь ехал на автобусе. Maria meni jalkaisin, mutta [= kun taas] Igor matkusti bussilla.
17.	Пётр поехал на дачу, но его жена осталась дома. Pjotr lähti mökille, mutta hänen vaimonsa jäi kotiin. [oletusarvona on, että vaimo lähtee mukaan]	Пётр поехал на дачу, а его жена осталась дома. Pjotr lähti mökille, mutta [= kun taas] hänen vaimonsa jäi kotiin. [pariskunnan tunteville ihmisille tässä ei ole mitään yllättävää]

Huom! Puhekielessä *но*-konjunktion tilalla voi toisinaan olla *а*-konjunktio. Tällaiset lauseet eivät ole tyyliäsvyltään neutraaleja; ne ilmaisevat aina puhujan emotionaalista suhtautumista lauseen sisältöön. Seuraavassa esimerkissä *а*-konjunktio korvaa *но*-konjunktion ja ilmaisee paitsi odotuksenvastaisuutta myös puhujan ihmetystä ('onpa omituista, että asia on näin'):

18.	Он свободно говорит по-немецки, а пишет с ужасными ошибками.	Hän puhuu saksaa sujuvasti, mutta tekee kirjoittaessaan kamalia virheitä.
-----	--	---

А- ja *но*-konjunktioiden lisäksi adversatiivisten konjunktioiden ryhmään kuuluvat mm.:

зато = mutta, sitä vastoin, sen sijaan

же = (kun) taas, mutta, sen sijaan

19.	У нас нет телевизора, зато есть ноутбук и интернет.	Meillä ei ole TV:tä, mutta kannettava tietokone ja internet on.
20.	В кино мы опоздали, зато прекрасно провели вечер, гуляя по городу.	Myöhästyimme elokuvista, mutta sen sijaan vietimme ihanan illan kaupungilla kävellen.
21.	Ночью шёл дождь, зато уже утром ярко светило солнце.	Yöllä satoi vettä, mutta jo aamulla aurinko paistoi kirkkaasti.
22.	Все ушли домой, Андрей же остался на работе.	Kaikki lähtivät kotiin, mutta Andrei jäi töihin.
23.	Настя работает фотографом, я же учусь на программиста.	Nastja työskentelee valokuvaajana, minä taas opiskelen ohjelmoijaksi.
24.	Дома всё хорошо, на работе же полный хаос.	Kotona kaikki on hyvin, mutta töissä on täysi kaaos.

- Зато-конjunktion edessä on aina pilkku, kun taas suomen kielessä pilkun käyttö ei ole vastaavissa tapauksissa aina tarpeellista tai pakollista. Merkitykseltään *зато* on lähellä *но*-konjunktioita, mutta sen käyttöala on huomattavasti suppeampi. Tyypillisesti *зато*-konjunktio esiintyy lauseissa, jotka tuovat esiin jotain positiivista suhteessa aiemmin mainittuun asiaan.
- Же-конjunktio on merkitykseltään lähellä *а*-konjunktioita ja toisinaan myös *но*-konjunktioita, mutta sen käyttöala on suppeampi. Huomaa, että *же*-konjunktio ei sijoitu välittömästi pilkun jäljessä olevan rinnastuslauseen alkuun, vaan se seuraa tämän lauseen ensimmäistä lauseenjäsentä (eli sanaa tai ilmausta, jota vastakkainasettelussa halutaan korostaa).
- Же-sana on paitsi konjunktio myös partikkeli, jota käytetään vahvistamaan edellä olevan sanan merkitystä. Tällöin se esiintyy usein tunnepitoisissa ilmauksissa, esim. Я же сказала, что так будет (Minähän sanoin, että näin tulee käymään).

3. Disjunktiiiset konjunktiot (разделительные союзы)

Disjunktiiiset eli erottavat konjunktiot ilmaisevat vaihtoehtoisuutta tai vuoroittaisuutta. Tavallisimpia disjunktiiivisiä konjunktioita ovat:

или = tai, vai
или...или = joko–tai
либо...либо = joko–tai
то...то = milloin–milloin (taas), välillä–välillä (taas), toisinaan–toisinaan (taas)

1.	Утром я пью чай или кофе.	Aamuisin juon teetä tai kahvia.
2.	Ты хочешь чай или кофе?	Haluatko teetä vai kahvia?
3.	Я позвоню тебе или сегодня, или завтра.	Soitan sinulle joko tänään tai huomenna.
4.	Билеты можно либо заказать в интернете, либо купить на месте.	Liput voi joko tilata internetistä tai ostaa paikan päällä.
5.	Погода постоянно меняется: то идёт дождь, то светит солнце.	Sää vaihtelee yhtenäen: välillä sataa vettä, välillä taas paistaa aurinko.
6.	На сладкое подадут то шоколадный торт, то яблочный пирог, то мороженое.	Jälkiruoaksi tarjotaan milloin suklaakakua, milloin omenapiirakkaa, milloin jäätelöä.

- Toisin kuin suomen vastaavissa ilmauksissa venäjässä toistuvien konjunktioiden или...или ja либо...либо jälkimmäisen osan eteen tulee pilkku. Konjunktio либо...либо vastaa merkitykseltään konjunktiota или...или, mutta on tyyliltään kirjallisempi.
- Konjunktio то...то viittaa asiantiloihin, jotka toistuvat vuoroittain tai kausittain. Jälkimmäisen osan edessä on pilkku kuten suomenkin vastaavissa ilmauksissa.
- Jos rinnasteisia lauseenjäseniä tai lauseita on useampia, или-, либо- tai то-osa toistuu ja sen edessä on pilkku (б).

29.2. Alistuskonjunktiot

Alistuskonjunktioita (подчинительные союзы) käytetään yhdistämään kahta tai useampaa eriarvoista lausetta eli pää- ja sivulauseita. Sivulause voi joko liittyä tiettyyn päälauseeseen esiintyvään sanaan tai määrittellä päälauseen ilmaisemaa asiantilaa kokonaisuudessaan. Esimerkiksi:

Я сказа́ла ей, что у нас бу́дет собра́ние.	Sanoin hänelle, että meillä on kokous.
Когда́ прие́дешь, сразу́ позвони́ мне.	Kun saavut, niin soita heti minulle.

Ensimmäisessä esimerkissä что-konjunktiolla alkava sivulause liittyy verbiin сказа́ть^p ja toimii sen objektina. Jälkimmäisessä esimerkissä когда-konjunktiolla alkava sivulause toimii ajan adverbialina ja määrittelee päälauseessa kuvattua asiantilaa kokonaisuudessaan. Huomaa, että puhekielessä alistuskonjunktio saatetaan jättää myös ilmaisematta: Прие́дешь, сразу́ позвони́ мне.

Pää- ja sivulause erotetaan toisistaan pilkulla. Raja pää- ja sivulauseen välillä ei kuitenkaan aina ole yksitulkintainen. Eräät monisanaiset konjunktiot voivat kuulua joko kokonaisuudessaan sivulauseeseen tai sijoittua osaksi kumpaakin lausetta. Tähän ryhmään kuuluvat mm. как-sanan sisältävät aikaa ilmaisevat alistuskonjunktiot, kuten пе́ред тем как (ennen kuin), до того́ как (ennen kuin) ja по́сле того́ как (sen jälkeen kun). Esimerkiksi:

Пе́ред тем как пере́ходить доро́гу, ну́жно внима́тельно посмотре́ть нале́во, напра́во и ещё раз нале́во.	Ennen tien ylittämistä tulee katsoa tarkkaan vasemmalle, oikealle ja vielä kerran vasemmalle.
--	---

До того как поехать на работу, я хочу принять душ.	Ennen kuin lähden töihin, haluan käydä suihkussa.
Я всегда заболеваю перед тем, как поехать в отпуск.	Sairastun aina (juuri) ennen lomalle lähtöä.
Это произошло до того, как мы поженились.	Se tapahtui ennen kuin menimme naimisiin.
Мы пошли в кино после того, как я вернулась с работы.	Lähdimme elokuviin sen jälkeen, kun olin palannut töistä.

Alle on koottu tavallisimmat alistuskonjunktiot.

1. Konjunktiot что ja чтобы

что = että
чтобы = että, jotta

Что on suomen että-konjunktion perusvastine. Venäjänkielisessä terminologiassa что-konjunktio on luokitukseltaan изъяснительный союз ("selittävä konjunktio").

1.	Ирина знает, что я придю.	Irina tietää, että minä tulen.
2.	Я сказала ей, что мы опоздали на автобус.	Sain hänelle, että myöhästyimme linja-autosta.

Puhetta, ajattelua, havaintoa ja tuntemusta ilmaisevien predikaattien kanssa käytetään paitsi что-konjunktiota myös как-konjunktiota, vrt.

3.	Я видела, что Андрей читал газету.	Näin että Andrei luki sanomalehteä.
4.	Я видела, как Андрей упал с велосипеда.	Näin kuinka Andrei kaatui polkupyörällä.

Чтобы-konjunktiota käytetään suomen että-konjunktion vastineena ilmaistaessa käskyä, pyyntöä, haluamista, toivomusta tms. Sivulause alkaa aina чтобы-konjunktiolla, kun päälauseen predikaattina on jokin verbeistä хотеть (haluta), просить/попросить (pyytää), приказывать/приказать (käskeä), велеть (käskeä), требовать/потребовать (vaatia), желать/пожелать (toivoa, haluta / esittää toive). Sama pätee yhdyslauseisiin, joissa päälauseen predikaattina on predikaatiivinen adverbi τυурриä надо (pitää, täytyy), нужно (on tarpeen, täytyy), необходимо (on välttämätöntä), (не)желательно (ei ole / on toivottavaa).

5.	Я сказала ей, чтобы она не подходила к краю перрона.	Käskin häntä olemaan menemättä asemalaiturin reunalle.
6.	Мама хочет, чтобы дети остались дома.	Äiti haluaa, että lapset jäisivät kotiin.
7.	Необходимо, чтобы все пришли вовремя.	On välttämätöntä, että kaikki tulevat ajoissa.

Lisäksi чтобы-konjunktiota käytetään suomen jotta-konjunktion vastineena sivulauseessa, joka ilmaisee päälauseessa kuvatun toiminnan päämäärän. Tällöin чтобы on venäjänkieliseltä luokitukseltaan целевой союз (цель f = päämäärä, tarkoitus, tavoite). Чтобы-konjunktiolla alkavissa sivulauseissa verbi on joko infinitiivissä tai preteritissä. Infinitiiviä käytetään, kun pää- ja sivulauseen subjekti on sama (8). Jos pää- ja sivulauseessa on eri subjektit, sivulauseen verbi tulee preteritiin (9). (Tarkemmin чтобы-lauseista ks. 16.3.)

8.	Максим принёс словарь, чтобы перевести текст.	Maksim toi sanakirjan, jotta voisi käänntää tekstin.
9.	Максим принёс словарь, чтобы я смогла перевести текст.	Maksim toi sanakirjan, jotta minä voisn käänntää tekstin.

2. Syytä ilmaisevat konjunktiot (причинные союзы)

потому что = koska, sillä

так как = koska, sillä

поскольку = koska, jos/kun kerran

1.	Я пропустила занятия, потому что заболела / так как заболела.	Olin poissa tunneilta, koska sairastuin.
2.	Так как шёл дождь, мы остались дома.	Koska satoi, jäimme kotiin.
3.	Поскольку ты согласишься, я не возражаю.	Kun kerran sinä suostut, niin minä en vastusta.

- Konjunktiot потому что, так как ja поскольку ovat merkitykseltään synonyymisiä, mutta eroavat jonkin verran käyttöalaltaan. Потому что on käytöltään laaja-alaisin. Поскольку esiintyy ennen kaikkea kirjallisessa tyylissä. Se on mahdollinen lähinnä silloin, kun puhuja olettaa syyn olevan jo valmiiksi kuulijan tiedossa. Puhekielessä käytetään tällöin usein konjunktiota раз (kun/jos kerran): Раз ты согласишься, я не возражаю.
- Konjunktiota потому что ei voida käyttää, jos syytä ilmaiseva sivulause edeltää päälausetta. Konjunktoiden так как ja поскольку käyttöön ei liity tällaista rajoitusta: niillä alkava sivulause voi olla päälauseen edellä tai sen jälkeen.
- Syytä ilmaisevien konjunktoiden eteen tulee pilkku. Huomaa kuitenkin, että liittokonjunktiota потому что käytettäessä pilkku voi sijoittua myös liittokonjunktion osien väliin (ennen что-sanaa), jolloin потому kuuluu päälauseeseen ja что sivulauseeseen. Puheessa потому saa tällöin korostetun painon. Tällaisissa yhdyslauseissa pää- ja sivulauseen asianteilojen välinen syy-yhteys painottuu. Suomen kielessä käytetään vastaavassa tapauksessa ilmauksia tyyppiä 'siksi että', 'sen vuoksi/tähden että', 'siitä syystä että'. Esimerkiksi:

4.	Я выбрала этот ноутбук именно потому, что он качественный и надёжный.	Valitsin tämän kannettavan tietokoneen nimenomaan siksi, että se on laadukas ja luotettava.
----	---	---

3. Seurausta ilmaiseva konjunktio (союз следствия) так что

так что = joten

1.	Я вернусь поздно, так что не жди меня.	Tulen myöhään, joten älä odota minua.
2.	Дрова отсырели, так что мы не смогли разжечь костёр.	Polttopuut olivat kostuneet, joten emme voineet sytyttää nuotiota.

- Так что -konjunktioilla alkava sivulause sijoittuu aina päälauseen jälkeen pilkulla erotettuna. Так что esiintyy varsin usein samantyyppisissä konteksteissa kuin syytä ilmaisevat konjunktiot: Мы не смогли разжечь костёр, потому что / так как дрова отсырели (Emme voineet sytyttää nuotiota, koska polttopuut olivat kostuneet). Lisäksi syytä ja seurausta ilmaisevissa lauseissa käytetään mm. pronominiadverbia поэтому (sen vuoksi, tästä syystä, siksi): Моя машина сломалась, (и) поэтому я езжу на метро (Autoni hajosi, ja sen vuoksi matkustan metrolla). Etenkin puhekielessä поэтому-sanan ohella käytetään myös ilmausta вот почему: Моя машина сломалась, вот почему я езжу на метро.

4. Ehto ilmaiseva konjunktio (условный союз) если

если = jos

1.	Если завтра будет хорошая погода, мы поедём на дачу.	Jos huomenna on hyvä sää, lähdemme mökille.
----	--	---

2.	Я обяза́тельно приеду́, е́сли то́лько смогу́.	Tulen ehdottomasti, jos vain pääsen.
3.	Е́сли бы у меня́ бы́ло мно́го де́нег, я купи́л бы маши́ну.	Jos minulla olisi paljon rahaa, ostaisin auton

- Muista, että epäsuorissa kysymyslauseissa ei käytetä е́сли-konjunktiota. Epäsuora kysymys muodostetaan ли-partikkelin avulla, jos vastaavassa suorassa kysymyksessä ei ole kysyvää sanaa: Я не уве́рена, до́ма ли он (En ole varma, onko hän kotona). Tässä suhteessa venäjä siis eroaa esimerkiksi englannista ja ruotsista. (Tarkemmin epäsuorista kysymyslauseista ks. 30.2.)
- Konditionaalimuotoisissa ehtolauseissa, kuten esimerkissä (3), бы-partikkelin paikka on välittömästi е́сли-konjunktion jälkeen.

5. Aikaa ilmaisevat konjunktiot (временные союзы)

когда́ = kun

1.	Мы е́ли моро́женое, когда́ гуля́ли в па́рке.	Söimme jäätelöä, kun kuljeskelimme puistossa.
2.	Когда́ тури́сты позавтракали, о́ни по́ехали на э́кску́рсию по го́роду.	Kun turistit olivat syöneet aamiaisen, he lähtivät kaupunkierrokselle.

- Когда́-konjunktion sisältävät yhdyslauseet voivat ilmaista sekä toimintojen samanaikaisuutta että eriaikaisuutta. Jos pää- ja sivulause ilmaisevat tietyllä hetkellä samaan aikaan käynnissä olevia prosesseja, molempien lauseiden predikaatti on aspektiltaan imperfektiivinen (1). Jos kyse on peräkkäisistä loppuun suoritetuista tai hetkellisistä toiminnoista, molemmissa lauseissa käytetään perfektiivistä aspektia (2). Samalla on tärkeä pitää mielessä, ettei edellä mainittu aspektien käyttöön liittyvä perussääntö kata kaikkia tapauksia (ks. s. 178). Seuraavissa esimerkeissä kyse on samanaikaisuudesta, mutta samanaikaisuus on vain osittaista:

3.	Когда́ гид пришёл в о́тель, тури́сты за́втракали.	Kun matkaopas saapui hotellille, turistit olivat syömässä aamiaista.
4.	Когда́ я писа́ла письмо́, Во́ва перевёл статью́.	Kun kirjoitin kirjettä, Vova käänsi artikkelin.

- Esimerkissä (3) imperfektiivinen verbi (за́втракать) kuvaa tietyllä hetkellä käynnissä olevaa prosessia, jonka aikana tapahtuu perfektiivisen verbin (прийти́) ilmaisema hetkellinen toiminta. Esimerkissä (4) perfektiivisen verbin (перевести́) osoittama toiminta saadaan valmiiksi imperfektiivisen verbin (писа́ть) ilmaiseman pidempikestoisen prosessin aikana.
- Toistuvat peräkkäiset toiminnot ilmaistaan imperfektiivisellä aspektilla. Tällöin lauseessa voi olla toistuvuutta osoittava ilmaus:

5.	Когда́ учи́тельница входила́ в класс, ученики́ вставали́. / Ка́ждый раз, когда́ учи́тельница входила́ в класс, ученики́ вставали́.	Joka kerta kun opettaja astui luokkaan, oppilaat nousivat seisomaan.
----	--	--

пока́ = sillä aikaa kun, niin kauan kuin

6.	Мы сидели́ в кафе́, пока́ шёл дождь.	Istuimme kahvilassa niin kauan kuin satoi vettä.
7.	Пока́ На́стя спала́, Анто́н гото́вил за́втрак.	Anton valmisti aamiaista sillä aikaa kun Nastja nukkui.
8.	Пока́ На́стя спала́, Анто́н пригото́вил за́втрак.	Anton valmisti aamiaisen sillä aikaa kun Nastja nukkui.

- Пока́-konjunktion sisältävät yhdylauseet ilmaisevat aina samanaikaisuutta. Samanaikaisuuden lisäksi kuvatut toiminnot tapahtuvat usein samassa paikassa tai toistensa lähistöllä. Пока́-konjunktiolla alkavassa sivulauseessa predikaattina on pääsääntöisesti imperfektiivisen aspektin verbi. Päälauseessa käytetään kuvattun toiminnan luonteesta riippuen molempien aspektien predikaatteja. Jos kyse on samanaikaisista prosesseista, myös päälauseeseen tulee imperfektiivinen aspekti (6–7). Perfektiivistä aspektia käytettäessä päälauseen kuvaama toiminta on vain osittain samanaikaista sivulauseen ilmaiseman toiminnan kanssa. Esimerkissä (8) perfektiivinen verbi (пригото́вить) kuvaa toimintaa, joka saadaan valmiiksi sivulauseessa kuvattun prosessin aikana.
- Jos samanaikaisuutta halutaan erityisesti korostaa, konjunktioiden пока́ ja когда́ asemesta käytetään konjunktiota в то время как (sillä aikaa kun, samaan aikaan kun). Kyse voi olla joko täysin samanaikaisista (9) tai vain osittain päällekkäisistä (10) asiantiloista.

9.	В то время как Оксана гото́вилась к экза́менам, её семья́ отды́хала на да́че.	Samaan aikaan kun Oksana valmistautui tentteihin, hänen perheensä lomaili mökillä.
10.	В то время как я говори́л с ма́мой по телефо́ну, подошёл трамва́й.	Sillä aikaa kun puhuin äidin kanssa puhelimessa, raitiovaunu saapui.

- Huomaa, että пока́-sana on paitsi sivulauseen aloittava konjunktio myös adverbiksi. Adverbina пока́-sanalla on merkitys 'toistaiseksi', esim. Пока́ всё в по́рядке (Toistaiseksi kaikki on kunnossa), Пока́ я не могу́ сказа́ть ниче́го но́вого (Toistaiseksi en pysty sanomaan mitään uutta).

пока́ не = kunnes, ennen kuin

11.	Мы сиде́ли в кафе́, пока́ не проше́л дождь.	Istuimme kahvilassa, kunnes vesisade lakkasi.
12.	Мы никуда́ не пойдём, пока́ Ве́ра не приде́т.	Emme lähde minnekään ennen kuin Vera on tullut.

- Konjunktiossa пока́ не kieltopartikkeli ei osoita kieltoa. Se kuuluu konjunktion, vaikka se sijoitetaankin predikaatin eteen. Puhekielessä konjunktiota käytetään myös ilman kieltopartikkelia, esim. Жди, пока́ я (не) верну́сь (Odota kunnes palaan)! Kieltopartikkelin jättäminen pois ei muuta lauseen merkitystä. Norminmukaisessa kielessä kieltopartikkelia ei jätetä ilmaisematta.
- Konjunktion пока́ не sisältävät yhdylauseet ilmaisevat aina asiantilojen peräkkäisyyttä. Пока́ не -konjunktiolla alkavassa sivulauseessa predikaattina on pääsääntöisesti perfektiivisen aspektin verbi. Päälauseessa voi olla kuvattavan toiminnan luonteesta riippuen kumman tahansa aspektin verbi. Esimerkissä (11) päälauseen predikaattina on imperfektiivisen aspektin verbi (сиде́ть), joka ilmaisee tietyllä hetkellä käynnissä ollutta prosessia. Esimerkissä (12) päälauseen predikaatti on perfektiivinen (пойти́), koska ilmaistaan toiminnan alkua.
- Пока́ не -konjunktion sisältävissä yhdylauseissa päälauseen toiminta tai tila jatkuu sivulauseen ilmaiseman toiminnan tai tilan alkamiseen asti. Esimerkiksi lauseessa (11) sateen lakkaaminen samalla päättää kahvilassa istumisen. Sen sijaan пока́-konjunktion sisältävissä lauseissa kyse on aina samanaikaisuudesta, joka voi olla täydellistä tai osittaista. Seuraavat esimerkkiparit havainnollistavat konjunktioiden пока́ ja пока́ не välistä eroa:

13.	Гали́на убира́ла, пока́ Па́вел гото́вил еду́. Galina siivosi sillä aikaa kun Pavel laittoi ruokaa.	Гали́на убира́ла, пока́ Па́вел не пригото́вил еду́. Galina siivosi, kunnes Pavel sai ruoan valmiiksi.
14.	Мы гуля́ли по го́роду, пока́ бы́ло светло́. Kävelimme kaupungilla niin kauan kuin oli valoisaa.	Мы гуля́ли по го́роду, пока́ не ста́ло темно́. Kävelimme kaupungilla, kunnes tuli pimeä.

прежде чем = ennen kuin
до того(,) как = ennen kuin
перед тем(,) как = ennen kuin

15.	Подумай, прежде чем сказать.	Mieti ennen kuin sanot.
16.	До того как переехать в Россию, я работала журналистом.	Ennen kuin muutin Venäjälle, työskentelin toimittajana.
17.	Надо найти папку, прежде чем директор придёт / Надо найти папку до того, как директор придёт.	Täytyy löytää kansio ennen kuin johtaja tulee.
18.	Перед тем как погасить свет, Таня взглянула на часы.	Tanja vilkaisi kelloa ennen kuin sammutti valot.

- Jos konjunktiolla до того как tai перед тем как alkava sivulause on ennen päälausetta, как-sanan eteen ei yleensä tule pilkkua. Jos päälause edeltää sivulausea, nämä liittokonjunktiot voivat jakautua pää- ja sivulauseeseen osiksi siten, että lauserajaa osoittava pilkku tulee как-sanan eteen (ks. s. 298–299). Прежде чем sijoittuu yleensä kokonaan sivulauseeseen eikä sen osien välissä ole pilkkua.
- Konjunktiot прежде чем, до того как ja перед тем как ilmaisevat edeltävää toimintaa. Прежде чем on näistä kolmesta käytöltään yleisin. Перед тем как korostaa, että sivulauseen kuvaama toiminta tapahtuu välittömästi ennen päälauseen toimintaa. Konjunktioihin прежде чем ja до того как ei liity tällaista lisämerkitystä. Ero ei kuitenkaan ole aina käytännön kannalta olennainen, ja usein kaikki kolme konjunktiota voivat esiintyä samassa kontekstissa. Esimerkiksi:

19.	Прежде чем / До того как / Перед тем как пойти на лекцию, мы пообедали в столовой.	Ennen kuin menimme luennolle, kävimme ruokalassa lounaalla.
-----	--	---

- Jos asiantilat eivät seuraa välittömästi toisiaan, konjunktion до того как yhteydessä voidaan käyttää ilmauksia тууриі задолго (paljon/kauan ennen), незадолго (vähän ennen), за два года (kaksi vuotta ennen):

20.	Это случилось за неделю до того, как моя сестра попала в больницу.	Se tapahtui viikkoa ennen kuin siskoni joutui sairaalaan.
-----	--	---

- Edeltävän toiminnan merkitystä ilmaisevien konjunktioiden yhteydessä pää- ja sivulauseessa voidaan käyttää kuvattavan toiminnan luonteesta riippuen sekä imperfektiivisen että perfektiivisen aspektin verbejä. Sivulauseen predikaatti voi olla infinitiivissä, jos sivulauseen subjekti lankeaa yhteen päälauseen subjektin kanssa. Infinitiiviä käytettäessä sivulauseen subjekti jää ilmaisematta, vrt. Перед тем как погасить свет, Таня взглянула на часы – Перед тем как Таня погасила свет, она взглянула на часы. Jos lauseissa on eri subjektit, infinitiivi ei ole mahdollinen: Перед тем как Иван погасил свет, Таня взглянула на часы.

как только = heti kun
после того(,) как = sen jälkeen kun
с тех пор(,) как = siitä lähtien kun, sen jälkeen kun

21.	Я позвоню тебе, как только узнаю результаты.	Soitan sinulle heti kun saan tietää tulokset.
22.	Как только директор пришёл, все замолчали.	Heti kun johtaja tuli paikalle, kaikki vaikenivat.
23.	Давай уберём комнату после того, как дети лягут спать.	Siivotaan huone sen jälkeen, kun lapset ovat käyneet nukkumaan.

24.	После того как Пётя написал сочинение, он пошёл к Ане.	Sen jälkeen kun Petja oli kirjoittanut aineen, hän lähti Anjan luo.
25.	Мария работает журналистом с тех пор, как она окончила университет.	Maria on työskennellyt toimittajana siitä lähtien kun valmistui yliopistosta.
26.	Уже более двух лет прошло с тех пор, как я покинула Москву.	Siitä on jo yli kaksi vuotta, kun lähdin Moskovasta.
27.	С тех пор как я принимаю это лекарство, я чувствую себя лучше.	Siitä lähtien kun olen ottanut tätä lääkettä, olen voinut paremmin.

- Jos konjunktioilla после того как tai с тех пор как alkava sivulause on ennen päälausetta, как-sanan eteen ei yleensä tule pilkkua. Jos päälause edeltää sivulauseetta, nämä liittokonjunktiot voivat jakautua pää- ja sivulauseeseen osiksi siten, että lauserajaa osoittava pilkku tulee как-sanan eteen (ks. s. 298–299). Как только sijoittuu aina kokonaan sivulauseeseen eikä sen osien välissä ole pilkkua.
- Konjunktiot после того как, как только ja с тех пор как osoittavat asianteilojen peräkkäisyyttä. Niitä käytettäessä päälauseen kuvaama toiminta seuraa sivulauseen ilmaisemaa toimintaa. Konjunktio как только korostaa, että päälauseen ilmaisema toiminta seuraa välittömästi tai lyhyen ajan kuluttua sivulauseen ilmaiseman toiminnan jälkeen (21–22). После того как ei edellytä, että toimintojen välillä on välitön ajallinen yhteys (23–24). Niinpä sen yhteydessä voidaan käyttää ilmauksia tyyppiä через час/неделю/год (tunnin/ viikon/vuoden kuluttua). Esimerkiksi:

28.	Виктория пришла через час после того, как мы начали работу.	Viktoria tuli paikalle tunnin kuluttua siitä, kun olimme aloittaneet työt.
-----	---	--

- Konjunktion после того как yhteydessä sekä pää- että sivulauseessa on tyyppillisesti sama aspekti, useimmiten perfektivisen aspektin preteriti tai futuuri.
- Konjunktioita с тех пор как käytettäessä sivulause osoittaa päälauseen ilmaiseman toiminnan ajallista alkukohtaa (25–27). Koska kyse on tietystä hetkestä menneisyydessä, sivulauseen predikaattina on useimmiten perfektivisen aspektin verbi (25–26), mutta myös imperfektiivinen aspekti on mahdollinen (27). Vaikka päälauseen kuvaama asiantila on alkanut menneisyydessä, se on puhehetkellä edelleen voimassa tai muulla tavoin ajankohtainen. Päälauseessa voi olla preesens tai preteriti. Suomen kielessä käytetään kummassakin tapauksessa yleensä perfektia.

по мере того(,) как = sitä mukaa kun

29.	По мере того как приближалась сессия, студенты волновались всё больше и больше.	Sitä mukaa kun tenttiviikko läheni, opiskelijat hermoilivat yhä enemmän ja enemmän.
30.	Дышать становилось труднее по мере того, как мы поднимались вверх.	Hengittäminen vaikeutui sitä mukaa, kun nousimme ylemmäs.

- Jos liittokonjunktio по мере того как jakautuu alisteisen yhdyslauseen molempiin osiin, как-sanan edessä on pilkku. Jos konjunktioilla по мере того как alkava sivulause on ennen päälausetta, как-sanan eteen ei yleensä tule pilkkua.
- Konjunktion по мере того как sisältävissä lauseissa kuvataan samanaikaisten prosessien asteittaista, samassa suhteessa tapahtuvaa etenemistä, kasvua, voimistumista tms. Koska kyse on samanaikaisista prosesseista, sekä pää- että sivulauseen predikaatti on pääsääntöisesti imperfektiivisessä aspektissa.

6. Vertailua ilmaisevat konjunktiot (сравнительные союзы)

как = kuin, kuten
как будто = ikään kuin, aivan kuin, niin kuin
чем = kuin (komparatiivin kanssa)
чем...тем = mitä-sitä

1.	Балерина должна быть гибкой, как кошка.	Ballerinan tulee olla notkea kuin kissa.
2.	День был солнечный, как всегда в это время.	Päivä oli aurinkoinen kuten aina tähän aikaan.
3.	Он ведёт себя так, как будто знает меня.	Hän käyttäytyy ikään kuin tuntisi minut.
4.	Сегодня теплее, чем было вчера.	Tänään on lämpimämpää kuin eilen.
5.	Чем хуже условия, тем лучше результат.	Mitä huonommat olosuhteet, sitä parempi lopputulos.

- Konjunktioilla как ja как будто alkavat vertailurakenteet erotetaan pääsääntöisesti muusta lauseesta pilkuin. Pilkkua ei käytetä vakiintuneissa ilmauksissa тyyppiä как две капли воды (kuin kaksi marjaa), льёт как из ведра (sataa kuin saavista kaataen).
- Чем-konjunktin edessä on aina pilkku. Liittokonjunktia чем...тем käytettäessä jälkimmäisen osan eteen tulee aina pilkku. Sekä päälauseessa että sivulauseessa on tämän konjunktin yhteydessä komparatiivimuoto.

7. Myönnytystä ilmaisevat konjunktiot (уступительные союзы)

хотя = vaikka
несмотря на то(,) что = siitä huolimatta, että
как...ни = niin-kuin

1.	Мы продолжали играть в футбол, хотя пошёл дождь.	Jatkoimme jalkapallon pelaamista, vaikka alkoi sataa vettä.
2.	Хотя автобус опоздал, я прибыла в аэропорт вовремя.	Vaikka bussi oli myöhässä, olin ajoissa perillä lentokentällä.
3.	Решение было принято несмотря на то, что многие голосовали против.	Päätös tehtiin siitä huolimatta, että moni äänesti sitä vastaan.
4.	Несмотря на то что у меня не было словаря, я всё равно поняла новый текст.	Siitäkin huolimatta, että minulla ei ollut sanakirjaa, ymmärsin uuden tekstin.
5.	Как он ни старался, ему не удалось уговорить отца.	Niin kovasti kuin hän yrittikin, hänen ei onnistunut ylipuhua isää.

- Liittokonjunktia несмотря на то что käytettäessä что-sanana edessä on usein pilkku. Jos sivulause edeltää päälauseetta, pilkku ei ole что-sanana edessä tarpeen. Jos sivulause on päälauseen jäljessä, pilkku voi sijoittua myös liittokonjunktin eteen: Решение было принято, несмотря на то что многие голосовали против. Хотя-konjunktin edessä on aina pilkku. Konjunktin как...ни osien väliin tulee aina pilkku.
- Myönnytystä ilmaisevissa yhdyslauseissa pää- ja sivulauseissa kuvatut asiantilat pätevät samaan aikaan, mutta ne esitetään jollain tavalla yhteensopimattomina tai odotuksenvastaisina: tilanne pätee, vaikka odotuksenmukaista olisi, että se ei pätsisi.
- Konjunktioit хотя ja несмотря на то что ovat merkitykseltään hyvin lähellä toisiaan, mutta несмотря на то что on painokkaampi. Хотя on käytöltään laaja-alaisempi.
- Rakennetta несмотря на + akk. käytetään ilman что-sanaa myönnytystä ilmaisevana adverbiaalina: Она продолжала работать, несмотря на усталость (Hän jatkoi työntekoa väsymyksestä huolimatta).
- Ни-partikkelin sisältäviä myönnytystä ilmaisevia lauseita on tarkasteltu luvussa 27.4. (ks. s. 282).

Kertauskysymyksiä luvusta 29:

- ✓ Mihin kahteen pääryhmään konjunktiot jaetaan venäjässä? Anna ryhmien nimet sekä suomeksi että venäjäksi. Anna pari venäjänkielistä esimerkkiä kummastakin ryhmästä.
- ✓ Anna pari venäjänkielistä esimerkkiä liittokonjunktioista.
- ✓ Vertaa konjunktioiden а ja но käyttöä seuraavissa lauseissa: Вчера было солнечно, а сегодня шёл дождь – Вчера было солнечно, но мы не пошли гулять.
- ✓ Чтобы-konjunktiolla alkavissa sivulauseissa verbi on joko infinitiivissä tai preteritissä. Milloin infinitiiviä käytetään ja milloin taas preteritiä?
- ✓ Mikä sanajärjestykseen liittyvä rajoitus konjunktion потому что käyttöön liittyy?
- ✓ Kumman aspektin verbi toimii tavallisimmin predikaattina пока-konjunktiolla alkavassa sivulauseessa? Entä konjunktiolla пока не alkavassa sivulauseessa? Kummassa tapauksessa yhdyslause ilmaisee samanaikaisuutta?
- ✓ Miten перед тем как eroaa merkitykseltään konjunktioista прежде чем ja до того как?
- ✓ Mikä on konjunktion "sen jälkeen kun" venäjänkielinen vastine?
- ✓ Mikä on konjunktion по мере того как suomenkielinen vastine? Kumman aspektin verbi toimii tavallisesti sekä pää- että sivulauseen predikaattina käytettäessä konjunktiota по мере того как?



30.

SUORA JA EPÄSUORA KERRONTA (ПРЯМАЯ И КОСВЕННАЯ РЕЧЬ)

Suorassa kerronnassa tekstiin lainataan jonkun henkilön puhetta tai ajatuksia täysin sanatarkasti. Suora lainaus on siis lause tai tekstinpätkä, joka liitetään sellaisenaan oman tekstin väliin. Lainattu teksti merkitään lainausmerkein (кавычки)³⁴. Lainaukseen liittyvä johtolause (esim. Мама сказа́ла) kertoo, kenen sanoista tai ajatuksista on kyse.

suora kerronta

Мама сказа́ла: «Гэна ушёл в шко́лу».

Äiti sanoi: "Gena lähti kouluun."

Epäsuorassa kerronnassa kirjoittaja referoi jonkun henkilön puhetta tai ajatuksia muokaten ne oman tekstinsä osaksi ilman sanatarkkoja lainauksia. Tällöinkin ilmaus jakautuu kahteen osaan: kuka sanoi (johtolause) ja mitä sanoi (lainaus). Epäsuoraa lainausta edeltävä johtolause toimii päälauseena, ja lainaus sijoittuu sivulauseeseen. Jos lainaus on muodoltaan väitelause, sivulauseeseen aloittaa tavallisesti что-konjunktio. Koska referoitava teksti ei ole suoraa lainausta jonkun puheesta tai ajatuksista, lainausmerkkejä ei käytetä.

epäsuora kerronta

Мама сказа́ла, что Гэна ушёл в шко́лу.

Äiti sanoi, että Gena lähti kouluun.
/ Äiti sanoi Genan lähteneen kouluun.

30.1. Suora kerronta

Johtolause lainauksen edellä

А́ня сказа́ла: «Я пойду́ в кино́».

Anja sanoi: "Lähden elokuvaan."

А́ня спроси́ла: «Ско́лько вре́мени?»

Anja kysyi: "Paljonko kello on?"

А́ня восклицнула: «Во́ва, иди́ сюда́!»

Anja huudahti: "Vova, tule tänne!"

Jos lainattu teksti loppuu pisteeseen, venäjässä piste tulee lainausmerkkien ulkopuolelle; suomessa piste kirjoitetaan lainausmerkkien sisään. Kysymys- ja huutomerkki sekä lauseen kesken jäämistä osoittava välimerkki (...) kirjoitetaan molemmissa kielissä lainausmerkkien sisään. Muilta osin suoran kerronnan merkintätavat ovat venäjässä ja suomessa samat.

Suora lainaus voi sijoittua myös tekstin kirjoittajan omien sanojen keskelle:

Ва́ся сказа́л: «Я сдал экза́мен на пять», – и ве́село улы́бнулся.

Vasja sanoi: "Sain tentistä arvosanan viisi", ja hymyili iloisesti.

Ва́ся спроси́л: «Мо́жно войти́?» – и откры́л дверь.

Vasja kysyi: "Saako tulla sisään?" ja avasi oven.

Jos suora lainaus on muodoltaan väitelause, venäjässä suoran lainauksen jälkeen (lainausmerkkien ulkopuolelle) tulee ensin pilkku ja sitten ajatusviiva kuten ensimmäisessä esimerkissä. Kysymys- ja käskyilauseiden jälkeen pilkkua ei tule, mutta ajatusviivaa käytetään kuten jälkimmäisessä esimerkissä. Suomi eroaa venäjältä siten, että ajatusviivaa ei käytetä.

³⁴ Venäjässä käytetään perinteisesti ns. kulmalainausmerkkejä («...»), jotka ovat tekstinkäsittelyohjelmissa oletusarvoisina. Monissa muissa sähköisissä ympäristöissä ja käsin kirjoitettaessa voidaan käyttää ns. suoraa ("...") tai kaarevia ("...") lainausmerkkejä. Joissakin fonteissa jälkimmäisten muoto on kaarevan sijaan pikemminkin kahden viiston viivan tai kiilan kaltainen ("..."). Aloittava lainausmerkki voi sijoittua myös rivin alareunaan („...”).

Johtolause lainauksen jäljessä

«Я пойду́ в кино́», – сказа́ла А́ня.	"Lähden elokuviin", Anja sanoi.
«Ско́лько вре́мени?» – спроси́ла А́ня.	"Paljonko kello on?" Anja kysyi.
«Во́ва, иди́ сюда́!» – восклицнула́ А́ня.	"Vova, tule tänne!" Anja huudahti.

Huomaa seuraavat erot suomen ja venäjän välillä:

1. Toisin kuin suomessa venäjässä johtolauseen edellä on ajatusviiva.
2. Venäjässä johtolauseen sanajärjestys on epäsuora eli predikaatti edeltää subjektia (esim. сказа́ла А́ня). Suomessa käytetään sekä suoraa että epäsuoraa sanajärjestystä.

Johtolause lainauksen keskellä

- a) Johtolause on lainauksen keskellä ja lainaus sisältyy yhteen virkkeeseen (Huom! johtolauseen katkaisema lainaus jatkuu pienellä kirjaimella)

«А́нечка, – сказа́л мне брат, – я расскажу́ тебе́ сейча́с одну́ интере́сную исто́рию».	"Anetška", veli sanoi minulle, "kerron sinulle nyt yhden mielenkiintoisen jutun."
«Дава́й сегóдня встре́тимся, – предложи́л Ива́н, – и пойдём в кино́!»	"Nähdään tänään", Ivan ehdotti, "ja mennään elokuviin!"

- b) Johtolause on lainauksen keskellä ja lainaukset muodostavat omat virkekokonaisuutensa (Huom! kumpikin lainaus alkaa isolla kirjaimella)

«Я приду́ за́втра ве́чером, – сказа́ла А́ня. – Принесу́ тебе́ слова́рь».	"Tulen huomislana", Anja sanoi. "Tuon sinulle sanakirjan."
«Что ты говори́шь? – удиви́лась А́ня. – Неужели он тебе́ ниче́го не сообщи́л?»	"Mitä sinä (oikein) puhut?" Anja ihmetteli. "Eikö hän todellakaan ilmoittanut sinulle mitään?"
«Спаси́бо вам, Ли́дия, – сказа́л Серге́й Семёнович. – Приезжа́йте к на́м в го́сти! Дом у нас большóй, ме́ста всем хва́тит!»	"Kiitos teille, Lidia", Sergei Semjonovitš sanoi. "Tulkaa meille kylään! Meillä on iso talo, kaikille riittää tilaa!"

Huomaa molemmissa tapauksissa lainausmerkkien ja ajatusviivan käyttöön liittyvät erot venäjän ja suomen välillä. Muista myös, että venäjässä johtolauseen sanajärjestys on epäsuora (predikaatti edeltää subjektia). Jos lainattu teksti loppuu pisteeseen, venäjässä piste tulee lainausmerkkien ulkopuolelle ja suomessa lainausmerkkien sisään.

Ajatusviivan käyttö lainausmerkkien sijasta

Puhetta ja ajatuksia kuvaavassa kaunokirjallisuudessa ja lehtiteksteissä käytetään usein ajatusviivaa lainausmerkkien sijasta. Puheenvuoron vaihtuminen osoitetaan aloittamalla lainaus uudelta riviltä. Saman puhujan vuorosanat voidaan pitää tilan salliessa samalla rivillä. Johtolause voi olla paitsi lainauksen jäljessä myös sen keskellä:

– Кто там? – спроси́ла ба́бушка.
– Э́то я, Ма́ша, – последовал отве́т. – Я принесла́ тебе́ журна́лы.
– Kuka siellä? isoäiti kysyi.
– Se olen minä, Maša, kuului vastaus. – Toin sinulle aikakauslehtiä.

30.2. Epäsuora kerronta

Epäsuorassa kerronnassa lainaus mukautetaan kertojan näkökulmaan, jolloin mm. pronomineissa ja verbien taivutusmuodoissa tapahtuu muutoksia sen mukaan, kuka kertoo mitä ja kenelle. Ajan ja paikan määreitä voi olla tarpeen muuttaa riippuen siitä, milloin ja missä asia kerrotaan eteenpäin. Lainauksen lausetyypistä riippuen myös muunlaiset muutokset saattavat olla tarpeen.³⁵

Väitelause

Väitelauseissa johtolauseen predikaattina on puhetta tai ajattelua ilmaiseva verbi, tyypillisimmin говорить/сказать. Sivulause liittyy johtolauseeseen что-konjunktion avulla.

suora kerronta	epäsuora kerronta
Мария сказала: «У меня нет финско-русского словаря». Maria sanoi: "Minulla ei ole suomi-venäjä-sanakirjaa."	Мария сказала, что у неё нет финско-русского словаря. Maria sanoi, ettei hänellä ole suomi-venäjä-sanakirjaa.
«Вчера я звонил тебе три раза», – сказал брат. "Soitin sinulle eilen kolme kertaa", veli sanoi.	Брат сказал, что вчера он звонил мне три раза. Veli sanoi soittaneensa minulle eilen kolme kertaa.

Jälkimmäisessä esimerkissä ajanilmaus (вчера) on tarpeen korvata ilmauksella в предыдущий день (edellisenä päivänä), jos asia kerrotaan eteenpäin vasta myöhemmin.

Käsky- ja kehotuslause

Käskyä ja kehotusta ilmaisevissa lauseissa sivulause liittyy johtolauseeseen чтобы-konjunktion avulla. Sivulauseen verbi on menneessä ajassa.

suora kerronta	epäsuora kerronta
Настя сказала мне: «Покажи нам фотографии!» Nastja sanoi minulle: "Näytä meille valokuvia!"	Настя сказала мне, чтобы я показала им фотографии. Nastja pyysi minua näyttämään heille valokuvia.
«Приходи завтра!» – предложил Иван Кате. "Tule huomenna!" Ivan ehdotti Katjalle.	Иван предложил Кате, чтобы она приходила завтра. Ivan ehdotti Katjalle, että tämä tulisi (käymään) huomenna.

Jos ensimmäisessä esimerkissä kertoja olisi miespuolinen, чтобы-lauseen predikaatti tulisi maskuliiniin: Настя сказала мне, чтобы я показал им фотографии. Jälkimmäisessä esimerkissä ajanilmaus (завтра) voi olla tarpeen korvata ilmauksella на следующий день (seuraavana päivänä), jotta aikasuhteita ei tulkittaisi väärin.

Eräiden verbien yhteydessä чтобы-lauseen tilalla voi olla myös infinitiivirakenne. Tähän ryhmään kuuluvat ennen kaikkea datiivilla järjestyvät käskyä, kehotusta, neuvoa tms. osoittavat verbit, kuten приказывать/приказать (käskeä), рекомендовать/порекомендовать (suositella, neuvoa, kehoittaa), советовать/посоветовать (neuvoa, kehoittaa):

³⁵ Huomaa seuraava ero venäjän ja suomen välillä: kun suora lainaus muutetaan epäsuoraksi, venäjässä pääsääntönä on, että epäsuorassa lainauksessa säilyy sama aikamuoto kuin suorassa lainauksessa johtolauseen aikamuodosta riippumatta. Suomessa käytäntö ei ole yksiselitteinen, jos johtolause on menneessä ajassa. Lauseessa "Anja kysyi, paljonko kello on" alkuperäisen puhehetken aikamuotoa ei ole muutettu (vrt. Anja kysyi: "Paljonko kello on?"). Aikamuotona voisi kuitenkin olla myös imperfekti: "Anja kysyi, paljonko kello oli". Imperfekti suhteuttaa aiemman tapahtuman meneillään olevan puhehetken mukaiseksi (referoijan näkökulma). Koska tällainen variaation mahdollisuus koskee lähinnä suomen kieltä, emme paneudu aikamuotokysymykseen tämän tarkemmin.

suora kerronta	epäsuora kerronta
«Предъявите ваши права!» – приказал водителю полицейский. "Esittäkää ajokorttinne!" poliisi käski autoilijaa.	Полицейский приказал водителю предъявить права. Poliisi käski autoilijaa esittämään ajokortin.

Kysymyslause

a) kysymyslause kysyvän sanan kanssa

Kun suora lainaus alkaa kysyvällä sanalla, sivulauseeseen ei tarvitse erikseen lisätä mitään: sivulause alkaa siis samalla kysyvällä sanalla kuin vastaava suora kysymys. Myöskään subjektin ja predikaatin sanajärjestys ei muutu.

suora kerronta	epäsuora kerronta
«Скільки времени?» – спросіла Аня. "Paljonko kello?" Anja kysyi.	Аня спросіла, скільки времени. Anja kysyi, paljonko kello on.
Гéна спросіл у мене: «Где ўчыцца твоя сестра?» Gena kysyi minulta: "Missä (sinun) siskosi opiskelee?"	Гéна спросіл у мене, где ўчыцца моя сестра. Gena kysyi minulta, missä (minun) siskoni opiskelee.

b) kysymyslause ilman kysyvää sanaa

Jos suorassa kysymyksessä ei ole kysyvää sanaa, epäsuoraan kysymyslauseeseen on lisättävä ли-partikkeli. Suomessa käytetään vastaavissa tapauksissa kysyvää liitepartikkelia -ko/-kö.

suora kerronta	epäsuora kerronta
Я спросіла у подру́ги: «Ты пойдёшь со мной в кино?» Kysyin ystävältäni: "Lähdetkö kanssani elokuviin?"	Я спросіла у подру́ги, пойдёт ли она́ со мной в кино. Kysyin ystävältäni, lähteekö hän kanssani elokuviin.
«Ты можешь помочь мне?» – спросіл мене́ папа. "Voisitko auttaa minua?" isä kysyi minulta.	Папа спросіл мене́, могу́ ли я помочь ему́. Isä kysyi minulta, voisinko auttaa häntä.

Ли-partikkeli sijoittuu sen sanan jälkeen, johon kysymys kohdistuu tai jota halutaan painottaa. Useimmiten tämä sana on lauseen predikaatti, jolloin sanajärjestys on epäsuora: predikaatti edeltää subjektia. Seuraavassa esimerkissä painotus kohdistuu adverbiin скóро:

suora kerronta	epäsuora kerronta
Онi спросіли у нас: «Вы скóро опя́ть прие́дете?» He kysyivät meiltä: "Tuletteko pian uudelleen?"	Онi спросіли у нас, скóро ли мы прие́дем опя́ть. He kysyivät meiltä, tulemmeko pian uudestaan.

Kuten edellä on todettu (ks. luku 26), kohteliaissa kysymyksissä käytetään toisinaan kieltopartikkelia не, vaikka lause on merkitykseltään myönteinen. Sama pätee epäsuoriin kysymyslauseisiin:

suora kerronta	epäsuora kerronta
«Ты не можешь помочь мне?» – спросіл мене́ папа. "Voisitko auttaa minua?" isä kysyi minulta.	Папа спросіл мене́, не могу́ ли я помочь ему́. Isä kysyi minulta, voisinko auttaa häntä.

Huom! Jos suorassa lainauksessa on sellaisia kielenaineita, joiden avulla puhuja osoittaa tunneperäistä suhtautumistaan puheena olevaan asiaan tai puhekumppaniinsa, ne muutetaan tavallisesti neutraalimpaan muotoon tai jätetään kokonaan pois. Puhutteluilmaukset jäävät epäsuorassa kerronnassa usein pois tai siirtyvät osaksi johtolauseetta. Seuraavalla sivulla olevassa esimerkissä deminutiivimuoto доченька on korvattu neutraalilla дочь-sanalla ja siirretty osaksi johtolauseetta.

suora kerronta	epäsuora kerronta
Мáма спросíла: «Дóченька, где ты была весь вéчер?» Äiti kysyi: "Tyttöseni, missä sinä olet ollut koko illan?"	Мáма спросíла у дóчери, где она́ была весь вéчер. Äiti kysyi tyttäreltään, missä tämä oli ollut koko illan.

Kertauskysymyksiä luvusta 30:

- ✓ Mitä tarkoitetaan termeillä suora ja epäsuora kerronta?
- ✓ Milloin suorassa kerronnassa käytetään ajatusviivaa johtolauseen edellä? Onko johtolauseen sanajärjestys tällöin suora vai epäsuora?
- ✓ Käännä seuraavat lauseet venäjäksi:
 - a) Pekka sanoi: "Minulla on kaksi veljeä."
 - b) Irina kysyi minulta: "Pidätkö venäläisestä musiikista?"
- ✓ Muuta suora kerronta epäsuoraksi:
 - a) Пётя сказáл: «Я пойду́ в библиотéку».
 - b) «Приходите́ к нам в гóсти!» – предложíла я друзья́м.
 - c) Нíна спросíла: «У тебя́ есть машíна?»

LIITE 1: YHTEENVETO AJANILMAUKSISTA

в + akkusatiivi

kellonaikojen, viikonpäivien, sanan день (päivä) sekä vuorokauden- ja vuodenaikojen yhteydessä

в семь (часов) утра	seitsemältä aamulla
в следующую/прошлую среду	ensi/viime keskiviikkona
в тот день	tuona päivänä
в день рождения	syntymäpäivänä
в будни / в будние (/будничные) дни	arkena, arkipäivisin
в наши дни	meidän päivinä
в одну майскую ночь (= одной майской ночью)	eräänä toukokuuisena yönä
в полдень / в полночь	keskipäivällä/keskiyöllä
в прошлое лето (= прошлым летом)	viime kesänä

vuosikymmenien ja sanan годы (vuodet) yhteydessä

в 60-е (шестидесятые) годы	60-luvulla
в последние годы	viime vuosina
в школьные годы	kouluvuosina
в годы учёбы	opiskeluvuosina

eräissä muissa tapauksissa

в настоящее время	tällä hetkellä
в последнее время	viime aikoina
в (/на) Новый год	uutenavuotena
в два года	kaksivuotiaana

в + prepositionaali

kuukausien, vuosien, vuosikymmenten ja vuosisatojen yhteydessä

в мае	toukokuussa
в следующем/будущем месяце	ensi kuussa
в прошлом месяце	viime kuussa
в 2012 (две тысячи двенадцатом) году	vuonna 2012
в следующем/будущем году	ensi/tulevana vuonna
в прошлом году	viime vuonna
в 70-х (семидесятых) годах	70-luvulla
в следующем десятилетии	ensi vuosikymmenellä
в XX (двадцатом) веке	1900-luvulla
в прошлом веке/столетии	viime vuosisadalla

eräissä muissa tapauksissa

в прошлом	menneisyydessä
в будущем	tulevaisuudessa
в детстве	lapsuudessa
в молодости	nuoruudessa
в возрасте трёх лет	kolmen vuoden iässä
в отпуске	lomalla

на + akkusatiivi

merkityksessä 'joksikin ajaksi' (на какой срок?)	
на неделю / на три года	viikoksi / kolmeksi vuodeksi

(kirkollisten) juhlapäivien yhteydessä	
на Рождество / на Пасху	jouluna/pääsiäisenä

на + prepositionaali

viikkojen yhteydessä	
на этой/прошлой неделе на будущей/следующей неделе	tällä/viime viikolla tulevalla/ensi viikolla

sanon kаникулы (koululaisten/opiskelijoiden loma) yhteydessä: на каникулах (lomalla); myös в каникулы ja во время каникул (loman aikana)	
---	--

Muita ilmauksia

за + akk. = (jsskn) ajassa	за две недели за пять лет	kahdessa viikossa viidessä vuodessa
по + akk. = asti	по шестое апреля	kuudenteen huhtikuuta
через/спустя + akk. / akk. + спустя = kuluttua	через/спустя неделю год спустя	viikon kuluttua vuoden kuluttua
без + gen. = vaille	без пяти четыре	viittä vaille neljä
до + gen. = ennen, asti	до полудня до двух (часов)	ennen puoltapäivää / puoleenpäivään asti ennen kello kahta / kello kahteen asti
после + gen. = jälkeen	после полудня после пяти (часов)	puolenpäivän jälkeen viiden jälkeen
с + gen. = lähtien	с детства с понедельника	lapsuudesta lähtien maanantaista lähtien
(по)среді + gen. = keskellä	(по)среді лета	keskellä kesää
во время + gen. = aikana	во время урока во время войны	oppitunnin aikana sodan aikana
в течение + gen. = aikana/kuluessa	в течение дня в течение недели	päivän aikana/kuluessa viikon aikana/kuluessa; viikon ajan
в начале/середи́не/конце́ = alussa/keskellä/lopussa	в начале года в конце́ месяца	vuoden alussa kuukauden lopussa
к + dat. = mennessä	к пятому мая к вечеру к трём (часам)	5:nteen toukokuuta mennessä iltaan mennessä kello kolmeen mennessä
при + prep. = aikana (hallitessa)	при советской власти при Петре́ Пётровом	neuvostovallan aikana Pietari Suuren aikana

akk. + nazád = sitten	год nazád nedélju nazád	vuosi sitten viikko sitten
méжду + instr. = välillä	méжду двумя и пятью часами	kello kahden ja viiden välillä
(kivettynyt) instrumentaalimuoto	nóчью óсенью	yöllä syksyllä

akkusatiivi: kuinka kauan? (как дóлго / скóлько врémени?)

Я писál статью недéлю/мéсяц.

Kirjoitin artikkelia viikon/kuukauden.

за + akkusatiivi: missä ajassa? (за какóе врémя / за скóлько врémени?)

Я написál статью за недéлю/мéсяц.

Kirjoitin artikkelin viikossa/kuukaudessa.

Kaksiosaisia rakenteita

чéрез + akk. – пóсле + gen.	через мéсяц пóсле óтпуска kuukauden kuluttua lomasta
за + akk. – до + gen.	за недéлю до вы́боров viikkoa ennen vaaleja
с + gen. – по + akk.	с понедéльника по пятницу maanantaista perjantaihin
с + gen. – до + gen.	с рáнного утра́ до пóзднего вéчера aikaisesta aamusta myöhäiseen iltaan

Toistuvuutta ilmaisevia rakenteita

akkusatiivi	
ка́ждый день ка́ждое лéто	joka päivä joka kesä
в + akk.	
раз в недéлю три рáза в мéсяц	kerran viikossa kolme kertaa kuukaudessa
по + dat.	
по утра́м по понедéльникам	aamuisin maanantaisin

LIITE 2: PAIKKAA OSOITTAVIA PREPOSITIOITA

1. Eräiden paikkaa ilmaisevien prepositiorakenteiden vastaavuus, kun vastataan kysymyksiin где (missä), куда (mihin) ja откуда (mistä)

где? (missä?)	куда? (mihin?)	откуда? (mistä?)
в + prep. в шкóле (koulussa) в ящике (laatikossa)	в + akk. в шкóлу (kouluun) в ящик (laatikkoon)	из + gen. из шкóлы (koulusta) из ящика (laatikosta)
на + prep. на стадиóне (stadionilla) на столé (pöydällä)	на + akk. на стадиóн (stadionille) на стол (pöydälle)	с + gen. со стадиóна (stadionilta) со столá (pöydältä)
у + gen. у окнá (ikkunan luona) у отцá (isän luona)	к + dat. к окнóу (ikkunan luo) к отцóу (isän luo)	от + gen. от окнá (ikkunan luota) от отцá (isän luota)
за + instr. за дéревом (puun takana)	за + akk. за дéрево (puun taakse)	из-за + gen. из-за дéрева (puun takaa)
под + instr. под стóлом (tuolin alla)	под + akk. под стул (tuolin alle)	из-под + gen. из-под стóла (tuolin alta)

2. Paikkaa ilmaisevia prepositioita, jotka järjestyvät aina samalla sijamuodolla riippumatta siitä, vastataanko kysymykseen где (missä) vai куда (minne)

где? (missä?) / куда? (mihin?)	
мéжду + instr. = välillä, välille, välissä, väliin	сидéть мéжду двумя мáльчиками (istua kahden rojan välissä) повéсить картíну мéжду óкнами (ripustaa taulu ikkunoiden väliin)
над + instr. = yllä, ylle, yläpuolella, yläpuolelle	над дóмом летáл вертолёт (talon yllä lensi helikopteri) повéсить портрét над дивáном (ripustaa taulu sohvan yläpuolelle)
пéред + instr. = edessä, eteen	стоáть перед теáтром (seisoa teatterin edessä) посадíть рóзы перед здáнием (istuttaa ruusuja rakennuksen eteen)
вокрúг + gen. = ympärillä, ympärille, ympäri	обойтí вокрúг óзера (kiertää järven ympäräi) постáвить стóлья вокрúг столá (asettaa tuolit pöydän ympärille)
впередí + gen. = edessä, edellä, eteen	он шёл впередí меня (hän kulki edelläni) онá сéла впередí нас (hän istuutui eteemme)
(на)прóтив + gen. = vastapäätä	жить напрóтив библиотéки (asua kirjastoa vastapäätä) сесть напрóтив мáмы (istuutua äitiä vastapäätä)

(по)среді́/посереді́не + gen. = keskellä, keskelle	стоять (по)среді́ у́лицы (seistä keskellä katua) поставить ёлку посреді́/посереді́не ко́мнаты (asettaa joulukuusi keskelle huonetta)
---	---

3. Etäisyyttä, välimatkaa ja läheistä sijaintia ilmaisevia prepositiorakenteita

etäisyyden ilmaiseminen: в + prep. – от + gen.	
в трёх кило́метрах от бе́рега в пяти́ мину́тах ходьбы́ от до́ма в двух часа́х е́зды от го́рода	kolmen kilometrin päässä rannasta viiden minuutin kävelymatkan päässä kotoa kahden tunnin ajomatkan päässä kaupungista

välimatkan ilmaiseminen: от + gen. – до + gen.	
от Хе́льсинки до Москвы́ от гості́ницы до це́нтра го́рода	Helsingistä Moskovaan hotelliilta kaupungin keskustaan

läheisen sijainnin (vieressä, ääressä, luona, lähellä ym.) ilmaiseminen		
рядом с + instr. = vieressä, vierellä, rinnalla	рядом с Вéрой (Veran vieressä)	(usein aivan lyhyt välimatka)
у + gen. 1. vieressä, ääressä, luona 2. luona (jnk kotona)	у до́ма / у ко́стры (talon luona / nuotion äärellä) у сестры́ (siskon luona = kotona)	
о́коло + gen. = luona, lähellä, vieressä	о́коло теа́тра (teatterin luona/lähellä)	
во́зле + gen. = vieressä, vierellä	во́зле магази́на (kaupan vieressä)	
вбли́зй (от) / близ + gen. = läheisyydessä, lähellä	вбли́зй (от) бе́рега / близ бе́рега (rannan läheisyydessä)	(usein hieman suurempi etäisyys kuin yllä mainittujen prepositioiden yhteydessä)
побли́зости от + gen. = lähettyvillä, läheisyydessä	побли́зости от бассе́йна (uimahallin läheisyydessä)	
недалеко́ от + gen. = lähellä (ei kaukana)	недалеко́ от Москвы́ (lähellä Moskova)	
бли́зко от + gen. = lähellä	бли́зко от на́шего до́ма (lähellä taloamme)	(lähietäisyys/lähestyminen)
бли́зко к + dat. = lähellä, lähelle	сиде́ть бли́зко к экра́ну (istua lähellä kuvaruutua/valkokangasta) подо́йти бли́зко к соба́ке (mennä koiran lähelle)	

4. Muita paikkaa ilmaisevia prepositiorakenteita

вне + gen. = ulkopuolella	вне музе́я (museon ulkopuolella)
вну́три + gen. = sisäpuolella	вну́три до́ма (talon sisällä)
до + gen. = asti	до моста́ (sillalle asti)

мимо + gen. = ohi	мимо театра (teatterin ohi)
вдоль + gen. = pitkin	идти вдоль забора/реки (kävellä aidan viertä pitkin / pitkin joen vartta)
по + dat. = pitkin / jollakin alueella	идти по улице / бродить по лесу (kävellä kadulla (katua pitkin) / vaellella metsässä)
при + prep. = yhteydessä, luona	при больнице (sairaalan yhteydessä)
через + akk. = läpi, yli, poikki, kautta	через лес/крышу (metsän halki / katon läpi)
сквозь + akk. = läpi	сквозь крышу/туман (katon/sumun läpi)

LIITE 3: KIELIOPILLISET TERMIT

adjektiivi	прилагáтельное / íмя прилагáтельное
adverbi	нарéчие
adverbiaali	обстоятельство
adversatiivinen konjunktio	противítельный сою́з
agentti	áгенс
aikaa ilmaiseva konjunktio	временно́й сою́з
aikamuoto	вре́мя глаго́ла
aikamuotokategoria	категóрия вре́мени
ajan ilmaiseminen / ajanilmaus	выраже́ние вре́мени
akkusatiivi	вини́тельный паде́ж
aktiivi	действи́тельный зало́г / актíв
aktiivin partisiipin preesens	действи́тельное причáстие насто́ящего вре́мени
aktiivin partisiipin preteriti	действи́тельное причáстие прошéдшего вре́мени
alisteinen määre	зави́симое сло́во
alistuskonjunktio	подчини́тельный сою́з
ambivalentti substantiivi	сущестvíтельное о́бщего рóда
apujäsen	второстепенный член предложéния
apusanaluokka	служéбная часть рéчи
apusanaluokkaan kuuluva sana / apusana	служéбное сло́во
aspekti	вид
aspektikategoria	категóрия ви́да
aspektipari	видова́я páра
attribuutti	определе́ние
datiivi	да́тельный паде́ж
definiittinen pronomini	определи́тельное местоимéние
delimitatiivinen teonlaatu	ограничи́тельный спо́соб де́йствия
deminutiivi/deminutiivimuoto	диминутíв / уменьши́тельная фóрма
demonstratiivipronomini	указáтельное местоимéние
desimaaliluku	дрóбное числительное / десяти́чная дрóбь
disjunkttiivinen konjunktio	раздели́тельный сою́з
duratiivinen liikeverbi	глаго́л определéнного дви́жения
ehtoa ilmaiseva konjunktio	усло́вный сою́з
elollinen substantiivi	одушевлéнное сущестvíтельное
eloton substantiivi	неодушевлéнное сущестvíтельное
ensimmäinen persoona	пéрвое лицó
epäsuora kerronta	кóсвенная речь
epäsuora objekti	кóсвенное дополне́ние
epäsuorasti transitiivinen verbi	кóсвенно-перехóдный глаго́л
erisnimi	íмя со́бственное
erisnimien taivutus	склонéние имён со́бственных
etuliite	приста́вка
etuliitteettön liikeverbi	бесприста́вочный глаго́л дви́жения
etuliitteinen liikeverbi	приста́вочный глаго́л дви́жения

etunimi	и́мя
feminiini	же́нский род
finiittinen muoto	спряга́емая фо́рма глаго́ла
futuuri / tuleva aika	бу́дущее вре́мя
geneeris-persoonainen lause	обобщённо-ли́чное предложе́ние
genetiivi	роди́тельный паде́ж
gerundi	дееприча́стие
gerundirakenne	дееприча́стный оборо́т
havainnollisen esimerkin merkitys	наглядно-приме́рное значе́ние
hellittelynimi/hellittelysana	уменьши́тельно-ласка́тельное и́мя/сло́во
historiallinen preesens	настоя́щее истори́ческое
I konjugaatio	пе́рвое спряже́ние
II konjugaatio	второ́е спряже́ние
imperatiivi	повелі́тельное наклонё́ние
imperfektiivinen aspekti	несоверше́нный вид
imperfektiivisen aspektin gerundi	дееприча́стие несоверше́нного ви́да
indefiniittinen pronomini	неопределе́нное местоиме́ние
indefiniittis-persoonainen lause	неопределе́нно-ли́чное предложе́ние
indikatiivi	изъяви́тельное наклонё́ние
infinitiivi	инфини́тив / неопределе́нная фо́рма глаго́ла
infinitiivilause	инфини́тивное предложе́ние
infinitiivivartalo	осно́ва инфини́тива
inkoatiivinen teonlaatu	начина́тельный спо́соб де́йствия
instrumentaali	твори́тельный паде́ж
interjektio/huudahdussana	междоме́тие
interrogatiivinen/kysyvä pronomini	вопроси́тельное местоиме́ние
intransitiiviverbi	неперехо́дный глаго́л
isännimi	о́тчество
iteratiivinen liikeverbi	глаго́л неопределе́нного движе́ния
itsenäinen sanaluokka	самосто́ятельная часть ре́чи
järjestysluku	поря́дковое числи́тельное
kaksiaspektinen verbi	двуви́довой глаго́л
kausaattori	кауза́тор
kieliopillinen kategoria	граммати́ческая катего́рия
kieliopillisen kategorian arvo	граммати́ческое значе́ние / граммема́
kiellon ilmaiseminen / kieltoilmaus	выраже́ние отрица́ния
kielteinen pronomini	отрица́тельное местоиме́ние
kieltopartikkeli	отрица́тельная части́ца
kielteinen lause / kieltolause	отрица́тельное предложе́ние
kiinteä paino	неподви́жное ударе́ние
kolmas persoona	тре́тье лицо́
komparatiivi	сравни́тельная сте́пень
konditionaali	сослагáтельное/усло́вное наклонё́ние
kongruenssi	согласова́ние
konjunktio	сою́з
kopulatiivinen konjunktio	соедини́тельный сою́з

kopulaverbi/kopula	глагол-связка/связка
konsonantti	согласный (звук)
kova vartalo	твёрдая основа
kovavartaloinen substantiivi	существительное с твёрдой основой
kvalitatiivinen adjektiivi / laatuadjektiivi	качественное прилагательное
kysymyslause	вопросительное предложение
lauseen pääjäsen	главный член предложения
lauseenjäsen	член предложения
lauseke	словосочетание
liikeverbi	глагол движения
liikkuva paino	подвижное ударение
liittofutuuri	будущее сложное
liudentumaton/kova konsonantti	твёрдый согласный (звук)
liudentunut/pehmeä konsonantti	мягкий согласный (звук)
luku	число
lukukategoria	категория числа
lukumäärää osoittava pronomini	местоимение-числительное
lukusana	числительное / имя числительное
lyhyt adjektiivi	краткое прилагательное
lyhyt muoto	краткая форма
maskuliini	мужской род
momentaaninen teonlaatu	однократный/одноактный способ действия
monikko	множественное число
murtoluku	дробное числительное / дробь (f.)
myönteinen lause / myöntölause	утвердительное предложение
neutri	средний род
nominatiivi	именительный падеж
nominien taivutus	склонение имён
nominiliittopredikaatti (= kopulaverbi + nominiosa/predikatiivi)	составное именное сказуемое (= глагол-связка + именная часть)
nominiosa/predikatiivi	именная часть
objekti	дополнение
onomatopoeettinen / ääntä jäljittelevä sana	звукоподражательное слово
paino	ударение
partikkeli	частица
partisiippi	причастие
partisiippirakenne	причастный оборот
passiivi	страдательный залог / пассив
passiivin partisiipin preesens	страдательное причастие настоящего времени
passiivin partisiipin preteriti	страдательное причастие прошедшего времени
pehmeä vartalo	мягкая основа
pehmeävartaloinen substantiivi	существительное с мягкой основой
perduratiivinen teonlaatu	длительно-ограничительный способ действия
perfektiivinen aspekti	совершенный вид
perfektiivisen aspektin gerundi	деепричастие совершенного вида
perfektin merkitys	перфектное значение

persoonainen verbi	личный глагол
persoonakategoria	категория лица
persoonapronomini	личное местоимение
persoonaton lause	безличное предложение
persoonaton verbi	безличный глагол
perusluku	количественное числительное
pitkä adjektiivi	полное прилагательное
pitkä muoto	полная форма
pluralia tantum -substantiivi	существительное pluralia tantum
positiivi/perusaste	положительная степень
possessiivinen adjektiivi	притяжательное прилагательное
possessiivipronomini	притяжательное местоимение
postfiksi	постфикс
potentiaalinen merkitys	потенциальное значение
predikaatti	сказуемое
predikatiivi / predikaatin nominiosa	именная часть сказуемого
predikatiivinen adverbi	предикативное наречие
preesens/nykyhetki	настоящее время
preesensvartalo	основа настоящего времени
prefiksi	префикс
prepositio	предлог
prepositionaali	предложный падеж
prepositiorakenne / prepositiollinen sijamuoto	предложно-падежная конструкция/форма
preteriti / mennyt aika	прошедшее время
preteritivartalo	основа прошедшего времени
pronomini	местоимение
pronominiadverbi	местоименное наречие
pääloukka	залог
pääloukkakategoria	категория залога
pääsana	главное слово
rajoitetun toiston merkitys	ограниченно-кратное значение
refleksiivipronomini	возвратное местоимение
refleksiiviverbi/ся-verbi	возвратный глагол
rektio	управление
relatiivinen adjektiivi	относительное прилагательное
relatiivipronomini	относительное местоимение
resiprookkipronomini	взаимное местоимение
rinnastuskonjunktio	сочинительный союз
ryhmäluku/kollektiiviluku	собирательное числительное
sanaluokka	часть речи
sanapaino	словесное ударение
sekaluku	смешанное число
semanttinen subjekti	семантический субъект
seurausta ilmaiseva konjunktio	союз следствия
sija(muoto)	падеж
sijakategoria	категория падежа

singularia tantum -substantiivi	существительное singularia tantum
subjekti	подлежащее
substantiivi	существительное / имя существительное
substantivoitunut adjektiivi	субстантивированное прилагательное
suffiksi/johtopääte	суффикс
suku	род
sukukategoria	категория рода
sukunimi	фамилия
summatiivinen merkitys	суммарное значение
suora kerronta	прямая речь
suora objekti	прямое дополнение
superlatiivi	превосходная степень
syytä ilmaiseva konjunktio	причинный союз
taipumaton sana	несклоняемое слово
taivutus (nomineista)	склонение
taivutus (verbeistä)	спряжение
(substantiivin) taivutusluokka / deklinaatio	тип склонения (существительного)
(verbin) taivutusluokka / konjugaatio	тип спряжения (глагола)
taivutuspääte	окончание
tapaluokka	наклонение
tapaluokkakategoria	категория наклонения
teonlaatu	способ глагольного действия
toiminnan tuloksen mitätöitymisen merkitys	значение аннулированности результата действия
toinen persoona	второе лицо
transitiivinen verbi / transitiiviverbi	переходный глагол
transitiivisuus	переходность
transitiivisuuskategoria	категория переходности
verbi	глагол
verbin persoonamuoto	личная форма глагола
verbinvartalo	основа глагола
vertailua ilmaiseva konjunktio	сравнительный союз
vertailuaste	степень сравнения
vokaali	гласный (звук)
väistyyvä vokaali (myös: välivokaali)	беглый гласный
välivokaali (myös: väistyyvä vokaali)	беглый гласный
yhdistetty komparatiivi	сложная сравнительная степень
yhdistetty superlatiivi	сложная превосходная степень
yksiaspektinen verbi	одновидовой глагол
yksikkö	единственное число
yksinkertainen futuuri	будущее простое
yksinkertainen komparatiivi	простая сравнительная степень
yksinkertainen superlatiivi	простая превосходная степень
yleisesti toteava merkitys	общезначительное значение
yleisnimi	имя нарицательное